

TOMVS QVINDE-
CIMVS RERVM
POLONARVM

1540

1541

Rkp. 6560

APM
201

Caisse XVI.
N. T.

Tomus Sedecimus legationum respon- sionum literarum et rerum Polonaru

Sub diuo Sigismundo primo, rege Polonie
Et Samuele Maciejowski Epō Cracouiē
Regni Polo^e Cancell^o. actarum et scriptar

Per me Stanislaum Gorski Cracouiē Et
Plocensem Canonicum collectarum.

Continet annos 1540
1541.

Sub finem anni dñi 1539. inditus fuit
Comentus regni in Proctow ad dñm
S. Martini. sed ppter pestē circa Proctow
grassantem, translatus fuit Cracoviam
in mensis Januarij.

218

Sigismundus primus Rex Polonie
Consiliarius Regni maioribus

R^{di} Mag^r, Sincere nobis dilecte. Memoria tenet
proculdubio S. tua proximis superioribus Comitibus
in hac Civitate nra Regia per nos habitis, de omnium
ordinum sententia constitutum fuisse, ut celerius
aliquanto quam antea Comitibus per nos edicerent.
Quare cupimus, à S. tua certiores fieri, ad quem
diem ea per nos edici oportere censeat, Qua de re sua
nobis sententiam primo quoque tempore perscribat, ut
eos quorum interest maturè de die Comitiorum cer-
tiores reddere possimus, fecerit S. tua, et pro fide
atque officio suo, et pro grā nra. Datum Cracoviae
quindecima Augusti, Anno Domini, M^o D^o XXXIX°
Regni vero nostri XXXIII°

Sigismundus primus Rex Polonie
Consiliarius regni primarius

R^{di} Mag^r, Sincere nobis dilecte, Cum nihil acqui-
sit nobis propositum, atque ut defendendi Regni et
administrandi iustitiae, fixam et stabilem aliquam
rationem invenire possimus, faciunt tamen et prima;
tae quorundam cupiditates, vel intestina quidam
odia et similitates, ut nunquam ad optatum cogita-
tionum nraarum exitum pervenire queamus, Itaque

+
alga
r

cum in nihilum prope tot conatus nri reciderit, poterat animus nri in armibus curis defatigatus ab eis resiliere, neqz in eorum rerum cogitationibus consumi ad quas frustra toties aggressi sumus, sed aliud nobis suadet, ingens amor nri, et studium Regni nri. Reiqz publice rationibus consulendi, Quod quidem prorsus nobis deliberatum est, non nisi cum vita ipsa ~~privata~~ Utinamqz adhuc non satis nobis fuerit consilia nra ceciderunt, fore tamen aliquando speramus, ut in eorum corda, quorum consiliis utimur, Spem suam Deus imittat, quo abiecta quisqz privatarum rerum cura, depositis occultis et intestinis inimicitis, quae semper exitio Regnis rebusqz publicis fuerunt soli Reipublicae ex animo consulere incipiat, Itaqz ad diem Dino Martino sacrum Piotronia Comitum maiora ediximus, in quibus omnia ab omnibus adferri volumus, quae ad excogitandum certam aliquam et stabilem rem, cum administranda iusticia, tum Regni nri tuendi pertinere videbuntur, Etsi enim superior haec aestas quiescente satis fuit, et bellorum metu vacua, quis est tamen, qui prestare queat, eundem fore in sequentis anni statum, Cum et Turcarum Imperatorem de inferendo Christianis Principibus bello, cogitare certum habeamus, et Tartaros omnia illius imperata facturos dubium non sit, et Valachus quorsus inclinaturus sit, nemo satis scire possit. Nam ut voluntate sit magis in nos propensa, periculum tamen est, ne contra quam velit facere metu adigatur, Quare hortamur S. tuam, ut minora prius obeat Comitum ea, quae Proschonia habebuntur, et alia quae in Civitate nona Corzija continuis subsequuntur, atqz ibi cum aliis Nuncios eligat, cum

plena et non limitata potestate, viros graves, verum
 agendarum peritos, qui non ad ^{serendas} discordias et
 novos in Rep^{ca} motus excitandos, sed ad tantas po-
 tius res tractandas sint idonei, atqz cum hīs postea
 ad maiora Comitia Piotrcovia maturè proficiantur.
 quod i Rep^{ca} esse putaverit, fidele nobis consilium
 suū impartitura, qua Jure et officio suo. S. tua functa
 erit, et apud nos gratiam non vulgarem inmerit,
 Dat Crac, pridie Natalis beate virginis Mariae
 Anno domini M^o D^o XXX° IX°

Sigismundus primus Rex Polonie
 Consiliarius minoribus regni

Q uerose fidelis dilecte, Cum proximis superioribus
 Comitibus nulla sit stabilis et fixa defendendi Regni
 nr̄i ratio constituta, visum est nobis, ad proximum
 diem Dino Martino Sacrum Comitia Piotrcovia edi-
 cere, in quibus consilium ineat, Quemadmodum
 ad omnes subitos hostium impetus propulsandos parati
 esse possimus, Quæ consultatio si unquam antea, tu
 hīs maxime difficillimis temporibus, quibus in fau-
 ribus iam propè Regni nr̄i potentissimus Chriani
 nomis hostem versari atqz inibi domicilium suū
 fixisse videmus, cum primis est necessaria, Nam
 nisi tuenda salutis nr̄e certa sit aliqua ratio excog-
 gitata, grande periculum effugere vix licebit, Quom-
 verò, maiora illa Comitia, minora alia de more
 præcedent, quæ particularia vocant in,

feria, et rursus comia terrestria in
 feria hortamur. f. tuam ad
 particularem Conuentum in et Terris
 strum in proficiatur, ubi cum legationem
 nram audierit Regni nri Reipublice rationibus
 pro virili sua consulat, atq; una cum alijs Amicos
 eligat, viros graves et prudentes, non solum potius
 priuata, quam publice rei studiosos, cum plena et no
 limitata potestate, Cum quibus una. f. tua ad maiora
 Comitia Piotronica veniat. ibi nobiscum una et
 cum alijs Regni nri Consiliarijs, de his qua ad Rei
 publice salutem pertinebunt, consilia iutura. Fa
 ctura pro officio suo et gra nra. Datum Cracovia
 Prædie Natalis beate Virginis Mariae Anno
 Domini 1539 Regni vero nri XXXIIII°

Ad mandatum S.
 R. M. f.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Nobilitati Terrarum regni Polonie

Generose fidelis dilecte, Ita vrgētilius Regni nri Reip
 publice negotijs Piotronica Comitia ediximus ad diem
 dno Martino sacrum. Quod quidem, de more, minora
 sine particularia p'cedunt in, et comia terre
 stria in. f. tunc mandamus, ut eis intrisit, una cum
 alijs Amicos ad maiora sine generalia Comitia
 electura, viros prudentes, et graves, non priuati
 magis, quam publice rei studiosos, cum plena et

6
non limitata potestate, sub gratia nra aliter non factum
Datum Crac. ut supra

Ad mandatum S.
R. M. tis.

Sigismundus primus Rex Polonie
Capitaneis Terrarum regni Polonie

Generose fidelis dilecte, Ediximus Comitibus Regni
maiora Piotrkowia ad proximum die dno Martino,
sacrum, Quo quidem particularia in et comu-
nia terrena in de more procedant. Quare
f. tua mandamus, ut ea Comitibus promulgari ubiqz
et proclamari faciat, in omnibus foris et populi congre-
gationibus, Civitatibus et Oppidibus, prefectura sine
Capitaneatus sui, lrasqz nras quas ad offlcs et quosqz
Nobiles dedimus, quanta maxima poterit et cura et
celeritate ad eas perferendas curet, Quorum si fuerit
aliqua, qua inscriptione sine superscriptione caruerit,
issamet eas f. tua, eis qui magis fuerint insignes
nobilibus inscribi faciat, atqz ad eos quam primum
transmittat, Pro officio suo, et gra nra aliter non
factura. Datum Crac. pridie Natalis B. Mariae
Virginis Anno Domini 1539

Ad mandatum Sacrae
Regiae Maiestatis,

7

Sigismundus primus Rex Polonie
Nunciis ad Conuentus particulares
cum Legatione designatis

Cenerosi, fideles, dilecti. Multis atque gravibus Regni et
dominiorum nostrorum negotiis exigentibus, indixi-
mus generalia Regni Comitia Piotrcovia, ad diem
dino Martino sacrum, quæ minora seu particularia
de more in^N præcedere debent. Respectam itaque ha-
bentes tuam, f. dexteritatem, et erga nos Remque publicam
Regni nostri observantiam, designavimus illam Nunciū
nostrum ad eadem minora Comitia. Quare volumus
et mandamus tuam, f. ut ibi mandata nostra ad præscri-
ptum hoc, quod ad illam cum proutibus mittimus
referat, Operamque det, ut Nunciū, cum plena, et no-
limitata potestate, ad generalia Regni Comitia mit-
tantur. factura pro gratia nostra. Dat. Crac. ut supra

Ad Mandatum Sacrae
Regie Majestatis propriū

Littere Credenciales ad Con-
uentus particulares

Vniuersis et singulis. Prelatis Baronibus. Pala-
tinis Castellanis et aliis Consiliariis, dignitariis
Officialibus, et vniuersæ Nobilitati Regni nostri in
Conuentu N. congregatis, sincere nobis

8
et fidelibus dilectis. grām nrām Regiam, Sincere et
fideles nobis dilecti. Mittimus in medium S^m et f.
vram Venerabilem. Cui dedimus ne-
gotium, ut mandata et voluntatem nrām illis deila-
ret de his rebus, de quibus eas in medium consuleret
et constituere volumus. Quare S^{tes} et f. vras hor-
tamur, ut ei in his omnibus quae ipse verbis nostris
referret, fidem indubiam habeant, ad eaqz exequen-
da, fidem studium et observantiam suam adimant
Facture. S^{tes} et f. vras, pro debito suo, proqz gratia
nrā. Datum Cracoviae, feria quinta post festum
Nativitatis Sanctae Mariae. Anno domini Millesimo
Quingentesimo Trigesimo nono. Regni vero nrī
Anno trigesimo tertio

Ad mandatum Sacrae
Regiae Maiestatis
Imprimi

Legatio à Sigismundo primo Rege
Poloniæ ad Conuentus particulares
Terrarum Regni

Salutatione dicta gratiaqz Regia
nunciata et redditis fidei lris. in hanc sententia
verba faciet

Sacra M^{tas} Regia, cum pro ingemita, tum pro eo reru
usu, quem ætate consequuta est, facile perspicat duabus
rebus potissimum effici, ut Regnorum, Cinitatum, Re-
rumqz publicarum status quam longissimo tempore con-
seruetur in columnis: si et iusticia administranda, et
hostilis impetus propulsandi fixa quædam et stabilis,
atqz ea æquabilis ratio sit constituta. Ac in prima
quidem illa parte tanta vis est, ut si diligenter in ea
sit aduigilatum, consequatur è vestigio et altura, fa-
cilisqz Regnum defendatur, atqz hostium vis arceatur,
quin potius ne futuri quidem sint hostes, si Iuris
præcepta seruentur, ut nemo lædatur, honesti vina-
tur, summiqz tribuatur, Quod si seruemur atten-
tius quæ nobis belli cum Valachis gerendi causa
fuerit, reperiemus fortasse non minima eius rei
culpam penes nos ipsos residere, Etenim si superio-
ribus annis à lædendis finitimis populis nri sibi lim-
perassent, si ab alienis rapiendis manus abstinuis-
sent, si seruire in hoc genus raptores, et pacis ac tranquil-
litatis publicæ violatores animaduerti licuisset non
esset conflatum bellum Valachicum, neqz nunc ta

potentem, tamq̃ nobis formidolosum vicinum habereamus.
Ac nisi à sua ista turbulenta rone nri supersederet
nisi laceßere finitimos minzns desierint, nisi suo con-
tenti vixerint, aliena non appetuerint, ingens est
periculum, nè hic ipse vicinus nr, cuius potentia
tantum terrore adfert omibz, per nos irritetur,
atq̃z tempestas excitetur hmodi, quæ sine magno
negotio sedari non possit.

Ex quo facile colligi potest, quantum in eo positu
sit, si certus aliquis administranda iusticiæ modus
sit æuentus, isq̃z constans et perpetuus, cum non
aliud iusticia sit, quàm constans quædam et perpe-
tua voluntas, cui si constantiam perpetuitatemq̃z
dempseris iam esse iusticia desinet.

Tanto aut maiore studio emendandum est, ut administran-
da iusticiæ certa ratio constituatur, quod non modò
hñ qui sunt in finibus Russiæ, Sarmatiæ, et Turci,
vexim et Chriam, quibus cum vicinitas intercedit,
de iniurijs queruntur, ad quas cognoscendas certi
sunt à M^{te} Regia. Iudices Commissarii Clogomial
missi, inde ad Comitata allaturi, quæ tractata
istis fuerint. Quæ quidem consultatione diligenti
opus habebunt.

Neq̃z verò cum finitimis modò populis, vexim
inter nos quoq̃ ipsos conservari iusticiam oportet.
Nam præterquam quod gravis est illa sapientis comi-
natio, Regnum à gente in gentem transferri pro-
pter iniusticias et iniurias. Nè libet quidem hominibus
detructa Rep^{ca} de propellendo hostium impetu
cogitationem suscipere, si se domi hostes habere
videant, qui sua per iniuriam et potentiam eripiant,
Neq̃z abiciant modò curam Reip^{ca} defendendo,

Verum etiam ultro Deum precantur, ut hostes imit-
tat, qui suas vindicent iniurias, neque recusant quin
pereat anima eorum cum inimicis suis. Ac fit inter-
dum, ut imprecationes horum Deus exaudiat, atque
ita Regnum à gente in gentem transfertur propter
iniusticias et iniurias.

Quamobrem ante omnia cupit Sacra Mtes Regia,
ut omnia omnes consilia sua in vnu conferant, totoque
pectore, quod aiunt in eam cura et cogitationem
inmembrant, ut nemine finitimos populos nemine feres
suos impune iniuria afficere enigmam liceat, sed
iusticia ex aequo admistretur omnibus, nullo de-
lectu personarum habito, atque administranda
eius, fixa aliqua stabilis et aequabilis ratio inue-
niatur.

Inter autem omnes iniurias, quae homini ab homine
inferri possunt, quae potest esse maior, quam caedes
iste hominum, quas patrarj quotidie cernimus.
Homo sacra res est, ut ait quidam, per ludum iocun-
dior. Atque ita iam caedes istae frequentantur,
ut in isto praelio non multo plures casuri fuerint,
quam quot manuum domesticorum quotannis occidunt.
Eiusmodi itaque tam graves iniuria, quemadmo-
dum arceri possint, S. M. Regia, cum primis
deliberarij cupit, maxime vero, quemadmodum
coerceri possint hi, qui palam se hostes Regni
profitentur, atque ipsi manum sibi potius iusticiam
administrare caedes faciendo, praedasque agendo,
quam eam à Magistratu aut à Regia Mte pe-
tere contendunt.

ta enim persuasum sibi habet, nisi hoc prius sit
constitutum, ut exequenda iusticia solida ratio,

investigetur, frustra de rone defendendi Regni de;
liberationem susceptam iri. Nam et minus alacres fu;
turi essent omnia animi, et ut optima esset aliqua
defensionis ratio excogitata, non solet Deus ea Re;
gna fortunare in quibus non omnibus rebus iusticia
anteponitur.

¶ minus igr' administranda via et ratio cum fuerit dis;
genter investigata, tunc primu' haberi consultationem
vult S. M. Regia, Quoadmodu' periclitanti Regno
succuri, ac si quis hostium fuerit impetus factus is modo
sustineri verum etiam arceri queat et propulsari.

Non est quod existimet quisqz quoniam hac proxima
superior aestas, quicta satis fuit, et ab hostium incur;
sione libera, idcirco posse nos, quod in sequentem
quoqz aetatem attinet ociosos utranqz in aurem, qd
aiunt, dormire, neqz necesse nos habere, ut de inem;
da defensionis rone magnopere simul solliciti.
Deo sunt gra' agenda' cuius beneficio singulari factum
est, ut nihil nobis hoc Anno sempiterni hostes nri
molestie exhibuerint, sed quo quictior fuit ea qua' pre;
cessit aestas, hoc est insequens hac magis perlimisceda.

Non dubito quin ex hoc, micro multi sint qui morem
hunc potentissimi Chriam nomis hostis non ignorit,
quod solet illi quasi quadam interualla habere belli
exercendi. Neqz vngnam formidandus est magis,
quam cum aliquandiu quicmit tunc enim collectis
viribus maiorem facit imprassiom ut sustineri vix
possit. Cum totum quictus suu' tempus non ad obli;
uionem veteris, sed ad comparationem potius nomi belli
conferre consueuerit. Magis itaqz post anni huius

quietem nobis est metuendus, quam post eam expeditionem, qua usus est anno superiori, cum in terra Valachiam impetum fecisset.

Ac tanto quidem est metuendus magis, quod iam aperte Christianis Principibus bellum indixit: itaque quin sit in Hungaria irrupturus dubium non est, nobis autem propter vicinum malum aliquid est et ipsis mali pertimescendum.

Non ignorat ille, quam arcta necessitudo S. M. Regia cum Sereno dno Hungariae Rege intercedat, qua adducta, ne quas illi ferat suppetias, non poterit non esse sollicitus. Quare periculum est, ne aut sui Exercitus partem aliquam contra nos mittat, aut saltem Tartarorum, qui in fide potestatis eius sunt, ut incursionem in Regnum faciant, demandet. Cum praesentim per Nuncium suum Kierdeij S. M. Regia significarit, si quietum Regnum suum velit, à Tartarorum incursionibus, ut singulos in annos eis pendat, id quod iam inde à multis annis pendere consuevit. Quod si fecerit S. M. Regia, non populatores terras illius Tartaros, aut si contra fidem interpositam populari ausi essent, se misso exercitu hand aliter in illos quam in hostes suos animaduersurum. Quae res magna deliberationis indigebit.

Notum est hoc omnibus etiam proxima superiore aestate, fuisse in finibus Regni Tartaros, qui fuerat proculdubio populaturi terras nostras, nisi non prorsus nullas praesidii eas reperissent, fortassis etiam in testium bellum eos est remoratum, constat enim eos manus inter se conferuisse. Sed verendum est, si modo intus Turcarum Imperatoris accedat, ne Sijacutismo facto vires suas omnes in unum collectas, contra nos conuertant.

Quare in prociucta semper, nos esse oportet, cum
 ubiqz suspecta sint omnia, nam et Valago. fidem non
 oportet, qui se ad foeliciorem parietem inclinabit, Atqz
 ut maximè velit à nobis esse, mita tamen potentior
 deterrebitur, et in Prussia noni motus metnendi sūt
 cui quosdam inhiare non est dubium, atqz ea omi
 ope nra nobis est fulcienda.

Invennda est igr ratio, qua impendētes Regno procl:
 las tempestatesqz sedare possimus, neqz in diem tm
 duratura, sed qua in longitudinem prospici possit,
 Cum praesertim S. M. Regia Vilnam proficisci necesse
 habeat, id enim prope adest Induciarum finis, quas
 cum Moschis pactas habet, Deliberandum est cum ma:
 gni Ducatus Consiliariis, prorogandem Indutia,
 an aliquid aliud sit contra Moschos statuendum, utra;
 cumqz in partem discessum fuerit, erunt omia ma:
 gis expedita, cum praesens isthic aderit S. M. Regia.

Quo magis ergo necessarium est abesse aliquadin à
 Regno S. M. Regiam, hoc maiore studio hortatur
 Do: vras, ut nihil cura, diligentiae et laboris praeter;
 mittant, quo possit stabilis aliqua, defendendi Regni
 ratio constitui, ut non sit toties Comitiae adicere
 necesse, sed in hīs decernatur aliquid, si minus per;
 petuo, longo tamen tempore duraturum.

Non est quisquam qui nesciat, quam neqz laboribus, neqz
 sumptibus vllis pepercit S. M. Regia, dum posset Re:
 gni rohes in tuto collocare, sed iziti ceciderunt co:
 natus eius omnes, qua ex re maiorem opinionem
 omnium dolorem accepit, Cum ita diligenter pro sa
 lute Regni exculbet, atqz in longitudinem prospectu
 illi cupiat, esse tamen quosdam, qui recta consilia

peruerat, atq; pias et sanctas cogitationes impediunt,
quominus ad optatum exitum perducantur.

Nimaduerit S. M. Regia. intelligere quidem omnes
quod Regno expediat, sed partim priuatis cupiditati;
bus, partim domesticis, atq; intestinis odiis et simulta-
tibus, ab eo quod rectum sentiunt, deduci, ut affectio-
nes potius animi sui sequantur, quam id quod esse
Reip^a intelligunt.

Cos itaq; qui rei suae tantu priuata student admo-
nitos vult, ut etiam perpendant, quassum casum sit
sui cuiusq; priuatum, si quod Deus omen obruat, oc-
cidere Remp^a contingat, qui vicio odio ducti aut
simultate de recta via declinant, neq; pensi quicquam
habent, dum odium suum expleant, his si persuaderi
non pot vt Christianae professionis memores, condonet
viciis defensas, Saltem hoc ab eis postulat S. M. Regia,
vt ad tempus inimicitias deponat et tantisper modo
simultatum suarum obliuiscantur, dum de statu Reip^a
consultant, Neue ita alter alterum pessumdare velit
namque perforet in qua ipse nauigat.

Quod si neq; priuatae cupiditates neq; intestina odia qeq;
valuerint, sed sola fuerit Regni Reipublicae utili-
tas expensa fore sperat S. M. Regia, vt quarum
duarum rerum gratia Comitum Liotcomie ad diem
dino Martino sacrum edixit, vt et iusticiae ad ministrandi
et Regni Reip^aq; defendenda certa aliqua, fixa
stabilis, et equabilis ratio constitutur et sine villo
provsus negotio conficiantur.

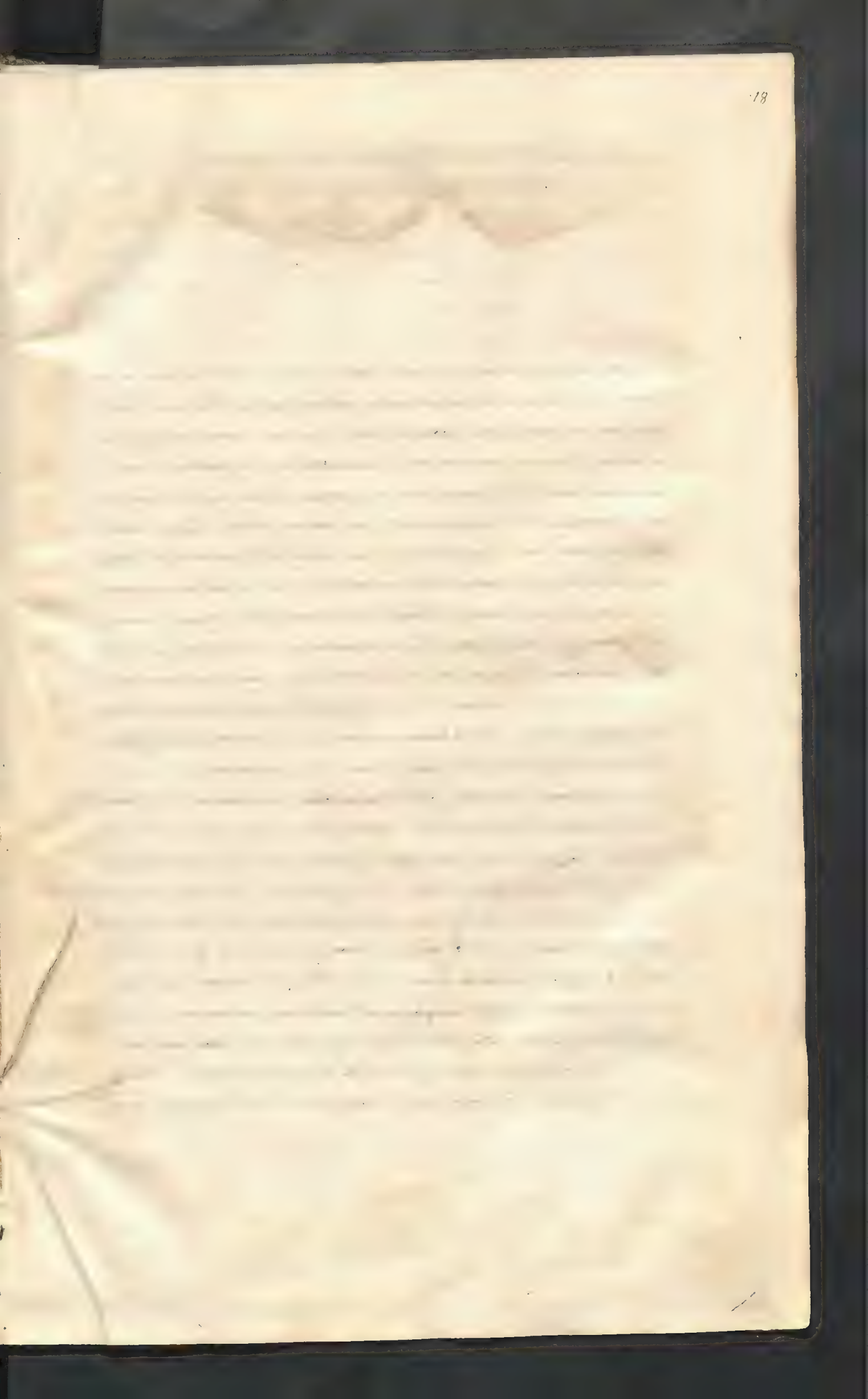
Quoniam vicio ad feliciorum Comitiorum exitum
plurimum interest Nuncios eligi viros, graves &
prudentes, Magno studio contendit a Debus vris
S. M. Regia, vt quos sunt inde ad illa maiora Co;

mitia missuri eiusmodi designent, qui habeant plenam
et non limitatam potestatem, quique non privata sua cupiditate
sermiant, non sint aut in ordinem, aut in hominem
aliquem ullo modo et malevolenta suffusi, sed patriae
tantum, tranquillitatis, salutis et incolumitatis Reipublicae
publicam rationem habeant, qui una cum S. M. Regia
statuere sciant et possint, easque ad firmandum Reipublicae
valde inclinato statum pertinere videbuntur.

Nam nisi hoc tempore depositis privatis actionibus, quae
et sunt et fuerunt semper exitio Rebus publicis, uno
omnis animo in Rempublicam conservandam incubueri-
mus, ingens nos manet periculum, ne in eadem pau-
latim calamitatem incidamus, qua florentissimum
quondam Hungariae Regnum misere nunc afflictum
videmus. Sed omnia sibi de Deo vobis meliora pollicetur
S. M. Regia, eas, amicae virtutis memores, post habituras
pro omni cura Regni Reipublicae constituenda, atque
ut fecerunt maiores vestri viri clarissimi, non modo
facultates suas, verum et sanguinem, si usus sit,
pro Reipublicae salute profusus.

Nam quod ipsam attinet S. M. Regiam, nullam boni
Principis ac veri patris parentis officium praetermittet,
non fortunis, non saluti, non vitae denique suae parcat,
si representari morte sua salus Reipublicae possit. Neque
ullam suae Pietatem profectum moram interpo-
net ac antevertet potius Comitiorum diem, quam
ut scire veniat. Quare hortatur Dominus vobis, quando-
quidem ipsa affecta sua iam atque mature se tamen
ad Comitiorum venturam pollicetur, atque id Christo
bene imante re quae praestabit, ut vobis quoque Dominus
ne grauentur ipsum Comitiorum diem obire, ac prae-
iudicare eum velint potius, quam committere, ut mora

sua longius extrahantur Comitatus, Quia cupit Altas
 Regia primo quoque tempore absolui, cum necessitas
 erat in magno Ducatui Lithuaniae ceterisque pro
 ficienda,

Oratio in initio generalis Crae' Conuentus
habita per Samuelem Macziewski Ep'm
Chelmensem et Vicecancellarium 1539

Etiam atqz etiam perpendi vult Hoc S. M. Regia magna:
tum periculum et discrimen addendum sit Regni Hoc
propter vicinitatem tam potentis Hostis, cuius non solu
nouum terrori fuerit nris maioribus, a quibus cum
longius abesset, fama tamen rerum illius gestarum ad
eos perueniebat, timoremqz eis inieciat: Quid nobis
faciendum est? qua cura, qua diligen^a providendum?
ne quid Respa nra detrimenti capiat? cum non rursus
re Nuncio, victorias illius et triumphos cognoscamus.
sed ipsum potentissimu Tyrannu in Valachia Hoc est
in faucibus Regni, in ea Provincia, qua fuit propu
gnaculum quoddam et antemurale nrum dominatu
Videmus! atqz ita dominantem ut potiozem illius par
tem sua Tyrannidi subiecerit, deteriozem emdam
sua factionis homini gubernadam tradiderit, ut duas
etiam in ea Arces ad Ripam Danubii extirpate co
nectur. Quae res quorsum spectet, quis est qui non in
telligat? praecipue cum in Oczakono Arcem adifica
re iam dicatur fortissimam ac portum sibi munire, ex
quo, quacumqz velit in partem, facilis ei sit trans
missio, Qui quidem locus etsi Tartarorum nunc sit
fuisse tamen cum aliquando ditionis maiorum Sa
cro Mtis eius constat, Huc accedit, q cum mutua
semper hactenus inter se bella Tartari gesserunt,
qua sola res, tutum ab eorum incursu Regni Hoc

efficiat, nunc opera Caesaris Turcarum, magnam partem in gratiam reducti esse dicuntur, qui omni cura in eam cogitationem incubuisse fertur, ut eorum inter se voluntates: armisque quibus in seipsos mutuo seniebant, in eos quos ipse denotaverit convertere faciat.

Quorsum haec eius Consilia spectent, nemo est qui non perspiciat. Nihil est illo vigilantius, omni ratione prospiciat, ut quod omen Deus avertat, unus fieri possit, orbis totius efficiat Monarcha.

Nec est quod sibi quisque persuadeat, propter eas inducias quas cum eo pactas habemus, nihil ab eo discriminis impendere, Inducias enim ille quasvis tam diu ratas et firmas habet, quoad id usque sibi fore confidit, Si, nullatque magis id in rem suam esse perspexerit, ut rescindantur, faciet quo Jure, qua iniuria, Nihil est enim apud illum sanctum, nisi firmum et stabile, qui utilitate sola non honestate, cuncta metitur.

Documento nobis esse possunt Veneti, cum quibus, cum perpetuum foedus sancisset: anno tamen superiori, nullo in dicto bello, nullis inimicitibus contra fidem datam, contra Jusjuramentum interpositum, ex improviso Corcyram adortus est, qua nihil habent Veneti munus: neque factum est quidquam propius: quod ut ea potiretur.

Est Tigranus iste magnus viribus, sed non minore ingenio. Non vult uno atque eodem tempore, omnes sibi Christianos Principes inimicos capere: ne durior sit illius conditio, si uni cum omnibus pugnandum veniat, Verum illud dubium non est, si optatos habeat rerum suarum exitus, quod Deus velit prohibere, si pacata sint ei et tranquilla cum ceteris omnia, ambigendum non est, quin ad Regnum hoc animum adiecturus

sit, atq; omnia factururus quo potiri eius possit. Et quem
 ut est in proverbio, occasione dimittebat opus est impro-
 bitati, nihil esset ei proclivius magis quam occasionem
 reperire, inducias resciindendi, bellumq; nobis inferen-
 di. Hoc precipue tempore, quo Valagiam sub imperium
 suum subiunxit, inter eius et Regni fines, quin
 aliquando tamen, existant aliqua controversia, vix
 vlla rōne satis praestari poterit)

Qua in re, ut maxima etiam à nr̃is cautio adhibeat
 tamen ut est appologus dī Lupo, qui superiore in loco
 aquam fluminis potabat, eam quam ipse turbaverit, per
 nos turbari queretur.

Qua cum ita sint, cum cernicibus nr̃is imminere vi-
 deamus, tam vigilantem tam potentem, tam cum off
 formidolosum hostem, decet nos tandem aliquando ex
 gravi isto somno vel veterino potius nr̃o expergisci
 decet rōnem excogitare, qua possit eius, conatibus
 omniam iri, decet omnes omnia in vnu conferre consi-
 lia, atq; omnes in eo nigemini nervos intendere, ut
 promideatur, ne quid Resp^{ta} Regni detrimēti ca-
 piat.

Qua in re multo est melior Turcarum Caesaris cōditio
 qui in rebus conficiendis, summa celeritate utitur,
 Nam et tres tantum sunt quos in consilium adhibet,
 et ubi deliberavit aliquid, nihil impedit, quo minus
 id quam celerrime conficiatur; Omnes enim intum
 illius observant, omnes ad intum illius praesto sunt,
 omnes non imperata solum, verum etiam si modo sci-
 re possent cogitata illius facere ē vestigio sunt pati.

Apud nos diversa ratio est: Nihil statuere potest
 Altas Regia, nisi prius edixerit Comitia, nisi coe-

rit, omnes et Consiliarios Regni et Terrarum Nuntios, nisi sententias eorum audierit, Qui si aequè diligenter essent in tutela salute sua, atq; est illi in oppugnanda, si ita ut par est dicto essent audientes, si diem Comitūs dictū nulla mora interposita obire conarentur, certior esset spes periclitanti Regno succurrendi, Atq; ea quæ impendent ei mala propulsandi

Sed cum dies Comitūs dictus est dino Andreæ sacre dies hic ab illo iam est prope vigesimus, necdum tamen omnes Consiliarios et Terrarum Nuntios conuississe videmus: Quæ res et illis non satis honesta est, et cum magna Sacrae. M. Regia. indignitate coniuncta,

Audierunt Principes Chriam dictum esse Comitūs diem dino Andreæ sacrum, miserunt illico Nuntios suos, qui ad tempus huc venerunt, At subditi Sacrae M. Regia, à quibus diligentius præsertim tempus obseruatum oportuit absunt adhuc

Pudet certi S. M. Regiam non iam suam adeo, quæ externorum, quos Legatos aduississe videt, usq; eo negligenter mandata sua exhauriri tam tardè Comitū ab eis obire,

Quorum etiam nonnulli ausi sunt contra voluntatem M. Regia, alio Comitū transferre. quasi verò per nos aliam quicquid potestas sit, aut edicendum, aut transferendum Comitiorum quæ penes solam S. R. M. Regiam.

Aperti voluntatem illa sua testata est per Nuntios suos in Comitūs Colensibus, si magna Comitū non alibi, quæ in hac sua Regia Civitate haberi velle, Nihilominus conuenticula quidam celebraui voluerunt Piotronia, cum causas propter quas traducta indi-

Huc Comitia sunt, graviores esse cognovissent q̄
 Illi tamen nescio, om̄is com̄o
 ditatis suae, quam salutis M̄tis Regiae rationem
 potius habendam putaverint.

Sacra M. Regia, quo est studio, incredibili in suorum
 salutē tuerenda, in providendo com̄odis eorum, oblita
^{senectutis} aetatis suae, quae ipsa morbus est, oblita gravissimi pe-
 dum doloris, quo vehementissime cruciabatur, ex
 ipsa vilna usq̄, cum neq̄ equo, neq̄ curru vehi
 posset lectica huc se deferri curavit, om̄i com̄odita-
 te suae neglecta, om̄i prope salutis ratione posthabita
 nulla de re alia sollicita, quam ut tempori ad Comi-
 tia veniret

Sed et cum Scimus filius eius Rex n̄ et dominus
 clem̄^{us}, sub ipsum Comitiorum tempus gravi
 et periculoso morbo fuisset conflictatus, reliquit eum
 Sacra M. Regia, egrotantem, in periculo constitutum
 deseruit, Rioticoniam profectus est, ut periclitanti
 Regno Reip̄ publicae, quam om̄ibus liberis suis, qua
 se etiam ipso habet graviorem, subveniret.

Hac nos tanta M̄tis illius clem̄a, tam paterna
 indulgentia non monebit: ut ipsi quoq̄ nostras aliquan-
 to com̄oditates Reip̄ com̄odis posteriores ducamus.
 Ut eius salutis quam maxima rationem habendam
 existimemus, à quo nostra, omnium, à quo Regni
 Reip̄ publicae salus solo prope dependet, cuius vel
 umbra magnam nobis consolationem, magnam
 rebus nostris nostris adiumentum adferre pot.

Quae quidem M̄tas Regia, pro incredibili suo erga
 suos amore utrumq̄ et aetate et valetudine sit affe-
 cta, cupiebat tamen omino Rioticoniam proficisci
 nisi à Medicis deterrita fuisset, Quorum antho-

ritas, non perinde fortasse magnū apud eam pondus habuisset, nisi iterum et tertium, in morbum recidisset, ita ut vix quodammodo desentia fuerit depulsa.

¶ Hinc tamen tam clementem, tam bonū Principem, qui, quantus est, nil aliud quam summa clementia, summa bonitas est, audent nonnulli in odium adducere, audent turbas et seditiones in populo concitare, in quarum auctoribus si non ipsa sua sponte ad officium sanitatis redierint nisi sit exemplum editum, magnam ad Rempublicam periculum et discrimen redundabit.

Non est, quisque existimet, tam esse mucosis naribus M. Regiam, ut ista seditionum flabella quae sint non odoratur: vetus est proverbium, et id quidem verissimum, multas esse Regum aures, atque oculos. Nihil est quod non perferatur ad Mtem Regiam, omnia illi perspiciuntur, et explorata, Verum et illud habet exploratum, multo plures esse bonos quam improbos multo esse eorum numerum maiorem, quibus turba ista et seditiones displicent, qui sublataeque velint una cum eorum Architectis: quam qui faveant, Quare multorum bonorum studium adiutum facile intelligit se posse parere istos sediciosos compescere, atque pro iure suo potestatis Regia in eos animadvertere. Sed quod abstinent hactenus, quod noluit acrioribus vultu remedium, natura clemens et benigna in causa fuit, quae suo, cum Iure vultu non patiebatur.

Deinde facilitati et clementiae facilius se suos in officio continere posse sperabat, quam si metum aliquem adhibuisset, nunc cum liberalitati ista sua nihil sibi profici videt cum eam continui cernit et negligi, cum ingens ex ea ad Rempublicam periculum peruenisse percipiat, alia rem aggredi via cogit,

et contra quam vel natura illius vel voluntas fert, asperioribus remedijs periclitanti Reip^{ae} iuberemur.

Prins tamen admonitos omnes voluit, ut ab omni turbulenta rōne, quam remotissimi esse voluit, ut se dicto audientes S. M^{ti} eius praesent, ut odia similitatesq^{ue} deponat, atq^{ue} in commune consulant ea quae ad commodum Regni Reiq^{ue} pub^{ae}, pertinebunt.

Illud etiam S. M. Regia, ut mandata illius deinceps diligentius exhaeriant, ut semota omni commotione ipsum Comitiorum diem obeant, ut exemplo M. eius suam nonnq^{ue} comoditatem, atq^{ue} etiam utilitatem, Reip^{ae} saluti post haberi discant.

Quoniam vero adhuc Comitiae et venerunt Legati, et venturi sunt multo plures, quos S. M. Regia, ne temeritas quidem per quinquam adinta, disfi-
sco suo^{et} alere et numerari cogitur, id quod lubenti atq^{ue} alacri animo facit, Cupit S. M. Regia, ut ne in longum tempus Comitiae extrahantur, ut ne supervacaneis rebus dies eximantur, quo possint Legati quoq^{ue} tanto celerius absolvi, & M. Regia aliqua sumptuum parti lenari.

¶ Haec sunt quae S. M. Regia per me Do. vris, exponi voluit, quae si fuerint ab illis diligent^{er} curata, una eademq^{ue} opera, et suis et reip^{ae} romibus prospicient, et apud S. M^{tem} eius, non medioae gratiam inibunt.

Constitutiones Conuentus Craco:
niensis 1540

Gyismondus primus Rex poloniæ

S Ignificamus tenore prentium vniuersis. Quod cum presentibus in Comitibus, remissa essent per nos Constitutiones in proximis superioribus Comitibus, in hac ipsa vrbe nostra facta, reducantur nobis fuit in memoria, q̄ in ea constitutione, quædam obliuione sine imprudentia fuerint obmissa, quæ ant̄ biennium in Comitibus Piotricomiensibus statuta erant, Qua de re cum ordine singulos Regni nostri Senatores & Consiliarios rogassemus. ita esse vna voce omnes et singuli responderunt, Itaqz de consilio eorum et consensu primo, deinde Amictiorm̄ terrestriu eam constitutionem ita ut fuit anno superiori præscripta, scribi fecimus, deinde ea ipsa adscribi iussimus, quæ obliuione prætermissa Senatores nostri affirmarunt, in eum qui sequitur modum.

Iurimum interest Regni huius, ut nequa fiat bonorum ^{regiorum} præsertim immobilium abalienatio. Nos itaqz in posterum rebus illius prospicere cupimus, Quom̄ Serma Cominæ nostra, quædam Castra, Oppida et villas in Regno nostro, hypotheca seu cuiusvis obligationis nomine obtinet et possidet, ne vsu aliquando venire possit, ut hac ipsa, à Regni corpore diuellantur, Statuimus & decernimus, ut Præfeti Castroꝝ eius Alti, non sint nisi Poloni, indigenæ, Nobiles, atqz hij in ea Promincia ubi Castrium est possidem.

habent, qui ita se iuramento nobis et successoribus nris Regi,
 obstringant, ut non teneantur nisi nobis et successoribus
 nris Regi pro tempore exanti post mortem, quae procul
 absit Serenissima coniugis nra, castris solis cedere, neque
 prius tamen cedent, quam si quod absit, Nos vel fi-
 lius nri Serenissimus Rex Sigismundus Augustus, vel
 la prole masculina successina relicta decesserit, Ita
 enim solutis realiter et cum effectu sumis in praefatis
 Castris ac bonis ad haec pertinentibus obligatis, sine
 per Regem si eximendo esse possit, sine per Nobiles, qui
 bus redimendi et eximendi hac in re vigore praesentis
 Statuti et constitutionis nrae damus et facimus pote-
 statem, filiabus nris, ex Serenissima domina Bona Regina
 coniuge nra charissima procreatis, ac earum succes-
 soribus huiusmodi ipsi Castrorum Capitanei Regi tunc
 temporis existenti vel Nobiles, qui pro redemptione
 ne bonorum sumas pecuniarum reposuerint, realiter
 et cum effectu reposuerint cedere debent. Tandem
 autem praefati Capitanei et ceteri bonorum suarum
 Mis obligatorum praefati, in manibus suis, Castra,
 Oppida et villas tenebunt, quam diu praefati summi
 filiabus nris et earum successoribus, seu quibusvis
 aliis personis iuxta ordinationem aut dispositionem
 Serenissimae coniugis nrae, si quam illi facere videbitur,
 realiter reposita et persoluta non fuerint, Interim
 vero de praesentibus dictorum bonorum filiabus
 nostris, et earum successoribus, aut aliis personis
 respondibunt, Neque tamen bona ipsa, ab eis redimi
 poterunt, priusquam in matrimonium alocata fuerint,
 Post elocationem vero tenebitur qualibet eorum sum-
 mam si concernentem adire vel iuxta ordinationem
 Mis suarum, si quam ut praemissum est fecerit.

Potentibus Nuncius terrarum, Interdictum, de non
vehendis per nros homines in Vngaria et Slesiam,
et rursus non importandis in Polonia mercibus, fir-
mius custodiri, decernimus cum vniuerso ordine
Senatorum Regni nri, decernimus illud, quamdiu dura-
uerit, ab vniuersis subditis nostris firmiter obseruari,
quodq; Capitanei et Theloneatores, custodiam debita
negligent, vel eorum conuenticia aliquem transire ali-
quem transire permittent, contra tenorem constitutionis
predictae, puniantur pena centum Marcarum in ne-
gligent, Capitaneos dudum statuta, cuius medietas
fisco nro Regio, altera medietas ei qui Capitaneum
vel theloneatorem contrarium admittentem, nobis
detulerit, et contra eum sufficienter probauerit cele-
re debebit.

Liceat vero hominibus pauperibus et in ipsis Regni li-
mitibus constitutis molere, frumenta sua in molen-
dis sibi vicinioribus, etiam extra fines Regni
nri sillis. sitq; eis liberum ire ad fora Cimitatum
et Oppidorum vicinorum Regno nro non subiectorum,
ad eaq; inferre tantum carum et aliarum rerum
venalium, quantum humeris seu lacertis propriis
sustinere et portare possit,

Et quoniam pleriq; mercatores subditi nri, ad elu-
dendam constitutionem seu edictum, de non vehendis
extra Regnum, ac non inuehendis in Regnum mer-
cibus, edictum, variis ingeniis uti consueverunt,
pretendentes res et merces hmoi esse proprias, mer-
catorum in Vngaria, Slesia, et alijs Regni confinjs
agentium, per illos, seu per illorum Nuncios, et fa-

tores in Regno emptas esse, cum tamen plerumq;
deprehenduntur esse propria subditorum nostrorum, quo-
rum opera et impensa ex Regno euehuntur, Ad
præcludendum Itaq; hinc clusioni viam, ita decerni-
mus, Consiliariis Regni et terrarum Nuncius consen-
sibus, ut huiusmodi mercatores subditi nri, qui merces
extra Regnum euehere procurant, corporale præstent
inramentum in manibus, Theloneatorum nostrorum, quia
tales merces non sunt eorum proprie, nec in illis
aliquod commercium vel interesse habent, sed sunt
propria eorum quorum esse asseruntur, videlicet
mercatorum extraneorum in terris extraneis age-
ntium, et aliter tales merces dimitti nullatenus debet
sub illarum amissione.

Omnes Regnicole, et alii homines quicumq;, etiam
externi. Boves, inmetas et res alias à quibus thelo-
nem nom solvendum est, in Regno emen, et illa
versus limites Regni ducen aut pellen, teneant
se se manifestare in cameris theloneorum deputatis
Et in eisdem cameris debitum theloneum solvere, si
huiusmodi boves aut inuenta, vel res alias ad venen-
dum et extra Regnum pellendum empte fue-
rint, ab his vero rebus, quæ ad usum proprium, vel
ad mactandum in Regno, et vendendum intra fines
Regni empte fuerint Theloneum solvi non debet,
Quod si quis cum huiusmodi bobus, inmetis, aut rebus
aliis in Regno emptis, cameras præterierit, se in
illis non manifestando, res huiusmodi amittet et lice-
bit Theloneatoribus eas arrestare et recuperare.

De illis vero Regnicolis, qui intra cameras et fines

Regni cum Slesia, Ungaria, et alijs confinjs Regni
 agunt domicilium, Et in Oppidis, vltra cameras
 existentibus aliquid emit, non tenentur cum illis
 ad cameras descendere, Verum Theloneatores di-
 ligenter custodiant in Regni finibus ne in Ungaria
 Slesiam, et alias vicinas terras expellantur, vel adu-
 cantur, Contrafacien vero deprehensi, bonis, immota,
 et res hmodi amittere debent. Si quis vero Thelo-
 neatorum alicui homini quidpiam receperit, priusq;
 cameram praterit, Res sic receptas restituere et pe-
 nas in constitutione Piotromien aditas, idem Tho-
 loneator incurreret. Hac aut constitutio de mercato-
 ribus et ad reuocendum euentibus intelligenda est,
 et non de his Regnicolis, qui ad usum proprium qd-
 piam emerent, Per hanc autem constitutionem no-
 stram, volumus derogatum iri adicto de prohibito
 transitu in Ungariam et Slesiam facto, quod alia
 constitutione nostra mandauimus firmitus observari,

Statutu de Regestris mercatorum, illorum Iuramento,
 cum testibus firmandis in robore conseruatur, hoc
 adiecto, vt mercatores ipsi debita in Regestris eorum
 scripta a Nobilibus intra triennium annorum decursu
 repetant, aliquo lapso triennio debitum hmodi re-
 peti non poterit a Nobili iuxta illius Statuti dispo-
 sitionem, obstante triennali prescriptione, Verum
 iure ^{communi} ~~contra~~ rem in foro suo conuenire debebit.
 Hoc autem duntaxat intelligitur, vbi mercatori, cum
 Nobili aliquo esset actio. Mercatores enim inter se
 veterem suam relineant obseruantiam in soluendis
 et repetendis eorum debitis

Ad petitionem de Praefectis militum ex Palatinatibus
 diligendis, Ita cum Senatoribus nostris constitimus,
 ut si ubi in Palatinatu repertus fuerit ad praefectura^m
 obveniam, idoneus et exercitatus illamq^{ue} in se as-
 sumere vellet, non alteri nisi ei committatur comi-
 tina Palatinatus illius. Ceterum si non fuerit re-
 pertus idoneus, vel suscipere omnes praefecturae volue-
 rit, licebit nobis cum consilio Capitanei generalis
 Exercitus Regni n^{ostri} alium quempiam idoneum
 comitine illius Palatinatus praeficere, Pecunia ta-
 men in illo Palatinatu contributa, militibus illis
 etiam Palatinatus, qui servire voluerint, pro alijs
 erit eroganda.

Cum visum esset nobis et Consiliariis n^{ostri}s onerosu^m
 esse Regnicolis n^{ostri}s, ut nobis in terris Poloniae mi-
 noris agentibus, aliqui citati, ex terris maioris Po-
 loniae terminus brevis, duarum videlicet hebdoma-
 darum coram nobis comparandi in citationibus n^{ostri}s
 scriberetur, Nos ad petitionem Nunciiorum terrarum
 Regni n^{ostri} constitimus, ut nobis in terris mino-
 ris Poloniae agentibus, Regnicolis maioris Polo-
 niae terminus quatuor hebdomadarum coram nobis com-
 parandi assignetur. Similiter vero nobis in terris
 maioris Poloniae agentibus Regnicolis ex terris
 minoris Poloniae, etiam quor^{um} hebdomadarum ter-
 minus comparandi praefigatur, Earum vero ter-
 rarum Regnicolis in quibus agere nos contigerit
 terminus duarum hebdomadarum, in citationibus
 scribatur iuxta veterem consuetudinem.

Cum granatim referrent, nonnulli Consiliarii et

Nuncii terrarum Regni nri, ad Convictum genera-
lem Regni, Cracoviam se se vocari præter veterem
consuetudinem à loco Piotrkowien illos evocando de-
crevimus, Consiliarius nris et terrarum Nuncii
petentibus, ut non alibi præter Piotrkoviam Conven-
tus generalis celebretur nisi causa legitima, per
nos cum Consiliarius nris expendenda aliud suaserit.

Ita postulantibus subditorum nrorum rationibus de-
crevimus, ut nullus Nobilis subditus nre sponsione
fidei per nos obstringatur, nisi iure victus/secus erit,
in exercitio rei militaris; et ubi nobis vel alieni
subditorum nrorum actio intervenit, cum sermone,
Factore, Administratore, aut subdito suo, Et ubi
Recipere causa aliquid sit contra quemis agendum.

Ingratamen subditorum nrorum maximam fieri consen-
sit, Ut causa officii seu ad querelas, ad Tribunalia Ca-
pitaneorum Regni nri deducta, et deinde ad nos
per viam motionis seu appellationis devoluta, cum
terminis nris Regalibus generaliter suspendeantur,
utpote, quia ceteri expeditione indigent, ne eorum
qui de iniuria queruntur iniusticia differatur, Statui-
mus Consiliarius et Nuncii terrarum, ita petentibus,
ut huiusmodi causa officii, seu ad querelas, ab officio Ca-
stren, ad nos devoluta, nunquam deinceps, cum aliis cau-
sis differantur, ad terminos nros Regales, Velim
ijsdem diebus, quibus terminus, ex motione vel ap-
pellatione assignatus, ceciderit, indicantur et expe-
diantur, dilacione generali terminorum nrorum
Regalium non obstante Hoc etiam adiciendum, ut suspen-

sio generalis terminorum nrorum Regalium, ita publicetur, vniuersis subditis nris Regni nri, ut ad illorum noticiam indubitata deueniant, ne de illa ignorant, ad Tribunal nrum frustra fatigentur, laboribus et impensis se se gravando.

*N*olentes gravari subditos nros minus necessariis iuramentis quibus etiam nomen saluatoris nri, quodam contumelia affici videbatur, cum in singulis Theloncis, aquaticis, fluitantibus, iurare cogerentur, eas res et merces quas fluitatione dederent, eorum laboris proprium esse, decernimus et statimus Consiliarius et Nuncius terrarum Regni nri ita petentibus, et consentibus, ut cum aliquis, cum rebus et mercibus fluitans vel illius sermitor Nobilis iuraverit in primo Theloneo capitali res et merces fluitantes suas esse, vel sermitor illius, res et merces domusui existere, eiusque iuramenti litteras significatorias sub titulo et sigillo, vel ex actis illius officii ubi iuraverit, exhibuerit, in aliis Theloncis iurare non teneatur, sed illis litteris significatoriis ubique situr, et fides adhibeatur.

Sape edocti fieri sumus, multas contentiones, et controuersias exoriri inter subditos nros, ex eo quia fuit incertum quoad robur habitura esset cautio verbalis per fideiussores verbo tenus facta, Volentes igitur eam dubietatem declarare, statimus Consiliarius et nuncius terrarum ita petentibus, et consentibus, ut huiusmodi fideiussiones verbo tenus factae pro rebus, seu sumis et contractibus quibusvis, non ulterius robur firmitatis obtineant, duntaxat

per unum annum et sex hebdomadas, nisi interea anno
et sex hebdomadis currentibus. Huiusmodi fideiussio
per illos met fideiussores ad acta Castren^a terrestria,
sive n^{ra} Regalia inferantur, aut coram nobis re,
cognoscantur. Tunc enim sic ingrossate, robur de-
bite obtinebunt firmitat^e, secundum terrarum et
Iurium Castrensiu^m consuetudinem

Cum delatum esset ad nos et Consiliarios n^{ros} per
terrarum Nuncios indecorum esse, ut officiales
Cancellaria n^{ra} Regia, qui rationes actionu^m, et
expeditionu^m n^{ra}rum, et negotia Reip^ue, cura ha-
bent, infima loca in ordine Senatorio retinerent,
Eo quod quadam constitutione n^{ra} cautum esset
quominus dignitatibus et honoribus quibusdam cu^m
Sigillis simul pro eorum meritis et arbitrio n^{ro} au-
gerentur, essetq^{ue} a nobis petatum de Cancellario
ad aliquam dignitatem prouehendo, Nos et Consi-
liarii Regni n^{ri} aequo consen^{su}, ut uterq^{ue} officia-
lium Cancellaria n^{ra}, pro eorum meritis, et arbi-
trio n^{ro}, honoribus et dignitatibus augeantur con-
stitutione praedicta contraria non obstant^e. Postu-
lationi illorum non granatim acquiescimus, vna cu^m
Consiliariis n^{ris}, quia tamen nonnulli Nuncios ter-
rarum asseriebant negotium, hoc delatum esse, ad
nos Consiliariosq^{ue} n^{ros}, absq^{ue} omniu^m Nuntiorum
vnamini consensu, Propterea petierunt, ut hac de
re absq^{ue} illorum consensu nihil perpetui statueret^{ur},
Nos vero attenta temporis angustia, aliis negotiis
arduis distenti, volumus super ea re cum ipsis Num-
ciis disceptare, verum illam ad futurum Regni
Conuentum reicimus.

Ad petitionem frequentem subditorum, nostrorum quorundam ipsorum pulsati, quomodo nonnulli subditi Regni nostri Ecclesiastici ordinis in Curia Romana agentes, ne dum ipsos fratres, filios, seruitores eorum, sed etiam seruatoribus nostris non parcendo plerisque molestis et turbacionibus expensis, et fatigis manibus afficiunt praeter Ius et equitatem illos molestantes, Idque potissime fieri hac ratione, quia constitutiones Regni nostri iampridem contra illos adite ad Exequutionem debitam non deducerentur, Et propterea petissent iterum a nobis vniuersi ordines Regni nostri, ut constitutionem Conuictus Piotrcowien, anni 1538. de renouandis ipsorum Cortisanis Exequutioni debita demandarem, quod nos equum et iustum esse censuimus, nolentesque querelas subditorum nostrorum ulterius sustinere, eosque per insolentias Cortisanorum de cetero molestari ipsosque Cortisanos ad indignitatem nostram et nationis Polonicae ignominiam in Curia Romana huiusmodi malis artibus incumbere, De unanimi consilio et assensu vniuersarum Consiliariorum et Nunciariorum terrarum Regni nostri, decernimus et statuimus, ut idem ipsi Cortisani subditi nostri in Regno et dominiis nostris, sacerdotia obtineant, qui subditis et seruatoribus nostris temere molestias inferunt, illosque molestant, ad impensas et sumptus inanes deducunt, et iura Regni nostri, Privilegiaque Sedis Apostolicae nobis et Regno nostro concessa, per nos iam iam renouentur patentibus Literis nostris, ad Ecclesias illorum mittendis, ut infra tempus sex Mensium a tempore oblatarum in Ecclesiis nostrarum computandum, ad Regnum et dominia nostra, sacerdotiaque redeant sua, iuxta constitutionem,

Piotriconien^{em} prefatam, Et nisi redierint intra /
 tempus predictum, eadem constitutio Piotriconien^{em}
 contra illos extendatur, et exequatur per locum
 Capitaneos, quodq; et sacerdotia illorum distribuatur
 et damna passis ex illis satisfactio impendatur,
 iuxta eam ipsam constitutionem, praeterea de Re-
 gno banniantur, Liceatq; nobis et subditis nris
 ad illa sacerdotia alios praesentare, Ordinarii vero
 huiusmodi praesentatos instituire teneatur. Nihilomi-
 nus tamen nos vel Capitanei nri iuxta constitu-
 tionem Piotriconien^{em}, fructus huiusmodi sacerdotiorum
 statim post lapsum fatale, redditus apprehendant,
 et illos percipiant, de illisq; damna passis satisfa-
 ciant, Et illos non dimittant, nisi alii ad ea pre-
 sententur et instituatur. Per hanc autem consti-
 tutionem nram volumus praeccludere viam probris
 subditis nris, qui causa studii vel negotiorum ho-
 nestorum curandorum gra^{da} ad Curiam Romanam
 se contulerint, cum in nro arbitrio consistat, qui
 renocandi illinc fuerint, iuxta vniuersumq; con-
 servationem

Terrarum Podoliae et Russiae Nuncius a nobis
 petentibus, ut stationes exercitus militum mer-
 cenariorum, et aliorum in bonis eorum fieri pro-
 hibeamus, nos cum Consiliariis nris et terrarum
 Regni nri Nuncius expenden^{em} nobiscum, fieri noⁿ
 posse, ut locatio Exercitus certis locis, coar-
 ctari debeat, quodq; bona alia hinc molestie essent
 obnoxia, alia vero ab eis essent libera. Proinde
 statuimus, Consiliarios nostros et terrarum Nun-
 cius consentibus, ut huiusmodi exercitus locatio

et statina, fiant indifferenter pro arbitrio Capitanei
 Exercitus Regni nri, et necessitati occurrente in locis
 et bonis quibuscumqz, iuxta veterem constitutionem
 nostram, et antecessorum nrorum, absqz damno tamen
 bonorum illorum, quae in vicina statione consistunt,
 Vbi vero damna aliqua per Exercitus huiusmodi loca;
 tos, et statina habent, bonis quibuscumqz nostris, vel
 subditorum nrorum spiritualium, et secularium, fue-
 rint illata, illa ex pecuniis publicis damna passis,
 satisfiantur et solvant iuxta arbitrium Altis vras.

Consiliarius, Nuntiusqz terrarum maioris Poloniae no-
 bis recensentibus in terris illis veteri consuetudine
 receptum esse, itaqz semper observatum, ut ad redi-
 menda bona receptitia, seu obligata aut reformata
 ad Iudicium seu officium Castrense, unicuiqz liceat
 citare bonorum huiusmodi possessorem ad tollendam
 pecuniam, et de bonis cedendum, Nihilominus tamen
 pleriqz consuetudini huiusmodi reluctare, et cavillis
 exceptionibusqz variis in possessione bonorum redi-
 mendorum se se confondere. Proinde vniuersis Con-
 siliariis et terrarum Nuntiis Regni nri censentibus
 statimus et consuetudo illa in omnibus et per omnia
 observatur, vniqz statuti obtineat, Licetqz cuilibet
 bona sua redimere volenti, ipsorum possessorem ad
 tollendam pecuniam ad Iudicium seu officium Castrense,
 citare, citatusqz, pecunias teneatur recipere, fore
 Castrense non declinando.

In terra Cracovien, rationabili quadam persuasio-
 ne adducti de consilio Senatorum et Nuntiorum
 Regni assensu, Constitimus et decernimus, ut no

secus Castrenſia quàm terreſtres libri et inſcriptiones,
in illis facta, ſint authentice, et robur habeant perpe-
tue firmitatis, quemadmodum id antiquitus fuit obſer-
vatum;

Nunc ita ex terris Maſonia cum multa à nobis poſtea
larent, quæ concedi ſolent per nos alijs ſubditjs nris
Regni incolentibus, et Jure ſtatutorum communi fru-
tibus, à nobis hoc reſponſum tulerunt, quod dum
eſſent iure et conſuetudine ab alijs Regni nri ſubdi-
tis ſcimiti, non in omnibus eorum eadem ratio ha-
beri poſſet, quæ habetur ſubditorum Regni, ſed ſi ali-
quando iuribus et conſuetudinibus ſe coequare Regni
nri ſubditis voluerint, quod in eorum arbitrio eſt
poſitum, tunc eorum ratio æqualis, cum alijs eſt fu-
tura, Interim autem in eorum patris Juribus,
Privilegijs et conſuetudinibus, Privilegio nro con-
firmatis illos conſervabimus.

De terminjs ſeu Judicijs generalibus, quæ vulgo colloqa-
mur inſtantur celebrandis, ſtatuta omnia deſuper edi-
ta in robore conſervabimus, ac illa in ſingulis terris
iuxta eorundem Statutorum ordinationem et veterem
conſuetudinem celebrari mandamus ſemel ad mi-
nus annis ſingulis, Quia vero propter nrum in
magnum Ducatum Lithuanie egreſſum, negotiaq;
Ducatus illius, quæ forte nos in illo diutius quàm
volumus, diſtinebant apſolere ſeu motiones à
Judicijs terreſtribus et Caſtrenſibus, ſeu etiam officio
Caſtrenſis ad nos facti remaneant longo tempore
inadiſſe, per hocq; multorum ſubditorum nrorum
inſticia negligetur, Statuimus, ut interim donec

nos ex magno Ducatu Lithuania redierimus, eius-
 modi Iudicia generalia bis in anno celebrentur, qui-
 bus et domini Epi singuli in districtu sedis Epatus
 sui Palatini, Castellani, ceteriqz dignitatu, et Officia-
 les, Iudices et Subiudices terrestres, interesse teneant,
 sub penis in illos statutis, nisi vera infirmitas, lega-
 tio vel Rcip: seruitium illos excusaret, In tali
 enim casu licebit sic impedito in locum suum alium
 idoneum surrogare, In quibus quidem Iudicijs ge-
 neralibus omnes omnes motiones, appones, et alia
 id genus tam a terrestribus quam a Castrensi Judi-
 cijs, ac etiam ab officio Castrensi, que ad nos seu ad
 Conuentum generale sunt facte, et ante nostrum
 in Lithuaniam egressum non fuerint decise, ac item
 interim donec in magno Ducatu illo, nos agere
 contigerit eadem, indicari et terminari debeant,
 Et quicquid per iudicio illi presidentis indicatum et
 decretum fuerit, id totum per eodem iudicio presiden-
 tem, ac locorum Capitaneos in executionem deduci debet
 Licet nihilominus vnicuiqz a decreto, et sententia
 Iudiciorum generalium ad conuentum generale Re-
 qui primus post nostrum in Regnum reditum celebrari
 appellare, sed huiusmodi appellatione non obstante,
 Executio decretorum fieri debet ut supra, illiqz
 pro quo indicatum fuerit in possessionem bonorum illi
 adiudicatorum, inducendus, et in ea tunc erit,
 Vbi tandem in conuentu generali, nos cum Consilia-
 rijs nris, sententiam et decretum, a quo appellatum
 fuit, iustum esse cognouerimus illud approbamus,
 Et diuerso vero vbi per nos et Consiliarios nros
 fuerit retractatum et infirmatum, bona omnia, et
 res ille que per huiusmodi sententiam fuerint abiundi-

cata alicui parti, rursus restituantur illi pro quo
in conventu generali talium sententiam, simul cum
fructibus inter medio tempore perceptis, et damnis inde
seguentis inramento damna passi eximendis, Tem-
pora vero celebrandorum huius generalium Iudicio-
rum volumus iuxta statutorum dispositionem observari,

Cum cerneremus numerum Nuntiorum terrestrium
qui ad Conventum generalem destinatur eo usque pro-
cessisse, ut Thesaurus Reip^{ae} sumpto in illos necessa-
rio plus equo gravaretur et magna pars contribu-
tionum publicarum in illos expendere, defensionem
Reip^{ae}, per hoc minuat, ac item omnes tractatus,
et actiones in Conventibus, necessario cum illis agende
in longum traherentur, propter numerosam illorum
multitudinem, quorum plerique in hoc munus se se inge-
runt, ut actiones, causas, inducias in Iudiciis et
negotia privata, quae in Conventibus eis incumbunt,
possent commodius peragere, propterea Consiliarius
nris consentibus, in praesentia Nuntiorum terrestrium,
ante conclusionem Conventus praesentis edicta feci-
mus, et hac constitutione nostra decernimus, ut in
Conventibus particularibus Nuntij ad Conventum
generalem non plures eligantur, quam olim elige-
bantur, regnantibus forte praedecessoribus nris,
quodque nullus Nuntiorum eligatur, qui causam
et actionem Iudicariam in Conventu agendam ha-
beat, per hoc enim et indicia conventionalia intermit-
tantur, et tractatus Nuntiorum plerumque intermit-
tuntur, cum alijs negotijs simul satisfacere non
sufficiant, Dat^o Crac^{iae} in Conventione generali
feria quarta post do: Judica Anno, 1540,

Regni vero nri xxxiii^o

72

Sigismundus primus Rex Polonie
Coesari Carolo Quinto

Serme etc. Illustris dominus Albertus Prus:
sic Dux Nepos nr̄ charissimus, anxio admodum et per-
turbato est animo, q̄ in hunc vsq̄ diem obtinere non
potuit, ut cum Mtas vr̄a à banno suo Imperiali
liberari esse vellet, Itaq̄ magnis à nobis precibus
contendit, ut opem nr̄am atq̄ operam interponeremus,
quo tandem aliquando vacuo ab hac cura et sollici-
tudine animo esse possit, Nos, vel q̄ tam arcta nos
necessitudine attingit, vel quod in fide authoritatq̄
nr̄a est, libenter illi et consilium nr̄um et auxilium
dotalimus, idq̄ maxime feci ea cominutione, quæ no-
bis cum Mte vr̄a summa intercedit, erga quam co-
certi sumus animo, ut si quid eam magnopere velle
perspiceremus animi inducere non possamus, ut
id in gram eius facere detrectaremus, modo eius-
modi esset quod præstari à nobis posset. Hoc ipsum
de vr̄a quoq̄ Mte erga nos voluntate nobis firmi-
ter persuademus, nunquam eam commissura, ut nr̄a
petitioni locum non det, cum præsertim ij sumus
nos, qui non nisi iusta petere ab amicis solvamus,
Rogamus Mte vr̄am, ut secum diligenter expendat,
quæ nunc sunt tempora, q̄z plena turbarum, plena
difficultatum, plena periculorum et discrimini, di-
niq̄ plane eiusmodi ut maxime intusit Mte vr̄a
cominutos sibi potius habere et conciliatos omnium

animos quam iusta aliqua de causa disinctos et abalienatos,
 Latè admodum ad nos rumores perferuntur de praeclaris cogitationibus M^{ti} v^{ra} vindicanda
 Reip^{ca} Christiana, et ab hostili impetu tuenda, atque
 vi ad eas ipsas perficiendas fieri potest, ut magno sit
 aliquando v^{smi} M^{ti} v^{ra} is ipse cui nunc M^{ti} v^{ra} vi:
 detur offensior, quemq^{ue} nos à banno illius liberum
 effici petimus, Quo impensius illam obsecramus, ut
 in gram vram id faciat, Necessarius n^r est, germani:
 na sororis v^{ra} filius, quo iustior nobis causa est
 pro eo preces n^{ras} interponendi, neq^{ue} nos decessi illi
 usquam licet, Quod si l^{ris} h^{is} n^{ris} aliquid offe-
 profectum apud M^{ti} vram cognoverimus, gratam
 illi memoremq^{ue} voluntatem prestabimus, atq^{ue} de
 illius erga nos liberalitate ita interpretabimur, ut
 nos ipsos non modo nepotum n^rum magno illius
 beneficio affectos indicaturi sumus, Quam d^{intis}
 simè ac felicissimè valere optamus. Dat^{us} Crac.
 decima octava Iamarii, 1540. Regni. 34.

Sigismundus primus Rex Polonie,
 Petro Kmitha Palatino Cracouien
 Legato Regio ad Regem Ioannem
 misso

Magnifice Sincere nobis dilecte, Fides, industria et
 diligencia S. tua, in ijs qua illi mandauimus confisendis
 nobis plurimum probatur, Caterum quas Xras
 Serenius Do: Vngariae Rex Serenae Comingi suae fi:
 liae nostrae charissimae obligare statuit, eas partim
 Valachorum esse, partim Turcis finitimas, atq; ea
 ratione a periculi metu, non omnino liberas, partim
 alijs obligatas videmus, ut Serenae filiae nostrae hac
 ratione, ut prius ita, et nunc non omnino satisfieri
 posse putamus, Quamobrem non alia nobis via tutior
 esse videtur, quam si eo rem perducere possit S. tua,
 ut pecunia numerata apud nos deponeretur, Quam
 rem curae illi esse volumus, ut ultimam adhuc ⁺ cona, in hoc
 tum faciat, quo id obtineri possit. Quae si obtineri no
 potest, quantum potest tantum contendat S. tua, ut
 aliquid praeterea amplius vel tutius in Castorum
 obligationem, de quibus cum Reginali M^{te} filia nos
 tra charissima S. tua, colloquitur accedat, utq;
 in tuto collocentur Serenae filiae nostrae charissimae
 rationes, Atq; illud saltem ad extremum si potest
 efficiat, ut ea pecunia quam nos Serenae Do: Vngariae
 Regi missu^{imus} ~~q;as~~, vel in Cossige, vel alium aliquem
 in locum ubi tutius ad manus istorum Principum
 tradi possit Serenae filiae nostrae detur et assignetur,
 quo ipsa bonorum opignuratorum partem de quibus

in scheda conclusionum mentio facta est, redimat et
 liberet, ac libere possideat, quod hac pecunia redimi possit,
 reliqua pars cum tempore, per Serenissimum do: Ungariae
 Regem alia pecunia redimeretur, Id si perfici possit
 opera S. tua futurum esset nobis vehementer gra-
 tum, Quod si vero hac ipsa quoque in re duriores se
 praestiterint, tum vero quod datur accipendum erit.
 Sed stem tuam tamen hortamur, ut ne quid cure, di-
 ligentia, laboris praetermittat in stabillicendis rationibus
 Serenae filiae nostrae, atque ad optimam conditionem producendis,
 Quod cum pro officio summo studio facturam esse nihil
 dubitamus, Atque ideo quod per te mandatum nostrum
 et alia mandata nostra, atque litteras ab ista M^{te} Regia
 profectas illi mittimus, Coeterum quod Stephanum
 subditum nostrum dimissum, et cautione fiduciosa ob-
 strictum attinet erit nobis cure, ut per eos Serenissimi
 domini Regis Re: Oratores, de eius liberatione diligen-
 ter agamus, et si opus erit litteras ad ipsum Regem scri-
 beamus, de quo negotio ut actum est sciscitatum misimus
 Secretarium, Cubicularium nostrum, et Oratoribus cor-
 ta omnia dia facimus bene valeat S. tua, et sit
 felix, Dat^s Cracovia. iij. februarii, Anno, 1540
 Regni vero nostri xxxiii^o

Scheda praetibus inclusa

^{ffabrillat^{us} fari}
 Litteras quas S. tua, Serenissimo duo Hungariae Regi
 reddere debet, non prius reddat, quam in manibus
 suis omnes necessarias Serenissimi do: Regiae obliga-
 tionis habuerit, quas ad nos adferet, et paria in ma-
 nibus Serenae filiae nostrae relinquet si fieri poterit.

Sigismundus primus Rex Polonie'
 Ioanni Regi Vngarie

Reverendissime, etc. Que legationi ad nos Serenissima Roma:
 Regis. M^{tas} v^{ra} respondit ea refferri per Oratorem
 n^{rum} M^{ti} eius in^{ssimus}, Cuius vicissim responsum
 scriptum, ad nos ^{Jo. Vilanovsk,} Orator n^{rus} misit, cui ^{ad papam} longius proficiscen-
 di provincia fuit per nos m^{adata}. Nos officii n^{ri} esse
 putamus M^{tem} v^{ram} participem scriptorum eorum
 facere, quorum exemplum illi mittimus, ut rationibus
 suis prospicere in omnem partem queat, Que bene, et
 forte valeat. Dat^{us} Cracovia v^{ndecima} die Mensis
 Februarii, Anno Domini. Millesimo, Quingenta-
 tisimo Quadragesimo, Regni v^{ris} n^{ri} Quadra-
 gesimo

Sigismundus primus Rex Poloniæ
Ferdinando Romanorum Regi

Serenissime Princeps frater et consanguineus noster
charissime. Agnosimus minime vulgarem benivo-
lentiam in nos Matris vestrae, quae sui nos gaudii parti-
cipēs faciendos esse putavit, deoque foelici in Germania
niam aduentu, ac de solida amicitia cum Secundo
Gallorum Rege, Secundo fratris sui nos certiores reddi-
dit, vehementer exhilarati ea re sumus, ac cum
illius tunc vestrae Matris gratulamur, Deum precamur
ut coetera quoque cedant foetr ad constituendam Rem-
publicam Christianam, et eam ab hostili impetu tuen-
dam. Bene valere Matrem vestram optamus. Dat.
Cracovia XXij^a februarii Anno. 1540.

Sigismundus primus Rex Poloniæ
Ioanni Regi Vngariæ

Redditae sunt nobis non ita pridem litterae, ab Illustri-
simo Georgio Marchione Brandenburgensi sororis nostrae
filio nobis charissimo, quibus litterae quasdam et
possessions habere se scribit, in ea Vngariæ parte
quae est ditionis Matris vestrae, à quibus exclusus fue-
rit, toto isto tempore, quo armis isthic est certatum,
nunc pacatis rebus petit à nobis ut Matrem vestram
precemur, quo cum armis istazum et bonorum pos-

sessionem admittat adire, quod nos Illi illius ne;
gare non potuimus, tum q^{uod} propinqua nos admodum
necessitudine attingit, tum vel maxime, q^{uod} equa nobis
petere visus est, Quid enim aequitati magis potest esse
consentaneum, quam ut suis cuiq^{ue} tribuatur. Quare
Matrem vram petimus ut erga propinquum hunc nostrum /
et necessarium, talem se praestet, ut vram comendationem
non parum apud Matrem vram pondus habuisse intel-
ligat. Rem et iustam et nobis gratam factura. Datis
Cracoviae, Anno domini, 1540.

Sigismundus primus Rex Poloniae,
Georgio Marchioni Brandenburgensi

Illustris Princeps, etc. Reddite sunt nobis Illi
vrae lres, quibus et grās nobis agit, q^{uod} operam nos-
tram interposuerimus apud Serenissimum Joannem
Vngarie Regem, filium vrum charissimum, et vna
inducat nihil sibi lris nris esse profectum, misso no-
bis responso, Serenissimi Joannis Vngariae Re-
gis, videturq^{ue} id minime aequum Illi vram, q^{uod}
eorum potius, Serenissimus Vngariae Rex, meminere,
qua a fratre Illi vram domino Casimiro Marchio-
ne Brandenburgensi, quaq^{ue} a Praefectis Quarum,
quas in Vngaria possidebat Illitas vram, belli tem-
pore hostiliter acta sunt, q^{uod} foederum et pactorum
qua imper intercesserunt, cum Altas eius, cum
Regia Roma: Matre in gram rediit, Itaq^{ue} petit
Illitas vram consilium hac de re nostrum, quod
nobis illi qua ratione impartire possimus, non

videmus, cum quæ in foederibus istis et pactis con-
scripta sint ignoremus. Coeterum ita ut postullat
Jltas v^{ra} mittimus illi Serenⁱ Vngarie Regis
l^{tr}azum ad nos exemplum, ut quid nobis ea de re M^{ci}
eius responderit, Jltas v^{ra} scire possit. Quam be-
ne valere optamus. Dat^o Vilnæ, ij Mensis Junij
Anno Domini . . . 1540.

Sigismundus primus Rex Poloniæ,
Alberto Marchioni Brandeburgenⁱ
Duci Prussie

Jltis Princeps, etc. Quod postullat Jltas v^{ra}
mitti per nos aliquos ad fines regnidos inter Jlt^{is}
v^{ra} terras, et Magni Ducatus n^{ri} Lithuanie
id nobis hoc tempore facere proclive non est, Nam
qui inter Consiliarios magni Ducatus n^{ri} Princi-
pem locum obtinebant, h^{ij} vitam cum morte no-
pana commutarunt, itaqz necesse habemus alios in
eorum locum sufficere. Id quod statim ut veni-
mus in Lithuaniam facere constitimus. Breui
autem eo cogitamus, Erit Jltis v^{ra} reducere
nobis ea quæ n^{re} postullat in memoria simul
ut in Lithuaniam venerimus, nos tantum abest
ut cum Jlt^{is} v^{ra}, aliquid habere controuersia
velimus, quæ tam arcta nos necessitudine attin-
git, ut etiam cum alienis, et qui hostili sunt
erga nos animo pacata omnia nobis esse cupiamus.
Quare cum primum in Lithuaniam venerimus
et erunt per nos quæ vacant dignitates et
officia distributa, Dabitur à nobis opera, ut

Itly v^{ra} desiderio satisfiat, atqz omis à nobis
cura adhibebitur, vt tollantur ista diſſidia, atqz
amore potius et benivolentia quàm odio et inimici
tiis, inter vtriusqz n^{um} homines certetur. Dat^{us}
Craconie xxvij Februarii, Anno do: 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
Ferdinando Romanorum vngarie
et Bohemie regi

S Eueremissime r^{ef}. Venit ad nos Abbatiſſa Mona
ſterii Opavien^{ſis} S. clare, magnosqz cum animi ſui
dolore nobis expoſuit eſſe à ſe Conuentuſqz ſuo Du
centos florenos nomine Mt^{is} v^{ra} exactos, quos
alim^{de} mutuari coacta fuerit, Præterea per Nobi
les quosdam Beneſſowſkj Drahotuff ante annos
plus minus tredecim, villam eſſe Conuentui cre
ptam, Cuius fructibus magna ex parte viſgines
alebantur, ſupplic^{es} à nobis petiit, vt preces n^{ras}
ad Mt^{em} veſtram interponeremus, quo ablata re
ſtitui mandaret. Aequa nobis viſa eſt ei^{us} petiti^o,
itaqz Mt^{em} v^{ram} rogamus, vt pro officio Chriſti
Regis et Principis providere dignetur, ne quid viz
gines iſte Deo dicente detrimenti capiant, quæ cum
ſint cuiusvis iniuriæ opportund magnam ſibi ca
re Dei gratiam et miſericordiam Mt^{as} v^{ra} con
ciliabit, ſi non ſolum propugnationem inopum
in poſterum ſuſceperit, ſed hoc etiam authoritate
ſua Regia effecerit, ſi qua eſt illis facta iniuria,
ſi quid damni datum, vt id omni ſarciatur, Sed et
nobis futurum id eſt multo gratiſſimum, qui cum

ys in locis ubi est monasterium id summa cum pote-
state versati fuerimus, magnopere cupimus id
à vi cuiusvis et iniuria factum lectum conservari
Crac, xij Marcii Anno. 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
Civibus Gedanensibus

F Amati fideles dilecti Questus est nobis Eque-
ster Ordo Regni nr̃i, sine a dictum per vos publi-
cum, sine tacitam conspirationem factam esse,
ut ne Civium quisquam transmarinis populis ven-
dere frumentum audeat, sed expectet tantisper
dum nomen isthuc ex Regno nr̃o frumentum im-
portetur, Id eo. F. vras consilio fecisse, ut cogere
possint eos, qui ex Regno nr̃o frumentum impor-
tauerint, ut id quam lenissimo precio vendant,
Qua res cum iniqua nobis et indigna visa sit,
facile supplicationi Equestri Ordinis assensimus,
ut. F. vris mandarem, ut eductum id induci,
antiquari, relaxari velint, Potestatemq; faciant
Civibus omnibus Gedanensibus quando velint, et cui
velint frumenta sua vendendi, si secus fecerint. F.
vra, illud iam certo constitutum esse sciant in
Comitiis nr̃is, ut alio Emporium à. F. vris tran-
sferatur, Quare quantum illud retinere cupiunt,
tantum dent operam, ut ne qua a dicta, aut con-
spiraciones in fraudem Equestri ordinis Regni
nr̃i faciant, factas vero quam primum aboleant,
Crac, viij Marcii, Anno, 1540, Regni, 34.

Sigismundus primus Rex Polonie,
 Hieronimo Lascki Palatino Stradien

Magnifice sincere nobis dilecte. Reddite sunt nobis
 .S. tue lra, quibus nos certiores fecit, quæ apud
 Casarem Turcarum agantur, Quod Serenus do:
 Romanorum Rex fr et consanguineus noster
 charissimus voti sui compos sit ut scribit .S. tua,
 gaudemus neq3 dubitamus, quin Serenus do: q3q3
 Joanne Ungarie Rex rationibus suis, sit una cum
 Sereno domino Romanorum Rege prospecturus.
 Cuius utriusq3 Mti res cuperemus in tuto esse
 collocatas, Quod vero Nuncius tempore missus
 non est, id partim per valetudinem nræ aduer-
 sam, partim per alias difficultates factum est,
 Nichilominus misimus alium postea, quem confidimus
 omnia sedulo curaturum, quæ ad rationes Regni
 nræ pertinebunt, neq3 dubium nobis est, quin iam
 isthuc ^{illuc} pervenerit, bene valeat .S. tua. Dat Crac,
 XXij februarii Anno do: 1540.

Legatio à Sigismundo primo Rege Polonie
ad Conuentum Prussie ad diem Sancti Stani:
slai 1540

Dicta salute et gratia Regia, Orator in hunc
sensum verba faciet,

S Acram Altam Regiam do: meum clementissimum
etsi corpore longius absit, à terris suis Prussia, am:
mo tamen presentem semper adesse, proq; salute
ipsius et incolumitate diligenter excubare, Itaq; sol:
licite eam explorare, si quid alicunde periculi teris
illis impendeat, quarum non minorem, quam ipsius
Regni sui curam gerit.

Delatum autem esse ad illam, no vano rumore
q; magnopere illis inhiat, præcipue vero patni
Qdancum trucidatissimus Turearum Tirannus,
Cum enim auro et argento abundet, quarum tamen
rerum indiget maxime ad imperium maritimu ob:
tinendam Hinc se deficiat intelligit, Cum enim earum
rerum, quæ ad edificandas instruendas et ornandas
naues pertinent, ingentem penuriam difficultatib; q;
paciatur, Quarum cum in Prussia atq; vicinis ei
terræ summam esse copiam adoperit, Preterea por:
tum Qdancensem esse eiusmodi, ex quo in omnes
Chriam orbis partes facilis sit transmissio, si hinc
positus sit, nullo negotio totius orbis imperio se
pohiturum sibi persuadet, Dicitur itaq; omino ad
eas terras animum adiecisse, et fortasse hoc est
q; proximi superiore aestate Valagie meliorem

partem ipse occupavit, alteri vero parti eum praefecit, qui cum à parvulo in ^{Curia} cohorte illius educatus sit, omnia imperata facturus, atq; ad mutuum illius se conuersurus videtur. Factus ergo iam est vicinus sacro Mti Regio, is, cuius potentia toti Christiano orbi formidolosa est, Cum quo nullum quidem habet S. M. Regia bellum indictum et denunciatum, quando tamen finitimus ei factus est non potest, ab eo non metuere: cum sciat eum omnia utilitate sua metiri, neq; diutius pacta et conuicta seruare, q; id sua interesse perspiciat

Quonia vero si quid à Cesare Turcorum ad Regnum S. M. Regio periculi peruenierit, non alia eius rei causa futura est, quam terrae istae Prussiae, quarum est Tyrannus ille ad insaniam usq; cupidus, aequum esse putat S. M. Regia opo atq; auxilio consilioq; eorum qui in Coniciis aderunt providendi: ne propt' terras istas aliquid Regnum detrimenti capiat, Quod quidem cum primum hostis impetum excipere necesse sit, non debet recusare ordines terrarum Prussiae, quo minus pro virili sua adintos eos velint, qui latrum suorum et coporum oppositu ab ingressu in illas hostes prohibebuntur sunt. Ceteri quoad saluum erit Regnum S. M. Regio, nihil est terris huius magni periculi pertimescendum, sed ruere illud non potest, quin haec quoq; omnia uno eodemq; motu labefactata concidant, Semper sapientibus viris tutius esse visum est, longius à patria bellum gerere, et pro alienis potius quam pro suis focis pugnare.

Quare deliberent etiam atq; etiam hi qui Comitibus
praesunt, rationemq; inquant qua Regno suaverere
possent, si qua illi vis maior allata fuerit, Sed et
portus suos diligenter custodiant, Remittitur
enim Sacrae M. Regiae, non deesse quosdam etiam
ex Christianis Principibus, qui et ipsi de terris
Prussiae per occasionem oppugnandis cogitationem
susceperint.

Praterea in Comitibus quae proximè habuit Craco-
niae S. M. Regia fuerunt clamores contra Gedanum,
q; cum omnes aliae Civitates ad imperium S. M. Regiae
spectant, monentem eundem desierint, sola illa perstitit
in instituto, neq; se adhuc de eo deduci passa sit,
Quae res et ad magnam indignitatem S. M. Regiae
pertinere: et ad non mediocre Regni incommodum
et detrimentum redimere videtur. Ac ostense
fuerunt Sacrae M. Regiae viae et rationes: quas
si persequi voluisset, paeniteret iam proculdubio,
Gedaneses transgressi mandati Regii, Sed qua
clementia naturaeq; bonitati est. S. M. eius, monitos
eos iterum putavit, ut se, quemadmodum fidelis sub-
ditos facere fas est, dicto audientis praestarent,
et à eundem minis aliquando tandem quiescerent,
atq; ut ea de re serio cum illis agant hi qui Co-
mitibus praesuerint, hortatur S. M. Regia, nam
nisi quid hac monitione profectum fuerit, coget
S. M. Regia aliquid ab imata sua mansuetudine
alienum facere, futurumq; est, ut qua nunc ex
Numerorum percussione non vulgare lucrum per-
cipere sibi Gedanenses videntur, ex ea magnum
olim sentiant detrimentum

Ad Illmum Do: Duce[m] Pru[ssie], de h[uius] suspectis
 Turcarum conatibus S. M. Regia quoq[ue] sciip[er]it, Qu[od]
 spem illius et opinionem de se non fefellit, atq[ue] omnia
 se facturum recepit, quod ad eum pertinet, qui vel propt[er]
 sanguinis cōiunctionem, vel quod addictus Regno est,
 debet id quā[m] maximē saluum esse velle, Qui etiam
 missis ad hac ipsa Comit[ia] Nuntius, omēs se rationes
 exploraturum promisit, quibus & Regno si usus
 veniat periclitanti succurri, Et ipse tamen Terre, Pru[ssie]
 sic non omnino inde praesidiū relinqui possint,
 Cuius Nuntii si venerint ad Comit[ia], cupit eos S.
 M. Regia benigne accipi, et in cōmune consiliū ad-
 mitti hoc tantum in negotio, quo nihil eorum pra[eter]
 termittatur, quod ad cōmune istud incendium vestigi-
 quendum pertinere videbuntur.

Quācumq[ue] tamen illic fuerint tractata cupit de
 h[uius] fieri M. Regia certior: ut si videbitur
 expedire illis robur et firmitatem adijciat.

Responsum dominorum Consiliariorum
Terrarum Prussie ad Legationem Regiam

Cum tota huius Legationis series: Sole clarius ex-
primat insignem sollicitudinem S. M. Regie' ad con-
servandam salutem et tranquillum Statum harum Ter-
rarum Prussie propulsandaq; pericula, quæ vel do-
mi vel foris impendere ac clam minitari videntur
Agunt domini Consiliarii vracum coeteris harum
Terrarum ordinibus ad hunc conventum vocatis, de-
notissimas eius S. M. gratias, quas cupiunt per do-
minum Nuncium ipsius Mte' nuntiare, cum significa-
tione maxime consolationis, quam ex tam perspi-
cua Regie' clemen' propensione adteperunt, Quan-
doquidem res ipsa docet quam non sint contemnenda
quæ S. Mte's eius mouere dignata est de cauendis
atq; excludendis Turcarum insidiis et perniciosis
conatibus, Verum quo sit ab huius tutum incitum hoc
Regnum magna cum laticia audierunt eius Mtem
prospexisse sapientissimo consilio, Tyranno illo in
pacis iura pertracto, à quo maxime erat pertimescen-
dum, Cum verò satisfiat exploratum, quam non
sint fida illius cum Christianis Principibus foedera,
Si quid huiusmodi perfidia de perniciosarum mo-
liarum terris incliti Regni ingruerit, non du-
bitant ordines harum Terrarum S. M. Regiam, cum
aliis Christianis Principibus citra Pruthenorum
suppetias habituram, opponendorum armorum mo-
dum & ipso Regno, quod in arcendis hostium

irruptionibus, celebrem famam et gloriam hactenus
 est consequutum, vires suppetere, quibus fines suos tueri;
 tur ac hostilem possit reprimere impetum, Nam his
 quātulum addere virum possint Pruthemica auxilia
 satis cognitum habet ipsa M. Regia, cui facultates
 harum terrarum sunt explorare praesertim ad bel-
 la remotius agenda vel etiam sustinenda, cum ad
 proprios tuendos fines satis eis supersit negotiū
 et difficultas, Tale igr̃ si quid feret casus quem
 longissimē abesse Deus velit, Orant omnes ordi-
 nes, ut liceat ipsis ab onere externarum expeditio-
 num liberis intra suos fines rebus gerendis ho-
 stiumq̃ reprimendis impressionibus intendere, quod
 cum auxilio S. M. Regie. se pro viribus praesti-
 turos, et quacūq̃ ad id pertinent, maturē paraturos
 pollicentur

Vari ratione et vigilantia incumbunt. Et quod ipsum
 etiam monet M. Regia. In his amolendis periculis
 quae ex contagio Danica belli ac malenolorum insidio-
 sis conatibus metum non vatum incutunt, proinde
 ne quid detrimenti ex in custodia terrarum istarum
 securitate accidat, studium erit omnibus ordinibus in-
 sta promissione circumspicere et munire omnia, instan-
 rare portum et meniorum in cauta, explorationibus
 percontari aduersariorum consilia, aliaq̃ quae, ad
 rem pertinent non negligere, Rogant autem dicti
 Ordines, ut ipsa quoq̃ Regia M. sollicitudinem
 hanc suscipere dignetur, ac serio imperare, ut ad
 adita dominorum Palatinorum et aliorum à M.
 Regia praeficiendorum recessiones equitum et az-
 morum lustrationes fiant, Utq̃ Arces Regie

annonis bombardis necessariisq; exenbūs et defensio-
nibus innuiatur, earumq; collapsa propugnacula re-
stantentur, Nec abs re fore putant, ut in Arce Ma-
riemburgew praesidium aliquod equitum, quorum occur-
su repentine irruptiones reprimatur constituatur,
habeaturq; in promptu Capitanei aliquot insignes
qui rebus probe instruendis ac gerendis praesint.

Quoniam vero ad omnium eiusmodi casuum praese-
tim inopinatorum, qui hūc terris evenire possent,
incursum, Anno superiori reposita est in Thesaurum
Regium Arce Mariemburgew non contemnenda
pecunie summa, ex collatione publica Actis conflata,
quam licet S. M. Regia constituerit ad solum usum
defensionis harum terrarum servari, et in promptu
esse debere, cum tamen relicta non sit in potestate
praesidentium hūc terris, non sine dispendio ac
periculo magno Reciperi fieret, si improvisis ca-
sibus adiri prius Mtas eius deberet, quam ex pe-
cunijs illis necessaria subsidia suppeditarentur,
Quarum cum nec reditus vlla exigantur, igno-
rant domini Consilarii hūc ^{prospiciunt} promissionis mo-
dum, ex quo vires quoq; harum terrarum mirari
possent, Orant igitur omnes ordines harum terrarum,
ut S. M. Regia habita pactorum benigna rone
dignetur prospicere, ut in eiusmodi subditis, tre-
pidationibus, ubi frueundum erit, ^{ex} etiam ex facul-
tibus subditorum in hanc praecipue spem reposito
patrat eis hūc ^{aditus} subsidii subsidiosus, Nec enim
sine periculo accidit, si de conflando, cui tum
primum oportuerit miri consilium, in quod di-
scrimen, ne harum terrarum salus & bona fides,
subditorum praecipitur, omnes humillime M. Regia rogat,

Negotium ponendorum malcorum, ut præcepit S. M.
 Regia. Domini Consiliarii cordi habuerint, egeruntq;
 hinc in modum cum Nuncius Q. d. anversum, et ali-
 varum Civitatum ut voluntati eius M. tis obedi-
 tiam suam submittere, salvis ipsarum Civitatum Juribus
 et Privilegiis promiserint, Verum cum Q. d. anversum
 et Ellingensium Nuncium non mala ut videtur fide que-
 rantur in magna Reip. suæ iactura cessarum si
 cogantur, ad repentinam monendi cessationem,
 Argentum quod iam conflatum et in minimata
 aptatum habent projicere ac operari in pœrdio;
 ra adhuc tempora conductis sine fructu persolvere,
 quos nec possunt honesti contra Comitum fi-
 dem dimittere, Obsecrant illi duo Civitates et
 cum illis domini Consiliarii, ut M. Regia dignetur
 indemnitas subditorum suorum rone habita permit-
 tere, ut hac monendi facultate usq; ad ferias
 sancti Michaelis fruantur, quo tempore pollicentur
 omnino officinas illas suas claudere, et ad iussa
 Regie M. tis se componere, Quibus ut eius M. tis
 offensam si quam concepit gr̃ose condonare ac
 benigno animo pro solita clementia deinceps affici
 dignetur, Domini Consiliarii rogant, addentes
 hanc non minus necessariam quàm æquam peti-
 tionem, ut S. M. Regia dignetur bonis medijs
 efficere, ut istis clausis officinis, relique etiam
 J. tis domini Ducis Prussie officinæ, quarum aduc-
 ferret opus claudantur, ne Civitates istæ octa-
 sionem habeant, petendi M. tem eius ut ipsis quoq;
 liceat restaurare positos malos, et ad Privile-
 gium suorum usum reverti, quod tamen rone
 sine rone sibi admittendum putabunt, si ipsis in

officio se continentibus, rones tamen publicorum in
comodorum durabunt, et omnibus qui hic dimissi
sunt oppidiis illuc confluentibus maiori quam
antea cumulo moneta cadetur.

Postremo orat Deo: Consilia sua concedant se in
gratiam S. eius M^{ti}s, cum subiectione deuotissimorum
seruitorum suorum ad omnem eius M^{ti}s voluntatem
qua post Deum nihil habent plus colendum.

Sigismundus primus Rex Poloniæ,
 Paulo Płotowski Præposito Varmien.
 Secretario ac Nuntio Regio

Venerabilis deuote nobis dilecte, Etsi iam ante
 de moneta mandata dedimus De: tue, tamen eadem,
 nunc iteranda putauimus, quo magis fiat perspicuum
 hanc rem cordi nobis esse maximè. Admonebitq;
 De: tua nomine nro Consiliarios omnes terrarum
 Prussie, ut in eam curam summo studio incumbant
 quo finis aliquando fiat monete istius eundem,
 hac quoq; de re communi faciet ut eos persuadiat
 Cuiuslibet Gedanensium subditis nris ne impediant quicq;
 quo minus ex terris frumenta sua vendant, nam id
 in fraudem Nobilium Regni nri fieri accepimus,
 Quod nisi nro mandato huic satisfieret, futurum est
 ut alio Emporium transferamus. Datis Craconie,
 xx^a Martii Anno do: 1540.

62.
Sigismundus primus Rex Polonie
Consiliariis Terrarum Prussie

— **P**rodi, Magnifici, Generosi, Nobiles, et Famuli,
Sincere nobis et fideles dilecti, Ex alteris literis
nostris quas ad singulos seorsum dedimus cognos-
cerunt S. et F. vris adicta esse per nos Comitia
Marienburgi ad diem dno Stanislao sacrum in
proximo mense Maio, Quoniam vero propter
pestem qua grassabatur in Prussia toto hoc anno
vertente, contra morem et consuetudinem terrarum
istarum nstrarum Comitia habita non sunt. Nos
prospicere cupientes ne quid iterum impediat quo-
minus aliquando tandem Comitia ista ad exitum
perueniant, presentibus nris lris facimus Stribus
et F. vris potestatem alium in locum Comitia tran-
sferendi, Si Civitas Marienburgi a pestis con-
tagione libera non esset futura, diem tamen a
nobis constitutum, omnino observari volumus
nam istius procrastinationis iam plus satis est,
Has autem lras nras ut primus terrarum istarum
Consiliarius inter se committet, ut ne quis igno-
rantia suam causari possit, Factum pro gratia
nra proqz debito suo. Dat. XXIII Martii Anno
1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Ietro Kmithe' de Visnicze' Palatino
 Crac' regni Marshalco Legato apud
 Ioannem Vngarie' Regem

Magnifico sincere nobis dilecte. Hodie allate sunt
 nobis lras à Sermo domino Romanorum Rege quibus
 nostris respondet ac de S^{te} tua queritur ea, quæ nos
 ut facta credamus, animu inducere non possumus.
 videntur nobis aliena esse à veritate, Sed nos tamen
 eas lras S^{te} tue mittimus, ut suam sententiam ad nos
 de eo quod rescribi per nos oporteat perscribat, Nemo enim
 potest melius de rebus omnibus nos informare. Cupit
 Sermus Romanorum Rex ut finium regnorum cau:
 sa iterum designemus alios Legatos nros, de eo quoqz
 quid faciendum censeat, scribet ad nos S^{te} tua, Cupit
 ille ut verò proximo id fiat, Nos non essemus recusa:
 turi publice tranquillitatis causa quo minus id fieret,
 sub reditu ex Vngaria S^{te} tue, ut ne' nonos facere
 sumptus esset necessarium, Sed de toto negotio quid
 videatur, semota omni cunctatione, scribat ad nos S^{te}
 tua, vellemus enim quoad est apud Serm Romanor;
 Regem Reuerendus in Chrō p^r do: Ioannes nomi:
 natus Camenecen Epus responsu istu^{illu} nru^m per:
 ferri, Quare diligenter et celeriter scribat ad nos
 omnia S^{te} tua, neqz p^rtermittet, eorum quicqz quæ scire
 nos nra interfit, Lras publice fidei sine salu Condu:
 ctus à Sermo Rege nris hūc S^{te} tua adiunctas ha:
 bebūt. Dat. Crac' iij Jamarū Anno domini

1540.

Sigismundus primus Rex Poloniæ
Palatinis Prussie

Magnifice etc. Cū propter metum pestis, nondum
in terris nris Prussie habita sunt Comitia, quæ
sine magno periculo et incommodo differri diutius
non possunt, visum est nobis habendis illis diem præ-
stitueret, proxima Dominicam oculi, Quod volumus
per S. tuam in Pallatinatu illius promulgari, ut
ad eum diem omnes Elbingum conveniant, Qui nos
his locus comodior esse videtur, Sed si forte pesti-
co contagio perveniat, permittimus id arbitrio Bedi
in Chro præ domi Epi Varmien, ut is cum S.
tua, et aliis terrarum nrarum Prussie Consi-
liariis consilio ^{habitu} locum deligat aphorem, Datum
Cracoviæ iij die Januarii Anno dō 1540
Regni nri XXX iij^o

Sigismundus primus Rex Polonie,
 Paulo Plothowskei Preposito Varmien.

Venerabilis deuote nobis dilecte, Jam antea deuotio-
 ni tue munus legationis iniunximus ad Comitata ter-
 rarum Prussiarum, quae cum propter metum pestis prorogata
 semper fuerint, iam eis dies per nos est perfinitus Do-
 mica proxima Oculi Elbingi, Quare frangetur do-
 tua munere suo, neque necesse habebit, ad instructionem
 per nos datam quicquam addere preter hoc quod adre-
 pimus Ite do: Comitem Pallatinum Rheni Fride-
 ricum Seruo Regi Danorum bellum inferre sta-
 tuisse, Quod, etsi ne fiat, nos operam et authoritatem
 nostram interponimus: Quoniam tamen quantum profe-
 cturi sumus incertum est, Hortabimur do: tua Consilia-
 rios et Nuntios terrarum nostrarum Prussiarum, ut adui-
 gilent, tantoque sint cautiores, et provideant, si qua
 fuerint in vicinia bellorum exorta incendia, ne qua
 flamma ad terras nostras Prussiarum perueniat. Itaque recen-
 seantur homines, portus muniatur, atque omnia fiant
 ab eis diligenter, quae ad propulsandum hostium impe-
 tum, si quis de improviso exiterit pertinere videbuntur,
 ac aliqua ratio in eatur, qua terre istae nostrae defendi
 possint. Hoc est quod ad priorem nostram addit do: tua
 factura pro fide atque officio suo et gratia nostra. Datum
 Craconiae 2^a Mensis Januarii. Anno domini
 1540.

67.
Sigismundus primus Rex Poloniæ
Ferdinando Romanorum Regi

Seremissime Princeps et domine frater et consanguineus
me charissime et honorande, Cum proximis superiori-
bus diebus ad Matrem vestram scripsissemus de iniuriis
quibus homines nostri ab eis afficiuntur, qui subditi
sunt Matri vestre, ea opinione finimus facturam illam
omnia, quæ ad controuersias tollendas, et eas omnes
suis tribuendum pertinerent, Et de autem nos lon-
ge fefellit expectatio nostra, Et illius litteris cognomi-
mus, non modo non coercere eos, à quibus nostri homi-
nes vexantur, verum etiam defendi, et modo non
facimus eorum approbati, Ita enim scribit Mater,
vestra nihil mirum videri debere, si in subditos nostros
conspirationes fiant, quis enim non commoveatur?
Et paulo post, Iura nostra et Regni nostri negligere non
possumus, quod si nos ipsi negligere mus, subditorum
manus contineri non poterint, et forte ea facient
quæ maioris mali erunt causa et materia, Quibus
verbis quid aliud quam quasi classicum canem videtur,
Quod si hæc scripta Mater vestra in alium inuadissent
fortasse totidem verbis rescripsisset, Sunt enim as-
perius scripta, quam vel nos Mater vestra, vel nostra
dignitas, aut potius mutua nostra fert coniunctio, Sed
quod merito in litteris Mater vestra nos offendit, id ipsi
imitari, neque astitis, neque personæ et dignitatibus
nostre esse putamus, multo autem minus arte ne-
cessitudinis, quæ nobis cum Matre vestra intercedit

cuius memores de moris atq; instituto nostro non
 decedemus, neq; contra quam decet quicq; facimus,
 Illud non possumus qui cum Mte v^{ra} expositullemus
 quod faciles prebet aures iis, qui fidei atq; officii sui
 obliti frigidam suffundit atq; omnia faciunt, ut nos cum
 Mte v^{ra} comittant, Cum legerentur nobis l^{re} illius,
 fuimus non mediocriter perturbati, quod aliter scri-
 ptum à Mte v^{ra} adepti, quam esset & nobis à
 n^{ris} Commissariis relatum, Misimus volucrum n^{rum}
 Nuntium ad Regni n^{ri} Marsigalium, ut significa-
 ret nobis multa res acta esset, quemadmodum Mte v^{re}
 fuit delatum: Num complanati essent limites antiqui,
 novi constituti? Num quæ secus dicta quam Mte v^{re}
 dignitas postularet? Negat ille quicquam horum fa-
 ctum esse, negat illos se fines terminasse, quin potius
 amice cum Lobozki negotium esse transactum, quo
 antihore dies aliquot se expectasse dum venirent
 Commissarii Mte v^{re}, Quoniam vero Rex in
 Chy^{ro} p^r Do: Jo: Camenecew Ep^{us} alia erat lega-
 tionis n^{re} impeditus, cuius obitu tempus iam
 instabat, illo urgente coactum se fuisse rebus in-
 fatis ad nos reverti, Hac ille nobis et multa alia
 rescussit, quæ longum esset nos scribere, sed narra-
 bit, si presens adhuc isthic fuerit Legatus noster
 Qui cum non interfuerit modo, verum etiam præ-
 fuerit rebus iis omnibus, ex eo Mte v^{ra}, quomo-
 do res acta sit vobis cognoscat, Quam rogamus ut
 falsis deinceps delationibus ne quid loci deinceps
 det, neq; aures suas iis prebeat, qui quo animo
 sumus inter nos ferre non possunt, sed quatenus in
 ipsis est incendium excitare velint, quod postea
 restringi facile non possit, Quod nos quidem pro

virili nra prohibere semper conabimur, Vram quoq;
 Altm facturam confidimus, vt in eandem curam
 incumbat, Coeterum quod cupit Mtas vra diem illi;
 rum finibus regendis praeferre, et indices ad eam
 rem Commissarios designari, ab eo voluntas nra no
 abhorret, non solum quod primo quoq; tempore con-
 trouersus istis finem imponi velimus, verum etiam
 quod cupimus liquido dilucidq; cognoscere Altm ve-
 stram cum in rem praesentem ventura erit, quam
 ficta sint ea omnia quae sunt ad Altm vram dilata,

Sed cum bonorum nrorum Scopuſien Praefectus sit
 Magens Petrus Kmitya Palatinus Cracouiensis, res
 absq; eo confici non possit. Visum itaq; nobis, vt in-
 terim Indices Commissarios designaret Mtas vra,
 qui sub redditum ex Vngaria Magi Palatini ad
 fines terminandos venirent, Fient aut aliquando
 ante certiores, quam reuersus nr fuerit, modo
 nobis Mtas vra nomina Commissariorum praescribat,
 atq; vna illis mandet, vt cum de tempore fuerint
 admoniti, venire ne cunctentur, vt tanto celerius
 ista transigantur, et nos vel potius vtrq; nrum
 istis molestus liberetur.

Illud ante omnia petimus Altm vram, vt interea
 hominem nrum Stephannum dimitti liberrime inbeat
 neq; credat malenolis, qui eum nrum esse negat
 cum certum istud sit nullam eum in Mts vre di-
 tionem possessionem habere, sed in Oppido nro Vazalia,
 fecerit nobis Mtas vra rem gratam valde, si hoc
 postulationi nre dederit, quod ipsa equitas fla-
 gitare videtur, Dat Cracoui vñj die Ja-
 nuarii, . 1 5 4 0 .

Sigismundus primus Rex Polonie
Monachis Miechoniensibus

Religiosi deuote nobis dilecti, Cum Rex in
Chro pater do: Petrus de Camrat Epus Cracoui
instam habuisset animaduertendi causam in Vene-
rabilem et Religiosum Thomam Preceptum vestrum
qui cuius nos in his quae sunt Pastoralis eius offi-
cui auctoritatem libenter agnoscimus, ei subiectionem
debitam prestare recensabat, Et si non libenter nobis
ea usurpamus, quae Iurisdictionis nostrae non sunt, ta-
men quoniam esse id nostri munus videtur, ut quem-
admodum ipsi Altem nostram agnosci ab omnibus vo-
lunt et conservari, ita promittimus, ne quis
Episcoporum quoque Regni nostri auctoritatem imminui-
re audeat, quod ea res pessimi exempli futura
esset, hortati vos eramus, ut cum contra officium
suum, Epi sui Iurisdictioni Praeceptis vel parere de-
trectant, Vos do: Epi potius quam illius manda-
tis obtemperaretis, Quoniam vero is ipse Prae-
positus vester ad officium postea sanitateque
restitit, erranti sui veniam ab Epopo suo Rex do:
Petro suppliciter petiit, qui pro eo ut est a natura
non tam ad severitatem implicatus, quam ad
misericordiam propensus, libenter deposuit perso-
nam illam Acram et vehementem, quam illi
tunc tempus et Respa Ecclesiastica impo-
suerat, suppliciter preces aspernatus non est, cum
praesertim et Serma Comite nostra, et qui tunc

aderat Regni nri Senatores omnes, suas quoqz pro
illo preces adingerent, sed cum in gram recepit, pro
peccato penitentiam iniunxit, qua completa, pristinum
dignitatis suae gradum recuperaret. Cum itaqz iam ab
illo satisfactum sit, atqz iniunctam penitentiam exple-
verit, hortamur vos, ut cum a domino Epō resti-
tutum, pro Praepo vro iterum agnoscatz, atqz ita ut
antea dicto ei audientes sitis pro grā nra et pro offi-
cio suo facturi Dat^r Crac. x Jamazii. Anno
domini 1540.

Quia iste Praepos habuit pecuniam paratam, Ar-
chiepūs Camrath, prodigus homo, gulosus, Lu-
xoriosus, stultus, volens hac pecunia Praeposum
spoliare, ex non causa, finxit causam, Suggest ac
subornavit in illum Quaritia suae Architectos, Vi-
lamowsky, et Koxtkowsky, versutissimos scemto-
res suos, hū calumniati sunt illum, et ne ^{notus} compa-
reret detruerunt, et sic circumventum spoliaverunt,
Multum hic praepos praeda fuit, Archiepūs spo-
liavit eum duobus millibus florū, Mille vero florū
expēdit^{us} in reliquos, qui eum Archiepō reconciliabāt.
*Rex id nescibat. Regia praeda erat particeps. Maricowski. Apz Camrath
has Jndentio. Camrath*

Sigismundus primus Rex Polonie
Civibus Miechoniē

Amati, etc. Cum esset nobis remiatum ve-
nerabilem et Religiosum Thomam Praeposum Mie-
choniē, dominum vestrum in fide et authoritate
Praelati sui Rendi do. Petri de Camrath esse

nolle, neqz debitam illi subiectionem prestare, pro eo
 atqz debemus graviter id tullimus, Indignum enim
 nobis et minime ferendum visum est, Cuius nos ipsi
 Auctoritatem in Spualibus libenter agnosimus ei
 Praep^{to} v^{ro} non parere, Quare ^{vai}semora paulatim data
 ad vos dedimus, ut ratio temporis postulabat, ac,
 edixeramus vobis ut do: Ep^o potius qz Praep^{to}
 v^{ro} dicto esset audientes, Postquam vero do:
 Ep^{us}, quem propt^r inobedientiam, merito castigavit,
 eum in gratia recepit ac pristinae suae dignita:
 ti restituit, Mandamus vobis ut eum vos quoqz
 Praep^{to} et do: v^{ro} iuxta Mandatum do: Epⁱ
 agnoscat, et ita ut ante fecistis, iussis eius omibus
 obtemperetis, omnemqz fidelitatem prestetis, factum
 pro gra^a n^{ra} et officio suo Dat^{us} Cracovie X
 Mensis Januarii Anno, . 1540.

Oratio

In reddito Regi Sigismundo Augusto, Ense ac Pilco, à Summo Pontifice Paulo tercio, Habita in Ecclesia Cathedralli Cracoviensi, Domica Quadragesime, quæ fuit quindécima Februarii, intra Missarum sollemnia, præsentè Rege præ, et Bona Regina mæ in maxima procerum et aliorum hominum frequentia.

Per Rosarium Nūctium Apcū,

Vides Serenissime Rex, quo te munere donet Max^s Pontifex, nempe quo Romani Pontificis soliti sunt Illustres Reges, & Catholica fide, de sancta Sede Apostolica bene merentes, illustriores reddere, Te vero quopiam argumēto, qua ratione, quo consilio potissimum elegit, qui per ætatem vix dum aliquid meditari nedum patrare valuisti ob quod præferri deberis tot clarissimis Regibus, tot fortissimis Principibus, qui non cessant Catholicam fidem et sedis Apostolicæ dignitatem adversus impios hostes defendere! Sanctissimorum profecto Parentum pia et nunquam intermissa merita, prudentissimum Pontificem excitaverunt, fore nunquam desperantem, ut tali semine satius, quam degeneret. Possunt quippe æterni nominis genitores tui, pace aliorum Principum dixerim, in primis gloriari, nobilissimum hoc Polonicum Regnum inter tot fluctus, tot procellas, tot turbines, quibus Ecclesia dei, quibus Respublica Christiana quatitur, sua pietate, religione, Prudentia, ab impiis hostibus impolitum, ab inimicis Barbaris tutum servasse, servare!

regis. Sed et hac plus q̄ Regia mīdoles tua si tam ocu-
 lis à Summo Pontifice cerneretur, et sacro illo Car-
 dinalium Collegio, quā à me nūc cernitur, aut q̄
 auribus est accepta, quanto alacrioris redderet?
 quāto in magna spem erectos, in maiorem etiā mūn-
 certiolemq̄ erigeret? Macte virtute adolescens
 quem talis tantusq̄ Pontifex qualem multa secula
 non videri nec gregi suo diligentius inigilantem
 nec in ea simili aetate pro publico comōdo fortius insu-
 dantem, nec dignos dignis Laudibus premijs hono-
 ribus magis extollentem, quem tot porro Illrēs
 Cardinales, quot nullo in cœtu, nullo in auro, san-
 ctitate, vita, sapientia, eruditione, omī virtute, con-
 spicimī mīnere, macte in qua virtute, quem tot tan-
 tiq̄ viri ex omī Regum mūro elegerunt, quem
 hoc mūre digno dignum conferent. Gloriarī pot
 Mtās tua ab illis vsq̄ primordiis, quibus Sedes
 Aplica instituit, in Sacratissima Natalis domī no-
 ste Pileum et Ensem benedicere, ut de se bene meū-
 tos Reges, non queena, nō grannica, non aurea
 Corona decoraret, sed hīs longē prāciosioribus,
 vel quod benedicuntur in ea nocte, in qua hūmāo
 generi salus illuxit, vel q̄ ab illo qui vicem
 Omnipotētis Dei in terris gerit, vel quod non de gre-
 ge cuilibet, ut illa, verim Regibus mittuntur.
 Gloriarī nempe potes, nūquā contigisse, ut in
 hūiusce vsq̄ adeo immēnilis aetatis Regni tanto,
 vni virorum indicū prārogativa caderet,
 Foelix ter quaterq̄, foelix tamen si cogitaueris,
 non tantum honores, quantum oneris tibi adue-
 ctum, difficilem prorsus, cœterum gloriosam
 prouinciam, humeris tuis impositam, quam nūq̄

gnanter sustineris expleverisq; non iactum in
 genitoribus tuis fundamentum, illos qui te efflege-
 runt fefelliſſe, ſed te tibi deſuiſſe apparebit. Poſſunt
 enim hominem imitare, amiſſa paterna ſemita, pra-
 na ſodalicia, et ut illi Roboam Solomoniſ imiorum
 potius quam ſeniorum Conſiliis adherens animas,
 Generatio bona, educatio ſancta, pertinax virtus,
 mentiri aliqui non poſſunt, Hoc tibi Pater Spūs
 ſancti ſpē inſignito, tanq; inimitiſſima et impenetra-
 bili caſſide erunt hoſtis fideli abigendi. Hoc tibi gla-
 dio erunt idem tranſſigendi, et praſertim iſte doleſ
 vulpecula, quae pietatis perſonae differentis vincam
 domini demoliri nituntur, prophana ſacris, puſcata
 publicis miſcentes: duntaxat, ut apud impetum vol-
 gus turpi lucrum, et inanem auram aucupentur.
 Neq; inſolite Germania, quo te impoſtores iſti pra-
 cipitem traxerunt, dum ſanctorum tu Patrum via
 ambulati, qui ſanguine Chriſti ſuſcitati Eccleſiam,
 ſanguine ſuo crexerunt, et ad hanc ^{ſan-} tota coeſuſcan-
 tem amplitudinem deduxerunt: nulla terrarum pars
 te felicior, atq; beatior vivebat: nulla in te repe-
 rantur vrbs, nullum Oppidum, nullus pagus: in quo
 fervirent factiones, quae ſunt non Civitatum modo
 vrſum Regnum ipſorum exiſtiales peſtes, Quiſq;
 Deo, quiſq; ſibi, quiſq; amico vivebat, Cras et tuus,
 et externis probitatis imago, Religionis ſpecimen,
 nutu amoris exemplar, Poſtquam autem ra-
 tionem vivendi mutare libuit, et pro illis qui in
 ſollicitudinibus, qui in Gremio, in ieiunijs, atq;
 affiduis lacrimis, ſitu et ſquallore obſiti, cinno-
 ſam atq; inopem vitam traxerunt, in ſupplicijs,
 in igne, in Carnificinis authorem vitae ſequentes.

Postquam inquam illos deserere, istos amplecti libuit
 qui pro solitudinibus turbas amat, pro Aremo taber-
 nas, pro iuinis computationes, pro lacrimis cantile-
 nas mitidi et delicati, non in suppliciis, sed in volupta-
 tibus, non ^migne, sed in ardore libidinis, non in carni-
 ficiis, sed in omnis lascivia ac turpitudinis coeno volup-
 tatis, eo cecitatis lapsa es, ut tot inter dissidentium atq;
 inimicem digladiantium hereticorum turbas dimissa, nec
 dum vel hoc imperitiae et impietatis argum^{to} monita,
 quid potissimum in fide ^{sequi} sectoris ^{debeas aut credas} teneas, credas, penitus
 ignores. Hinc voluti mente abalienata et furis conu-
 ta in mutua dissidia mutua volnera misisti,
 Vidimus perpancis ante annis virentia prata nitiz;
 festam ossibus albere, Vidimus cadauerum tumu-
 lis planities insurgere, dum ab istis Egregiis tuis
 Evangelicis Doctoribus, an corruptoribus edoceris
 nullas erga Deum Ceremonias collere, nullam
 Principibus obedientiam, nullam sacerdotibus cultu,
 nullam maioribus observantiam exhibere, Christianam
 libertatem, nullis hominum subijci legibus, nulli timo-
 ri, nullis imperiis: Solutum aequi ac sacris iniuria;
 tum rusticum ac Ciuem, Ciuem ac Nobilem, Mo-
 bilem ac Principem Christianum esse, id vniu^{er}sum
 cuiusvis ordinis, cuiusvis dignitatis discrimen tolle-
 re, At ubi publica cessant, et sanguis satis
 superq; haustum est, ne compressis manibus desides
 sederent, inimica paci Eriuniz, et invidens publi-
 co bono Thersiphone colubris et facibus armati,
 in prunatos lares irrupere, nulla est tam angusta
 tam humilis domus, nulli tam priui habitantium
 numero poenatos, in quibus diuersa sententium
 hereticorum infamia non debahetur, Cuncta

illis veneno discordiis, linore, inimicis, rabie ar-
 dent. Pater in filium armatur, frater in Germa-
 num, Maritus in coniugem, serua in Dominam,
 dum etiam mulieres si Deo placet, et velissima man-
 apia non horrent vas illud Electionis illius manibus
 tangere, impuris oculis inspicere, polluto ore proferre,
 et Mystica illa sensa atq; diuina Arcana, qua eru-
 ditissimis etiam, qui non Spū sancto ducuntur obscu-
 ra et ignota sunt, cum vanitatis suas agentes in mediū
 iactare audent. Et miramur si iustissimus vindex
 Deus, has penas, hac supplicia, de Catholice fidei,
 de sanctae Sedis Apostolica contemptoribus sumit.
 In istos fascinatos Deo et bonis omnibus inuisos is
 gladius tibi stringendus erit, ne qua futura tui
 pestate (horret animus dicere) cum sanctissimi
 parentes tui aut penitus semuerint, aut in coelos ra-
 pli migrauerint, florentissimum hoc Poloniae Re-
 gnum, quod illorum nūc institutis, pace, quiete, oīo
 fruitur, pestilentissimis dogmatibus turbetur,
 misceatur, laceretur. Si recte memorata recordor,
 Themistocli illi Atheniensi sola ambitione impulso,
 Miltiadis Trophæa somnos adimebant: Quanto
 magis hac à me hodierna die breuiter recitata so-
 mnos adimere debent. Ita Deus faxit. Deus ille
 qui in hoc Regio vultu venerandam in patre ma-
 iestatem effinxit. Deus ille qui pietatem, religionem,
 cetera animi bona in utroq; parente Regno ipso
 clariora hoc tam pulchro in corpore inclusit, ut lon-
 gnos parentis, longemus ipse superes, quo possis
 non repetam à maioribus per manus traditam
 religionem: recentia sequar, ab ipso patre tuo
 beato Casimiro, qui hanc unam religionem colido

quam isti saluti nrā Osces, technis omnibus oppu-
 gnare conantur, coelos adipisci, et innumeris clarere
 miraculis meruit, pari cultu Mtas tua, non dicam
 observare, ne certa indubia venocem, sed à subditis
 sibi gentibus observari curet. Sic summi Pontifici,
 sic sacri illius Cardinalium Collegii conceptam di-
 te spem non frustraberis. Sic Poloniae populi, qui
 sub hoc mitissimo et sapientissimo senē, sub hac
 religiosissima et prudentissima femina foeliciter
 degunt, foelicius adhuc sub te fortunabuntur,
 Et Mtas tua per hos tramites gradibus, Regni
 sui terminos, Quod faustum foelixq; Reipub
 Christianae sit, ultra Scijtas ac Pontum propa-
 gabit.

Pex Rosarium

Sigismundus primus Rex Polonie
 Paulo Pape Tercio

Sanctissime, etc, Oratorem hunc ^{tu} S^{ts} v^{ra} reueren-
 ter et diligenter audiri, quid à me responsi tulerit, eo
 ipso referente S^{ts} v^{ra} cognoscat, Ceterum cum omni
 magna fide prudentiaqz hominem esse perspexerim,
 vicissim ei visum est ad sanctitatem v^{ram}, de qua
 natz mandata nonnulla dare, Quam obrem qua
 mris verbis egerit, et de Amatis, et de Sacerdotis
 Joannis Lasij Lutherani, in ijs ut fidem ei ha-
 beat S^{ts} v^{ra} peto, neqz fidem habeat modo, verum
 etiam facilem se et benignam praebeat, Quod ego omni
 vicissim obsequio atqz officio meo, per omnem occasio-
 nem referre conabor, Deinde precor, ut S^{ts} v^{ram}
 pro Repta sua Ecclesiastica constituenda, diu
 sanam seruet et incolumem, Cuius gra^{ti} benivolentia
 me comendo. Dat^{us} Crac^{iae} xxij Aprilis. Anno
 Domini M^o D^o xl^o.

Sigismundus primus Rex Polonie
Ioanni Vngarie Regi

S Erenissime Princeps etc. Jampridem hortati sumus
Altem vram ut suis rationibus prospiceret, neqz mora
vllam interponeret mittendo legato suo ad Corsarem
Turcarum, atqz cum sibi placatum reddere conaretur,
Atqz hac ipsa de causa, cum ipsum quem in Turcia
miseramus, Nuntium nrm statim ut redit ad
Altem vram proficisci iussimus, ut illi exponeret
in quo loco sint apud Corsarem res illius, et de mit-
tendo Nuntio admoneret, Sed hactenus nihil effi-
fectum cognovimus, neqz adhuc missum quicqz
ad nos perfertur, Que res magnum nobis dolorem,
magnam curam adfert, cum de statu M^{te} v^{re}
pro paterno nro erga illam animo, non minus qz
de nro ipsius statu simus solliciti, Accidit autem
ad eam qua nos angit curam, quod accepimus m^{te}
per lras a Mag^{ro} Hieronimo Laszky Palatino,
Syradien, quibus minime leta nobis scribit de M^{te}
vra, eas lras illi mittimus, atqz vna rogamus,
quatum nos amat, quatum se Regniqz sui servatu-
re cupit, tantum det operam, ut si nondum misit,
mittat adhuc, quam celerissime Legatum suum, Noster
enim iampridem a nobis missus est, v^{ra} M^{te} det
operam, ut ne sibi, neve Regno suo desinere vi-
deatur, De his quin pro paterno nro animo Altem
vram admoneremus tenere nos no potuimus, Qua
foel^r valere Cupimus. Crac. xx februarii, 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
Iacobo Episcopo Wratislanien

R^x unde in CHrō pater sincere nobis dilecte, Cum
— quicūqz nom CHrō dederunt, ut se subiectos illi
esse testentur, Vicario eius S. Do: nro vectigal quot;
annis pendunt de more, quem S. Petri vocant dena;
rium, perfertur ad nos, per paucos esse in Slesia, qui
in signum subiectionis tributum hoc persoluant, qua;
si CHrō subiecti esse recusant, Id nos in aliis quæ
nūc est rerum omnium peruersitas non adeo miramur,
Sed in ijs quoqz qui sunt ditionis p. vrā pacem esse
quorundam insolentiam, sat mirari non possumus,
Ita enim ad nos perfertur, in Oppidis P. vrā, Mißa,
Czodkowi, et in aliis ut isthic appellant sedibus
Diocesis vrā P. ad Archidiaconatus Ecclie Wra;
tislanien spectantibus, aut non solm à plerisqz vec;
tigal hoc, aut si soluatnr ab ipsis P. archiepis, quibus
exigendi eius cura est madata, retineri, atqz in
privatos vsus converteri, Quæ res indigna nobis mi;
niqz ferenda videtur, Quancobrem P. vrā hortā;
mur, ut edicat suis atqz interminetur, ut nē recu;
sent, Quod Dei est Deo dare, Et quibus exigendi
denarii istius cura est comissa, ut nī quicquid cor;
raserint, id omne mereant Venerabili Mathuri P. fi;
stowsky Archidiacono Opolensi et Canco Wra;
tislanien, faciētqz P. vrā reuocari et nobis grata,
Datum Cracovia vigesima Februarii Anno
Domini 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
Ioanni Regi Polonie

Serenissime Princeps et Domine fili nr̄ charissime,
Veni ad nos à Vojevoda Valagie Ninctius, is pos-
siden quasdam Arces in Transilvania narravit à
Petio Vojevoda exule, quas sibi vindicare velit
Mt̄as vr̄a, Id si Turcus faceret, aut alius quispiā
à Christiana fide alienus, nūme sibi mirum visum
iri aiebat, quod solent ij qui veritatis agnitionem
non habent, Quo Jure quancūq; iniuria aliena velle
possidere, vr̄am vr̄o Mt̄m Christianum Regem et
Principem nūme id facere decere, Quare magnis
precibus à nobis contendit, ut pro Jure, acerrime
necessitudinis, quæ nobis, cum Mt̄e vr̄a interce-
dit admoneremus Mt̄m vr̄am, atq; ab ea pete-
remus, ut quæ scit sua non esse, sed ad Valagiam
terram semper pertinuisse, ea ne vellent occupare,
sed ei cuius propria sunt restituat, Nos nihil dum
ei respondimus, sed officium tamen nr̄i esse putam⁹,
quandoquidem hic se Ninctius offerebat, ut cer-
tiorum de rebus his Mt̄m vr̄am redderemus.
Quod una etiam hoc secum perpendere poterit, quā-
tum robur habitura sit Arcium istarum obliga-
tio, Scimus filia nr̄a Coningi Mt̄s vr̄a facta.
cum alius ad se dominium earum pertinere affir-
met, Quicquid autem ei responsi dederimus non
erit obscurum fortassis Mt̄i vr̄a, Nunc per octon
hoc illi significanda duximus. Dat⁹ Crac, xxij^a
februarij. 1540.

Sigismundus primus Rex Poloniæ
Isabelle Regine Vngariæ

S Erenissima Princeps, filia nra Harissima. Cum
Cubicularium istuc nrm mitteremus: pro paterno
nrō animo erga Mtm vram facere non potuimus,
quin lras ad illam nras dāemus, atqz omia illi pro:
spira precaremur. Illud Mtm vram hortamur, vt
Scēl'm Regem Coniugem suum charissimum hortari
mouere, atqz orare nō intermittat, quo prospiciat nō
quid Regnum illius detrimenti capiat. Ad nos em,
quedam non satis lita perferuntur, De quibus Mtm
cius lris nris facimus cethorem, Craconia vige:
sima Februarii Anno do: 1540.

Consiliarii Valachie
Sigismundo Regi Polonie

Miłoszowi Crolu, Daiem vjędzimie, w Łanaskirij
Mci bo vjęzie sami w M. iako bel pjerwszji vojewo,
Ja Piotr Hospodarem Ziemic Moldawskirij, a poki bel
Panem vjęgo Bog czo sa Łan bel, ij iako iemu bela
vola ij mił, z Zadnim Panem czo ssze okolo naszei
Ziemic Crzeszianski, niechzjal miez zadne pokoju,
ale bi bel rad sawosche valzil, ij kreff krzeszianske
przelenal, a niebeto iemu niego zaul za kreff a bo
za dobrodzivstwo Crzeszianskie. O tosz wasza M.
sami vjęzie iake sle wniosł na siebie, ij na nasze
Ziemie Crzeszianske, ij iako wiele slego vginel
wziemi obizaimi zlemi usze wie Bog iako schje
dokona. Pręto naviodł na siebie, ij na ziemie
Turki Piotr. Voivoda, a ijego przez vgnalizie
mie, i miał Cessarz dosziz miłi zliż na the
Ziemie vobogze: Bo chzjal postawic wnicy Sam
dziak, Ale tim obizaiem niemogl wnicy postawic
Szenziakow, isch Łanow wsttkich, wjedno mia,
sto sgromadzic ab ie poszinal, niemogl, O tosz
Cessarz hojzawoschi, to isch ijnacy niemoge Ziemic
ij Łanow hłowicz, ij on gitroszix swze, ij Rad
swoig: oblogł ijednego Turzina wnassche schali,
ij postawyl go Hospodarem tu wnasszei Ziemi
Moldawskirij: O tosz mi wten zas belisni radz
chozia bi bel postanil Hospodarem ijednego Ciga
mina abo ij Murzina, usze biż mi go beli przizh
dla tego, abij szje Cessarz richlo zassje nevrozil,

byj wewoschem Ziemic niepopssowal : ani dakonal ,
 a ostaniwoschj nam tego Hospodara Steffana
 Wojewode, tu mi iego sganonali iako Lana : ij wij
 dzialo sije nam dobrze za mgo : mislikisni ze jest
 Lan krzeszianski naszego zakonu : a on bel tur,
 zin, tolko wnasze schali oblezon, ij do miniejsho
 zassn, ij dalej bish mi go nieposnali, ani rosnuceli
 iego Chitroszj, ij swoje pobubiel ij tei wobogiej
 Ziemic, Ale go posnala szjemia tim obiazim, ze
 pozinal Ziemic pomalu poddawaz Cissarzowj, go
 daz ras to wijejzj, ij mial volx Port wsszitek od
 Dnaja, asch do Polomini, ij Niesz wsszitek, ij
 iego Ziemia vsnawoschj ij obaziwoschj go, ijsch
 on wijejzj sprzaje Cissarzowi Turczkum, ni
 sti nam Krzeszianom, ij oni sije nam wshozili
 dwa albo trzi kroc s ginschimi Hospodari, Ani
 Lanom wsszitzj niedalisni go zabiez, Bo niebilo
 u nas takomgo obiazijn od stara dawnych lat
 ani za naszego bendzie Ziwota, ij potom Rozel
 Lanom posnanaz iego, ze pozgel bil obijawaz
 swogje chitroszj, a niechzial nikogo sluzacz,
 ale potaiermnie wewsszem dawal znaz na Port
 od wsszego stron. a wolmi na w. M. mial nanki
 od Cissarza iako na nas, tak ij na w. M. Potom
 kiedzi Ziemia wijzala ze niemogze iemu nize
 skazic dla nas, ij oni potaiermnie nocze podijali
 sija nadnim Sjednim Hospodarem, ij wzimili
 iemu ij prze, ale wsszitekich tych ludzi go ich
 bel wsszizl Cissarz ij Ziemijx wzimili to, Atak
 mi obaziwoschj Steffana Wojewode nieboszika
 pobibil of tych ludzi, ij wjrzeshisni tego Nimci
 schego Hospodarza, zos mi go wziclj, ij mi wsszitzj

ýjco snali, ze íst pravi Hospodarski. sin Bohdana
 Voievodi, a wunke starco Steffana Voievodi
 Nieboraczika ý ýst dziedzicz prawi Moldawskij
 Ziemie, ý mi bic wssbiti pod niego podchili, ý
 wsschisnigo, ze bi bel nam Hospodarem tim obi:
 zaiem iako panowal Dziad ýjco ý Ozurz iego po:
 kim, ze bi ý on panowal, abisni mogli s pospolito
 Ziemie obromiz' od Nieprziagziol naschis, abisni
 mogli Crziszcianom sprzigiacz ý sluschi' swoz oka
 saiz'. Bo milostiwý Hospodaru Slim nieprziagie:
 lem Crziszzianskim, niemoglismi sobie obromiz'
 nijako ani Crziszcianom sprzizacz: bo on sam
 bel nieprziagzielem Crziszzianskim

Przieto ssami wascha Máz, dobrze wieziw bo mij
 wssisizj Panowie Ziemie Moldawskij, od wielkieo
 asch do malgo: ý wssistka Schlachta, ý wssit:
 ka Ziemia, mami myx ý przisijesbni' Zapissi.
 Zwasschx pansex M., a tak te Zapissi ý przisic'
 gi mami spelnicz ý dokonacz: a nigdi przizivo:
 ziw naschim niechizemni ých posostawacz, ani kasiz.
 ale ýesze bisni chizeli ich pomoznicz s wasschx
 pansex M. ýesli benziw wola Boza, ý wasschij
 M., ze bi w M. niemich zo zasle miez na nas.

Ale bij nanzyl Pan Bog waschx Pansex Máz
 abisziw wzieli w Aliev pana naschco Iwana Alex:
 xandra Voievode: ý nas: iako mami przisic'gi
 ý Zapissi s w. Mái, s stara dawna: abi belo
 zal krolestwu twojemu Pana naschego, ý wss:
 schchx nas, ý tej biedni Ziemie, a kiejdi was:
 schchij Mái miestanie sije zal nas, ý tej biednij

Ziemie Chrześcijańskie, tedy miżna Bogk niewie,
 mi gdzie schie' podziemi: bo ktore zle wzięli
 zj to ludzie Turkom, ze Stephana Wojewode' za-
 gubili, ami niemożemi ij naczy wsmierziz, tylko
 zgłowami ij ze krwi przelaniem, a bo tylko
 Bog wie ij wascha M. mozezie wsmierziz: Panowie
 Chrześcijańscy, ij pomagaz, bo iynagci sję niemożo
 s staż. Miłośziwi Croln w^a M. iest rosumij,
 ij mozezie temu porosumiez, iako bi mogło na-
 lepij biez, iestli Pan Bog naczy w. M. niebroniz
 sję nas ij pana naszego, tedy wascha M. daizie
 glejst Poslom, a bi przisli do w. M. Poslowie pa-
 na naszego, ij w. M. przes pana naszego Posli, le-
 piej virosumiezic vola Pana naszego, ij nas, ij
 naszej Ziemie,

Miłośziwi Croln, Cessarz Turczkij, przisslal
 iednego Czawossz do Stephana Wojewode' mcho-
 szika, a le Stephana Wojewode' nie zastal (bo
 bel iuscz zabiti) a le zastal Hospodarem a le-
 xandra Wojewode, ij roskazal ijemu abi possli
 na Mailata, ij na Szjedmiogrodskę Ziemię
 ij z Multani, ij pjęz Szedziakow smimij, abi po-
 szli wojonacz, a tak M. K. i jako sję pora-
 dzę: pojde albo niepojde, a dadze to znaż do
 Starosli Camenczkiego, a on da v. M. Mj, znaż.

Miłośziwi Croln, zo mowiyl Piotr Vartik Mar-
 schalik Ziemie Valaskiej ku Hrejtmanuy w.
 K. M. panu Tarnowskiemu, abiszie vjierzeli
 v. K. Mj. ijsch sz słowa pana naszego, ij radi
 panow iego.

Legatio ad Alexandrum Voienoclam
Valachoru' a Sigismundo prió rege Polonie'

Posłana

Przez Andrzeja Ténzińskiego Castellana Polanieg;
kiego, i przez Księcia Jana Bielskiego Canca Płoz;
kiego

Posłowie naszy, przyjacielowscy do Pana Wojewody
Walaskiego, powiedzcie mu od nas. posłownie i
prziasn Łaskawę, jako ssszbiadom i przyjacielow
naschemu. Potem list oddadzie wjézzz, a gę
przezgon bédzie powiedzie tymi słowy

Jan nasz Król ić Młz Polski, etc. Posłal nas do
twój Młci, powiedaży, ijsz gdi byli przed malim
zasssem Posłowie twój Młci, v iego K. Młci gę
zaxudali o pokoi i o zachowanie dobre Gauszbiez;
two, i list przemiezi, Król ić Młz bagaz. two
M. biez panem Chrześcianstkim i bagaz tysz. pokoi
gi mierz biez bez pozitezna i bluschna mierz
ludzmi i Panistwz Chrześcianstymz, nieodmoniel,
tego Posłom. T. Młci tego gimieniem. T. Młci
v iego K. Młci zaxudali

J Poswalel iego K. Miłosz. nasz Pan, ab i mierz
i pokoi bel dzierzan mierz panistwz iego K. Młci
a mierz Ziemiz Walaskę, na go przissbiagl, strada;
mi swomi Duchownemi i Swięzkimz i list pot;
pieczéższ swojz, i pod Rad swojz tysz pieczézia;

mi dal, Jazkolnick tak binalo, ijsch przysbięć piez;
 vi zimił ijsch Voievodomic ije^o. K Mă pam na;
 schim, A wsfhak ze Krol ije^o. Mă. chizguz oka;
 saiz na ten zas przijasn, i Laské swoje. T. Măi. przij
 Posslich. T. Măi. pjezwę przisbięgl, i list trj
 przisbięgi Poslom daz razel

Nass tu dla tego poslal, abisni tu trj przisbięgi slu;
 gali. ktorze. T. M. masch tu ijezo Mă Kro;
 wginiz spani Radami sveni duchowurnij i Swiez;
 kimi, i zginfchimi Bojari Ziemie Moldawskicj, iß,
 bisni tisch list wzicli trj przisbięgi pod piezén;
 ziami. twci Măi.

A tak bédz schir oto staraz Posslonie naschij
 abi ten list bel dobre napissan, Zapiezétowan
 i vidan, Przisbięga tisch ijsch bi schjé dobre
 od Pana Voievodj i od rad ijezo, i Bojarow
 wginicla

Powiedz tisch ijsch nas spravilj Starostonic na;
 schij. Ze Pan Voievoda, rozkazal Bię poddanim
 swim wpoiojn, Sprawiedliwoszi Zachonaz, i
 wmiuze sludzi naschijnij, zo nam iest wdziczo
 od pana Voievodj, ijsch mi taki sch Znaschjstronj,
 rozkazem Bię poddanim naschim w spraviedliw;
 szj wmiuze i wpoiojn, przeciwko poddanim
 pana Voievodzinim Zachonaz

Od Rad naschich poklon i przijasn, powiedz pam
 Voievodzie Posslonie naschij, A radam ijezo od
 Rad naschich posdrovienie.

Przitim Rossłom naschi przęjżę ti Articuli ktori
 są nam od Rossłom Ziemi Rodolfskiej na Sejmie
 poddane, wssbija wssgi ku sobie kogo wpodali, kogo
 bi rosmnieli spoddanich naschich, ktorz bi być zda-
 li wżitazne biż Rodolfskiej Ziemi Rossłom naschim,
 Sradi poddanich naschich a bo Starosti Camienicz-
 kiego, o tuj bi być w wojewodi starali abi belj
 przjęte, gij list a bi namie biał dan, boż być nam
 kśch niewssbitkie zdadzę przistwie gi potrzebne,
 Adich wliżie przimiernim, wiele kogo inśch iest
 napissano, a mi zassję takieś list na ti
 Articuli přes reuze Starosti Camieniczkiego
 pamm Voievodzie Valaskiemu, posliemij, ijaki nam
 bendzie przjmiesszjou

Articuli per Commissarios regios et
voienode Valachorum facti 1540

Pod Choginiem natej stronie Niestru ku Camien;
zn iako stara dawnego obizajm vedle miren ij prz;
sszjg miedzy naiafnijschim panem Sigmundem, kzo;
lem Polskiem, ete ij miedzy panem Steffanem Voie;
vode Valaskim

Bili vislani Commissarze, ku vzinieniu spraviedli;
vsezj miedzy poddanemi, Krolia iego Mci, a miedzy
pana Voievodi Valaskiego na him Segmie, Jan.
Mieleczkij Castlan Vslizskij Starosta Chmelniczskij,
Mikolaj Oduovskij Castlan Przemyslskij Starosta
Lwowski, Jan Tworowski Castlan Camieniezki
Comissarze od Krolia iego Mci, prz ktorich belj
Mikolai. Jsskrziczskij Potkomorzj Camieniezki
Voziech Starzechowski Starosta Drohobizkij ij
Barskij

A Stronij Pana Voievodi, Triffon Lopresskul, Xu;
dzej Septilicz Starostonic Chogimszj, Maria
Starosta Nicmiezki, Thoma Logoffit, Piotr Var;
kik Marszalek Ziemie Moldawskiej

Czi Panonic Comissarze, przj zinieniu Spravic;
dliwoszj te Articuli napissali, ktorim sposso;
bem, stara dawna, ij oni naten zasssandzili
ij ktorim obizajm, Panonic Starostonic Zobo

polnie, tak Krolia i^o M^{ci} poddamim iake t^{is} Pa/
na Voiewodzinnim, maj^x sprawiedlinos^z zim^z

Ktorei bendzie czlonick przys^zbiegal o zlodziejstwo
a bendzie wiadomi zlodziei, a bendzie przys^zbiegal
trzy rasi, a pozwarte kiedy biⁿⁿ skazono przys^zbieci
go, tedy on go ⁿⁿvine da^{je} o zlodziejstwo, ma
ssam po przys^zbie^z, a ma go dac ob^zie^zbie^z.

Ktorei czlonick bendzie przys^zbiegal za zlodziejmi
trzy krog, a po zzwarte bi^{ch}zial tedy ⁿⁿniema/
i^x dopuszciz, a iesli ze bi^{bel} przesswiatzon, i^z
zwarli ras przys^zbiegal, tedy ⁿⁿma^x twarz prze/
paliz, iako kziwo przys^zbie^zzi ze bi^{go} takim s^{iano}

Pami^{etn}e na S^{and}zie poczerzi grosz^o Polskie od
kogosskolnick b^udz, a P^{is}sarzom grosz,

Komⁿⁿ z kas^{yn} przys^zbiego, tedy ma samo trze^z
prys^zbie^z sobie rownemi, ktorei ma przys^zbiega^z
tedy ma postanicz czterech dobrich ludzi a godnich
wiaz, sklorich ma dwa vibraz ten, przegiwko kto
wⁿⁿ ma obwinionj samo trze^z przys^zbiega^z na
kaziss, t^{is}z przod Pamj v S^{and}u,

Q^{di} bi schy^e przitraffio, i^z bi Pan ob^uym^z pod/
danego abo slugi, i^z dowiodl bi tego i^z ugo bel
poddanij abo sluga, i^z wzick ⁿⁿramitossigo i^z
pobral ⁿⁿiego mai^{etnos}z, a pozizgnal go przed
s^{and}, tedy pan sto^z przod S^{and}em ma rze^z
i^z go ia bi^{ore} na sw^z d^{us}z^e i^z na sw^e sumnie/
nie, i^z na sw^z wiar^e, i^z on ⁿⁿnie winien i^{est},

o zom nan zalonal, a tak taki ma big karan, vedlie
iego zaslugi i ssandowigo nalassku.

Niesli bi go Pan dopuszciel na sprane' abi o takim obmi,
nemie spraniel byc' pam swem, A Pan go niech,
zial wssbigiz na Duse', tedi ma przessbigiz sshe,
sizig swiatkow, iako tego przegizwo pam swem
niwimien, Niesli bi ssam smylil abo iego ktori
sswiadok, tedi ma plagiz Panu swem iako ssad
najdzic

Poddanym zadnem niema big wiara dana przegizwo,
ko pam, iedno pam ma big wiara dana przegizwo
poddanym

Kied bi ktori zlonick abo poddam pana swigo za;
biel, tedi go majge widarz zobu stron, aniema
nigdyz mirciza mierz, ani ma big gdzie zachonan,
abo zataion, ali ma big za gardlo wdan,

Jesli bi byc' traphilo na iakiwo zlonicka, na kto;
rego bi zadne Swiadcztwo, abo wiadomosc nie;
bela o zlodziejstwo przet him, tedi takim majge
dopuszciez czterzy rasi przysbyczag, a gdi bi po
pizanki przisslo na niego przissbyczuz, tedi go on
ma darz poprzissbycz, zo nm wini daie, a tak
kied go po przissbieze, tedi go obiecbig, ali tego
ssand ma spilnoszige doyzecz, abi potwarz niebe,
la na spraniedline Ludzie, Niesli bi go niepo;
prissbyczgl, tedi obwinionj ma pamietue polozi
a boudzie wolen odewssbig

Kogo bi przisswiatshono, iysch' bi potwarz na

kogo schedl a vine' vezim potywarznie dal, abo go
 potywarznie przyet prawo zjygnal, takim potwarzj
 maix twarz przypalicz, i tim swiatykom takiesz
 zo bi zamim sswiatzili takz potwarz abo iako ssand
 skaże

Jeśli bi złomick abo sswiadick ktori chibiel przissbie;
 Jgi, tedi insz vine' wpada, i vimien plaziz oz przissbie;
 ga stromie, vedle obizajn napissanigo, a vyzendovi
 vine' vedlug obizajia kaszdy Zjemie

O rzeczy rucodaine, to iest gwierznei rónze dane abo
 pozigane, jeśli ze bi Bjé' przal na kogo zalnijz, a
 ijsz bi ten kto zaluje niemial nan mriakiego kolnick
 zapissn, abo swiadczstwa sluszniego, a godnego via;
 ri, wdz taki ma przissbijz zc dwiema sswiatko;
 ma godnemi viari po podziwosz, jeśli ze bi niemial
 jakiego znaku sluszniego, na tego, kogo vjmaje,
 wdz on bndzie' ssjé' blisszj odniesz samotzoz po
 prziviezj, a jeśli Bjé' niewiedzie dawsszj po;
 mezne bndzie' vimien

Adi bi kto zastal iakis kolnick towar, vkozosted;
 nick, a dowiedl ijsz iest jego, a on niemial za;
 choize albo sluszniego vñedn, taki ma biz obie;
 sschon, a to Bjé' ma wroziez na zad zolice
 zastanie, a zego bi na lizacz niedostalo, insz
 m ten vñuovaiza gardlem plazj, a wsszakosz
 wslu ozo rownego wdz iako sand naidzie

Bi zadni nießmial^{przdamar} na obadwu strom wolow
 abo iuszego wssilakiego Towaru nigdzj na

wsi ani na Poln, iedno w miasteczkach, gdzie targi
 albo Jarmarki bywają, a wsszakosy ma miez
 list: swiadom iako wiele Kupi od starosty, albo od
 Mithnika albo od Pana onego miasta, gdzie iarmar-
 ki albo targi bywają, a to dla tego zlodziejstwa
 ktore sbyje pokutnie dzirze, a jestli zeby kto ta-
 kiego listu niemial a gual zo, albo mial zo wyjez-
 nisz na liscie stoj, wdy taly ma biez posszizymion
 przez Starostę albo przez Mithnika, albo przez wznad
 ktorikolwiek jest na Granicy, a jestli schyć miwi,
 wiedzie Staroszczyim albo mithnizem listem, wdy
 taly ma biez obijeschon, a towarz wroziez do zie-
 mie skand wssgedl, bsz wssci placzj iedno taku;
 Katoru wierdnik

O Wyjściu Ludzie Zbiegłe j pobrane tak sbyć ma;
 ija zagonacz wedle Zapissu a mierz wiecznego,

Czo schyć kize niewolnikow albo wyjściow, zj
 mają biez widany, a nigdy niegowani wedle
 starego Zapissu j mierz.

Jako bivalo rękocyemstwo przety Alohorigyniki
 albo Przet Litzkupnikj, to niema biez, aliczo
 kto komu przeda albo poręczj to ma biez przed
 Starostę albo wznadem jego, albo mają poru-
 znicz biez Zapissami

Jestli bszbyć kto iednal o siodziwyskiej wrozi po-
 kcutnie, a nie przet wozędzem a przidzie przed
 wznad takim sbyć zalonacz, wdy swy woz tazi
 a wozędowj wini przepadnie

Jeśli bi kto kogoś gwałtem albo jakim kolwiek ob-
 zaiem jakieś złomicko oszbiadłego albo nieosbiadłego
 Skoroni do Voiwóztwa, albo Zwojewództwa do
 Coroni wssbiję, ijsz bi vgonion a pojman bel, takie
 daż obieśsz kogownika ktoś bi kolnick bel, a ten
 złovick ma być wrogicz na zad, a jeśli bi go
 nie vgoniel ssładem a do wieśszję pewnie kto i ko-
 goval, kidi go ma pozijęgnę przed vrgęd, a
 on być ma spravovať i kazan biż i jako osłodzi-
 stwo

Kiedi kogo pozowiję, a on niestanie, ssand ma ska-
 saż plagę

O Plagę długu którego kolwiek, ma biż plagę zło-
 na do trzegiego dnia goszicvi a Sszbiudnim Lu-
 dziem za dwie Niedziły, kiedi być trafi ijsz
 kogo vjmiję o dług, a on niema czym plagiz,
 trę ma porukę postawiz, a niemali poruki trę
 i vrgęd ma daż wssadzić i dzijęczę vjęzję
 min assz zaplagi, a żadna zabawka za takiego
 niema biż ani żadna rzec iuscha iedno prawem

Cze ssbię kize spravi miedzi kupci na Jarmarkach
 i mieszczach, to być tak ma zachować vrdług ob-
 zaię stradavna zachonalego kupcom

Kiedi być trafi go ssędzono albo siję trafi ssan-
 dn go plagiz za złodziejstwo, albo za kłox
 kolnick rzec towarem albo zimkolwick a ma-
 iję wssbiję po dwu złovicku swei stromi, a
 oni ludzie schazonaz mają go zaż srogij, a on

ma poplagiz wedle ceni mizej oppissanij, a plaga ma
 biez pized wzędem po Sejmie dokonzenia zadwie
 Niedzieli, a gdi bi on niezaplagiel na polozoni zass,
 tedi Pan Starosta bendzie winien poslac a poruke
 dzierzkonaz albo po zyjdzaz a onemu komu iest
 winno zaplagiz, a kto powiedzie dzierzkonaz tedi
 temu od mile po czterzy kwarnikj

Ktoribi bel Zlodziei iawni a przewiezione wpra-
 wie, albo kresch i ten ktori bi na Sejmie niestal, tego
 niemaix zachonaz miedzy ssobix, ieno ij maix dag
 pojmacz, a obieffiz a zinicz gim wedle zaslugi
 a gdzie Pan Starosta o niem bi szje doniedzial
 pot ktorim panem wmiastezken albo wewsszj, mago
 possvacz a bi stangl, a gdi go niepostawj tedi onco
 innemia pan ma zan plagiz wssitkie skodi ij wini
 wzędemnie wedlug obiazai kaßdy Ziemi

Panowie Starostowie tak Coroni Jako Zwoicz
 twa, gdzie bi szje o ktorim zlodziejn iawnim
 a prawdziwym dowiedzieli ieden wdrukiego wsta-
 roztwie tedi maix sobie dawać znacz, a on kto
 remu dadze znacz mago schukacz a iego prawo
 wzinicz wedle zaslugi

Kiedy sie sliadem traffi biezcz za sswox Zgnubx tedi
 niema biez dalej iedno do Granice, a Zagranicz
 niema issz przes listu staroszinigo albo przes ktor-
 go radnego pana.

Abi Zadni niesmial za Granice chodzicz okrom
 Reszinga to do Miast gdzie Jarmarkj albo targi

bivaję, ale ktoribi schodł bęć Koszcinę po wsszich
 targuję, albo inße rzęzi swoe sprawuję, a Staro-
 szynego albo ktoręgo Pana radnego Listu niemial
 taki niema bęć volen, a gęzie bi go na drodze okrom
 Koszcinę potkano bęć listu takow^o tedi go maig
 hamonaz.

Schaznik thonazn Cradzionęgo Panowic Comi-
 ssarzę tak postanowili Zwoligę panow Starostę zo-
 bopolnich ij iynschę Slachij

Kon Pansij iakogij pan sam ossaznic na zalobie tak
 ma bęć mu cena

Kon Sijelshy za dziesßięć złotich Polskich

Klaga za trzy złote Polskie

Wol za dwa złote Polskie

Krowa za Czernę

Baran albo owca za osm groszy Polskich

Wjęprz ij Swinia za Polgęziwni

Thę wssßitkie Panowic Comissarzę ssę spissali kto-
 rim spossobem a obligacim Spolecznic ssęndzili, nad
 Nięstrem w Chozimia wczwartek przed Swięt-
 kami aschę do dziesßięßęgo dnia, a zęgo nię-
 mogli do ssęndzic przę przigini nięklęre pilne
 to sa zaswoleniem obogij stonij Panow Comissa;

rżow i Panow Starostow, płożili na Pami Sta:
 rośli mozz stroni króla iego M^{ci} i Pami Voj^{dy}.
 Qdzie panowie Starostowie Zobopolnie będg powiń
 sprawiedlinosiz ziniż między ssobę vedlic i zli
 ców wisszi napissamiz, tak poddanim Króla iego
 M^{ci}, iako hsz poddanim pana Voievodzinim, etc.
 Dat w wntork wootawie Cziala bozego nad
 Nisziem, wsgnieli Dymbrowie poviś Chozimia
 Lata Bożego. 1540.

Iaka ma być sprawiedliwość czyniona między
ludźmi pogranicznymi Coroni Polskiej a Zie-
mie Moldawskiej

Naprzód aby ludziom wolnym ktorzy bi niebili żadnym
winowatstwu nikomu obwijać ani ale wolni byli: Abo
być od Panow swych Zwolix ich wyprowadzić i wysswobo-
dzić, wolno było woleć Zemi zostac i mieszkać gdzie
bi być im spodobalo, a iść bi nie było winowato omich
widanaz.

Za być ludzi ktorzy bi byli obwijać ani panom swoim
braz Złuska, braz łosć i jakim iussem winowat:
tym: łosć Złozinze, to jest męzobojze, Zdraice,
Złodziejce, albo ktorzy bi Panu swemu pobili, ktorzy bi
Zjedni Ziemie wzicki: niemająć biez wdugic i
Ziemie przeczonani, ale mająć biez widani do Ziemie
onci skłoci wzicki.

A bi Starostowie Zobudow stron Sprawiedliwosc
ziemi ludzi, ktorzy bi być kim wzickali nicod:
wlozna, niebyć z nich namich szeregich, kto:
rebi im wedle prawa, i Sprawiedliwosci przysądzi,
bi, i jakim kolwiek bi to wzegz byli, okto rebi być
przed kim Starostami poddani Zobopolni ssandzi
abo sprawić mieli a Zwlasza o wzegz k, ktorebi
Bwierz albo gorzugo kto przignal

A bi kto biegł, schładem w pogoni za Zbiegi
abo za Dobitki swogiem, a przigoniel bi schład do

wsszj ktręj, a ludzie onij wsszj, niemogli bi wkażez
 dali schladu ze wsszj swogj, tnda czy ludzie wsszj onij
 bęndę winowaczj skodi opranowaz, ~~bo~~ zbici on
 ij dobityj dobityj do Bijebie przicipedone ij schlakim
 dognanę vidadz, ~~ale~~ gdzie bi ludzie wsszj ta;
 kowj wkażali schlad dali ze wsszj swoiri tnda nig
 dali winowaczj niebendę ale ten kto schladem
 ijdzie ma gicę odwsszj do wsszj do kęnd mu go
 stava

Kiedy bi szję' ktręj zlonick tak Polstij iako volo;
 stj trze krog o zlodzicistwo spravonal, abil bi po;
 kim gwarti krog obnion, niema biez ku spravie
 przicipszon, ale gdzie bi go ten go vinnie pop rzi;
 szbigl, tnda takoni zlonick ma^{no} schubienij za;
 placi' swę wsszj, a to ma biez na gassj po;
 tomur a nie na wstęz, a to Bije' zda rzeż potęz;
 bna a bi Panonie Starostwie pogramizni zobn;
 dwu stron mielj kęjęgi, Catastikj, wktore bi
 takone spravj pissanę belj, ~~ale~~ bi okolo takomich rzi;
 zj Luzka pamiećz Bije' niemilela.

Poniewasch pot Chozimem Niesz Rzeka iest pos;
 polita Coronie Polstiej, ij Ziemi Moldawstij, nicę,
 bi tscę przewos bel pospoliti tak króla iego Ma^{no}
 Polskiego, iako gi Pana Voivodi Voloskiego
 tak iako stara dawna binalo,

~~ale~~ wsszj nad brzegiem rzek, ktore hę to Ziemie
 Coronj Polskij ij Ziemie Moldawstiej granice,
 belj ossadzone volno, przęs to rzię szę gręntkij
 wlasne, a Starostwie pogramizni tego niebroni,

to iest abí Starostowie Polszi niebromili szyć sşyndiz
ludziem nad brzegi ij Ziemie Moldawskiej, Sta;
kieszy Starostowie Moldawski niebromili szyć sşyndiz
ludziem ij wssiam nad brzegi lichy ze rzek na
ziemi Coroni Polskiej

Abi ani Polakom Woloszechy, ani Wolochom wpol;
szyć niebilo wolno dobickowo pasz, ani passiegk
abo pszelnikowo zimiz krom doswolenia starosthwo,
abo Panow Aruntu ij Ziemie onej, na ktorei bi
takowe paszce abo passiecki biez mogli, abo miali

„szednej Ziemie“

Abi Zadni szlonick do drugi niechodzic, iedno
slistem Starosti swoięgo pograniznego, abo pod sta;
rosziego ięgo, wjżewsszy bi szedl za swięzim sli;
dem w pogonia tak iako to wsszy napissano, krom
wolno będzic

Do kęud miedzi Krolew ięo Męiz a panem Voie;
wodę ij Szjemiann Corona Polska a Ziemia Mol;
dawska trwa pokoj, abi ludziem zobopolnem, to
iest Wolochom do Crola ięo Mei, a Polakom do
Pana Voievodi wsswich krziwodachy ij wssprawaş
ijch wolno bęlo, a ij zebi gim tego Panowie Sta;
rostowie zobu stron niebromili

O Mlin na Rzece Colaczinie, ktora iest grani za
gdysz rzeka iest pospolitna, a brzegij ieden iest
Coroni Polskiej, a drugij Ziemie Moldawskiej
kda ij Mlin ma biez pospoliti, tak iako biwal staza
dawna pospoliti

A gışbi to vzejj i to postanovienja, kim zalixi kj pil;
 nicj bcl zachovivane, zda sijc vzejj potzibna
 abe Panovic mianovanj tak Ziemic Coronj Pol;
 skicj ijako ij Ziemic Moldavskicj bcl vissadzeni
 ij na znazeni, ktorzi bi sijc zassow pownich ij na
 znazonych na Colazemie sstrom Ziemic Poknabj
 a wchodorozaczj stronij Ziemic Polskicj vcdi
 starogo a dawnego obizajni zjessdzili, a tam lu;
 dzieu ktorzi bi sijc krziwostej niemeli mierz,
 zobopolnie spraviedliwosiz zimili, gi do Alaudali
 bi tego, iceli bi Panovic Starostwie wzim lu;
 diem spraviedliwosizj v kragali abo zimiz obnie;
 sekivali;

Nwssbakoschj tak, abe zawsdj ludziem Szczoni
 Polskicj krziwde majczim pjezwej spravie;
 dlivosiz zimiona bcl, ijakosch sijc ksch to staen;
 dawna zachovivalo .

Domi Consiliarii per Do: Palatinum Moldavie pro
 Communibus futuris, ad iusticiam faciendam de;
 signati sunt .

Daniel Starosta Niemiecki
 Tador Starosta Romaniskj

Ioannes Rex Vngarie
Sigismundo primo regi Polonie

S Erenissimi Princeps pater noster charissime ac honorande. Magnas gratias M^{ti} v^{re} agimus de responso Sc^{dm} do: Romanorum Regis, de rationibus nostris ad exhortationem M^{ti} v^{re} facto, quod ex lris M^{ti} v^{re} proxime ad nos datis accepimus, Intel: leximus enim ex illis quibus excusationibus res suas illa Altas perscribat, quæ si ex eo animo quo scribit profectæ sunt, non dcessent quoq; nobis rationes quibus facile probari possit, quo animo existimationem nostram apud M^{tem} v^{ram} non de publicatione pacis nominaverit, si modo nos ipsa M^{ti} v^{re} abunde cognita animus illius M^{ti} non magis declararet quam per nos scribi possit, Quamquam & publicationem p^{ri}mis dicat nunc apud nos vigere noluisse, tamen cum illam ipsi nominibus publicandam sollicitaverit, ut nos saluo honore et dignitate nra prorogari non possimus, unde et scripta legationis sue apud nos extant, non videmus quid amplius, ad summam sollicitationis sue rationem addi potuisset, qua in re nos merito appellare non potuisset, cum scopus principalis amicitie imitæ, non publicatio pacis imatura, prout illius Altas causatur, sed conservatio Regni in ipsis lris confederationis aperti probatur, Intèpestina igitur hæc publicatio pacis in quam latè patentem ruinam Regni hoc alioquin satis afflictu

precipitasset, Sola M^{tas} v^{ra} considerare potest,
 Poterat igr^o M^{tas} eius sibi temperare, et al^{tr} existima;
 tionis n^{re} rationem habere, cum nihil hactenus
 fuerit, quod nos sancte et immutabil^{tr} non observaverig.
 Si quid aut^{em} per Subditos n^{ros} excessum fuit, facile
 hoc Iudicio Commissariorum corrigi et cohiberi poterat,
 quemadmodum etiam n^{unc} potest. Comperientur ta;
 men illius M^{ty} plura in h^{is} rebus deliquisse.
 Quod aut^{em} ad captivorum rationem attinet, Nos in eli;
 beratione illorum n^{unq} ita difficiles fuimus, ut
 ad requisitionem illius M^{ty}, illos abire non fuiss^{et}
 passi, si per illius M^{tem}, de illis ita tantum fuisset,
 ut illi brevis ante die, quo remissio illius cladis,
 ubi illi in Iurisdictione n^{ra} capti sunt, fieret, in eum
 vnde emitterentur locum repouerentur: ne per
 illorum dimissionem Iurisdictioni n^{re} et Juribus
 n^{rorum} derogaremus. sed nunquam eius M^{tas}
 pro illis ita cavere voluit, Accedit ad hoc, quod
 eius M^{tas} sermitorem n^{rum} Gregorium Ronjay,
 qui non modo sub induc^{us} capi, sed etiam iuxta
 concordiam statim dimitti debuisset, in hunc
 usq^{ue} diem liberum noⁿ dimiserit, quem si solum
 dimisisset, Om^{es} Captivos Cassonia habitos
 eius M^{tas} causa liberos fuiss^{et}.

Vbi vero illius M^{tas} fratrum^{um} erga nos sum^m,
 animu^m pollicetur futuram, nos v^{er}issim^o edipm^o
 Al^{li} sue offerimus, nam hactenus quoq^{ue} in
 nobis nihil defuit, deinceps quoq^{ue} non deerit,
 quod ad consederationem mutue^m coniunctionis per;
 tinebit, dum modo et illius M^{tas} aliam quam
 cepit rationem n^{un} haberet.

Laske quoque quibus de rebus apud Imperatorem Tur-
carum egerit certi amici nostri nobis significarunt, quod
nos ab unde Alti v're proximis diebus significavimus
Quod omnia pro nostra filiali erga Altim vram debito amo-
re et ceterum Alti v're perscribere volumus. Quam Deus
Opt: Maximus diu felicem conservet. Buda⁷ octa-
na die Martii Anno 1540. Regnum
notum 14

Joannes Rex ma-
xi^m ppria

Sigismundus primus Rex Polonie
Cedanen⁷, Torunen⁷, Elbingen⁷, et aliis
Civitatis

F Amati fideles dilecti Remotiati est nobis trans-
ferri vos iterum in aliud Evangelium, prater id quod
a maioribus vestris per manus vobis traditum ade-
pistis, non satis memores Paulini precepti illius,
quo admonemur ut depositum custodiamus, et pro-
phanas vocum novitates demitemus. Miramur
plurimum si ne quidem illius memoria tenetis, quos
fructus attulerit Evangelium hoc, cum id initio
esset amplexi: quos enim alios quam inicitias, con-
tentiones, emulationes, iras, rixas, dissensiones,
sectas, invidias, adeo ut nisi mature promissum a vo-
bis fuisset, extremum extremum civitas effugere vix
potuerit. Cum contemni Magistratus, et pro libi-
dine magis quam pro Jure et aequitate agi summa
cepissent. Nunc vos pro Christi Regis officio
hortamur, pro auctoritate vestra mandamus, ut om-

nam ueritatem tanquam pestem fugiatis, maiorum
uestrorum instituta sequamini, neque aut falsitatis, aut
uesanus cuius crudelitatis Deum insimuletis.

Qui cum sempiternis temporibus cum Ecclesia se sua
futurum receperit, aut esse cum ea desierit, aut eam
praesidium sui luce destitutam in errorum tenebris ver-
sari permiserit, non queratis Christum in angulo,
non in deserto, non in penetralibus, sed in ea Ecclesia
ubi maiorum nostrorum tempore fuit, ubi nos quoque cum
esse credimus. Quin eo sumus animo, ut durissima,
queque perferre malimus, quae ut Evangelizari uol-
amus alius praeter id quod accepimus patiamur. Quare
vel nostro exemplo discatis non omni doctrina uento
circumferri, neque uariis et peregrinis doctrinis ab-
ducere, quod uobis curae futurum confidimus. Sed
si spes de illis nostra nos falleret, nos in hac re
quae decent Christianam Regem facere non essemus
pretermissuri, magno aliquorum malo, qui sibi pla-
centes, ea in re nos ositare sibi pollicentur, et per-
suadent. Dat. Craconiae vigesima septima men-
sis Martii. Anno. 1540. Regni uero xxxvij^o

Sigismundus primus Rex Polonie
Epis Regni Polonie

Rendi in Christo patres Sincere nobis dilecti, Ita
ut fuit de consensu omnium Regni Senatorum
constitutum in proximis Comitibus missimus man-
data nostra ad omnes Arceum & bonorum nostros.

Præfectos, atq; eis adiximus, ut providerent ne quis
ad loca de hæresi suspecta proficisceretur, aut si quis
profectus esset ut inter semestre spacium reuenerit,
sub pena capitis, proscriptionis, et prinationis bonorum,
Nunc p̄tas v̄ra pro officio suo pastoralis inquireret di-
ligenter, qui sint ad ea loca profecti, ut nos parenti-
bus eorum aut iis in quorum potestate sunt manda-
mus, quo intra semestre tempus eos renocandos curat.
Si secus fecerint, non ipsi minus quam liberi eorum, poe-
na capitis, proscriptionis, et prinationis bonorum om-
nium afficiantur, De Libris quoq; Lutheranis
scripsimus ad illos et mandamus, ut prohiberent
eos importari, aut legi à quopiam, lociq; ordinario
eorum nomina deferrent, qui contra adictum hoc
nr̄um fecissent, ut is meritas de eis penas sumen-
das curaret. Proinde hac quoq; in re adingila-
bit P. v̄ra, Et diligenter inquireret, si qui sint libri
cuiusmodi, curabitq; ut adictum hoc nr̄um execu-
tioni mandetur. Factura P. v̄ra, pro fide sua
et gr̄a nr̄a Dat. Craconie, tertia mensis Aprilis
Anno: 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
Christiano Regi Danie

Seremissime, etc. Simul atq; reddidit nos certio-
res Illris do: Albertus Prussie Dux nepos
nr̄i charissimus, iam induciarum finem instare, qua
inter Altem vram, et Illr̄m do: Fridericum
Principem Electorem Palatinum Rheni pacta

fuerant, ac periculum esse ne quod erat aliquandiu
 bellum intermissum id magis etiam recrudescat, nisi
 mus à vestigio Legatum nostrum ad Serenissimum
 Ro: Regem, atque Altem eius diligenter peti iussimus
 quo partes suas interponeret, atque una cum Serenissimo
 Do: Imperatore fratre suo rem eo perduceret, ut aut
 induciae fierent longiores, aut pax perpetua inter
 Altem vram, ac Illren Ducem Fredericum conficeretur,
 Atque eadem de re accurate scriptas lras ad
 Serenissimum Do: Imperatorem dedimus, Altas Regia
 Romanorum omnem operam nobis suam prolixè
 detulit, facturamque se omnia diligenter recepisse, quo
 voluntati nostrae satisficeret, et aut concordia stabilis, aut
 saltem induciae conficerentur. In singulas horas à
 Coesarea quoque Alti responsum expectamus, neque dubi-
 tamus, quin aliquid sit precibus nostris profectum,
 Illud quoque confidimus officium hoc nostrum Alti. vici-
 gratum fore, quia cum amico semper nos erga se
 animo fuisse cognoverat, ea vicissim ab ea omnia ex-
 pectamus, quae sunt boni vicini et amici nobis Regis,
 neque dubia sumus opinione, minime illam commissura,
 ut fallat spem et expectationem de se nostram,
 Ceterum remissum est nobis, utroque in sim, tam
 in aquis Oressunt quam Belto, navales custodias
 à Alti vestra esse positas, id eo factum homines
 nostri Cines Qedanen suspicantur, quo ne libera sit
 per ea loca navigatio, quod si ita sit fore aiunt, ut
 magnam ex eo in fraudem incidant, Cum itaque
 nos omnibus amici Regis officiis erga Altem ve-
 stram fungamur, petimus ut ipsa respondere nobis
 potius vicissim in hoc officiorum genere, quam
 aliquid moliri velit, quod cum virorum hominum

incomodo et detrimento sit coniectum, neq; impediat
nostros homines quominus libere eis perditionem
Altis. v^{ra}, navigare liceat, cum eos una nobiscum
suarum semper partium fuisse studiosos perspexerit,
Fecit nobis Altas v^{ra} rem gratam, neq; parum
ea de re ad mutuam v^{ram} amicitiam cumulus access-
serit, Quam bene valere optamus, Dat^r Cracovie,
decima mensis Aprilis. Anno 1540

Sigismundus primus Rex Polonie
Gedanensibus

Famati fideles dilecti, Quod scribunt. f^{tes}. v^{ra}
nullum se unquam adictum fecisse, quominus liceat
cuq; quantum velit frumenti emere, gratum id no-
bis est, atq; excusationem f^{rum} v^{ra}rum libenter
accipimus. Coeterum quo magis exellatur ex ani-
mis hominum isthac de vobis concepta suspitio, vo-
lunus ut publicis in locis, Hoff et Geldam appellat.
affigi passim schedas faciatis, quibus plann fiat
omibus Civibus, nemini esse interdictum, quominus
quod adnectum erit frumentum libere emere liceat,
sed liberam eius rei factam esse omibus potestatem,
Ita futurum est ut non solum crimine sed etiam su-
spitione criminis f^{rum} v^{ra} careant, quod quidem cum;
et aliis in rebus diligenter ab illis observari v^{rum}.
cum nulla esse possit laus maior et Illustior
f^{rum} v^{ra}rum, quam si dicto audientes nobis sint
et omnia v^{ra} imperata diligenter faciant.

Accipimus nunc futurum Lubeci Connētum Cimitatu
 Quis, tenemus autem memoria ad eum qui proxi-
 mus habitus est, f. vras. nullos Nuncios misisse,
 sed si decretum est Nuncios eo civitatis mittere, fa-
 cile id quidem patiemur, modo ut eis madata dent
 f. vras, ne qua de re consultant, qua ad Regni di-
 tionisq; nostrum detrimentum spectent, neque ad
 eiusmodi consilia suam voluntatem aggregent.
 Remiciatur nobis potentiorum, et eorum quorum am-
 pla sunt facultates consilium opprimi temiores, neq;
 permitti ut qui viciniore ex Cimitatibus sunt et
 villis Regni Danie, ij scaphis frumentum imponere
 possint, sed nanibus tantum onerariis, quod non cui-
 us per angustiam rei familiaris licet, Id si ita est,
 valde nobis molestum est, neq; enim ferendum esse
 putamus, ut solas us qui abundant, vendendi et me-
 di et naues frumento onerandi potestas sit, sed omnibus
 ex aequo, utrumq; inopes sint, parum esse volumus fa-
 cultatem, Quamobrem f. vris mandamus, ut non
 solis onerariis nanibus, sed et scaphis, et quocumq;
 minore navigii genere frumentum ita ut antea
 vehendi potestatem omnibus permittatis, neque potiorum
 esse velitis, hac in parte locupletem conditionem
 quam eorum quibus minus ampla res est;
 Qui vero scribunt ad nos f. vras se magna ex eo
 detrimenta cepisse, quod mandaverit Vistula, et ex-
 tra ripas effluxerit, dolenter id admodum tulimus,
 ac non nihil subueremur, ne plaga hae Dei sit, qui
 offensi animi signa quaedam dare videtur, Sed
 utrumq; se res habeat non ignorant proculdubio
 f. vras. quantis nos sumptibus exhauriamur,
 ita ut petitionem vestram propterea satisfacere nequa-

possimus, Sed ne tamen omnino preces vras à nobis repudiatas esse putetis dedimus mandata ad Henricum Stanislavum Kostka, ut is Colonos maioris infula nostra ad operas prestandas in municienda ripa, compellat, Etsi nunc id anni tempus est, quo alias potius ad res eorum nos opera vbi oporteret, volumus tamen finem vrarum commodis deesse, quorum rationibus quo magis prospici queat, de annis quoque vectigalibus, quae per .f. vras nobis debentur, aliquid remittimus, qua de re sententiam nostram certius vobis explicabit cum isthuc redierit Rencrosus Regarius Coma Castellanus Crauensis. De Hieronimo Zelislawski, ea quae .f. vras petierunt fieri mandavimus Dat. Cracoviae .xij^a Aprilis. Anno .1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
Ioanni Regi Ungarie

S Ermo, etc. Rencrosus ad nos Istis ac Magus Petrus Kmittha à Vyssniet Palatinus et Capitaneus Cracovienus retulit nobis, quemadmodum transactum esset negotium cum Mte vra, Cui grās ingentes agimus, quod tantum erga nos et erga Sororiam Consingem suam filiam nostram charissimam studium et benevolentiam declaravit, Probantur nobis, ea quae acta estis sunt omnia, proque ea humanitati benignitateque, qua usa est erga Sororiam filiam nostram Mtas vras dabitur à nobis opera, ut ad nostrum erga se amorem non parum cumulati accessisse intelligat,

Ita ut convenit inter Mtem vram et Oratorem vrum
 missum sumus, ad Dominicam misericordia Legatum
 vrum qui ad perscriptam formulam Insinuandum exigit,
 ab his quos visum erit Mti vra, Castis, Oppidis,
 villis praeficere, Sermo Coningi eius filie vrae cha-
 rissima dotis et contradotis nomine obligandas, Quod
 si ad id tempus Mtas vra Buda praesens non adfu-
 rit, Praefectis tamen illis madabit ut ad constitu-
 tum diem praesto adsint, conceptis verbis Insinuand
 daturi, quo tandem aliquando quae nos cura maxime
 angit Sermo filia nra rationes in tuto collocentur.
 Ceterum quod et ipsum in pactis fuit, ut quae reliqua
 sunt apud nos dotis, et Paraphernorum nomine ea ad
 diem dno Georgio sacrum Cassoniam mittantur, si
 ad id praescriptum tempus praestari per nos non poterit
 dabit nobis veniam Mtas vra neque moleste feret,
 Nam et Mti vra et nra opinione tardius istinc re-
 dunt Orator nra, itaque cum per exiguum sit temporis
 intervallum, non possumus tam festinate, de perforan-
 dorum eorum istarum comoditate prospicere, Neque
 tamen diu cunctabimur, sed una, aut altera post
 constitutum diem hebdomada, ut res eo perferantur
 operam dabimus. Interim Mtas vra significabit
 Praefecto suo Cassonico, ut cum erit certior per nos
 factus, ad res auferendas veniat, Cui Mtas vra
 sufficiens etiam ad eam rem madatum dabit,
 De Sermo do: Ro: Rege, quae scripsit Mtas vra li-
 beretur cognovimus, etsi enim longius nunc absit
 Mtas eius, suo tamen tempore poterit de his rebus
 agi. Recteque factum est a Mti vra, quos tam
 diligenter de omnibus fecit certiores, Optamus
 S. M. vram dintus valeat, Crac. xxij Aprilis, 1540.

Sigismundus primus Rex Poloniæ
Isabelle reginæ Ungariæ

Scilicet Princeps filia nostra carissima, scripsimus Do:
Hungariæ Regi Coniugi M^{te} v^{re} ut ne diutius id
actiperet, q^d dotem et paraphernorum partem ad con:
stitutum tempus mittere non possimus, curæ nobis fu:
turum esse ut octo ad summum quindecim diebus post
ea omnia Cassoniam perferenda curremus, Id eo sci:
psimus, quod cum breue admodum tempus esset, vove:
bamur, ut possemus tam cito fidem pro nobis inter:
positam Magnifici Petri Comitis in Vissma^{re}
Oratoris n^{ri} liberare, Itaq^{ue} non promittere,
quam non prestare visum est nobis satius, sed postea
nihilominus omnem curam adhibuimus, ut ad con:
stitutum per Oratorem n^{rum} diem omnia ista ad
eum de quo conuenit locum perferri possent, Ac per:
fecimus studio ac diligentia n^{ra} ut anteverteremus
potius diem quam postea ista mitteremus. Quare
si abest à M^{te} v^{ra} Scimus Do: Coniuge illius ne
grauetur M^{tem} eius certiore primo quoq^{ue} tempo:
re reddere de hac voluntate n^{ra}, ut mittat Cassonia
aliquem cum plena potestate, qui, quæ missa per nos,
fuerint, ea M^{te} eius nomine accipiat, quietationeq^{ue}
det, ac caveat neminem amplius isto nomine quicq^{ue}
à nobis petitura. Ea res ut cura sit M^{te} v^{ra} po:
stulamus magnopere, ut qui missus à nobis fuerit,
is necesse non habeat longo tempore Cassoniæ
comorari præstolando, cum qui mittendus est h^{ic}

fuerit, fecerit M^{tas} v^{ra} rem nobis valde gratam,
 Quam cupimus quàm longissimo tempore incolumen
 esse et felicem Dat^s Craconia xiiij^a mensis Apr:
 lis Anno, 1540

Sigismundus primus Rex Poloniæ
 Capitulo Posnamiensi

Adcepimus lras Denotionum v^{ra}rum, quas non sine ad:
 miratione et gravi animi nrⁱ offensione legimus,
 Sanct^{us} do: nrⁱ penes quem summa est rerum Eccl^{ie}:
 siasticarum potestas non solet nobis eorum quæ peti:
 mus quicquàm præcedere, Neq^{ue} est Ep^{iscop}orum quisq^{ue}.
 in Regno nr^o, qui non libenter nrⁱs postulationi:
 bus assentiat, Solæ do: v^{ra}, inuictæ sunt, quæ
 nr^a voluntati refragari audent, deq^{ue} sacerdo:
 t^{us} Jurispr^{on}atus nrⁱ nos libere disporre voluit,
 Imemores et officii erga nos sui, et benevolentia
 ac clementia nr^a erga Ecclesiæ, Nos vero inmi:
 tis vobis, et quamlibet refragantibus, cum tamen
 quem semel nominamus, ex Jurispr^{on}atus nr^o,
 Ecc^{le}siæ v^{ra} Archidiaconum esse volumus, Neq^{ue}
 patiemur deteriore esse conditione, qui per nos crea:
 tus, quam qui à parentibus quibus insignia Nobi:
 litatis per antecessores nr^{os} collata sunt, Nobilis
 est progenitus, Cum in conspectu nr^o semper viz:
 patrus sit, Venerabilis Mathias Archidiaconus
 Varschoniensis, cum summa fide et diligentia in custo:
 dicendo thesauro nostro usus sit, nos virtutis eius
 et meritorum testes esse possumus locupletiores

quàm alius quisquàm. Nihil Juribus vestris detra-
himus, nobilem enim virtutē suā factum presenta-
minus, Sed si quid etiam quod non arbitramur de-
tractum esset, detractum id Judicaremus ex causa
nec propterea Jura v^{ra} irritata vel abrogata esse
censenda putaremus. Cum solet interdum pro una
vice ex causa derogari decretis, et illa nihilominus,
non abolentur, sed sunt firmā, et nihil de priore ro-
bore amittunt, Sed in hīs rebus Generoso Stanisławo
Dziaduski Theloncatōi n^{ro} mandata ad vos dedi-
mus laxiora, Cui fidem in hīs quē dixerit dari
volimus, Datum Cracoviae 14 mensis Aprilis
Anno domini, 1540

Sigismundus primus Rex Polonię
Mathie Loboczki

Generose fidelis dilecte, Accipimus l^{ras} tuas, qui-
bus quereres Magnificum Potentem Emitha Comitē
à Vissnice, Palatinumq^{ue}, et Capitaneum Craco-
viensem, acerbis nimis et tumoribus plenas ad te scri-
psisse l^{ras}, quarum etiam exemplum nobis misisti,
persuadereq^{ue} nobis conatus te culpa omⁿi vacuum
esse, et neq^{ue} dissidiorum inter nos. Serenissimiq^{ue} Do-
Romanorum Regis subditos, ullam prebere occasio-
nem in officiales ipsosq^{ue} subditos n^{ros} materiam
illozum omnem detrahens. Nos re vera ex scriptis
ad te Magⁿⁱ Potēti Emitha Comitē in Vissnice
l^{ris}, quarum uti diximus exemplum nobis misisti,
non videmus scriptum esse quidpiam eiusmodi, de

iure queri posses, Nam quod attinet iniurias, et gra-
 namina subditorum nrorum, de quibus perfertur, ad
 nos sepius, eorum te esse in parte authorum non so-
 lum ab ipso Magro Petro Cutha, verum etiam a
 Rudo in Christo patre Do: Ep'o Cameracen, ac a Ge-
 nerofo Xhacio Jordan Castellano Zarnonien, et
 aliis quos ad investigandas, et componendas eas mi-
 seramus, plene sumus adocti, quibus ut credamus
 firmiter, facit cum eorum fides et integritas, tum
 vero superioris temporis recordatio, quo nulla huius-
 modi fuisse isthic dissidia et rerum disturbia me-
 minimus, que nunc videmus, quo fit ut credamus
 facile nostros homines, continere se quidem in offi-
 cio, sed non deesse alios, qui amicitiam et coniunctio-
 nem mutnam, que nobis cum Sereno Do: Romano:
 rum Rege intercedit dissuere conatur, et nos
 quidem, quantum ex nobis erit prestare semper cu-
 rabimus, ut M^{ty} illius benivolentiam relincamus
 de illaqz vicissim non aliud nobis pollicemur, verum
 speramus consequenturum esse aliquando tempus
 quo detectis huius turbatorum molimibus, faba hoc
 omnis evadat in ipsis eiusqz temeritatibus illorum
 paucis meritis expetantur, Jam et illud, quod
 Magrus Petrus a Vissimice Comes de captivato Ste-
 phano Notario nro, nobis exposuit causam videlicet
 detenti illius, a nonnullis subiectione nobis attri-
 butus esse ortam, ita se se habere credimus mini-
 mum, qui ex lris Serenissimi Do: Regis Roma:
 ad nos scriptas hoc ipsum colligimus, demonstra-
 mit nobis praeterea Magrus Petrus Comes praef-
 atas literas a te sibi scriptas, quibus inter alia
 a te parum verecunde ad illum scripta, temeritas

quoque illi impingitur, Quae omnia eo actidunt nobis molestiora, quod à te subdito nostro proficiscantur. Quare hortamur te, ut sortis tuae memor discas et bona vicina Jura observare et Consiliaque nostros eos praesertim, qui sunt praecipui nominis, scriptis tuis honoratioribus appellare, abiciasque animum alendamm inter istos et Serenissimi Do: Romanorum Regis dissidiarum, quae eiusmodi sunt, ut non eorum solum inter quos fiunt, verum etiam Regnorum Hungariae et Poloniae rationes perturbare possint. Dat. f. Craconiae. xv. Aprilis Anno, 1540. Regni vero nostri xxxiii^o

Sigismundus primus Rex Poloniae
Isabelle Reginae Ungariae

Serenissima, etc. Illi et Mag^o Petro Cui; tha. Palatino 2° Cognominus quemadmodum istis sint Mis v^{re} negotia transacta, Gaudemus tandem aliquando rebus istis esse finem impositum, v^{re}que Mis rationes de quibus nos semper, pro paterno nostro erga illam animo plurimum fuimus solliciti, bono tandem in loco esse collocatas. Mittimus istuc ad Dominicae misericordiam Legatum nostrum, qui iuxta praescriptam formam Insinuandam ab his exiget qui iuxta sunt eorum bonorum Praefecti, quae dotis et contra dotis nomine Mis v^{re} sunt obligata. Quod si fortasse Buda tunc praesens non adesset Scimus Coniun-

Altis v^{ra}, dabit Nihilominus operam, ut Praefecti, isti
 sine Capitanei conveniant, et Insinuandum dent, praesente
 isthic et audiente Legato n^{ro}. Quae sunt reliqua
 apud nos Pot^{est} et Paraphernorum nomine
 ea propter brevis temporis intervallum, ad diem
 dno Georgio sacrum per nos mitti non possunt.
 Consabit itaqz nos Altis v^{ra}, et petet Scriminum
 Comingem et do: sum, ut ne durius accipiat eum,
 stationem nram: sed equi eam boniqz faciat. Dabi-
 tur a nobis opera, ut una aut altera post consti-
 tutum diem Hebdomada res isti Cassoniam prepa-
 rantur. Prope iam adest dies partus. S. Altis v^{ra}.
 Deum precamur, ut quam minima cum molestia
 pariat, Nos hic Deo sit gratia recte valeamus, nisi
 quod ex pedibus laboramus, non quod dolor illos
 aliquis occupavit, sed atats fortasse magis quam
 morbi vicio. Datis Cracoviae, XXIII Aprilis
 Anno Domini 1540

Sigismundus primus Rex Polonie
 Petro Starzechowski nominato Ar-
 chiép^o Leopolién

R^e me in Christo pater sincere nobis dilecte, Co-
 mendata nobis est plurimum singularis fides, inte-
 gritas, et gravitas. Et v^{ra} harum itaqz vir-
 tutum contemplatione, fecimus lubenti atqz ala-
 cri animo, ut illam in demeriti Archiep^o locum
 nominaremus, Non dubitamus quin hoc no-
 strum beneficium P^{ati}. v^{ra}. gratum sit futurum.

Sed ab ea tamen postullamus, ut quibus artibus si nobis
 commendatam reddidit, eas retineat, seque talem
 erga nos praestet, ut non modo non periret, nos hoc
 tam excelso dignitatis gradu: *Etiam*: *vram*, collo-
 casse, verum etiam solidam inde et perpetua volun-
 ptatem capiamus, quod beneficium digno dedimus,
 Quam bene valere optamus. *Dat* in *Vissliga* *xxvj*
Aprilis *Anno* *do*: 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Paulo Lape Tercio

*S*anctissime, etc. Proximis superioribus diebus, ex-
 cessit ex hac vita Leopoldus Archiepus in demor-
 tui locum nominamus, Ventem Petrum Starze-
 chowski Cantorem Przemyssien, virum gravem, summa
 integritate, neque vulgari prudentia praeditum, et quem
 cum Ecclesie, tum Regni *mei* Republice magno
 fore usui confido. Nunc a *S. v. r.* maiorem in
 modum peto, ut hanc meam nominationem ratam ha-
 bere, et eam authenticis sua confirmare dignetur, Quo-
 niam vero bona Archiepatus huius in finibus
 Regni mei sita, hostium latrocinijs sunt infesta,
 exigui amodum sunt ex eo proventus, Quare *S.*
vram rogo, ut ne nimis cum exhauriri sumpti-
 bus et impensis patiatur, cum equum non sit ut
 sumptus census superent, Rem mihi valde gra-
 tam fecerit *S. v. r.*, si quid in eum liberalitatis
 sue contulerit, Cuius me gratia comedo, *Dat*
xxvj *Aprilis*. *Anno* 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Antonio Cardinali .S. quatuor Prote:
 ctori Regni

Reverende Pater. Excessit imper ex hac vita Archiepiscopus
 Leopoliensis, in eius locum nominavimus Venabilem
 Petrum Starzechowski, Cantorem Przemyssien, de
 quo magna est et integritatis et prudentie fama
 Rogamus R. P. vram, ut nominationem hanc
 vram auctoritate Apostolica curet confirmandam,
 Et cum breves sint huius Archiepiscopus fructus
 det operam ut quam minimam ab eo emungatur,
 Nam continuis hostium incursionibus, ita sunt bona
 Archiepiscopatus huius depopulata ut non ha:
 beat unde pro dignitate sua se sustentare possit,
 Fecerit itaque nobis R. P. vram, rem valde gra:
 tam, si opem atque operam suam interposuerit, ut
 liberatur cum eo agatur, atque praterea potestas
 ut ei sit, ea quae habet sacerdotia cum Archiepi:
 scopatu retinendi, Et cum velit de consensu pio:
 rum credendi: optamus interim R. P. vram bene
 valere. Dacti in Vissliga, Vigesima sexta Apr:
 lis, Anno Domini Millesimo, Quingentesimo
 Quadragesimo, Regni vero nri, trigesimo quarto.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Consiliarii terrarum Prussie

Scripsit nobis Illis Do: Albertus Prussie Dux per
 vicula quodam, a nonnullis impendere terris Prus-
 sie, Quamobrem hortamur S. vras, ut qua vigi-
 lantia est Illius Do: Dux intenda provincia sua
 eandem imitari velint, atq; in his Comitibus co-
 adducere mentes hominum conentur, ut se contra
 cuiusvis quamlibet repentinum impetum parent, et
 si ditionem Illis Do: Ducis aliquo esse in discri-
 mine viderint, socia cum Ille eius arma iungat
 et communibus viribus commune incendium extin-
 guere laborent. Rem nobis hoc ipso gratam fa-
 cturi, Quod et privatam singulis S. vrazum, et
 publice terris istis omnibus Prussie, cum primis
 eam utilem fore intelligimus. Dat. in Oppido
 Schidlow, vigesima septima mensis Aprilis
 Anno Domini Millesimo Quingentesimo Qua-
 dragesimo, Regni vero nri trigesimo quarto.

Sigismundus primus Rex Polonie
Alberto Archiepō Moguntinē

Reddite sunt nobis Tre Rmē ac Illm Do: vrā, qui;
bus dolenter se ferre scribit, q Illmus gener nr, Nepes
illius Joachimus Margio Brandenburgē, ab Ecclesia
vnitate descinerit, atqz vna fore significat, vt breui
cum eius Illi conueniat, et qd totiens absens frustra
per lras egit, coram hortetur, vt ad authoritatem
Ecclesie redeat, neqz plus loci tribuat phanaticorū
quorundam consilijs, quā eorū, qui cum ex animo
bene illi volunt: equum sit Illi cū eorū moni;
tis obtemperare, Si nihil aliud hoc saltem effectū;
ram se pollicetur, vt ne adigatur Illma filia nrā
ad novos istos errores amplectendos, sed ei in veteri
instituto, ac antiqua fide sua permanendi, quam ā
maioribus suis sibi per manus traditam accepit, potē;
stas permittatur, Hūc Rmē ac Illm Do: vrā sci;
ptis non nichil sumus recreati, q spes nobis ostensa
est, aut redditurum in viam Illm generum nrū,
aut Coningem saltem illius filiam nrā charissimā
sua esse libertate vsuram, Ceterum quo magis re;
ctē esse omnia cupimus, hoc minus esse possumus
omni cura et sollicitudine vacui, dum timeamus ne
plus proficiat serpentis astutia, quā utriusqz no;
strum, erga Illm Do: Margionem patrem am;
mus: Itaqz decretum est nobis, ex primoribus
Regni nrī mittere aliquem, qui Illmo genero no;
stro persuadere conetur, vt ne maiores suos, aut

stultiq; aut impietatis condemnent: nec terminos
 quos illi posuerunt transgrediantur, sed eandem quam
 illi, credat Ecclesiam, eandem fidem teneat, idipm
 et cum illis et nobiscum unanimis sapiat, De loco ta-
 men quo mittendus sit dubium nobis est, Quamobrem
 si Roma ac Ithma Do: vr̃a, cum Ithmo nepote suo
 genitro nostro nondum est congressa, cupimus per eam
 certiores fieri, ad quem diem congruere cum Ithmo eius
 statuerit, ut legatus nr̃ eundem diem obire possit,
 Si vero tractarit iam aliquid cum eius Ithmo Roma
 Do: vr̃a, neq; tamen quod suaserit, persuadere potuit, de-
 liberatum est nobis nihilominus Oratorem mittere,
 Quid tempus opportunum et locus comodus, per Romanam
 Do: vr̃am nobis designetur, quam etiam suos Ora-
 tores nr̃o adungere vellemus, quo facilius id quod
 volumus obtinere liceret, utiusq; nr̃um auctori-
 tate interposita, Fecerit Roma et Ithma Do: vestra
 pro officio suo si nos tr̃is suis de rebus iis certio-
 res reddiderit, cuiq; nobis id vehementer gra-
 tum. Datus Craconia XXvij Februarii, 1540.
 Regni vero nr̃i XXXiii^o

Sigismundus primus Rex Polonie.
Luce de Corka Ep^o Cuianiensi

Nos ut antea in causa hac Religionis libenter con-
silio. P. vrā locum dedimus, ita nūc quoqz probante
nobis ea, quæ scribit de mittendo Oratore, atqz omni-
no mittendam censemus. P. vrām. Cubicularium ve-
rō permittere minime necessarium ducimus, rectius
nobis videtur, ut ex suis potius mittat aliquem. vrā.
P. cum lris hīs nris sumptu nrō, Quas vero ille
lras attulerit, eas aperiat licebit: ac si non nolle
Illū Do: Marchionem intellexerit, ut proficiatur
vrā. P. tunc vero quā maximē fieri poterit, ta-
cite se in viam det, ut neqz quo, neqz qua de causa
proficiatur, subolere enigmā possit. Si vero
detrectari cognouerit Illū eius et congressum
cum. p. vrā fugere: non prius proficiatur, quā
neqz de voluntate, Illū Do: Marchionis certiores
fecerit, et vrām viāssim sententiam cognouerit,
factura. P. vrā. pro grā. vrā. et officio suo. Dat^{us}
in Vissliga, vigesima sexta Aprilis, Anno 1540

Eidem domino Luce de Corka Ep^o Cuia-
niensi, Sigismundus Rex Polonia

Rediit tandem Nuntius à Remo do: Car^l Mo-
guntino, quas nobis lras attulit, eas. P. vrā. mit-
timus, calige, ut lectas nobis remittat, Quoniam
vero neqz locum conueniendi certum constituit

nihil statuere possumus, de P. v're protectione, Neq̃
 enim satis scimus, num operepracium factura sit P.
 v'ra, si sola absq̃ vel ipso R.^o. D.^o. Cardinali, vel
 Legato eius negotium hoc tractauerit: Sed ut antea
 quoq̃ eius consiliis vsi hac in re sumus, ita nunc q̃q̃
 sententiam ut nobis suam perscribat postulamus.
 Nam absq̃ Consilio P. v're, nihil de ista protectione
 nobis statuere visum est. Quae bene valeat, Craco:
 nie die. xvij^a Aprilis .1540.

Sigismundus primus Rex Poloniæ
 Ioachimo Marchioni Brandenburgensi
 Romani Imperii Electori

Istuc. Mittere decreuimus certis quibusdam decan:
 sis, ad Ithmam Do: vram, atq̃ coniugem eius, fi:
 liam vram charissimam Rudum in Chro p'rem
 Do: Lucam Comitum a Cerkia Wladim Epum, Ro:
 gamus Ithm vram, ut ei publica fide isthuc pro:
 ficiendi potestatem faciat, quo possit saluus ipse sal:
 nis rebus suis ad Ith^m Do: vram venire, et impo:
 situm sibi per nos Legationis munus obire, Craco:
 nie, xxij Aprilis, Anno .1540.

Legatio ad Ioachimum Marchionem
Brandeburgen' Ro: imperii Electorem

Eam Rndus do: Lucas de Gorca Eps
Wladislaviensis detulit

Hæc Legatio, sicut et aliæ, in Comitibus Regni generalibus
Craconie habitis. decreta fuit

Principio Ill'm do: Marchionem nro nomine, quam
poterit officiosissime salutabit, pro ea qua summa in Ill'm
eius Do^{um} voluntatis nre inclinatione propende-
mus, dicet, q nos tenere non possumus, quin Orato-
rem ad eam nram mitteremus: qui viseret Do^{um}
eius Ill'mam, et nris verbis cuncta illi præcaretur
sibi provinciam hanc inunctam esse, dataq mandata,
qua semotus arbitris exponeret, Id se facturam, cum
Ill'm Do^{um} eius visum fuerit oportumum

Semotis arbitris in eam
sententiam dicet

Cum ante Menses aliquot nobis reddito fuissent
lra Ill'm Do: eius: quibus de commutata religio-
ne sua vel commutanda potius nos fecit certiores:
coningemq suam, filiam nram charissimam ex ea
re magno fuisse in merore, q patrios ritus, et
ceremonias contineri, ac novas quasdam induci
videtur, atq ea de causa postulavit à nobis ut
Legatum nram mitteremus, qui Ill'm filia nre

merorem consolando leniret. Dicit Or^o noster nos
 ex eo tempore deliberatum semper habuisse gravem
 aliquem Legatum mittere: sed certis de causis et hūc
 quidem arduis factum esse, ut in hunc usqz diem id fa-
 cere differremus. Nunc vero pro eo amore, quo et ipsi
 Illmo Do: Marchioni et Comungi eius filie nr^e Charissime,
 paternae prospectum iri cupimus, non potuisse nos eundemqz
 duntius: sed Paternitatem ^{qz} misisse. Quae sententiam
 illi nrām exponat. Esse autem sententiam nrām can-
 dem quam lris illi nostris antea perscripsimus, Ma-
 gnum nos ex eo luctum habuisse, qd quem filium loco
 charum semper habebamus, is prava otius quorunda
 consilia sequi, quam paternis nostris salutaribus mo-
 nitis obtemperare animu induxisset, paucorum quo-
 rundam conspirationem, quam Ecclesia consensum
 pluris fecisset, Ne duplicatum esse luctum et me-
 rorem nrum cum hoc agi accepissemus, ut Illma
 quoqz filia in eundem errorem induceretur, Itaqz
 misisse nos. P. tuam. ut si apud ipsum Illm Do:
 Marchionem nihil profici posse videret, saltem fi-
 liam nrām. Charissimam admoneret verbis nostris,
 ut de recta sua sententia se nullis neqz precibus, neqz
 minas deduci pateretur, Sed praeceptum esse nrū
 misisset, ut quos terminos p^{res} nobis nrī posuerūt,
 eos ne transgrediamur: depositum custodiamus
 prophanas dogmatum novitates demitemus: neqz
 aliud quicquam Enagelizare: quam quod accepimus
 permittamus. Haec et alia quae accomodata esse ad
 persuadendum putaverit, pro sua prudē^a dicet
 P. vrā. Atqz ad extremum illud addet, nos pro
 paterna auctoritate currentem licet ut speramus
 hortari, tamen Illmam filiam nrām, ut à nrīs.

institutis, à ritibus nostris et Ceremonijs uo deflectat.
 Ita demum nostram esse eam filiam agnitiuri, si uiam,
 sibi constantiam duxerit imitandam, Ipsum etiam Illm
 Do: Marchionem rogabit, ut uo sollicitet filiam uiam
 ad defectionem ab Ecclesia, et à Prisca fide et religione.
 Quidnis nos passuros potius, et quamuis ita ut par est uo
 minus eam quam nos ipsos amemus: ac quam duntissime
 eam incolumem uinere ex animo cupiamus, maiorem
 tamen nobis dolorem iniustum iri, si quid eam mutasse
 acceperemus de ea fide et religione in qua nata est
 et educata, quam si renuntiatum nobis esset humani
 tus ei aliquid addidisse cum anima quam corporis inte-
 ritus magis nobis horrendus uideatur. Neqz contri-
 tus esse debet. Do: Orator semel hac de re uerba
 fecisse: sed iterum atqz iterum pertrahat animum
 Illi Domini Marchionis, si possit ab instituto dimoue-
 ri. Ad extremum hoc tamen obtinere conabitur, ut
 aut scripto, aut certo aliquo promisso se obstringat, se
 non amplius sollicitaturum, ut Illma Coniunx eius
 filia uia charissima, à Prisca fide et religione desai-
 scat, ab ea in qua nos sumus, in qua maiores nostri,
 Ami, Proam, Etam, magna cum constantia laude
 vixerunt.

Responsum ad Legationem præcedentem
 Marchionis do: Luce Ep^o Wladislanienⁱ
 oratori datum ix Julii 1540

Responsum quod nos Joachimus Marchio Brandebur-
 gensis, Elector R^{endo} ac Ceneroso domino Luce Ep^o
 Wladislanienⁱ Serenissimi Regis Polonie Oratori, ami-
 co nostro, ad ea quæ Celsitudinis Regis nomine attulit,
 dedimus.

Principio gratissima nobis Regis salutatio fuit, tum
 eam quoque salutem, quam celsitudinis suæ filius affi-
 nis noster, ad nos perferri voluit, animo gratissimo
 acceptamus. Maiorem vero multo voluptatem no-
 bis afferret scire Celsitudinem Regiam unacum con-
 iuge charissima, suamissimis liberis, tota denique fami-
 lia, non solum ea salute, quæ procreata nobis fuit fieri,
 Verum etiam sic totius Regni negotia domi militibus
 bene ac feliciter cadere intelligemus, cupimusque nomi-
 nio pariter salutem felicissimam, ad ambas Celsi-
 tudines Regias quam officiosissime referri,

Quod ante discessum in Lithuaniam Cels: Regia
 pio suo erga nos studio, proque innata bonitate, splendi-
 da gratique Legatione nos honestavit, id sane in eam
 partem quam decet accipimus, eiusque Cels: Regie
 græs quam maximas eo nomine habemus.

Occasionem autem Legationis huius ex eo ipso intel-
 ligimus: quod declaratum verbis fuit, Cels: Regiam
 etiam dum memoria tenere, quæ ad se de unctato Re-

legioniſ ſtatū, ceremoniarūq; Ecclēſiaſticaſum, apud
 nos vel emendatione, vel mitigatione, quandoq; ſcri-
 pſerimus, Quo ex negotio deinceps ingens animi do-
 lor, perturbatioq; Chariffimū coniugi nrē emerſerit,
 tandemq; à Celſitudine regia, id etiam nos contem-
 diſſe, ut aliquem ſuorum Conſiliatorum huc allega-
 ret, qui Iſtū coniugis noſtrē animū conſternatum
 patrio ſermone ſublenaret. Cūq; hoc ante tempus
 Celſitudo regia ingenti negotiorum mole, tum maxi-
 mē commocāt Procerum Regni Comitūſ præſedita
 mittere potuerit neminem: remotū tamen hūc im-
 pedimentis, ſc. Rndūm do: Lucam Wlaſm Epūm,
 amicū noſtrum, quo petitiōi noſtræ morem ge-
 reret, primo quoq; tempore à ſe ablegaſſe, mirariq;
 vehementer: q cū Celſ: Regia, iam multo ante,
 ſcriptis ad nos lris, ab iſtiusmodi Cerimoniarum mu-
 tatione dehortata nos fuerit, cūm conſtaret etiam
 ſe, maioresq; ſuos, pie, et ut Chriſtianos Prināpes
 decebat, talium Cerimoniarum obſervatione imperaſ-
 ſe, tamen hūc hortationi locum non fuiſſe reli-
 ctum, vnde ingenti merore, Celſ: Regia fuerit
 conſternata, ac granatim tulerit aliūſ potius quā
 ſibi hac in re fuiſſe obſecundatum. Nec minori
 moleſtia celſitudinem Regiam ex aliūſ didiciſſe,
 Iſtā coniugem nrām, ab uſitata hactenus
 Religione, adeſſibusq; templorum, quorūdam ſuaſu
 abſtinuiſſe, Ea propter Celſ: Regiam à nobis ami-
 ce, animoq; plane paterno petere, quid hoc quicq;
 eſſet in cōmōj, non tam altē radices egerit, quin
 reduci in priſtinū ſtatū poſſit, animo contempla-
 remus, maiores antecſſoresq; nrōs, ea in Religio-
 ne non imperaſſe modo honorifice, et vitam egſſe,

verum etiam finisse. Eorum exemplo nos quoque
 ab instituto nostro cedere, et ad veterem religionem
 reverti debere. Porro nobis hoc etiam Celsi Regiam
 benigne in animum revocare, quantum non corporis solum,
 sed multo magis animae periculum in hoc vertatur,
 dum quidam singillatim, tanquam à Capite membra
 ab universali Ecclesia sponte separantur. Si igitur eius
 Celsitudinis Regiae, tam pia, tam amica, paternaque
 admonitio apud nos. (quod tandem futurum minime
 speraret.) locum non esset habitura, id solum se pe-
 tere, ne eius Celsi filia Commixta charissima
 à sacra Prisca fide, in qua nata, educataque esset, iam
 aliquam vite partem transgisset, ad aliam religionem
 imitaretur. Id Celsi Regiam nullo modo permissu-
 ram. Sed aliis in rebus bene recteque filia charissi-
 me consultum se se cupere. At si contra Regis Cel-
 situdinis vota eveniret, filiam suam ad insitatam
 religionem deduci, fortassis eo redigeretur angustiarum,
 ut cuperet filiam vivere desisse, quam alia fide imbuti,
 pluris enim divina aeternaque quam fluxa et caduca
 se estimare. Quare Celsi regiam esse plane paterna,
 hoc est optima in spe, nos hanc petitionem suam tam ho-
 nestam ac piam absque omni repulsa ac libenter admissa-
 ros esse.

Haec sunt propemodum in hanc sententiam à nobis intellecta,
 qua mandato Celsi Regiae luculenta oratione ad nos
 perlata fuerunt, Quae cum à nobis fuerit respon-
 sum, si quid erit aliud, quod in mandatis habet. Rex
 deus Epus id se nobis declaraturum esse pollicetur.

Ne nobis sane Celsitudinis Regiae, quantum ea de
 rebus nostris edocta videtur: admonitio, ab animo

paterno et benivolentia plane perspecta esse videtur, Neque
 Verò erga eius Celsitudinem tam duro, alienoq; summo
 animo, et eius iam ingranescenti ætati, molestiam ullam
 in rebus præsertim honestis adiciendum existimavimus
 minus multo aliis præ Celsi sua, quæ tam amicitie
 vinculo vobis iuncta est, ac de qua vobis quidvis ma-
 gnum ac ingens pollicemur, auscultandum esse putamus,
 Verum tamen, cum tota hæc causa, quantacumq; est,
 ad honorem Dei Opt: Maxi: pertineat, tum salutem
 ac interitum non presentium sed æternorum et futu-
 rorum bonorum respiciat, quæ etiam non ulla inveni-
 rata consuetudine, non ullis opinionibus aut constitu-
 tionibus humanis nitatur, sed quæ ex sola divina ve-
 ritate, ex incorrupto, nec unquam interituro verbo
 Dei, et Evangelio Christi pendeat, bona spes nos te-
 net, Celsitudinem Regiam, nihil sinistri de vobis suspi-
 caturam, si in hac re maiorem eterni Dei quam mæ-
 talium ac interituum hominum rationem habendam esse
 constituamus, tum hoc quoq; futurum speramus Cels:
 Regiam plus solati, perturbationisq; minus habituram,
 si penitus de hoc toto negotio edoceatur.

Id enim palam apud omnes profitemur, Deum autem
 et Casarem Matrem in hoc huius facti nostri conscios
 facimus, quod cum hæcenus infiniti errores ac abusus
 in Ecclesiam Christianam irrepsissent, aliud nihil
 nobis in votis fuisse, quam ut hæc tam turbulentis
 malis per Catholicam Synodum remedium aliquod
 adferretur, ut tandem sancta Christi Ecclesia, infinitis
 abusibus repurgata, ad veteris immaculatæ Ecclesiæ si-
 militudinem pristino candore restitueretur. Quam
 ad rem, ut Electorem sacri Imperii Romani decibat,
 omnes viros ac conatus nostros semper quantum in nob

erat intendimus. Et si autem scimus Coesaream Mtem
 anio erga hanc causam propenso seduloq; semper egisse,
 ut Concilium convocaretur, tamen plerumq; actidisse.
 ut qui primi hac in re esse debebant, talem convocationem
 fugerent citius quam adimarent, Eiq; magis impedi-
 mento quam auxilio essent: Interim dum nos vnde
 quaq; eiusmodi vicinis, qui Evangelica doctrina essent
 imbuti cingimur: par erat nos quoq; rationem istius
 negotii imire, nec gravare diutius viam conscientiam:
 ne veritate Evangelica oppressa, ut in alijs Germania;
 niē Provincijs actidit, in nra quoq; ditione, alie hor-
 rende ac impio secte quotidie ingruerent, ac suborire-
 tur, tum multo maius incitamentum huius rei fuerit
 ipsimet subditi nri, qui unanimiter a nobis contende-
 runt, ut istis dissensionibus modum aliquem adderem.
 Constitimus itaq; Canones quosdam vetm Ecclēsia:
 sticarum Ordinario huius Diocesis consentiente,
 Exhibitis in Consilium Proceribus nostris, viris do-
 ctis pijs ac religiosis. Quorum exemplum imper
 ad Ro: Coesaream ac Regiam Mtes transmissim.
 ac pariter Cels: Regie offerendum propediem curavi-
 binus, eos inquam Canones huiusdem rationibus
 quibus ad componendos eos incitabamur, edere in
 publicum finimus permoti, eozq; ita amplectimur
 ut certum nobis constet a vera Christiana reli-
 gione nulla in re abhorere, sed consentire verbo
 Dei, et Evangelio Christi, quorum etiam funda-
 menta Sanctorum Apostolorum, doctrinē beato-
 rum Patrum et Martirum scriptis institutioniq;
 et vsui primē ac incorrupte Ecclēsie concesson-
 dent, Eoz deniq; tali loco habemus, ut Deo Op:
 Max^o amente aut consensere, aut finire vi-

tam decretum sit, nec ulla tanta erit aut potentia
 aut tempestas huius mundi, vel Inferorum quæ hanc
 mentem nobis sit ablatura, atq; hæc tam diu firma
 stabit sententia, dum vel Synodo vniuersali, aut
 particulari non suspecta, aut aliqui pia aliqua tur-
 ba coacta sanis rationibus, nobis eripiatur. Nam si
 quid certius et verbo Dei consentiens allatum appro-
 batumq; fuerit, ab eo nec nos dissentire debere agno-
 scimus. Neq; vero in hoc sequenti sumus proprium
 commodum nostrum, aut ut aliorum facultatibus in-
 diaemur, sed vnum hoc volumus efficere, ut
 iuxta officium, ac vocationem nostram Dei et salua-
 toris nostri honorē eiusq; diuini verbi augmentum
 Ut primum Electorem Principem facere par est, Lon-
 go latiq; spargeremus. Scimus hanc mentem ac
 sententiam nostram Deo qui corda omnium scrutatur
 probari: tum apud Cel: Altissim. qui diuinitus Impre-
 rium in nos gerit, atq; erga singulos promptam
 ac honorificam nobis defensionem fore, Neq; enim
 noua aliquam Religionem affectamus: sed eam
 colimus, quam olim sancti Patriarchæ ac Prophete
 docuerunt, Democops vero Saluator noster Christus
 subsequutus instituit, iussitq; Apostolis in vniuer-
 sum orbem spargere, ut innotesceret omni creature,
 eam inquam fidem ac religionem iam inde à san-
 ctis Patribus ac primæ Ecclia repetitam ag-
 noscimus et observamus: Quare ingens ac indubi-
 tata nos spes fouet, Celsi: Regiam, cum primum
 rem ipsam ex suis hominibus, qui ritus Ecclia
 nostre inspexerunt intellexerit, sinistri nihil de
 nobis suspicaturam, neq; fidem adhibituram esse
 huius, qui iam multo ante calumniose nos apud Celsi:

Regiam deferrebant, Quin id quoque speramus Regiam
 Celsi hoc factum vixim non modo non improbatum
 esse sed multo magis tanquam honestum et verbo Di-
 vino consentiens approbatum, ac nisi animus nos
 fallit, erit tempus illud, cum Celsi Regiam, eius
 pietatem ac singularem prudentiam, tum rerum divi-
 narum ac pars admirandam observatione passim omnes
 predicant, in vram sententiam ituram esse apparebit.
 Insuper etiam ad ea que salutem animi respiciunt au-
 thorem potius quam dehortatorem, nec inobedientie
 nostre accusatorem, sed huius facti acerrimus defen-
 sorum futurum, In aliis vero rebus omnibus, si quid
 est nostrarum facultatum, quod incommodum Celsi
 Regie, aut suarum credere possit, id etiam corporis
 nostri obiecta ad defensionem Celsi sue, adhibitu-
 ros nos ac collaturos non dubitamus.

Quod ad Ithmam Comingem vram attinet plane no-
 est consilium vrum post datam Comingum fidem, ac solitu-
 nostrum amorem, eam ad vllas res illicitas, aut
 que eius mentem offender possint cogere. Illud aut
 futurum plane speramus Deum Opt: Max^m: pro
 summa ac divina sua benignitate, effecturum, ut no-
 solum ipsa Celsi sua Regia, verum etiam Celsi eius
 filia, ad divina veritatis splendorem ac cognitionem
 perducantur.

Postremo a Celsi Regia petimus, non consuetum fa-
 vorem animique patrum, quem erga nos gessit,
 deponat aut diminuat, idque ita facturam esse Celsi
 suam plane nobis persuademus. Pro qua re, nos
 quoque eius Celsi Regie, quidvis officiorum hu-
 manitatis pollicemur. Coloniae, 19^a Junij Anno
 1540. sigillo vno secretiore affixo

Jacobinus Elector
 Man^u scripta. 1540.

Lucas de Corka Epus Wladislavianus
Sigismundo primo Regi Polonie

S Erenissime Rex: domine. do: clementissime, Quamprimum à S. M. vrâ inuictum esset mihi: ad Illm Prin-
cipem do: Joachimum Marchionem Brandenburgensem
sacri Romani Imperii electorem: ac ad Illmam domi-
nam Consortem eius, sacre. M. vrâ charissimam
filiam legationis munus, nil aque dispenderam, quam
ut prima quâz occurrerem fuisset defunctus, tamen ex-
pectabam tantisper, quoad venisset ad me Do: Nico-
laus Nipssig S. M. vrâ Lulicus, quo interprete,
in eiusce legationis functione uterer, et qui mihi apud
Illm do: Joannem Marchionem, apud quem mandatum
sibi. Altis vrâ Legationem nomine obiturus erat,
potestatem libere transitionis per suam ditionem impe-
traret, Is cum die Saturni ante Pentecostis Posui-
niam ad me venisset: ego die Lunæ proximo, ad
Illmum do: Joachimum Electorem Nuntium cum
lris S. M. vrâ expediui. Rescripsit mihi Princeps
simulqz hortatus est me, ut ad diem quartam Ju-
nij ad se Berolinum venirem valde comodum sibi
fore, et ita rationes suas poscere, et ad eum diem quaz-
tam Junij apud Illmam Do: suam, presentiam
meam referrem, mihi tametsi breue tempus, nec à
redditu Nuntii mei amplius dierum undecim
ab Illlo sua transmittendo tanto itinere esset relictum,
tamen exini, ut Illm Do: sue desiderio, et m'a:

latis S. M. v^{ra} satisfactorem, neglecta praesens omni
 incommoditate, quam mihi properatio itineris allatura
 erat, Cum itaq; in ditionem Jt^lme Do: suae essem
 ingressus exceptus sum à quor^{um} Consiliariis Principis
 qui mihi primum Francfordiae, deinde toto itinere
 adfuerunt, comitatus Principis liberalissimè mihi in om-
 nibus stationibus subministrabatur. Quia vero aestus
 solis et ariditas itinera, gressum Equorum meorum remo-
 rabantur, non potui ad statutam diem, apud Princi-
 pem esse, sub crastino die v^gt saturni Berolin^{um} adpro-
 peravi, ibi in obvium mihi iussu principis missi sunt
 R^{ex}ndus Do: Ep^{us} Lubec^{ensis}, cum aliquot Primariis
 Consiliariis, et toto agnitate Principis, à quibus hono-
 rifice sum exceptus, et p^{ro}ductus in hospitium, Eodem
 die cum praesens essem, misit Princeps Consiliarios,
 qui me invitarent, ut cum Jt^lte sua vespertinis praes-
 entibus audiendis in templo adessem, Excusavi me
 Principi itineris lassitudine, quietisq; desiderio, Ve-
 nerunt postea iidem Consiliarii postullantes me se-
 cundo, ut Crastino sollempnitati initiationis Templi,
 cum Principe Sacris Missis et Conationi adessem:
 deinde cibum vna caperem: Rursus me quando
 modestius potui aditu templi excusavi, Mense^m ut
 act^uborum officiosissime sum assensus.
 Cum in Arcem venire dextram dedit mihi Prin-
 ceps, Ego Jt^ltem suam S. M. v^{ra} nomine salutavi.
 Ad Mensam confedit Princeps mecum, penes me
 R^{ex}mi et Jt^lmi Caroli Maguntinensis Oratores, qui
 eodem die quo urbem ingressus sum venerat, aliter
 Can^{on}us, aliter ex equestri Ordine, Deinde Do: Nico-
 laus Nipffiz. et Do: Comes de Hadick ad proxima
 Mensam assidebant, Junioribus Principibus R^{ex}mus

Do: Epus Lubecen: et Doctores mei: Præterea omnes
 mei seruitores, etiam infirmi, manere sunt iussi, ut con-
 minarent. Postquam essemus pransi, cum eo die Prin-
 ceps omnino à negotiis feriaretur, duxit me ut adi-
 ficia in Arce conspicerem, quæ profecto Regio sumpta
 Ittas sua instituit, sensim vero progrediente Principe
 per podium quodam, cum ego putarem me duci ad
 alia cubicula, in ambitum templi superne venimus,
 profecto visendum et miræ ornatum, Cuius structuram
 mihi ostendebat Princeps, id tamen agebat, ut me non
 opinantem in Templum adduceret, ut essem spectatoz
 Cerimoniarum, Et quia non licebat mihi à Principe
 discedere, interfui precibus vespertinis, quæ decantari
 sunt eo prorsus ordine ac modo, quemadmodum apud
 nos, nihil immutatum in psallendis horis, Audivi signa
 Priscæ religionis, vidi ubiqz in tabulis exquisitissimo
 artificio depictis, in altaribus instructis sacris indumentis,
 et multis et sumptuosis aureis argenteisqz calicibus, can-
 abus, et aeneis sacrarum reliquiarum ita multis, ut
 ego quod meminim, paucas viderem Ecclesias, quæ cum
 hac in eisdem ornamentis paria facere possent, Tem-
 plo egressi, et Principem ad Arcem deducto, validiori
 Die Lunæ antequam Prædicationem esset, dedit mihi Prin-
 ceps copiam exponendi Legationis in quodam cubiculo,
 admissis ad se Lubecensi et alijs tribus Consiliarijs,
 Post auditam Legationem paululum digressus à me
 in colloquium cum illis, proxime venit, deinde ad
 aliud cubiculum transiit, atqz à colloquio reuer-
 sus: ita responderi per do: Enstachium de Slijven
 mihi fecit, Etsi inquit Ittmus Princeps nostræ
 Ecclesiasticas Cerimonias de Consilio Baronum et
 Consiliariorum suorum, ac de assensu totius populi, ac

Locum ordinarii, qui Brandenburgensis Epus est institutus:
 set, tamen ad eam Securi et invidiosissimi Regis domi,
 et Socii sui colendissimi, paternam admonitionem
 paulatim deliberatus respondere intra paucos dies di-
 gnabitur. Transi deinde eo consensu, ut precedenti
 die, praeter Oratores Cardis Maguntini, qui iam disce-
 ssant, summus, Nisi quod Illima Princeps, cum ma-
 tronarum & virginum comitatu antequam cibaria
 inferrentur, introducta est, cuius salutande copia
 cibilem mihi cessit, quam penes me in Mensa conseder-
 inssit Princeps. Deinde remotis Mensis Illimus
 Princeps, me comitante, Illam Consortem suam an-
 te cubiculum eius deduxit, permisitque mihi semotis
 Arbitris eius Illam alloqui, & quae à S. M. vr̃a,
 mandata habere exponerem. Porro ego paternum
 affectum, piamque sollicitudinem qua S. M. vr̃a, erga
 postulationem Illis sue de mittendo ad se primum
 Remo Do: Ep̃o Chelmsi: deinde me veterano serui-
 tore afficiebatur Illius Do: sue exposui, excusando
 quod ille allegari propter publica et assidua negotia,
 nequaquam potuerit. Ego vero à S. M. vr̃a, designa-
 tus libentissimo et alacri animo eam Promissionem suscepi,
 in qua officium meum, et perpetua propensionem animi
 erga Illam suam esse declaraturus, Gratias agit
 Illas sua, S. M. vr̃e, imortales, pro ea pia atque pater-
 na sollicitudine, quodque petitionibus suis in mittendo ad
 se et Illam Coningem suam (ut postullaret) Oratori,
 amplexu dignata fuerit, Exposui deinde Illi sua
 omnia quae fuerant mihi à S. M. vr̃a commissa, cohor-
 tans Illam suam, ut in recepta simul à maioribus
 religione obfirmato animo persistat, Deum quan-
 doque pro infinita sua misericordia effecturum, ut huius

controuersie religionis sedarentur, Nec Ithm suam
 habere, ut permiscat, ne à quoquam cogatur à lauda-
 bili religionis consuetudine abscedere: Quandoquidem
 ut certo comperi Ithmus Princeps sit ab eo proposito alie-
 nus, ut cogere illam velit, Tantum abest, ut quisquam
 alius conari id audeat, In eo colloquio illud erat, quod
 ego deprehendi gravissim: quodq; animu Ithys sua mi-
 rum in modum perturbaret, metuebat ut cum eo viro
 qui Ceremonias religionis vsitatas permittanisset, in
 coniuncta societate matrimonij conuersari salua consien-
 tia possit, Hinc ego scrupulum cum antea à docty
 in Religione viris instructus essem, facili ab Ithma
 Deo sua remoni: cum omnino non debeat coniugii so-
 cietas dirimi, nisi maritus ad eam versantiam et cœ-
 tatem mentis. (Quod procul ab homine Christiano
 Deus auertat) fuerit perductus, ut sancti^m gravis-
 simumq; fidei in sanctissimam Trinitatem articulu
 ausus fuerat purgare, Coetera si quando contingunt,
 debere alterutrum coniugum cum patientia in spem
 resipiscencie, quam Spūs sanctus donat persequi, Hæc
 cum intelligeret, ita se habere mirifice animo recta-
 batur, cum illam molestam perturbationem ex animo
 poneret, Est quidem ita, q Ithtas sua angatur plurim
 animo, de ea discessione Principis à receptis ritibus
 Ecclesie: non minus tamen et Ithmus Princeps anxi-
 us est: q eius permutationis occasione, videat magno
 per illam perturbari, Hanc mutuam sollicitudine
 amor, quem ego utinq; integerrimu cognouisse offiat,
 ut alter alterius egritudine compatiatur, Et si certum
 est Principem cupere ut illa ad eius imitationem
 animu inflecteret: tamen illam non cogere, sed
 permittere, ut arbitrata suo religionem colat,

In eum modum Illima Princeps curas suas et agritu-
 dias am apud me comemorabat, Ego rursus lenationem
 concepti meroris, confirmato et erecto persuasionibus
 animo adhibui. Hæc die Lunæ vñ^a Junii acta sunt,
 Octava Junii in hospitio meo, cum Re meo domino Ep^o
 Lubecæ et Comite de Hadeck, cum alijs Consiliarijs
 Principis, quos ad me invitaram, præsens sum. Die
 nona Junij. Illius Princeps responsum mihi dedit, de
 quo non attinet pluribus hic agere: Etsi enim verbo-
 temus esset mihi datum responsum, tamen hæc eadem
 scripto mihi communicari iussit Princeps, Ex quo facili-
 ter S. M. vñ^a: et propositum Principis, et meam legationem
 plene propositam, et nihil ab instructione mihi data
 discrepantem cognoscere dignabitur. Ad omnes enim
 articulos ut verbotenus responsum fuit, itaqueq; scripto
 continetur, excepto articulo, quo Princeps sancti pol-
 licitus est, nunq; se effecturam, ut Coniugem suam
 ad imitationem Præse religionis ne dicam cogere,
 sed ne allicere quidem velit. Hunc articulum cum
 in verbali responsione Princeps copiosissime tractasset,
 concisè illi et ex breviter redegerunt in scripto. Nec mihi sci-
 ptum responsum prius attulerunt quam iam equum es-
 ssem consensus, idq; ut intellexi de iniustitia, ne vi-
 delicet eius pollicitationis extenuationem illo in
 loco deprehenderem, Qui enim scriptam responsionem
 attemperabant, huius visi sunt mihi authores fuisse, Prin-
 cipi, quorum ille consilia et persuasiones in imitatio-
 ne religionis sit sequutus, Confido tamen Principem
 promissi sui, semper memorem fore, ac impleturum esse.
 Frequenter enim etiam post responsionem iterabat
 Princeps, neminem cogi debere ad diversam religionem
 amplectendam: nec se idem facturum esse, ni Christiā

Coniungere sua. Inter prandendum primo die exorta fuit
 ut audiri, quadam de fide contentio inter Principem
 et Canonicum Oratorem R^{mi} Maguntinensis Cardi-
 nalis, quæ eo usq^{ue} processerat, ut incanduisse et con-
 uerteretur Princeps. Inde ego credidi illos à R^{mo} do:
 Card^{te} missos in eodem negotio, ad quod ego veneram
 missos esse. Quippe quod sciebam. S. M. vestram aliq^{ui}d
 iam de hac re per lras cum sua R^{ma} L tractasse.
 Atq^{ue} ideo cum primu in hospitium venissem, cupidas
 illorum colloqui, Do: Nipssbig ad illos permissi, ut per-
 cunctaretur, an in eo negotio venerunt, dixerunt non
 eius negotii causa se esse missos, neq^{ue} R^{mam} domi-
 ni Cardem suam, intellexisse, ut S. M. v^{ra}. pro eo
 die ad aggrediendum hoc negotium Orem mitteret.
 Si enim id intellexisset: proculdubio suos etiam Ores
 ut est nimium de Principis salute solliciti, mittere non
 neglexisset. Hac illi obstantibus me per meo do: Nipssbig,
 ut in comisso negotio pergerem. Quandoquidem et R^{mus}
 do: Card^{is} idem iam pro sua virili partem egisset
 partim adhuc adnigilaturus sit, nec conquiesciturus
 tantisper donec Ill^{um} suam ad imitationem Priscæ
 Religionis quod facturam non dubitanter sperant per-
 duxerit. Nec R^{mam} Do: suam quidquam pretermis-
 officii quod ad confirmandam Ill^{um} Principis Hered:
 itis sententiam pertinet, ac postremo manu sua
 Ill^{um} suæ scripsisse, ut omnino non dubitaret mari-
 tum suum ad veteris fidei ritus, non ita multo post
 reversurum esse. Quod et mihi Ill^{us} sua inter seor:
 hora sua concediderat. Illud præterieram: cum
 orarem Principem, ut mihi exponere apud Ill^{um}
 Oram coniungem suam legationis facultatem per-
 mitteret, cum id se cupidissime esse facturum diceret,

Hortabatur me, ut cum illa ita agerem, ne illi anxie-
 tas mentis qualivitis propter mutatos ritus conciperet,
 maiore periculo refrigeretur, ac recedesceret. Ego,
 contra propterea me venisse dixi, ut si quid sine concu-
 pte' mestitia, in Ithure Principis animo resideret, sine
 quid in conservando mutuo illorum amore desiderave-
 tur, opportunis consiliis et suasionibus partim tollerem;
 partim redintegrarem. Id quod Ithura Do: sua à
 S. Alce' vrā postulabat, ut is mitteretur qui illam
 ex ea mentis anxietate velenaret, et consolaretur, quod
 gratissimo animo accepit Princeps: et passus est
 me bis cum Ithure eius consedere in cubiculo semoff
 arbitris, præterquam, quod filiola sua, natū maior
 ut illi assisteret relicta erat. Aliquo usq; dñe' insup
 famula stabat. Admī præterea ad me iusserat
 Princeps liberos suos, ex Ith' moderna Cominge sua
 editos, admonens me ut filioli linamēta diligentius
 inspicere, si ille ad imaginem S. Al. vrā respon-
 derent. Profecto visus sum mihi deprehendisse illud
 puerum referre S. Al. vrā imaginem, et ita Prin-
 ceps indicat. Nonā die Junij qua responsum accipi-
 duxit me animi gratia à prandio Princeps ad vi-
 uarium frequentissimum cervis et Daniolis, dein
 de in hortum aedificū inambulationibus consitis
 arbusculis incultis atq; canalibus ereis aquam
 emittentibus instructissimū, ut ad loci amēnitatem
 vix quidquam possit desiderari. Decima Junij
 ante prandium venati sumus in quodā nemore, quod
 spacio ij milliarium ab urbe distat, Cervos quā-
 ego alterum et Ithurus Princeps iaculatis sagi-
 tis interfecimus, Cum Principe venatū exierat
 Ithura coniunx, et in ead cella venatoria res.
 Coetera minij mōm h' Posuē xxvij Junij, 1540
 Lucas Epus ffz

Sigismundus primus Rex Polonie
Luce de Gorka Ep^o Wladislavien^o

Pergratum nobis fecit. P. v^{ra}. Q^z impositam sibi
per nos promissionem non granatim subit, Et si enim
non respondit euentus, neq^z de suscepta semel
sententia Illius gener n^o deduci potuit, tamen vel
hoc libenter cognovimus, q^d nemo impedit Illam
filiam n^{ram}, quo minus depositum custodiat, atq^z in
ea fide in h^{is} ritibus perseveret in quibus nata est
et educata. Quare cum hoc n^omie gr^{as} egimus
Illmo genero n^{ro}, tum quod v^{ra} P. n^{ram} isthic
personam gerenti, tantum honorem habuerit, tan-
tumq^z in eam humanitatis et benignitatis contu-
lit. Scripsimus etiam nos, ne desit Illmo filio Sa-
cerdos, qui ritu veteri sacrificet, Quoniam proph^{et}
varios casus, quibus est h^{um}ana natura obnoxia
vni^{us} ei immueri sufficere non potest: mittere ei
alium Sacerdotem decernimus. Has l^{ras} curet
v^{ra} P. n^{ram} perferendus, idq^z per eum Sacerdo-
tem quem missura est, Narravit enim nobis R^{ex} n^{ost}r^{us}
do: Samuel Ep^o Chelmen^o Regni n^{ost}ri vicem;
cellarius: q^d se id ipsa ultro facturam sacerdotumq^z
curaturam receperit, si nobis ita visum esset, Quod
quidem nobis est gratissimum, Qui^dquid autem
eidem Sacerdoti pro viatio v^{ra} P. impenderit: id
ei refundi iubebimus per publicanum n^{ost}rum Po-
saniensem. De ipso quoq^z Sacerdote cura nobis
futurum est ut cum suscepti n^{ost}re causa laboris
non poeniteat, ac libenter eum per occasionem aliq^u

† ad Ill^{um}
generum

Sacerdotio angelimus, Venit ad nos Coesaris
 Thartarorum nūctius, molestam esse ait domino suo
 moram in praestandis hīs quē nos daturus recepimus,
 Itaqz à Moscis potius quā à nobis se velle diāt do-
 natimū actipere, scio ne' an ut aliquid à nobis am-
 plius abradat, certum non habemus, providere mihi;
 lominus terris nostris velimus, ne' si quid hostis
 fuerit conatus, nos imparatos offendat, Cū autem
 isthic negligenter colligi pecuniam audimus, quā est
 in Comitūs decuta, veremur ne' quid ea res terris
 nostris adferat detrimēti, Vilnae ix die Julii
 Anno 1540

Sigismundus primus Rex Poloniē
 Ioachimo Marchioni Brandebur:

Rediens ab Itlīe vrā Rex in Cffrō pater dominus
 Lucas Ep's Vladislavicus, scriptis ad nos lris miri-
 ficē predicavit, humanitatem, liberalitatem in se
 Itlīs vrā, quantumqz isthic honorem ei habuerit,
 Quod cū nostra causa fecisse Itl' vrām nobis du-
 bium non sit, agimus illi hoc nōmīe ingentes grās.
 Nam quae sunt in eum humanitatis officia collata,
 qui personam isthic nostram gessit, ea in nos ipsos
 collatae esse interpretamur. Dabitur à nobis opera
 ut non simili modo, sed maiori etiam officiū generis
 patrum nostrum erga Itl' vrām animū declaramus.
 Ceterum quando visum est Itlīe vrē, alios ritus
 instituerē, quā qui sunt ab Ecclīa recepti, atqz
 obfirmato animo permanet in sententia, neqz se

dimoueri ab ea patitur: nos id pro Christiana chari-
 tate, quae benigna est et patiens atqz omnia tolerat, fa-
 cile ferimus. Estqz nobis id vehementer gratum, qd
 accipimus, cum nihil prorsus impedire, quo minus Ithma
 filia nr̃a, coniux vr̃a, Ith in Christiana fide in qua
 nata est et educata, atqz in Ecclesia unitate persisteret.
 Cui quoniam non ambigimus vehementer displicere
 ritus istos novos, quo magis confirmetur eius animus
 in antiqua fide et religione, iam inde à Chr̃o et
 Apostolis per manus nobis tradita, atqz ut habere
 possit, qui Christiano ritu diuina isthic officia pera-
 gat, mittimus ei Sacerdotem hunc, cuius opera vti-
 tur, si forte ille alter casu aliquo impeditus officio
 suo fungi semper non possit, Cui si Ithtas vestra
 de suo providere grandior, nos nr̃am illi pecuniam
 suppeditabimus, qua se sustentare isthic posset, Dat
 Vilnae 2^a Julii, Anno. 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
Qedanensibus

Amati fideles dilecti, Adepinus lras vestras, quibus et patrum nostrum affectum commendatis, quo non corporum modo, verum etiam animarum vrorum saluti prospectum cupimus, et perplexo vos tamen animo esse scribitis, id ne potius quod nos edicimus, an quod vestra vobis dicat conscientia faciatis, quod veramini ne dum nos offendere metuitis in horredum indignatis Dei laqueum incurrat. Quod scripta vestra quam pugnant inter se ipsi procedubio si pressius inspexeritis considerare potestis, At qui veritatis simplicem esse aiunt orationem, qui vero veritati contrarius est, cum memorem esse oportere dicunt. Quomodo enim quadrant ista inter se? et patrum nos affectu animarum vestrarum saluti consulere? et edicere interea aliquid quod sit contra religionem contra conscientiam vram consistere oratio ista non potest, Nam aut patrum erga vos affectu non sumus; aut nihil edicimus, in quo periclitari queant vra conscientia, hic vos consideratoz aliqz homines non animadvertere miramur, quam vos debeat eius rei nos insimulare, qz adicta nostra eiusmodi sint, ut ea salvis conscientis vestris amplecti non possit. Quod vestrum de nobis est. Iudicium dum hac scribitis? Quod si maiorum institutis posthabitis aliquam dogmatum novitatem secuti, et vos ad eandem amplitudinem effecimus

Mendacem
memorem
esse oportere.

Hortati, fortasse fluctuare potuit vira conscientia. Nunc
 vero dum nihil vobis aliud mandamus, quam ut de-
 positum custodiatis, ut prophanas vocum novitates,
 devitetis, ut ne transferam in aliud Evangelium, &
 quod à maioribus vestris, à parentibus, ab amicis,
 à proximis, atque atam vestris per manus vobis traditu
 acceperitis, quid aliud quam nodum, quod aint in scy-
 po queritis? dum in eiusmodi mandato nostro perfici-
 endo, vos conscientie non vacare dicitis? Quo quid-
 tum potius non vacare oporteret, cum est nonnisi aliquid
 contra receptam vetustatem amplectendum, In maio-
 rum vero institutis retinendis: in Ecclesie consensu
 sequendo, quid est quod piorum hominum fluctuet conscien-
 tia? Quamobrem vos iterum hortamur et manda-
 mus, ut omni cura provideatis, ne quid in religione
 immuetur: neque ipsi tantum sibi tribuatis, et tunc
 re de sinceritate Evangelii promulgare audeatis,
 Non enim vestrum ea de re, sed Ecclesie est iudicium,
 cui parere oportet, quod qui eam non audit is tan-
 quam Ethnicus est et publicanus, Non esse vos con-
 tentiosos oportet, non disputationibus deditos, Sed
 vero exemplo, fidei vobis, religionis, eternumque, et
 Ceremoniarum vetustas retinenda, et omnium or-
 dum novitas est abijcienda, si secus feceritis,
 etiam atque etiam videatis, ne sero vos poeniteat
 dicto nobis audientes non fuisse, Datum Velud.
 XXIII Maii, Anno Domini. M^o. D^o XXXX°

Sigismundus primus Rex Poloniæ
Gedanensibus

Amati fideles dilecti, Literæ vœ quibus exco-
sare vos conamini, quod Schedas non affixeritis
in locis publicis ut quantum vellent cunctis frumenti
numerum emere liceret, magis etiam nobis anxietat
cam suspicionem, in quam vocati apud nos fuistis,
de interdicta frumenti emptione. Rationes enim
quamobrem Schedas istas non affixeritis, nobis
minime satisfaciunt. Neq̃ illud actipimus quod
scribunt. f. vœ. se quominus imperata fecerint, rescri-
pto quodam regio animatas esse, quo ceteris mæ-
data nra exequi iussa sint, quatinus rerum causa-
rumq̃ positioni accomoda, et expedire ea cognove-
rint. Nam huius nri rescripti non satis sumus me-
mores, ac si quid etiam eiusmodi à nobis scriptum
fuit, nunquam id ita intelligi volumus, ut contra
voluntatem nram, quacumq̃ ratione commodis vris
sermiretis. Sumus quidem eo favore et grâ regere vos.
ut vos quàm maximè abundare, et quàm floren-
tissimos esse cupiamus. Quid enim est quod mali-
mus, quàm ut uelum vobis, sed et omnibus alijs
locis nostris, Civitatibus, Oppidis, Villis, quàm
optimè sit, utq̃ fortunati sint omēs et locupletes,
qui nō subsunt Imperio. Hæ sunt certissimè Re-
gum opes, si subditos habeant, quàm maximè
florentes, Sed aliorum cum incomodo sumum quē,
quàm commodum augere velle, id minime nobis fe-

rendum videtur. Quare per nos quidem licet, ut
 quod expedire vobis quoque accommoda esse putaveritis
 ea faciatis, ut vero tenuiores opprimatis et eueris
 aliorum fortunis, vras augeatis, id vero neque vobis,
 neque cuiquam hominum nostrorum licere volumus.
 Neque enim unius tantum alicuius Civitatis, sed omnium
 ex quo subditorum vestrorum comoda curae nobis
 esse oportet. Quare iterum mandamus vobis ut schedas
 istas affigatis, ^{et} quod mandata nostra, quae in
 Comitibus de nostra Consiliariorum vestrorum et Illustrio-
 rum terrestrium voluntate perscripta sunt, diligen-
 ter exhaeratis, Interim vero scribimus ad Con-
 siliarios Regni nostri, ut sua nobiscum consilia
 communicent, perscribantque quid nobis faciendum con-
 seant, si contra voluntatem nostram vos venire ausi
 fueritis, neque schedas istas affixeritis. Quod vos
 tamen minime facturos confidimus, edictoque nostro
 parituros, Sed si spes et expectatio nostra nos fefellerit,
 futurum est ut vos eius rei pameat. Quod
 Scaphas attinet, non satis intellecta videntur a
 vobis quod sunt ea de re per nos scripta, Non enim
 Civis tenuiores fortunae, sed Equestrem ordinem
 Regni nostri, et eos qui frumentum isthuc advehit
 premi graviter tulimus, quod aducto frumento
 non eis vendendi potestas permittitur, Propterea
 quod edixisse ferunt, ne ex finitimis locis cum
 Scaphis venire quisquam audeat ad frumentum
 deportandum, Atque non semper aptum est tem-
 pus, onerariis manibus utendi, hoc est itaque quod
 f. vris mandamus, ut liberam vicinis omnibus
 potestatem faciant, cum Scaphis appellendi, et
 quantum velint frumenti numerum tempore

quocumq; deportandi velint, pro gratia nostra aliter non facturj. Lras quas petierunt. f. vestra, ad Generosum Stanislavum Costka terrarum nostrarum Prussie & Chesnavarum dari iussimus, ut quoad poterit absq; nostro incomodo. f. vris adsit. Is nostram voluntatem uberius explicabit. Dat. P. Vilnae. XX. m. mensis Maii. Anno. 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
Paulo Pape Tercio

Beatus pater. Pro ea cura et vigilantia qua prospectum Regno ditionibusq; meis cupio, ne quid in illis heresicon et Sismatum existat, cum esset ad me nomen cuiusdam Alexandri Sculteti Cantu Varmien, de heresi delatum, quoniam is in fide authoritateq; Episcopi sui esse recusabat, diem illi coram me dici iussi. Quem cum ut est audax et temerarius minime obinisset, multorumq; incaloratum hominum, quorum gravis est estimatio testimonis edoctus essem, Quod cum animum vigesimum et eo amplius sacerdos sit, sacris operatus non sit, atq; alius rem divinam facientibus sepe illuserit, neq; obscura signa dederit, se unum esse, ex detestandis illis hereticis, quos sacramentarios vocant, quodq; mulierem alat, ex qua complures liberos susceperit, quae communi fama, atq; omnium opinione vxor eius sit, quae et ipsa, vna cum liberis, nullum sacrosanctae Eucharistiae, ita a marito suo instituta honorem habeat, eum tanquam rebellem condemnari, ac etiam e finibus Regni et ditionum

mearum pestem istam ejiciendam atq; exterminandam
 curam, atq; ei tanquam proscripto aqua et igni mih;
 dixi. Tametsi vero dubitanter id faciebam, ut con-
 tra Sacerdotem pronūciarem. qui quatenus Sacerdos
 est, Jurisdictioni meae minime subiectus est, tamen addo-
 bat mih; ad eam rem animus, cum communis Ecclesiae
 auctoritas, qua cumctis Regibus et Principibus Chri-
 stianis haereticos spoliandi, bonis omnibus evertendi
 et quidvis de eis statuendi potestas permittitur, tum
 diploma Leonis decimi antecessoris S. v. r. quo et
 ipse potestatem fecit omnibus Regibus et Principibus
 Christianis in Lutheranos aliosq; haereticos animad-
 vertendi, et summum etiam de eis supplicium sumendi.
 Bona itaq; spe fui, non modo non reprehensum, ve-
 rum etiam vehementer probatum iri factum hoc
 meum à S. v. r. ex summo studio meo et obsequantia
 eiga sanctam Chri sponsam Ecclesiam profectum, quod
 contagione pestilentis hominis huius nisi non esse
 ferendum exestimabam. Maluissim quidem ab Epo
 eum suo iudicari viro cum docto, tum pio, Sed cum
 eius Iudicium subterfugeret, quid aliud mih; faciēdū
 restabat, quam ut eorum ferociam iure meo potesta-
 tēq; Regia comprimerem, qui contra Insinrandum
 sum Epis suis dicto esse audiunt recusant.
 Jactare fertur se Privilegium quoddam exemptionis ha-
 bere, quod si protulisset coram me, etiam atq; etiam de-
 liberassim, neq; mih; hoc sumpsissim, ut eum decreto
 meo condemnarem. Nunc ille non modo non pro-
 duxit literas hoc genus aliquas coram me, sed neq;
 per se neq; per Trocimum diem sibi per Instigato-
 rem officii mei dictum obivit, quem ego tantum Alf-
 mee contemptum nequaquam ferre potui, deq; anda

ei homine, meritis penas sumpsit. Cum praesertim hoc ipsum
 quod neque per se neque per procuratorem ad Iudicium
 venit, non dubiam mihi fidem faceret esse cum omnium
 eorum criminum affinem de quibus fuit accusatus, neque
 Privilegium ullum exemptionis habere. Quod concordi
 cunctarum à Sancta Sede, in hoc ut maiore cum impu-
 nitate, omnes in se impuritates suscipere, atque ut haereticus
 esse possit, mihi verisimile non fit, Quid enim hoc
 esset aliud, quam ludum quendam improbitatis aperiri
 ab ea Sede, à qua puniata maxime deberet cuncta
 eiusmodi flagitia? Quibus iam intercessit, cum de
 hoc ipso impuro homine ad Sedem vram scripsi atque
 ut eum pro potestate sua coerceret rogavi. sed nihil
 profici videbam neque minime modo, sed augeri etiam
 eius insolentiam, ut qui interea temporis magno cum
 omnium offendiculo, filias suas in matrimonium daret,
 Domum Canonicalem doti diceret, atque ita se gereret,
 ut propter eius turpitudinem iniustum est totum colle-
 gium Varvicense omnibus, neque longe àtuo magno
 periculo et discrimine abesset, nisi mature ex eo
 Collegio exterminaretur, Quibus ego causis adductus
 sum, ut nulla mora interposita, citari eum ex officio
 iuberem, et cum citatus venire nolet, me à contin-
 ptu eius Ecclesiam vero à contagione et periculo
 liberarem, sententia contra eum lata, quam ut ap-
 probet S. v. et eam auctoritate sua Apostolica
 confirmet, atque eius sacerdotia omnia vacare decer-
 nat maiorem in modum peto. Magno me, magno
 Ecclesiam Varvicensem S. v. beneficio affectum.
 Neque quidquam erit Sede ista dignius, quam si pla-
 num cunctis fecerit, non modo non esse improbo
 cunctarum et haereticorum ullum apud eam refugium

sed eos isthuc debitas poenas nequaquam euolare.
 Quare etiam atqz etiam S. vram peto, vt valum ha-
 beat quod a me factum est atqz vna secum reputet
 salua dignitate mea Regia, me ferre non posse vt
 a quoquam decreta mea rescindantur, quod ea firma
 esse mee dignitatis atqz authoritatis plurimum intersit.
 Cuius rationem habitam iri a S. vra. mihi certo per-
 suadeo. Dat. Viln. ij Junij. Anno Domini. 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Antonio Cardinali Protectori

Amus iam intercessit, cum Scripsimus ad S. dom-
 nostrum, et vna ad vram R. P. de impuro quodam
 homine Alexandro Sculteti Canco Varmien, nos;
 quoqz studio contendimus, vt potestas fieret Ep'o in
 vitam eius et mores inquirendi, atqz animaduerten-
 di, si eius modi compertus esset, vt conuicta ad eius
 scelera non posset, Sed in hunc vsqz diem nihil profi-
 ci scriptis nostris vidimus. Quin potius animosior
 factus ex eo tempore videtur, ad quous facinora
 patranda. Nuper enim in Oppido Varmien filiam
 quandam suam marito collocavit, nuptias fecit ingre-
 ti sumptu et apparatu, domum Canonicalem doli
 dixit, atqz eo rem perduxit audacia sua, atqz impu-
 dentia, vt magni sint facti animorum motus: in
 sumam inuidiam, neqz mediocre periculum propter
 vnus hominis impuritatem, Varmien. Capitulum
 sit adductum, Itaqz cum tardius isthuc adferri
 remedia videremus, officiu nostri esse putamus.

si negligentius alibi res ageretur ut ipsi tamen promi-
 remus, ne quid Respublica Ecclesiastica minus obnoxiam
 detrimenti caperet. Quoniam vero celeritatis res indi-
 gebat, cum diuturna ista commutatio multum periculi ad-
 ferret, diem illi coram nobis alio Investigatore officii
 nostri dici iussimus, atque una testimonia summi cu-
 ramimus. Dixerunt pro testimonio iurati homines
 viri graves et incorrupti, praeterquam quod mercatu-
 ram faceret, quod publica fama coniugatus esset
 quodque filius domum Canonice doti dixisset, esse
 cum insuper Sacramentarium, viginti annos et co-
 amplius sacris operatum non esse, eis vero qui sacris
 operarentur illudere, neque ullum Sacrosanctae Eucha-
 ristiae honorem habere, Eadem in causa esse et
 coniugem et liberos, haec cum esset ad nos delata
 testimonia, cumque ipse Alexander in Jus vocatus
 non venisset, fecimus pro Christiani Principis offi-
 cio, ut pestem eiusmodi, ne manaret longius, neve
 plures ea inficerentur et Regno ditionibusque nostris
 omnibus exterminaremus, sententiaque nostra Regia pro-
 scriberemus. Atque id tanto minus dubitanter feci-
 mus, quod et Iura Ecclesiarum Principibus et Regibus
 Christianis facultatem hanc dant, haereticos spoliandi,
 bonis omnibus evertendi et proscribendi, et Leo decimus
 Pontifex Maximus, hanc ipsam potestatem omnibus
 permisit, qui cum potestate sunt, Lutheranos et quos-
 vis alios haereticos persequendi, et quodvis de eis
 supplicium sumendi, Quamvis itaque non inre magis
 quam iuste fecerimus, quod contra haereticum ho-
 minem hanc sententiam tulimus: Quoniam ta-
 men libenter hunc honorem habemus Sanctae
 Sedis Apostolicae, Scripsimus ad Sedes nostrum

et ei supplicamus, ut sententiam nostram confirma-
ret, Non quod id magno opere necessarium existi-
mus, sed ut studium nostrum, et observantiam, erga
S. eius testatum faceremus. Nam cum à nobis
nulla sit provocatio fas non esse putamus, senten-
tias nostras à quoquam rescindi, sed honoris tamen
magis quam necessitatis causa facimus, ut à S. do-
nro peteremus, quod à nobis factum est, id et ratum
gratum habere vellet, Atq; hæc etiam huius sa-
cerdotia omnia vacare decerneret. Nunc à R. ma-
j. P. vrâ petimus, ut auctoritate sua petitionem no-
stram adiunct, Sententiæq; nostræ confirmationem
isthic obtinere curet, Postquam vero vacare
decrevit Alexandri Sacerdotia, S. D. noster
magno opere postullamus à R. P. vrâ, ut de Ca-
nonicatu Varmiensi provideri curet, Generoso
Nicola Locca, innem honesto loco nato, et lris et
bonis moribus oruato, Rem nobis valde grata
et Ecclesiæ Varmiensi cum primis utilem futura.
Quæ et bene et forte valeat. Dat. Vilne secunda
Iunij Anno domini 1540.

Sigismundus primus Rex Poloniæ,
Sta. de rzezzicza poenitenciarie Regis

Venerabilis deuote dilecte, Cum testimoniis inua-
torum hominum edocti simus Alexandrum Scul-
cti, Canonicum Varmiensem et communi hominum
fama uxorem habere, et esse præterea sacramen-

tarium, multaꝫ flagitia designasse, Quamobrem eo
 in quo fuit Canonicorum collegio indignus esset. Quom
 is Episcopi sui auctoritatem defugiebat, diem illi cora
 nobis dici iussimus, ad quem cum citatus non venisset,
 neꝫ per procuratorem absentie causam dixisset, eum sen
 tentia nostra condemnauimus et ipsum proscripsimus,
 bona vero eius confiscanda decernimus. Idẽ vel qd
 commune Jus Ecclesie permittit potestatem Regibus et
 Principibus Christianis hereticos spoliandi et quibuscum
 penis afficiendi, vel quod ex Bulla Leonis decimi Pon
 tificis Maximi, hac ipsa facultas nobis conceditur.
 Tactat autem Alexander hic privilegium si quodam
 exemptionis habere, de quo nobis non constat, neꝫ
 id coram nobis produxit, neꝫ habere eum credimus.
 Sed utrumq; sit, quod sententia nra semel decernimus,
 id ratum esse et firmum volumus. Supplicamus ni
 hilominus Sancto mo. Do. nro, ut nostram hanc
 sententiam auctoritate apostolica confirmet sua.
 Libenter enim Sancte Sedi honorem hunc habe
 mus, Sed quod semel per nos est promissum, id fi
 xum et stabile permanere Regis nostri dignitatis
 interest, Quam ut tuatur Dei tua, mandamus, Nam
 etiam si, quod non opinamur confirmatio est hic ob
 tenta non sit, nihilominus sententiam nram nemo
 rescindet, cum nulla sit a decreto nro provocatio,
 Illud autem cura esse volumus D. tua. ut cum de
 cretum fuerit Alexandri Sacerdotia vacare Ca
 nonicatus et prebende Varuicem promissionem obtineat,
 pro Nobili Nicolao Locca scriba Cancellario nostro, pro
 gratia nra Do. tua, aliter non factura. Dat. vltimo
 secunda Junij, Luna domini 1540

Sigismundus primus Rex Polonie
 Ioanni Dantisco Epō Varmiensi

Rex igitur in Christo pater, In Alexandrum Sculteti do-
 cumentum statimur eiusmodi, ut facile alios à simili
 audacia deterritos iri existimemus. Neque dubitamus
 quin facturus sit. S. D. noster ut sententiam per nos
 latam confirmet. Quatum nobis est, quod curæ sint
 P. vræ mandata vræ de moneta, deq; libera fruuenti
 cunctione. Aliquid in Comitibus istis profectum esse
 speramus. optamus quidem certi Mandati nri interpre-
 tationem, quod à nobis P. vræ. exigat, ita^{ut} scriptum
 est illud intelligi volumus, ut nemo cuiuscumq; sit
 ordinis, ad loca de hæresi suspecta, proficisci discendi
 causa audeat, aut Libros Lutheranos sine quorum;
 cuiq; aliorum hæreticorum legere domine sue ha-
 bere, Atq; adito hoc nro tenore volumus nos omnes
 Opifices, omnes Mercatores, omnes etiam Schola-
 sticos, deniq; cuiuscumq; status et conditiones homi-
 nes, qui in Regno ditioneq; vræ sunt, Nam quod
 Monachum attinet, curæ futurum est. Rex igitur in Christo
 patri domino Luce Wladislavici Episcopo ut ra-
 tionem inueniat, qua insolentia illius reprimatur.
 Ludimagistri vero, quod memit P. vræ quæ si;
 gnificet non satis scimus. Sed Elbingi, quæ nostra
 Civitas, ad Diocesim P. vestræ pertinet esse quicq;
 actopimus non iam Lutheranism, sed quod magis
 est deheretandum Sacramentarium et Anapaphistal.
 magnūq; esse ad eum Scholasticorum concursum

Est hoc officium P. v^{ra} promittere, ne sit locus tali ho-
mini in Diocesi illius. Quod si parum auctoritate
sua profecerit significet nobis, Nos in Civitate nostra
talem pestem laturi non sumus. Quod stipendia Lipsien-
Academici attinet, si aliterutrinus rei, iactura sit fa-
cienda, satis est ea perdi, quam perdi animas dnu-
pianis opinionibus inficiantur, ipsi alios usdem infe-
cturi. Sed ratio tamen excogitari potest, qua et sti-
pendia salva sint, fieri et v^{ri} tamen homines Lipsiam
non proficiantur, Locus ista longo tempore gras-
sari nequit, Vno atq; altero anno si Lipsiam profe-
ctus nemo fuerit, non ideo statim peribunt stipendia
Dat^{us} tertia Junij Anno, Domini 1540.

Samuel Macziejowski Epus Chelmen
regni Vicecancell. Joanni Dantisco Ep^o
Varmien

R^e me, Alexander, ita ut postullavit P. v^{ra}. pro-
scriptus iam est, Quamquam id de facto magis quam
Jure fecit. S. M^{aj}as. Regia, Quae non prius habere
posse videbatur proseribendi illius potestatem, quam
esset ab Ecclesiastico Iudice haereticos condemnatus,
et postea brachio seculari traditus, sed sententiam
tamen S. M^{aj}as. Regie. a Sanctissimo D^{no} n^{ro} confir-
matam in speramus. Qui postquam ut spes est va-
care decreverit Alexandri Sacerdotia, Scribit
S. M^{aj}as Regia, ut promideatur de Canonicatu &
prebenda Varmien, Nobili Nicolao Luca, qui est
in fide in clientela mea, cui ut summi quoq; praestet
favorem. R. D. v^{ra}. si quid Juris ad Canonicat,

tum istum nactus erit, magnopere queso, Est enim
 Adoliscus et lris et bonis moribus excultus, Qui
 se ita apud me gerit ut ab omnibus probetur, De do:
 mino Capitano Crandincensi, quod scribit R. D.
 vram facile fero, atq; ei pro opera quam navavit
 gratiam habeo, Utinamq; res credat, mihi tamen
 non ideo minus grata est, tam propensa voluntas
 ista R. D. v. et mihi et meis comodandi. Con;
 gredi cum S. M. Regia, Itmo do: Duci Prussie
 hoc tempore satis commodum non fuit, Egi de ea
 re cum S. M. Regia, sed ei non est visum, ut m^r
 veniret, habitura enim est Comitiam in magno Ducia;
 In hoc, quod aduentu eius impediri nollet, Præcipue
 cum hic multe dignitates multa nunc vacant officia,
 Nollet Principem talem adesse, ut quæ hic agerent
 cognosceret, Si non arduum est negotium, neq; ma;
 gne celeritatis indiget. vellet S. M^{tas} Regia ad
 ventum Itmi do: Ducis in aliud tempus reijci.
 Nilominus poterit R. D. vram sepe illi in memo;
 riam reducere, fortasse in sequenti hyeme licebit
 Itmo do: Duci venire, aut si res moram non pati;
 tur, Snadabit R. D. vram ut Legatum aliquem/
 ex eis, quos intimos habet mittat, qui ad S. M^{tem}
 Regiam quæ necessaria visa erunt perferat, De:
 Chelmen Epus, voti sui factus est compos. De Mo:
 nachis fore puto ut minus irascatur M^{tas} Regi;
 nalis, quandoquidem abest, is qui hac in causa
 animum illius contra R. D. vram incitabat, mihi
 per morbum meum adire ad eam non licuit, In
 alteris lris, quod se mihi lintea curaturam R.
 do: vram promittit. habeo gram, Relaturus,
 quando per occasionem licebit, Nobili quem

comendat R. D. vram, libenter adfuissem, si ipse sibi
desse nolisset, Sed cum nulli obtemperare, sed suo con-
silio facere vellet omnia non ego illi, sed ipse sibi
desisse videtur. Dat. tertia Junij, Anno 1540

Sigismundus primus Rex Polonie,
Alexandro Sculteti Can^{co} Varmien

Venerabilis gracie dilecte, Memimus nos dare tibi salu-
m Conductum ad festum usqz proximū S. Michaelis,
duraturum, ut qua de re coram nobis amia tui questi sit
per te non stitisse quominus Iudicio te sisteres, sed Num-
am tuum detentum fuisse, cum ipse per malum venire
non posses id coram certis Commissariis nostris ita esse
probares. Quoniam vero praefertur ad nos te salvo isto
conductu abuti, neqz hoc agere et vera esse docuas ea,
quae ad nos detulisti, sed cogitare potius quemadmodum
interca temporis quam plurimis negotiis pro more
tuo exhibere possis, id quod appellatio tua inter-
posita duodecimo die, quam per nos sententia pro-
scriptionis lata est indicat, vnde etiam coniecturam
facere licet, inquam te eo animo fuisse, ut causam
coram nobis dicere velles, de iis de quibus eas coram
nobis accusatus, Ideo detrahendum tibi aliquid
de Salui conductus tempore duximus, Mandamus qz
ut ante festum Assumptionis beatissimae Virginis Ma-
rie coram Commissariis nostris te sistas atqz osten-
das, et te eorum fuisse et Numctum tuum detentum
esse, Quod nisi ante id tempus cognita causa fuerit,
atqz id per te stitisse constiterit, tunc te pro pro-

scripto haberi neqz diutius Saluo conductu per nos
 gaudere volumus. Nisi forte quod intendis id proba-
 veris, et te morbo laborasse et Nummum tuum detra-
 tum fuisse, tum vero proscriptionis nostrae decretum
 scissuri, teqz in integrum restitutum ad causam coram
 nobis dicendam essemus Admissuri, Vilue
 xxij Julii Anno domini 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Alberto Duci in Prussia

Illis Princeps nepos nr charissime, Quod in hunc
 usqz diem non est abrogata proscriptio Cameracensium;
 penialis, id non nostra culpa actidisse, recte scri-
 bit Illas. vra. a qua nos admonitos esse meminimus,
 ut si quando Legatum aliquem nostrum ad Cosaream
 Mhem misissemus ei madata, daremus de proscriptio-
 ne abroganda, Ceterum per tras id a Mhe eius
 ne postullarem, Cum itaqz noudum aliquis per nos
 Orator sit missus, nihil ea de re nos egisse fatemur,
 Sed quando ita viget Illas. vra. quando provincia
 istius rationes id tantopere postullare videmus, mis-
 suri breui sumus voluerem miam cum lris nostris
 ad Cosaream Mhem, et una negotiorum apud illam
 Solme coniugis nre gestori mandabimus, ut instet
 diligenter quo ex sententia res ista conficiatur, et
 primo quoqz tempore responsum ad nos perferendum
 curet, Quare bono sit animo Illas via, facile
 enim nos quod volumus obtenturos apud Mhem /
 Cosarem speramus, cunctqz nobis hac Illis, vrd,

postulata, ita ut esse debent, curis maximis, Nam et
 quid Jtli v^{re} debeamus memoria tenemus, et nihil
 ei separatim à nobis accidere posse intelligimus, Quare
 de propensa n^{ra} voluntate omnibus in rebus, Jtli v^{re}
 comodandi nihil dubitet, Non fallemus procul dubio
 illius de nobis opinionem, neq^{ue} usquam ei sumus de;
 futuri, De rebus novis quas ad nos Jtltas v^{ra}
 perscripsit agimus illi gr^{as}, Concessisse de pace Coe;
 sarcam Altem, cum Sczmo Danic^o Rege gaudemus,
 ut qui nihil magis cupimus, quam ut toto orbe Chri;
 stiano tranquilla sint et pacata omnia. Dat^{us} quinta
 Junij Anno Domini. 1540. Regni n^{ri}. xxxiii^o.

Sigismundus primus rex Polonie
 Consiliarius terre Prussie

R^{ex}udi Magnifici, Equum vobis. S. v^{re}. et. F.
 petere visce sunt, quam enim vobis operam n^{ra};
 uerunt, minoris Insule homines, cum Insula nostra
 maior eadem esset in comoda passa, cum pensari n^{ra}
 par est, ut si quid etiam, quod Omnia Deus avertat,
 nostris hominibus adversi eveniret, non desint eis
 vicinorum subsidia. Quamobrem fecimus libenter, ut
 Generoso Stanislao Costka, terrarum nostrarum
 Prussie Thesaurario mandarem, quo homines
 nostros ita ut postularent. S. et. F. v^{re}, ad forn;
 dam opem Cimibus nostris Gedanusibus adigeret,
 Est quidem anni hoc tempus ad alios labores ma;
 gis comodum, Sed valent apud nos preces S. et. F.
 vestrarum, libenterq^{ue} de nostris comodis decedim^{us}

Ann rationibus illarum consulamus. De fori
 translatione quas causas nobis S. et F. vrb. sugge-
 stas esse scribunt, eas ne existiment à vanis homi-
 bus nos accepisse. Dixerunt ii, qui, cum fidem no-
 bis suam semper probarint, non possumus eorum di-
 ctis non credere, Sed fuit alia praterca causa. Quam-
 obrem ex Solda Mlanam forum est translatum, quod
 dum agerentur bonae ex Podolia, saepe fraudabantur
 nra vectigalia, dum pro Masonitis haberi vellent,
 qui tamen erant ex Podolia, Coeterum scribimus
 ea de re, ad Magnificum Spithkonem de Tarnow
 Castellum. Radomien. Regni nostri Thesaurarium,
 qui vobis translatis fori rationes omnes uberius ex-
 ponet, Cui etiam ediximus ut omni cura provideret,
 ne vel à bobus, vel à Corvis vel à quocumque tandem
 alio nomine indebitum vectigal aliquod exigeretur
 Quod illi cura futurum no dubitamus, Quod omni
 generi navigiorum certum aliquod per nos vecti-
 gal imponi S. et F. vrb. petierunt, ut ex ea pecunia
 refici possent damna, si qua aliquando Vistula de-
 disset, id nobis statuere non licet, nisi maioribus in
 Comitibus de omnium ordinum Regni nri Sententia et
 voluntate. Deinde vero non videmus quo Jure per
 nos omnis hoc aliis imponi possit, praterquam Civi-
 bus nostris ipsis Qodanensibus, ad quos, quicunque
 frumentum, vel quicquid tandem aliud vehunt,
 ii suo id periculo faciunt, Nam si subvertatur na-
 vis si quid aliud incomodi accidit, omne id sustine-
 re ipsi coguntur, Neque raro id evenit ut cum sal-
 tis rebus omnibus Qodam appulerint, minoris
 frumentum vendere cogantur, quam quanti do-
 mi sua vendidissent, Cum contra Qodanenses nihil

eiusmodi incomodi sentiant, sed ad se frumentum adue-
 dum nullo s. p. emant, magnosq; cum lucro suo vendat,
 absq; ullo periculo. Quamobrem, si quod esset vectigal
 constituendum ita ita, de munus constitui liceret, ut qui
 cuiq; in Civitate Gedanensi frumentum ex nam, aut
 quicquid aliud emisset, is namis illius vectigal solue-
 ret. Qua de re S. et. F. v. r. in proximis Comitibus con-
 sultationem habebunt. Quibus si id expedire visum erit
 libenter hoc genus vectigal, in eos qui in Civitate Ge-
 danensi aliquid emerint, constituemus, Quod si in Co-
 mitibus Regni n. r. aliquid praterea constitui poterit
 dum d. ordinum consensus adsit, nostra voluntas non
 abhorrebit. Modo ut in memoriam nobis S. et. F. v. r. r.
 reducant. Dat. J. Vilnae. quinta Junij Anno domini
 1540.

Sigismundus primus rex Polonie
 Carolo Romanoru Coesari

Quis sit amor noster, quae benevolentia, quod studium
 erga Altm. vram, testatur id illi esse existimamus,
 quam ut lris nris plannu facere necessarium putamus.
 Cum praesertim eo sumus animo, ut animi nostri pro-
 pensionem, re quam verbis declarare malimus, Sed
 cum tantus sit ardor noster erga Altm. vram, adidit
 interea nobis per molestum, quod sororis nostra filius,
 quine a v. r. quidem Altm. alienus esse debet, Jt. l. r.
 do. Albertus Prussie Dux Inditio Camera M. r.
 v. r. Imperialis proscriptus est. Qua de re cum ex-
 postulasset nostro nomine Cum Altm. v. r. Legatus

noster Mag^{us} Petrus Opalensisq; Castellanus Curie
 suensis, Sorini filii nostri Curie Magister, hoc illi
 responsum dare meminimus Al^{tem} vram, cum et ab Im-
 perio et a Sorino fr^e suo Do: Ferdinando Ro: Rege
 disimulata sit, nihil se posse de proscriptionis huius in-
 ductione abrogationeq; statuere, Sed cum in Imperio
 cum Sorino fr^e congruere licitum foret, tum se volum^{us}
 tate nostra rationem habituram, Nunc quod optamus,
 id accidit, ut et in terris Imperii sui sit Al^{tas} v^{ra},
 et Sorini fr^{em} suum adiunctum sibi habeat, Quare
 petimus ab illa, ut promissi sui memor, voluntate
 nra rationem habeat, ac It^{tem} Do: Albertum
 Sacres^{us} nostra filium, atq; homines eius omnes, ab
 hac proscriptionis sententia liberos promittit, Na
 cum, praterquam q; tam arcta nos attingit necessi-
 tudine, Dux etiam noster est feudal^{is}, duplici nomi-
 ne propugnationem illi debere videmur, neq; nobis vlla
 ratione fortunis eius deesse licet, Nunquam neq;
 Regnum n^{ost}rum, neq; ditiones nostras in alteris emul-
 quam, prater nos, auctoritate facere. Neq; sibi quisq;
 hoc sumpsit post hominum memoriam, ut aliquid sibi in-
 ris et potestatis sumeret, in eos qui nostra neq; alterius
 ditionis sunt, Quo magis autem perspecta nobis est equi-
 tas Al^{tas} v^{ra}. Hoc spe sumus meliore, neq; illam fa-
 cturam, in Ducem nostrum feudalem aliquid sibi iure
 vendicet, Cui nisi ope nostra preste semper adesse-
 mus, contra officium nostrum facere videremur,
 Sed nobis omnino persuademus. Habituram Al^{tem} v^{ra}.
 mutui nostra coniunctionis rationem, atq; decretum
 hoc proscriptionis a non suis Iudiciis latum aut
 quaturam. Quod ut faciat maiorem in modum
 petimus. Pertinebit hoc et ad equitatem illius ac

institue' laudem, et ad constitutam inter nos, necessitudinem
 diuicem mutuam non modo conseruandam, verum etiam
 magnis adcessionibus augendam. Quod si Scdm̃ dñi fr̃em
 disimigi à Alt' v'ra contigerit, petimus ut nihilominus
 nos Sororis nostr' filium, atq; homines illius omnes
 à proscriptione liberos promittet. Nam quin accessurus
 sit ad eam rem Scdm̃ dñi Romanorum Regis con-
 sensus nobis dubium nō est. Dat' Vln' sexta Men-
 sis Junij. Anno dñi. 1540.

Sigismundus primus Rex Poloniæ
 Carolo Romanorum imperatori

Perfertur ad nos in ijs Comitibus quæ proximè sunt
 habita, in Maritima Cinitate Alt' v'ra, Lubeca
 decretum esse de communi sententia Cinitatum, quas Xuse'
 vocat, ut ne Selandis omnibus aditus pateat ad
 eas Cinitates maritimas, unde frumentum compara-
 re possint, Sed certus eorum numerus constituatur, qui-
 bus vehere frumentum liceat, hinc decreto quo plus
 ponderis et authoritatis addat, missos ire nuncios, qui
 id à Alt' v'ra confirmari petant, Quod si obtineant
 magnum quidem, ad Regnum nostrum, sed multo magis
 ad terras Alt' v'ra inferioris Germaniæ incommodum
 esset peruenientium, Nostri enim pecunie detrimentum
 caperent, praesens vendendi quibus vellent frumenta
 sua, potestate, at, qui sunt in Ditionibus Alt' v'ra ij
 cum Annone, tum earum rerum omnium, quæ ex
 Regno nro solent exportari, magna penuria la-
 boraturi essent: Vtrius autem populi tollerabilior

esset futura conditio, *Majestatis vestrae* iudicium facimus,
 hoc certum est ingentem apud nos vilitatem, isthic
 vero magnam frumenti caritatem, Cum itaque perspi-
 ciat *Majestas vestra* consilium hoc *Lusce* Civitatum,
 non nostris magis, quam suis ipsius terris plurimum
 detrimenti adferre posse, Admonebimus, ut etiam atque etiam diligenter provideret
 ne quid eam apud eiusmodi obtineri possit, Est hoc
 prudentie, est et aequitatis *Majestatis vestrae*, publice multorum
 utilitatis quam private quorundam cupiditatis habere non
 Quod si (quod futurum non arbitramur) suis id Civi-
 tibus *Majestas vestra* negare non posset, quin Decretum
 hoc eorum confirmaret, saltem *Lodovicensem* nostram
 Civitatem, quae et ipsa una est, quam ex iis quas
Lusce vocant excipi nominatim petimus, neque in de-
 cretum hoc includi, Rem nobis gratam, neque suis
 minus quam nostris hominibus utilem *Dat. Vilnae*
septima Junij Anno Domini 1540.

Sigismundus primus Rex Poloniae,
 Alberto Marchioni Brandeburgen-
 Duci Prussiae

Queruntur subinde homines nostri ex ordine Equestri
 multos Colonos suos in terras *Italicis* vestris profugere,
 neque restitui dominis fugitivos, quoties ab illis ad
 quos profugerunt repetuntur, Quod cum contra
 pacta fieri videatur, quae cum *Italicis* vestra nobis inter-
 cedunt, postulamus ab illa, ut memor pactorum,
 edicatis suis ne quibus fugitivis colonis receptum det,
 neve eos apud se retineant, sed simul ut admoniti

fuerint us à quibus profugerunt eos reddant. Quonia
 vero et de vicinorum iniuriis magnè sunt nostrarum
 hominum querimoniarum, eorum qui terris Istis vestra
 Prussia sunt finitimi, ad tollendas controuersias istas
 et querimonias, opere praeiuvire esse putamus, limites
 constituere, ut quid summ sit quisqz cognoscat, neqz ultra
 septa quod aiunt transiliat. Quare cupimus ab Istis. v. r.
 ut Iudices commissarios nominari et diem constitui ad
 fines regnandos, ut nos quoqz ad eundem modum no;
 stros designemus, etsi aptum ab ea nobisqz comòdum
 tempus praefinitum viderimus, ad id eos ut fines
 terminent mittamus. Fecerit Istas. v. r. rem no;
 bis gratam neque suis minus quam nostris hominibus usui
 futuram. Dat. Vilnae. XXviij^a Junij Anno 1540

Sigismundus primus rex Polonie
 Letho Kmita Palatino Cracovien

Mag^{re} sincere nobis dilecte. gratum nobis fecit S. tua
 quod nos tempore certiores reddidit, de iniuriis quibus
 homines nostri in terra v. r. Scarpusiu afficiuntur.
 Probatum nobis plurimum ista S. tue vigilantia, qz tan;
 to studio nostrorum comòdis prospicere ac importunitatem
 quorundam propulsare conatur. Legit S. tua ita ut
 cepit, nostrorumqz rationibus pro officio suo diligent
 providere nunquam intermittat. Vellemus quidem, ut
 sermior S. tue paulo maturius venisset, quo pre;
 senti Nuntio Sceni Romanorum Regis, ea qua
 contra nostros parum in Scarpusio amice geruntur,
 nobis renuciare potuisset, Sed nihilominus prescripsi;

mus ea omnia, ad. Nuncium illum graniterq; cum eo
de minoribus istis expostulamus, ac facturum cum po-
tamus, ut lras has nostras Scemo do: Ro: Regi
ostendat, ad cuius Altem, ita ut velle visa est S. tua,
ipfi quoq; copiose de rebus nris scripsimus, atq; ut lra
nobis oblata restituerentur, utq; Stephanus à Canlio,
ne fideiussoria liber promitteretur postulamus.
Quidquid responsi tulerimus de eo S. tuam non cela-
bimus, sumus autem optima spe apud Scem Ro: Re-
gem postulationum nostrarum aequitati locum datum
iri, Interea temporis omni cura provideat S. tua ne
quid homines nostri in terra Scypusiensi detrimenti ca-
pian. Quod si quem aliquid moliri intullexerit, omni
emulatione semota, nos de rebus omnibus faciat cer-
tiores Dat. J. Vilue. xvij Junij, Anno. 1540

Sigismundus primus rex Polonie
Ferdinando Regi Romanorum

Serenissime Princeps, &c. Cum Legatus Altis. vri.
Generosus Georgius Farkacz, proximis superio-
ribus diebus à nobis postulasset, ut ne in animum
nostrum induceremus secus aliquid suspicari de Ma-
gnifico Hieronimo à Lasco Palatino Syradien-
nensi nostram erga illum voluntatem immutarem,
sed eum grā nostra et favore prosequeremur, atq;
vna Commissarios designarem, qui quae sunt in
Comitatu Scypusiensi de finibus deq; minoribus qui-
busdam controuersiis eas disceptarent, Quod Altas
vra eandem ad rem suos quoq; Iudices Comissa-

rios esset datura, Nos pro perpetuo nro erga Alt^m vr^m,
 stram studio facturos nos omnia libenter recipimus, quo
 sublatis litibus sedatisqz controuersis, qu^e sunt, ^{mtz} Alt^m
 vr^m, et nostros homines, amor inter eos, et benivolentia
 mutua coalesceret, hoc quoqz nostro erga Alt^m ^{amori}
 nos esse daturus, ut quem esse apud illam in gratia ac-
 cepissemus cum ipsi quoqz nostri fauoris aura prose-
 queremur, Com^odum autem discesserat Legatus Alt^m
 vr^m, cum venit a Praefecto terre nostrae Scarpusius
 Nuncius qui graniter querebatur de magna vi, mul-
 tisqz ac gravibus iniuriis quibus homines nostri af-
 ficerentur. Nam ad priores illos post nrm e Regno
 discessum non mediocrem cumulum accessisse minas iada-
 ri, pericula intendi, formidines opponi, ut metuendum
 sit ne scintille istae, magnam pariant incendium, Ac ceteras
 quidem iniurias commemorare longum esset, hanc
 unam silentio praeferre non possumus, qu^e ad nos ma-
 xime pertinere videtur, Quod cum falso falsi esset in-
 simulatus homo noster Stephanus, atqz praeter meri-
 tum suum, primum in custodiam traditus, deinde cau-
 tione fideiussoria obstrictus, quoniam grave fuit ho-
 mini innocenti, cum ab omni crimine longissime abis-
 set, suspicionis cuius non carere, ^{et qz} id facere minime
 fuit obligatus, non potuisse tamen eum se tenere
 quin veniret sub conspectum Commissarii Alt^m vr^m,
 Francisci Rivaui, quem tunc ibi esse acceperat, Seqz
 de crimine in cuius suspicionem erat vocatus purga-
 ret, coram quo, cum lras Belensium produxisset,
 ex quibus liquido constaret, eas Capituli lras, quas
 adulteratas per eum nonnulli affirmabant, veras esse,
 atqz integras, neqz vlla ex parte corruptas, lras sunt
 per vim detente, qu^e vel sufficere videbantur ad

terminandas eas, quæ sunt de fimbriis controuersias, quod
 in ijs dilucide perscripta essent omnia, quæ ad fines re:
 gundos pertinerent, Præterea ij sunt Stephano ter:
 rores denunciati, ut si saluti suæ prospectum vellet, et
 patria sua fugere necesse haberet, Quæ res quam sit
 mutua nostra coniunctione digna, Mæcenas vestra vi:
 derit, non sunt contenti hominem nostrum in custodiam
 tradidisse, cum neq; Iuris in eum aliquid haberent,
 neq; comēritus quicquam esset, et cum cautione po:
 stea fideiussoria obstrinxisse, nisi nostras insuper
 lras, quibus ad constituendos vel discēd^{ne}os potius
 terminos opus habebamus, per vim apud se detineret,
 Quod si hæc illo auctore finit, quem in gratia positum
 apud nos cupiebat. Mæcenas. vr̃a. facile coniecturam ca:
 pere potest, qui n̄r erga illum animus esse queat,
 Hoc quoq; proculdubio perspiat, quam nullo negotio
 conatus eius refutare, et documentum in eum sta:
 tuere possimus eiusmodi, quo à simili audacia catēri
 deterreantur, sed aliud nobis suadet amor nostræ or:
 ga Mæcenas vestram, cuius causa multa fecimus, sed ne
 inimicis obis etiam accidat aliquid, quod Mæcenas vr̃am
 offendat, metimur, furor enim fit lesa sepius patien:
 tia. Perfertur ad nos non desse, qui in terram no:
 stram Scarpisiorum nobis à Regno nr̃o absentibus izzu:
 ptionem facere cogitent, hū si quid eiusmodi tentave:
 rint, dabitur à nobis opera, ut eoz suæ temeritatis
 poeniteat, Est autem officin Mæcenas vestra, est eius neces:
 situdinis, quæ nobis cum illa summa intercedit, promi:
 dere ne quid tale existat, quod mutuanam nostram
 coniunctionem dirimere possit. Quod si qui sunt
 qui ferre non possunt, nos eo inter nos esse animo
 quo sumus, et qui Chr̃o opitulante futuri sumus sp̃.

Decet Altem. vram. id genus hominum consiliis loci in;
 hil tribuere et augende potius, quam minuendo mutuo
 nostre amicitiae studere. Quae quantum in nobis situ
 erit, facta tecta quod aint semper manebit, modo ut
 pari nobiscum in eam rem studio Altas vra incumbat.
 Quod vero causam hanc attinet a Mte. vra. postulamus,
 prima ut lras nobis vras Cimitatis nostre Belensis re;
 stitui inbeat, ac literas, quibus id Franciscus Rijvay
 mandet per hunc vrum nobis mittat. Deinde ut man;
 det Prefecto Arcis sue Scapsum, ut Stephanum homine
 nostrum, a cautione fiduciaria libere esse velit.
 Pro quo nos ipsi promittimus, quod se competenti Judi;
 cio sistet, ac de omnibus de quibus fuerit accusatus cau;
 sam dicet. De literis quoque fidei publice, quem saluum
 Conductum vocant ei provideri cupimus, Quas ipsas
 literas per hunc vrum Nuntium nobis mitti postula.
 Quae cum postulata nra summa sint cum aequitate con;
 iuncta, quin ea sit Altas vra factura non dubitamus.
 Quam foelicissimè valere optamus Paty Milna
 Xviij^{to} Julii Anno. . . 1540

Sigismundus primus Rex Polonie
 Antonio Cardinalis. Quatuor

R^{me}, Nobilis Nicolaus Klopogki complures iam Quos
 in^{fide} fuit et clientela R^{mi} do: Joannis Archiepi Quisn
 cui fidem suam industriam, diligentiam, solertiam, cum
 plurimum probasset, Atriensem primum sine Curie
 Magistrum suum cum constituit, deinde ut se laborum
 eius et meritorum memorem prestaret, atqz is fructum

tamen aliquem tribueret villam ei quandam Jesiorko quo
 ad ^{vita} suppeditaret donavit. Ad Arcem Lonicensem, sine
 Mensam suam Archiepiscopalem spectantem, ita ut qui
 cumq; ex eius Villa Prædio censibus, colonis, agris,
 pratis, campis, piscinis, et Molendino haberi prouen-
 tus possent, eos ipse perciperet cuius etiam realem et
 adualem possessionem ei concessit. Quoniam vero do-
 natio hæc quasi quidam videtur esse ab Ecclesia lo-
 norm alienatio ad quam Venerabile Capitulum Que-
 suum, etsi causa Nicolai cupit, consensum tamen suum
 prebere non potest, quod per constitutionem de non alie-
 nandis bonis Ecclesiasticis, in quam iuravit, id ei fa-
 cere non liceat, à R. M. P. vrâ petimus ut operam
 suam interponat. apud S. do. nostrum, quo et dona-
 tionem hanc R. M. do. Archiepi confirmet, et Vene-
 rabile Capitulum à Iuramento absoluat, potestatemq;
 faciat ad hoc donationis genus consentiendi, Quod
 quidem tanto minore negotio à R. P. vrâ impetrari
 posse confidimus, quod alienationem, hanc in non sem-
 piternum tempus sed quoad vixerit modo Nicolaus,
 fieri velimus. Cuius meritorum quo minime sunt, vol-
 garia à R. D. Archiepo rationem haberi aequum
 esse censemus. Quò maiore studio fuerit R. P. vrâ
 in causa, hoc sibi voluntatem nrâ magis deuere-
 bitur. Datis xxvj Mensis Julij Anno 1540

Sigismundus primus Rex Poloniæ

Ciuitati Cŷkawiensi.

I amati grati dilecti. Reddite sunt nobis lre. vestre. quibus querimini de Jure pignorationis sine repressaliarum per nos homini nro Paulo concessio, his verbis scripte ut modestiam in vobis et amilitatem desideremus. Nam si vestri decori obliuiscitis, nostre tamen personæ et dignitatis esse vos memores oportebat, neqz scribendis ad nos literis tanta uti verborum leuitate, Querimini fieri vobis iniuriam quod Jus pignorationis sine repressaliarum. Paulo subdito nro concesserimus, interea tamen ipsi fatemini, quo die Judicem adit homo nro ab illoqz petit ut vocato ad se Osterlando, ad soluendam creditam pecuniam eum cogeret, Judicem comperendinasse negotium atqz in posterum diem reiecissee, Osterlandum interea sibi fuga consuluisse. Quibus verbis an non palam ipsi ostenditis, vestra culpa factum esse ut Osterlandus in Ciuitate vra profugerit? an non, tanquam socius vestro ipsi Judicio peritis? Quo cum ita res habeat, nihil est quod querimini de Jure pignorationis homini nro per nos dato, Illud vobis potius curæ sit, ut ei satisfieri possit, Tum vero non inuiti faciemus ut quod ei concessimus pignorationis Jus, id induci et antiquari renouariqz faciamus. Datis Vilnæ xxij Julii Anno Domini 1540.

Sigismundus primus Rex Poloniæ,
Alberto Marchioni Brandeburgeni
Duci Prussie

Illis Princeps et domine, nepos noster charissime, Stanislaus
mifusores Vratislaviensium facti sunt offensiores, iis qui
sunt eiusdem Artificii in Civitate nostra Cracoviensium,
atque ideo omnes qui ab eis proficiscerentur pro reprobis
haberi, neque in collegium Stanislausorum recipi vo-
luerunt, Eius rei causam cum cognoscere volumus,
lenem admodum et nullius esse momenti comperimus.
Itaque interminati sumus Senatus Vratislaviensium ne per-
mitterent Stanislausos suos, eos qui Cracovia sunt
eiusdem artificii, damno aliquo aut ignominia af-
fici, Nam si quid essent ab eis detimenti accepturi, fo-
re ut ipsi Vratislaviensium prestare nobis id omne cog-
rentur, Qui se postulata nostra facturos responderent,
neque prohibuit quominus eodem loco sint Stanislausos
nosri Cracoviensium, qui sunt omnes alii qui eandem
artem in aliis Civitatibus exercent, Ecce autem cum
Vilnam venissemus, ne à nostris quidem Civitatibus huius
Vilnensium Stanislausoribus recipi eos vidimus, qui
ex Civitate nostra Cracoviensium, ut artem exercebant,
huc venerant, Quod cum molesto animo tulissemus,
edixissemusque serio, ut eos in societatem suam admitter-
rent, fecerunt illi quidem imperata, sed sibi eam rem
fraudi futuram querebantur, Nam qui ab eis profecti
essent, eis in aliis Civitatibus locum non fore, ne in
Prussia quidem, sed quocumque venissent, inde tanquam
reprobos cictos et explosos iri. Quod cum accepis-

semus, Mandamus Cimitatibus terrarum Prussie,
 ne illos qui sunt in Regno nostro Stammfures tali af-
 fectos velint ignominia, ut eos e' coetu suo Ejciant,
 a Vra quoqz Illte postulamus ut suis Cimitatibus hoc ipse
 pitum imperet. Rem nobis gratam et mntna nostra
 cominctione dignam factura. Dats Vilne' vigesima
 tercia mensis Julii Anno 1540.

Sigismundus primus rex Polonie
 Palatinis Capitaneis et iudicibus
 Terre Prussie

Quo tempore Quedam finimus ante annos aliquot, sanc-
 te sunt per nos terrarum Prussie constitutiones: que
 cum essent per Consiliarios earumdem terrarum in Con-
 tius Thormuensis concordate a nobis non ita pridē
 confirmate ad eum Convencium misse sunt, qui proxime
 Mariemburgi habitus est ubi a cunctis ordinibus gra-
 tissimis animis sunt suscepte, Petitumqz est a nobis di-
 ligenter, ut eas in vniuersorum noticiam perducen-
 das curaremus. Quod cum equum esse et iustum
 intelligamus, ita ut alijs Arcium nstrarum, et Cimi-
 tatium Prefectis tue quoqz f. mandamus, ut consti-
 tutiomm istarum exemplum apud se habeat, eas manu
 teneat cum effectu, atqz ubi rei causus et exigen-
 tia ita postulauerit exequatur. Juxta earum vim
 et tenorem Iudicia sua cum prinata tum publica
 dirigat. pro gra nostra aliter f. tua non factura.
 Dats Vilne' vltima Junij Anno 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
Consiliarius Prussie

Rendi in Christo pater et domine, Magnifici. Quod S. tibus.
& F. vestris gratè aciderunt constitutiones quas ma:
im nostra subscriptas illis misimus lubenti animo adre:
pinus, neqz inmiti fecimus quod à nobis petierunt,
ut omnium Artium nostrarum et Cinitatum Praefe:
tis atqz omnibus quorum interest scriptis ad unum
quemqz seorsum literis, mandarem, quo quisqz exem:
plum constitutionum istarum domi suæ haberet, illis
intereat, illas exequeretur, neqz vel vnguem la:
tum sine indicando sine quidvis aliud agendo ab
illis discederet.

Ceterum quod petunt. S. et F. v're, ut quasi vica:
rium aliquem et locum tenentem demus Mag^{ro} Joani
à Lusianis Palatino Culmen', quod is propter et
etatem et Valetudinem suam affectam prohibere non
potest, quæ patrantur in terra Culmen' latrocinia,
Id cum nondum à nobis cuiquam concessum sit, toto
hoc tempore quo ad Regni nr'i gubernacula sedem,
non visum est nobis in hac ingranescente nr'a ætate,
nomi aliquid constituere, Cum praesertim non desu:
t viros sciremus in Regno nr'o qui hoc exemplo
idem sibi à nobis concedi peterent, Cuius vel solig
rei causa legitimam vacationem expectare satius
duimus, quam eadem de re aliis quoqz nos ro:
gandi ansam dare. Poterit Palatinus rationem
aliam invenire qua cedet id genus et latrocinia re:

primatur, nos quoque & etate et valetudine sumus affecta,
neque tamen officium nostrum Regium à quoque desidera-
ri putamus. Quod sumptum attinet ad Instan-
randum Jus Culmen à S. et F. vris certiores reddi
cupimus, quanta in eam rem pecunia operis fore existi-
ment.

Quod vero commissionem dari petunt
contra Nobilem Sigismundum Grudziensky, id nobis
prestare non licet, Ita enim Regni constitutio nobis
cantum est, ut coram suo quocumque Iudice convenire op-
porteat, Neque nobis fas est processus istos iudiciarios
non observare.

De Parroli Elbingen quod petunt S. et F. vris, nos
ea in re prioris Donationis nostrae literas, si eis em-
date sunt abilis est mantenebimus, et ab aliis manib;
vris volumus.

Ad monasteriorum Praefectos scripsimus ita ut petunt
S. et F. vras facturosque eos confidimus ut pro vi-
sili sua, ad Scholarum restorationem subsidium
aliquot dent pecuniarum. Dat. Vilnae. octava Ju-
lii Anno. 1540.

Sigismundus primus rex Polonie
Abbatibus Prussie

Ventis et religiose nobis dilecti, Quandoquidem
ea nunc sunt tempora ut refrigerit charitas, abun-
det multorum iniquitas, et per quam pauci reperiantur,
qui relicto seculo vite se tradere velint monasticae,
nihilominus Abbatiarum et monasteriorum prouen-
tus satis sint robres cum pauci admodum in eis alantur;

tur. petierunt à nobis Consiliarii terrarum nostrarum
 Prussie, ut cum Deo tuam, tum alios Abbates, et mona;
 steriorum praefectos in terris nostris Prussie hortare;
 mur, quo ex praesentibus aliquid impertire velint,
 Ad ludum literarium instaurandum bonasq; artes in
 terris Prussie prouehendas, quod cum aqua nobis visa
 sit eorum petitio, neq; aliam in rem honestiorem pro;
 uentus Monasteriorum expendi possint quam in lite;
 rarum studia promouenda, Hortamur Deo tuam ut qd;
 erat impensura in alendos religiosos fratres, si aequi nu;
 meri essent atq; fuerint, bonis illis temporibus, id con;
 uertat in excitanda et promouenda literarum studia,
 iuxta Consiliariorum nostrorum voluntatem, quam
 proculdubio tuis suis Domini tua declararunt. factura
 pro gra uia & officio. Patris Vilni, octauana
 mensis Iulii Anno Domini 1540

Sigismundus primus rex Poloniae
 Ioanni Dantisco Ep'o Varmensi

Unde in Christo pater Sincere nobis dilecte, Quod
 scribit ad nos P. v'ra. de stipendiis quod Lipsiae debent;
 tur iis qui ex terris nostris Prussie propter ingenij cul;
 tum capiendum eo proficiantur, atq; à nobis petit ut
 rationem ineamus, qua prouideri queat, ut ne stipendia
 ista intercant, si nemo ex terris Prussie Lipsiam fuerit
 profectus, ea abinde intelleximus, Coeterum quod petit
 à nobis P. v'ra. id ipsi potius eam ut faciat hortamur,
 rationemq; nobis com'ostret, qua stipendia ista conser;
 uari possent, Nam si alia non est, quam ut libera sit

hominibus nostris — ipsam profectio etiam atq; etiam
videat. P. vr̃a, ne' dum capiti moderi debeat redovial
curasse videatur, nobis certe minus esse stipendiomm
quam animarum iactura videtur. De cæteris rebus
ex lris Rudi in Chr̃o. P. Do: Samuelis Epi Chelmen
Regni nostri Procancelarii P. vr̃a cognoscat. Dat
Vilne' vigesima quarta Julii. Anno. .1. 5. 40.

Sigismundus primus, Rex Polonie
Joanni Dantisco Ep̃o Varmiensi

Unde, Quod attinet ad adictum nostrum de non
ferendis in Regno ur̃o iis, qui sunt pravis heretico-
rum opinionibus imbuti, deq; renouandis, qui in locis
de heresi suspectis comorantur, de eo non est necesse
P. vr̃am omnia ad nos referre, plerisq; in rebus suo
Iudicio utatur licebit, Scholas Lutheranas vitari vo-
luntus ab omnibus, qui sunt ditionis nostre, libros illi
hereticorum à quocunq; legi prohibemus: neq; passa-
ri sumus, ut eorum dogmata, quis in terris nostris
spargat, Quominus autem liceat alieni aut mercaturam
facere, aut artem aliquam exercere in vicinis locis, dif-
ficili caneri potest, propius hæc res ad P. vr̃am, quam
ad nos pertinere videtur, nam illa, in animas Discipulorum
suo, nos in corpora tantum imperium habemus, Illius
itaq; proprium est manus providere, ne qua labe mentes
hominum inficiantur, Nos nostra ad ea rem authori-
tatem libenter P. vr̃a. accomodabimus.

De Elbingensibus gratum nobis est, quod officii sui
memores P. vr̃is vestre dicto se audientes fore pollicet.

erit autem gratus, cum quod verbis promittunt, id
eos re ipsa praestitisse cognoverimus. De Stipendius
Lipsiensibus vestra. L. Iudicium facimus, ea ne sa-
tis putet interire, an ut pereant, tot animae, quas pro-
p^{anguine} Christ^{us} redemit, pestilentissimis de fide et re-
ligione opinionibus infectae, sed si ratio tamen aliqua
reperiri queat, qua salva esse possint stipendia, etiam
ut nemo Lipsiam proficiat, quam diu hac ibi ta-
lena animarum pestis grassatur, modo ut cum nobis
ostendat. L. v^{ra}. libenter eam amplectemur, ut ne
intercant stipendia pro virili nostra providere conabi-
mur, Sed si alterius sit rei iactura facienda nobis qui-
dem stipendiorum quam animarum iactura minus esse
videretur.

De moneta scripsimus, ad Ill^lrem Do: Ducem Prus:
sic ut ab ea cunctanda supersedat, omni etiam cura pro-
videbimus, ut qui eam adulterant, huius deprehensi de-
bitas poenas luant. Dat^{us}. Viln^{ae}. quarta Julii. Anno
Do: 1540.

Ioannes Comes à Tarnow Castellanus
Craconien^{sis} exercituum regni Polonie du-
ctor generalis, Bone^{re} regne Polonie.

Retulerunt mihi Iudei Craconien^{ses} se à quodam Iudeo
ex Turcia transfuga, apud S. M. Regiam delatos esse,
quod Christianos clam religionem, et sectam doceret
suam, Ceterum affirmant, et se plane hoc crimine
non esse obnoxios, et illum eos accusasse, non quod illi
de hac re constaret, sed odio adductum, Nam cum se
ad illos contulisset, et ut more illorum sumptibus

cum inarent ac in alias Cinitates victus petendi gratia proficiatq; cum paterentur, eos rogassent, negauerunt esse se facturos, propterea q; repudiata illorum religionis forma, machinaticam induisset, hic desperatis rebus, communicato consilio cum Iudeis illis qui baptismo recepti sunt in numerum Christianorum, oleiscendi studio profectus ad S. Mtem. Regiam erat, fingit eam accusandi causam, ac S. Mti. Regie. persuasit ut mandauerit nonnullos ex primoribus Iudeis conijci in carcerem, Qui cum mihi narrarent se malevolentia hominis ita accusatos esse, petierunt à me, ut apud S. Mtem. Regiam intercederem, ne incognita causa aliquid in eos hoc nomine grauius statueri dignaretur, se enim causam suam probaturos esse, Quod quidem dixi me esse facturum, tantum quantum inflicta illorum requireret. Semper enim et Mtas. vram et omes homines testatus sum sum opere me cupisse, ut in sceleratos animaduertetur, et Iudeos, si compertum erit eius criminis obnoxios esse, vellem penas dare. Sed quia preter culpam hoc in se conferri dicunt, et rogauerunt me ut intercessione mea ad purgandum se admitteretur S. Mtem. vram. rogo benigno patrocinio, et intercessione sua efficere dignetur apud S. Mtem. Regiam, ne sua Mtas. aduersario illorum prius fidem adhiberet, quam causam utriusq; partis cognouerit. Nam etsi ex Christianorum coetu eieci sunt, tamen Ius suum illis reddi debet, nec oportet eos preter equum violare, Sunt enim perinde, ac nos homines, fert eos respiciendo sunt comodo Carere. Mth. sue. Quod si fortassis aduersarius cum apud S. Mtem. Regiam eos in crimen vocaret, adhibuerat alienius auctoritatem qua fidem accusationi faceret suae, nihil minus tamen indicari deberet, priusquam de causa inquireretur,

eos causa sua iure cadere debere, Nam ut nemini detra-
ham, solebant nonnulli eorum Praefecti ut eos exhan-
virent, cum ipsi pecunia egerent, fingere causas illos apud
S. Mtem suam accusa insinuandi. Quid mirum si
istorum nunc apud S. Mtem suam accusandorum ea-
dem sit causa, Ego de illis hoc maxime nomine apud
S. Mtem vram intercedo, Quod mihi videtur aequum
postulare. Postremo comendo plurimum me meaqz para-
tissima obsequia gratia S. Mti vre, Et Deo. Deum
precor ut eam diutissime felicissimeqz incolumem
esse conservet. Dat. Sandomir. 25 Julii
Anno Domi. 1540

Petrus Kmitha de Vismieze Palati-
nus et Capitaneus Crac regni Mar-
sbalens Bone Regni Polonie

Reddite sunt mihi S. Mti. Regis lre a vicecapitano
meo Cracovien, absenti mihi in Russiam transmissis
ex quibus cum magna admiratione intellexi ea, quae de
Iudeis Cracovienfibus, tanquam horrenda et imma-
nia, ad Regiam Mtem nescio vero ne an falso rumo-
re delata sunt, qd vixt ex Iudeorum, quadam quasi
occulta conspiratione partim fides religioqz Christia-
na, partim vero ipsum vestrarum Mtem Regnum
periclitari debeat, quod mihi hercle non est veri-
simile, Nam Iudei nondum^{eo} potestatis authoritatisqz
pervenierunt, ut vel Remptam turbare vel tantis
et tam magnis rebus contraire, ac negotium facessere
possint, Verum potius anguror eas res a quoquam
sic esse confictas, et ex subordinatione alicuius diri-

natas. Mihi Regia ita de~~re~~arratas, ut si eis fides
 adhibeatur in perniciosam internicionemque ipsorum
 Iudeorum, redimere possint. Qui quidem Iudei cum
 nihil designauerint ac patrauerint mali, ob quod meri-
 to instigari et puniri debeant, Tamen à S.
 M^{te} Regia mihi satis sive mandatum est, ut ipsos
 sive castigarem, captivitatique inicerem, Ego vero
 inter omnes sui M^{ti} seruitores, nemini secundus esse
 cupiens in exequendis iustis sui M^{ti} mandatis, mul-
 tum diutius mecum cogitabam quid cum prefatis Ju-
 deis facere debeam: cum hoc toto tempore post dis-
 cessum v^{ost}rum M^{ti} ex Regno nulla hactenus
 à Iudeis sunt profecta aditque tanta facinora et sc^{ilicet}
 lera pro quibus Iudei si fuerint convicti, dignas ac
 meritas dare lucreeque poenas debeant! Nam in nullo
 reprobos convictos malo non solum religiosum puni-
 re est! Verum etiam horrendum ac imane, Ego aut
 cum videam æque iudeo atque Christiano unam et
 eandem prestari debere iusticiam, suadente id atque
 mouente divina pariter ac humana lege, indagandum
 esset, certe cominus ac cum diligenter, ut aliquid
 tandem hac dignum suspicionem in lucem erumpere
 possit, Cum vero certi quippiam super hac re emer-
 serit, tum demum ipsi Iudei haud impune id anferri,
 sed secundum iustum iudicium et scelera eorum in-
 dicari puniriq^{ue} debebunt. Ac certe Serm^a Regina,
 ego plane satis scire investigareq^{ue} non possum, cuius-
 modi hæc res sit, et vnde talis suspicio alicui na-
 ta sit, Quænam sit, ficta ne an vera? Hæc Ju-
 deorum coniuratio, à qua ut nunc emignam metue-
 dum est, ita propemodum mihi satis persuadere non
 possum, ut ad simplicem et nullis rationibus submi-

xam dilationem, Ipsi indei imérito debeant tantam su-
 bire ultionem penamqz. Quos quidem ego ob solam
 hanc suspicionem ad S. M^{ty} Regio^{is} mandatum ad
 carceres conjicere mandavi, reliquos vero utpote
 absentes, et quosdam etiam infirmos sub gravi fidei
 iussoria cautione. Postquam conaluerint in loco cer-
 to, ceteri Iudei constituere sunt astricti, Idcirco etia
 Sc^{ilicet}ma M^{ajestatis} v^{est}re. Reginal^{iter} animadvertere id atqz
 iusta apud se ratione expendere dignetur iniquum
 esse, aliqua animadversione in eos utendum, quorum
 nulla errata, etiam levia in propatulum prodierunt.
 Quamobrem M^{ajestatem} v^{est}ram Reginal^{iter} ego, dignetur ad
 S. M^{ajestatem} Regiam gratioso^{iter} interpellare ut ipsi Iudei Gar.
 captivitatem libere evadant, et in fidei iussoria cautione
 mancant, donec vel ea suspicionem purgati, vel de aliqui-
 bus sceleribus convicti fuerint, Nam satius est eos, ali-
 quid operis agere, et sub fidei iussoria cautione esse, quam
 in ipsis carceribus otiosos, tempus sine fruge transi-
 gere, Qui tamen si in culpa reperi convictiqz fuerint,
 haud impune, id auferre, sed scdm instum iudicium, et
 scelera eorum indicari puniriqz debebunt

Sigismundus primus Rex Polonie
 Petro Kmitba de Vismieze Ialatio
 et Capitaneo Crae^{tie} regi Marshalco

Mag^{ist}re sincere dilecte. Adepinus lras S^{ignificatus} tuc, quibz
 magnis precibus a nobis contendit, ut ne quid in
 Iudeos gravius consulamus: in dicta causa, neque supli-
 cis aliquo afficiamus nisi convictos criminum in
 quarum suspicionem apud nos sunt vocati, Quod

quidem tanto studio à nobis petere S. tuam nōnihil
 sumus admirati. Cum sciat natura nos magis ad mise-
 ricordiam propensos, quā ad severitatem esse implica-
 tos. Quādo enim nos condemnāmus aliquem, non cō-
 mictum aut in manifeste scelere deprehensum, aut
 quē maior est de nobis querimonia, quā quod clemē-
 tia peccare nimis videāmur. Quare nihil attinebat
 hoc genus obtestationis apud nos uti, cum neqz ferat
 natura nra, neqz fuerit vūqz moris nostri, severitate
 uti erga innocuos aut non comictos. Nam quod nos
 Judcos in custodiam tradi iussimus, non ea rōne fe-
 cimus, quod supplicium de omnibus sumptum vellemus,
 sed cum essent ad nos eorum nomina delata, nosqz
 exploratum misissemus, verō nē an falso insinulati
 essent. Ideo illos in custodiam tradi iussimus, nē ul-
 gata refuga sibi consulerent. Quod si Christiano sepe
 fit, ob non gravissimam suspicionem, cur indignum
 videri debet, si idem Judco accidat quem certe meliori
 conditione quā Christianū esse non oportet, ut ante
 cognoscat S. tua graviora esse scelera, de quibus apud
 nos Judci sunt insinulati ita rem accipiat, Quāto super-
 iori proximo iuratorum hominum testimoniis fringē-
 docti, complures Christiani à Judcis esse circumci-
 sos. Fuit eo ipso anno Nandoralbe Judcus quidam, qui
 statim à felicis nro in hanc Civitatem nrām ingres-
 su nobis narravit se vidisse tunc plures centum cir-
 cumcisos, qui ex Regno nostro Nandoralbam pulsī
 essent. Quorum plures cum Coniugum liberorumqz
 suorum desiderio tenerentur esse in reditu à Judcis
 in Sinagogis crudeliter interfectos. Præterea mi-
 sisse Judcos ad Turcarum Cæsarem petissiqz, ut
 scriberet nobis quo potestatem eis faceremus ex

Regno nostro in Turciam migrandi, posse se illi non
 paruo vsui^{fore}, Respondisse Caesarem nihil opus^{esse} Tris esse,
 Venturum se ipsum aliquando, et quæadmodum fecit
 in Vngaria, se non Iudeos modo, sed ipsos etiam Chri-
 stianos ex Regno nostro ^{exagurum} ~~exagurum~~ ^{statuendum}, hac cum essent
 ad nos delata continui certe à nobis non oportuit,
 Cum delationem hanc magis etiam confirmaret, in-
 terpres noster Turcicus Armenus, qui vidisse se apud
 apud Theljimaiebat Iudeorum quindecim curru-
 rebus omnes qui ex Regno nro in Turciam velhe-
 rantur, Hinc accessit fuga Cantoris et aliorum no-
 millorum qui ut primum tractati de us eorum sceler-
 ribus cognouerunt, in pedes se coniecerunt, Quod
 proculdubio alii quoque fecisset nisi mature à nobis
 ut caperentur promissum esset. Ea itaque fuit causa,
 quæ obrem capita in custodiam tradi iussimus, ac mi-
 simus certa in loca, qui omnia, omnibus vestigiis in-
 dagata ad nos adferant, Ex quibus cum certi ali-
 quid cognouerimus, communicato Cum S. tua, et aliis
 Consiliariis nris consilio, quid de Iudeis statuendum
 sit videbimus, Interim vero, ut S. tue actedamus
 consilio Iudeos detentos dimitti ad fideiussoriam cau-
 tionem permittimus, ea tamen conditione, ut fidei-
 iuscebant omnes Iudei Crac, quod detenti se statuet
 et Iudicio sistant, ubi mandauerimus, fideiussio autem
 sit ad viginti millia floren. Vngaricalium. Sic factu-
 ra tua S. Dat. Vilna nona Julii, Anno Do-
 minij. 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Joanni de Tarnow Castellano Crac'
 Exercituum regni Polonie Duci
 generali

Magnifice sincere dilige. Non ignorat S. v^{ra}, quā sit clement et benigna natura n^{ra}, ut vnum hoc sit quod nobis vitio dari consueverit, q^d leniores sumus quā oportet, multosq^{ue} n^{ra} hac lenitas deteriores reddat, Quominus soliatam esse oportet Stē^m tuam, ne quid severius in Iudeos statuamus neve sentem cum infonti vna plectamus, Non est hoc moris nostri, non fuit natura n^{ra}, omibus remissiores potius in poena contra illos decernēda, quā satis severi fuisse videbimur, Nam si vera sunt quæ ad nos perferuntur nullo non digni sunt suplicio qui talia patrasse dicuntur, Quæ quidem S. tuam celare volumus, Ita enim se res habet. Anno superiore fuimus edocti iuratorum hominum testimonis complures Christianos à Iudeis esse circumcisos. Itē. Hinc Iudei delationi quo plus fidei habeamus, facit fuga Cantoris et nonnullorum in Russia capitum, Retulit enim nobis interpretes noster Armenus, plus quindē^m currus esse se vidisse oneratos in Thebena qui ex Regno n^{ro} vehabantur, Neq^{ue} satis credibile est, quantos ex terris nostris thesauros exportaverint, Sed nos tamen nihil in eos gravior consuevimus nisi convictos: neq^{ue} præter scientiam S^{ts} tue quicquā^m faciemus. Cuius ut aliis in rebus, ita in hac quoq^{ue} consilio libenter utemur. Nunc quoq^{ue} diminus hoc præcibus S^{ts}. tue, ut eos liberos e custodia dimitti inberemus, sub cautione tamen fideius;

7
atq^{ue} ut
supra

sorvia viginti millium Ducatorum in auro, posteaqua
 ex iis quos in Russiam misimus certiora nobis fue-
 rint allata. Cum St. tua communicabimus, ut ipsa
 quoque suam nobis sententiam perscribat,
 De Tartaris quoque S. tua scribit minime vana esse,
 et nuntio eorum qui hoc venit cognovimus, Is
 enim neolesti ferre dicit Domum suam, quod quae promissa
 sunt à nobis tardius praestantur, atque cum omnino
 statuisse Moschorum potius quam nostrum donati-
 vum accipere; Quod serio ne dicat, aut ut hoc terrore
 plus à nobis aliquid abradat, certum non habemus.
 Sed S. tamen tuam hortamur, ut pro officio suo pro-
 videre velit, ne quid Regnum nostrum detrimendi adi-
 pias.
 Molestum nobis est quod tardius est hic pecunia colligi
 accipimus, quae in Concilio est decreta, veremur
 ne ista cunctatio impediatur, quominus mature possit
 provideri. Nihilominus quantum potest S. tua, tantum
 det operam, ut si quae manus hostium aduerit, ne eos
 offendat imparatos. Nos interea Thesaurarius Re-
 gni nostri mandabimus, ut quam celerissime pecuniam
 curet coacervandam. Datis Vilnae. 15 Julii Anno
 domini 1540.

Sigismundus primus rex Polonie
Ianus Latański Palatino Posn.

Magnifice sincere dilecte, Detulit ad nos Iudeus quidam
se cum anno superiori proximo Manderallbe' fuisset, vi:
disse plures centum Iudeos ex Regno nro pulses, qui
a fide nra Christiana ad Iudeorum perfidiam cum essent
prolapsi, circumcisiq; se ab illis passi erant, hii quoniam
et Cominges suas, et liberos et facultates in Regno re:
liquerant, tanto earum rerum desiderio turbantur
ut facere nequaquam potuerint, quin redditum Iudeis in:
vitis pararent, A quibus postea crudeliter sunt in Sij:
nagogis interfecti. Narravit idem, qd a Casare Turca:
rum petierunt, ut scriptis ad nos tuis, a nobis postula:
ret, quo potestatem faceremus Iudeis omnibus qui sunt
in Regno ditionibusq; nostris in Turciam migrandi.
Casar autem responderet, nihil opus esse literis, ven:
turum semetipsum, atq; ita ut in Ungaria fecisset,
non Iudeos modo, sed ipsos etiam una Christianos e'
Regno nro exacturum. Multa preterea dixit alia
quae longum esset omnia scribere, Et si vero coeurrent
plurima, quam ea quae per Iudeum sunt ad nos delata
nimis esse vana existimemus. pro more tamen nro,
nihil agendum precipitanter putamus, sed in Ru:
ssiam quosdam exploratum misimus, qui Archite:
ctos istorum scelerum diligenter investigarent et com:
prehendendi curarent. Quoniam vero verbumur
ne re voluta, in pedes se Iudei conijcerent, quod etiam
nonnulli fecerunt, atq; una cum suis facultatibus,

in Regno profugerent, Capita eorum, cum Craconia tum
aliis locis capi iussimus et in Custodiam tradi quae tamen
ipsa postea dimisimus sub cautione fideiussoria viginti
millium aureorum, quam Iudei omnes praestiterunt, quod
eos in Iudicium nostrum vocatos sistere velint, Idem à
S. tua Posui fieri volumus, ut vocati ad se Iudei, Bi-
sko, Jacobo, Schernifert, Jacobo Rathke cum genero Al-
er, Rabbi, Samuel, aut eos in custodiam tradat aut
fideiubere pro eis ceteros Iudeos cogat ad summam decem
millium aureorum quod eos indicio sistant, cum à nobis
vocati fuerint quodque sint indicatum facturi Dat^{us}
Vilnae nona Julii Anno Domini 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
Senermo Boner Castellano Zarno:
nien' Zuppario Crac.

Encrosc. Curatum est nobis. quod S. tua mandata de
Iudeis nostra ita diligenter exhauserit, vellemus Can-
torem non effugisse, qui cum aliorum scelerum multo-
rum fuit patrorum tum infelicem illam mulierem
ad eam in qua mortua est Dementiam adiecit, Quom-
modo primi Regni nostri Consiliarii magno à nobis stu-
dio contraxerunt, ut eos liberos à custodia dimitti
iuberemus sub cautione fideiussoria, fecimus id in eo-
rum gratiam. Cauenturque pro eis Iudei omnes vigin-
ti millibus Ducatorum, fore ut simul atque iusserimus,
hos ipsos ^{qui} capti sunt indicio sistant, ut autem sciat
tua quoque S. quod nos causa impulserit ut Iudeos ca-
pi iuberemus ita rem accipiat, Anno superiori pro-
ximo. 19. Delationem hanc ut ne fictam putemus

vide in
Epistola
praecedenti
ad Palatinum
Crac.

facit et Cantoris fuga et aliorum in Russia multorum
 qui magnos e Regno nro thesauros in Turciam expor-
 tarunt, Misimus in Russiam nomillos qui omnia om-
 nibus ad nos vestigijs indagata adferant, ex ijs ubi
 certiora cognoverimus tum quid sit nobis de Iudeis
 statuendum, videbimus. Dats vilni. x. Julii Anno
 Domi 1540.

Scheda in Iris Castelani Pala-
 timi et Supparii Cracouien. in-
 clusa.

Præterea perlatum est ad nos, magnos adus à Iudeis
 thesauros ex Regno nro in Turciam exportari, ita
 non sua modo verum et Christianorum bona, si qui eis
 aut crediderunt aut oppignararunt aliquid offerant.
 Quæ ex re ista intelligit magnam ad Regnum nostrum
 incommodum peruenire. Quamobrem provideri ab illa
 cupimus, ut ne deinceps aliquid exportent pecunie,
 sed ubi eam consequuti sunt ibi ea utantur.

Sigismundus primus Rex Poloniæ
 Ioanni à Tharnow Comiti Castellano
 Crac. Exercituum regni Ductori
 Vniuersali

Mag^{re} sincere dilecte. Et si nos hic summa cura provide-
 mus si quafiât repentina hostium incursio, ut ne quid
 magnus Ducatus noster detrimenti accipiat, non minor
 tamen nos angit sollicitudo de Regno nostro: cuius ra-
 tionibus maxime prospicere cupimus, perfertur enim
 ad nos deliberatum esse omnino Tartaris in terras no-
 stras impetum facere, atque eas ferro et igne populati,
 utinam autem falsum id sit quod perfertur, neque enim
 ut ita rem habere credamus adduci possumus. Sed nos
 nihilominus omnia facere atque omni cura providere
 oportet, ut ne quid de impromiso accidat rationesque
 Regni nostri in tuto collocentur. Cum praesertim qui
 Cracoviæ missus erat à nobis ad Tartaros Ilm-
 atias, is nondum redierit, Cum autem à Regno
 nos longius absimus S. tua autem Principem est:
 hic inter Consiliarios locum teneat, et Regni no-
 stri Exercitum Imperatorem agat, eius esse officium
 videtur ut provideat: si quid insperato eveniat,
 ne nos imparatos hostis offendat. Odoretur preterea
 diligenter S. tua quid apud hostes agatur, quid
 consilii capiant, atque omnia ad nos omnibus vestigiis
 indagata perscribat. Nos Regni nostri Thesauraria-
 rio mandavimus, ut pecuniam primo quoque tempore
 cogi faciat, et ex ea milites conscribat.

In magno Ducatu hoc nostro, quatuor iam territoria
 in procinctu sunt, quorum homines à Iudiciis libe-

leros fecimus, atq; ea in diem Simonis et Jude reica-
 mus, habentq; in mandatis si maiores hostium copia in
 Regni inuadant, quam ut par eis esse possit exercitus
 Regni nri, ut se cum eo coniungat, Hoc ipsum facere tenet
 litur exercitus Regni nostri, si se hostes in magnum
 Ducatum inuaserint, In quo et omnes, etiam si necessi-
 tas foret viritum insurgerent mandamus, Nunc
 S. tua dabit operam ut ex ista parte ne quid desit,
 quod ad reprimendum hostium impetum pertinerit.
 Factura pro fide atq; officio suo et gratia nostra
 Dats. vilur. vigesima secunda mensis Julii Anno
 Domini 1540.

Territoria ex quibus in prociectu sunt homines,
 sunt hae Bijelscew. Drohicew. Camienecew. Bygisten.
 et Mielnicew.

Schedam lris Castellani Craco-
 uensis inclusa

Post scriptas lras nostras, venit ad nos a Palatino
 Kiouicw Nuntius, qui narrat redire iam eos Nuntios
 qui Cracovia missi a nobis ad Tartaros fuerunt,
 ex quibus cum esset Palatinus percontatus quid rerum
 adferrent respondere noluerunt, quod per se ipsos po-
 tius quam per alium quempiam qui attulissent nos
 cognoscere velle dicerent, Itaq; bona spe sumus
 optatum eos nobis Nuntium allaturos, Nam qui ad-
 venit ex Kiouia negat auditum esse ibi quidquam
 de Tartarorum incursione

Sigismundus primus Rex Poloniæ
 Adami de Tharnow Castellano Crac,
 Exercituum regni Poloniæ Capit' gnali

Magister sincere dilecte Mirari satis non possumus quo an-
 thore rumor hic de Tartarorum exercitu isthuc
 peruenit, Nam ad nos non modo nihil eiusmodi,
 Verum etiam pacata omnia adferuntur. Dedinus nego-
 tium Capitaneis nostris qui sunt in finibus, ut diligen-
 ter si quid molirentur Tartari explorarent, ac nulla
 mora interposita, nobis remitti curarent. Hactenus
 præter id, quod S. tue scripsimus, nihil est nobis si-
 gnificatum, Quod etiam rediit nuntius à Legato
 Tartarorum qui hic est missus, is à Cesare literas
 involucris quidem nonnullis tectas attulit, Sed quas
 tamen Legatus in eam sententiam interpretatur, ut
 enim omnino pacis stare velle affirmet, se ipsum no-
 bis in obsidem dat, ac si verum sit istud quod spar-
 gitur inuasisse Tartaros aut inuasuros, hoc anno
 in Ditiones nostras causam se dicturum negat, quin
 ultimum de supplicium sumamus, Itaque panicus iste,
 nobis terror videtur. Mittimus autem S. tue lras
 Cesaris Tartarorum, quæ quoniam nos falo con-
 crisse falso fuit, ad Tartaros allatum, ad Seren-
 filium nostrum scripte sunt: et nonnulla secus in
 eis habentur, quam in pactis præscripta fuerunt,
 Id Legatus imperitia eius qui scripsit factum affir-
 mat, Quod vero quindecim millium fit mentio id
 ita intelligi vult, ut ea quæ secundum pacta Cesari
 dabuntur, perinde sit accepturus, ac si quindecim milia

data essent. Sed nos tamen nostrum adhuc volucrum
 Nuntium de sententia consilioq; Senatorum hic no:
 strorum ad Caesarem mittimus, quo planiora omnia ad
 nos ab eo referat, Interca temporis, et pamm et reli:
 qua secundum pacta Legato curari iussimus, ut ne mo:
 ra nostra Caesar Thartarorum ad donatimum à
 Moschis potius accipendum adducatur, neq; cavere no:
 stris hominibus intermitteremus, ne quid detrimenti acci:
 piant, probatur nobis S. tue consilium de petendis,
 a Valago suppetiis, Sed venerunt nunc ab eo ipso Nu:
 cii qui inter cetera petierunt à nobis si qua fieret
 in Valagiam Thartarorum incursio, ut ei suppetias
 ferremus, Nam si se ij potius in actiones nostras imi:
 sissent facturum Vaijvodam quoq; ut tota nobiscum
 arma iungat, atq; omnibus viribus suis nostro militi
 succurrat, Nobis autem integrum non est de tanta
 re quicquam absq; consilio Regni nri. Senatorum,
 statuere, Neq; videmur ei posse auxilia vlla promitti:
 re nisi maioribus in Comitibus Regni hoc sit decretum,
 Qua de re tua quoq; S. sententiam expectamus.
 Datt Vilni secunda Augusti. Anno. 1540.

Sigismundus primus Rex Poloniæ,
 Ioanni de Tarnow Castellano Craconiensi
 Exercituum regni supremo Duci

Probatur nobis id plurimum, qd S. tua Nuncius Vajvode
 praesidia poscentem ita à se dimiserit, ut neqz pollicita
 ei quicquam sit, neqz tamen de spe prorsus eum deriderit,
 Quod vero nr̃am ea de re sententiam requirit, ne nos qui-
 dem aliquid certi statuere possimus absqz Senatorum
 Regni nr̃i consilio. Ac quomodo S. tua non
 ausa est tantum ingenio suo fidere, ut in alterutram
 partem certi quidpiam responderet, eadem est nr̃a quoqz
 ratio, Et si enim tres hic nobiscum sint Regni nostri
 Consiliarii, cum tamen multo plures absint, absqz eoru
 scientia et consensu fas nobis non esse videtur, deliberati
 aliquid statuere, tanta de re praesertim, quam summa cura
 expendi plurimum Regni nostri interest, memoria huius-
 mus, quo tempore capita foederum sunt perscripta, inter
 Regnum nr̃um et terram Valachiam, fuisse hac de re
 agitatam, utrum id quoqz inseri oporteret de ferendis
 mutuo auxiliis, Sed omnes Regni nr̃i Senatores et
 Consiliarios reclamasse plurimum. Nunc nos illis ab-
 sentibus contrarium decernere ipsa S. tua perspicit, quam
 minime conveniat, Quod si contra solos Tartaros res
 esset, facilius inducere animum possemus, ad praesidia
 Valachis ferenda, Nunc qui venerunt ad nos eorum
 Legati, aperti nobis dixerunt ex mandato Caesaris
 Turcarum, eos in proinde esse, neqz tamen satis consta-
 re, quorsum vires suas convertere velint, ex his ver-
 bis facile coniecturam facere licet, si se in Valachiam

miserint, non eos id nisi mandato Caesaris Turcarum fa-
 cturos. Cum praesertim hoc eis obscurum esse non possit,
 eam provinciam totam in fide esse Caesaris. Quod si nos
 interea auxilium aliquid tulissemus, interpretaturus ed
 esset Caesar Turcarum, quasi foedera per nos violata
 essent: Cum praesertim occasione tantum opus sit impro-
 bitati, atq; ita ingens discrimen effugere vix possemus,
 sed nihilominus ~~vix~~ interest Regni nri ut suspensus
 potius teneatur Vaijvoda, quam ut praecisa auxilia
 ei negentur. Cum itaq; redierit Ilmectius, poterit
 ei S. tua respondere, quod ad nos ea de re retulerit,
 nos vero non aliud responsi dederimus, quam quod ea
 de re missi sunt ad nos huc Legati Vaijvode, per q's
 nostram suam voluntatem declaraturi, Ita res eo
 usq; ducetur, dum certo constare queat, in quam ter-
 ram Thartari sint irrupturi. Qui si in Moschoniā
 intraverit, quod eos facturos Legati eorum Thartaro-
 rum pollicentur, et Vaijvodam retinebimus, et nihil ta-
 men interea statuimus, quod cum aliquo esset pericu-
 lo coniunctum, Nos hic bona spe sumus pactata fore omnia
 hoc anno, Tartaris, ut antea scripsimus S. tuae,
 donativum mittimus. Dats Vilnae, nova Augusti
 Anno .1540.

Saibkierei Coesar thartarorum
Sigismundo primo Polonie regi

Wielkiej Ordi, wielkiego Czarza Sahibkiercia slowo,
Poznamigij inniem wielkiego Boga ktori szesze
rozdaie, ja Czaz Sahibkiercij, Pozalem wedle sta-
radawnego obizajin prawdziwe bractwo dzierzecz, ij
slowo prawdziwie pelnicz bes omienia sprawie serza, za
laskę Boską, na Ojczowskiem stolcu Cessaremem
zostal, Oicza mego Melighiercia Czarza, slowo bra-
tha moiego Machmeth Kiercia Czarza slowo, ij moie
Czarza Sahibkiercia, slowo, wielkiej rossi prawa
strona, liewa strona, Temnik, Tyssyżnik, Setni-
ki, Dzieffixthnik, wlam Kniazj, ij Murzj, ij
wssyje posselstwo, takze i Ruskim Knjasziom, Horo-
dom, i Miastom, Metropolitom, ij Wladikom, Czerngom,
ij Belgom, Boiarom ij Mieszanom ij wssiem popo-
lstwom, iawno niech będzie, Isch mi tim naschim listem
iawno zimem, iysch Przotkowim naschj Czarj, Oziez
naschj Mentkiercij Czaz, Bratj naschj Machmeth-
kierci Czaz, Dziad naschj Azghyrci Czaz, kiedy
kon podnim biwal do wielkiego Xyestza wiholta,
ij do wielkiego Czimierza, do wielkiego Lanstwa,
wielkiego Xyestwa Lithewskiego wgosznie przy-
wiedzaj, ij wielkie gzy ij laski widali, Thakze we-
dle stara dawnego obizajia Ruskij Zimie, Zamki
ij miasta, ij wloszi Zegmani, ij zewszimi dochody
Zapissali mizego mirciejskajxz wedle tych listow,
ktore od Przotkow naschich Czazow byj napis:

sane, tak że pierwej ij od nas, gdi laska Boga bła, na
Stołcu Ojczowskiem. Czaryemcówni zostali, ij obaże:
lem Ojczowski Sprawy, ij dziela stare ij mnięysze,
ij przysięgi dawne ij mnięysze, ij Listy dokongo:
we dawne ij mnięysze, według tego ij ni daicem list
swoj dokongali, iako Ojciec moj Młilikhercij
dal Bratu swoiemu, wielkiemu Xjédzu Cezimierzo:
w, tak że pierwej z Bratem swojym wielkim Krdem,
ij wielkim Xjédzém Sigmuntym, wedle stara da:
wnego obizaia, wbragstwo ij wprziasn zašli, ij
ni tész tż Bragkę przijassn ponawiajż, wedle
stara dawne^o obizaia, ij swoj listy dalissni, ij da:
icm pod złotę piéżézię naschę, Bratnu naschemu
wielkiemu Krolu ij wielkiemu Xjédzowi Sigmun
thowi ij Sim Ję^o M. Młodemu wielkiemu Krolowi
ij wielkiemu Xjédzu Sigmuntowi Augustowi
ij ich Pothomkom dzieczeg wpokeyę, naprzod
Kijow, Czessarskij, ij 33jemiannij ij 3 wodannij,
że wssiem dochodi. Lngko wielkie Zegnię, ij
33jemiannij ij 3 wodannij, ij 3 wsschemi dochodi
Zmoleńsk Zegnię, ij 33jemiannij ij 3 wodannij
ij 3 wsschemi dochodami, Polog Zegnię, ij 33je:
miannij, ij 3 wodannij, ij 3 wsschemi dochodj. So:
kal Zegma, ij ziemiannij ij 3 wodannij, ij 3 wsschemi
dochodi, Zwiniherod ij ziemiannij ij 3 wodannij,
Bragław Zegmę, ij ziemiannij ij 3 wodannij ij
3 wsschemi dochodj, Ostr Cłińsko, ij 3 ludzmi,
Złwasch, Bothula ij 33jemiannij ij 3 wodannij,
Bermi, Simiaz, Chozien, Luzigen, Chozinni:
stie, Oskule, ij 33jemiannij ij 3 wodannij, Cozielsk
Zegnię, Saraioviz, Jahaltai Zegnię Brata
naschego wielkiego Crolia Sigmunttha, ij sina ię

M. wielkiego Crolia Sigmutha Augusta. Ktore zamki
 i sę w górch rękach, i v ludzj górch, lassę i pni-
 sę, i Ziemię i wodę, i wóbie do gódi zapiffali, zo
 pozicęcz i v kanie ko wielkiemu stolcu, wielkiego
 Xijestwa Litheuskiego. okim poradzioschj Bjęć i
 Sijnmi mogimi Czaronici i Zulani, kniazi, i z Mu-
 rzami, i thwardę natosni przysięgę vzieli i
 z wielkim Crolem, i z wielkim kniaziem Sigmuthem,
 i s sijnem iego młodem wielkim Crolem, i wielkim
 kniaziem Sigmuthem Augustem, prawdziwie w
 Bratstwie i w prziasni mam biż, z naschimi dziecny
 i z potthomkanj i ch Bratstwo prawdziwie polniz i
 za iedno biż, A ktore zamki wolozi, i z zjemie
 i wód, wielki Xijedz Moskiewskj niesprawiedliwie,
 zdradliwie za przysięgani v Ojczatwego Cassimie-
 rza Crolia, a v Bratstwie thwego Alexandra Crolia,
 i w ijschich Crolion, i wzięcie Bratstwa naschego
 Crolia pobral. Ja Czarz Sahibkieręj, w zięwschj
 Boga na pomoc, Moskiewskę Ziemię smoginni
 wójsk s wojimi, powoiowanoschj, i zassię adiskaw-
 schj, Ziemię i wódi Bratstwu naschemu wielkiemu
 Krolew i Sijn i ch M. i i ch potthomkom mamj
 oddawaz, i tesch na nieprzyjaciela iego Moskiew-
 skiego, i na ijschich nieprzyjaciel ich. Ja Czarz
 Sahibkieręj, i s Sijnmi mogimi, i z woiskami swo-
 jimi wielkimi, i malimj, pomogę mam biż, i bę-
 de a inaczę tego niemam czinić, i niewziąć.
 A ktore złe wzinki bę i biwali za Ojczę naschego
 i za Bratstwu naschego, i za wielkiego Crolia Ca-
 ssimierza, i za braciej w M. Olbrachta Krolia,
 i za Alexandra Crolia wten zass iako państwuam
 naschimi, iak Coronie polskiej, tak i wielkiemu

Xijesthwa Lithewskiemu oty Mahmethkierreya
 Czarza ij od Rzytlow naschich, ij od Vlanow, ij
 Xijazantij, ij Mmz slug naschich, te wssilkie zle
 wzinki, ij ten zli vmisl znmisl swego wzuzgili;
 smj, i teras Bratly naschich wielki krol Sigmunt
 na Ojca swego nieysze wielkiego Krola Casimirza,
 ktore zle wzinki biwali za krola Olbrachta, ij za Krola
 Alexandra knam, A tak te zle wzinki ij ten vmisl
 tij Bratly naschich wielki Crol wzuzgic, ij zely to schli;
 schanz nieprzyjaciele naschich, bali szyc, a przyjaciele ra:
 dowali szyc, Cdziez ia Czarz Sahibkierreij Bratly
 naschemn Sahibkier Sigmuntowej Crolowj, prawdzi:
 wie brazka przyasn okaznyx, doswolilismj wielkie:
 go Xijestwa Lithewskiego ij Coronij polskiej ku:
 przom dobrowolnie prziz, ij dobrowolnie odniz, do Ca:
 zibowa Soli braz, vedle stara dawnego obizaia, do
 Kijowa, do Lutzka ij do iusichich Zamkow soli
 prziprawiaz, za stroz naschich ludzj, Xie:
 sli wkazibiewie naschim ludziem ktora zkoda
 od ludz naschich szyc stala, Mi im chyzem thim
 wschem knyzom iako Coronij polskiej, tak wielkie
 Xijestwa Lithewskiego bogatim ij wlogiem, dobro:
 wolnie prysiz do Rzykopa, i do Caffi, ze wssilakimi
 rzezanij kupiezkimj, ij stargowawszj mito wedle
 staradawnego obizaia oddawsschj dobrowolnie odniz,
 iako wotim naschim liszie wischei ist otim oznajmio:
 no, iysz zawsszj te slowa nasche bndziem pelniz,
 niezgo z nich niewistepnyx, ij Sinow swogich,
 ij wielkie woiska swoje, na Moskiowskiego ij na
 iusichich nieprzyjaciol twogich, ij gdzie kolwiek
 tobie potrzeba wkaż, bndziem slaz, A kn pan:
 stwam Bratly naschego wielkiego Crolja Zigmunta

iak do Coroni polskiej, tak i w wielkiem Xyestwa
 Lithewskiem Wojska swoje, i wielkie i male nie;
 bédziem słaz. Ja sam Czarz Sahibkierci i mozi
 Sinowie Czaromizj, i Vlani, knjazj, i Murzj, niema;
 i x possilacz. Mi chczami tuego strzeg, i mam bronić
 abo tchim Dwan państwam waschim Zadurij zkodi
 niczelo od nas i od naszych ludzj. A iesli bi ktorzj lu-
 dzie naschj wielozj albo mali zwiechzemim naschim,
 i bcs wiedzienia wkradkej wpaństwa wasze wsched-
 schj, ktore zkodi wzimili, tedi ni ta ludzie nasche, ktorzj
 bi to mieli wzimicz mam karacz; i plon iesli bi prziwiedlj
 Spawstwo waszych vniych mam odümacz, i dobrata
 naschego Crolia J^o M. stharego i młodego, kn Pan-
 stwam ich M. odssilaczj. A iesli bi ch ia Czarz Sa-
 hibkierci tchich wssitkich slow swogich niesprawił
 i niepopelnił, i ot thakowich rzeczj ludzj swich nie-
 winowal, iak Synow swojch Czaromizow, thak i
 Vlanow, i knjazschj, i Murzow, i wsschich ludzj
 swich wielkich i malich, J tim bi dwom Państ-
 wam, iak Carom polskiej, tak i wielkiem Xyest-
 twem Lithewskiem. Ktora zkoda szjé stala od
 nas i od ludzj naschich, tedi tuj Brat nasch wielki
 Crol Zigmantch i Sin. v. m. wielki Krol Zig-
 mantch Augustch, tego rokn niemazie nam vpomini-
 kn Zlotich, i ssukien przislaz, ktorech vpomintj
 opissane s x wtim naschim listzie, Jesli tuj Brat nasch
 Krol wielki Zigmantch, i Sin. w. m. Crol wiel-
 ki Zigmantch Augustch do szjebie prawdziw x
 po nas brazk x przjasn obaczizie, Magie brat ha
 nasch swiego kosciego Roku, timi vpominki vpomini-
 nacz za tuzinaszic tujsszj x Zlotich suknam, to
 iest Skoronij polskiej & wje szic postawow Lunskich

tysięcy

boś trzech a 3 wielkiego Xyesthwa Litewskiego
 dwi^{ch} postawow boś trzech, A mi kosh postaw mami
 przijmowacz po trziedzieszy i po tyzi Zlotich cewonich,
 a ktemu dwa Tysięcy z Zlotich wosłoge, to wosłbi:
 sthko pjemaszcie Zlotich wzim, I ma Bratny nasz
 knam thj wosłbittkie wpminki Smlana ij Zlotu na
 dzien Swiętego Jzgo wiesnego posilacz wodn^o
 drog^o, A gonzow ij poslow swogich mi do was Bra:
 ta swiętego monst^oz niebendziem possilacz, ijedno w:
 dle dawnego obigaia, napierw ij od nas Rossel, a od
 Czarciz od Zon naschich, ij od Dziewick naschich, ij
 od Zon Sinow naschich, ij od Czaronicza starszego,
 ktori iest na miyjszn naschim ij ot thich Czaronizow
 ktorzy podnim so, ij od czterech Lanow wielkich, ij
 ot thich Muz, ktorzi podnim szjedz po dwa Muz,
 wiezj tego iych niebendziem slacz ij nieposlem. A kt:
 rzy kichy Czaronie, ij poslowie od ziebie Bratna na:
 schiego, ij od Sina twoiego mlodego Krolia Bratna
 naschiego do nas bendz przysiedzic, mij iych boś wsche:
 lokiego omieszkania bendziem odprawowacz ij odpuszacz,
 ij zadnich trudnoszy ij lekkoszy iym samim ij slugam
 iych, mi sami ij naschi Synowie Czaroniczj, ij wla:
 ni, kniazj, ij Muzj, niebendziem iym wierzdzacz,
 ale dobrowolne ij spokojnie ich mami odpuszacz, jakos
 ia naprzod sam Czaz Sahibkierij, ij Sijmij mogli:
 mij Czaroniczj, ij z wlam, kniazj, ij Zmura:
 mi, ij z wosłbittkimi ludzmi mogimi ij wosłiem Rossol:
 stwem, Prawdziwie nato Przysiedziami, ij przisic:
 galisni przed stworzizicem naschim ij nieba ij
 Ziemie na naschim Ilkoranie, wam Bratna na:
 schemu, ij Sina w. M. mlodemu Cudowj Zignum;
 thowi Augustowj, prawdze swoj^o dal, ij dzieziom

naschim, Bragkx przjansu prawdziwie trzymaz, ij na:
schim pothomkom. po temnschj schie' sprawowaz, ij thwo:
gim dwam państwom, iako Coronie Roskie, tak ij wiel:
kiemu Xijs'twu Lithewskiemu, Zamkom ij Mjastom,
ij wssziam, ij wolosziam, ij wssiem ludziem thwogim
od nas samich ij od Sinow naschich wielkich ij malich
przes to zadaci zkodi, ij zlich wzinkow niebendzie ij to:
bie Bratna naschem Bratna Zigmunthowi wielkiemu
Krolowi, ij Sijnowi thwoiemu mlodemu wielkiemu Czdowi
Zigmunthowi Augusthowi, ij obojgu Państwa wasche:
mu przjansu Bragkx prawdziwie mamij, tak iako
ist wiobraschono wtim prawdziwym naschim lokon:
cenijw, zwami bratem naschim na tej prawdzie ij S:
Sijnem thwogim mozno staz ij slowo naschich nie:
bendziem wzinkow rasdwoiaz.

Bracie nasch wielki Krolu, niedzi nami przjbie:
ga tim Zawjzana, ij takim slowie stwim, ijsz bich
ia sam smogimi woistij wpaństwa wasche wojowaz
niechodzil, ij Sijnom swojmu Czarzomgow, ij wlanom,
Ktijaštom, ij Murzam, ij wssiem ludziem mogim,
ij wielkim ij malim niedopuszal, ij ich niepossilal,
A iestli bi ktori Sjn moj, albo wlan, albo kniaschj,
ij Murza, ij ktoriszkolwiek czlowiek zbudz naschich,
bes wiedzienia naschego, w Krakke w Państwa wa:
sche wsszedsz wojowal, ij plon prziwiodl, a tegubisni
sije' dowiedzic mogli, tedi mi takomgo chizem gar:
dlem karaz, a zeladz ij wsschilakie wzozj v mietj
odixwoschj ko państwam waschim na zad possilaz.
Nisbz za Ozakow za Bialogrod, a za Ozow niezgo
niemowjx, bo to ssx zamki niemoie, ij tam ssx kozaci
ktorzj wojujx, ale niemozj mozj ssx, w Czarze
Turezkiego, za lich ij tej Bratny nasch kn przjbie:

dze naß nieprizivodzi, ij ija zatichy Kozakow vam
 nieprizissbiegam, bo iest ten Sviatly' vdm Turezkic
 Czarza ludzie kn mnie ijdex, a mozi kniegnu ijdex,
 Mozi ludzie iesti béndex tam vijmi, majex za to tam
 karani biex, A iego ludzie iesti v mnie vimmi béndex
 majex tu karani biex, ij dla tegom kn przysbiedze
 svoji thichy kozakow niemieschal, ijsch sxi ludzie
 Czarza Thurezkiego a niemogij, ij mnie ssox niepostu;
 Bnij, Ja czeladz v nichy od ijsch wssij tisch wroziex
 tobie na zad niemogé, ij tego od nas niebéndziezic
 mierz. A iesti béndziezic vola wascha vedle naschego
 slowa, mji przissbiegij niestawstj zadnim obizaiem,
 niebéndziem zwami valzicz, J przissbiegami ve;
 Ale naschego zakono sto tissbijexzmi ij dwadzieścia
 tissbijexzami Prorokom, ij naschemu prawdziwemu
 Prorokowi Mahmethowi, Mustuffie, wallahlilaly,
 Tallaly, Swijetij Boze, Swijetli mogni, Swijetij bosi
 smiertnij, razic biex przic naschrej tej przysbiedze,
 ij poslatisni ten nasch list dokonzoni pod naschex
 zlotex pieczęcijex. Pissan w Kijerkijelije od
 Mahmetha proraka naschego. Rokn Dziejewijez;
 ssietnego, Czterydzieszyj ij Szjodnego, Mjeszsiex:
 3n Aprilis. 775.

Sigismundus primus Rex Poloniæ
Solimano Thurecarum Coesari

SErenissime. etc. Rediens à Mte^{re} vrâ Legatus n^{ost}r
grata nobis omnia retulit, Quo nomine Mte^{re} vrâ grâs
agimus, quod postulationum n^{ost}rarum tantam r^{ati}onem ha-
buerit, Coeternum illud Mtem^{em} vrâm celari volumus,
quæ promissa per illam sunt Legato n^{ost}ro ea nondum
esse prestita. Nam neq^{ue} ad loca ubi greges pascunt^{ur},
præter voluntatem n^{ost}ram quisquam venit à Mte^{re} vrâ.
neq^{ue} captivi sunt nobis restituti, Cuius rei causam ex
interprete hoc n^{ost}ro Mte^{re} vrâ cognoscit, & qua peti-
mus quod semel est pollicita, ut id primo quoq^{ue} tempore
confectum dare velit. Rem nobis gratam et omni
viâssim officio n^{ost}ro compensandam facturâ. Dats
Vilnæ decima Julii Anno Domini. M^o D^o XL°.

Sigismundus primus rex Polonie
 Hieronimo Orario Pauli Tercii
 Papæ Oratori à nobis Romam re:
 verso

Magnifice etc. Non est nobis dubium quin teneat memoria
 S. tua, quæ se isthuc de Amatis in rem nostram acturam
 nobis receperit ac iam aliquantulum ab ea profectum esse confi:
 limus. Ita enim nobis de studio in nos Stis tuæ persua:
 demus, nihil eam cure, diligentie, et laboris præter mis:
 sionem, in dimidia saltem amaturam reliquit quæ pecunie
 quæ à recens factis Episcopis isthuc transmitti solet: pro Re:
 gni nostri necessitatibus impetranda, Nunc accidit ut mor:
 tuis aliquot in Regno nostro Episcopis, alii sint quæ nobis in
 eorum locum nominandi, Quare hortamur S. tuam atque
 ab ea postulamus, det operam, ut quam illi pecuniam
 à Regno isthuc exportare tenentur, eius dimidiam par:
 tem pro necessitate Regni nostri relinquere hic possint,
 Nam si antea periculum nobis nobis impendebat Valachia
 per Turcas occupata, nunc multo maiorem versari videmus
 in discrimine, cum et Vngarie Regnum alterum non
 nostrarum modo ditionum, Sed & totius Christiani
 orbis propugnaculum in ancipiti esse videtur, perien:
 tumque ingens, ne utraque ex parte, vicinos Turcas ha:
 beamus, Quare quantum potest, tantum contendant et cla:
 boreb S. tua, ut S. D. noster perspectus in quibus ver:
 samur periculis, et eius quæ nunc, et quæ postea erit eadem
 de causa pecunia offerenda, dimidiam partem perpetuo
 nobis donet, Nos vero et Sanctitati eius hoc nomine mul:
 tum debebimus et erga Stem tuam gratos nos et memo:
 res præstabimus Vilnæ. 16. Novembris Anno. 1540.

Sigismundus primus rex Poloniæ
 Antonio. s. Quatuor Coronatorum
 Protectori

Est in magno Ducatu ^{no} Lithuania, vir, et moribus
 & doctrina præstans, venerabilis Joannes à Domanow præ-
 positus Ecclesiæ Cathedralis vilnæ, Ei, quominus altius
 ascenderet, non alia res fuit impedimento, quam quod duc-
 bus dextre manus digitis, in dicit et medio, absq; quibus
 per Canones nemi licet esse sacerdoti, caret. Nihilominus
 antho apostolica cum eo est dispensatum, ac omibus sa-
 cerdotis officiis decenter fungitur, Ita ut non intelliga-
 mus quominus dispensari quoq; cum eo possit, ut qui
 sacerdos est, Epus esse queat cum quo benedicit et con-
 secrat Sacerdos, non sint minoris estimanda, quam, qui
 ab Epō benedicuntur et consecrantur, Neq; tam fortasse
 corporis et membrorum, quam animi et morum integritas
 in Epō sit requirenda, fecerit itaq; nobis pergratum
 R. E. vrā, si breue S. D. nrī obtinuerit, quo cum eo di-
 spensetur, ut si quæ vacatio contingat, liceat ei in Epum
 consecrari, Non fugit nos per supplicationes signatas
 hoc ipsum cum consequi posse, Sed quo maior actederet
 auctoritas, per breue potius dispensationem hanc cum
 obtinere cuperemus. Datus Vilnæ, decima octava No-
 vembris. Anno Domini. 1540.

Sigismundus primus rex Polonie
 Palatino Calissien'

Magnifice. etc. Perfertur ad nos esse quasdam similitates
 inter Nobiles nōnullos terre Calissiensis, atqz eas ita exar-
 sisse ut si nominadorum Notariorum terrestrium causa
 conuētum egerit hoc tempore S. tua, praestari vix possit
 quin magnam illis in tumultum exeat. Cui rei cum nos
 pro officio nro providere oporteat, ne' cedens aliquo fiat,
 neni' tumultus existat, admonendam ea de re S. tua
 putamus. Quam hortamur ut si quid impendere pe-
 riculi viderit, differat potius in aliud tempus Conuentu
 hunc dum odia ista restringantur, aut saltem rationem
 reperiat eamqz nobis perscribat, qua sine cede et tumultu
 Notarius eligi possit, Nos Juribus et consuetudinibus
 Regni refragari nolumus, Sed nostri tamen munus
 est porro prospicere, ne' tumultus aliquis oriatu, Qd
 si prorogare satius visum erit, licet S. tui. con-
 stituere, Interim aliquem qui Notarii vice fungatur,
 Sin autem eo iam res adducta est, ut nullus proroga-
 tionis sit locus, omi' cura provideat S. tua, ut quiete
 et tranquille Conuētus iste transigatur, factura pro
 fide atqz officio suo et gra nostra. Dats in Maczicio
 Vig. quarta Maii, Anno Domi. 1540.

Sigismundus primus rex Polonie,
Palatino et Castellano Calissien

Magnifici sincere nobis dilecti. Accepimus lras S. vestra:
rum, quibus qui sint nominati isthic Notariū terre Ca:
lissien, nos certiores reddiderunt, Quoniam vero Sena:
torum et Consiliariorum Regni nostri sententias va:
riare videbamus, qui scriptis ad nos lris dincisos nobis
comendabat, atqz alii hunc alii alium à nobis Notariū
renūciari petebant, Nos nolē quicqz contristare, si alie:
rius potius qual suam apud nos commendationem valuisse
cognovisset, Notarium designavimus Genciosum Bar:
tholomeum Zebzidowsky Xulicm et sermitorem no:
strum, de nobis bene meritum, Qui ea est fide et inte:
gritate, ut ei munus hoc recte per nos mandatum vi:
deatur, Cum præsertim ætatem suam teneriorem in
lris consumpserit, atqz in his tantum profecerit, ut
satis ad hanc provinciam sustinendam, aptus et ido:
neus existimetur, Hinc itaqz cuius et fidem et pro:
fectum in lris exploratum habemus, Mandare mu:
nus Notarii malimus, quam alicui ex his qui nobis
qui nobis prorsus ignoti comendabatur, Necqz dubitamus
quin et Stes. vœ, et reliqui Senatores et Consiliarii
nri, quod factum per nos est, id boni sint consulturi.
Dat. Vilnæ, prima Septembris. Anno Domini 1540.

Sigismundus primus rex Poloniæ
Petro Camrato Epō Cracoviensi

Rex nō in Chrō pater sincere nobis dilecte, agimus gra-
tias. L. vestre, q̄ non per literas modō verum etiam per
Nuntium nos suū viserit, neq̄ hanc tantum ressingula-
re studium erga nos suū et observatiā ostenderit, sed
multo magis etiam id declaravit, ea cura et sollicitudine,
qua non mediocri affiatnr de Sermo filio nostro Regni
Vngariæ rationibus. Probatnr nobis consilium. L. vestre.
quod cum nostra quoq̄ et Senatorum hic nostrorum sen-
tentia plurimum congruit. Nam et nobis et illis idem ea
ante fuit visum. Itaq̄ misimus volucrem Nuntium
ad Magrū Petrum Cmitha Palatū Cracovicensem,
atq̄ cum lris nris hortati sumus, ut hanc provincia
susiperet, quod cum non granatim facturum confidi-
mus. Cui collegam quidē nullum adimimus, sed
eandem tamen propi mandata dedimus, quē visum est
L. vestre. Nam si, quod vehementer optamus Ser-
mo Vngariæ Regem saluum et incolumem invērit, in
hil aliud, quā gratulabitur natū filium Sermon.
filia nostra, festos dies vna cum Matre eius agat,
atq̄ vna ceremonijs omibus nostro nomine intererit,
cum sacro fronte puer lenabitnr, Si verō, quod
Deus omen obruat, factum esse aliquid de Sermo Re-
ge cognoverit, tum et privatim et publice Senatores
et Consiliarios Regni Vngariæ admonēbit, quo et
Sermon filia et Sermon Nepos nostri, eam quam par
est rationem habeant, ac quibuscumq̄ poterit rationibz

eorum animos conciliabit. Si vero Serenissimus Vugaricus Rex
gem repererit, viventem quidem, sed morti proximum:
atque ea valetudine, ut nulla spes sit vite longioris. exitum
expectabit, neque prius ad nos reuertetur, quam vel accidit:
rit ei aliquid humanitus, vel quod malum planum
fuerit confirmatus.

Ad Serenissimum Regem Romanorum nulla ei mandata dedimus sed ob:
servare tamen diligenter iussimus, quicquid aut ipse, aut
Oratores ipsius fuerint machinati, nosque tempore de rebus
omnibus facere certiores. Misimus duos volucres Num:
idios ad Serenissimum Deum Romanorum Regem, iam inde ab aliquot men:
sibus, eorum neuter adhuc rediit, in horas tamen reditu:
ros speramus, ex hiis quid agatur ibi cognoscemus: atque
e re nata consilium capiemus, De nostro quoque isthuc
reditu certi aliquid statuere poterimus.

Quod Thartaros attinet, speramus nihil hoc anno ab
illis fore periculi, nam donatinum illis per nos mittit,
quo eos adduci posse speramus: ut in Moschos potius ar:
ma sua commertant, Vra tamen Ety studium hoc in
propulsandis a Regno nostro periculis plurimum comenda:
mus, Futurum est, ut cum tali erga nos Regnumque no:
strum animo fuisse minime paucit, Illorum tamen offi:
cium non est nobis gratum, qui sparsis istis vanis et in:
ter:
is de hoste rumoribus, trepidationi hominum causam
præbuerunt, et ut rerum suarum iacturam non medio:
crem facerent impulerunt.

Nos Deo sit gratia melius iam valeamus, quam ante
aliquot dies valimus, et fiduciam in eo habemus, qui
inquam fallit, quod brevi pristinam valetudinem re:
cuperabimus. Bene valeat P. Vra. Venerabilis vnde:
ama mensis. Augusti. Anno domini Millesimo
Quingentesimo Quadragesimo,

Sigismundo, primo Regi Poloniæ
 Georgius Epus Varadien' thesaurar:
 rius regni vngariæ

S Erme. princeps domine domine clementissime obsequij
 mei fidelissimi synaram perpetuamqz oblationem. Anno
 præterito delegatus eram à Scmo Do: Joanne Vngariæ /
 Rege. Domino meo clementissimo. Scmo Rex. sum
 omnium ordinum consensu ad Legationem Turcicam, in causa
 negotiorum huius Regni Vngariæ. unde quaqz afflictissimi.
 ad excellentissim Imperatorem Thurcarum, Quæ legatio
 tametsi plena laboris ac difficultatis existeret, nihilo
 minus pro comodo Mæ Do: mei clementissimi, et Regni
 emolumento, eam non detrectabam, neqz inuitus capess
 sobam, Nichil sanctius arbitratus: quam si vel Principi:
 pi bene merito, vel patriæ ac Reipub: Christianæ.
 pro exigui ingenij mei facultate, studium atqz op
 ram nanare possem. Cui dum totis viribus incumbo,
 dumqz de conditionibus consultatur, dum munera
 conquirantur (attritus enim huius Regni opes snt)
 dum necessaria ex dignitate tanti Principis paratur.
 Quis elabitur. huius tandem coparatis, diversa ac
 ingentes illæ quidem difficultates, quæ felicitatem
 Mæ Regiæ domini mei clementissimi semper secuti
 sunt, nonarumqz rerum ac factionum studia, quibus
 hoc Regnum ab initio redundavit, emerferunt, quæ
 non solum Legationem meam sunt remorata, verum;
 etiam sollicitam Mæ quoqz Regiæ diligentiam
 fecerunt, effectumqz est, ut tam necessario legatio:
 nis progressus nullus hactenus (sine id Dei indicio

sine nostra calamitate contigerit.) datus est, atq; usq;
 adhuc praesentia tempora praeiectus, Numc enim toto
 pectore illam pro conservatione rerum Ungaricarum per-
 agere instituissem, obtentuq; grae Altis domi mei cle-
 mentissimi itineri ac functioni officii mei me comis-
 sem, spatiumq; terrarum emensus, subito Iunctum ade-
 pi, qui Altum Regiam domi meum clementissimum alio-
 qui valetudinariam, morbo acriter ingravescente mu-
 tiaret, me ex itinere eius Alt nominare renocaret. Quo-
 cum Enesq; enim aliter facere audebam, neq; tanti res
 momenti aliud suadebat) reversus fuisset, inveni
 eius Altum uti erat graviter afflictam, non destiti /
 illico pro evocando Medico Budam mittere, quem Altas
 Regia D. M. C. percipito partu Scimus domini nostri
 Regius, filiae Alt. vrae. ne in eo quoq; casu illi des-
 set, pro cura eo transmittendum prius valetudine ne-
 glecta, non dubitauerat. Qui cum ceteris opinione ve-
 nisset, homo in ea arte usu et consuetudine propter
 aetatem et doctrinam insignis, Joannes Maria nomen
 est, institimus omnem omnes operam et diligentia
 opitulando valetudinis causa praestare, Ibiq; quinde-
 cim dies integros, dolore comoratus sum, quem ex
 duplici malo, valetudine vixt. regia, et suscepto ad-
 modumq; necessaria Legationis meae mora ingentem, ca-
 ptebam, verum cum aliquanto convalesceret, ipseq; Me-
 dicus salutis spem indubitata faceret, recepto iterum
 a Alt. D. M. C. conuato itineris continuando Legatio-
 nis meae cursum peragebam, dumq; longius quam prio-
 re itinere fuisset preteriectus, in sperato et praeter
 omnium opinionem ac expectationem, grae dominorum
 Consiliariorum Alt. D. M. C. me consecuta sunt, qui
 Altum Regiam in ultimo vite discrimine versari

significaret, neq[ue] sumis obtestationibus cogerent, ut
 institutum iter absoluerem, Ego vero neglectis ut
 fit in tali re omnibus aliis diebus et noctes ad Alt[er]um D.
 M. C. accurre et reversus sum, quo dum veni, offendi
 iam exanimem, et fore animam agentem hancala:
 nitatem non solum Regno Ungarie, sed Principibus
 quoq[ue] ac Reip[ublice] Christianis exitiosam arbitramur,
 Qui dum viveret e[st] manibus tam potentissimi Impe-
 ratoris Regni Ungarie sua prud[en]tia liberavit,
 magnarumq[ue] rerum gerendarum in Christianam or-
 bem occasionem Turco frequenter ademit, Quare
 cum animo diligenter recenserem, quae beneficia
 quamq[ue] cumulatam benignitatem in omni rerum ac
 statum eventum M[agist]ro D. M. C. receperim, quanta se-
 dulitate animi mei contra obsequitus fuerim viro,
 committere non potui, ut ea sublata, studium meum
 integritas, constantia, et fides suis discesset, Maxi-
 me vero memor verborum illorum, quibus in vi-
 ssegrad arrepta manu me sinistra, Dextera vero
 Sororem dominam Reginam. M[agist]ro vestra filiam
 tenens, conceptis verbis contestatus est, Si quid
 sibi humanitus contingeret, fidei meae eius curam
 et liberorum suorum commendaret, et traderet,
 Q[uod] dedit ad hoc singulare vos extremis morientis
 testimonium, quo Alt[er]um Reginalis cum filio suo
 noviter nato, ac a Deo dato, in fidem et curam
 tutela ac educationis Spectabilis & Magnifici
 Domini Petri Petronici a Zapolia Comitis Tyrni-
 sionensis fr[atr]is sui ac meam delegavit, Cum aliqui
 quoq[ue] tot Arcium cura Buden[si], et Vissegradien[si],
 aliarumq[ue] Regiarum et Civitatu[m] Cassonien[si], et illa-
 rum quoq[ue] quae in Transsilvania sunt, officio meo

Leptehi

incumbat, atq; ex his Principatus Serenae Reginae
 eiusq; filii pendere videtur, à Legatione supersedi ne
 Serenae Reginae nostrae pericula e Regno esset excedere
 necessarium, ac nonnullis aetate nostra Reginae huius Re:
 gni contigisse vidimus: quod ut oculis ne cernamus:
 malissemus honestam mortem optere quam turpem
 rerum exitum videre, Igitur habito consilio cum his
 qui Alt. Re. D. M. C. praesentes erant Consiliarii, Decre:
 tum est Rex D. Joannem Ezech. Epum quinq; Ecclesia:
 rum Alt. D. M. C. à sumis consiliis amantissim, qui
 alias quoq; simili legationi interfuit iisdem maneribus,
 eadem instructione, ad Imperatorem Turcarum mittere,
 qui iam recta eo proficiscitur, per quam diligenter ac
 sumis precibus supplicamus, ut ad reliqua immortalia
 beneficia sua, quibus Principem nostrum Regnumq; Vngarie
 prosequutus est hoc quoq; cumuli adiciat, ut filio Re:
 gni confirmet, eumq; pro hærede instituat, Ego enim
 cum parenti Equi utinam nunquam decessisset in vino
 integra fide obsequutus sum, eo nobis à Deo adempto,
 omnia studia, officia fidei meae ^{pro defuncto constant et gemitibus meae} conabor, ^{exhibere ac} Quapropter ^{stare dei opt.}
 Alt. v. r. tanquam Domino meo clementissimo, in cu:
 ius gratiam spei meae collocavi atq; fixi, supplico,
 dignetur omnem curam adhibere, qua Serena Domina
 Regina nostra et filius suus Nepos Altis. v. r. ab omni
 inimia et periculo conservari possit, Nos quatenus fa:
 cultates nostra suppetunt nullo tempore decrimus,
 sed absq; consilio, ope, et auxilio Altis. v. r. tante
 rei non sufficimus: quae ut suis charissimis praestet
 Matrem vram pro mea fide et Altis. v. r. pietate ingra:
 titibus quibus possum extremis precibus oro obstruq;
 Ceterum ad rem pertinere videtur Et salvo tamen
 Altis. v. r. prudentissimo consilio, ut Altis. vestra

sollemnem Oratorem suum mox ad Imperatorem Thur-
 carum expediret, qui una cum nostro, communi con-
 silio et studio laboraret, operam darent, intercederet,
 ut Imperator Thurcarum amaret predicto domino Petro
 Petrovici Comiti, etc. ^{filium} M^{te} Regia D. M. C. fratri,
 Nepotem M^{te} v^{re} fr^{is} ^{fr^m} educare, tutelamq^{ue}
 pueri illi committere: utq^{ue} Seren^e Regine^e curam
 habeat, qui homo singulari in fr^m fide, tum in Ser^m
 dominam Reginam observantia et integritate est,
 Neq^{ue} vlla ratio conservandi Regni et heredis M^{te},
 Do: m. C. alia iniri posse videtur, Nominat enim M^{te}
 v^{re} presentium temporum ac hominum perfidiam, quo-
 rum proditiombus M^{te} D. M. C. ad extremum
 usq^{ue} exagitata est, id ut ne eveniat hoc summa est
 ratio et unica, tum M^{te} v^{re} auxilium et presidium,
 Illud quoq^{ue} non ab re foret ad Ser^m Galliarum Re-
 gem per postas celeriori quo possit cursu mittere, quo
 pro fraterna coniunctione; quod illi cum Principi n^{ro}
 intercessit, cum M^{te} v^{re} manet, Oratori suo in
 porta Imperatoris Thurcarum existenti mandaret,
 nonamq^{ue} informationem ijsdem de rebus daret,
 Arbitramur fore, ut Nepos M^{te} v^{re} ad intercessionem
 tantorum Principum, quae est Imperatoris Thurcarum
 benignitas et clementia non rejiceretur
 Neq^{ue} hoc omittendum agere per Oratorem apud Sa-
 cratissimam Catholicam Caesarem M^{te}, ut Se-
 renissim^{us} Ro: Regem cohibeat, ne in Regnum
 Vngarie quicquam tentet, neve solito more irrumpat
 et bello calamitatis infligat, quoadusq^{ue} nos Conveni-
 in dicto, quid Regno conservationiq^{ue} eius conveniat
 statuamus. Nam ^{testamur} filium Do: m^{re} clemen-
 tissimi pro herede Regni, et defensione omnibus

omnibus modis: vñs et rōnibus, quęcumq; huma^o ingre:
 nio excogitari poterint, auxilio Dei Opt: Maximi, et
 Alti vestre totis viribus nostris defensuros. Mtrm ve:
 stram factr fausteq; cum suis charissimis valere opto,
 cui fidelia obsequia mea iterum iterumq; humilic ac
 confidentissimē offero. Dats ex Cimitate Zassebrws
 Traussilnanc' Decima octava mensis Julii Anno do:
 mini 1540

Sigismundus primus rex Polonie
 Alexandro Sculteti

est supra

V Eublis grato dilecte. Meminimus nos dare tibi saluū
 conductum ad festum vsq; proximu S. Michaelis du:
 raturum, ut qua de re coram nobis amici tui quesiti sunt,
 per te non stitisse, quominus iudicio te sistentes, sed nū:
 cūm tuum detentum fuisse: eūm ipse per morbum ve:
 nire non posses, id coram certis Commissariis nostris ita
 esse probares. Quoniam vero perfertur ad nos te Sal:
 no isto Conductu abuti neq; hoc agere et vera esse
 docuas, ea qua ad nos detulisti: sed cogitare potius
 quāadmodum interea temporis quāamplurimis negotiis
 pro more tuo exhibere possis, id quod appellatio tua
 interposita duodecimo die, antequā per nos senten:
 tia proscriptiois lata est indicat, Vnde etiam conie:
 cturam facere licet, nunquā te eo amō fuisse, ut
 causam coram nobis dicere velles de hijs de qui:
 bus cras coram nobis accusatus, Idco detrahendu
 tibi aliquid de Saluocōductu tempore duximus
 Mandamus ut ante festum Assumptionis beate m^{re}

Virginis Mariae coram Commissariis te nris sistas,
 atqz ostendas et te agrum esse, et Innocentium tuum de-
 tentum esse, Quod nisi ante id tempus cognita causa
 fuerit, atqz id per te stetisse constiterit, tum te pro
 proscripto haberi, neqz diutius Saluo conductu per
 nos dato gaudere volumus, nisi forte quod intendis
 id probaveris, teqz morbo laborasse, et Innocentium tuum
 detentum fuisse, tum vero decretum proscriptionis tuae
 rescisuri, teqz in integrum restitutum ad causam coram
 nobis dicendum essemus admissuri. Dat^o Vilnae xxij
 Julii. Anno Domini. 1540. Regni nri xxxiii^o

Sigismundus primus rex Polonie
 Iacobi Dantisco Epi Varmien^{sis}

est supra

Quae scribit ad nos L. vra. de stipendiis quae Lipsia
 debentur his qui ex terris nostris Russiae propter
 ingenii cultum capiendum eo proficiuntur, atqz a
 nobis petit, ut rationem ineamus: quae providen^{da} queat,
 ut ne stipendia ista intereant, si nemo ex terris Rus-
 siae Lipsiam fuerit profectus, ea abunde intelleximus.
 Ceterum quod petit a nobis L. vra. id ipsi potius eam
 ut faciat hortamur: rationemqz nobis comostret: quae
 stipendia ista conservari possent, Nam si alia non est
 quam ut libera sit hominibus nris Lipsiam profectio,
 etiam atqz etiam videat L. vra. nedum capiti medicum
 debeat redimiam curasse videatur, nobis certe minor
 esse stipendiorum quam animarum iactura videtur, De
 ceteris rebus ex lris Rendi domi Samuelis Epi Chel-
 mensis et Regni nri Vicecancellarii vrae L. cognoscat,
 Vilnae 24. Julii. 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
Ioanni Dantisco Epō Varmiensi

est supra

Quod attinet ad adictum nostrum de non ferendis hīs
in Regno nrō qui pravis hæreticorum opinionibus imbuti
sunt; deq̃ renocandis qui in locis hæresi suspectis
comorantur, de eo non est necesse. Et vram omnia ad nos
referre: plerisq̃ in rebus suo iudicio utatur licebit, Scho-
las Lutheranas vitari volumus ab omnibus qui sunt
ditionis nostre, Libros etidem hæreticorum à quoq̃
legi prohibemus neq̃ passuri sumus: ut eorum dogma-
ta qui in terris nostris spargat, Quominus autem li-
ceat alicui, aut meretriciam facere, aut artem aliq̃
exercere, in vicinis locis difficile caueri potest.
Propius hæc res ad Et vram q̃ ad nos pertinere
videtur, nam illa in animas Diocesis sue, nos in corpa
tantum imperium habemus, Illius itaq̃ proprium est
munus providere, ne qua labe mentes hominum in-
ficiantur, Nos nrām ad eam rem antem libenter. Eti-
vrē accommodabimus. De Elbingensibus, gratum no-
bis est: q̃ officii sui memores Et vrā dicto se audien-
tes fere pollicentur, Erit autem gratus, cum quod vez-
bis promittunt, id eos re ipsa præstitisse cognoverimus:
De stipendiis Lipsiensibus vrā Et iudicium facimus,
ea ne satius putet interire, an ut pereant, tot animi,
quas Chr̃s suo sanguine præcioso redemit: pestilentis-
simis de fide et religione opinionibus infecte, Sed si ra-
tio tamen aliqua reperiri queat qua salva esse possent

stipendia, etiam ut nemo Lipsiam proficiſcatur quàm
 & in hac ibi tam ſena animorum peſtis graſſatur, modo
 ut eam nobis oſtendat. R. vr̃a. libenter eam amplectemur,
 et ne intercant ſtipendia pro virili vr̃a promittere cu-
 rabimus. Sed ſi aliter ſit rei iactura facienda, nobis
 quidem ſtipendiomm quàm animarum iactura minor
 eſſe videtur.

De moneta ſcripſimus ad Jthm do: Ducem Pruſſie
 ut ab ea eadenda ſuperſedeat, om̃i etiam cura promi-
 debimus, ut qui eam adulterant, hū deprehendi debi-
 tas penas dent.

De Alexandro quæ petiit R. vr̃a ea conſeſſimus, quem
 admodum ex hiis qui mittimus R. vr̃a. cognoſcet
 Dat. vilñ. 25. Julii. Anno. 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Paulo Papæ Tercio

est supra

S Antissime, cum ex lris Sanctitatis vra, tum ex ipso
 Reuerendo in Christo: Joanne Cameracensi Epō abm:
 di intellexi: quam illustri cum gratia S. vra exor:
 perit, quamqz alacrem se prastiterit in ijs omibz de qui:
 bus non priuate meo sed publice utilitatis causa. Sti.
 vestro supplicanti, quo nomine ingentes illi ago gratias,
 Ac quo maius in mora esse periculum video hoc peto
 vehementius, ut quamvis cunctatione semota, senel edi:
 ctum toties antea prorogatum Concilium istud, ita ut
 se facturam recepit, habere tandem aliquando incipiat,
 Nichil mihi longius est, quam diem illum videre quo con:
 gregabitur, multum enim positum esse in celeritate
 video, cum maior indies fiat sociorum defectio. Quare
 quanti me facit S. vra, vel potius quanti suam ipsius
 et reipubce Christiane salutem fecit, tantum queso
 contendat et elaboret, ut non vero magis quam piorum
 omnium pio desiderio satisfaciatur, quam de se nobis expe:
 ctationem cunctant, ei respondeat, ac quod verbo to:
 ties, hoc re tandem tam exoptatum Concilium omibz
 cuiusqz mora causis precis nobis exhibeat, et
 piorum omnium animos reddet ea re sibi deinde gratos,
 et nomen suum ad immortalitatem consecrabit, et Deo
 Opti maximo nullam offerre poterit victimam gratio:
 rem, ac si quid aliud, hoc illi ad misericordiam eius
 consequendam maxime pertinebit.

Sed & priuatis meis petitionibus qz locum dederit. Stag.

vestra, ago illi grās. Illud miror, neqz satis æquo ani-
 mo ferre possim, esse quosdam, qui quæ mihi à Sti. vra
 liberaliter sunt concessa, de his deliberare aliquid non
 dubitent, Ita enim ad me perfertur, quas in brevi suo
 concesserat S. vra. facultates, de his, Legati mei
 discessu nonihil esse detractum, quas ego non esse
 concessas ferrem facilius, quā postea commutatas, qd
 quorum opera factum est, ij non meo magis quā
 vra. Sti. persona et dignitas obliu. videntur, Quid
 enim est Sti. vra dignitas, quā ut quæ semel ab ea
 data sunt, ea perpetuo firma sint: rata, Quid autem
 Regibus minus ferendum, quā si ita cum eis per qss
 agatur ioculariter, ut quæ fuerunt paulo ante con-
 cessa liberaliter, ea non ita multo post negentur inde-
 core, Quod superest opto Sanctitati. vra. sanitatem
 diuissimam. Dat. vlni. xx^{va} die Mensis Iulii
 Anno Domini. 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
Cardinali. S. Quatuor Coronatorum
regni Protectori

est supra

R^m. Quod nobis fuit ex Sanctissimi do: nostri
lris cognoscere: quam illustri gratia Legationem nostram
exceperit, quam qz se promptum et alacrem prestitit in
his qua nostro nomine sunt a Sr eius petita, sed nobis
omnis mora longa videtur qua Concilium istud non
congregatur, neqz enim sine magno Reipublice Chris-
tiane periculo rem in longum extrahj videmus. Qua-
obrem a R^m. P. vr^a. petimus ut pro ea qua valet
apud Sanctissm do: nr^m auctoritate omni studio contu-
dat et elaboret: quo semel indictum toties prorogatum
Concilium istud tandem aliquando omni cunctatione semota
haberi incipiat. Nichil nobis gratius. nihil toto orbi Chri-
stiano conducibilius R^m. P. vr^a. prestare poterit, et
nos sibi deuinctos habitura, et apud homines laudem
et gloriam, apud Deum vero gratiam et misericordiam
consequutura:

Quod priuatas nostras petitiones attinet, remediatur no-
bis aliter nunc esse Breue perscriptum quam fuit ante Le-
gati nostri discessum, atqz esse nonnulla de facultatibus
absenti detracta, qua fuerunt liberaliter presenti con-
cessa. Miramur & moleste ferimus tam parum conside-
ratos esse quosdam, ut non modo nostre sed ipsius ta-
men Sanctissm domi nostri persone et dignitatis pro-
prie obliui vidiantur, Et si enim nobis indignum est
qua semel concessa sunt ea adimi postea et commutari,
multo tamen id nobis minus dignum videtur. S. mi.

Do: mi, cuius Chri in terris vicegerentis, constans
 esse debet et perpetua voluntas. Rogamus R^m mam^e E
 vram, ut velit providere, quo maior est h^{ic} ratio
 nostre dignitatis habeatur, cui cum consultum fuerit,
 eadem opera ipsius quoq^{ue} sancte sedis dignitati consul
 tum fuerit, eadem opera, qua male audit eo nomine,
 q^{uo}d non aq^{ui} tam tenax in eo quod simul concesserit,
 firmu^m et ratu^m semper conservando, atq^{ue} facilis est in
 concedendo, quod nos, absit, ut aliqua S^{an}cti Do:
 nostri culpa fieri putemus, sed esse quosdam suspica
 mur, qui maiorem sui comodi, quam illius dignitatis
 rationem ducunt, quorum cupitatem his præsertim
 difficillimis temporibus reprimi oportere indicamus
 Dat^{us} Viln^o xxv^a Julii Anno. 1540.

Sigismundus primus rex Polonie
 Ioanni de Tarnow Castellano Crac'
 Campiductori

est supra

Mirari satis non possumus: Quo authore rumor hic
 de Thartarorum Exercitu isthuc pervenerit. Nam ad nos
 non modo nihil eiusmodi verum etiam parata omnia affe-
 runtur. Deditimus negotium Capitaneis nostris, qui sunt
 in finibus nostris, ut diligenter si quid molirentur Thar-
 tari explorent, ac nulla mora interposita nobis remissionem
 curarent. Hactenus præter id quod S. tue. scripsimus
 nihil nobis est significatum. quin etiam rediit Legatus
 à Nuntio Thartarorum, qui hic est missus, is à Cæsa-
 re lras, inolueris quidem nonnullis lretas attulit, sed
 quas tamen Legatus in eam sententiam interpretatur,
 ut enim omnino pacis stare velle affirmet: se ipsum no-
 bis in obsidem dat. Quod si verum sit istud quod spaz-
 gitur inuasisse Thartaros aut inuasuros hoc anno
 in ditiones nostras, causam se dicturum negat, quin
 ultimum de se supplicium sumamus, itaqz paucis iste
 nobis terror videtur, Itaqz paucis iste nobis terror
 videtur, Alittimus autem S. tua lras Cæsaris Thar-
 tarorum, Quæ quoniam nos falso, concessisse falso
 fuit ad Thartaros allatam, ad Sczm filium nostrum
 scriptæ sunt, et nonnulla secus in eis habentur, quam
 in pactis prescripta fuerunt, id Legatus imperitia eius
 qui scripsit factum affirmat. Quod vero xi Millium
 sit mentio, id ita intelligi vult, ut ea quæ secundum
 pacta Cæsari dabuntur, perinde sit accepturus, ac si
 quindecim millia data essent, Sed nos tamen nostrum

adhuc voluerem Nuntium, de sententia Consilioq; Senatorem hic nostrorum ad Caesarem mitteremus, quo planiora omnia ad nos ab eo referat, Interea tempore et panem et reliqua secundum pacta Legato curari iussimus, ut ne mora nostra Caesar Thartarorum ad donationem à Moschis potius accipiendum adducatur. Neq; cavere hominibus nostris intermitteremus, ne quid detrimenti accipiant.

Probatum nobis S. tue. consilium de petradis à Valachis suppetis, Sed venerunt nunc ab eo ipso Nuntij, qui inter cetera petierunt à nobis, si qua fieret in Valachiam Thartarorum incursio, ut ei suppeditas ferremus, Nam si se huius potius in ditiones nostras immisissent, facturum quoq; Vojevodom, ut socia nobis scum iungat arma, atq; omnibus viribus suis nostro Militi succurrat, Nobis autem integrum non est de tanta re, quidquam absq; consilio Regni nostri Senatorum statuere, neq; videmur posse auxilia ei vlla promittere: nisi maioribus in Comitibus Regni hoc sit decretum. Dat Vilnae secunda Augusti, Anno Domini 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Consiliariis regni primoribus

Inde in Christo pater Sincere nobis dilecte.

Magnifice. Tristem Nuntium de adversa valetu-
 dine Serenissimi domini Joannis Ungarie Regis, tristior de
 morte subsequutus est, Nos qui et corpore sumus parum
 firmo, et animo valde perturbato, quid consilii capiamus
 certum non habemus, Reuera Serenissima filie, Nepotique
 nostro nos deesse minimè docet, quin potius omnia facere
 convenit, quæ ad illorum rationes in tuto collocandas per-
 tinent. Sed ut liceat nobis id facere metimur, salva ani-
 mia, quæ nobis cum Sczessis fratribus, Imperatore
 et Romanorum Rege intercedit, Itaque inter faciem
 quod aint et saxum stamus, si tot viribus nostris. Nepo-
 tem nostrum non adiuverimus erunt fortasse: qui et
 pietatem et animi magnitudinem in nobis desiderent,
 Quid enim esse possit à pietate magis alienum, quam si
 desit Avus Nepoti, atque ei pupillo, quod quidem tan-
 to videri queat turpius. Si quis id animo pusillo fa-
 ciat, existimet, Si verò fecerimus omnia, quæ ad ama-
 tem Nepotis Quam pertinebunt, verendum ne pie-
 tas ista, ne animi nostri magnitudo nimis magno no-
 bis constet, ne & Ungarie et Regnum nostrum per-
 ditum eamus: sapiens ille fuit qui dixit diu delibera-
 cito fac, Non nos fugit in eiusmodi casibus multum
 esse in celeritate momenti, sed illud quoque nobis rectum
 videtur, Sat cito, si sat bene, De tanta re absque R. J.
 vrea Consilio, nihil nobis statuere visum est, Cum

in hac aetate nostra quāvis prouecta iniquam equē no-
 bis anceps et difficilis deliberatio contigerit, Seruus
 frēs arctissima nobis necessitudine cōiunctos, disīctos
 esse à nobis nollemus, Seruus filiū. Nepotiqz nro pro
 paterno officio nostro non desse vellemus: aut patre-
 mus nobis animus abiiciendus, aut cūm Seruis fratri-
 bus constituta amicitia dirimēda est, utrumqz nobis
 non potest non molestissimum accidere, neqz statuere
 possumus utrum molestius. Quamobrem mittimus. P^h.
 vestre. carum ^{Wazun} exemplum quē scripserunt ad nos Specta-
 bilis et Magnificus Petrus Piotrowicz à Zapolia Co-
 mes Themoſſien: et Rex dñs in Chrō p^r Do: Georgig
 Epūs Varadiensis Thesaurarius et Consiliarius M^{ty}
 Regis. Vngarie, quē ut diligenter secum expendat hor-
 tamur, atqz rebenē deliberata consilium nobis det.
 cuiusmodi, quod et cūm dignitate nrā coniūctum, et à
 Regni nostri comodis ne sit disīctum, Factura
 pro fide atqz officio suo et gratia nrā. Dat^{us} vilnⁱ
 xxviii. Mensis Augusti, Anno Domini. 1540.
 Regni vero nostri xxxiii^o

Sigismundus primus Rex Polonie
 Ferdinando regi Ro: vng. Bohemie

Serenissime. etc. Mittimus ad Altē. vrām. Oratorem nostrum de iis quæ præsens Regni Vngarie status postulat, cum ea tractatum, Quoniam vero cum ipsum Oratorem nostrum, cum erit à Altē. vrā absolutus, ad consolandam Scismam filiam nostram in Vngariam proficisci iussimus, præmittendum hunc Cubicularium nostrum iussimus. Qui et vrām. Altē. de Legati nostri aduentu certiores reddet, et ab illa ad Scismam filiam nostram, proficiscens illi quoq; hoc ipsum significaret, Ne se animi angat quod opinioni illius tardius Orator ad eam nō veniat, Rogamus Altē. vrām ut providere velit Cubiculario hunc nostro quo tuto in Vngariam proficisci possit. Interim Altē. vrām. bene ac foelī. valere optamus. Datis vltis. prima die mensis Septembris. Anno Domini Millesimo Quingentesimo Quadragesimo

Petrus Petronicz comes de Zapolia,
Georgius Monachus Epus Varadien

S
 Eremitissimi princeps et domine dñe. nobis clementissime
 fidelis sermitatis nostri humilem conuclationem. Lrās
 Mtis. vr̄e. accepimus ^{ex quibus cognimus} et Mtas. vr̄a. orga Seruam Re-
 ginalcm Mtem dominam nr̄am clementissima, filia,
 et Nepotem suum, qua promptitudine animi, vereq; pa-
 trona pietate afficiatur. Simul etiam ad Regni huius
 afflictis tutelam, et conseruationem, nostrorumq; omniu
 defensionem, quantopere Mtas vr̄a inclinetur. ex ijsd
 lris liquido intelleximus, nos vicissim pro tam immen-
 sa Mts vr̄a clementia, fidelissima obsequia nr̄a, que
 quibus filio nostro ac Nepotis Mtis. vr̄a. astringi-
 mur, ex animo offerimus. Scripseramus antea, suppe-
 tius Mts vr̄a nobis cūprimis opus esse, quibus adinti-
 filium Mts Do: nostri clementissimi in Regni huius
 regimine conseruaremus, ad hoc Mtas vestra cle-
 menter respondit se amplius superinde deliberaturum,
 n̄ si continuo quicquā armis attentaret, et alū eod
 iure hoc ipsum sibi. de nobis persuadere nostram peti-
 tionem non co spectasse, ut subsidium Mts vestre intem-
 pestiue et sine iusta ratione conferri postularem, aut
 vero ut Mtas vestra inutiles intempetuosq; sumptus
 faceret, Verum quod tum ferē diuinabamus, n̄ ipsa
 re de eo admonemur, proinde ut status rerum nostra-
 rum agatur. Mti vr̄a apertius detigere statuimus.
 Cū enim Mtas Domi nr̄i clementissimi adhuc viuos
 suo testamento vnguentum filium suum in Regni

licet penderet.
 n̄ tñs vñ digi-
 f. 6i

heredem constituebat, ut enim pro viribus nostris in Re:
 gni Regimine conservaremus, nobis demandaverat,
 Nos vero sicut bonos fideles debet eius M^{te} vultum vo:
 luntati obtemperare volentes, neq; bonis neq; sumptibus
 partem, cum capitis nostri discrimine tutis viribus in hoc
 incumbemus ut Dei auxilio filium M^{te} Do: nostri de:
 mentissimi M^{te} v^{ra}. coadiuvante in Regni regimine
 conservemus. Thucas siquidem ^{et} eorum impetum
 non adeo formidaremus: propterea qd Domi Oratores
 fr^{es} nostri, iam ad felicem portam potentissimi Cesa:
 rea M^{te} summo desiderio expectati discesserunt, fide:
 maq; fiducia speramus: filium M^{te} domini nostri ad
 Regni huius gubernationem per M^{te} Cocsa^{re}am co:
 stitui, hoc ipsum a finitimis Sandzakis et Officiali:
 bus Turcis comperimus, ut nisi ipsi a vicinis Ger:
 manis provocentur quiescent, Regnum hoc anteaq;
 temporibus in simili tranquillitate fuisse, atq; in po:
 stuum erit, in, ut diximus provocentur.

Rex vero Ferdinandus et omis factio eius m^{te}. sicut
 pro certo nobis remissum est. dies et noctes pro contra:
 hendis viribus circumqua; laborat, omisq; conatus
 eius is est, ut collectis undecunq; viribus Budam obsi:
 deat, et quod Deus avertat, expugnet, hinc iam est
 quod nos sumo opere metrimus. Sicq; M^{te} v^{ra} auxilium
 auxilium impensius desideramus. Thuc proculdubio
 e diverso irrumpit, sicq; nos in medio conterremur pe:
 nitusq; opprimemur. Quare ut extremum hoc demittat
 periculum, tempestivo M^{te} v^{re} subsidio nobis opus
 est. Nam si M^{te} v^{ra}. tum demum feret nobis auxi:
 lium, cum hostis intra Regni viscera penetrabunt,
 periculum erit in mora, jam adversari et potissimu:
 qj qui noviter factioni Germanice adhaerunt, omnia.

Hostilia exercent munitiones quasdam expugnavit, do-
 mus subditorum filii M^{ty} Do: nostri succenderunt, mul-
 torum bona et possessiones violentis occuparunt: plerisque
 depredarunt: novas exactiones fecerunt, et quod detri-
 stabilis est M^{ty} Reginali domina nostra clementissime
 ausi sunt incitare, ut nisi quādam munimentum de-
 moliri faceret, adherentia bona, quæ iam ab initio
 sacram Coronam concurrebant: pro seipsis occuparent,
 In summa igne ferroq; omnia devastare instituerunt.
 Quorum insultus nisi vires Germanice nobis imine-
 rent reprimere possemus, Si vero Germani incurrerint
 nos succumbemus forsitan, et sic Thuroe haud quāquam
 quiescent, fietq; nisi M^{ty} vestra nobis in tempore suc-
 curat, ut filius M^{ty} Domini nostri cum sua genitrice
 charissima (Deus avertere dignetur) nosq; in simul
 pereamus, inter Thurcam enim et Germanos interpositi
 comprimemur, Nos quidem in instanti Budam ad M^{ty},
 R^{em} Do: nrā clementissimam, filiumq; M^{ty} Domi-
 nostri clementissimi convenimus, cum suis M^{ty}bus vine-
 re et mori parati sumus, licet nos auxilio Dei froli
 confidimus, Et si M^{ty} vrā nos à superius scriptis
 istis hostibus protegere dignabitur, salvi superabimus.
 Nepotemq; M^{ty} vrā in Regno conservare poterimus.
 Quamobrem vrām M^{ty}m impensius obsecramus, ut
 differat rebus nrīs prospicere, ut in extremum corrui-
 mus periculum, Gratiosam expectamus à M^{ty}. vrā
 relationem. Dignetur Deus Optimus M^{ty}m vestra
 longeuam ac incolumem cum omni felicitate conse-
 rare, Dat^o ex Chabria quinta die mensis Septem-
 bris Anno Domini 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie

Iacobus de Duczacz Epus Plocensi

Ioannes Lasky Presbiter Luteranus hereticus uxorem duxit
beneficia eius uaccant.

Rnde in libro p[ro] sincere nobis dilecte Perlatum est ad nos
Ioannem a Labko nescimus quo spiritu ductum vita
genus committat abbe atq[ue] ad uxorem amicum adpolisse qua
ratione cum vacent sacerdotia eius que sunt Imispatrona
tus nostri, quod aliis non concebisse meminimus si quis
vigore Imispatronatus per nos aliam donati inuestiri se
a Pte v[est]ra voluerit ad Custodiam Plocen hortamur illam
ut ne prius eum inuestiat quam a nobis informationem
acceperit, cum enim nos Imispatronatus concesserimus per
cessum vel decessum Ioannis a Labko ipse ante in hoc ca:
su neq[ue] cesserit neq[ue] decesserit videtur sacerdotium hoc
ad nostram dispositionem rediisse Nos tamen nihil nisi
de intelligentium sententia statuemus Interea autem
temporis dum deliberamus neminem a Pte v[est]ra inuesti:
ri volumus Interim eam bene valere optamus Dat[um]
Quarta Mensis Augusti Anno domini M^o D^o XL°

Ioanni Comiti de Tar- now Castello Cracouiē

D Sigismundus. I. Rex Polonie

est supra
 robatur nobis plurimum q^d Stas tua nuntium Palatini Va-
 lachie presidia petentem ita a se dimiserit ut neq^{ue} ei polli-
 cita quicq^{ue} sit, neq^{ue} tamen de spe prorsus eum deiecerit.
 Quod vero nostram ea de re sententiam requirit ne nos
 ipso quidem certi aliquid statnere possimus absq^{ue} Senator.
 Regni n^{ostri} consilio ac quemadmodum S. tua non ambia est
 tantum ingenio suo fidere ut in alterutram partem cer-
 ti quidpiam responderet eadem est n^{ost}ra quoq^{ue} ratio. Etsi
 enim tres hic nobiscum sunt Regni n^{ostri} Consiliarii cum
 tamen multo plures absint, absq^{ue} eorum sententia et con-
 sensu fas nobis non esse videtur deliberati aliquid sta-
 tuere tanta de re prebentim quam summa cura expen-
 di plurimum Regni n^{ostri} interest. Memoria tenemus quo
 tempore federum capita sunt perscripta inter Regnum
 n^{ost}rum et terram Valachie fuisse hac de re agitatum
 utrum id quoq^{ue} inseri oporteret deferendis multo au-
 xiliis, sed omnes Regni n^{ostri} Senatores et Consiliarios
 reclamasse plurimum, nunc nos illis absentibus con-
 trarium decernere, ipsa S. tua perspicit q^{uod} minime con-
 veniat. Q^{uod} si contra solos Tartaros res esset facilis
 inducere animum possemus ad presidia Valachis fe-
 renda. Nunc qui venerunt ad nos eorum Legati aper-
 te nobis dixerunt & mandato Cesaris Turcarum,
 eos in prociūdu esse neq^{ue} tamen satis constare, quor-
 um vires suas convertere velint. Ex his verbis

facile coniecturam facere licet, si se in Valachiam ini-
berint non eos id nobis mandato Cesaris Turcorum factu:
ros enim p̄sertim hoc eis obscurum esse non possit eam pro
vinciam totam in fide esse Cesaris Quid si nos interea
auxilii aliquid tribuissimus interpretaturus id esset Ce-
sar Turcorum quasi fœdera per nos violata essent cum
p̄sertim occasione tantum opus sit improbitati.

Atque ita ingens discrimen effingere vix possemus sed
nihilominus interest Regni nri, ut suspensio potius
teneatur Vaj^{da}. q̄ ut precise et auxilia negentur. Cum
itaque redierit minus poterit ei. S. tua respondere q̄
ad nos eadere retulerit. Nos vero non aliud respondi-
dederimus. Quod eadem de re missi sunt huc ad
nos legati Vaj^{da}. per quos nrā omnino voluntatem
declaraturi. Ita res eo usque ducetur, dum certo con-
stare queat in quam terram Tartari sunt irrupturi.
Qui si in Moscoviam invaderint quod eos facturos
Legati eorum Tartarorum pollicentur et Vaj^{dam}.
retinebimus et nihil tamen interea statuemus q̄d
cum aliquo periculo esset committimus. Nos hic bona
spe sumus parata fore hoc anno omnia Tartaris ut
antea scripsimus. S. t. lne. donativum mittimus.
Dat. Vilnē - / X. Augusti Anno M. d. XL.
Regni nri XXXIII.

Petrus Petronicz Comes de Zapolia,
Georgius Monachus Epus Varadien

Sigismundo primo regi Poloniae.

Reverendissime Princeps et domine domine clementissime obse:
quiorum nostrorum fidelissimorum sinceram perpetuamque
oblationem, Quamvis libenter pro vra in Altum vestram
observantia incundiora scriberemus, tamen quoniam divina
potestates humana deludunt ac regunt, arbitremurque ad
Altum vram Principem Christianum ac Regni istius no:
stii quasi parentem pertinere de eorumque suorum cognos:
cere, non dubitamus ea, qualiacunque sint pro officii nostri
munere Altum vestrae perscribere, Altas itaque Regia
dominus noster clementissimus suscepta in Transsylvania:
niam contra fadiosos expeditione, dum gravissim^o morbo
per plures dies affligitur, Vigesima secunda Mensis
Julii circa horam septimam diei e vixit excessit, no:
bisque extrema voce quoque et frequenter in ipsa vali:
tudine cura defensionis Servici^o domine filie Altis
vrae ac filii sui nominissimis diebus nati, tutelam
nobis, tanquam fratri delegavit. Scimus autem vestra
Altum optime callere, et quis sit status Regni Vnga:
riae, et quae conditio gentis. huius, quamque sint rerum
novarum appetent mihi, Qui adeo sunt studiose fa:
ctionum deditissimi, ut notissimum sit Altum domi:
nostri clementissimi ad extremum usque fuisse exagita:
tam, Neque fugit Altum vram quantum periculi
imminet huius Regno ab ipsis et huius, quique a Ger:
manis conatus intrudatur, Quare Altum vestre sup:
plicamus Enam et Altas. D. n. c. Serenam Do:

indies:

Reginam M^{te} v^{re} filiam, et filium j^{un} M^{te} v^{re} /
 Nepotem t^{un} Regni istud in patrociniū et protectiōem
 M^{te} v^{re} tradidit, dignetur nos ope, consilio, auxi- /
 lio et viribus adimare. Nam nos contra tanta inco^mo-
 da interna et externa succumbamus necesse est, nisi M^{te}
 v^{re} manu protecti adversariorum conatus repellamus,
 cuius non solum auxilium presentamus, sed auctoritas
 quoq^{ue} M^{te} v^{re} pro presidio non exigno nobis futura
 est.

Et quoniam Buda quæ Regni caput ac Sedes est vnde:
 quoq^{ue} et Cassonia Cimitates tot habiant impeditiōes, di-
 gnetur nos Gentibus providere, ut ea loca s^{er}uam Re-
 gine et filio suo ac Regni istud conservare valua-
 mus, Nos quantum in nobis erit, quantumq^{ue} vires no-
 stre suppetunt, cum iactura quoq^{ue} fortunarum v^{re}ar^{um}
 operam dabimus, ut salua tam à Thureis quam ger-
 manis posteris. D. n. e. conservetur, Pro qua re
 misimus ad excellentissimū Imperatorem Thureaz^{em}
 cōmuni omnium ordinum consensu et voto: S^{pe}ctabi-
 lem et Mag^{ist}rum. Do: Stephanum de Verbez sumum
 et Secretarium. D. n. e. et Regni Ungariae Cancell-
 arium, t^{un} R^{em} Do: Joannem Ezech^{em} Ep^{iscopu}m quicq^{ue}
 Ecclesiarum à sumis D^{omi}n^{is}. n. e. consiliis, per quo^{rum}
 de suggestione Regni filio. D. n. e. tot^{ius} viribus nomine
 Ungarico agimus, qui iam profecti sunt, Dignetur
 quoq^{ue} M^{te} v^{re} pro sua in Regnum ac S^{er}uam
 Reginam et Nepotem pietate et amore Christiano
 Oratorem suum ad Imperatorem Thurearum expe-
 dire, ut pari consilio et cōmuni^{bus} studiis hanc rem
 capeant. S^{er}uū quoq^{ue} Galliarum Regem ad-
 mouere, ut ex sua in M^{te} v^{re} necessitudine
 ac affectu Christiano Oratori suo in porta Cæsarea

existenti demandare velit, ut nomen suo idem suus
Orator hinc intercessioni sanctissime operam suam
praestet, Spes nos tenet fore ut tot et tam insignibus
intercessionibus Imperator Thureorum pro sua in
Mtes vras beneuolentia morem gerat illiqz subscribat,

Apud catholicam Coesarem Mtem, nequaquam Mtes
vra obmittat efficere, ne Scimus Ro: Rex, Regnum
Vngarie armis innadat, Nam nos omnibus rebus et
vris quibus fieri poterit operam dabimus (Deo in adi) ut
Regnum filio Mts D. n. c. conseruetur.

¶ Hic Itinus: Do: Ro: Rex. perrexerit innadendi
totius Regni Thureorum, Vngaris magna perpeffis
et omnibus calamitatibus pene destrutis deficienti ad
Thuream maximam praebet occasionem, de qui-
bus omnibus a Mte. vestra. responsum expectamus, ut
spe et fiducia Mts vras suffulti fideliores, esse ninqz
sed animosiores esse valeamus, Mtem vram cum
suis omnibus et defensione Regnorum suorum ac pa-
trocinio et protectione nra. longa per tempora forte
valere optamus, Cui nra perpetua obsequia sinceris-
sima ac plena fidei iterum offerimus. Dats ex
Zasschewis XXij Julii Anno Domini. 1540.

Sigismundus primus rex Polonie
Isabelle regine Vngarie

Maiorem quam dici queat animo voluptatem cepimus, ex
letissimo Nuntio de Nepote nobis. M^{te} vero vestre
filio nato ea nihilominus salua ac incolumi. Deo gr^{as}
agimus, et acturi semper sumus, qui tanto nos gaudio
cumulauerit. Quem etiam precamur, ut filio h^{ic} M^{te}
vestre, nepotulo nro suauissimo diurnam incolumitatem
fortitudinemque largiatur, ad singularem nram consola-
tionem, et Reip^{re} Christiane utilitatem de Statu
M^{te} v^{ra} cupimus quam sepius fieri certiores, quem
illi prosperum semper optamus. Dat^o Viln^e prima
mensis Augusti, Anno Do^{mi}: 1540.

Eidem Reginae filie sue.
Sigismundus Rex pater. Salutem.

Quam nos exhilarauit gratissimus de filia partu
M^{te} v^{re}. Nuntius, tam vicissim perturbauit.
nonnum hoc de tam graui morbo Ser^{mo} Coniugis M^{te}
v^{re}. filii nostri carissimi, ex quo maiorem etiam
quam ex nra ipsorum aduersa valetudine dolorem
concepimus. Sed cum subit animus nostrum rec^o-
datio, qua leg^{ati} sumus om^{nes}, quibusq^{ue} casibus
vita sit h^{um}ana obnoxia, ferimus aequo animo, qui
mutare non possumus: Ac vram. M^{tem}. hortamur
ut ipsa quoq^{ue} vel nostro exemplo forti ferat animo

quicquid acciderit, Quodq; dies aliquando impetratura
 est, id representet ratio. Speramus quidem et optamus
 Serenissimam Coniungem Matris vestrae divina ope restitutum in
 pristinae bonae valetudinis. Sed si quid etiam, quod Deus
 omen avertat, sciret cerneret, non se ideo afflicto
 Matris vestrae. neq; voluntati Dei repugnet, qui facile
 quos afflixerit. eos erigere potest et consolari. Nos
 Matris vestrae. neq; consilio sumus defuturi, deq; et illius
 et Serenissimi filii sui nepotis nostri rationibus stabiliendis cui
 mus solliciti. Dedimus iam negotium Magistro Petro Cmi:
 tha a Vissniza Palatino et Capto. Cracoviensi. Regni
 nostri Marschallo, ut is ad Matrem vestram. proficiat
 si salvis rebus Serenissimae coniugis eius venerit, ut illi fi:
 lium nobis Nepotem natum gratuletur, ac festos cum
 Matris vestrae dies agat. Sin vero, quod Deus procul aver:
 tat factum iam esset aliquid de Serenissimo eius Coniuge,
 ut omni ratione et Matris vestrae. et Serenissimi filii illius ra:
 tionibus prospiciat, Eius consilio utitur Matris vestrae.
 et quatenus nos amat, tantum dabit opera, ut ne se
 animi angat, ne quid sibi morore morbi adsensat.
 Si clara est Matris vestrae salus nostra et incolumitas, no:
 alio id argumento magis docebit, quam si dolori suo
 modum fecerit, si mororem represserit, si hoc po:
 tius illi cura fuerit, ut firma atq; integra valetu:
 dine esse queat, De ceteris rebus nostra sit sollicitudo.
 semper spem nostram omnem et fiduciam in Deo posita
 et defixam habuimus, neq; nos ea unquam frustrata
 est, nec nunc quidem frustrabitur, Erunt illo opitu:
 lanti multorum opinione meliora omnia, Quam opti:
 ma fieri valetudine optamus, Vilnae. Vj Augusti.
 Anno Domini, 1540.

Sigismundus primus rex Polonie,
Petro Camrato Epō Craconien

est supra

Reverende in Christo pater sincere nobis dilecte. Agimus gra-
tias Pti. vr̃e. q̃ non per lras modo, verum etiam per
Nuntium suū nos viscrit, Neq̃ hac tantum re singula-
re studium erga nos suū et observatiā ostenderit, sed
multo magis etiam id declaravit ea cura et sollicitudi-
ne, qua non mediocri afficitur. De Sc̃ma filie nostrē
Vngarie Regine rationibus. Probatum nobis consilium
Pti. vr̃e. quod cum vr̃a quoq̃ et Senatorum hic vrozū
sententia plurimū congruit. Nam et nobis et illis idem
iam antea fuit visum. Itaq̃ misimus volucrem Nūciū
ad Mag̃m Petrum Km̃tha Lalatinū Craconienū,
atq̃ cum lris nostris hortati sumus, ut hanc promi-
ciam susciperet quod cum non granatim facturum con-
fidimus. Cui collegam quidem nullam adiunximus, sed
eandem tamen propē mandata dedimus: quā visum est
Pti. vr̃e. Nam si quod vehementer optamus. Sc̃mum
Dei Vngarie Regem saluum et incolumem invērit,
nihil aliud quā gratulabitur natum filium. Sc̃ma
filie nostrē, festos dies una cū illius M̃r̃e agat,
atq̃ una ceremonijs om̃ibus vr̃o nomine intererit, cū
sacro fonte puer lenabitur. Si vr̃o quod Deus om̃i
obruat factum esse aliquid de Sc̃mo Rege cognoverit,
tū et privatim et publice Senatores et Consiliarios
Regni Vngarie admonēbit, quo et Sc̃ma filia, et
Sc̃mū Nepotis nr̃i, eam quam par est rationem ha-
beant, ac quibuscumq̃ poterit rationibus, eorum

animos conciliabit. De vero Scdm Vngaria Regem
reperiet viventem quidem, sed morti proximum, atq; ea
valetudine ut nulla sit spes vite longioris, exitum ex-
pectabit, neq; prius ad nos revertetur quam vel attulerit,
ei aliquid humanitus, vel quod malumus, plane fuerit,
confirmatus. Ad Scdm Do: Ro: Regem, nulla ei ma-
data dedimus: sed observare tamen diligentz iussimus:
quicquid aut ipse aut Oratores ipsius fuerit machinati,
nosq; tempore de rebus omnibus facere certiores,
Misimus hinc celeres Nuntios, ad Scdm Do: Ro: Regem
iam inde ab aliquot mensibus, eorum neutz adhuc
rediit: in horas tamen redituros speramus, ex iis quid
agatur ibi cognoscemus, atq; e re nata consilium ca-
piemus. De nostro quoq; isthuc reditu certi aliquid
statuere poterimus.

Quod Tartaros attinet speramus nihil hoc anno ab
illis fore periculi, Nam donatum illis per nos mit-
titur, quo eos adduci posse speramus, ut in Moschos
potius arma sua convertant. Vra tamen Estu-
dium, hoc, in propulsandis a Regno nro periculis plu-
rimum commendamus, futurum est ut eam tali erga
nos Regumq; nrum animo fuisse minime peniteat,
Illorum tamen officium non est nobis gratum, qui spaz-
sis istis vanis et incertis de hoste rumoribus trepida-
tioni hominum causam praeberunt: et ut rerum sua-
rum iacturam non mediocrem facerent impulerunt:
Nos Deo sit gratia melius iam valemus: quam ante
aliquot dies valuimus: et fiduciam in eo habemus
qui nunq; fallit, q; brevi pristinam valetudinem recu-
pabimus. Bene valeat vra P. et foelix sit foelix
Vilnae. xj Augusti. 1540.

Sigismundus primus rex Polonie
 Isabelle Regine Hungarie

Serenissima Princeps et domina filia nra charissima.
 Quod nos Altas vestra gaudii sui de nato sibi filio, nobis vero Nepote fecerit participes, agimus illi gratias, laetamur omnia et foelicia precamur. Sed contaminavit plurimum nostram laeticiam tristis Nuntius de morbo primum, mox de morte Serenissimi coniugis Altis vrae. Creptumque enim illum nobis dolemus, et de rationibus Altis vrae, et de rationibus Altis vrae, Serenique filii eius multo magis angimur, tum ea nos cura vehementer sollicitat, quod veremur, ne se Altas vra nimis meliore conficiat, quam amicus esse cuperemus minime perturbato, fieri quidem nequit, quin tristi eiusmodi et acerbo Nuntio accepto, commoveatur initio animus hominis: sed est hoc prudentiae regere motus animi rationi non obtemperantes, neque imperium illis permittere, si quid luctu et dolore profici possit, esset fortasse iusta lugendi mercedisque causa. Nunc cum non alius sit eius rei fructus quam quod sublato cuiusvis amico, suam ipsius vitam aliquis in discrimen adducit ut pro uno duplex incommodum referat, multo satius est, fortisque et prudentisque Principe dignius ferre a quo amicus mutari eam non possunt. Nam lacrimis modum non facere, sed adversis in rebus minimum afflicto, quidam aliud esse videtur, quam cum Deo quodammodo pugnare, et illius voluntati adversari? Qui cum optimus sit summusque prudentiaque praeditus, nihil nisi optimum prudentissimisque facit, ac sepe qua volumus ratione.

rationibus nr̄is q̄optime prospicit: cuiusque sint e re nostra,
 multo ille melius q̄nam nos intelligat. Iudicia Dei abyssus
 multa. Semper nos in ipsius misericordia spem nostram
 omnem et fiduciam positam et defixam habuimus. neq̄
 nos ea unq̄ fefellit 16 proculdubio nec Alt̄em vr̄am de-
 beret et quam recenti hoc moerore perturbauit, eam non
 ita multo post ingenti gaudio emulabit. Ea est rerum
 humanarū vicissitudo: quarum nunq̄ id est et æquabi-
 lis status nunc tristitia letis nunc tristibus leta mutant.
 Ac videat Alt̄as vr̄a. q̄ benigne cum ea egerit fons ille
 totius bonitatis et misericordiæ; non prius marito spo-
 liatam eam voluit. q̄ suauissimo filio auxisset. ut ha-
 bere posset Alt̄as vestra amisso coniuge, in quo ta-
 men acquiesceret. cuius aspectu amplectens osento, cu-
 ras omnes animi poneret. Quod si is ipse aliqua
 Alt̄em vr̄am sollicitudine afficit nobis eam curam re-
 linquat, ipsa ocioso sit animo. Non est quod
 vinente avo. prem̄ nepos desideret. non fuisse ille
 magis ex animo infantis rationibus consulturus
 q̄ nos ipsi facturi sumus semper. nulla erit honesta
 ratio qua Alt̄i vr̄e filioq̄ eius nepoti nr̄o non p̄sto-
 sumus afuturi. Hoc modo illam hortamur: etiam
 atq̄ etiam videat, cui consilia sua credat, neve
 temere cuius fidat. Audiat oēs neq̄ alicuius desi-
 diffidentia signa det: sed non omnibus tamen auscul-
 tet. consulant in medium procures Regni, que in-
 teresse illius putauerint, et que decreta per eos fue-
 rint exequantur. Ipsa Alt̄as vr̄a, nulla de re. mibi
 de ea prius ad nos retulerit, quicq̄ statuat non
 decet illi neq̄ consilium neq̄ auxilium nr̄m. Quæ
 ad rationes Alt̄is vr̄e nepotioq̄ nostri in tuto col-
 locandas pertinebunt, ea nobis curæ sunt futura ma-
 xime.

Ximé. hoc aut quod dicimus ne agat quicq sine nobis
 de Legationibus, de aliquibus maioris momenti ap-
 probationibus, intelligi volumus: non aut de domesti-
 cis rebus Altis v're. et que presenti promissione in-
 digent. Nam de hiis melius isthic consilium poterit
 Altas v'ra, cum hiis qui pecuniam et Thebanos in
 mano sua habent. SER^m Regis defuncti. Dat.
 Vilne Xiii^a Augusti Anno M^o D^o XL°

Sigismundus primus rex Polonie
 Petro Petrovitz a Zapolia Comiti
 Chemensi et Georgio Ep'o Vaira-
 diensi Consiliariis regni Hungarie

Spectabilis et Mag^r. ac R^{de} in Christo pater, amica
 sincere nobis dilecti, & lris S. v'rarum in-
 credibilem luctum hausimus, postquam ex h'is co-
 gnovimus Ser^m filium nostrum Do. Vngarie Re-
 gem vitam cum morte commutasse. Nam et illum nobis
 exceptum dolemus, quem tot arduissime necessitudinis
 vinculis nobis coniunctum charissimū habebamus, &
 cum Ser^mis filie, Nepotiqz nostris charissimis, tum
 toti Regno vehementer metimur: ne quod in aperta aliqd
 discrimen veniat. Magnam tamen ex eo consolationem
 capimus, qd tantam fidem et constantiam S. v'rarum
 tantum studium atqz ardorem animi videmus, in Ser^mi
 Regis sui mandatis exhamendis: in Ser^ma filia, Ne-
 poteqz nro tuendis et conservandis. Virtutem hanc
 S. v'rarum, credibile non est quantum amemus et exose-
 lemur, & qua ut solidam aliquando voluptatem per-
 cipere possint, curis nobis est futurum, Vtinam v'ro

codem essent animo ceteri quoq; Regni Proceres, uti;
nam eandem pietatem mortuo gratamq; voluntatem pre-
starent, hū praesertim quos ille sibi vivens multis de-
minxit beneficiis: utinam perinde se eorum memores
declararent. Cuius rei si certam significationem habere;
mus: minus nūc anceps esset ac difficilis nostra deli-
beratio. Quoniam vero quorsum inclinent aliorum ani-
mi certi et explorati nihil habemus, ne ipsi quidem cer-
ti aliquid statuere possumus.

Probantur nobis consilia de Legatis vestrarum. S. atq;
iis parere in animu induximus, sed de praesidiis mit-
tendis, amplius etiam deliberandum censemus, verum
enim, ut si quid armis a nobis tentatum fuerit, ne alii
eadem quoq; ratione sibi uti licere existiment.

Quod autem hoc praesertim tempore adhuc minime no-
bis convenire videtur, id nos maxime decere. S. vras
arbitramur, ut ex his quas defunctus reliquit faculta-
tibus militum certum conscribant numerum, qui praesidio
sint Civitatibus, de quibus S. vras. meminuerunt, nos in-
terim quid alii consilii capiant dispiciemus. Deinde si res,
ista postulabit, non erit vlla honesta ratio, qua nos Sermam
filiam et Nepotem nostrum non sumus pro virili via
adinturi. Hoc sibi certo de nobis persuadant. S. vras.
nullis nos sumptibus parsuros, nulla pericula non aditu-
ros, nihil intentatum relicturos, dum Sermam filiam, Nepo-
tisq; nostri rationes in tuto collocemus. Nunc mittimus
isthuc Spectabilem ac Magnum Petrum Kmitha
de Vissnize, Palatinum et Capitaneum Cracoviensem,
Regni nostri Marschalem sincere nobis dilectum,
ut is pertentet animos omnium, atq; eos nobis adiungere
conetur, Sermamq; filiam nostram consuletur, cum nos
cum res postulabit, re ipsa defuturi non sumus.

Interim d. vras hortamur, vt qua ceperunt fide et co-
stantia ea esse pergant, de nobis ne dubitent, qui et si ipsi
quoq; imbecilla nunc sumus valetudine, tamen ubi melius
erimus confirmati, omnibus viribus nostris afflicto hunc
Regno sumus affuturi, neq; de illius, quam de nostri
huius Regni incolunitate minus solliciti sumus futuri
in Deo spem nrā positam et defixam habentes, q; is cū
nostram summa cum aq̃tate coniunctam minime destituet,
Datz Vilnē, die xij^a mensis Augusti, Anno Domi.
1540.

Sigismundus primus rex Polonię
Petro Kmitka de Visnicz Palatino
et Capiteano Crac regni Marshalco

Cū esset nobis remiatum natum esse nobis Nepotem ex
Serma filia nrā Vngarię Regina, sumus vehementer
exhilarati, ac deliberatum omnino nobis fuerat aliqua
laticia signa nrā dare, nisi Deus pro sua erga nos
misericordia clementer nos corripere fuisset dignatus,
consucto nos morbo nrō nonihil affligendo, Ecce autem
venit interea tristis admodum Nuntius, De Sermo,
Do: Vngarię Rege filio nrō amantiſſimo, q; is vitam
cū morte conitarit, Qui quidem quanto nos moerore
affecerit nulla sat orōne consequi possumus, Nam et illius
causa dolemus quem semper charissimum habuimus, et
Serma filie nostrę non possumus non vehementer con-
dolere, ne in hoc tam aduerso mariti sui casu, ingens ad
ipsam incommodum perueniat, Cuius rationibus pro paterno
officio nrō promissum diligenter cupimus, Providendi vero
autem non alia nobis nūc ratio suauit, quam si S. h. m.

tuam ad illam mitteremus, et consolari verbis nostris
atq; adesse consiliis faceremus, Nam et de fide, et studio,
et observantia erga nos S^t tua tantum nobis pollicemur
ut plus de alio nemine, et Serenam filiam nrām ab illa
fieri maxime scimus, neq; alium videmus, cui status Re-
gni Vngarie sit exploratior: quiq; et gratia Antho-
ritate apud Proceres illius magis valeat. Deniq; cum
ipsa S^t tua non modo interfuerit, Verum etiam praefuerit,
rebus huius omnibus quae ad perficiendum Serenae filiae
nostrae matrimonium pertinebant, ne licere quidem no-
bis existimamus alium mittere praeter S^t tuam, quae
cognitas habet omnes et perspectas Serenae filiae nostrae
rationes. Quare magnopere a S^t tua postulamus, quati-
nos facit, tantum det operam, ut omni cunctatione remo-
ta, ad Serenam filiam nrām proficiscatur, Legationem
ubi cuius formam ej praescripsimus obitura, Pertinebit
hoc illi ad gratiam nostram uberiores demerendam,
cum neq; praestitum sit, neq; praestari ab illa nobis possit
gratius ullum officium, quam sit hoc, Cui quam
plurimum a S^t tua cupimus adhiberi. Dat^r Prilae.
Vij^a mensis Augusti, Anno Domini . 1540.

Legatio à Sigismundo primo Rege Polonie
ad reginam Isabellam Ietro Kmita Palatino
Crac' data :

Dominus Palatinus Cracoviensis
cum hac legatione noluit ire in
Ungariam ad Reginam, Isabellam
sed excusavit se honeste, et
excusatio vero est inferius

Si Legatus in Sermonem Do: Joannem Regem Ungarie ^{accepit} superstitum adhuc esse cognoverit, dicet se missum esse à nobis ad Serenam filiam nostram, ut illi de nato Serenissimo filio gratuletur, atqz una nostrum quoqz gaudium explicet, quod ex allato nobis tam lato m'itio mercedibile prozsus accepimus, lata omnia et secunda præcabit.

Si baptisandus erit puer, ipse quoqz solemnitati nrò nomine interesse volet, ac omnia faciet quæ decere putaverit.

Si aderit ipse Serenus Do: Joannes Ungarie Rex, et illi verbis nostris saluere, atqz ad eundem modum natum filium gratulabitur, ac latius cum omnibus prosequetur.

Si vero quod Deus omen obruat, factum iam esse aliqui de Sereno Do: Joanne Rege cognoverit quam poterit accuratissimis verbis Serenam filiam nràm consolabitur, nràm illi opem atqz operam pollicabitur, nos neqz consilio, neqz auxilio ei defuturos dicet, deniqz curabit omnia diligenter, quæ ad stabiliendas et adiuuandas rationes illius putauerit pertinere.

Dabit operam ut vnum in locum Senatores et Consiliares Regni Ungarie conveniant, ad eos nrò nomine verba faciet. Quod si convenire noluerint, aut non potuerint tunc singulos alloquetur, seorsum eniqz persuadere verbis

nostris conabitur, ut adsint Serenissima filia, Serenissimo Nepoti nostro, quo rationes eorum in tuto collocentur.

Sicubi Comititia esse acceperit, ad ea adnolabit, Causa agat Serenissima filia nostra: commemorabit patrum nostri fratris nostri, Nepotis nostri merita, qui nullum periculum pro Regno Hungariae adire recusarunt, qui ne sanguinem quidem et vitam pro illo suam profunderent dubitarunt. Atque una illud quoque proferet, ne nos quidem ipsos ullos unquam labores declinasse, aut ullis sumptibus pepercisse, quo Regnum id pro virili nostra tueri et conservare possemus, non modo apud Christianos Principes, verum apud ipsum etiam Turcarum Caesarem, omnem nos operam nostram interposuisse, omnem lapidem monuisse, neque intentatum quicquam reliquisse, quo pacem ei Regno conciliare possemus, adeo, ut ne nostri quidem quam illius Regni conservandi cura nobis fuerit antiquior.

Harum rerum, ut meminisse velint: rogabit, nullum unquam tempus actidisse dicet, quo vel nostram sibi voluntatem plus demereretur, vel magis gratos et memores erga nos necessariosque nostros Reges olim suos animos declarare queant, quam hoc, quo nos nihil petimus aliud quam ut quae pacta sunt et promissa Serenissima filia nostra, ea serventur. Serenique Nepotis nostri rationibus consulatur, ut ad ea obtinenda consilium atque auxilium suum nobis impertiant, atque omni ratione provideant, ut quae Serenissima filia Nepotique nostro debentur, ad ea absque negotio et difficultate pervenire queant, Rem nos postulare piam, iustam et equam, et qua cum apud homines, laudem et gloriam tum apud nos favorem, apud Deum vero gratiam et misericordiam consequi valeant.

Poterit etiam illis reducere in memoriam foedera, quae inter nostrum et Vngariae Regnum intercedunt, quanta fuerit inter haec duo Regna animorum semper coniunctio, neminem ut alteri periclitanti defuerit, ut vel horum recollectione Sermam filiam nostram, Nepotemque nostrum, ne velint auxilio et consilio suo destitutos, cum praesertim hic ipse Nepes noster, longo intervallo ex Vngaro patre Rege natus sit, ut vel hoc nomine charus eis esse debeat.

Quoniam Arces, Cimitates, Oppida, Villa Sermam filia nostra Doti dicta sunt, earum si tuto poterit, possessionem adire curabit.

Denique pro ea qua est ingenij dexteritate, ita se geret, quemadmodum Sermam filiam, Nepotisque rationibus quam maxime conducere existimabit.

Sigismundus primus Rex Poloniae
 Petro Kmita de Vismieze Palatino
 Craconien. regni Poloniae Marshalco

Tristem Nuntium de morbo Sermi Joannis Regis, tristior de morte subsequutus est. Itaque quod antea S. tua hortati sumus, id nunc maiore etiam studio hortamur, atque ab ea postulamus: ut ne quid more sua ad Sermam filiam nostram profectio interponat. Quid consilium demus certum non habemus, dum quorsum inclinent Senatorum Regni Vngariae consilia prorsus ignoramus. Scripserunt ad nos duo: quarum literarum exempla S. tuae mittimus, Sed quo sint alii animo, nihil ad nos affertur, Quare nulla impraesentia alia tuae S. tuae.

mandata dare possumus quam quae dedimus antea,
 Ut primum potestas illi facta fuerit alicuius ex Vnga-
 ria Proceribus, qui quidem Sereno Joanni Regi fuerit
 additus, expescatur ex eo diligenter, quid reliqui proce-
 res cogitent: quid consilium capiant. Et ortetur enim nomen
 nostro ac roget, qua fide fuit erga mortuum Dominum suum,
 ut eadem esse perseneret, erga enim quem reliquit filium
 Nepotem nostrum, et erga Serenam Do: Reginam filiam
 nostram. Nos memores futurorum, daturosque operam, ut fi-
 dei constantiaque sua neminem peniteat, pro virili etiam
 nostra praesto adfuturos, modo quid a nobis fieri velint
 significant. Odoretur etiam S: tua. quid Thurcarum
 Caesar, quid Romanorum Rex moliantur, atque una
 de his omnibus primo quoque tempore nos faciat certio-
 res, ut tanto certius quid nobis porro sit faciendum
 statuere possimus, Deinde vero summi quoque nobis co-
 silium perscribat, de mittendis ad Imperatorem Regemque
 Galliarum, et Thurcarum Caesarem Nuntius, ac
 quantum nos amat, tantum det operam, ut omni
 emutatione semota, minus sibi per nos minus
 conficiat. Dat Vilnae. xij^a mensis Augusti.
 Anno Domini Millesimo, Quingentesimo. Quarta-
 dragesimo.

Petrus Kmita de Wisnicze Palatinus
 Cracoviensis regni Marchalis Bone regimine
 Polonie

Post debitam et diligentem servitiorum meorum in-
 gram Sacrae M^{te} v^{rae} commendationem.
 Uteris iam literis M^{tas} v^{rae}. Recipialis me co-

S

hortari dignatur. propositum iter ad Vngariam, ut ma-
 turem eo celerius, quo rōnes Serenae Reginae Vngarie.
 Nepotisqz Altim vram morte Serenae olim Joannis
 nonate, idipsum flagitare existimatur. Serena Regina
 existimo Altem vram, meis prioribus lris intellexisse,
 quod propter eorumdem temporum rationem et iniquitatem
 in Regnum Vngariae, civilibus bellis exagitatam, nō
 oportet meam precipitari legationem, nisi prius vel tem-
 pus quod omnium rerum pater est, conditionem illius
 Regni aperiat, vel aliquis Nuncios lenior a Mtebus
 vestris illo praecurrens, et qui motus sint procerum il-
 lius Regni sagaciter peruestiget, ac si pondus Legati
 maioris rōnes ipsius Serenae Reginae Vngariae stabili-
 enda exigant, subodoretur. Deinde si ab insidiis tuta
 sunt omnia perscrutetur. Et tamen pace persuasioneqz rem
 transigendam oportet. non bello, cuius inferendi, ac i
 regione propulsandi nec animus esset neqz vis,
 Ad bellum vero illic omnia vergere, vocariqz isto tem-
 pore, et infensissimis animis, invidia, dolo, perinriqz
 de Principatu tam vehementer ipsos Proceres conten-
 dere, tam certa res est, quam illorum simultas et infqz
 tanta fides, laxatqz habens impune grassatur et desinit,
 prout hoc ex meis lris, ad Sacram R. Altem datz.
 Mtas vra Reginalis melius animadvertere dignabi-
 tur, ubi meus ingressus, ut suspicioni, ita mox insi-
 diis diversarum factionum foret obnoxius, Nec eni
 ullus locus honesto, et Iuri gentium est, ubi Civili
 bello manus confligunt, Neqz autem hoc ipse videar
 segnitex explorare, literis meo illic ad Proceres
 nonnullos Primarios datz, quarum exemplum, Mti
 Regia mitto, testatim faciunt. Conditionem tamen
 Serenae Reginae Vngariae et filii sui Mti hactenus

nihil labefactatam audio. Nihilominus vero opere praeclarum
 videri posset, si patientur salubria monita de servanda fide
 domino heredi suo. Atqui non posse id interea comode
 fieri exitus aliquot conflictuum inditio est, utque alia in
 comoda omittam, nihil hic etiam faciendo sumptus meos,
 quibus faciendis priori itinere, et res familiares mea, et equi,
 denique ipsa salus mea, attributa est, atterique illam etiam mihi
 ipsosque sumptus in tanta charitate, omnium rerum victua-
 lium illo loci, fatali quadam ariditate deficiente, non
 esset dubium, quin praesertim nullo stationes ut vocant,
 interea Legatis possint dari illo proficiscentibus, propterea
 omnia carissimo foro vendi. Quamobrem id etiam atque
 etiam rogo Sacram Aeternam vestram obnixi, dignetur
 in praesentia hanc meam excusationem in meliorem paz-
 tem adipere, donec gravis res, tuta tamen transactio, mea
 illuc profectionem exigeret, non enim levi apparatu mihi
 incommenda foret ea promittia, sed bona ratione, maturo
 consilio, et quaquam versum providentia omnium rerum
 exacta, sic certi consilii certus exitus sperari posset.
 Quod consilium si me (quod absit) deferret in tanta
 rerum confusione, et fide publica postergata, nihil
 aliud possem sperare, nisi mali consultorum aequi ma-
 lum eventum, et Sacris Aeternis vestris dolendum, mi-
 hi quoque discrimen vitae meae, quod absit, etiam suben-
 dum, ut hoc inter postrema sit meae substantiae, ma-
 gnanim futuram ibi profusionem et iacturam, quod ita
 esse verae S. Aeternae quoque arbitramur, si totam fa-
 ciem et statum Regni illius oculis animi, et prudentia
 vestra Aeternum propius contemplari dignabimur, ha-
 bent enim verae Aeternae perspectam meam fidem, ser-
 vatam integritatem, illisam sinceritatem, et animi
 ad morem gerendum vestris Maiestatibus promptum

et saepe occasionis demerendarum eazumdem Altmⁱ ve-
strarum amicum fuisse esseq^{ue} me in tanto periculo, ut
estimatur, filia et Nepotis Altmⁱ vrazum, si quomodo
honestissime et tutissime possit confieri, ac libenter om-
nem laborem subirem, neq^{ue} meis sumptibus parcerem.
De ceteris quo sit animi mei sententia ex literis meis ad
S. R. Altmⁱ dominum meum clementissimum dat^{is}, abm-
di intelligere dignabitur. Superest ut iterum atq^{ue} iterum
rogem Altmⁱ vram, dignetur existimare synccro amo-
re me facere, trahereq^{ue} cogitans, potius id ita futurum
ex re Altmⁱ vrazum Serenⁱ Reginae Ungariae, et
ratione mea salutis atq^{ue} sumptuum compendio, quam
si inconsulto me illo geram, unde non ubi velim me
extricare possim. Cupio tandem ut Deus Opt^{us} Altmⁱ ve-
stram Serenam in longissima tempora, foelicem sospitem
incolumemq^{ue} senare dignetur. Cuius M^{aj} gratia et beni-
gnitati me commendo. Dat^{us} Przemislia 29 die
mensis Augusti, Anno Domini 1540

Sigismundus primus Rex Polonie
Joanni Vilamowski Ep^o Cameracen

Iste Vilamowski Ep^o non potuit per
egritudinem obire hanc legationem.
que mox demandata erat Joanni Sloski.
Durano Czar. Secretario. Sed et is cu-
peret esset: mandata erat Andz^{is}
Czarnkowski Cans. Secretario.
Et hic eam obivit.

DEderamus negotium Mag^{ro} Petro Kmittha de Wissi-
ce Palat^o et Capt^o Crac^{ie} etc. ut consolanda atq^{ue} con-
silis suis adinmandi Serenⁱ filia^e nra causa in Ungariam
proficisceretur, Is instas adfert rones, Quamobrem Pro-
vinciam hanc suscipere non possit, Visum itaq^{ue} nobis
est. P. tuam in locum eius sufficere, quam hortamur,
ut ipsa nro nomine Legationem apud Serenam filiam
nostram obeat, neq^{ue} ei rei more quicquam interponat

ne se luctu et maxore Serma filia nra conficiat, si nemi-
nem a nobis missum habuerit, qui ei in hac rerum omnium
perturbatione praesto adsit. Quemadmodum autem se ge-
rere debeat. P. tua, ex instructione, quam ei mittimus
cognoscat, Viatico quoqz Regni nri Thesaurarius eam in-
struat. Quo maiore fuerit usa celeritate. Hoc a nobis gram-
mabit uberiores. Dat. Vilnae XIX mensis Au-
gusti, Anna Domini 1540

Sigismundus primus Rex Polonie
Iohanni sbaskei Decano Crac' secreta:
rio Regio

Rnde Deliberatum nobis fuerat initio. P. tuam recta
in Vngariam mittere, ad Serma filiam nram, sed con-
sultius postea visum est, ut prius apud Serma Do: Ro:
Regem. P. tua Legationem obiret, quo comodius ad
Serma filiam nram pervenire posset, Mittimus itaqz
illi instructiones, quas diligenter perlegat, ac iuxta pra-
scriptum illarum Legationem exponat. Hos enim Serma
Do: Ro: Regi Regnum Vngariae ex animo favemus, neqz
Nepotem in eo nrum regnare cupimus, Sed tamen si qui
sunt Vngariae Proceres aliena a Mte eius voluntate,
eos de hoc nro instituto scire nollemus. qd veremur, ne
ad Thuream fortasse desisterent, si nos id consilii cre-
pisse intellexerint. Quare poterit P. tua Serma Do:
Ro: Regi omnia de nobis polliceri, Hoc modo dabit qz-
ram, ut semotz arbitris Legationem exponat, ut
qua inter nos aguntur, ea tecta sint tantisper, dum
pacatum sit Regnum Vngariae, Dissentientibus in se
Procerum animis in gratiam et concordiam reductis

Cetera. Et tua ex instructione cognoscat, Quae quanto
celerius in viam se dederit, tanto sibi gratiam nostram
uberiorem demerebitur, Iussimus ei dari ad viaticum
Septingentos florenos. Dat. Vilnae xvij. men-
sis Septembris. Anno Domini 1540.

Sigismundus primus rex Polonie
Consiliariis Polonie

est supra

Unde in Christo pater, sincere nobis dilecti Tristem illi-
cium de adversa valetudine Serenissimi Do. Joannis Vugarie
Regis. tristior de morte subsequutus est, Nos qui et cor-
pore sumus parum firmo et animo valde perturbato quod
consilium capiamus certum non habemus. Reuera Serenissi-
ma filia. Nepotique nos deesse minime deest, quin potius omnia fa-
cere committit, quae ad illorum rationes in tuto collocandas
pertinebunt, sed ut liceat nobis id facere, metumimus, sal-
tem amicitia quae nobis cum Serenissimis fratribus Imperatore
et Romanorum Rege, intercedit, Itaque inter sacrum, quod
aimt et saxum stamus sitot viribus nostris Nepotem no-
strum non adiuverimus erunt fortasse, qui et pietatem
et animi magnitudinem in nobis desiderarent. Quid enim
esse possit a pietate esse alienum, quam si desit Quis
Nepoti atque ei pupillo? quod quidem tanto videri queat
impius, si quis id animo pusillo factum existimet, Si vero
fecerimus omnia quae ad amantem Nepotem annum perli-
nebant, verendum est, ne pietas ista, ne animi nostri
magnitudo nimis magno nobis constet, ne et Vugaria
et nostrum Regnum perditum eamus.
Sapiens ille fuit qui dixit, diu Delibera cito fac,

Illos non fugit in eiusmodi casibus multum esse in celerita:
 te momenti. Sed nobis illud quoque rectum videtur, Sat
 citò si sat bene, de tanta re absq[ue] P. tua consilio, nihil
 nobis statuere visum est. Cum in hac aetate nostra quàm;
 nis prouecta inquam æquè anceps et difficilis delibera:
 tio contigerit. Seruos fr̃s arduissima nobis necessitudine
 coniunctos disinctos esse à nobis nollemus. Seruic filia
 Nepotiq[ue] nr̃o pro paterno officio nr̃o, non deesse volumus,
 Aut paternus nobis animus abiiciendus, aut cum Seruis
 fr̃ibus constituta amicitia dirimenda est, utrumq[ue] non
 posset nobis non molestissimū accidere, neq[ue] statuere
 possumus utrum molestius. Quamobrem mittimus. P. vrr.
 eorum exemplum quæ scripserunt ad nos. Spectabilis et
 Magnus Petrus Petrovici à Zapola Comes Thome /
 sensis. et Hrdus in Cth̃ro pater frater Georgius Epus
 Varadiensis. Thesaurarius, et Consiliarius Regia M̃s
 Vngaria, Quæ ut diligent[er] secum expendat, hortamur,
 atq[ue] re bene deliberata, consiliū nobis det eiusmodi, quod
 et cum dignitate nr̃a coniunctum et à Regni nr̃i comodis
 non sit disinctum valeat. Dats Vilna. X^{va} mensis
 Augusti, Anno Domi

1540.

Eodem exemplo ad alios
 Consiliarios scriptum ut
 supra

Sigismundus primus Rex Polonie
 Ferdinando Romanorum regi

Alatum est ad vos Serenissimo Do. Joannem Ungarie Regem
 generum nostrum charissimum, fratrem confederatum Mtes.
 vestra. vitam cum morte committasse, Quo ex illius tanto
 plus doloris adepti sumus, quod paulo ante mortem eius, natum
 ei filium, nobis vero Nepotem intellexeramus. Non possu-
 mus itaque de Serena filia nostra, de qua nato nobis proximo
 Nepote, nos anxio esse animo et sollicito. Quare a Mte
 vestra petimus, ut memor arcte necessitudinis, qua cum illa
 nobis intercedit, vidua, pupillique rationibus favere ve-
 lit, atque suos in Ungaria prohibeat, ne quid contra Se-
 renissimam filiam Nepotemque nostrum moliantur, quod sit
 a mutua nostra coniunctione alienum. Factura Mtes. vestra.
 rem Christiano Rege dignam, nosque sibi plurimum
 hoc officio suo commendata. Quoniam vero mittimus in
 Ungariam ad consolandam Serenam filiam nostram. Ma-
 gisficum Petrum Kmittha Comitem a Vissnice Pala-
 tum et Capitanum Cracoviensem. Regni nostri Maz-
 schalkum, rogamus Mtem vestram. ut ei publica fidei
 literas, quem Saluum conductum vocant, mittere velit,
 quo nemo ex his qui sunt ditionis Mtes vestre, cum in
 Regnum Ungariae ingredientem, atque inde egredientem
 et quod vos postulaverit ibidem comorantem impedire
 audeat. Rem nobis gratam factura. Datum Vilnae
 Decima septima die mensis Augusti, Anno Domini.
1540.

Sigismundus primus Rex Poloniæ
Carolo quinto Romanorum imperatori

N on est nobis dubium, quin allatum iam sit ad Aulam ve-
stram, de morte Serenissimi domini Ioannis Vngariæ Regis,
cui nos ante sesquiamum Serenissimam Do: Isabellam Vnga-
riæ Reginam, filiam nostram charissimam in mrimo-
rum dederamus, quæ ex illo non ita pridem filiolo
nata est, ita ut non possimus de statu Serenissimæ filia
Nepotisq; nostri non anxio esse animo et sollicito, Sed
non minus nos ipsius Vngariæ Regni status perturbat,
quod si unquam antea nuncⁱⁿ maximo certi discrimine
versari videtur, Quâobrem etsi mouent nos priuati Se-
renissimæ filia, Nepotisq; nri rones, non minus tamen
de Regni Vngariæ rationibus sumus solliciti, cui pro-
spectum ante omnia cuperemus, Neq; enim parum ex
eo difficultatis et incomodi patimur, quod ex una iam
parte vicinam iam habemus potentissimum Thurca-
rum Tyrannum, cuius vires quin perhorrescamus,
inficias ire non possumus: Nollemus ut altera quoq;
in parte, hoc est in Vngariæ Regno dominatam
eum videremus, atq; ut ita, Quod Deus omen obruat,
vndiq; copiis eius cincti, in maiore etiam quam nunc,
vel potius in extremo periculo constituti essemus.
Duo enim sunt Regni nostri contra Thurcas propu-
gnacula, & quasi antemuralia, Valachia, quæ iam
proh dolor in eorum potestatem ditionemq; peruenit,
et Vngaria, quæ nullo unquam tempore, quam hoc
maius in discrimen adducta fuisse videtur, cui nos

si antea summo semper studio, omni ope nostra semper subue-
 nire curavimus, multo id nunc maiore studio nobis fa-
 ciendum est, cum Serenam filiam Nepotumque nostrum
 eo in Regno habeamus, Itaque Matrem vestram rogamus,
 Quandoquidem et ipsa Serenam fratrem habet Regem Vnga-
 ria Coronatum, ut providere velit, ne quid Regnum
 id, detrimenti accipiat, neve in Turcarum potestatem
 perveniat, Quam ad rem nos quoque nostram opem et anxie-
 litem pollicemur, atque pro virili nostra contendemus, ut ne
 per se satis iam afflictum Vngaria Regnum magis etiam
 Turcarum armis affligatur, Vna etiam pro officio pa-
 tris maiorem in modum rogamus Matrem vestram, Seren-
 issimam quoque filiam Nepotisque nostri rationibus favere,
 neque eorum dignitati deesse dignetur, quodque ipsa de
 suis liberis fieri vellet, si eodem essent in loco, id de
 nostris quoque statuat, pro ea quam apud omnes summam
 obtinet iustitiam et aequitatis laudem, Nos vero si Mater
 vestra hac in re favorem nobis non defuisse cognoverimus,
 dabimus operam ut ad primum nostrum erga se studium,
 non mediocre munus accessisse intelligat, Cui
 nos Serenamque filiam Nepotisque nostri rationes diligenter co-
 mendamus, atque eam quam duntaxat incolumem esse
 et felicem optamus. Datus Vilnae die XVII^a mensis
 Augusti, Anno Domini . . . 1540.

Sigismundus primus Rex Poloniæ
 Petro Petrovici de Zapola Comiti the:
 mesien' et Georgio Epō Varadiensi

Spectabilis ac Magr. et R^{nde} in chrō p^r sincere
 nobis dilecti, Legimus S^r vrazny lras. fidei ac con:
 stantissime voluntatē in Serenam Reginalem Altm
 filiam nrām charissimam, eiusqz Alty filium, Nepotem
 nostrum dulcissimum, necnon timoris ac sollicitudinis
 de suarum Altm ac comū regni salute conservanda
 locupletissimas lras, vnde fidelium Consiliariorum ac
 bonorum subditorum in S^r vris officiū clarissime elu:
 crāt, quod illis non solum hoc nrō seculo in ore bono,
 rum omnium summo laudi futurum est, Verum et po:
 sterioris temporibus in hominum memoria imortalem glo:
 riam comparabit, Quæ post mortem Serenæ olim Re:
 giæ Alty domi vestri in tanta Reip^{re}: perturbatiōe
 fidem et authoramentum constanter in illius Serenā
 Coninge ac filio retinendam sibi existimat, Vltimamqz
 olim Domini sui ea in re voluntatem quominus tucal:
 nullis periculis abstergeri se posse ostendunt, in eoz
 constanti instituto suo, consiliū et præsidiū nrū
 implorant, vt vna cum illis Serenæ R^{gis} Alty filia
 nostræ, ac dulcissimi Nepotē saluti, tempori, consula:
 mus, Quod quātopere pietatem paternam attinet intel:
 ligimus, nec quicquā mēc animū nostrum maiore
 confiat, cura ac sollicitudine, quā vt in hīs disci:
 mibus Serenam filiam nrām, vnacum illius Alty filio,
 ac turbatissimo hoc Regno positam, in optimo statu
 constitutam videamus, in idqz quantum viribus noster

effici poterit, omnem curam ac diligentiam intrudimus,
nec omnia salua dignitate M^{tis} nr^e tentare dubitamus,
vt S. vr^a postea intelligant nos nihil quod ad pietatis
et vicinitatis Ius nobis semper sanctissim^e cultum
pertinere arbitraremur. pratermississe.

Quod autem praesidium nr^{um} iam tempore implorant,
magnum in mora situm periculum affirmantes, et iam
edi primordia bellorum a factione Germanica scribunt,
Et si hac summo ut par est dolore, et animi anxietate lege-
remus, tamen etiam nunc quoad fieri potest, ne res ad atro-
cis bellⁱ magnitudinem excitetur, cauendum modis omni-
bus arbitramur, praecipue, cum no^{um} Legati ex Tur-
cia redierint, qui si quam spem illinc pacis et tranquillitatis
in Regno adferent, expectandum est, ne si forte,
Quod Deus omen auertat, bello propemodum Civili Re-
gnum incudatur, hanc sibi octo^m hostes, qui vestro san-
guⁱ fortasse inhiant, oblatam gauderent, Quod etiam S.
vr^a, in lris suis satis prudenter prospicere se dicunt.

Interim autem sic constitutis rebus, quietis ac tranquillitatis
satis consiliis, pericula hac amouenda nobis videntur,
pacemq^{ue} et dignitatem Regni vrⁱ, tractatibus ac aequis
conditionibus tentandam prius quam armis indicamus.
Quia enim consilia afflictis rebus, plus quam aspera
et turbulenta profuisse compertum est, Haec plane est
nr^a hoc tempore sententia, quae non videmus quo pacto
a S. vrⁱs possit improbari: cum dignitati et patri publicae,
quam optim^e prospectum esse cupimus: Quod aut^{em} nr^{am}
voluntatem attinet, prospiciendi rebus Serma filia, et
Nepos nostri in ea vobis desperandum non est, communem
nobis cum vrⁱs S. hanc curam et sollicitudinem esse,
existimare omino debetis, Augit enim nos plurim^o
et excitat pietas et vicinitas: Omnem itaq^{ue} rationem

tutam ac honestam tuende Sermæ filia nostra ac illig
 filiū, vestrumqz omnium quos esta fide ac constantia
 in suas Mtes esse perspicimus à nobis expectate.
 Pollicemur enim nobis de Legationibus iis quas ad con
 sernationem omnium Sermæ filia, Nepotis, et regni va
 tionum, hoc tempore ubi videbatur expediri fecimus,
 ꝑ gratum aliquem sint nobis conciliature exitum. De
 quibus tunc cum nobis certi aliquid in alterutram par
 tem constiterit. S. vras. certiores faciemus.
 Nunc si quis quod presidū gemis, vestris rebus consti
 tuamus, non satis reperire possumus, neqz si quid sit cusi
 modi tutum esse ut lris committatur arbitramur, Vnum
 hoc iterum iterumqz vris Stibus persuasum est, nos
 quantum dignitas nrā patietur, rebus illarum non de
 futuros, Ac istam. Stm. vramm erga Sermam Re
 ginam Vngariæ filiam nrām charissimam, et eius
 filium fidem, omī gratitudinis et benedictiōis significa
 tionē prosequuntur et pensaturos, Quam fidem et con
 stantiam, si vti certo nobis pollicemur, ad finem re
 tineretis, non solum cumulatam grām vobis nrām,
 sed gloriam etiam et magnum decus sibi, prosperitatēqz
 suæ S. vrā comparabunt, Quanto autem celerius, vel
 alter vter, vlt vtrqz. Stm. vramm, ad Sermam
 Do! Reginam se contulerit, tanto id nobis ^{gratius} est futurum.
 Nam expectatione aduentus illarum, augi multum
 Serenitatem eius adopimus, Quas cupimus, in tran
 quillitate Regni bene et foelr valere. Dat. Vilnæ
 die prima Octobris, Anno Domini 1540.

Sigismundus primus Rex Poloniæ
 Petro Petronicz Comiti de Zapolia
 Themesiensi

Spectabilis et Mag^{ca} etc. Magnam fidem et singulare
 studium agnosimus S. vræ. in Sczmâ filie nostræ ra-
 tionibus adinmâdis, quo nomine habemus illi grām per
 omnem occasionem relaturi, Videmus Altm̄ eius, ut alijs
 rebus necessarijs multis destitutam ita à pecunia quoqz valde
 esse imparatam. Quam cum illi transmittere cupiamus: quem
 admodum id tuto à nobis effici possit non videmus: Quam
 obrem à S. vræ. petimus, ut suam illi interim vrâ fide mu-
 tua det pecuniam Duodecim millia florenorum in moneta
 Vngarica, cum in sumptus necessarios, tum in Milites qui
 Altm̄ eius committentur conducendos, Quam usquā
 tutius collocare posse videtur, Quando enī volet S. vræ.
 persolvendam illi curabimus, et magnam ea re à nobis
 gratiam initura. Quin etiam si ita visum erit S. vræ
 certa bona vrâ in ea sumâ illi inscribemus atqz obligabi-
 mus, Quam hortari ut qua cepit esse fide erga Sczmam
 filiam nostram in ea præstet superuacuum ducimus,
 Faciet enim proculdubio pro excellenti virtute sua, specta-
 ta iam sat hominibus et probata, ut extrema cum primis con-
 texat, Illud modo à S. vræ plurimum postulamus, quādo
 Sczmæ filia vrâ isthinc erit proficiendum, quod quidem
 semita quamvis emutatione fieri velimus, ut eam ipsam
 S. vræ. committatur, Etsi quid viderit exhiberi negotiū in
 adremda possessione Sczpsū, ad nos recta Altm̄ eius
 deducat, Neqz enim diutius ita anxio et sollicito de
 illa animo esse possumus, Cum venerit S. vestra gra:

tos nos et memores cognoscat officiorum, quæ in Sorziam
filiam nostram contulit. Quæ bene valeat. Dat. Cra-
coviæ secunda die mensis Octobris Anno Domini.
1540.

Sigismundus primus Rex Poloniæ
Isabelle reginæ Ungariæ

Seremissima Princeps filia nr̃a charissima, Lr̃as Mtes
vr̃as non sine magno animi nr̃i cruciatu legimus, Nam
pro paterno nr̃o erga illam animo perinde rebus illius ac
propriis nostris afficimur, neq̃z magis in optat̃ quidquā
habemus: quā ut extra periculum esse Mtem. vr̃am.
Una cum infante filiolo illius salva dignitate, Salvisq̃z
fortunis suis cognoscere queamus, Quam ad rem quod
nr̃a nos consilia conferre cupit, Mtas vr̃as, factum est
id à nobis sedulo per Nobilem Stupnigskij, ac
redditas illi esse Lr̃as nr̃as confidimus, Summa autem
consiliū nr̃i fuit hæc ut ad eas Arces et Cimitates, quæ
iuxta novas partitiones, à Sorzmo Do: Ro: Rege Mti vr̃o
sunt assignata, primo quoq̃z tempore se reciperet, mi-
seramus autem sub id ipsum tempus, ad Sorzmo Do: Ro:
Regem Quiliem nr̃um Nobilem Stanislavum Leszins-
skij, atq̃z ab eius Mte petimus, ut provideret Mti vr̃e
stra de tuto itinere, quo ad destinatum sibi locum, sal-
va salvis rebus suis omnibus pervenire posset, Magna
spe sumus, curatum id esse à Mte Regia Ro: diligen-
ter et missas esse copias aliquas, quæ Mtem. vr̃am.
deducerent, Expectamus in horas cum quem misimus,
cui mandatum per nos est, ut ne prius à Sorzmo Do:

Ro: Rege discederet, quam eos qui missi essent ad de-
 ducendam M^{tem} vram vidisset, Nulla est ratio qua non
 libenter M^{tem} vram adintam vellemus, Neqz grana:
 remur in copias etiam conscribendas sumptum facere,
 nisi vereremur ne magis care M^{ti}. v^{ra}. incommodaremus.
 Quemadmodum prioribus nris literis perscripsimus. Vide-
 mus necnos illi rerum agendarum deesse, pecuniam
 sine qua recte fieri nihil potest, Eius est huc perferre
 difficilis est ratio, neqz quemadmodum id a nobis tuto
 praestari possit videmus, Itaqz cum alia via non posse
 videamur, hac illi esse succurrendum putamus, ut si:
 de m^{ra} acciperet M^{tas}. v^{ra}. a Mag^{co} Petro Petrovitz,
 Comite Threnessien^{is} duodecim millia florenorum in mo-
 neta Vngarica: quos in usus suos necessarios, praecipue
 vero in alendos milites Stipendiarios convertet, quos
 tanto plures conducet, si forte quod non putamus pro:
 missis non staret Serms Do: Ro: Rex. neqz partem
 suarum copiarum aliquam ad deducendam M^{tem}. vram
 mitteret, quae nos illi persolvenda curabimus ubi volet.
 Qui cum singularem fidem et studium, ac observantiam
 erga M^{tem} vram pra se ferat, Quando quidem ea de
 re ad eum scripsimus Summaqz hanc pecunia in ^{bonis} nobis
 stris inscripturos nos recepimus, crediturum cum hac
 pecuniam M^{ti} v^{ra} non dubitamus, Hoc insuper^{per} facturum
 suum habemus, ut ad loca designata M^{tem}. vram
 deducat, Scriberemus et ad alios Vngariae Procures,
 sed quid de illis nobis polliceamur non habemus, Cum
 praesertim integris adhuc M^{ti}s. v^{ra}. rebus non eam
 quam oportebat, eorum erga M^{tem} vram fidem cogno-
 verimus, utinam salva modo sit et incolumis M^{tas}
 v^{ra}, una cum infante filiolo suo, Caetera provideri
 per nos possent. Si cognosceret M^{tas} vestra

in adenda Scepusi possessione aliquid sibi negotii exhiberi, ita ut superioribus nostris Lris scripsimus, ad nos recta proficiat, Erit nobis aduentus illius gratissimus, pramittat tamen aliquem qui de aduentu illius nos reddat certiores, ut omniam illi ad fines Regni nri mittere possimus, aliud in praesens consilium non habemus, quam ut quam celerrime isthinc se moueat, Deum precamur, ut is Mtes vras propugnationem suscipiat, atq; ex ijs periculis ereptam aut ad destinatum locum, aut ad nos saluam reducat. Datis Craconie sedã die Octobris. Anna Domini . 1540.

Bona Regina Polonie
Isabelle regine Vngarie

Serenissima Princeps et domina, filia nra charma,
Ne vel mirari, vel egrefferre velit Mtas vras Serma.
q Sermus pater vras Mtes, et nos vna ad eandem
Mtem vram in presenti luctu ac tristitia constitutam,
mictum aliquem nrum insigniorem tam diu non miferimus, id non nra voluntate, sed fatali quadam necessitate factum esse sciat Mtas vras. Nam Magus Palatinus Craconiensis ad Mtem vram visendam Legatus designatus: honestis rationibus se a professione excusauit. Deinde Rodericus do: Epus Cameracensis per agritudinem itinervi se committere non potuit: post Venerabilis Joannes Sbrwslj ire isthinc iussus morbo gravi correptus Legationem obire non potuit. Nichilominus paterna Mtas congnoscere non valuit quin Mtem vram per Nuntium ac Secretarium

sum Venerabilem ^{Andreas} Joannem Czarnkowski Scholasticum
 Crac' misit, Qui cum hinc expediretur, nos etiam comisi-
 mus ei, ut nomine nro vram Matrem visat ac salutat, an
 omnia ei foelicia ex nobis praecetur. Illamq; in prnti eius
 luctu ac memor^{soletur.} fidem adhibeat, ^{Cui dicenti rogamus ut Matris plenius} Et eodem etiam Num-
 dio nro vestra Matris informationem quo Jamodo se ge-
 vere debeat sufficienter cognoscat, et ideo nunc in scri-
 bendo breviores sumus, praesertim, q; prioribus lris nostris
 animi nri sententiam Mti vrae declaravimus. Quod
 extremum est Matrem vram rogamus, ut luctui ac maro-
 ri suo, in quem Dei voluntate prolapsa est temperet,
 nec animum suum ob prntis temporis acerbicatem despo-
 deat, quin potius sit animo erecto magnosq; speretq;
 Matris vram res prntes quae tristiores esse videntur, fa-
 lices lutozq; eventus esse habituras, Nos enim et cum
 Sermo Rege nro, parente Mti vrae, eidem Mti vrae
 Sermo nec consilio, nec ope, nec opera decim. Christus Dei
 servet Matrem vram Sermonem unicum filio Rege
 eius Ungariae in multos Annos sanam et et incolu-
 mem, et prosperos ei incunabz rerum progressus,
 Dat Vilnae prima Die mensis Octobris, Anno domi-
 ni 1540

Sigismundus primus Rex Polonie
 Isabelle Regine Ungarie

S Eremissima Princeps: filia nra charissima. Lras
 Mti vrae non sine magno ani nri cruciatu legimus
 Nam pro paterno nro pga illam animo p'movere rebus
 illius ac propriis nris afficimur: neq; magis in optat

quicquam habemus: quam ut extra periculum esse Matrem
vram una cum infante filiolo illius salva dignitate. Sal-
visqz fortunis suis cognoscere queamus, quam ad rem
quod nra nos consilia conferre cupit Matris. vra. factum
est id a nobis sedulo etc. Hæc Epistola est. ante.
in folio fado. iam scripta

Sigismundus primus Rex Polonie
Carolo Quinto Cæsari Catholico

Redditæ sunt nobis lra Matris vra quibus pastorem nos
admonet, quæ inter Serenissimum Do: Ro: Regem fræm
Matris vra, et Joannem olim Vngaria Regem interasse-
runt, atqz una hortari nos videtur, ut huius partis ac-
quiescere velimus, de quibus adhuc nihil præter audi-
tum habemus, Est quidem ita natura comparatum,
ut nos quisqz liberos quam fortissimos esse cupiat, et
ad amplissimum quicqz dignitatis gradum euectos,
In hoc parentes in hoc ⁱⁿ omnia studia, omnes vires,
omnes opes suas consumunt. Neqz desunt nobis in ipso
Regno Vngaria qui plurimum possunt, qui facies nobis
ad eam rem addant: quicqz insint atqz vergeant, ut
ne deesse Nepoti nro velimus, quo possit Serenissimi patris
locum obtinere. Sed procul a nobis hanc Dens
mentem auertat plus ut valere velimus apud nos
prinatas am affectiones, quam publicam totius orbis
Christiani utilitatem. Hoc esse putamus vere Regium
habere in potestate motus animi: neqz regni affectioni-
bus, sed eas regere potius et sub rationis imperium

subicere, faciemus itaqz non inuiti publice tranquillitatis
 causa: ut consilio *Mte vra* latum demus. *Chara* qui-
 dem nobis est *Serma* filia nra, charus et *Nepos* nobis
 ex illa natus: sed multo charior salus et tranquillitas
Reipublice Christiana, cui nihil est quod anteponendum
 existimemus: Quare non alia in re magis cura nra,
 omnes et cogitationes emigilant: quam ut afflictum *Vaga*,
 vie *Regnum* conservari possit, quod id totius orbis *Chri-*
stiani: plurimum interesse putamus: Deinde vero nulla
 nobis est res tanti, cuius causa diremptam velimus,
 et vel minima re parte violatam eam amicitiam, et
 necessitudinem: qua nobis cum *Mte vra*, cumqz *Seremo*
 fratre eius arctissima intercedit: pra qua opes omnes
 contemnimus et pro nihilo duimus. Quemadmodum itaqz
 adhuc usqz diem, sancte semper illam colimus, ita des-
 inceptis quoqz dabitur a nobis opera, ut non modo nulla
 fiat eius iniunctio, sed aliquibus potius adfectionibus augen-
 tur. Hoc sibi de nobis *Mtas. vra*. certo potest polliceri,
 Cui gratias agimus, q opem nobis suam atqz operam pol-
 licetur, ut pactis satisfiat, Nos enim quicqz conservande,
 tum amicitiae inter nos *Mtemqz vram*, et *Seremum*
 fratrem eius retinende causa, nihil aliud postulamus. Cum
 ea *Serma* filia *Nepotiqz nro* praestita fuerint, quae ex
 pacto debentur, abinde nobis satisfactum putabimus.
 Tametsi huius scriptis animum nostrum tantum explicamus
 Nam de his quae non sunt in potestate nostra, sicut
 est voluntas et animus noster polliceri non possumus,
 Ab iniuria etiam et vi *Sermam* filiam et *Nepotem*: si
 forte quod non speramus illi a quopiam adferatur,
 tutari nos et defendere oportet, Nihil enim alienius
 ab humanitate et pietate atqz Christiano officio arbitra-
 mur, quam in huius, deesse suis velle, Cuiusmodi offi-

cum non dubitamus etiam Serenissimum Do: Romanorum
Regem. Serenissimam filiam nostram et Nepotem detatorem.
Optamus Altem vram diu esse incolumem et felicem
Cuius nos benivolentia commendamus. Datis Vlna iija
mensis Octobris. Anno Domini 1540.

Responsum à Sigismundo primo Rege
Polonie datum Sigismundo de Erberstem
Consiliario et Ori Regis Ferdinando.

Excusationem qua vsa est Do: vra de eo, q serius
aliquanto à Serenissimo Do: Ro: Rege huc missa sit S.
Altas Regia in optimam partem actipit, videt enim
magnam partem in rebus humanis fortunam dominari,
Quin et sibi ipsi hoc actidisse perspicit, vt cum nihil
more voluerit interpositum suo hac ipsa de re ad Se:
remissimum Do: Ro: Regem Legato mittendo, nihilominus
opinionis voluntateq illius tardius adhuc res
procefferit, Quod quidem per ipsam S. Altam Regiam
non stetit, sed per casus quosdam quibus est natura
hominum obnoxia: quos prestare nemo potest.

Quod narravit Do: vra de officio Serenissimi Do: Ro:
Regis, quemadmodum Altas eius in cuius prope con:
spectu est Serenissima filia sua Regia Mf, simul vt alla:
tum ad illam est, de morte Serenissimi domini Joannis

Regis, dignata est Oratorem suum mittere, qui Serenam
 filiam. Sacra Regia M^{te} magno in luctu maroreq^{ue} con-
 stitutam, verbis Serenⁱ Do: Romanorum Regis conso-
 laretur, atq^{ue} omnia illi de M^{te} eius promitteret, quicunq^{ue}
 a Patre in filiam possent aut deberent: Id ne antehac
 quidem obscurum fuit. S. M^{te} Regia, cuius Serena fi-
 lia domina Regina Vugaria scriptis ad Seren^{os} paren-
 tes lris mirifice gratias egit Seren^o Do: Ro: Regi de
 hac tanta humanitate, qua M^{tas} eius erga se usa es-
 set, Quae quam grata adiderint S. M^{te} Regia nulla sa-
 tis oratione potest explicari, Etenim cum ipsa longius
 absit a Serena filia sua, ita ut ad subditos casus temp^{is}
 praesto illi adesse vix possit, credibile non est, quantam ex
 eo voluptatem cepit, cum Seren^o Do: Ro: Regem qu^{am} pro-
 ximo adesset, tantam ad eam humanitatem detulisse co-
 gnovisset, ut omnes vires atq^{ue} opes suas polliceretur, si qua
 id necessitas postulasset. Agit hoc nomine ingentes Gr^{as}.
 S. M. Regia Seren^o Do: Ro: Regi. Et quamvis ante hac
 quoq^{ue} ita visa est S. M^{tas} Regia, in M^{tem} Regiam
 Romanorum, suaviter esse effusa, ut nullus videretur
 fore adfessionis locus, tantus tamen post factum id amo-
 ris emulus adfuit, ut miraretur locum fuisse augendi
 in eo, quod illi iam pridem emulatum etiam fuisse vide-
 batur. Petit S. M^{tas} Regia qua voluntate esse cepit
 Seren^{us} Do: Ro: Rex in Serenam filiam suam, eadem
 esse perseveret, neq^{ue} rationibus illis desit, si forte res
 ita postulaverit, ut Serena filia Serenⁱ Domⁱ Regis
 Ro: auxilium sit implorandum, quam iterum atq^{ue} ite-
 rum atq^{ue} iterum illius Regia M^{te} in protectionem
 commendat eius M^{tas}.
 Seren^{um} Do: Ro: Regem esse eundem Vugaria Re-
 gem coronatum non ignorat S. M^{tas} Regia, neq^{ue}

est quisquam Christianorum Principum, quem Vugaria Regem esse malit, quam Matrem eius de cuius et magnitudine animi et prudentia, et viribus cum Serma, et excellentissimis fratribus copiis coniunctis, hoc sibi persuadet. S. Matris Regia neminem esse qui contra impetum Christiani nominis hostium Regnum id non tam armis quam consilio rectius tueri possit et defendere, Est quidem ita natura comparatum, ut suos quisque liberos in amplissimo dignitatis gradu collocatos cupiat, id quicquid tanto faciunt impensius, quanto in nepotes suos maiore inclinatione voluntatis suae propendunt: At S. Matris Regia, etsi cupit ipsa quoque Nepotis sui rationibus prodigitate prospectum, non hoc tamen ut ille regnet, sed ut Regnum Vugariae quietum sit et tranquillum ut ne in Turcarum potestatem perveniat contendit et elaborat. Semper eo fuit animo. S. Matris Regia ut publicas rationes, privatis anteponeudas putarit, neque quod sibi privatum, sed quid publice toti Christiano orbi expediret, id maxime attendendum, id sequendum esse duxerit, hoc est enim verum Regnum habere in potestate motus animi, neque duci ac regi affectionibus, sed eas regere potius, ac sub imperium rationis subiacere, Prima itaque semper cura fuit S. Matris Regiae de conservando Vugariae Regno, de ornando Nepote posterior, Quare libenter concedit S. Matris Regia Sermo Do: Ro: Regi, ac tantum abest, ut impedire Matrem eius quominus in Vugaria regnet, ut adiutorem etiam pro virili sua cupiat, Hoc modo petit, ut quae Dotis, quaeque Antiphrasa sine contraditione nunc Serma Do: Vugariae Reginae partim data partim promissa sunt, in his ne Matrem eius, a qua quam impediri patiatur, neque permittat, ut quis

Arces illius, Castra, Cimitates, Villas, et cuiuscumq; generis possessiones armis innadere, et super iniuriam audere vindicare. Deinde ut filio quoq; Serenae domine Reginae Ungariae S. Matris Reginae Nepoti, ut perscriptum in fœderum conditionibus, quae inter Matrem Regiam Ro: & Serenam olim Do: Joannem Ungariae Regem intercesserunt, ita prospectum velit, Et si de ijs nihil præter auditum habet Sacra Matris Regina. Nam quod dixit Do: vna. capita fœderum istorum fuisse coram illa produta, tum cum desponsa esset Serenae Do: Reginae Isabella Serenissimo Do: Joanni Regi, id nunquam factum esse sciat. Verbo tantum ea prolata non data scripto data fuerint, Haec si præstita fuerint à Sereno Do: Romanorum Rege abunde sibi Sacra Regina Matris satisfactum putabit, cui nihil est amicitia et benivolentia Sereni domini Ro: Regis, prius aut antiquius, quam auctam vellet potius quibuscumq; possit honestis rationibus, quam violatam et aliter, qua ex parte inimicam, Non de eo sollicita est. S. Matris Regina, quam late ipsa imperet, vel Nepos eius, sed ut amicitia cum Sereno Do: Ro: Rege non modo retineat, verum etiam augere, ut Regnum Ungariae in columine possit conservari in eo cura eius suis consumitur.

Poterat S. Matris Regina collectis exercitibus in Ungariam innadere, Non deerant vires: non studia multorum, non qui id faciendum suaderent, vel impellerent potius, Sed cum id alienum esse videret ab ea coniunctione, quae cum Sereno Ro: Rege S. Matri eius summa intercedit, cum Ungaria quoq; Regnum, ea re, ultimum in discrimen, et prope certum in exitum esse videret, quicquid consilii valeret maluit.

Quod factum si probatur S. Matris Regina, si pro!

batnr Sermo Do: Ro: Regi. Quemadmodu probatur pro:
culdubio. hortatur S. R. Altas. ut id imitandum sibi
quoqz existimet, non vi, non armis, sed amore potius
ac benivolentia adingenda sibi curet hominu studia,
atqz omi cura provideat, ne, qui non parum posse viden-
tur, hñ ad Thurearum Caesarem desciscant, Etiam
si quos alieniores esse a se intelligit, non eos tamen
ad extremu persequendo, ad extrema consilia decur-
rere cogat, sed plannu id omibus potius faciat, tutum
fore omibus fore apud se perfugiu locum, si priuatas
offensiones publicæ utilitati condonare, omesqz in
gratiam libenter recepturum, qui modo ad officinu
redire voluerint

Summa hæc est S. Altam Regiam suo nōmic polliceri
q nequaquam impeditura sit Altas eius: quominus
Sermus Do: Ro: Rex tranquille Regno suo Vnga-
ria potiatnr, hoc idem Seruam filiam suam fa-
cturam esse sibi pollicetur, De Proceribus nomillis
Regni Ungaria non posse eam idem polliceri, q
hñ neqz in sua, neqz in Seruæ Regina Ungaria
potestate sunt

Plurimum aut interesse putat S. Altas Regia, ad id
quod cupit Sermus Do: Ro: Rex consequendum.
ut hæc S. Altæ Regiæ voluntas aliquandiu adhuc
tecta sit et occulta, Nam periculum esse videt,
quorum animi adhuc a Ser^o Do: Ro: Rege abhor-
rent, si divulgatum sit S. Altam Regiam de Ro:
gno Ungaria pro Nepote obtinendo nimis laborare.
Sed eo Ser^o Do: Regi voluntaria cedere, ne hñ
cum nihil sibi esse in S. Regia Altæ præsidii

cognoverint: ad Eburacum Casarem descendant,
 Quæ res extremum esset Ungariæ Regno exitum alla-
 tur.

Faciet proculdubio S. Mtas Regia, ea qua se facturam
 recepit, utcumq; fuerint aliquando celata, q̃ ita vide-
 tur Regni Ungariæ rationibus expedire: Semper enim
 S. M. Regia eo fuit animo erga Serenissimum Do: Ro: Re-
 gem, quem arctissima hæc mutua necessitudo postulabat,
 fieri potest ut fuerit aliquando diversis suspitionibus
 locus: sed re quam false fuerint: vel hoc tempore
 res ipsa declarat. Regnum eiusmodi esse dicitur, ut
 illius causa jus esse violandum videretur: At S.
 Mtas Regia, non quomodo Regno, sed Ungariæ Regi
 libenter credit Serenissimus Do: Ro: Regi, dum animi erga
 illum sui integritatem ostendat, Quæ cum his ipsis
 Mandatis Legatum suum ad Altem eius misit, neq;
 nunc primum eam deliberationem suscepit, sed statim
 ut mortuus est Serenissimus Do: Joannes Ungariæ Rex
 id ipsum facere in animum induxit, ut Regnum
 Serenissimus Do: Ro: Regi deferret, immo quæ ex pacto
 Serenissimæ filia Nepotiq; debentur: ea præstentur,
 Quare nihil est quod dubitet Serenissimus Do: Ro: Rex, de
 constanti erga se amore ac benivolentia, Nam quem
 admodum S. Mtas Regia in hunc usq; diem, ami-
 citiam ac benivolentiam Serenissimi Do: Ro: Regis summo
 studio retinere conata est: ita dominus quoq; pari
 semper vel etiam majori in eam rem cura incumbet,
 quo non modo non deædat quicquam, sed magnus
 etiam ad veterem inter Altes eorum coniunctionem
 annulus addat, Id quod re potius testabitur, cum re
 opus erit, quam ut se operamq; suam pluribus verbis
 velit vendicare.

Quod postulat Do: v^{ra}. si ad arma ventum sit, ut con-
tineat homines suos S. M^{tas} Regia. quoniam in mi-
liciam ad eos proficiscantur, qui velint Ser^o Do: Ro: Re:
gi negotiū aliquid exhibere: Ita sibi Regia M^{tas} per-
suadet Ser^{mo} Do: Ro: Regi, et Dⁿⁱ v^{ra} obscurum
non esse, quam difficilis sit hac continendi in Regno
milites ratio, quippe quæ leges et libertates Regni
Polonia in hac parte probe nouerunt, ut hac non
omnino in platea M^{ts} Regia esse videantur: Sed ta-
men quoad eius fieri poterit, dabitur opera à S.
M^{te} Regia, ut hac etiam in re Ser^{mo} Do: Ro: Re:
gi quantum in se est satisfaciatur.

Gratum est S. M^{te} Regia, q^d Ser^{mo} Do: Ro: Rex
libellos iniuriarum ad eos qui authores eorum esse
dicerentur trās miserit, et eos iudicio se sistere iusserit,
Ipsa quoq^{ue} S. R^{ex} M^{tas}. idem fecit de libellis h^{uius} q^{ui}
ad se Regia M. Ro: misit.

Quam salutationem attulit Do: v^{ra}. à Ser^{ma} d^{na}
Ro: Regina: nepte Sacra M^{tis} eius, charima. ca-
actidit Sacra M^{te} Regie gratissima. Ac eadem
omnia cum fenore euenire optat M^{te} eius Reginali,
quæ sibi M^{tas} eius tanto studio est præcata, Non est
quod ambigat quidquam M^{tas} eius de paterno erga
se animo, nullum proculdubio amatissimi erga M^{tem}
eius pri^{us} officium prætermittet. Et ip^{sam} Regni
Vugarie heredem, et Ser^{um} Do: maritum eius
Regem esse Vugaria coronatum meminit. Quare
quod ultro factura erat Sacra M^{tas} Regia, ut
Regnum Vugaria Ser^o Do: Ro: Regi deferret: id
etiam præibus Ser^{ma} Nept^{is} suæ adducta faciet,
multo libentius.

Ceterum quemadmodum Serma Dna Ro: Regina
 haeres est Regni Vngarie: ita et Serma coniunx Sacra
 huius Alf Regia est et ipsa haeres legitima Ducatus Mo:
 tiolanensis. Quamobrem eodem Jure petit a Sermo
 Do: Ro: Rege. quo si apud Serum et excellentissimum fra:
 trem suum, adiutum velit, ut tandem aliquando ad ha:
 reditatem suam ad Tortonam et Cremonam dotaticum
 suum pervenire possit. Nam tot iam legationes, tot praes,
 tot lrae: tot sumptus sunt: ea de re frustra ac inaniter
 facti, ut nisi spes nos teneat, promissiones frustra Se:
 remissime et excellentissime Casarea Alf bonum tandem
 exitum habituras permittere nos eorum quae facta sunt
 oporteret.

Sacra Regia. Alfas adolescens, ingentibus agit gratias
 Sermo Do: Ro: Regi parenti suo charissimo, qd Alf
 eius per Dnem vram. tam officiose Alfm suam salu:
 tare fuerit dignata, Cui vicissim salutem atqz incoln:
 nitatem diuturnam atqz omnia prospera et foecilia
 precatur: non sibi magis quam Alfi eius ex ami:
 sententia omnia evincere cupiens, Ceterum qd postulat
 Alf eius, ut suam quoqz operam interponat, quo fa:
 ctius possit ea oblinere: de quibus ad Serum dom:
 parentem Dnem vestram misit. Non putat S. Regia,
 Alf adolescens, opus esse curanti (quod aint) //
 calcem addere, Videt enim inter utramqz Alfm.
 quam utramqz loco parentis colit ac veneratur, mi:
 ram esse animorum consensionem, ut quamvis corpibus
 inter se longissimo sint intervallo disincti, tamen
 voluntatem nulla potest maior esse coniunctio. Qua
 ex re S. Alf Regia adolescens, incredibilem ca:
 pit animo voluptatem, qd Sermoz parentis suos tan:
 ta videt inter se voluntatem coniunctione, ut unus

prorsus in duobus annis esse videatur Quare alius
 quibuscumque in rebus poterit libenter operam suam
 apud Serenū Dō: parentem suum interponet: in hac
 plane super vacante id fore arbitratur, cumque
 quae Serenū Dō: Ro: Regis nomine postulat prius quam
 an postulatura id esset sciri possit, per Oratorem
 Serenū domini parentis sui sunt delata,
 Hae totidem verbis S. Regia Altas dicit postulat
 à Ducē vā Serenā Domini Romanorum Ro:
 ginae matri suae charissimae, et dulcissimaeq; S:
 venissime sponsae suae, quas cupit omnes bonis omni-
 bus affluere, et summa rerum omnium prosperitate
 frui.

Sigismundus primus Rex Poloniæ
 Consiliariis regni Poloniæ primoribus

Rendi in Chrópatere sincere nobis dilecte. Mittimus
 S. tue instructionis exemplum quæ per Amicum Remi Do:
 Agricensis, et Magnifici Petri Peremi, proximè nobis
 est allata, Mittimus una et lrarum exemplum, quas ma:
 in sua scripsit ad nos Do^s Agricensis. Ac utriq; qui:
 dem iam respondimus et instructioni et lris, sed ita tamen,
 ut quàm ipsi expiscari fortasse à nobis volebant, senten:
 tiam nrâm suspendere, Nam neq; de eo cum Regnare
 vellemus Nepotem nrâm, alterutram in partem quidquàm
 respondimus, quod illi proculdubio scire maximè favebat
 cupiebant: totumq; illum locum de consilio dato per Do:
 Agricensem Sermæ filia nrâ, silentio præterimus, Neq;
 etiam facturos nos recepimus, ut authoritatem nostram
 interponeremus, ne Turcarum, Epus Varadien' auxi:
 liis uteretur, Illud tamen respondimus, neq; nostra
 neq; Sermæ filia nræ voluntate aut etiam scientia
 id fieri, atq; ita dubios eos et suspensos relinimus,
 de omnibus iis, quæ illi quàm maximè cognoscere ex
 nobis cupiebant. Cum enim res esse videremus, arduas
 et difficiles, non esse fas putavimus absq; S. tue,
 et aliorum Regni nostri Senatorum et Consiliarium
 consilio certi aliquid respondere, Quare hortamur S.
 tuam atq; ab ea postulamus, ut suam nobis sententiam
 perscribat, Est enim hæc nobis si fuit vlla aliquando
 anceps et perdifficilis deliberatio Sermæ quidem Ro:
 Regi quod ita factum necessarium esse indicabamus.

animi nri sententiam plane aperimus, nosq; non impe-
 dituros quominus ille regnaret promissimus, Quam deli-
 berationem nrām tacitam esse volumus, ne qua ad Pro-
 ceres Vugaria permaneret. Nunc statuere satis non
 possumus an ij ipsi Proceres diutius adhuc de eo quod
 deliberatum à nobis est celandi sint, ac suspensi quodam
 modo tenēdi, an potius ipsis quoq; aperiendum est, id
 quod animo nobiscum constituimus, Scimus eo animo
 esse quosdam erga Serīm Do: Ro: Regem et Turcarū
 ingum quā illius Imperium ferre sunt paratiores,
 In quorum ananibus cum et Arces quoq; minutissimē
 et non contemnēdi Thesauri sint defuncti Regis, qui
 propria ad Nepotem nrūm pertinent, Veremur ne et
 se et Arces illas cum Thesauris Turcis dedant si
 nostro se praesidio destitutos esse prorsus intellexerint,
 Qua ex re multum ad Nepotem nrūm Regnūq; Vuc-
 garie vniuersum, incomodi et periculi esset peruētu-
 rum, At si ceteros diutius qui haerent adhuc neq;
 alieno à nobis animo esse videntur, neq; satis habet
 cum animo suo constitutum, quid consiliū capiant, eorum
 voluntates prorsus et à nobis, et à Serimā filia nostra,
 disimulamus. Quamobrem prescribat nobis S. tua, pu-
 tet ne diutius suspensos tenēdos esse animos Vugaria
 Procerum, an explicandum tandem, id quod est à no-
 bis deliberatum, quod si suspensos esse tenēdos censet,
 quousq; tandem ita celandi sint, et cum per uolganda
 tamen aliquando res sit, qua rōne perueniri ad id queat,
 ut quā minimo cum periculo dimulgetur, Deinde vero
 ut hac de re consiliū nobis sumū impariat S. tua,
 admonendus ne sit literis nostris Do: Varadiensis
 Epūs, ut ne ad Turcarum praesidia confugiat, an
 conuincendum potius: Hoc si fecerimus instam fortasse

hominum reprehensionem non effugiemus. Cum non minus
 in vicio sit, qui cum potest non impedit, quominus aliquid
 impie fiat, quam qui ipse agit impie. Si vero à Turcarum
 auxiliis adsciscendis deterruerimus periculum est, ne et
 apud illum nihil proficiamus, cum praesertim nullam copias
 ipsi ostendamus, nihil illi praesidium polliceamur, etsi qua
 permanserit hoc ad Caesarem Turcarum ne graviter
 illum offendamus, Et itaqz de re quid sentiat, nobis S.
 tua diligenter perscribat. Quoniam vero fore suspica-
 mur, ut à Caesare Turcarum Legatus veniat, qui nos
 ut Nepotem ad Regnum consequendum adiuuamus hor-
 tetur, sua etiam ipse auxilia ultro deferat, volumus ut
 tempore nos S. tua faciat certiores, quid vel illi respon-
 dendum sit, vel etiam Eluctio, si quem eadem de re co-
 gnita Caesaris Turcarum voluntate, nonnulli Vngariae
 Proceres ad nos miserint: Factura S. tua pro officio
 suo et gratia nostra. Dat^x Vilnae xxiii^a Mensis
 Octobris, Anno Domini Millesimo Quingentesimo
 Quadragésimo, Regni vero nostri xxxiii^a

Isabelle Regine Vngarie Legati ex
 Legatione sua ad Thurecum missi.

S Crenissima Princeps et domina dñā clementissima: Post
 humilima vñ et fidelis seruitus nñs in gram Mts. vñs.
 commendationem. Nacta hac scribendi occasione facere non
 potuimus, quin Mti vñs statim Legationis nñs, hic apud
 excelsam potentissimā Caesaris Mts portam peracta,
 eidem Mti vñs perscriberemus, Sciat itaqz Mts vñs.
 nos refutatis rationibus aduersariorum. Deo Optimo,

authore, heri optatam in omnibus negotiis nostris a
 potentissimo Casare habuisse relationem, Hoc est natum
 M^{te} vr^a in solio paterno cum tota Jurisdictione Regni
 Vngariae et transilvaniae reliquisse, Gessimus q³
 nos ad ^{diuina} ~~valitudinem~~ ^{diuina} ~~cras~~ ^{diuina} ~~introducere~~, et sequenti die,
 Deo auspice hinc monere posse, Reliqua omnia in nro
 reditu a nobis ipsis M^{tas} vr^a intelliget, Quam vr^a
 cum felicissimo nato, nouo Vngariae Rege diu fore
 licissimam, ad vota valere desideramus, Dat^{us}
 Constantinopoli 17. Mensis Octobris Anno Domi
 1540.

Sigismundus primus Rex Poloniae
 Isabelle regine Vngarie

R eddidit nobis Cubicularius nr^s, Lras M^{te}s vr^a.
 Ex his, quibus versetur in angustis non sine magno
 animi dolore cognouimus, In causa videtur esse mo
 ra et emutatio, sed ea, nulla nra culpa actidit, Etenim
 Ut primum a M^{te} vr^a certiores facti fuimus,
 non de morte, sed de morbo tantum periculoso Sczmi
 Coningis eius, statim Oratorem ad illam Mag^m
 Petrum Cmita Palatinum Crac. designauimus: qui
 cum recensasset provinciam, iam de morte allatum
 esset nulla mora interposita, misimus ad R^m P.
 do: Joannem olim Cameracensem Ep^m, atq³ ei munus
 hoc Legationis mandauimus, qui suscepisset non in
 mitus, q^m per aduersam valetudinem licisset, qua
 non ita pridem extinctus est, Vnblis Joannes
 Sbxwshy Decanus Cracomicus eadem in causa est

qui cum Lhtisi laborare dicatur, delatum sibi per nos
 munus obire non potuit, Jam itaqz intellexit Altas. v.
 more huius et emutationis, nullam penes nos culpam
 residere, Quis enim est qui casus hominum prestare possit!
 Statim autem ut cognovimus tres istos, nostro desiderio
 satisfacere non posse, Misimus per dispositos Equos Voblen
 Andream Czarnkowsky Scholasticum Crac. Secreta-
 rium nostrum, quem esse iam isthic cum Alte. v^{ra}, mandatqz
 illi n^{ra} exposuisse confidimus: Quod autem Altas. v^{ra} cum
 urgeret necessitas, ingens reuera telum, non expecta-
 to Legato n^{ro} filii sui nomine omni iure Regni se cedere
 et pactis tantum stare velle Sczmo do: Romanorum Regi
 remanuerit, nobis duplici rone probatur, tum q in suis
 ad Sczma Coniungem n^{ram} lris, se id ex consilio eorū
 qui cum ea sunt fecisse scribit, a quo non exclusum fuis-
 se, Dom. Varadiensem Epū, et Dom. Comitem Petrovitz
 suspicamus: quem esse Buda cum Alte. v^{ra} adeptum,
 tum q nobis quoqz eadem illa visa sunt, quae per Orato-
 rem Alt. v^{ra} Sczmo do: Ro: Regi sunt remanata,
 neqz a Legatione n^{ra} quidquam discrepant;
 Quod vero cupit a nobis consilium sibi dari, nun discer-
 dendum Buda; et si discedendum, quo nam sit potissimum
 comigrandum? Nam in hīs quae scribit Altas. v^{ra}.
 Rendo do: Samucli Epō Chelmensi, Regni n^{ri} vicecan-
 cellario queri videtur abesse Castra, suasqz possessiones
 Longius, esseqz Turcis finitimas, ut ad ea se recipere,
 tuto Altas. v^{ra} non possit, Nobis omnino videtur, quā-
 doquidem ex pactis Buda Sczmo do: Ro: Regi debetur,
 ut eam relinquat: ac in locum illius Tencinim, sibi da-
 ri a Sczmo do: Rege Ro: postulet, eoqz concedat, ut
 iam satisfieri pactis hinc inde incipiat, Ibi videbitur
 Altas. v^{ra} tanto tunc et comodius posse comorari.

quanto locus ille Regno nro est vicinior, Illud autem
 diligenter observet Altas. v^{ra}. cum erit ei Buda migrā-
 dum, ut ne vlla ratione Itinnum filium suum à se avelli
 patiatur, verum et illum et omēs si fieri tuto poterit
 thesauros Ser^{mi} Comingis sui defuncti vna accipiat,
 Trencinimqz vel ad aliam dotalicū sui Arcem, quatu-
 tior videbitur perferendos curat, Quod si Trenciniū
 non daretur, iam nos, qui et diu Vngariam non vidi-
 mus, et locorum comoditates post eam praesertim Regni
 depopulationem et vastitatem, non habemus exploratas,
 ubi potissimum se conferre debeat Altas. v^{ra}, id illius
 arbitrio committimus: quē cum eorum quibus fidei con-
 silio deligere poterit, vel Tokaj, vel aliquod aliud
 Castrum ubi comode subsistere queat, interim dum nos
 reliqua cum Ser^{mo} Do: Ro: Rege, quē ex tractatibus
 debentur constituemus: Constituire autem quia nihil
 possumus sine voluntate et assensu M^{ty} v^{ra} illam ha-
 tamur: ut nobis suggerat, quid deinceps pro se utiliter
 agere possimus, faciemus enim omia libenter, quae ad
 M^{ty} v^{ra} dignitatem et commodum pertinere nobis vi-
 debuntur.

Hac est consiliū nri sumā, quod sibi Altas. v^{ra}. dari à
 nobis postulavit: Porro scripsimus ipsi, ad Ser^{um}
 Do: Ro: Regem: de humanitate quam ostendit v^{ra}
 M^{ty} grās egimus: ut eodem in illā animo esse perge-
 ret rogamus, atqz vna illud esse contendimus, cum
 cesserit Altas. v^{ra}. Buda, ut illi iuxta pacta Tren-
 cinij possessionem dari inbeat, quod M^{tem} eius factu-
 ram non dubitamus: Interea Altas. v^{ra}. bono sit
 animo, nos illi nulla prorsus in re sumus defuturi, neqz
 ullum amābissimū prīs officium praetermissuri, Quam
 bene valere cupimus, Vilnē penultima Octobris, 154

Sigismundus primus Rex Polonie
 Georgio Epō varadien' Thesaurario

R^{ex} nde. & lris Serma filia nostra facti sumus
 certiores, q̄ miserit hoc tempore quibusdam de rebus Ora-
 torem suum ad Scimū Do: Ro: Regem: quod Mtem
 eius, cum de aliorum Vugarie Regni Procerum, tum impri-
 mis de vrā P. H. consilio sententiāq̄ fecisse nobis per-
 suademus. Interim autem dnm Orator hic est apud Sc:
 remissimum Do: Ro: Regem ingentem exercitum ab eius
 Mte conflatum esse accepimus qui recta Budam contendat,
 Neq̄z procul abesse Turcarum copias, qui et ipsi procul du-
 bio non alium locum quā Budam petunt, ita videmus
 Serma filiam nrām ingenti in periculo futuram, si
 Buda sit illi in ista et Germanorum et Thureorum
 obsidione comorandum. Quamobrem visum est nobis
 ut alio migret, Quem autem in locum sit ei migrandum
 esse nrām sententiam Mte eius scripserimus, tamen ut
 vrā P. H. et aliorum Regni Procerum consilio utatur.
 Illud modo à P. vrā postulamus, ut qua fuit fide erga
 Scimū Do: Joannem Vugarie Regem, eandem et con-
 ingi eius et filio præstet, ac om̄i ratione providere velit,
 quo tuto possit cum Comitatu suo, cumq̄ rebus om̄ibus,
 et suis, et Itm filii sui aliquem in locum cedere,
 ubi ab hostibus nullum sit ei periculum perlinenscendum.
 Fecit P. vrā boni et fidi erga defunctum dominum
 suum sermitoris officium, nrām vero favorem sibi
 plurimum deuenire. Dat. Vilno. die penultima Men-
 sis Octobris, Anno Domini Millesimo Quingentesi-
 simo Quadagesimo.

Ferdinandus Romanorum Vngarie
et Bohemie rex Isabelle regine Vngarie

Copia harum litterarum missa
fuit ad Regem Polonie pa-
trem, ab Isabella Regina

Arbitramur Seriem vram intellexisse, cum ex Oratoris
nostri ad se missi sermone, tum etiam ex lris nostris in
hoc peculiariter ad S. vram missis, quo animo erga illam
affecti sumus: quam qz benigniter nos iam inde a morte Se-
renissimi Regis Joannis, coniugis sui obtulerimus, para-
tos scilicet esse ad omnia facienda, que nobis vigore tracta-
tus pacis cum eodem Sermo quondam Rege Joane cofecte
incomberent, tum qua S. vestram et prolem suam iuxta
memorate pacis tractatus directe concerneret, Deinde
quam nihil magis in votis haberemus, quam ut regni
nri actuale possessionem pacifice sine strepitu armorum
consequi possemus, Et in eum sane effectum Seriem v.
iterum atqz iterum hortati sumus, ut quantum in se
esset curare et adimplere vellet, ut omni impedimento sub-
lato, pro iure nro, et in vim prefatorum Tractatum ad
dicti Regni nri Vngarie possessionem perveniremus,
ne, si secus preter spem et expectationem vram fieret,
cogeremur licet iniuri, Ius illud nostrum via armorum
belliqz proseguere, quod quidem omnium maxime vitare
vellemus, Admonimus praterca Altum vram, ne
commissum vellet, quin nobis ad postulata nra, quantoius
responsum resolutum daret, quod cum in hunc usqz

diem à Ste. v^{ra}. obtinere non potuerimus, esseq; penes se
 quosdam homines^{quos} ad patria sua perniciem natos vidēam^{us}:
 qui tūc o^{mn}i et tranquillitatē quasi inimici, tūc pacti pro:
 missionisq; obliti nobis in potimdo inre n^{ro} negotium fa:
 cessere: incertisq; et suspectisq; consiliis adversus in:
 tos pacis tractat^{us}, et contra omnia Iura, tam divina q̃
 humana nos in successione adptione^qz prefati Regni
 nostri violenter impedire statuerent. Necessario profe:
 cto impellimur susceptam expeditionem nram prosequi.
 Quare Sc^{dm} vram latere volumus: nos Mag^{ro} Leo:
 nardo Baroni à Velss. generali Exercituum ac militia
 n^{ra} Capiteano mandavisse, ut cum exercitu n^{ro} recta
 Budam versus tendat, omniaq; moliri ac tentare aggredia:
 tur, quæ ad recuperationem Regni istius n^{ri} conferre, ne:
 cessariaq; esse videantur, præsertim cum non desint ante:
 dicti Adversarii, qui se se nobis instissimisq; conatibus no:
 stris opposcentes, Civitatem nram ac Sedem Regalem Bu:
 dam presidio firmare, eoq; quas possunt gentes addu:
 cere audent, idq; non alio ut accepimus consilio: quàm
 ut pro eorum summa obstinatio, pernicatia, impedimento
 nobis sint, quominus legitima Regni possessione potiam^{ur},
 sicq; miserum et aliqum sat^{is} afflictum Regnum accersitis
 Thurearum auxiliis, extremis calamitatibus obruant,
 Quæ cum ita sint prætermittere in p^{re}hazum volumus,
 quin Sc^{dm} h^{ic} vram, de qua paternam curam gerere
 om̃ino statim^{us} pro mutua sanguis nexu, quo congluti:
 nati sumus, affectuose peramatorq; promoueremus, ut
 quoniam rogatos nos habuit in superioribus literis
 manu sua scriptis, ut illius fili^{us}q; sui rationibus prospici:
 cere vellemus, Et quia parum tutum esse videtur istozum
 hominum vli consilio, qui sibi Ius Tutorum propria au:
 thoritate assumere viderentur, eam in ista necessitate

et difficultate positam non desereremus, quin potius consilio auxilioq; nro adiuuaremus: Et tiam atq; etiam cogitare velit nrm in presenti belli statu cum filio suo Bude permanere satis consultum fuerit. Et quia undique terrarum a Sermo Rege Polonie Sermo J. vrb. parente. nroq; fratre et affine charissimo lras accepimus: quibus significat nobis se Oratorem ad nos mittere, de his quae praesens Regni status postulet nobiscum tractaturum: Quarum litterarum exemplum, cum his ad Sermonem. vram. dedimus: in eam sane opinionem adducimur ut existimemus non abs re fore ut Sertas vra cum Infante suo alibi, potius quam Bude hoc tempore esse velit. idq; pro nro erga se paterno amore illi suadere non dubitamus, sine enim se cum filiolo suo in aliquem ditionis nrae locum recipere, sine alio petere velit, peracturate equidem dicto generali Capiteano nro per lras nras inuicimus, ut quodcumq; statuerit Sertas vra, in eo ipsam nomine locoq; nostro fidelissime adinuadam protegendam suscipiat, talemq; curam illius gerat, ut ubi ubi inter istos armorum strepitus degere, aut quocumq; locorum proficisci voluerit, quam tutissime securissimeq; habitet, et absq; omni prorsus molestia damno ue pro persona sua dignitate fruatur. Quocirca Sertis vrae voluntati arbitrioq; reelinquimus, utq; ei consultius in ea re esse videatur liber statuat. Nam nos interim praefati Sermoni Regis Polonia Legatum quem tamen aliquatulum egrotare intelleximus, adeo, ut quando venturus sit nondum pro certo sciatur, a quo animo expectabimus, et quid Sertis sua nomine nobiscum de Regni nri statu egerit, in eo nos inculpato, et prout Iuri nro, atq; iuris paris tractatibus conuenit aequissimos praebimus, de quo Sermonem vestram admonere volumus. Quam foeliciter valere precamur. Dat

in Nova Civitate nostra nona Mensis Septembris Anno
 Domini Millesimo. Quingentesimo, Quadragesimo.
 Regnorum nostrorum Romani, Decimo, Aliorum
 vero, XIII°

Ferdinandus. SSST.

Sigismundus primus rex Polonie
 Ferdinando Romanorum regi

Mittimus ad Matrem vram Oratorem nostrum, de iis qua pre-
 sens Regni Vugaria status postulat cum ea tractandis.
 Quoniam vero cum ipsum Oratorem nostrum, cum erit a vra
 Matre absolutus, ad consolandam Serenam filiam nostram
 in Vugariam proficisci iussimus praestermittendum hunc
 Cubicularium nostrum iussimus, qui et vram Matrem de
 Legati nostri adventu certiorum redderet, et ab illa
 ad Serenam filiam vram proficiscens, illi quoque horis-
 pitem significet, ne se animo angat, quod opinione
 illius tardius, Orator ad eam nostram veniat, Re-
 gamus Matrem vram ut providere velit cubiculario
 hunc nro, quo tuto in Vugariam proficisci possit,
 Datis vltra quina Mensis Septembris Anno
 Domini 1540

Sigismundus primus Rex Polonie
Ferdinando Romanoru Regi

Scripsit ad nos Serma filia nra: atqz una literarum M^{te} v^{re} ad se exemplum misit: qua plene sunt amoris et benevolentia: de qua mirificas coram nobis M^{te} v^{re}. gratias agit simul etiam certiores nos fecit: se iam suam sententiam, qua eadem cum nra est, M^{te} v^{re} per legatum suum explicasse, non expectato Oratore nro, quem satis adversantibus, celerius mittere non posuimus? Nos vero ingentis M^{te} v^{re} agimus gratias, qd erga Serma filiam nram, nullam humanitatis officium pratermittit, atqz ut eodem erga illam animo esse persisteret maiorem in modum petimus, non dubitantes id M^{te} v^{re} esse facturam.

Quoniam vero et ex nro, et ex Serma filia nra Legato cognovit iam M^{te} v^{re}. quid statutum nobis sit et deliberatum: qd nihil nobis in Vugaria Regno Iuris vendicamus, cum id soli M^{te} v^{re} debui profiteamur: sed pactis tantum ut stetur postulamus: Quemadmodum et Imperatoria fraterna et v^{re} M^{te} se facturam recepit. Rogamus M^{te} v^{re}. ut ne quid more interponat, quo minus ea que inter M^{te} v^{re}. et Serma olim Joannem Regem pacta sunt, ac non modo lris vltro citroqz datis et acceptis, sed et Iurcinando vtriusqz M^{te} v^{re} vestrarum, firmata, celeriter ad rem conferantur, Et cum hoc tempore mihi gravare Buda statueret Serma filia nra, ut illa cedat ex pactis M^{te} v^{re}. neqz habitura locum alium tutiorem videatur, in quem se conferre possit, rogamus M^{te} v^{re}, ut interea Trencinij possessionem dari illi in,

beat, ut sic quasi fundamenta quedam perficiendis partibus
iada videantur. Rem et aquam et nobis vehementer gra-
tam multa quoque vestra coniunctione dignam Altis. vestra. factura.
Nam cum pacta servanda sunt: servanda re magis quam polli-
citis aliquibus censemus, et quod nos cum Serma filia vestra
in hac re facimus, vestram quoque Altem ut iam nobis per
Oratorem vestrum de servandis pactis recepit, esse facturam
certo nobis persuademus, Cuius amor et benivolentia
fraterna nos commendamus: Utque diu sana salva sit et
incolumis ex animo optamus. Datis Vilnae ultima men-
sis Octobris: Anno Domini . 1540.

Sigismundus primus rex Polonie
Ferdinando Romanorum Regi

S Eremissime. etc. Ex vestris Altis. vestra. magnam accepi-
mus consolationem cum ex eis facti sumus certiores, quod
iuxta petitionem vestram providere velit: ut ad destinata
loca Serma filia vestra una cum infante filiolo suo cumque
Comitatu et rebus suis omnibus salva et tuto et primo quoque
tempore pervenire possit: Sed qui fiat nescimus: ut in
hunc usque diem nihil horum esse praestitum videamus,
Menses iam aliquot cum nona hac pacta publicata sunt
intercesserunt: quae non publicari praestabat, quam adeo
tarde praestari siquidem hac mora Serma filia vestra,
ne quid detrimenti adferat metrimus: Si enim pervenit
ea de re fama ad hostes Altis. vestra. ad nonas eam cum
illa pactiones descendisse: periculum est ne permultum id
ei incommodet. Quare Altem. vestram. petimus ut certi no-
bis aliquid et deliberati de Serma filia vestra prescribat

ut quid nobis in altē vā spci collocādm sit: et quādo
ea quae promittit praestatura sit scire queamus: Dat
Cracovia, ultima Octobris. Anno Do: 1540.

Legatio à Sigismundo primo Rege Poloniæ
ad Isabellam Vngariæ Reginam viduam
et ad Consiliarios regni Vngariæ do: Czarn:
Kowski Canonico et Scholastico Crac' data

Ad hanc legationem obcundam designatus erat Do:
Kmitha, Palatinus Cracoviensis: Verum honeste
se à profectione excusavit: Deinde ad Joannem Vila:
mowski Episcopum Cameracensem hac provincia
delata fuit: Sed et is per valetudinem ire non po:
tuit, ex qua paulo post mortuus est: Similiter
et dominus Sbański per egritudinem obire lega:
tionem hanc non potuit: Postremo Do: Andreas,
Czarnowski paucos ante dies: ex Italia Vilna
veniens, cum hac legatione missus est: secunda
Mensis Octobris Anno 1540

O Rator noster ita verba faciet: Cum esset nobis rem:
ciatum natum esse nobis nepotem ex eius Matris filia no:
stra Serenissima Vngariæ Regina, summus vehementer
exultarati: ac deliberatum omnino nobis fuerat ali:
qua leticia nræ signa dare: nisi Deus pro sua erga
nos misericordia corripere clementer nos fuisset di:
gnatus, consucto nos morbo nostro nonnihil affligendo.
Ecce autem venit interea tristis admodum Nuntius de
Sereno Do: Vngariæ Rege filio nrō charissimo, p:
is vitam cum morte commutaret, Qui quidem quato
nos mirare affecerit, nulla satis oratione consequi
possumus, Nam et illius cause dolemus: quem semper
charissimum habuimus, et Serenæ filia nostra non

possimus non vehementer condolere, q̄ in hoc tam ad-
verso mariti sui casu: ad ipsam quoq̄ non parum incom-
modi perveniat, cuius rationibus pro paterno officio nro,
promissum diligenter cupimus: Promittendi autem nunc
non alia nobis nūc ratio suaverit, quā si. Sincer^{km}
tuam ad illam mittamus et consolari verbis nris atq̄,
adesse consiliis faceremus. Quare Orator noster, q̄
poterit accuratissimis verbis Sczmā filiam nrām con-
solabr: nrām illi opem atq̄ operam pollicebitur, nos nq̄
consilio nq̄ auxilio ei defuturos dicet, deniq̄ curabit
omnia diligenter, quæ ad stabilendas et adinnādas ratio-
nes illius putaverit pertinere;

Sicubi Comitia esse acceperit Orator nr ad ea si erit
Voluntas Sczmæ filie nostre adolabit, Causam aget Se-
remissimæ filie nræ, Comemoratbit patris nri, fratris
nostri, Nepotis nri merita, qui nullum periculum pro Regno
Vngariæ adire recusarunt: qui ne sanguinem quidem et
vitam pro illo suam profundero dubitarunt, Atq̄ una
illud quoq̄ proferet, ne nos quidem ipsos, ullos unquam
labores declinasse, aut ullis sumptibus pepercisse quo
Regnum id pro virili nrā tueri et conservare possemus,
Non modo apud Christianos Principes, verum apud
ipsum etiam Turcarum Cæsarem omnem nos operam
nrām interposuisse, omnem lapidem monisse: nq̄ in-
tentatum quidquam reliquisse, q̄ pacem ei Regno con-
siliare possemus, adeo ut ne nostri quidem quā illius
Regni conservandi cura nobis fuerit antiquior.
Harum rerum ut meminisse velint rogabit, nullum unq̄
tempus actidisse dicet, quo vel nrām sibi volunta-
tem plus demereri vel magis gratos et memores erga
nos necessariosq̄ suos Reges olim suos animos de-

clarare queant: quàm hoc, quo nos nihil petimus aliud ut
ad ea quæ pacta sunt et promissa Serme filie nostre obliuiscen-
da consilium atqz auxilium nobis sum impartiant, atqz omni
ratione provideant, ut quæ Sermis, filia Nepotiqz nostro
debentur, ad ea absqz negotio et difficultate peruenire que-
ant. Rem nos postulare piam, instam et æquam, et quæ cum
apud omes homines laudem et gloriam, tum apud nos fauorem,
apud Deum vero gratiam & misericordiam consequi
valeant. Poterit etiam illis reducere in memoriam foedera
quæ inter nrām et Vngariæ Regnum intercedunt: quanta
fuerit inter hæc duo Regna animorum semper cōiunctio, neu-
trum vel alteri periclitanti defuerit: ut vel horum recor-
datione. Sermiā filiam, Nepotemqz nrām ne velint auxi-
lio et consilio destitutos, cum præsertim hic ipse Nepos in
longo intervallo ex Vngaro patre rege natus sit, ut vel
hoc nomine charus eis esse debeat.

Quæ Arces, Cimitates, Oppida, Villæ Serme filie nræ
doti dicte sunt, earum si tuto poterit possessionem adire cu-
rabit, Deniqz pro ea quæ est ingeni dexteritate ita se ge-
ret, Quomodo Serme filia Nepotiqz rationibus
quàm maxime conducere existimabit.

Currabit præterea Or noster ut tam ex itinere quàm
ex ipso loco ubi erit Serma filia nrā, atqz ubi mandata
nrā exponet: quàm celerrimos ad nos Nuntios aut Lras
mittat, Si quid novi actiderit, si quid præsertim eiusmodi
evenierit: quod nos scire nrā plurimum intersit, ut de
eo quàm celerrimè certiores reddamur,

Si qui fuerint ibi Sermi Regis. Ro. Legati, odore-
tur diligentur, quid rerum agant, quidne moliantur

atq; omnia eorum consilia explorata diligenter si fieri poterit ad nos celeriter scribat.

Quod petit à nobis Altas eius Rex^{lis} consilium, quid illi respondendum sit, ad ea quæ per Legatum suum Sermon^{us} Deo^{us} Ro^{us} Rex illi fecit remittiari: nobis aliud non videtur: q; ut iterum quod fecit antea agat illi grās de ista insigni humanitate qua usus est erga Altē eius: Deinde dicat accepisse se Altas eius ex Legato nro: quæ sit voluntas nostra: se quoq; suam ad nostram voluntatem aggregare: neq; postulare aliud: quā ut satisfiat pactis quæ intercesserunt inter Sermonem coniugem eius et Altē Regia Romanorum: utq; Altas eius rata esse velit, ea quæ sunt dotis et contradotis nomine Sermonis filia nostra obligata. Quod Regnum attinet Ungariae, se iuxta voluntatem nostram libenter eo cedere, Ceterum non modo Budam aut Cassoniam: sed ne Thesavros quidem Sermonis Coniugis sui, qui iure hereditario filio debentur: in sua esse potestate, Neq; Proceres Regni ex metu atq; arbitrio suo pendere: Quare quæ quidem in potestate sua sint seculari animo facturam omnia, quæ velit Altas Regia Romanorum plura se polliceri non posse, Neq; ideo minus dubitare, quin qualem se Altas eius polliceri dignata est, talem sit re ipsa præstatura.

*Legatio à Sigismundo primo Rege Polonie
ad Ferdinandum Romanorum Vni: Regem*

*Data Domino Andree Czarnkowski, Oratori Regio
qui ad Reginam Isabellam Budam vadens, descendere
Viennam cum hac legatione iussus est. Vilne seden.
Mensis Octobris. Anno. M^o D^o XL°*

Principio Orator noster Sermonem de: Romanorum Regem
verbis nostris diligenter saluabit: post prospera illi omnia
et foelicia precabitur: studium illi nostrum et benenolentiam
prolixè deferet: neqz eorum quidquam pratermittet: quæ
ad conciliandam benenolentiam putauerit pertinere:

Deinde gratulabitur incolamem à Sermo fratre et ex Ha:
genoa reditum: idqz tanto magis si profectum esse aliquid
et dissidentes de fide et religione animos Altis eius opera
in concordiam et unitatem reductos esse intellexerit, sumi:
mus, conatum tamen illius collaudabit: quem dignum esse
dicet, tanto Rege et Principe Christiano: Neqz ideo minus
probandum: qd cum fortuna destituit, neqz satis euentus
respondit: neqz etiam propterea iam quiescendum, qd non
ex sententia res cesserit, quin etiam maiori esse cura in
eam cogitationem incumbendum: neqz intentatum quidqz
relinquendum: Quod ad tollendum istud ex Ecclia dissi:
dium pertinebit: quod nisi primo quoqz tempore fuerit
extinctum perennem esse spem vel nullam potius Chri:
stianorum rationibus: quæ multis in locis præsertim

Verò in florentissimo quondam et opulentissimo Vugario
Regno plurimum labefactate: vel potius convulso esse
Videntur succurrendi

Hinc Regni tuendi et conservandi causa, cui nihil potest à
Regno Serenissimi Principis Domini mei separatim accidere huc
potissimum ad Sacram Altem. vram. missus sum, Acti-
dit enim proximis superioribus diebus, ut cum nos omnes,
nrâq; debentur, mortem oppetierit Serenus Do: Joannes
Vugaria Rex, ex qua etsi priuatim quoq; ad Serenissimum
Do: meum, pro ea affinitate: qua illi fuit arctissima con-
iunctus: ingens mæror pervenit: publice tamen multo
maior, Etsi enim ^{non} potuit non vehementer animo pertur-
bari: cum extinctum esse accepisset Generum suum
quem filium in loco charum habebat maiorem tamen
ex eo dolorem hauriebat, q; nova iterum atq; ea non
mediocria Regno Vugaria pericula impendere videbat,
semper eo fuit animo Serenus Rex et Do: meus: ut pu-
blicas rationes priuatim anteponendas putaverit: neq; quid
sibi priuatim: sed quid publice toti Christiano orbi expedi-
ret, id maxime attendendum: id sequendum esse duxerit:
Hoc est enim verè Regium habere in potestate mo-
tus animi: neq; duci ac Regi affectionibus: sed res re-
gere potius ac sub rationis imperium subijcere, Itaq; non
hac sibi modo in re impanit Serenus Princeps et Do:
meus: ut ne plus augetur generi interitum quàm incom-
modis difficultatibus angustis et periculis: in qua
afflictum Vugaria Regnum demò videtur incidisse,
Verum etiam cum Serenam filiam in Vugaria Regno
Matris eius habeat, atq; ex ea Nepotem: quem fieri non
potest quin tenerimè amet, nò hoc agit ut nepotem
Regnatem: sed ut quoad fieri possit, terram illam potius
florentem videat,

Solent parentes non alia de re magis esse solliciti : quam ut liberos suos in amplissimo dignitatis gradu collocare possent, Id Avi quoque tanto faciunt studiosius : quanto sunt in suos Nepotes effusi suavius : At Serm^{us} Princeps et do: mens, etsi cupit Nepotis sui rationibus pro dignitate prospectum, non hoc tamen ut ille regnet : sed ut Regnum Vngariae quietum sit et tranquillum : ut ne in Turcarum potestatem perveniat contendit et elaborat,

Prima cura illi est de conservando Vngariae Regno, de orna: do Nepote posterior : libenter itaque concedit Serm^{us} Rex et dominus meus M^{te}. vr^a. ac tantum abest, ut impedire eam velit : quinimmo tranquilli in Vngariae Regno regnet, ut adiutam etiam pro virili sua cupiat. Hoc modo petit S. M^{tas} eius : ut quae dotis : quaeque antiphernae sine contra: dotis nomine Serm^{us} dominae Isabella Vngariae Reginae partim data : partim promissa sunt, in huius ne M^{tem} eius a quoquam impediri patiatur. Deinde ut filio eius Nepoti Sermi domini mei, ut perscriptum est in fœderum conditio: nibus : quae inter M^{tem} vr^{am}. et Serm^{um} olim do: Joannem Vngariae Regem intercesserunt : ita ut prospere: ctum velit, Hoc si praestet M^{tas}. vr^a. abunde erit Serm^{us} do: meo satisfactum, cui nihil est amicitia et benivolentia M^{tis}. vr^a. prius aut antiquius : quam auctam velit potius : quibuscumque possit honestis rationibus, quam violata: tam, et vel minima ex parte minuatam. Non de eo sollicita est S. M^{tas}. Regia dominus meus clementissimus, quam late vel ipsa vel Nepos eius imperet, sed ut amicitia cum S. M^{te}. vr^a. non modo retineri, verum etiam augeri, ut Vngariae Regnum in columnae possit conservari in eo cura omnis M^{tis} eius consumitur.

Poterat Serenus Princeps et domus collecto Exercitu
in Vngariam innadere: non deerant vires: non studia
multorum: non qui id ad faciendum suaderent vel impelle-
rent potius: sed cum id alienum esse videret ab ea coniunctio-
ne: quae cum Serenae Matris vestrae summa illi intercedit, quietis
consilium uti maluit

Vestram quoque Matrem hortatur, ut vel illius exemplo, cum
vel etas iam prudentiam non mediocrem afferre debuit,
ipsa quoque a turbulentis consiliis abstineat, nihil vi, ni-
hil copiis et exercitu agat, male enim respondent coacta
imperia. Neque quod vi partum est, stabile et diuturnum esse
consuevit. Sed hoc agat potius ut volentibus imperare possit.
Nam si Castra, si Exercitus, si collectam manum homi-
num viderint: sequi armis cogi perspexerint, ut parcant
S. Matris vestrae maiore futurum est Regnum in discrimine
quam fuit unquam antea, Certius est enim quam ut du-
bitari possit, esse non paucos in Vngaria Regno, quibus
deliberatum sit, ad Turcam prius deficere, quam se ar-
mis cogi ad parendum S. Matris vestrae. Quare etiam
atque etiam, hortatur et Rogat, Serenissima Mater vestra,
Serenus Rex et domus meus, omnia ut consilio prius quam
armis experiatur, ac benivolentia sibi potius conciliandos
curet animos hominum: quam aliqua vi compellendos.
Ne si secus fecerit, Quod Deus omen procul auertat, no-
modo calamitosum et afflictum Vngariae Regnum, ve-
rum et suas et Sereni Regis et domini mei ditiones,
ingens in periculum et discrimen adducat,

Neque vero contentam eo esse oportet. S. Matris vestrae, si
summa omnium voluntate, ad Vngariae Regni gubernan-
cula accesserit, nisi hoc quoque diligenter caverit: ut

ne sibi capiat inimicum Casarem Turcarum, qui si fuerit per Altem vram irritatus: periculum est, ne et Vngarie Regno non potiatur, et suis ditionibus excidat, et Seruum dominum meum eandem in ruinam trahat.

Quare suadet Serme Alti vestra Seruus Princeps & do^s meus, ut ne quid agat, quod sit cum orbis Christiani periculo coniunctum, ne laceffitum velit potentissimum Casarem Turcarum, cuius viribus nequaquam hoc tempore potest resistere: quo non opinionum magis quam animorum inter se diffidius certat Germania, quo ipsis etiam interse Vngaris propter partium studia non satis convenit, quorum bona pars ne ultro Turcarum Castra sequatur cautio est.

Ita existimet, S. M^{tas}. v^{ra}. q^d si fuerit per eam Turcarum Caesar offensus: difficile poterit Regnum Vngarie, acquirere: difficilius retinere: Meminerit S. M^{tas}. v^{ra}. cum irritasset Casarem Turcarum Slavonia Regnum, sub imperium suum subimpendo, vno id autumno totum prope in potestatem eius recidisse: Sed et Seruus do^s Imperator: S. M^{tis}. v^{ra}. frater ex erepta sibi Corona et Castello nono maiorem tulit iacturam: quam ex Civitatibus h^{is} expugnatis. At Seruus Joannes Rex Vngarie, imper in Chro defunctus: quoniam sibi placatum semper Turcarum Casarem habere curabat, toto eo tempore, quo in Vngaria regnabat, non modo nulla ei Rex, nullum Oppidum, per hostes Christiani nominis ereptum est, sed spes etiam fuit ostensa, aliquam ei amissam Vngarie Regni partem restitutam iri, Quare etiam atq^{ue} etiam hortatur S. Altem vram. et rogat Seruus do^s Rex meus si abhorre ab eo viderit Turcarum Casarem ut ipsa regnet tanta magis quam ff qua Specimen tantum splendoris et dignitatis habent, consilia sequatur, ne contra potentissimi illius voluntatem intendendo, et se

et Regnum Vngarie' perditum eat : ac vicinos populos, to-
tamq[ue] Rem[an]eam Christianam ingens in periculum et di-
serimen adducat.

Hoc agat S. Alt[er], vestra, in eo elaboret, in eos curas suas
omnes et cogitationes consumat, primum ut adiuncta sibi ha-
beat Vngaria Procerum studia, deinde ut ne quoad eius
facere possit, Casarem sibi Turcarum capiat inimicum, sed
eum quibus potest rationibus honestis, tum et quæ contra
dignitatem vr[ati] Alt[er]is non sint, delinuat. Vtramq[ue] autem
ad rem quo et Vngaria Procerum, et Turcarum Casares
animum sibi conciliatum habere queat S. Alt[er], vestra.
Serenus Princeps meus, om[ni]e suum studium operam, et
diligentiam ac laborem S. Alt[er]i vr[ati], quantum in se est
prolixè defert ac pollicetur hand aliter, quàm si sua
ipsius res ageretur, idq[ue] tanto maiore voluntate, q[uam] ex Se-
renissima filia sua literis intellexit, quàm amanter
S. Alt[er], vr[ati] Alt[er]i illius per Oratorem suum fuerit con-
solari dignata, atq[ue] paternum suum erga illam animum
declarare. Quo nomine Serenus Princeps et dominus
meus Sacra Alt[er]i vr[ati]. ingentes agit gr[ati]as, atq[ue] ut
in ista sua voluntate perstare velit maiorem in modum
petit. Nam de hoc non ambigat, quin facile sit ea
omnia consequutura, quæ per Legatum suum à Serena
Regina Vngaria postulavit, Neq[ue] enim est tanti Regi
Vngariae Sereno Principi et domino meo, ut illius cau-
sa rescisam velit concordiam et amicitiam, quæ illi
cum Alt[er]i vr[ati] summa intercedit, quàm etiam quibus-
cunq[ue] possit actiōibus auctam^{velit} potius et amplifica-
tam.

De Serena quoq[ue] filia certo sibi pollicetur, q[uod] pro ea, qua
prædita est pietate, semper sit in officio potestateg[ue]

Serui domini parentis futura, atq; suam ad illius vo-
luntatem aggregatura:

Quamobrem iam hoc sibi firmiter habere debet
persuasionem S. M. vr̃a. modo ut quæ pacta sunt Seruæ
dominæ Vngariæ Reginae ea seruentur: modo ut Ne-
poti Serui domini mei quæ ratione in foederum conditio-
nibus perscriptum est prospiciatur nihil sibi esse, quod
Regnum attinet Vngariæ à Seruo Rege et domino
meo, aut à Seruæ filia eius pertimescendum, Nemo est
enim mortalium quem regnare malit in Vngaria Serui
Princeps meus: quàm Sacram. Mtem. vr̃am. cuius eam
esse prudentiam perspicit: eas vires: eam animi magnitu-
dinem, ut illius opera fieri posse speret ut calamitosum et
afflictum Vngariæ Regnum respiret tandem aliquando:
et ad florem suum pristinum perveniat.

Sed plurimum interesse putat S. M. vr̃a, ad id quod cu-
pit consequendum, ut hæc Serui domini mei voluntas
aliquandiu adhuc tecta sit et occulta, Nam periculum
esse videt, si quorum adhuc animi à S. M. vr̃a abhorret,
si divulgatum sit, Seruum Principem meum de Regno
Vngariæ pro Nepote obtinendo: nūme laborare, sed eo S.
Mti. vr̃a. voluntarium cedere, ne hū, cum nihil sibi
esse in Seruo Principe meo presidii cognoverint: ad Tur-
carum Casarem desciscant: quæ res extremum esset Re-
gno Vngariæ exitum allatura.

Atq; hæc potissimum de causa Serui domini meus me
prius apud S. Mtem. vr̃am Legationem hanc obire,
deinde in Vngariam proficisci iubet, ut et Seruam
Reginam in hoc tam acerbo suo casu consolarer, et omni
cura quoad eius facere possem promiderem, ne qui ex
Regni Proceribus, callidis et præcipitibus vsi consi-

lūs, Regnum id in ultimum periculum adducerent: Sed
 eos spe sustentarem: atq; omnia facerem: ut in fide et officio
 retineri possint, Non aliud mihi erit in Ungaria proposi-
 tum, neq; alia mihi data sunt à Serenissimo Principe meo man-
 data: quam ut omēs ingenii consiliūq; mei uernos contem-
 dam, quo dissidentibus inter se Procerum animis antho-
 ritate Serenissimi Principis et domini mei in gram et concor-
 diam redactis pacata ibi omnia et tranquilla possem red-
 dere. Id ubi Deo bene iuvante effectum fuerit, tum demum
 ea quæ nunc per me secreto Mti. vræ. Serenissimus Princeps
 et dominus meus significari iubet palam profitebitur, ac ver-
 ba ad rem conferre conabitur, salvis iis quæ Serenissima
 domina Ungariæ Regina dñæ et antihispanicæ nomine,
 quaq; filio eius ex pactis debentur. Quo ad autem
 procellæ ista et tempestates in Regno Ungariæ durave-
 rint, obdita esse vult et sepulta, quæ iussu Serenissimi Prin-
 cipis, et domini mei, cum vestra nunc S. Mti. commu-
 cani, Aliter enim saluum et incoluue Regnum vix
 retineri posse videtur.

Habet iam S. Mtas. vræ. omne consilium Serenissimi Principis
 mei, ita sibi per me explicatum, ut si mentis eius penetra-
 lia intueri illi liceret, non aliud esset perspectura: quam
 quod à me nunc dici audivit/ omnia enim Serenissimi Prin-
 cipis mei cogitata S. M. vræ fidelit' exposui, à qua vicis-
 sim petit Serenissimus Princeps meus ut ipsa quoq; cum stu-
 dium hoc tantum erga se Mti. eius, perspiciat, velit
 suum itidem cum ea consilium communicare, ac quid fa-
 ciendum censeat, quo posset regnum Ungariæ in istis
 fluctibus incoluue conservari, mihi significare digne-
 tur, ut si quid ego personam Serenissimi domini mei ge-
 rens facere possim, cum in Ungaria fuero: quod ad

Regni illius statum tranquillandum pertinebit, id v^{ra} q³)
 S. M^{tes} consilio instructus, rectius faciam, aut ad Ser^m
 Principem meum, quam primum referam de eo, quod visu
 erit S. M^{ti} v^{ra}. faciendum, de cuius in se animo firmi-
 ter sibi persuasum habeat S. M^{tas} v^{ra}. q³ quae in rem illig
 esse putaverit ea M^{ti} eius tam curae futura sunt, quam
 quae maxime, Nam quemadmodum M^{tas} eius in hunc
 usq³ diem amicitiam et benivolentiam M^{ti} v^{ra} sumo
 studio retinere conata sit, ita & princeps quoq³ semper
 pari vel etiam maiori in eam rem cura incumbet, quo, no-
 modo non decedat quidquam: sed magnus etiam ad vete-
 rem inter M^{tes} v^{ras} mutuam coniunctionem cumulus
 atcedat, Id quod re potius testabitur, cum re opus erit,
 quam ut se operamq³ suam S. M^{ti} v^{ra} pluribus verbis
 velit vendicare

Salutabit etiam Or^{is} noster nomine n^{ro} Ser^m as Regi-
 nas Roman^{as}: et Polonic: filias n^{ras} charissimas.
 et illis felicitatem multam et diuturnam incolunita-
 tem praecabitur, Rogabit deniq³ earum M^{tes} ut us de
 rebus quas ab earum M^{tibus} Ser^{ma} coniunx n^{ra} postu-
 lat intercessione sua apud Ser^mum Coniungem et paren-
 tem adesse velint eius M^{ti}, Nos enim eius benivolentia
 earum M^{tum}: grati ac memores futuri sumus semper

Ceterum & Ser^mi filiū et Ser^{ma} Coniungis nostrae
 nomine easdem M^{tes} salutabit: et eadem omnia, quae
 et nos earum M^{tibus} duplicata praecabitur, sed apertius
 dnm petitionem Ser^{ma} coniungis n^{ra} de hereditate
 Mediolanensi, et dotalicio, ita ut ex verbis nostris
 acceperit explicabit M^{tibus} earum, Inprimis tamen apud
 Ser^mum Ro: Regem nomine n^{ro} ager negotium.

Serm^o Coningis nr^e, ut Altas sua velit apud Sorinum
 et excellentissimum fratrem suum Ius hereditatis Medio-
 laensis, et dotalicium promouere, quo ad id favore et au-
 thoritate sua Cas: Altis, tandem aliquando peruenire
 possit, et promissi hac de re a Cas: Altis sibi facti, fru-
 ctum tandem aliquem celeriter reportare queat,

Sigismundo primo Regi Polo
m^e. Andreas Czarnkows^{kj}
Scholasticus Craconien

Post humilem seruitutis meae in Serma Altis v^{rae} gratiam
et clementiam comendationem, Ab vigesima die Nouem
bris Serma Regina Vngaria vehementi studio cona
batur ut S. Altis v^{rae} Tabellarius ad Mtem vram Sermam
cum lris celeri itinere profisceretur, forte existimans
quod cum meo seruitore antea Mag^{us} Do^s Leonardus
de Velfs Supremus Sermi Regis Romanorum Capita
neus Saluum conductum dare noluerit, Tabellario
Mtis Regie v^{rae} Serma, illud non fuisset negaturus,
sed secus contigit, atq^{ue} sua Reginal^{is} Mtas futurum spera
bat, cum dictus do^s Exercitus Capitaneus interea dum
Castrum vissegrad expugnabat, Nulli ad vestram Se
renissimam Mtem tutum transitum dare voluerit, eo ex
pugnato cum deuo Mis v^{rae} Serma Tabellario pro Sal
uo conductu mitterent, Illud se cuiquam alteri quam mi
hi ipsi omnino daturum negavit, Si vero post discessum
meum, aliquos Serma Mis v^{rae} Tabellarios in sua
ditione compererit, eos^q usq^{ue} apud se detenturos quoad
Rex Romanor^{um} comodo primo quoq^{ue} tempore, quae hic
aguntur cum R^{ex} li M^{te}, Mtem vram Sermam scire ex
pediret, ultro citroq^{ue} Tabellariorum mittendum, ab
Rege Romanorum vel potius eius Capitano iter in
cludatur, Cum igr^o nemini prater mihi et meo comita
tini Saluus conductus ab Capitano concederetur, et omis
mora esset longa et periculosa dum literae R^{ex} li Mis
ad Mtem vram Serenissimam perferuntur, coacta fuit

Rex^{lis} M^{tas} consilium suum mutare, atq; me seruitorem
 suum, quem aliquantisper adhuc apud se voluit, detinere
 me ab se dimittere, pernecessarium etiam M^{ti} Reginali vi:
 debatur, ut Oratorem suum ad Serenissimum Regem Romanor:
 rum mitteret ut et M^{tis} vr^{ae} S: mandata referret, et vo:
 luntatem M^{tis} vr^{ae} Sermae, singq; animi propensionem
 apud Regem Romanorum testatam faceret, atq; insuper
 ut consilium Regis Ro: nomine M^{tis} suae Rex^{lis} requi:
 reret, quò mandatis M^{tis} vr^{ae} Sermae et voluntati ac
 desiderio suo satisfacere possit, cum in potestate M^{tis} suae
 nihil sit positum, omnia arbitrio Praecorum reguntur et ad:
 ministrantur, volebat igr^o M^{tas} sua vel do: Benedictum
 Baijoni, vel Loremb^{stij} suum Secretarium, ad Regem Ro:
 mittere sed praemonita à do: Baijoni nequengquam suorum
 mittat. Si em^o ^{Confessarij Organi} domi quod secus fieri non possit edocere,
 tunc M^{tem} suam sine scitu, vel illis scientibus, Oratori
 suum ad Regem Ro: mittere, et con^{tra} Rex^{lem} M^{tem} do:
 mⁱⁿⁱ comoverentur, et per eos usquam ei tutus transitus,
 pateretur, Sic cum Rex^{lis} M^{tas} ex parte domi Ferdina:
 di mittendorum ad M^{tem} vr^{am} Sermam. Tabellariorum
 nullum habeat favorem ad Regem Ferdinandum propt^{er}
 suspicionem suorum non posset quengquam secure dimittere^{ere},
 me sub eo praetextu, ^{tanq} quod sua Rex^{lis}. M^{tas}. me ad M^{tem}
 vr^{am} expedierit, ad Regem Ro: proficisci iussit, sub:
 dubitans ne Rex Ro: sinistre interpretetur, quod post
 meum a S: suam M^{tem} adventum, neq; per suum Ora:
 torem, neq; per Lras Regi Ro: notum fecerit: quod sit
 M^{ts} vr^{ae} Sermae mandatum et quae illius erga Regiam
 Ro: M^{tem} animi voluntatq; propensio, Cum primò
 inde fuero expeditus: cum responso a S: Regiam Vu:
 garia mittam, Deinde ad Sermam M^{tem} vr^{am} celeb:
 rimo citare accelerabo.

Castrum Vessegrad ab Germanis militibus fortiter expugnabatur, tamen non, sed ex pacto militum in potestatem Regis Ferdinandi ducunt, Nunc apud Castrum Thata exercitum suum collocarunt, fortiter et illud expugnaturi. Si vbi sperant fore suasset ad oppugnationem Castrorum Turck Balenth Papa et Gesteßituri. Nostri interim expectant praesidia Turcarum, Cum his me comendo gratia et clemencia M. vr. S. Quam Deus omnipotens cum omni prosperitate ad multos annos conseruet in columnam.

Imperator Turcarum Sul:
tan, Soleiman Seiach.
Baronibus Regni Hungarie

Excellentibus domibus nationis Messia Jesu, & magnis Nobilibus generationis Jesu natorum Regni Vngariae, Domino Ban, Castelli de Themisswar, et inferioris Territorii Capitulo, Domino Petro Petrowicz, et Domino Capiti Thesaurario, Necnon Domino Episcopo Castelli de Varad: atque Domino Ban Turckbalanth, quibus omnipotens Deus ostendat veram viam. Per praesens meum Sigillum Imperiale, postquam vobis appresentatum fuerit, vobis innotescat, Quis in praesentiarum ad meam excelsam et sublimem portam cum Rohilocassi viro vestro dederitis lras vras. Quibus significat Regem Joannem mortem obisse, Verum quod existens in vita condidit testamentum, ut Regalitas Stephano filio suo concederetur, Sicque supplicatum extitit quod a sublimi porta mea talis concederetur gratia, Necnon de negotiis Maylath et Clati Marm, et de partibus Regis Ferdinandi acta gesta.

sua significatis, atq; vos ipsos fidelē fore constantes in
 salutatione et conseruatione Regni atq; hoc circa omnia ea,
 quae in Commissis homini vestro ad pedes altitudinis meae
 Imperialis Altis misso abunde declarata fuere,
 Quocirca ex superius gratis Diuina providentia Re-
 gnum Ungariae ense meo fulmineo acquisiti, Estq; Ter-
 ritorium et dominium meum ac Rex Joannes erat seruus
 meus, Verum quia erga sublimem portam meam maxi-
 mam ostendit fidelitatem: hac de causa eidem infinite
 gratiae concessae fuere, Itaq; si ipse defunctus est, filius
 quoq; eius, et filius serui mei, seruusq; meus existit.
 Similiter ceteri vos omnes estis mei fidelissimi serui.
 Idq; totum quod excelsa mea Alti referendum mandatis,
 optime percepi, Sed quoniam Regni negotium et eius
 effectus una est et eadem causa et impraesentiarum is
 quem misistis, tantummodo est relator mandatorum vestrorum,
 utq; ^{vero} promideatur tali negotio, huiusmodi vir, minus est
 sufficiens, Est igitur necesse ut sit idonea et practica
 persona verum Regni illius: quo pacto verboq; suo queat
 fidelis exhiberi, atq; sit sufficiens ad respondendum
 proponendumq;. Quamobrem expedit vnum ex vestris
 sufficientibus et praestantibus domis ad meam subli-
 mem portam accedere quo possit haberi colloquium, se-
 cumq; agi circa indigentia Regni, atq; prospicere quae
 ad eius propositum facient, Jamq; auditum est, Cancell-
 larium Oratorem vestrum destinatum, iter arripuisse
 ad has oras venturum, Quapropter praecipio ut vos
 quoq; hac de causa omnes unanimis et concordis con-
 silium habeatis decernatisq; destinare aliquem ex
 sufficientibus domis Regni Ungariae, veluti quis par
 Monacho, sive Petro Petroniq; vel inter vos omnes
 aliquem eligere qui aptior fuerit visus, et in quem

magis confidatis, quicquid habeat summam experientiam rerum
 et negotiorum Regni, et sit unus ex sufficientibus
 domis atque persona idonea, Talem ego destinabit ad su-
 blimem portam Altis meae, ut cum huc appulerit secum ha-
 beri possit colloquium, agi, et convenienti modo providen-
 di rebus Regno spectantibus, atque in hoc casu nullo pacto
 vel modo percipiat umbram aliquam, vel in mentibus ve-
 stris generetur ulla suspicatio, Nam omnes vos estis mei
 fidelissimi sermi, et excelsa porta mea continue cuilibet pa-
 tet, nemini prohibetur accessus, Neminique fit recedendi dif-
 ficultas, imo fidelibus sermis meis gratia Imperialis Altis
 meae semper promptissime adsunt, Et quicumque adveniet,
 tutus adveniet, sub vigore huius Salmi conductus, Illi
 co habita ratione negotiorum itidem cum Saluo conductu
 atque cum mea excelsa licentia ad Oras illas reverti va-
 lebit, Atque hoc firmissime pro certo habeatis, Item
 si forte contingerit, quod Rex Ferdinandus aliquam mo-
 lestiam Regno inferre vellet, vel violentiam in per-
 sonas cuiuspiam vestrum mox nobis significabitur &
 monabitur Vajvodam Bogdania, Similiter Vajvodam
 Valachia, Ipsis enim mandatum est ut promptissimi
 adsint adferendum subsidium et favorem et ad vobis
 succurrendum sicque vobis notum sit, exhibentes optima
 et integram fidem, Hinc meo excelsa Imperiali Sigillo
 Dat. in meis Calendis Luna de Cumanstet, Encl.
 Anno. 946. In honorata Sede Constantino
 poli.

Homini Ungari : Ad Bassam

Iste domine dñe nobis observandissime, ^{Servitibus} vestrorum hu-
 milium commendationem, Statim omnium rerum nostra-
 rum frequentissimis lris nostris Istm^a Do: vr^a declara-
 vimus et ex Transylvania cum in illo Regno fuisset:
 duos homines ad Istmam Do: vr^a misimus per Transil-
 pinam, Qui an fuerint per Voïvodam illum retenti vel
 non, ignoramus, quoniam hactenus ad nos non redierunt:
 neq; ullum responsum ab Ist^a Do: vr^a habuimus, postea
 quoq; cum Budam venissemus: de omnibus negotiis ad Ist^a
 do: vr^a scripsimus, nūc vero res nostrae se ita habent,
 quod Germani cum Exercitu advenierunt, et iam quaz-
 tus agitur dies, quo Arcem Vissegrad cum Bombardis
 et bellicis instrumentis, quae à Buda quorū miliaibus so-
 lum abest oppugnant, eam si capere poterint, quod Deus
 avertat, Budam obsidere volunt, Buda autem est pra-
 sens Serma Do: Regina coniūx domi nostri clemen-
 tissimi defuncti, cum infante filio suo, et nos quoq; cum
 eius Mte^a adsumus, Sed resistere tam forti adversario
 absq; auxilio potentissimae^a Cas: M: non possumus, Cum
 autem et Regnum Ungariae, Regina, et infans filius,
 ac nos omnes sumus constituti sub protectione et defen-
 sione gratiosa excelsae portae Imperatoriae, merito ad
 illam pro implorando auxilio accurrimus, in qua om-
 nem spem nr^am et fiduciam collocavimus, Quam-
 obrem Do: vr^am, Istmam rogamus, velit apud foe-
 lissimam Caesarem Casarem Mtem^a agere, quo
 Re: li Mti^a cum filio suo in hoc discrimine posita suc-
 curatur, et auxilium feratur, contra adversarios nr^{os}.

Qui propter eam summam gratiam qua inclitis: Cas: Altis
 hoc Regnum & reliquias Serenissimi domini Joannis Regis Vuga-
 riae dignata est, sui quoque inimici et hostes sunt, utque ad
 illam omni anno commemorandam beneficentiam, qua Serenissimum
 domini Joannem Regem complexus est, hoc quoque cumuli
 suae imensa gratia adiciat, nos autem pro debita fidelitate
 nostra, proque fide per excellentissimam et clementissimam Cas:
 Altis, summam gratiam iam inde ab initio regiminis Serenissi-
 mi domini Joannis Regis Vugariae Dei nostri clementissimi, et
 deinde toties confirmatam datam et praestitam, hostes no-
 stros hic operiemur, ac fortuna alicam tam diu experie-
 mur, quo ad Cas: Altis protectio nobis auxilium ferret,
 infinitaque gratia sua in hostes nostros effectum sortietur, pro
 quo quidem auxilio ferendo Alt: Dei: vram magnopere
 rogamus, ne Serenissima Regina, et filius eius, qui ambo
 Orphanis sub tutela Imperatoria degunt periclitentur,
 Quod ad personam nostram attinet, non tantopere laboramus.
 Nam nos parati sumus hanc vitam nostram pro benignitate
 et beneficentia inuictissimae Cas: Altis si modo eius Altis
 bona voluntas et gratia erit, paucis reliquis q. defun-
 cti domini nostri cum morte commutare

Petrus Kmita Palatinus Crac' regni
Polonie' Marschalcus Bone' regine' Polonie'

Sacra et Serenissima Rex Alti's domina et dñ'a clementissimā, Post debitam et diligentem sermitionum meorum, in gratiam Sacrae Alti's. v'ræ. commendationem, Quamissimos motus bellicosos esse in Vngaria nemo est qui nesciat. Nunc ex lris S. Alti's Regiæ: quid de illis tumultibus constituit etiam intellexi, interqz Cetera nūc primum cognovi Regiam Alti'em, Serenissimo Regi Rom: consensisse et promississe: non contrariare quò minus ille regnet in Vngaria. Quod nisi factum fuisset et obstitisset: fortassis volentibus superis adhuc rationes Serenissimæ Regiæ, filia Alti's. v'ræ. Nepotisque ex ea, fuissent promotæ in bonum finem: ut per vestras S. Alti's: et per auxilia Turcarum Imperatoris: Neqz me latet impium esse et parum Christianum nomic' Nepotis Alti'm v'ræ Turcam Tigranidem in Vngariam ducere pertrahj, Regnumqz illis non puto Nepoti porrigi, cōiectura est verisimilis, Attamen æquè miserum erit non audere manifestè detectare illius promissa auxilia: vnde illi suspicio oboriri posset defectionis à se, proptereaqz si non auxilia, quæ optabiliora erant, certi & quod absit & diuersum si velit maximè effugere non poterit, formidolosum autem est Serenissimi Regis Ro: patrocinio se se tradere, qui fortassis (utinam autem fallar) impetu illius armorum, quæ certo, nisi quid melius Deus consulerit, inferret, sustinere nequaquam poterit, Et si se defendat, non video tamen qua potestate Alti'm Nepotem Alti'm v'ræ, quod maximè cuperemus, à potestate illius vindicet, Propterea snadere Regiæ Alti', ut Tur-

cicæ defensionem Serma Regina aperte se se subducatur, est
 illius Mtem aperto discrimini obijcere, et quod Deus auferat
 Mtes vras suspitioni obnoxios facere. Quanto igr præ-
 stiterat sceptrum patrum ut obtineatur contendere, Cui
 id licuisse per conditiones pactorum existimo. Et pati
 utrumqz superioritatem Turcæ, donec fortassis aduocatis
 viribus Christianorum Principum: quod expectamus, exi-
 enti possit. Nunc eo in statu res sunt, ut neqz Sermo Ro-
 Regi aperte fauere licet, nec Turcæ auxilia detrectare
 utrobiz enim est periculum, Cupio tandem ut Deus
 Opt: Max: Sacram M vram, Exlem, quam diuissimè
 felicem ac incolumem seruet, Cuius Maiestatis gratia
 et benignitati me diligenter comendo. Data in Vissni
 7° in Die sancti Martini. Anno Domi. 1540.

Scheda

Retulit mihi meus vicecapitaneus Cracouiens, quo Num:
 ao in certis negotiis ad Sacras Mtes vestras non ita
 diu usus eram: vestram Mtem grauer tulisse, et
 de me exposulasse, quod in Vngariam ad Serenam
 Reginam me proficisci Oratorem non satis tutum neqz
 satis integrum esse indicari, Qua in re rogo diligenter
 persuadere sibi Mtas vras non opera neqz impensis,
 quæ utiqz triplo aut eo plus mihi faciende erant maio-
 res, quam antea feci, peperisse, verum mea vita ra-
 tionem ut par est habui, quæ quidem nisi solus Deus
 euisset, cum toto forsitan comitatu meo, mihi ponenda
 erat, Habui et dignitatis Mtem vram integram ra-
 tionem, quarum Mtas et pondus in mea persona laesa
 fuisset, et omnem contumeliam in se receperet, Nec
 est enim hoc vnum quod toties scripseram, quod mi-

cianeram, quod v^{ra} Alt^{es} quoq^{ue} bene quantum existimo
 sciunt citra vel ultra decem millia hominum mea nec de-
 stinata fuisse: quorum manus hand quaquam mea promi-
 dentia et munitione effugissem, nisi forsan turpiter et igno-
 miniose retro pedem vertere si id fortunæ datum fuisset,
 voluissem: Effecerunt nonnulli nationis nostra Polonica
 qui me maliciose apud Serenissimam Rom: Regem insinu-
 larunt: quasi ego illuc proficisci debueram: inter eum &
 Serenam Reginam Hungaria pacta, concordie dirempturus;
 Idem mihi quidam Oratorum eius Seren: Regis bonus ami-
 cus meus præter alios, in secretis retulit, ut narratis fu-
 sat abunde certis argumentis fidem fecit, quod factum nō
 adeo contra me, verum plus contra S. Alt^{es}. v^{ras}.
 pugnare videtur. Quamobrem rogo vestram Alt^{em} quam
 possum diligentissime, ne hoc secus factum fuisse inter-
 pretetur, quin potius si introspicere velit, finem probet,
 et boni aequiq^{ue} apud se habeat et meam integritatem sem:
 per æquabilem, erga v^{ras} Alt^{es} ut mihi polliceor, ducat,
 vnde mihi melior affectus in seruitia Alt^{is}. v^{ra}. sug-
 geri possit. Si etenim amicus extra omnem finem so-
 leo præstare ea: quæ mihi præstanda sunt: quanto
 id magis præstare debeo solcoq^{ue} in seruitiis v^{rarum} Alt^{um}
 quarum dignitatem merito colo, et quarum beneficia
 agnosco; Agniturus etiam plus, si ea sinceritas ser-
 uitorum meorum ab eadem Alt^e. v^{ra} non contem-
 netur, imo grata esse cognosceretur.

Stanislaus Tharło Epus Przemislens
Bonae Regiae Polonae

Serenissima & excellenbissima Regina: domina et do:
clementissima. Quum is cubicularius ad Altos vras
rediret nolui eum absqz meis ad Altum vram lris, dimit-
tere: quibus Altus vras Serma, me et perpetuam fidelita-
tem seruitutem meam: cum indignis orationibus comen-
darem, illiqz humilr supplicarem vt me suo favore et
Reginali clementia prosequi dignaretur curaturum.
sedulo ne ingrato homi id beneficiu Altas vras impon-
disse videatur, Propterea nihil ambigo Altus vestre
iam pridem compertum fore, quid Altas Regia de re-
bus Serma domine Isabella Regina in Vngaria, cum
Sermo Romanoru Rege statueret: speretqz Altas vras
illuc insignem qucpiam suae Altis Oratorem propediem
iturum ad res omnes suae Altis Reginalis et infantuli
in tuto collocandas, Non supervacaneum crederem a
Sermo Ro: Rege nomin vtriusqz Altis vras postuladum
vt Cassonia cum reliquis quor Germanis Cinitatibus
Regno Altum vrazum vicinis pro sustinenda hono-
ratus suae Altis Relis conditione: saltem ad vitam
concederentur, Quoniam primoniun Sermi Joannis
Regis ad eam foret vastitatem iam pridem redactum,
vt maiore sit opus ad conservandas Arces impendio,
praesertim sub hac bellorum tempestate quam ex illis
aliqua emolumenta speranda, Tunc etiam si qua vis
bellorum iterum ingrueret haberet suae Altas, quo-
tuto cum suis se recipere posset, ac esse cum Altibus

vestris in vicinatu, quorum vel crebris legationibus vel
interdum praesentia sua et filioli orbitatem solari valeret,
Fortè et eadem Cimitates in alium usum, si quando quod
Deus omen avertat, fortuna illius Regni inclinaret magno
comodo. Utibus vestris esse possent. Non dubitarem
Serimum Roma: Regem ob recens Altis Regiae in illum
beneficium haud egre id à se impetrari permissurum,
Hac volui pro mea erga Altum vram. Serenissimamq;
eius filiam dominam clementissimam fide et devotione
confidentius suggerere: quae si quoq; Alt. vra forent
probata, illa pro vram non repudiaret, Quod reliquum
est omnibus votis compraeor: ut Altas. vram. una cum
Serenis domus coninge et filio suis charissimis sit longa
et prospera valetudine Regnoq; et reliqua ditiori sua, ma-
gna sua laude et gloria quam diutissime praesit, eius gra-
tia et benignitati meae et servitutem meam impense comen-
do et humiliter rogo, ut mea, Alt. vram non prius pa-
recte supplicationis benignam rationem habere dignetur.
Quam rem ego Alt. vram Serenae omni fide, sermendi
sedulitate promereri studebo, *Ex Brasione Xij^a*
Novembris. Anno 1540.

Præterea non supervacuum crediderem, ut hisdem Ora-
toribus qui in Vngariam et ad Serimum Ro: Regem profici-
scentur: secretis committeretur: ut diligentius de omnibus
consiliis et molitionibus illius Alt. quo ad defensionem
illius Vngariae Regni contra Turcam perquirerent: et si
pro explorato haberent Turcam nequaquam passurum vi-
gnare in Vngaria illius Altum: nec tam gravi bello con-
tra hostem potentissimum sufficere posse Serimum Ro:
Regem, pertentarent animos suorum ab archanis con-
siliis an quum illius Altas Regnum illud pro se veline,

re nequiret, certumqz haberet, illud iam in manus Eth-
 nicorum transitorium eiecto illo, an non melius honesti-
 usqz indicaret, ut modus aliquis quaereretur tempore, quo
 illud ditissimum Regnum diutius in manibus Christiano-
 rum: valeret permanere: nec honestius ipsi Sereno Ro-
 Regi contingere posset et Christianis: et praesertim illi Regno
 vicinis, quam ut pateretur experiri apud Turcam So-
 remissimum filium Matris vrae, an illum tanquam amici-
 ssimi Regis filium, sine ut Regem, sine ut Nepotem sui
 tutorem, saltem hijs legibus: quibus Serenus Rex Iona-
 nuz habuit in Vngaria Regnare: quae res vbi facilis
 foret apud Turcam impetratum pateretur et Serenus
 Ro: Rex illud esse in manibus generi sui ^{et} ut maior
 sit honestatis praetextus saltem illud Sereno filio Matris
 vrae nomine dotis consignaret: aliter non video illud
 Regnum in manibus Christianorum conservari posse,
 nobisqz non adeo is vicinatus esset formidolosus, et
 fortuna omnes tam Serenae Dominae Isabella quam
 filii ad istum modum magis in tuto collocarentur, illiusqz
 Regnum ex summo hoc discrimine liberaretur, Cupe-
 rent imprimis Vngari omnes: patriam suam hac
 ratione servari, nec sibi facile persuadent: ut Tur-
 cas Serenum Ro: Regem in Vngaria unquam re-
 gnare, etiam magnis quibuscumqz conditionibus obla-
 tis, permittat:

Petrus Porambski Isabelle regine
ungarie Secretarius Bone regine Polonie

Sacra M^{tas} R^{lis} domia et d^{na}
clementissima

Præmissa servitutis mee in gratiam M^{ts} v^{ra} Serenissimæ comédatione. At cepi literas M^{ts} v^{ra}. quibus significat se agere ferre, q^d ad illam rariis scribo. M^{tas} v^{ra} persuadeat sibi, q^d id per me non stetit, sed ratio temporis ita tulit, ut nihil certi in absentia Sc^lm olim domi n^{re} clementissimi bona memoria habere: imò neq^z domina mea clementissima per duos integros menses de statu valetudinis certo Sc^lm olim coniugis sui intelligere potuit: Vana aut et futilia scire non licet ad M^{tem} v^{ram}, Malo verus quam vana^m dici, Et scio quosdam propter inanem scriptionem non solum male audire, sed etiam indignationem domi sui sustinere: Proinde M^{ti} v^{ra}. supplico: dignetur me in præsens habere excusatum, et veniam dare. Quod statim domi^e mea clementissima præsentem attinet, ita habet, Statim post mortem Sc^lm olim domi nostri clementissimi. R^{mus} do^s Ep^{us} Vazadien^{is} Regni Thesaurarius: misit Budam Georgium Croatum Castellatum Vazadiensem, qui sub prætextu defensionis Arcis et Civitatis, adduxit secum multos pedites et milites plures conducit, quos domina mea clementissima non agere tulit assumi, intelligens imminere periculum, sed hoc et fuit et est illi grave et molestum, quod inramentum fidelitatis non præstiterunt M^{ti} sua, sed domo

Thesaurario. In summa videtur Altas sua in honesta esse
 captivitate: Dominus R^{mus} Agriensis venerat ad
 Altam suam officii causa. Hoc est ut et consoletur illam, et
 rationibus eius consulat: postquam cognovit Budam non
 in domina mea clementissima potestate esse: et de militu
 inramito praepostero, tercio die abiit, et negavit se huc veni-
 turum tandem: quoad Altas R^{lis} eam in viam sua
 habeat: Idem sentiunt et alii domi. videt. Petrus perzeni,
 Franciscus Bebel, et familia Balassorum, Si hoc faciant
 ea intentione: quod volint Altam suam regnare et admi-
 strare omnia. Lando, sin minus, landare non possum, quia
 timendum est, ne sentiant eum Germanis. Non pra se fe-
 runt quidem hoc aperte, sed congregationes eorum, quas
 aliquoties fecerunt Alt^e R^{li} inconsulta: assumpto etiam
 in societatem Speredu, satis declarant quid sentiant:
 Balassien aperte cognoscunt Serimum Ro: Regem, et
 diripiunt bona tam domi Thesaurarii et sermitorum
 eius quam aliorum Nobilium, imo ausi sunt ante pau-
 cos dies sermitorem domiae mee clementissimae qui ex
 Polonia veniebat, delinere per viduum, et lras omnes
 aperire. Praterea significatum est Alt^e R^{li} quod
 decreverunt impetum facere in Oppida et Castella
 fidelium Altis sua, postremo et in Pesth Civitatem
 omnesq; traictus: tam in Tibisco quam in Danubio
 intercipere: Dicuntur habere equites quadringentos,
 pedites ducentos. Et constituerunt praedicta omnia
 facere sub hoc colore, ut auocent R^{mi} do: Epum Va-
 radieu, ab obsidione Vojevodarum Transilvanien
 quae iam est soluta.

20 Aug: Hic celebratus est Convencus generalis in Transil-
 vania, ad quem misit Altas sua R^{lis} Mag^{um}
 Petrum Markos sermitorem suum primarium, qui

dominis suadeat imò mandet : ut de pace potius quàm
de bello domestico cogitent : obsidionem omnino sub gravi
indignatione Altis sue solvat : Voievodis ut in gratia
Altis sue non dubitent incipere fecit. In summa vocantur
omnes ut mora omni postposita Budam redeant : consulta-
turi de bono Regni et Altis sue statu : Satis erit negotiū
in concordatione dominorum : si modo concordia inter
eos coire et coalescere poterit

Corpus Altis Regie foelic recordationis, est in Castro
Dewa, una cum omnibus bonis et Thesauris Altis sue,
qui dicitur esse ad hoc tempus integer et sigillis domi-
norum signatus : Custodes Thesauri adhibiti Venerabi-
lis Emericus Bebek Præpositus Alben, et Joannes Kassaj
Succamerarius : Adest etiam Mag^{us} Joannes Esthaar
Altis sue Magister Curie : qui officii causa missus erat
ad visitandum Altriam Regiam pia memoria

Corona Regni animaliter est in ista quadam Altis Re-
gie ex qua recepta sunt tria millia florenorum ad solutionem
militum : Ceterum ^{ista} non propterea dicitur esse aper-
ta : quia indigeret de Thesaurarius pecunia : sed ut certū
cognoscat esse una cum rebus aliis coronam ipsam Domi-
nus Deus faxit quod omnia in manus domine clementissi-
mæ salua et integra perveniat,

Domini Consilarii volunt corpus Altis Regie huc ad-
vehere et in Abba Regali sepelire : Eodem tempore erit
fortasse baptismus filii Altis sue

Majestas R^{alis} freta consilio dominorum qui hic sunt
designaverunt primum testudines quorū in quibus erat
conclusa vox Altis Regie foelic recordationis : Appli-
cant etiam domini Sigilla sua, Et proposuerat se no-
prius aperturam testudines : quā de Thesaurarius
una cum Mag^o domino Petro Petronio Comite

Themiſen aduenirent Caterum cum ex re nimia la-
boraret Mta ſua, et ſeruitores pecuniam peterent, ſine
qua neq; ſe neq; Equos ſuſtentare valabant: Præterea
victus quottidianus Mti ſue: magnam requirebat pe-
cuniam, coacta eſt: ſuadeū etiam prædictis Conſiliariis
teſtūdines obſignatas aperire, Sperabamus nos Theſaurū
imēſum quo totum orbem fama repleuit, inuenturos, ſed
inuenimus carbonē (ut dicitur proverbio) pro Theſauro,
quia nē vnus quidem denarius in omnibus ſeruijs, eſt re-
pertus: pauci fortasse credent: ſed ego Mti. vrā. Seruē
rem veriſſimam ſcribo, Inuenti ſunt ciſſi argentei inau-
rati duodecim: Locula cornea argento cincta et ornata
duo: Calices argentei in aurati duo, Paſſificalia ſex, Ca-
pit aureum ponderans mille et octingentos Ducatos in
auro, Caneam parnam argenteam, Caput ſancti Stepha-
ni Regis, Aulea vetera duodecim: Tapeta pulchra
quinq; Veſtes attritas: quas propter memoriam vne-
randæ antiquitatis ſeruabat, Pixides, gladios, Cuſpides,
arcus cum pharetris reperimus: quibus tamen uti
nollemus: magis gaudentes pace et quiete: quam tur-
multu bellico: à quo Vngaria vix erit immunis et libe-
ra. Da pacem Domine in diebus nrīs.

Miſſus eſt ad Mtem Relem, Seruū domi Roma: Regis
Orator: Spectabilis et Mag^{us} Joſ Nicolauſ Comes
de Salm qui conſolatus eſt Mtem ſuam: prudenti et
luculenta oratione: ſuadens ne marori nimio indul-
geat, propter inopinatam mortem Serui domi coniu-
gis ſui chariſſimi, cum ea diuino permiſſu contigerit
et oportet nos boni conſulere, quicquid nobiſcum diuina
Mta ſtatuat: Deinde gratulatus eſt de filio nato, quem
vult filiū loco habere: Poſtremo pollicitus eſt ſe Mtem
Reginalem vna cum filio in ſuam fidem et protectionem

recepturum: rationibusq; eorum consulturum: Hac dicta sunt in publica audientia: Eodem die auditus est priuatum do: Orator

Indigeret hoc tempore M^{tas} R^{elis} bonis et fidelibus consultoribus, quia hi qui adsunt, non videntur esse animis consentientibus: alii sperant praesidia à Turcis, alii sunt partis Germaniae: nobiscum fortasse non multi sentiant: dominus Deus det gratiam: ut in concordiam veniant: In summa incertum est quid sint vram consilio in Conuentu generali: quem breui speramus decreturi Comendo me et seruitia mea S. M^{ti}. vr^a. à qua humiliter petimus dignetur nobis veniam dare, q; raro scripsi: Cupio M^{tem}. vr^{am}. sanam et felicem esse. Dat^{us} Budae XXI^a die mensis Augusti, Anno 1540

Fuit apud me hodie Egregius Georgius Croatus qui est Praefectus Buden: querens de malignitate dominorum quod eum detulissent, apud M^{tem} R^{elem} hoc nomine: ut pedites soli do: Thesaurario praestarent inramentum: affirmans sub honore suo: quod milites obligantur: primum ad praestandum inramentum M^{ti} R^{eli} et filio eius: deinde etiam Regno: postremo domino Thesaurario, q; in officio eius noluit illi inuicem dare.

Petrus Lorembſki Isabelle regine
 Vngarie Secretarius Bone Regne
 Polonie

Sacra & Serenissima M^{tas} R^{elis} et domia d^{na} do^{re}
 mentissima: Praemissa sermiorum humiliorum: per:
 petua comendatione: Credo q^d M^{tas} v^{ra} in proximis
 meis plene cognovit multa quae hic contigerunt, nunc
 reliqua partipiat.

Vocauerat M^{tas} R^{elis} R^{em} dom^{um} Ep^{iscopum} Agriensem, &
 spectabilem et Mag^{num} do^{re} Petrum Perzem, volens ab
 eisdem consilium in rebus arduis petere. Recusabant
 primum quia videbant Budam in potestate non esse M^{tas}
 R^{elis}, et non videbatur illis tutum huc ad nos, sine
 Saluo conductu venire, quem illis obuiam misimus,
 assecrantes eosdem etiam pro Castellanis seu Officia:
 libus domⁱⁿⁱ Thesaurarii, Cumq^{ue} iam aduentarent, inte:
 rim adu^{er}sus Mag^{num} Urbani Bagiani missus a dom^{ino}
 Thesaurario, ut praesit omnibus Officialibus Thesaurarii
 et Castro, is quonia^m intellexit dominos Consiliarios
 cum magno comitatu venire, quia habebant ad 600
 equites, Adit M^{tem} R^{elem}, dicens, quod parum
 comodo tempore nunc fuissent vocati q^{ui} si dominus eius
 vnacum Mag^{no} do^{re} Petro Petrovitz Comite Themesin
 hoc cognouerint, futurum est, ut reditus illorum vna
 cum corpore retardetur. Et periculum est, ne hac re
 animi eorum offendantur, quae res posset M^{ti} R^{eli} de:
 trimentum asferre. Postremo hoc adiecit, quod si ca:
 put illi amittendum esset, nolit eosdem neq^{ue} in Cinitatem
 neq^{ue} in Castrum immittere, Id ubi M^{tas} R^{elis} intelli:

xisset, territa est timens, ne si vocati intramitterentur, aui
 dominorum graviter propter lenitatem istam exacerbaretur.
 Et ne ab alienatio sequeretur misit illis obuiam Egregium
 Stephanum Altis Regie bone memoria Secretarium, signi-
 ficans corpus Altis Regie intra trimm dierum spacium adue-
 tum iri, rogans ut in bonis Buda vicinis subsistat, quoad
 reliqui domi una cum corpore adueniant: quod cupiebat
 honorifice exapi, et pompam funebrem in presentia duorum
 Consiliariorum decorari. Quod si non satis confiderent
 domino Thesaurario et aliis: obtulit se Altis Rex lis da-
 turam omnem operam, ut assecurationes duorum utrinque
 fiant, et elaboratura omni studio, ut eos in concordiam re-
 duceret, rogaretque ut postpositis priuatis similitatibus et
 odiis: id quod est bonum et salutare, tum Altis sue, tum
 Sereno filio imper nato, tum Regno, unam voluntate con-
 sulant. Domi posteaquam intellexerunt se non admissos,
 graviter sunt offensi et dimisso micio Altis sue: miserunt
 alios quor suos Nuntios medio quorum declararunt,
 lenitatem et ignominiam illis irrogatam, et fecerunt pro-
 testationem, quod ipsi parati erant venire ad inferiendum
 Altis sue, et consulenti hauegotiis Regni, sed quia sunt
 exclusi, si postea non verint, quod sint excusati, Altis
 Rex doluit plurimum, quod domi in aliam interpretaretur
 partem factum suum. Et misit e vestigio Magentum do:
 Benedictum Baijoni promissorem suum, hominem apud Rem
 do: Agricu adeptum, qui multis verbis excusavit Altis
 Rex, placatus est aliquantulum, et significavit per illum
 libere sententiam suam, quae eo spectabat, ut Altis sua
 acceperet conditiones pacis, si amat tranquillitatem, si bonum
 et comodum suum et filii sui. Praeterea consuluit, ut
 sine omni mora datur bona relatio Sereno do: Ro: Regi.
 qui est in re sua diligens, misit nuncios ad omnes Comitatus

Regni domus multa pollicetur. Habet iam quinque millia
 peditum Germanorum Strigoni, qui mandatum suae M^{ty}
 expectant. Sunt etiam mille equites, exceptis huius do-
 minis, qui tacite illi adhaerent, quoniam manifesta signa
 adant, quia oppida villasque non solum domini Thysaurarii
 sed Regni et pauperum Nobilium diripuerunt, in quorum
 numero est Vatia, Marusium et multa alia oppida,
 Iuxerunt iam tandem in Turciam ante aliquot septimas
 Remus do: Quinque centenarius et Magister Stephanus Verbe-
 rius Regni Cancellarius, cum magnis numeribus, utina
 aliquid quod sit bono et saluti Regno apud Celsitudinem
 suam obtineant, hoc est pacem, Post solutionem obsidio-
 nis Vainodorum Transilvanien, celebratus est conventus
 in illa terra, multa dicuntur illi constituta esse, quae
 ex charta lris presentibus inserta, cognoscat.
 Quod bona seu res mobiles M^{ty} Regie pie memorie atti-
 net, ea Remus do: Episcopus Varadiensis, et Spectabilis et
 Magister Petrus Petrovich Comes Themesien, et per
 lras suas, et per aliquot Nuncios speciales, promiserat
 se omnia integra ad Altum Reginalium adducturos, Co-
 terum mutato consilio, universam Thesaurum Regium
 ad Themessphar Iuxerunt, et nihil aliud aduxerunt
 praeter unam cistam cum dote pecuniaria M^{ty} suae
 in qua etiam impositae erant torques aureae quindecim,
 Equi Turcales quindecim.
 Altas Relis expostulavit cum eis, quod res et bona
 M^{ty} suae bona memoriae secum non aduxissent, quae
 non tanta cupiditate habere cupiebat, quam dignita-
 tem et existimationem suam conservare, quam inter-
 pretata est hoc facto eorum diminuturi, quia &
 Altas vix et omnes Principes Christiani, nescio in
 quam partem id acciperent, si bona per Altum Regium

relicta, in manus mea domini clementissima non essent
 consignata, ad qua plus Iuris habet, quam quisquam alius
 et maiore prosequitur filium suum charissimum, amore
 & pietate. Post multos ultro citroque datos et acceptos
 sermones, promiserunt se omnino misuros pro rebus.
 Et expedierunt Mag^r cum do: Petrum Markos^m cum
 ducentis equitibus ad Thymessphar, speramus quod in
 una septimana, Deo fortunato, habitura est M^{as} R^{elis},
 omnia, modo aduentus repentinus Germanorum remus
 impediat.

Adductum est iam tandem corpus Mis Regie in crastino
 sancti Crucis, quod cum magno honore et reverentia ex-
 ceptum est, M^{as} R^{elis} unacum dominis iuit obviam usq^{ue}
 ad portam Civitatis, Restabat adhuc sepultura et exequia,
 qua feria sexta post festum Sancti Mathei sunt peracta.

Vocati sunt iterum Bem^{us} do: Archiepus Colocen^s, &
 alii Regni Proceres: v^{er}get, Mag^r do: Petrus Perenni
 Bebek, Rastha^m, ut de bono et com^odo Mis sua, fili^{us} eius
 dem, tum de salute et conservatione Regni consulat, Et
 ne excusationem praeferre possent se timere periculum,
 missus est omnibus Salvus conductus et nomine Mis sua
 et nomine dominorum Consiliariorum, qui venire non po-
 tuerunt, quia iam erant in itinere, quod instituerant ad
 Seren^{um} domini Ro: Regem, qui eos Possomⁱ expectabat,
 Hoc tamen inciauerunt, quod quamvis a Mis sua missi
 non essent, tamen promiserunt se in causa illius diligen-
 ter laboraturos apud Seren^{um} Ro: Regem, Quid effe-
 cerint incertum est.

Domⁱ Consiliarⁱ mirantur, quod M^{as} v^{ra}, nullum m^{en}
 miserit post mortem Serenⁱ olim domini Vugaria Regis,
 Expectabant omnes inde, non solum consilia, sed et auxilia

præsto futura. Ceterum quia neutrum in hac temporum
difficultate: et casu aduerso vident, disponderunt ani-
mos, quia bona pars dominorum adhesit. Sermo dñs
Romanorum Regi, vñt Rexmus et Mag^rci domi Colo-
cen. Petrus Perenni, Franciscus Bebek, Raskei et
Balasschi.

Fieri etiam petiit licentia do^s Valentinus Terek, pridi-
dominus Bamphj, Quilici ferè omēs abierunt in do-
mos suas: expectando euentum rei. Talis est hic fi-
des et animorum constantia, in summa omis spes est
post Deum, in Altibus vestris posita, quia homines
quia homines sequuntur fortune successum et potentia
ea ne in capita eorum conuertatur: timent et propter
rea fugiunt.

Potentiores quidam Regni omnia agunt pro suo arbitra-
tu rapiunt quæ possunt: sine ullo personarum respectu:
exactiones imponunt pauperes colonos opprimunt: bona
spiritualium occupant: victualia auferunt. In summa,
quò quisqz est potentior, eò meliorem conditione esse videt.

Melior Balascha qui subditos Ep^{at}us variè affli-
gebat: captus est per seruitores do^s Mathie Basso, et
Murrani deductus: quem non prius dimittet, quam
illi bona et possessiones per complices Balaschiè oc-
cupatas reddant, et damna resarciant: Fratres eius mul-
tum laborant in eo eliberando, sed adhuc nihil profecer-
unt: Cupiunt si fieri posset, virum aliquem partis
nostre comprehendere, ut commutatione personarum: fra-
trem captum redimerent: Et parum absnit quin
cepiissent Mag^{um} do^s Benedictum Baionij. Promi-
sorem Atis sua equos: currus: et vestem re-
linquere in quadam villa est coactus sed clapsus est,

ex gra Dei, ex manibus eorum: Ceperunt tamen Stanislaus Cracoviensis: sermitorem M^{ti}s sue: et puerum Mag^{ci} do: Palatini Cracⁱ quos in hunc usq^{ue} diem detinet,

Advenerat huc in die Sancti Francisci Egregius Franciscus Rivaij postulans nomen R^{mi} Archiepi et Mag^{ci} do: Alexii Tursonis et Mag^{ci} Petrus Comes Themesien^{sis}: et do: Thesaurarius: cum illis in vissegrad convenirent, consultari de pacificatione Regni et bono M^{ti}s R^{mi} et filii sui: placuit ea res omnibus: Expectabamus prefixionem diei: ad quem simul constitui debebant: Interim advenit in die Sancti Marci: Nobilis Cotta Hispanus quidam cum lris Scrim domi Ro: Regis, quibus M^{tas} sua significavit se tentasse omnes vias: quibus pacifice in Realem Regni vni^{us} garia possessionem venire possit, Id quia adhuc tempus non successit: compulsa sit propter certas causas non expectata etiam relatione M^{ti}s sue vi et strepit^u armorum ins^u suu^m prosequi: Et comisit Mag^{co} domino Leonardo de Fels Capitaneo suo generali, ut recta Budam cum gentibus vadat: et illam oppugnet, Nobis suadet ut deliberemus quorsum nobis abeundum sit, invicem ne hic maneamus, Locum quo migrandum sit non assignavit,

In hoc solo gratiam ostendit: quod Comisit Capitaneo suo, ut nos si opus sit conducat, neq^{ue} patiat^{ur} sermitores Maiestatis sue et totam Comitum molesta sine damni^{ca}ri, Sed omnia ista ex lris Maiestatis sue: quazum exemplum domina mea clementissima misit, intelliget, Itaq^{ue} expedit M^{tas} sua hodie venerabilem dom^{um} Thomam Cuspadem Abbatem: ad Scrim do: Ro: Regem, cui comisit ut se tunc voluntati M^{ti}s sue, tunc ne

cessitati temporum accommodet, quia periculum pulsat fecas.
 Germani adsunt, Intellexit hodie Alas sua ex certis
 hominibus: quod insidia sint posita rebus bonis per Altem
 suam bona memoria relictis & facile credidit, sciens
 fidem et constantiam eorum, Itaque expeditur cursu celer:
 rimo Nummum cum lris: quibus committit ut universa
 bona ad Solmosch Castrum Alis sua inducatur, atque
 illic maneant praecipui servitores duo propter maiorem
 securitatem.

Ferdinandus Romanorum rex
 Isabelle regine Ungarie

Est supra
 Arbitramur Seriem vram intellexisse, tum ex Oratoris
 nostri ad se missi, sermone: tum etiam per lras vras,
 in hoc peculiariter ad Seriem vram a nobis scriptas,
 quo animo erga Seriem vram affecti simus: quamque
 benigniter nos iam inde a morte Serini Regis Joannis
 Comingis sui, obtulerimus, paratos scilicet esse ad omnia,
 quae nobis vigore tractatus pacis, cum eodem Serino
 quondam Rege Joanne, inita, facienda incumbere,
 tum quae Seriem vram et prolem suam, iuxta me-
 morate pacis tractatus directe concernerent. Deinde
 quam nihil magis in votis haberemus: quam ut Re-
 gni vri actualem possessionem pacifice sine strepitu ar-
 morum consequi possemus, Et in eum sane effectum
 Seriem vram, iterum atque iterum hortati sumus,
 ut quantum in se esset, curare et adimplere vellet, quibus
 omni impedimento sublato pro Jure nostro, et in vim pra-
 fatorum tractatum ad dicti Regni Ungariae possessionem

perueniremus, ne si secus præter spem et expectationem nostram fieret, cogeremur, licet inuiti, Ius illud nostrum armorum via bellique sumptibus ac viribus persequi, quod quidem omnium maximè evitare præcaueremus cuperemus. Admonimus præterea eandem Sertem vestram, ne commissum vellet, quin nobis ad optata postulationesque vestras, quātocius resolutum responsum daret, quod cum in hunc usque diem à Serte vestra obtinere non potuerimus, esseque penes se quosdam homines ad patriam suæ perniciem natos videamus, qui tum oculi et tranquillitatis quasi inimici, tum pacti promissionisque obliti nobis in potendo Iure nostro negotium facessere, incertisque et suspectis consiliis aduersus imtos pacis tractatus et contra omnia Iurata tam diuina quam humana, nos in successione ademptioneque præfati Regni nostri violenter impedire statuerent: necessario profecto impellimur: susceptam expeditionem Regni vestram persequi. Quare Sertem vestram, latere nolumus, nos Magistro Leonardo Baroni à Felis generali Capiteano nostro. mandata dedisse, ut cum exercitu nostro progrediatur, rectaque Budam versus tendet, omniaque moliri tentareque aggrediatur: quæ ad recuperationem Regni istius nostri conferre necessariaque esse videantur præsertim cum non desint ante dicti aduersarii, qui sese nobis, infatigabilibusque conatibus nostris opponunt. Civitatem nostram ad sedem Regalem Budam præsidio firmare, cõque quascumque possunt gentes adducere audent, idque non alio quam acceptimus consilio, quod ut pro eorum summa obstinacia perniciatque impedimento nobis sint, quominus legitimè Regni possessione potiamur, sicque miserum et aliocum satis afflictum Regnum, acersitis Turcarum auxiliis, extremis calamitatibus obruat, Quæ cum ita sint prætermittere

in presentiarum volumus: quin Serenitatem vestram de qua
 paternam curam gerere omnino statuimus: pro mutuo
 sanguinis nexu: quo conglutinati sumus, affectuose prece-
 mantemque promoueremus: ut quoniam nos rogatos ha-
 buit in superioribus litteris manu sua scriptis, ut illius fi-
 liis sui rationibus prospicere vellemus: et quia parum
 tutum esse videtur istorum hominum uti consilio, qui
 sibi Deus tutorem propria auctoritate assumere vide-
 rentur: eam in ista necessitate et difficultate positam no-
 desereremus: quin potius consilio auxilioque nostro adiuuare-
 mus: etiam atque etiam cogitare velit num in presenti
 belli statu cum filio suo Buda permanere satis consultum
 fuerit, Et quia indistinctus à Sereno Rege Polonie
 Serenitas vestra parente, nostroque fratre et affine charissimo
 litteras accepimus: quibus significat nobis, se Oratorem ad
 nos mittere, de his quæ præsens Regni Hungariae sta-
 tus postulet: nobiscum tractaturum, quarum literarum
 exemplum cum his ad Serenitatem vestram dedimus, In
 eam sane opinionem adducimur, ut existimemus non
 ab re, ut Serenitas vestra cum infante suo, alibi potius quam
 Buda hoc tempore esse velit, idque pro nostro paterno erga
 se amore illi suadere non dubitamus, sine enim se se
 cum filio suo in aliquem ditionis nostræ locum reci-
 pere, sine alio petere velit, peracurate, Equidem di-
 cto generali Capitano nostro per litteras nostras inixi-
 mus, ut quocumque statuerit Serenitas vestra in eo ipsam
 nimirum locoque nostro fidelissime adinueniam, prælegendis
 suscipiat, talemque illius curam gerat, ut ubi inter
 istos arripuerim strepitus degere, aut quocumque loco
 vnum proficisci voluerit, quam tutissime securissimeque
 habitet, et absque omni profus molestia dampnari, pro
 persona sua dignitate foueatur, Quocirca Serenitas vestra

Vrae voluntati arbitrioq; zelinquimus, ut quod ei consultis
in ea re esse videatur, libere statuat, nam nos interim praefati
Sereni Regis Polonie Legatum: quem tamen aliquan-
tulum agrotare intelleximus, alio ut quando venturus
sit nondum pro certo sciatur: a quo animo expectabimus, et
quicquid Sereniss. sua nomine nobiscum de istius Regni nostri
statu egerit, in eo nos inculpato et prout Iuri nro atq; iustis
pacis tractatibus conuenit: acquissimos praebeamus, de quo
Seritem vram admonere volumus, quam feliciter valere
precamur. Datis in Civitate nra Nona: die scda mensis
Septembris, Anno Domini M. D. XL. Regnorum nrorum
Romani decimo, Aliorum vero decimo quarto

Ferdinandus
SSR

Mingier Vicecancellus

A. d. Carolus. SSR.

Leonardus liber baro in fels
Sermē dne Isabelle regine vng.

Serenissima Princeps Regina et donna etc. gratiosissima.
Post humilem seruitiarum nrorum commendationem
Riddite sunt mihi hodie a Serenissima Ro: Vngaria et
Bohemia etc. Regia Mte do: mihi clementissima li-
tera, quibus sua Regia Mtas mihi iniungit, ut annexas
has sua Mte. lras ad Serenissimam Mtem vestram, certo

destinare: eidemq; Alti v^{ra} ac eiusdem filio, pro suo ex
 Buda discessu, si eandem Mtem, eius adhuc animi esse com:
 perero, ab eademq; interpellatus requisitusq; furo, per
 omes sue Sacra M^{ti}s. subditas provincias, precipue ve:
 ro hoc Vngaria Regnum, et militares cohortes, exerci:
 tumq; Regium, tutum ubiq; et saluum iter, transitumq;
 honorificum: contingere curem. Qua in re procurada,
 cum tam pro mea in Regiam Mtem seruitute quam
 in vram Serma Mtem observatia ac studio, meam ope:
 ram, laborem, curam, et obsequia, haud inmerito eidem
 v^{ra} Serma M^{ti} deferam paratissima, Hinc eandem
 vram Mtem Sermam, hisce lris meis admonendam di:
 xi, ut quandocumq; vel cum comitatu suo, sola, vel
 filio etiam suo comitante ex Buda egre^{ss}, seq; vel ad
 celeberrimum Regnum Polonie, vel Serim Regem v^{rum},
 aut alium quumq; tutum locum recipere instituerit, ac
 in animo habeat eius me rei tempestine per lras suas
 gratiosas informare dignetur, qua sua mentis intentio:
 ni cognita, mox meas ita interponam partes, ut ne dum
 vestra Serma M^{ti}s, eiusdemq; filius cum personis, tam
 suip^{si}is quam amicis familiaribusq; suis eandem comi:
 tantibus, ac bonis rebusq; vniuersis tuto ac secure ex
 Buda, vel ad patriam, vel Sacram Regiam Mtem
 aut alium quumq; locum sibi in hoc delectum, itir facere,
 sed et ab omibus sue Sacra Regie M^{ti}s provinciali:
 bus et subditis honorifice exapi, observari et coduci
 certo habeat, Id quod vram Sermam Regiam Mtem
 cui mea seruitia studiag; in omibus sue M^{ti}s dignita:
 tem, salutem ac commodum concernentibus rebus innadis
 curandisq; offero paratissima, latere nolum, Quam
 Deus Opt: Max: salua et incolumem conservare digno:
 tur, Dat: ex Castris Regis Strigoni quinta Octobris
 1540.

Leonardus liber Baro, in Welsz,
Dominus, exercitus Ferdinandi ad
Budam Capit^s.

Andree Czarnkowski. Scholastico
Crac. Regis Polonie Sigismundi
primi Oratori, ad Serenam Isabel:
lam viduam Reginam Ungarie misso,
& Bude tunc agenti. Dat^s in Ca:
stris ad Budam. Xix^a Nouem:
bris. . 1540.

Inde domine amice plurimum colendissime. Petito. v^{ra}
R^e ut pro expeditione sui, ad Seren^m do: Regem Polo^e Nuncii
Salu^m conductum eidem mittam, Quia tot Nunciorum huc
illucq^z transmissio, non parum mihi displicere ac suspicionem
non angere non potest, aliud longe tractari, agiq^z quam
quod praesertitur, praesertim cum de rebus: quae ibidem agi:
tur ne minima quidem appareant cognoscere possint vestigia.
Cum itaq^z sentiam Serenam Reginam, parum ad pacem con:
cordiamq^z cum Sereno Rege nro confirmadam propensa
esse, nec aliud quam dilationes morasq^z longas querere,
nec Salu^m conductum pro Nuncius ultro citroq^z mitten:
dis, nullum dare, sed eos omnes, praeter huc unum, cui in Dⁿⁱs
v^{ra} R^e de gra^m potius quam ex debito, accessum ad Bu:
dam, permitto liberum, quos in mea Iurisdictione obambulare
comperere, detinere eo usq^z, quo ad Regia M^{tas}, domus
meus clementissimus ad quem rem istam referendam de:
creui, aliud comiserit certo constitui. Quod. D. v. R.
latere nolui.

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Legatio à Sigismundo primo Rege Polonie
ad Sulemonem Coesarem Thurcorum Iacobo
Vilamowski data Vilne Augusti 1540 post
mortem Ioannis Regis Vngarie

11) aprzed kiedy béndzieß v Cessarza: abo gdtzieß kolnick
indzie: tedi tego béndzieß strzegł abi tego nie dnal znaç
zebi wozim inßim, gredno wtich rzeczach à wospra-
vach oktoze Sobozkij od nas ießdziel. iachal, abieß
tich rzeczy ktore sę nam przez Sobozkiego od Turcz-
kiego Cessarza obiecane dokonat, za ktore zimieniem
naszym Cessarzowi béndzießch dziękonal, à pilnie
bije oto staraj abito zo nam ieß obiecane doßie
bije stalo.

Powieß ze tak iako bel Cessarz obieçal, na Pola,
swego iedno posßlac, à nam teß to oznaimieç, ze za-
dni niebel: a tak iakoß ti to dobrze wieß, y na zoß
ti dlugo od nas zekal

Powieß teßch yß miasto tego, zo miano bilo Owce
y Barani s Pol snaßich segnacz, tedi inß ten rass
jedno bjeçmł myl tet od Braglawia Owce y Barani,
poddani Cessarzowi, na nassich polach polach pasç,
Czo ni zięscia dla tego ziępiemi, ze bje nadzie-
wami konca wtroj rzeczy dobrego od Cessarza,
zeßie dla tej przyasni, ktora ieß między nami,
à między Cessarzem ktora ni snaßich stron strzeg
y chowacz chieçmi.

jako

Czarz Przecopski, tak nas sprawngj, że Bjé' mirialo przegrała, iako bi miał zimić zkość Państwu na schim, Az ten ras niez niezimić, a wsszakoss jednak iako dobrze wieś belj wielkie zabiegj, w nassichy, Państwach, dla jęgo tych przegrosok, ij béndzieśdy Zandal Cossaza i^o M^oi, jmiemim naschim, a bi poniewaś Coss Przecopski, iest poddanim ięgo, iem rostał, ze bi Bjé' przegiu nam, ij Państwu na schim tak zachował, jako Bjé' Czarz i^o M^o zachowiva

stalo
Béndzieś teś Zandal, dowiedziałssj Bjé', ktore izrj s^o nam przes Sobozkiego obiegani, jako to s ięgo odpowiedzj ktorez s^omi wirozumieś a jęszc nie, s^o wipelnione, abo im Bjé' niedossiz, stroni Cossarskiej,

Przitim béndzieś Cossaza Tmoczkiego profil: Poniewaś inss krol Jan umarl, ktori bel Zięziem na, bim, na ktorego on Bjé' niegniwał, a ijs dla nas lagnie a suadnie s^oim nalożiz miał, abo nato pa, nietaż razel, a Czorce naschci, ij jęrij M^oi s^oino, vi, wnnkovej naschemu, w państwach jęch, za, dnei nielaski a ni żadnego niepokniju: abo wci, sken zimić niekazał, abo ona wteij zalosci, zpo, koim w państwie s^oim niesskaz mogła, abo, wim to iest wprzemiern naschim spolnem: ijs przijazielem, przijazielowj mam biż, a nieprziazielem nieprziazielowi, ij ktoś może nam biż abo iest wjeťssim nieprziazielem, jako Czorka nassza, jako wnnk nass, ktorj abo belj przj do, brim pokoiu zachowani, a ijs bi żadnich ani od

paniſtw, ani od ludzj Ceſſarſkich wciſku ab' trudnoſci
ſzj niemieli, b'endzieß Ceſſarza i'niemiem naßſim Jan/
dal i' proßiel, i'ako przjaciela, brata, i' ſeßſziada
naßſiego.

B'endzieß ſzj'e' teß dowiadował i'niemiem naſelchim
od Baſch, zo tam V'egirſci Poſlowie, ab' i' i'ußj ſzj
daję i' ſprawnię, a nam potem wßitko oßnaimiß,
od Poſlow V'egirſkich, b'endzieß ſzj'e' dowiadował,
zo za inſtructię maię, abo i' condicie, a jeſli od
Krola Jana gine: i' od panow V'egirſkich gine:
Inſtructie, to nam teß oßnaimiß,

Ktorzi b'endęli zic' proßili ab' jim pomagali, tedi
jim to obiecuij: a wßſzakoeß ſzj'e' i'naczej nieprzjigi/
maię, i'jedno i'akoeßmi tobie napißmie dali, to ieſt ab'
Ceſſarz, te' przjacię, ktore Krolowi Janowi bel obie/
żali, Corcu naßſiej: i' wnikowj zachował.

Tłumaga ieſlibi ſzj'e' wrozieli, a ieſli nieb'endzie
miał zęgo, zo bi nam wßnie powieðzic miał, tedi
go ſobę weßmijeß, Liſti ku nam odeſlawiſſi i' wi/
pißawſchj nam ſprawę i'ęgo. A ieſlibi miał
zo nam powieðzic potrzebneę, tedi go do naß poſtoß,
a kogo i'ußęgo nato mieyſce s ſobę weßmieſſchj, ktw/
ribi temu moę doßig wziąć.

O wßitkim zo ſzj'e' tam dzieje, zo kto ſprawnię
b'endzieß ſzj'e' zo napilnij dowiadował, a nam oßnai/
mował

Stężeß ſzj'e' teß wnaßſich' i'zicach, niepotrzebnie
ſkim mowię, A ieſli tam pan Laſh ten raß, tedi
nam oßnaimiß zo on tam zini, abo a domawai/

Być, a bi być obietnicom dościsłalo.

Bassche postrowiś iymieniem nasschim, ij brudzisz to
 snimi moriel w nasschich rzegach, tak ijakosś
 jest obigai, a ijakos też przed kim maroial, ij bôn;
 dzisz gich zgedal iymieniem nasschim abinam
 wsszitek dobro w Cessarza y.dnali.

354

Iacobus Vilamowski Sigmundo
primo Regi Polonie

List od Vilamowskiego, w ktorim
vipissnje od powiedz Cessarza Turcz;
kiego, na posselstwo Crola Polskie;

30

N aiaffnirjjschj milosziwi Crolu, po Zaleganio mojej
pokornij a povolnej sluzbi.

Przitim v. C. M. oznajmuję, iż tem szję w kim Pos-
selstwie tak iako była wola iż Instructia v. C. M.
sprawował, To jest, prokiem ote vzej, ktor bel Pan
Sobogly przimost, a potom o wimka, iż o gorg v. C.
M. ale oni sz chitryj iż rozumieci temu, iż fundamēt
bel mego posselstwa okolo państwa Węgierskiego, a
jższc niżem przijachal w d. Cessarz iż Basso wie tak
sję domislali, iż niędzi szobx mawiali, iż wtrij go-
rj iadę od v. C. M. gęzie mi takę dano odprawę
przj Lithphibassze linn slovi, przigim bili Basso-
wie

Cessarz i^o M^o, na zędanie Crola ięgo M^o Pol-
skiego, iż na zędanie Poslow Węgierskich, zosta-
via sina Crola Jamssowego a wimka v. C. ięgo M.
na państwie Węgierskim, ktore Cessarz wżigl
Schablę swę, iż mogl bi w dacz konn bi chęzial
ale to dlia v. C. M^o Polskiego zini, a krol i^o
M. niechaj vpomina bi Pan, ktvzj lundę przitim

dzijezjéjijn abi inazei, alepöjße' Zachominali prze-
ziwko Cessarzowi nišli Bje' Krol Janusch Zachonal.
A miechai posli zastę ssię do Cessaża, a to miechai
Zimjox zo powinowaczi:

Czeki Janusch Biskup Pijęzi koshulstij a Steffa:
mus verbeci zi bci wotim posselstwo, ij przinieśli
wielkie dary Cessarzowi, Pijęz ij dwadzieścia
Miss Srebrnich, a nakasdi tissbijęz Zlotich, Kupki,
Srebro wsshtukach, A damascki, A xaminti, rz.
tak issz to wssbitko szagowano, za pijęnz dziesięt
tissbijęz Czerwonych Zlotich, ij te' Condićjox posta:
nowili jssz na kasdi rok majox dawaz pijęz dziesięt
tissbijęz Zlotich, Dwadzieścia, ij pijęz tssbijęz mo:
neti, dziesięt tssbijęz Srebrem, a pijęnnaszir tssbijęz
ffanti, ale trgo przedmox Bassche niez wspominali,
A poslowie Vęgierszj wtei rzęzi niez mi tesch wss:
kasali, Ale mi Janusch Bek oteij Condićj powieździł,
To raz V. C. M. wjędziez, iżem Bje' niewieździł spo:
sli Vęgierskimu dla teij przicimij, jssch mi wjnu,
strudędzie napisano a bich trgo nigdzi nie dal znać
jssz bich wzim jnschim, prodkiem jedno wotich rze:
zacz, ktore, bel pan Sobozkj przinieśl, przijachal,
A wssbakosch stali domnie pijtajęnz Bje' na jdw:
wie V. C. M. ij Crolia iego M. młodego, ij potem
zaszije sprawiwsszj posselstwo, przislali domnie jno:
wiox, iż sina Crola Janusschonego, wnnka, V.
C. M. wziędi sobie za Pana, a Cessarz nato pzi:
swolcl, ij pomagaz przeziwko kasdemu mi pzi:
zielowi obiezał.

Pan Lascki od Crola Rzimskiego iachal do Cef:

sarga, sktorego Czładzijsze potkalem ssije' Wle'ssije
 • pule dnia chodu, za Endrnopoliem, wozora ztrzy
 miedzicte mineli, a samo zwart pretko bierzal do
 Cossarza widzianossji Bie' pierwei Sposli węgierskimi
 vndernopoliv, aliem Bie' Bnim niepotkal, a jako sli:
 ssie' pragnel tego bary a bi Bije' bel semnuz widzial
 skoro po smierci Krola Jamssbowi,

Tranquillus Secretarz Krola Rzinskiego bel Rossim
 do Cossarza Tworzkiego, tanquam antemisor przed
 panem Laskeim, alie Zdobrownika wjerehanossji. ats.
 ex Ragusio nescitur ubi vel quomodo perit, Janusz
 Bobek tem moziel przedmuge, Laskei wojewodzicz
 jechzie do Cossarza od Crola Ferdinanda, Budzyn, alie
 Bije' insz opozdziel, bo jednak chozia bi bel Crol Ed,
 shj nieprzislal, trdi Cossarz widzacz jss to iest kro:
 lewszj vnuk, nicinacz bi bel wzimiel, jedno iako
 teraz wzimiel

Mailad Woievoda Sjedmigrodski wiss przislal dwa
 kroc do Cossarza, prossacz go, aby go zostawiel
 na Sjedmigrodski Zijem, jz bi zadni pan Zwierz:
 chnosz niemial, a obiezoval na kozdi rok pjecz
 j dwadziescia kssijecia zlotich

Na te rzeczi ktore bel pan Sobozhij prziniost, tak mi
 Luthphibassza odpowiedzial, jss dla tego na te pola
 niewissilano, aboniem Bije' kimi zassz Sándziaci od,
 niemiali, j chozicli semnuz posslarz insch ex m:
 abicly wtri rzeczi koniec wzimiel, alem ia powie:
 dzial, jss od v. c. m. wtrij rzeczi zadni nautj
 niemam, a tak na kim stanielo, j Sándziakowj j

Cadeiovi Bialogrozkiemu roskazano, kiedzi v. c. m. bendzie przyslag razel o te Pola ij o Owce a bi konicz vginili, a wsszakos to v. c. m. osnaimnye' ijsz kierzdej Bilne altrecacie Zbaschani mial ok. Pola a bovicm iako sliße' daleko Bic' wpola wopieraięz mowijęz ijsz te pola bel wssitkie Tatarskie a drugie Valaskie, aligwijęz ijsz tam ssa grobi Tatarskie mrowane Spissnem ij tssz mlini Valaskie nyssej sorokij, gdzie sliße' kierzdei barzo zizhivie tego spirai i dostal wielki melastij od Bass, i od powiedziclinm, Muszysch ti biez Kawi a niebussz man, a tak sije' niemażicvam, a bi kiedzi do v. c. m. woposselstwo przijachaz mial.

Raz v. c. m. viedziez, ijsz te mlini ssa niżej Soroki po tej stronie Niestra na rzec Morachwa na Zijem v. c. m. biskupstwa Camirniezkiego, ktorich na sorokę wżivaięz, ktore iako sliße' częstokroz, przed tim psalono, a tak potom proszby v. c. m. a bi przodkow v. c. m. ij tssz za vpo; niunki Biskupovi Camirniezkiemu tych mlinow wjm dopuszczano, a tak wrole mego malego baze; ma wiedzalobi mi sije' obize a bi v. c. m. tak okolo tych mlinow vginiz razel, iakobi potom mi przisla prascriptia.

Wegwartok przesi, przislal Zamuz Vojevoda Valaski, pana Thoma Logophta, jako v. c. m. nyssej wipissnize, stemem tssz mowiel oki Mlini ktori mi tak powiedzial, ijsz moij wvj, bil Bur; kalabem Sorozkim, a iam bel przinim paczjo; le'zicm, a tak vicm ijsz tych mlinow wżivano

do Soroki, za wprosseniem v. c. m. i teß Bisken;
pa Camieniezkiego.

Czo Bjęć dotige wrażania wiażniow, ij teß kich
kozakow ktorzy skode' gmina w państwie v. c. m.
sthehinci i Zbialogrodu, Mikolai thlmacz został
tam iſze wżimni Twiezkiei, telko tzi głowiłki miał
a ijuſzy ktorzy Bjęć potwzili widawaz niechizex.
a wſſakoß kaſzego na volox puſczajix ij liſti volue
dawajix, a žim iuſzy Maršmet Waga, Multi;
ſſaraka Ceſſarſky, ten ktori bel žimie wpoſſelſtwie
v. v. c. m. ij majix teß big wKilicey, wThohiniey
wBialogrodzie ij wKozakowie, a ſſbukaſz kich ko;
żakow Złodnikow państwa v. c. m. a gazlem
karaſz.

O Czarza Tatarskiego tak mi powieǳiał Lutſſi;
baſza iß Ceſſarſz ſlat doniego Poſta ſwego, Cſie
Ceſſarſzowi wſkaſzał iſſ iſt wopokoijn a wodobrey
pryjaſni Szrolem Edſkim, a wſſakoß Ceſſarſz
iigo m. drugi raſ do niego poſtie.

Novini v. c. m. oſnaujnniye, Venetowie ſmie;
iſili ſBjęć Sceſſarżem, dali dwa Zamki Ceſſarſzowj
Manawafia et Anapolim, a tziſci Zamcek mali
iako baſcha od iednego ſtichy Zamkow, a le mi
go nieomiano mianowaz, ktemu dali tziſci kroc
ſto Tiſſiſie'zj Złotich, iuſß dali poltora kroc ſto
kiſſiſie'zj Złotich, a wrok majix dacz drugix
poltora, a na kuſdi rok ex Regno Cipria
majix dawaz puldziewięta Złotich.

kiſſiſiſie'zj

Zophi stari vmael, na państwie ssiadł sin iego
do ktorego pjęcz sséndziakono pogranicznich wzię-
kło, a smim przez dwadzieścia lissic ludzi, tego
przedmiejsszego Séndziaka zowox kazikan a iest
Persa, ale bel za starogo Zophiego wziękl do Ces-
sarza, a bel przedmiejssim panem wperśiu, tak iest
commis vox, iß Bjé Cessarz na gotynie na la-
to, Kurdzinski pan, ten odstąpił od Zophiego i
pozostal ku Cessarzowi Turczkiemu, iß posła
Zophiego samo trzeziego Cessarzowi posłał, iest
lich panstff Kurdzinskiich kielko nad czarnym
morzem, tak iako bi tjo wojewoztwo Valaskie
abo Multanskie liss Kurdzicij wajari.

Tjo tress. V. C. M. oznaimuje iß Volochowie vtri
ziesci ziemie ktore bel odgranicili Cessarzowi ku
Bialogrodu wzięli, Owiez scheszdziessjyeth iß osmi
lissjic iß Turkow iß Chubanow sibi o pulkora
sta tak slawox puszajox, iß zobi to zi ludzie
wzięli, zo sss od graniczmi ku Bialogrodu, alim
sije ia dowiedzial prawnie iß to foolox wojewodzi-
nax iß wssitki ziemie to sije stalo, a tak ka-
dejowir, iß Eminowie atz wżednici Skiliji, Bia-
logrodu, Stizbrinci, iachali do Cessarza skarżiz
sije na wojewode, a iesti niebendzie mial Ces-
sarz na tych zamkoch pjęcz, abo sss lissjic
led na wżedzijeeth niechzox biez, a tak wjess
to pan bog, zo sije bendzije sss Zimix dzial,

Zogophetz kiedzi domnie pssjssdzial wezwari-
lek od wojewodi, prossziel mie zato abich imie-
niem wojewodzinim o wssitkich Panow

V. C. M. prosił izbi ich. V. C. M. rada ij pomoce
 opuszczać nierazel ij posłali Piotra Warthika wtrij
 rzecz do pana Cracowskiego, Thos tess. V. C. M. ofuai
 muij iss Andreas Carocandella Cerrin idzie do
 Moskwi skupijx Cossarskx, a tak Bassow roskazali
 mui V. C. M. prosić Jamim, izbi V. C. M. razel nami
 laskaw biz, a list swoi a puszta wa albo przewo
 dnika na jego groszy od granicz do granicz roska
 jaz daz, a bi prespieznie mogl iachaz, a on od
 swoi wlasnei kupiej mitho wsszadi plagiz bndzie.

Nasem bel te rzeci wsszi V. C. M. wipissal kiedim
 szje' dowiedzial iss limi zassi Tatarowie Bijalo
 grozi brali wpanistwie V. C. M. i ssz gromie
 ni, ssz leszy niektorzy pojmani, a tak kiedibi
 V. C. M. ktorego wjezma do Cossarza albo do
 Baschy poslacz razel, od tego bi szje' lazno dowie
 dzich wsszitekich Kozakow skodnikow panstwa
 V. C. M. a tam V. C. M. bi szje' do swiazel, jesli
 bi je karano albo nie.

Sijela szje' tess teras zmieniło wtworzech obicziow,
 go bivalo pjezowej jedno trzi Basche, wraz ich
 ssesz: ij dwa kadilskorowic atz Biskupi, a ieden
 drugiego szje' strzeze: ieden drugiego rad bi wo
 zim potchwiziel, a kasdi bi rad pifdmicissim
 bil, abowiem Lutffibascha ma sijostre' Cossar
 skx, pomim sziedzi Suliman Bascha ktori zoni nie
 ma, ale ma barzo wielkie skarbi, ktore po smierci
 ugo na Cossarza przijda

Trzeci Machmet Bascha ktori ma dziewczke'

mamki dżieci Cessarshichy. Czwarzki też ma Dżiew-
 ke' Cessarshke, Pijęti Delivstupy Hetzman po tr-
 stromie morza, Szesti Hairadin Basscha sine Bar-
 barossa Hetzman Morski, a tak pospoliti g loss iss-
 to przed vpatkiem ichy. Czo panie Boze raz dag,
 A zatim ssy'e' lasce V. C. M. poruczam swo-
 mu miłoszciwemu panu, a ssam dali panu Bogu sbr-
 vji vstymie vssitkie zeczy vipoviem. Dat f-
 in Camerunoz sabbato post festum S. Catharine
 Anno Domi Millesimo, Quingentesimo Qua-
 dragesimo.

Stephanus de Verbecz Cancellarius
 Ioannes de Esceck Epus Quinque Ecclesiarum
 Consiliarius Regni Vngarie

R^eme ac Spectabiles et Mag^{ri} domini et amici nobis
 observantissimi. Salutem et obsequiorum nostrorum
 commendationem. Nacta hac scribendi opportuni-
 tate facere non potuimus, quin summam legationis
 nostre, hic apud excellam Cesarea M^{aj}estatem portam
 peracta, breuibus Do: vestris perscriberemus.
 Sciant itaque Do: vræ nos refutatis rationibus aduer-
 sariorum Deo Optimo auctore, de omnibus negotiis
 nostris, optatam à potentissimo Cesare habuisse,
 relationem, hoc est, Natum, felicis memoria Domini
 nostri clementissimi, in solio paterno, cum tota iuris-
 dictione et omnibus terminis Regni Vngarie et Trans-
 silvania, per eius M^{aj}estatem relictum esse, Existima-
 musque nos ad valedicendum cras introduci, et sequenti die
 Deo et auspice, hinc moueri posse, Reliqua omnia
 in nro reditu à nobis ipsis Do: vræ intelliget,
 quas diu foeliassimas ad vota valere desidera-
 mus, Dat^{us} Constantinopoli, Anno, 1540

Consilarii et Proceres regni Vngarie
Basse

est supra

Illuc do: domino nobis obsecratissime, Nostram hu-
milimam commendationem, Statum omnium rerum nostrarum
frequentissimis literis, Illuc do: vram declaravimus, et
ex Transilvania cum in illo Regno fuisset, duos
homines ad Illuc do: vram, misimus per Transapinam,
qui an fuerint per Vojevodam illum retenti, neque
vel non, ignoramus, quoniam hactenus ad nos non
redierunt, neque ullum responsum ab Illuc do: vram
habuimus, postea quoque cum Budam venissemus de omnibus
negotis, ad Illuc do: vram scripsimus, nec ve-
ro res nostrae se ita habent, Quia Germani cum Ger-
atn advenit, et iam quartus agitur dies, quo Ar-
cem Visehegrad, cum bombardis et bellicis instrumentis,
quae a Buda quatuor miliaribus solum abest, oppugnat,
eam si capere poterint, quod Deus avertat, Budam ob-
sidere volunt, Buda autem est praesens Scima domina
Regina, communis domini elementissimi defuncti, cum
infante filio suo, et nos quoque cum Alce eius adsumus,
sed resistere tam forti adversario absque auxilio poten-
tissima Caesaris Alce non possumus, Cum autem et Re-
gem Vngariae, Regina et infans filius, ac nos
omnes sumus constituti sub protectione et defensione
gratiosa, excelsae portae Imperatoriae, merito ad
illam pro implorando auxilio accurramus, in qua
omnem spem nostram et fiduciam collocavimus.
Quamobrem do: v. Illuc rogamus, velit apud facios:

sinam Casaream Matrem agere, quo reginali Matre
 cum filio suo in hoc discrimine posita, succurratur, et
 auxilium feratur contra aduersarios nostros, Qui propter
 eam summam gratiam qua inuictissime Cas: M. in hoc
 Regnum et reliquias Serenissimi olim Joannis Regis Un-
 garie dignata est, sui quoque inimici et hostes sunt,
 Utque ad illam omni auro commemorandam beneficentia,
 qua Serenissimum quondam d. Joannem Regem comple-
 xus est, hęc quoque cumuli sue immense gratia adaj-
 ciat, nos autem pro debita fidelitate nostraque fide,
 per excellentissimam et Clementissimam Casaream Ma-
 trimam gratiam iam inde a principio regiminis fere
 quondam domini Joannis Regis Hungarie domini no-
 stri clementissimam, et deinde toties confirmatam
 datam et prestitam, hostes nostros hic experiemur,
 ac fortiter aliam tandem experiemur, quod Ca-
 saree Matris protectio nobis auxilium ferret, infini-
 taque gratia sua in hostes nostros effectum sortietur,
 pro quidem auxilio ferendo, Ut deo vestram ma-
 gnopere rogamus, ne Serenissima Regina et eius
 filius, qui ambo orphani, sub tutela Imperatoria
 degunt, periclitentur, Quod ad personam nostram
 attinet non tantopere laboramus. Nam nos parati
 sumus hanc vitam nostram pro benignitate et benefi-
 centia inuictissime Casaree Matris, si modo eius Matris
 bona voluntas et gratia erit, paucis reliquis quon-
 dam defuncti domini nostri, cum morte commutare,

Sultan Suleiman Thurcarum Imperator
Baronibus Regni Vngarie

est supra

Excellentibus domus : nationis Messie Hiesu : et ma-
gnis Nobilibus generationibus Iesu natorum Regni
Vngarie, domino Ban Castelli & Temesswar, et in-
ferioris Territorii Capitanco, dno Petro Petrovit,
et dno Capiti Thesaurario : necno dno Epō Castelli
de Varad, atqz dno Ban Turekbalent : quibus om-
nipotens Deus ostendat veram viam, per præsens
meum sigillum Imperiale, postquam vobis appre-
sentatum fuerit, vob innotescat, qts in presentiarum
ad meam excelsam et sublimem portam cum Polilo-
cay viro vestro dederitis lras vras, quibus si-
gnificat Regem Joannem mortem obisse, Verum
q existens in vita condidit testamentum ut rega-
litas Stefano filio suo concederetur, Sicqz supplica-
tum extitit, q a sublimi porta mea talis concederet
gratia, Necnon de negotiis Maylath. et Clati Ma-
rin, et de partibus regis Ferdinandi, acta gesta
sua significastis, atqz vos ipsos fidelr fore constantes
in salvatione et conseruatione regni, Atqz hoc ar-
ea ea omnia qua in commissis hominis vestro ad pedes
altitudinis mee Imperialis Altis misso abunde decla-
rata fuere : Quocirca ex superius gratius divina
providentia Regnum Vngarie ense meo fulmineo
acquisitum est Territorium et dominium meum : ac
Rex Joannes erat sermus meus : Verum quia ex-
ga sublimem portam meam maximam ostendit fi-

delitatem. Hac de causa eidem infinite gratia concessa
 se fuere. Itaque si ipse defunctus est, filius quoque eius.
 est filius sermi mei: sermumque meus existit. Similiter ca-
 teri vos omnes estis mei fidelissimi sermi: Idque totum
 quod ex celsa mea Alti referendum mandastis, opti-
 me percepi. Sed quoniam Regni negotium et eius effe-
 ctus una est et eadem causa, et in praesentiarum is quem
 misistis, tantummodo est relator mandatorum vestro-
 rum: utque promideatur tali negotio huiusmodi vir,
 vir minimus est sufficiens. Est igitur necesse: ut sit ido-
 nea et practica persona rerum regni illius, quo, pa-
 cto verborum suo: queat fides adhiberi: atque sit suf-
 ficiens ad respondendum opponendumque. Quamobrem
 expedit vnum ex vestris sufficientibus et praestantibus
 dominis ad meam sublimem portam accedere cum quo
 possit haberi colloquium, secumque agi circa indigena re-
 gni, atque prospicere, quae ad eius propositum perti-
 nent, Jamque auditum est Cancellarium Orem vrum
 destinatum iter arripuisse, ad has oras venturum.
 Quapropter praecipio ut vos quoque hac de causa ois
 unanimis et concordis consilium habeatis, decernatque
 destinare aliquem ex sufficientibus dominis Regni Un-
 gariae, veluti qui, pater Monacho, sine Petro Petrovit⁸,
 vel inter vos omnes aliquem eligite, qui aptior fuerit
 et in quo magis confidatis, quique habeat summam ex-
 perientiam rerum et negotiorum Regni: et sit unus
 ex sufficientibus dominis atque persona idonea:
 Talem ergo destinabitis ad sublimem portam Altis
 mea: Ut cum huc appulerit: secum haberi possit col-
 loquium agi et convenienti providendi rebus Regno
 spectantibus. Atque in hoc casu nullo pacto vel mo-
 do praecipiatis umbram aliquam, vel in mentibus

vestris generetur. nulla suspicio. Nam omnes vos estis
 meae fidelissimi serui: et excelsa porta mea cuiusque
 vestrum continue patet, nemini prohibetur accessus,
 neminiq[ue] recedendi fit difficultas, imo fidelibus seruis
 meis, gratiae Imperialis meae semper promptissime
 adsunt. Et quicumq[ue] adueniet, tutus adueniet, sub
 vigore huius salui Conductus, Illicoq[ue] habita ra-
 tione negotiorum: itidem cum Saluo conductu
 atq[ue] cum mea excelsa licentia: ad oras illas re-
 uerti valebit, atq[ue] hoc pro certo firmissime ha-
 beat. Item si forte accidere, q[uod] Rex Ferdinandus
 aliquam molestiam Regno inferre vellet, vel
 in personas cuiuspiam vestrum: mox nobis signi-
 ficabit, et mouebit Vojevodam Bohemiae: similiter
 Vojevodam Valachiae: Ipsis enim mandatum
 est ut promptissimi adsint ad ferendum subsidium
 et auxilium: et ad vobis succurrendum: Sicq[ue] vobis
 notum sit, exhibendo optimam et integram fidem
 huius meo excelsso Imperiali sigillo. Dat[um] in meis
 Kalendis Lunae de Gumpstet Quod Anno
 945 Idibus honorata Sede Constantinopoli

Legatio ad Regem et Reginam Polonic' data,
 Ladislao de Henrs, nomine Rendi in Chró pri's
 do: Francisci de Frangepanibus Archiepiscopi
 Colocen', et Epi Agrien', et nomine domini Petri
 de Peremi Comitis perpetui Comitatus Abauinwa;
 riensis . Dicta Vilne' xxv^a Octobris.

1540

Primum omnium sermitatem dictorum duorum, Agrien'
 et Comitis Petri de Peren, offerat et comendat eorum
 Mib'us. Deinde offerat eorum Mib'us Lras credentia;
 les: quibus perlectis coram illis quoz eorum Mtes in
 teresse voluerint, dicat in hunc modum.

Cum octava die Mensis Julii proximo preteriti, m'cia;
 tus fuisset, per Sermam Do: Isabellam Vngariae Re;
 ginam duo Agriensi partus sua Ser'ma Mts, illico
 ad congratulandum suae Mti accessisset ad eam Dos
 Agriensis, Sed ita vehementi tunc cruciabat' dolore
 tam manuum quam pedum, ut ne dum iter ingredi, ve;
 rim ne in lectulo quidem viribus propriis moueri po;
 tuerit, Cum vero licet cessato dolore illo intenso, ve;
 rim ne dum recuperato beneficio vel pedum vel manuum
 cum inquam paulo post accepisset acerbissimum m'cia;
 de interpestina et inopinata morte Ser'mi Domini Regis
 Vngariae domini sui clementissimi, ratus Mtem
 reginalem cum ex dolore recentis partus, tum ex
 hoc infelici casu plus aequo affligi, indicauit esse bo;
 in sermitoris, victa etiam aegritudine, iam non con;
 gratulaturus quod differre poterat, sed consolaturus

suam R^{em} M^{tem} accederet. Sponte igr^o et non vo-
 cat^{us}, imposit^{us}, e^{mn}ui alienis manibus Budam festi-
 navit: et M^{tem} suam quantum potuit, et quantum
 recentis doloris aculeus patiebatur, consolatus est.
 Cūq^{ue} post verba consolatoria interrogasset Ser^{mo}
 Domina Regina do: Agriensem, quid de suis, infan-
 tuliq^{ue} fili^{is} rebus sibi videretur, et ut consulere^t
 in modum quid facto opus sibi esset, in re tam angu-
 sta vehementer rogaverit: Do^s Agriensis credens
 esse officium boni et sinceri sermitoris, non celare id
 quod indicaret sum^e necessarium Reginam scire, ape-
 ruit ei omnem rei veritatem, de contractu inito an-
 te biennium per Ser^{monem} dom^o Ro: Regem Vugarie.
 cū Ser^{mo} dom^o Imperatore Carolo, et Ser^{mo}
 fr^{atre} suo: dom^o Ro: Rege: et uedum inito et concluso,
 verum et l^{iteris} manu propria subscriptis et sigillo ac
 iuramento firmatis.

Dixit prateria se credere Ro: Regem ante quā
 audita morte Ser^{monis} do: Joannis Regis, aliquid mo-
 neret missum Oratorem ad suam R^{em} M^{tem}
 de h^{uius} Contractibus admonendo suam M^{tem}: et
 q^{uod} tunc deberet bene deliberare sua M^{tas}: quid nam
 Ser^{mo} do: Ro: Regi esset responsura, Nam si quid im-
 pacati responderet, vereor n^{on} Ser^{monis} do: Ro: Rex,
 diceret forte se non teneri ad impletionem promissorum
 iuxta conditiones conscriptas in tractatu pacis, cū
 suae M^{ti} non servarentur promissa, hoc est consigna-
 tio Regni sine armis, Quo modo autem R^{elis}
 M^{tas}, viribus tantum^o Vugarorum qui partes sue
 M^{ti} sequerentur: posset resistere viribus dom^o Ro:
 Regis, hoc do^s Agriensis dixit se non posse vi-

¶ Ser^{mo} do Ro. Rex incipiat Jus suū armis psequi. quod
 non michi videretur esse ex re R^{elis} M^{ti}, neq^{ue} sui infantis.
 Nam si ad arma veniretur primū om^{nium}.

dere: Nam Sermus do: Rex defunctus in virili exi-
stens aetate inter Ungaros emittitus: multo maioribus viribus suis
inquam resistere potuit: quandoquidem ad arma est
ventum: Dixit autem multo maioribus viribus: Quia
si Altas vna Helis ad arma cum do: Ro: Rege veniet,
multo pauciores habebit secum Ungaros: quam do: Rex
Joannes habuerit: Restat igitur: ut si Altas vestra
voluerit defendere filium in Regno veniat ad auxilia
Turcica: quae quam infida infirmaque sint, vel ex hoc
liquido constat, q Sermus do: Joannes Rex defunctus,
inquam ad tam duras condiciones descendisset sua
sua sponte, si certo non cognovisset, et se viribus Un-
garicis solis non posse. Sermus do: Ro: Regi resistere,
et auxilia Turcica, nedum fida et firma esse: verum
etiam Regno exitialia

Item Rex do: Epus Transilvanien Statilins: dux
iret Orator Sermi Regis defuncti ad Caesarem
et Catholicam Atem, C ex qua legatione nondum
rediit J ex itinere nunciavit Sancto: Do: nro: nuncio
Regis defuncti per nos lras credenciales suae Altis
(ut ad me Agricensis ex verbe certo scribitur).
Caesarem Turcarum petisse a Sermio domino olim
Rege defuncto, Budam, Albam, Regalem et quicquid
Ecclesias: Quod non credit do: Agricensis, fuisse
ausum do: Transilvaniensem nunciasse summo Pontifici,
nisi sibi specialiter hoc fuisset datum in mandatis
a domino Rege defuncto: neque suam Atem dedisse
in commissis talia nisi vera fuissent, Invenius
rei verum argumentum: cum sua Altas proficisce-
retur in Transilvaniam Quadragesima proxima
transacta, abstulit secum ex Buda, quicunque cha-

ra, quaecumq; preciosa habuit, imo et vram Altem iam
comiserat Spectabili et Magnifico domino Perreni
vt ad medium Aprilis Varadium adduceret, Quod
fecisset, si per vterumq; Alts vram licisset: firmiter
credens: hac astate Turcam, Budam occupaturum.
Nec vngquam destitit esse sollicitus de vram Rxi Mti
ante quam certum Nuncium ex porta Caesaris Tur-
carum habuisset, qui affirmasset Caesarem Tur-
carum no venturum hac astate, Facile est ergo
cogitare hac homini futura prospicienti, q si Caesar
Turcarum a suo Rege defuncto, viro illius etatis
et dignitatis, ausus fuit Budam et alia praenominata
petere, multo id fortius et petet et volet habere a
femina et infante, praesertim ab ea femina et infante,
qua totam spem suae salutis in Turca reponit et collo-
cat: Quod si sequeretur: quod absit: Regnum Vnga-
rie periclitaretur. Altsq; vram et in anima et in fa-
ma iacturam paterebatur non modicam, filius autem
eius, inter istos duos in Hungaria nihil esset habitu-
rus: Nam partem Turci pro se: partem Germani
pro se occuparet.

Dominus igr Agricola suadet Alti Rxi consultis
eam facturam tam pro se quam pro patre suo: vt
ea haberet firma et certa et quae Scimus do: Rex
defunctus conclusit in tractatibus pacis, quam
multo maiora infirma et incerta: praesertim mul-
ta addita conditione apposita in tractatibus pacis,
q scit Scimus do: Ro: Rex desponsaret filiam suam
ultimam filio dno Regis defuncti.

Hac fuerunt consilia per Rm do: Agricolam

data Scz regione

verte tria folia sequentia.

In quarto penes tale signum

vide finem: quod in tribus

chartis continetur.

Vi depagina 278

Franciscus de Frangepanibus Epus
Agriensis et Archiepus Colocensis
Sigismundo primo Regi Polonie

Sacra Regia Altas et domine domine mihi demetissime,
Post humilissimam perpetue mee servitutis commendationem.
Postquam expediissem hunc meum servitorem ad Altem
vram supervenerunt duo mei servitores ex partibus in-
ferioribus qui certo retulerunt mihi Deo Varadiensem,
et ceteros qui cum eo sunt, misisse ad Santhacum Bel-
gradi ad actersendum ^{enim} vna cum Turcis ad se, causam
cur hoc fecerit ignoro, nihil tamen boni licet in simili-
bus suspicari. Altas vra Sacra, qua hac tempestate
ab omnibus & prudentior et religiosior inter omnes
Reges Christianos censetur, videat et indicet, si hac
fieri debeant nomine filiae vrae Altis, qualem honorem
ex hoc sua Altas ab hominibus consequetur: quale pre-
minia Deo debeat expectare, si sua Altis auspiciis Tur-
ce alteram partem Hungariae sua subijciant Terra-
midi, alteram vero denastent et cultoribus vacuam
redant. Quid in hoc negotio etiam de vra Sacra Alti
dicatur, cuius filiam quotus quisque credit hac facere.
sine Regis patris consilio et assensu. Succurrit me-
moriam Sermae Rex, cum Oratorem, ~~cum oratorem~~
Sermae domini mei quondam Regis defuncti, apud
vram S. Altem. vulna agerem, et falso fuisset re-
latum Alti vrae, Dominum Regem meum Turcas
in Vngariam vocasse in subsidium sui, quam religio-
se, quam Christiane, quam senere improbabat factum
hoc Altas vra, Asserens debuisse potius Regem

defunctum, omnia extrema pati: quam ad hec venire.
 Altas itaqz vras, tanqz prudentissimus Princeps amore
 Jesu Chri crucifixi, quod in alijs improbanit iuste, ne
 velit in filia admittere vel in hys comuere, nam cum
 hys et similibus nihilo meliorem fortunam video fu-
 turam vel filiae Altis vras, vel Nepotis, culpa facti apud
 Deum erit penes eos, qui vel talia admittunt, vel con-
 sentunt facientibus. De Regno autem fiet, id quod
 Deus iudex iustus sua praordinavit providentia. Altis
 vras supplico tanquam dno clementissimo, velitigno-
 scere mihi, si liberius scripserim quam tanto Principi
 deceret, Hoc enim teste Deo, et conscientia, nihil
 aliud me impulit, nisi amor ac reverentia vras S. Altis,
 et suorum, et Zelus domus domi. Qui Altis vram
 S. ad longa tempora conservet felicissime, Cui vras
 sus servitntem meam perpetuam humilr comendo.
 Dat. Agria die .xj. Septembris. Anno Domini
 .1540.

E. S. V. M.

Secretor et Capella. S. S.

Sigismundus primus Rex Polonie
Agriensi Episcopo

Rex me in Christo pater sincere nobis dilecte, Legimus
ea quæ scripta misit ad nos P. vræ. et quemadmodum
res isthic acta sit abunde cognovimus: Ac primum
agimus grās P. vræ, q̄ cū magno esse in luctu et
mærore Setmā filiam nrām accepisset, boni ac fidi
^{+ Senatoris} Seruitoris functa officio, etsi graviter ipsa laborabat
doloris tamen sui oblita, ad mitigandum Seruicæ filie
nræ dolorem: ultro Budam accessit, atq̄ eam quibus
potuit verbis gravissimis consolata est: Nihil fecit
spe et expectatione nrā alienum, hoc enim nobis semper
de P. vræ pollicebamur, quod ipsa etiam facturam se
recepit, nullis eam in casibus: nullis in periculis
Setmæ filia nræ defuturam. Quæ nrā de P. vræ
spes et expectatio, quod nos minime fefellerit, non
mediocrem ex eo voluptatem capimus: et iterum
atq̄ iterum P. vræ grās agimus. Sed neq̄ illud no-
bis gratum minus est, q̄ cū semel atq̄ iterum po-
stulasset à P. vræ, et à Spectabili ac Magnifico Petro
Perenni Serma filia nrā, ut semota quamvis cura;
tione, ad se venirent, ac fidele sibi consilium suum
impertirent: uterq̄ vrūm promptum se et alacrem
exhibuit, neq̄ sine magno, ut scribit P. vræ vita
discrimine prope Budam ipsam accessit. Fecerunt
S. vræ. pro officio bonorum Senatorum, et fidelium
Regis sui defuncti seruitorum, q̄ in gravissimo ca-
su Serma Coningis eius filia nostra chara me.

+
als. Sen-
toris

praesto illi adesse voluerunt. Nos huius tam promptae vo-
 luntatis Sincerae vrearum grati semper et memores fu-
 turi sumus. Dabimusque operam, ut solidam ex eo quandoque
 voluntatem capiant, quae ea fide studio et observantia fue-
 rint erga Serenissimam filiam nostram. Ceterum quod que-
 ritur P. vrea, cum tribus tantum millibus passuum
 Buda abesset, neque sibi, neque Magistro Petro Perrenni per-
 veniendi eo potestatem esse factam: sed se subsistere
 inssos: neque ultra progredi: atque admonitos, ut una cum
 do: ^{Georgio Monacho} Varadici Episcopo, funus defuncti Regis sequerentur.
 Quod quidem ita interpretaturur P. vrea, ut et se et colle-
 gam simul magna affectum existimet ignominia, quae
 quibus etiam Cubiculi defuncti Regis fores semper
 patuerunt, huius sint Buda exclusi neque ingredi eo per-
 missi: Cuius rei culpam omnem P. vrea in Serenissimam fi-
 liam nostram conferre videtur: cum neque sermone vrea, neque
 praesentias toties adtersitas gratas fuisse scribit, Quo
 magis perspectam habemus et exploratam minime vol-
 gare prudentiam P. vrea. Hoc miramur vehementius,
 hanc illam opinionem de Serenissima filia nostra con-
 cepisse, neque illud secum reputare, quod ea nunc aliena est
 in potestate, quod alieno arbitrato multa facere cogitur.
 Nonit proculdubio ingemum illius P. vrea, et quidem
 ut nobis persuademus in optimam partem: nonit solem-
 tiam: nonit prudentiam. Si cuiusquam alterius, vrea
 proculdubio P. vrea consilio, libentissime semper usura
 fuisset, id indicant tot Nuncii toties ad vream P.
 missi, qui rogabant et obtestabantur, ut una cum Spe-
 tabili Petro Perrenni se P. vrea videret, Nam
 quae sunt postea consecuta, ea illius voluntate facta
 non esse, tam certum habemus quam quod certissimum.
 Quod quidem vel ex eo ipso licet colligere, quod scribit

P. v^{ra} eam se misse Nuncio excusasse: et authores nominasse: qui quominus Budam ingredi liceret. Et v^{ra} eum Collega suo impedimento fuerunt. Ne in horas minime ab ea expectamus cum lris quibus totius rei seriem nobis proculdubio verissime describet. Sincer^{tes} vestras hortamur: atq; ab illis magno studio postulamus, ut quam de Serma filia n^{ra} durior^{em} opinionem conceperunt, eam deponant, cum pro sua prudentia longe secus rem habere, atq; illam omni culpa vacare intelligere possint. Ne velint propterea alieniore ab illa esse animo, q^{uod} non omnia illi arbitrata suo facere licet, Sed memores gratiae fauoris et benivolentiae qua prosequuntur est utrumq; Sermus olim Joannes Rex, ne deserant Comitem illius viduam, a qua cum nos longiore locorum intervallo disjuncti simus omni et consilio et auxilio destituta videtur, Ne deserant filium pupilum, cuius vultum contemplari existimetur, cuius reordinatione, nihil eorum facere pretermittat, qua ad illius fons stabiliendas putauerint pertinere. Nihil desinendi Regis manibus gratius facere poterint, nihil Deo etiam ipsi acceptius, cui hoc demum est gratissima victima, si quis viduam consoletur, et Orphano sit adiutor. Nos vero si fidem vram et studium erga Sermam filiam, Nepotemq; n^{rum} perspexerimus, tales nos vicissim erga Sincer^{tes} vras prestabimus, ut quibus officijs et obsequijs erga Sermam filiam Nepotemq; n^{rum} v^{ra} fuerint, eorum minime illas pariter possit.

Quod vero hortatur nos. Etas v^{ra}, ut mature consulamus rationibus Serma filia Nepotisque n^{ri}, id iam pridem fuit nobis deliberatum: Sed magno pere semper v^{ra} p^{er} lras expectabamus, quas taz;

dings esse scriptas miramur. Misimus Oratorem nostrum
 ad Serenissimum Regem Romanorum: qui perfecta isthuc legatione,
 recta ad Serenissimam filiam nostram proficisceretur, ei ad
 partem quoque vestram mandata dedimus: Fuit hac pro-
 vincia per nos mandata Magistro Petro Kunthia Ra-
 latino Craaco: sed is propter factiones et dissidia, qui-
 bus isthuc laboratur se excusavit. Suffectus erat in
 locum eius Cameracensis Episcopus, qui cum eger esset,
 mandatum sibi per nos ^{minimus} obire non potuit, In cuius
 locum Venerabilis Joannes Slegewesij Decanus Craaco
 et is ipse periculose egrotat. Atque hac fuit moris et
 emutationis causa, Nos quoque nunc ita Deo volente
 confecto morbo nostro cruciamur, Ex quo cum furia-
 mus eodem miserante recreati omni ope nostra Serenissimae fi-
 liae Nepotique nostro sumus affuturi, neque ullum in nobis
 patris et avi officium requiri patiemur, De Patre vestro,
 Collegae quoque illius nobis persuademus, quod et ipsi suo non des-
 runt officio, Fuit nobis extrema illa clausula valde
 grata, In hodiernum diem deo Agrico non est,
 fide obstrictus, neque faciet unquam rem nisi bono vi-
 ro dignam et honesto. Quid autem est bono viro
 dignius et honesto: quam defuncti Regis domui suae
 bene de se meriti coniungi viduae, et pupillo filio,
 adesse, atque hoc agere: ut simultatibus istis et iniuriis
 depositis gratia et concordia inter omnes coalescat,
 Id nisi factum fuerit, ne salus quidem ipsa afflictum
 Hungariae Regnum servare poterit. Quare in hanc
 curam et cogitationem Sincerissimi vestri toto pectore
 incumbant, ut reducantur in concordiam dissidentes
 procerum animi, ut in omnium locum charitas Christiana
 succedat, neque minus amore et benivolentia mutua
 quam paulo ante odium et inimicium certetur, Haec
 est una ratio affluenti

Verste sequentia tria folia
 In quarto habetis finem
 4 rigarum pence tali signum. ¶
 Reliqua ordine suo leges.

Φ. Vide paginam 371.

data Serenae Reginae, quae qualis sint momenti, illorum indicio relinquit, qui bene res has ponderabunt, hoc unum asserens et Deum in testem innocens, qualiacumque sint: ex bono tamen & sincero animo processisse.

His dictis et duobus diebus Buda consumptis, vale,
dicens Alti. Rex domum reversus est. Actidit interea paucis post diebus: venisse Oratorem Serenae do: Ro: Regis: Nicolam de Salem Praefectum Cubiculi Regni ad Serenam do: Reginam, Quo audito, illico misit sua Altas Rex: adolescentem quendam ex Curia sua cum literis et mandatis ad do: Agriem Episcopum, ac ad do: Petrum de Peren comitem, rogans et obtestans, nos multis nominibus, ut visis literis Altis suis, nos ad suam Altem conferremus: ad dandum responsum Serenae do: Ro: Regi, iam enim ante praemiserat ad nos Almagricum Stephannum de Raska, rogando nos, ut cum opera nostra indigeret, ne gravaremur ad suam Altem accedere. Do: Agriensis auditis postulatis Altis Rex, posita omni mora: contulit se ad do: Petrum de Peren: eique suavit et persuasit, ne Ralem Altem in tanta calamitate deferremus, tum propter personam Rex Altis, tum propter memoriam Serenae Regis, domini nostri impatoris defuncti: tum potissimum ex animo inferiendi vris Altibus. Sed quia ex aliquibus non vanis rumoribus, animus aliquorum nobis non potuit esse non suspectus: Rogavimus Altem Ralem vellet nobis providere de Salvo conductu, cum quo secum possemus ire ad suam Altem, et rursus inde redire, Et cum hoc itinere iam nos attingeremus: rursus venit Erasmus Secretarius cum literis et mandatis suis Altis: Nunciabat autem Altas sua Rex

discessisse Oratorem, non expectato nro aduentu, causando
 aduersam valetudinem. Regabat nihilominus nos,
 vt ad suam Mtem adederemus: tum pro responso
 Do: Ro: Regi, dando, Nam mciabat se nihil responsi
 aliud dedisse Seio: Do: Ro: Regi nisi hoc: q communicato
 cum domis Consiliariis negotio responsura esset per
 proprios Oratores sua Ro: Regia Mti, Item mciabat
 propediem affuturum Spectabilem ac Magnum
 do: Petrum Kmitzha de Vissnice Palatinum et Ca;
 pitaneum Crac' et Regni Polonia supremum Marsal;
 cui cupiebat vt nos quoqz cum ipso Palatino vna
 constitueremur, Misso per Erasmus Saluo condu;
 ctu petito, nos ad hac respondimus, libenter nos ita;
 vos, cum do: Marsalcus adierit ad suam Mtem,
 Iterum paucis reuolutis diebus, misit ad nos rursum
 Erasmus Secretarium, petens et obtestans, vt non
 expectato aduentu domi Palatini Crac', vellemus,
 ire ad suam Mtem, quia multa habebat ardua com;
 municare nobiscum, Et no cum nondum responsum
 dedissemus Erasmo: supervenit ^{Do} Baijoni promi;
 sor Curiae Relis Mti, eadem hac, magna cum insta;
 tia repetens. Nos respondimus utriqz, nos libenter
 ituros, immo mittatur nobis nomen Saluis condu;
 ctus: qui plures personas comprehensum ^{dat} quam prior.
 Nec vna Mti's cogitent nos petisse Saluum condu;
 ctum ob vanos terrores, Nam iam allatum erat
 ad nos praefectos Budenses doluisse et dolore: q
 dnm Agricensi nos detinuissem, cum imper de;
 scendisset ad Rlem Mtem, Et licet causam elia;
 mic ignoret Do: Agricu', cur hac fieri debuerint,
 tamen hac vera esse probaturus, si res ita exposita
 rit, tempore et loco debitis. Rursum post paucos

dies venit Erasmus cum lris credencialibus: et Salu
 conductus: et cepit nos nomine Relis Altis obtestare
 per omnes Deos, et quicquid Sacri usqua est: ne vel:
 lemus suam Atem in tanta calamitate deserere: vel:
 lemusq; ad eam sine mora descendere. Nos convinca:
 to Consilio, decrevimus votis Altis Relis satisfacere
 etiam cum discrimine vite nre: ut tamen eo presidio
 descendere, ne quisspiā forsuum posset nobis illudere,
 vel vim inferre. Procul tamen dubio, sicut non fa:
 midabamus vim unius aut alterius, ita obnoxii fui:
 mus iniurie omnium coniunctim, Collectis igitur circiter
 mille militibus: ingressi sumus istud iter bono et sin:
 cero animo, nulli nocituri, nec quicquam aliud fa:
 cturi, nisi, quod Altas Relis iussisset. Et cum ve:
 nissemus ad sex milliaria propius Budam ad Oppi:
 dum Hathwan pramisimus ad Atem Ralem Joannem
 Thymeschuarii, anticum quondam Serenissimi do: Joannis
 Regis defuncti, per quem inciaminus Alti Reli, nos
 ad iussa sua venire: rogando Atem suam ne eam
 permoneret, ea militum copia qua nobiscum erat ad
 aliquorum analenolorum falsam suggestionem,
 Nos enim ad nihil aliud veniebamus, vna cum mili:
 tibus nris quam ut sua Alti ad vota serviremus,
 neq; emquam noceremus, contenti lris et fide nostra
 asseruare omes Budae existentes, si ita Alti sua
 videretur. Dimisso dicto Joanne Thymeschuarii, nos
 vna cum nris subsequenti sumus eum, et venissemus
 tribus miliaribus sub Budam villam vocatam Hiza:
 Zogh, visum est nobis ibidem praestolari responsum
 sua Alti. Et cum illic totum illum diem consum:
 psissemus, tandem in medio noctis sequenti, venit
 ad nos dos Stephanus Matuchnaij, olim Secreta:

rius Regis defuncti, cum lris creden, sua Altis
 Relis, qui nobis nomine sua Altis demicavit: ut sub-
 sisteremus: nec ultra progredere: imo potius ire:
 mus ad Rm do: Varadien, et ad alios duos, qui cor-
 pus domi Regis defuncti adnehebant: et sic una cum
 ipsis et corpore domi Regis defuncti: et non aliter
 Budam intravimus: Nos ut verum fateamur vehe-
 menter commoti hac inopinata demicatione: respondi-
 mus nos vocatos fuisse ad praesentiam sue Altis, et no-
 ut deberemus per loca Campestria querere do: Va-
 radiensem et alios: Si corpus defuncti do: Regis hono-
 randum erat: poteramus honorare illud cum sua
 Rli Altis progrediendo illi obviam. Quia tamen
 videmus suggesta sue Altis longe contraria veritati,
 videmusqz Altis sua non esse grata, neqz nra sermilia,
 neqz nras praesentias, toties adtersitas, et quod bo-
 na venia Altis sua Rlis volebamus nos redire ad
 domos nras. Mane facto ante quam illinc nos mo-
 veremus redit et Joanes Themeschwari: quem pre-
 miseramus, qui aperte nobis dixit, nos non ingres-
 sumos Budam, nisi vellemus cum duobus Koczj
 intrare, Et sic accepta ^{har} ignominia, multis expensis, multo
 in gratiam Rlis Altis factis, retrocessimus: Et nunc
 demum Remus do: Epus Agriensis, cognovit, Seruum
 do: Regem suum, defunctum esse: cuius fidem: sua Altis
 quondam adeo perspectam habuit, ut videmus Porte Ci-
 vitatis vel arcis alicuius sue ei fuissent clausae sed ne-
 fores sui Cubiculi unquam. Cum igr do: Agriensis
 redisset Agriam, supervenerunt dominus Baijoni, et
 dos Petrus Marcus servitores primarii Rlis Altis,
 missi ad do: Agriensem ac ad domum Petrum de Lora
 Comitem, qui nomine Rlis Altis multis verbis, nixi su-

excusare suam Mtem illam hoc non fecisse animo deli-
berato, sed coactam per Urbanum Batiani, & Georgium
Hornwat, qui nomine domini Varatiensis praesunt Budae.
Quantum hac excusatio potuit valere, Mtebus vris
indicandum relinquimus, Quia si illi et vitam nobis
admisissent, eandem Altas Relis excusationem potuisset
in sui iustificationem adducere. Dominus Agricola ibat
certe Budam eo animo, ut iussioni Mti Relis satisfac-
ceret, et corpus defuncti Regis domui suae, suis manibus
traderet sepulture, Nam et Suffraganeum suum, pro
hoc officio praestando secum ducebat, et omnia alia per
hunc ad rem diuinam, Tamen obstiterunt, ne
dicam fata, verum mala mens, malus animus.

Haec ut acta sunt, nude et pure volumus vris Sacris
Mtebus innotescere, ut si aliqui maleuolenter hac,
interpretarentur, ex his Mtijs vras clare cognoscat,
rei omnimodam veritatem, Quae omnia licet ^{lure} clariora
sint, probari tamen possunt. Mtijs vras videant, ac in-
dicent, non nos deferuisse Mtem Belem, sed ad instin-
ctum aliorum improborum, non sine ignominia a sua
Mte esse reiectos et exclusos. Admonendo nihilominus
humiliter ac reuerenter vras Mtes, ob eam seruitutem
quam habuimus et habere volumus apud vras Mtes
ob memoriam defuncti Serui Regis, et domini nostri,
ob amorem et reuerentiam quam habuimus et habe-
bimus semper erga personam Seruae domini Reginae,
velint consulere rebus Seruae filiae suae, velint con-
sulere rebus infantis nepotis, et hoc quam primum,
et dum tempus est, quod vltimam ^{iam} non perisset, Quia
hoc certo certius sciant Mtes vras, qd si Altas
Relis perget ubi consilijs illorum, qui nunc ei consulunt,

et res suas ad eorum arbitrium dirigere: possum ibi
omnia negotia sua, et inter istos duos Principes: Scilicet
dom. Ros. Regem: et Principem Turcarum, nisi divina
misericordia obstiterit, dividetur Regnum Vugaria.
Nepos autem Alti vram nihil habiturus est, Quia
et illos paucos qui adhererunt Regine: forte periculum
est, ne patrimonio Infantis illis promisso alienentur et
adhereant Regi Ferdinando. Mtes vras faciant iuxta
suum prudentissimum consilium: Et Deus Opt. Max:
omnia dirigat in bonum. Nos tamen volumus admo-
nere de his vras Mtes, ut cum venerit hora
eorum remiscamini quia ego dixi vobis.

Hoc vnu non tacebimus: qd. Re. Alti de nobis false sug-
gestum est. Est enim iniuriatum sue Alti ut per hoc
nobis maior invidia compararetur: et conflaretur:
nos fide obstrictos esse Regi Ferdinando, adhuc anteq-
Budan accedere vellemus. Quod falsum et mendacium
est, Nam in hodiernum diem, Dominus Agricusus,
non est astrictus, neq. faciet vquam do. Agricu-
rem nisi bono viro dignam et honesto.

Dat. Agria 2^a Septembris
1540

Franciscus de Frangepanibz
Agricu manu propria
fffr.

Regredere.

verte retro sex folio: et in sexto
folio, lege Epistolam Francisci de Frange-
pambz Archiepi ad Sigismundum poloe-
regem: que incipit. Sicut R. Mtes etc.
Postq. expeditissim. etc.
Legas et alia illis sequentibus sic
incipientibus. Legimus co. etc.

¶ Est una ratio afflicti Vngariae Regni conservandi, ad quam ut perveniri possit faxit Christus Jesus Servator noster. Nostri in ea re consilium et auxilium defuturum non est. Quod idem Christus fortificare dignetur. Bene Valere. P. vram optamus. Vilnae die xxij Octob.
 Anno Domini 1540.

Sigismundus primus Rex Polonie
 domino Ep'o Agriensi
 Francisco de Frangepanibus

Accepimus lras. P'tis vras quibus nos certiores fecit, esse sibi certo renunciatum: dominum Varadiensem Epum Zanzacum Belgradi, unacum Turcarum copiis ad se accessisse: atq; una admonet nos, ut memores quibus olim verbis a simili re Serim Joannem Regem deterrere simus coacti, ne patiamur Serimam filiam, nepotisq; nostri nomine Turcas accessiri in Vngariam. Ad nos ante hunc diem nihil fuit hac re allatum, ac nos quidem confisos eius rei, non esse, non putamus, esse quengquam qui dubitet. Satis enim id declarat omnis verba nra antea acta, quae spectatae omnibus: et quod citra iactantiam dictum sit probatum, quoq; esse confidimus. Sed nos ne Serimam quidem filiam nram, cuius religio nobis explorata est, ea de re quicquam scire certo nobis persuasum habemus. Tantum abest, ut volente aut consentiente ea hac facta putet P. vras. Aliorum facta prestare non possumus, ne vel ipsi vel Serimam filia nra, indignum aliquid et indecorum faciamus, facile Christo adiuvante prestabimus. Extrema hac solet

esse remedia, ad quæ nulla in fortuna nostra confugere
 unquam vellemus. Nam quod in alio reprehendimus
 quo tempore minas istas iaciebat P. v. id ipsi facere
 nunquam in animu inducimus. Quodq; tum a nobis
 dictum commemorat P. v. in eo peristamus: neq;
 alii sumus futuri in causa Serenæ filia et Nepotis no-
 stri: quam finimus in causa defuncti Regis, quem et
 ipsum filiu semper loco habebamus. Quo magis etia
 nobis molestiam illud actidit, q; scribit P. v. ut vi-
 deamus, quid de nobis dicatur, cuius filiam quotusq;
 quisq; credit hac facere sine Regis pris et consilio
 et assensu. Nos vero ita nos semper gessisse videmur,
 ut nihil dici de nobis possit, quod sit Christiano Rege
 indignum. secus si quis dicat aut dixerit, is de
 sa potius existimatione: quam de nostra detrahet, qua
 huius est radicibus fundata firmataq;, nullius ut ca-
 lumnijs aliquid de ea iminui possit, Tantum abest,
 ut nos consilium aut assensum nostru ad actersendos
 Turcos praberimus: ut ne Serenam quidem filia
 nostram: qua non degeneravit quidquam a virtute
 religioneq; paterna; ad eam rem unquam consensu-
 se certo sciamus, de qua ne scivisse quidem eam q;
 etiam sponsionem facere dubitaturi non simus.
 Quare, nihil est quod vereatur P. v., sumus nos
 semper officiu nri, sumus professionis nre memores
 futuri, Itaq; quoq; videat P. v. ut quæ sunt of-
 ficu sui, quæ sunt professionis suæ ea faciat, Nihil
 est quod magis ad eam pertineat: quam adesse vidua;
 non deferere pupillum: odia mitigare: dissidentes
 Procerum animos in gram et concordiam reducere.
 Sic futurum est ut nemo ad Turcarum auxilia con-
 fugiat. Vestra vero P. opera ista sua et de patria

optimè mereretur, et non mediocrem apud homines laudem,
 apud Deum grām inibit, et nr̄m sibi fauorem tantum
 dimerebitur, ut cogitaturi semper simus, quemadmodum
 nos gratos et memores officiōrum eius prestare pos-
 simus. Bene et feliciter valere vr̄am. P. optamus Dns
 Vilnae xxiii Alensis Octobris. Anno Domi
 . 1540 .

Oratio Francisci Comitis de Frangepani;
 bus Archiepi Colocen' et Epi Agriensi Oris
 regni Vngarie ad Coesarem Electores et.
 Principes Germanie 1540

Quamuis natura mea semper abhorrerit à turbidis
 consilijs et stupitu armorum, voluptate honesti ocū
 perpetuo quodam instituto meo à ratione suscepto.
 Tamen hæc temporum calamitosa conditio, cogit me
 vna cum his dominis Collegijs meis Innichissime et
 clementissime Cesar. et domini Rm̄i Principes, Ele-
 ctiores, Cateriqz sacri Romani Imperii vtriusqz ordi-
 nis clarissimi Principes: et Status, vr̄os animos in
 maximis Reipub^l: Christiane periculis: minimis
 rebus quietis & editos, ad bellum comouere necessarium,
 certantibus barbaris nobiscum de possessione Hunga-
 ria, imò verius vniuersa Christianitatis, Licet enim
 prius, non tamen magis nobis: quàm alijs Christianis
 imminet Turcica arma: Vniuersa Europe vult Solima-
 nis frenum imponere, nisi Conciliati Deo pietate atqz
 innocentia, confugiamus ad præsidia armorum Vin-

dicemusq; orbem Christianum à summo discrimine, au-
dendo fortiterq; pugnando. Nam veremur. Evoluam
simus falsi vates. Ne per huiusmodi negligentiam,
has etiam reliquas brevis amittamus, quod ut melius
intelligere, ac tota de re laborare possitis. formam,
statum, et pericula Ungariæ quàm brevissimè po-
rimus vobis exponimus.

q; Ungaria ex omni parte plana est: raras habet
munitiones, nec usquam montes eam ab alijs regio-
nibus dirimunt, nisi qua Polonia et Transilvania
comittitur, Ante à Danubio tuta fuit Ungaria. Scla-
vonia verò, quæ Panonia quondam pars fuit, Dra-
vo et Sano fluminibus defendebatur. amisso deinde
Belgrado captoq; Sirmio, cuncta flumina classe ho-
stium enavigata, et ipsi portus in partem Barbarorum
reducti sunt. Titulis arce ad Tebiscum, Ezeco ad
Dramm. firmatis atq; communis, Ungariæ tanquam
compedes imposuere, nam Danubius non procul à
Buda per desertum labitur, quatenus hostes non colunt
inter Samum et Dramm, adeò progressi sunt in inli-
ma Sclavonia, ut propemodum in vestibulo Stiria
sint et Carniola, iam impune constratis pontibus exi-
tum transmittunt, ac in partem quam libuerit.

Ungariæ prædabundi debachantur, Ipsam Ungariam
partim magnis copiis, partim excursionibus quoti-
dianis adeò iam vastarunt, ut magna ex parte om-
nis cultus desertum videatur. Resisterunt aliquam
summo conatu viribus hostium Ungari, strenuèq; pa-
triam tutati sunt. Caterum vis, vi minore victa,
et paucitas à multitudine oppressa est. Poterant,
sine dubio Barbari totam Ungariam infra breve
tempus suæ ditionis facere, si captam bis Budam,

opportunis praesidiis firmanissent, cuius erroris Principem
 Turcarum vehementissime pernitet, atque ideo
 Ibrahim Bassam charissimum sibi ac penitus socium quod
 istud ei suaserit interemit. Nunc demum intelligit, quā
 te oportunitatē sit Regnum Ungariae tenere, vel ad
 tutelam partium suarum, vel ad ulteriora Christiano-
 rum vexanda atque occupanda. Haud ignorat, Un-
 garia facilem esse per plana atque perma decursum
 in Germaniam, deinde in Galliam ac Italiam nul-
 lis impedimentis interpositis quae impetum eius mora-
 rentur vix uno aut altero flumine interlabente.
 Ad capeſcendam huiusmodi autem Provinciam, magnope-
 re enim incitant vra intestina discordia, contrahio-
 nes intestinae, et animi proſus abhorrent à belli
 gloria comodisque publicis. Sed profecto crediderim
 providentia Dei factum esse, quominus Buda sit
 in potestate hostium, ut vos propriis periculis excitati,
 consurgeretis aliquando ad communem utilitatem li-
 bertatem ac religionem tuendam. Hactenus Un-
 garia vobis ceterisque Christianis, pro vallo atque agge-
 re fuit, ea integra licebat vobis in utramque anrem
 quiescere, iam agitur utrum hoc anno tota Turca-
 rum sit, an vestro auxilio liberetur à periculis.
 Quippe si hostis potietur Ungaria, quod proculdubio
 futurum est nisi ei occurratur. Eum validissimo,
 exercitu: quaesumus: quid cogitatis de salute vra!
 quo pacto libertatem tuebitur: quum pro foribus
 habueritis hostem praepotentem ferocissimūque, et ad
 Imperium orbis terrarum anhelantem? Videatque
 cum flamma sese late diffuderit tardē ad incendium
 restringendum accurratis, ac idem vobis accidat,
 quod Grecis. Bulgaris. Rasicanis, propter lenta

consilia actidit: et proinde dicatur Germani sero ut
 Phryges sapere, Si in animo vobis est Turcam à
 Germania prohibere, cur meliore occasione, minori
 periculo nunc istud non faciatis? Nam postquam
 Vngariam adeptus erit, multo graviores experie-
 mini, aut igr̃ in Vngaria barbaris resistendum est,
 fortiterq; pro libertate dimicandum, aut quocumq;
 recessu deprehensis per partes peremus. Sicut enim
 plurimum copiarum viribus in unum contractis no-
 parum momentum est ad res bene gerendas, contra,
 solutis et in partes abentibus, servitutem aut mor-
 tem imminere. Quod si nunc Turcarum vires vobis
 formidande videntur, canete ne Vngarica mi-
 licia illis adimatur, quæ sola temporibus patrum
 nostrorum & Turcis et alijs nationibus formidabi-
 lis fuit, quæ omnem fortunam, in patrio solo pos-
 se experiri, quam ex torris per orbem vagari statuit.
 Credimus vos in Civitatibus munitis spem collo-
 cassetis, at nulla quidem munitio barbarorum fu-
 rori obstat, qui Eijlas Amanicas, Bosphorum.
 Propontidem. Helospontum. Danubium, tot montes
 perlingentes in calum, tot altissima flumina subactis
 fortissimis gentibus superaverunt, à quibus innumere
 Civitates captae sunt ac enersae. Existimatis eos ex-
 timescere vram mania? Non inficiamur hanc in-
 munitionibus huius commoditatem existere, q̃ ple-
 rumq; differunt excidium patriæ, Ad summam veri-
 belli, adversus validum ac pertinacem hostem no-
 admodum praesunt, armatos oportet obiciatis, ut
 incolam patriam maneat. Si tamen de Imperio
 certarent cum nostris nationibus, si domitis popu-
 lis moderate imperarent, si tributo vectigalibusq;

impositis, victos, legibusq; suis atq; moribus vti per-
 mitterent, adhuc tamen generosi am totis viribus co-
 narentur, alienam dominationem à suis cervicibus
 repellere. Nunc aut cum eo hoste nobis res est, qui
 Jura et Leges in sua libidine habet: qui corporibus
 illudit, opes adimit, perniciēs quadam et labes No-
 bilitatis, bonarumq; artium et antiquitatis, omēs ex-
 aquat, ac in vnum ordinem miserrimā servitutis redigit:
 dūt colendo agro, pascendoq; pecori facit obnoxios,
 Constat hodie quoq; superesse in Turcia stirpem co-
 rum, qui Constantinopoli imperarunt, sed tanto squa-
 lore et agestate, ut considerantibus eorum veterem
 fortunam lacrimas exercent: Est autem id lon-
 ge gravior neq; Christiano cuiquam tollerandum, q
 barbara feritas, fidem Catholicam eversum eat,
 animasq; Chrō antoratas parat interficere, propo-
 tis donis atq; honoribus, his qui ad eorum impie-
 tatem defecerint, quod plurimi ex nris faciunt, qui
 imbeciliores sunt ad perferenda mala durissima
 servitutē horum omnium interitus vobis imputabr,
 q neq; tutandos esse adversus barbaros, neq; iam oppre-
 ssos existimatē eripi à servitute oportere, Fallunt
 illi vehementer nec sunt audiendi, qui in omī rerū
 varietate diuini duntaxat opem implorandam censēt
 et eam tamen expectant, nec ad reprimendos hostium
 conatus alia nituntur via. Hæc, omī ætate, apud pru-
 dentes, tam pios quā Ethnicos ridiculo fuerunt,
 sed ob breuitatem missa faciemus Ethnicorum exem-
 pla, pauca piorum recensēbimus, præsertim cum co-
 ram Christianis verba facimus. Quid sanctius?
 quid mansuetius Moise? quis unquam Deo familia-
 rior? nempe qui omnibus conditionibus à Nuncie

dirigebatur, et tamen hic non solis precibus sed ferro, sibi
 et populo Israelitico viam per hostes ad terram pro-
 missionis aperuit. Dum vinceretur bello Amalech,
 Moyses quidem manibus in caelum protensis fervent
 orabat, sed Josue cum suis ferrum in hostes fortiter
 stringebat. Regnante Josaphath Rege Juda, licet
 Deus pugnasset, pro populo contra Moabitas, Amoni-
 tas, et alios hostes, voluit tamen ut Rex tunc suis
 vel in domibus delitesceret, vel in templo oraret, sed
 ut instructus staret in acie, paratus ad praelium.
 Ita et nobis Deus procul dubio aderit, sed vigilantibus,
 sed bene consulentibus, sed strenue pugnantibus, ubi
 socordia atque ignavia, nos tradiderimus, nec quicquam
 Deos imploremus, icati infestique erunt. Sed esto, si
 obliti veteris gloria maiorum, nihil commoveant vos
 Christianorum clades, conjuvatis ad pericula Rei-
 publicae Christianae tanquam ad vos ista nihil perti-
 neant, iam non postulamus ut succurratis labenti
 Ungariae, iam pridem exaruerunt vestrae lacrymae,
 alienos animos graviter a misericordia, num de summa
 rei periclitaturi furentis hostis impetum in domi-
 bus vestris torpentes expectabitis? non opinamur,
 quid igitur? non attingitis vos ad bellum? urget enim
 extrema necessitas, et iam pro foribus adest. Multum
 refert vel ad victoriam vel ad calamitatem in
 alieno solo congregiamini cum hoste incolunt Ungari-
 a: an amissa praeferores belluas intra vestros limes
 adicipiatis? Nam plerique falluntur qui differendam
 expeditionem putant, et interim cum Barbaris de pa-
 ce agi debere: quod quidem non improbaremus, si
 equam, si constantem, si diuturnam habere possi-
 mus. Numquam autem Turca ad pacem inclinatur

animi, praesertim is quem nondum fortuna fefellit,
 nisi ex suo comòdo sit, atq; eam, quando consentit
 gravissimis conditionibus onerat, inquam tamen
 intermissio fit rapinarum clandestinis depredationi-
 bus. scim) equid nonnullas Regionez fuisse paris,
 quam belli tempore vehementius enastatas,
 Turce enim à primèna eorum origine rapti sūt
 asueti vivere, eunq; morem in hodiernū vsq; diem
 tenacissime observat. Nulla tantū opes externa, nul-
 la tam opulenta Regna. sicut eorum explere possunt,
 ne cum hominibus quidem eiusdem fidei, ullam pacem
 propt' nephariam cupiditatem habere volunt. Habēt
 enim in præceptis ab eorum legum latore voli sua
 fidem armis teneantur, et diuites gentes suae impie-
 tali adimant. Quo fit, ut captivos, qui ad Macha-
 melicam impietatem pertrahj nequeunt, omnibus in-
 iurijs atq; contumelijs afficiant. Ad hac non
 defuerunt, qui Turcas quasi molles et Asiaticos
 contemneret, sed longè serus eos sumus exerti,
 nam & robore animi excellere, artibus belli peri-
 tissimos esse non solum testatur Ungaria, quæ
 per Annos circiter centum quinquaginta, cum
 Turc varia fortuna certavit: sed etiam alia na-
 tiones bellicosæ, quæ Turcarum ingum armis victæ
 acceperunt. maxime reliquis gentibus Christianis
 nosse documento sunt: iniuncti tamen non sunt,
 Quamobrem vos obsecramus ac per Deum obtesta-
 mur, libertate afflictam et iam ruentem Ungaria,
 et manus supplices ad vos protendentem fiat pax
 in turribus vris in virtute vra. Imitamini Ro-
 manorum virtutem et magnanimitatem, in quorum
 locum succedistis, qui socios, amicos, vicinos, saepe

ob solam gloriam liberarunt magnis sumptibus à
 Tyrannis oppressoribus, Imponite tandem modum
 domesticis discordiis: inutiles istas et importunas
 discussiones, vel prorsus omittite, vel in aliud tem-
 pus reservate, saltem in hoc gravissimo periculo
 contentiones vras obmutescant: quoniam Christiana
 mansuetudinis est, tollere in perpetuum, quod of-
 fendat inter nos fratres, utique discordiae fratrum
 olim quietiore tempore componantur, Nunc vero
 nisi concordibus animis nervisque omnium communibus,
 vram propriam ac totius Reipublice Christianae
 salutem defenderitis, Veremur, ut postmodum nullus
 locus his contentionibus reliquatur. Nostis, opi-
 namur Apologum, Quo pacto milites, dum certant
 inter se magis, et vana, utrumque accipuerit.
 Habetis in hac expeditione vestros et nostros Principes:
 felicissimum Carolum Imperatorem: Sacra-
 lissimum Ferdinandum sic animatos, ut sua omnia
 et se ipsos: super impendere pro animabus nostris sint
 parati. Quod si vos amplissimi Principes, et vere
 Romano Imperio dignissime Senatus sequi. Erit
 par est. Id ad hoc sacrum necessariumque bellum
 voluerit, proculdubio et Deus ipse, cuius causa
 agitur aderit: quo Duce et totam Christianam
 Reipublicam, profligatis barbaris, magno metu liber-
 ratis, et conservatis Ungariae gloriam penes vos
 perpetuo habebitis, ita ut non deficiat laus vera
 de ore hominum usque in sempiternum

Acta ad veterem Budam inter Comis-
sarios regis Ferdinandi et Isabelle
Regine Ungarie

Ex parte Regis Ferdinandi fuerunt Archieps Strigoniensis, D^s de Welss Campiduroz.
Petrus Petren. Nicol. Zalm Comes.

Ex parte Regine Isabelle fuerunt: Petrus Petrovitz, Benedictus Bayoni, Jos. Estari
Curie Mag^r regine. Simon literatus.

Hec scripserunt Ferdinandum,
Consiliarium et Oratores Sermae dominae Isabelle Re-
ginae Viduae ad nos Commissarios et Oratores Sacra-
lissimi domini Ferdinandi Romanorum Ungariae: et
Bohemiae Regis: ad veterem Budam xxij Mensis
Octobris hora vespertina missi. Petrus Petrovitz
Comes Themesiensis: Benedictus Bayoni: Joannes
Estari Mag^r Curiae Reginae: et Simon literatus de
Atina.

Qui convenimus: nobis nomine Reginae: primam salu-
tatione et omnis benivolentiae eius Alt^r Re^lis praefa-
tione habita: brevis verbis denunciavit Reginam
ipsam paratam esse Regiae Alt^r Romanorum pro
voto respondere: quo contractus inter ipsam R. Alt^m
et Regem Joannem defunctum initus summum habeat
effectum, modo Alt^r ipsa Regia huius contractui
in omnibus articulis satisfaciatur.

Hoc itaque nos magno accepto. Consiliarius Reginae pa-
rum a nobis secedere iussis, nos Consiliarium et Ora-
tores Regiae Ro: Alt^r communicato inter nos mutuae
consilio, interrogavimus, quod cum Regina ipsa
postulaverit a R. Ro: Alt^r ut eius Regia Alt^r
ad hoc favorabiliter accederet, ut Consiliarium utrinque
ad tractandum et concludendum destinarentur, Consilia-
rii Reginae ut nobis dicerent: Numcū ne an Com:

missarii ad nos à Regina missi esset, Exhibuerunt nobis lras plenè mandati, quas cum legissemus ac reli-
gissemus, easq; in omni parte sufficientes cognovissemus
cum eisdem Consiliariis utpote Commissariis, rursum
in eundem consensum convenientibus nobis. Spectabilis
Magenſis Petrus de Peren comes. etc. quemadmodum
inſſus erat, nomine Altis eius proposuit.

Quia quoniam Capitula et pacta Contractus contineret
intra annum à die quo inter Principes Contractus iste
factus fuisset m'erando, pax ipsa in omnem euentum pu-
blicari et tandem redemptio patrimonij defuncti Joannis
Regis de communi contributione Regnicolarum subdito-
rum vnius atq; alterius partis fieri defuisset. Quia
quidem redemptio patrimonij, ab ipsa pacis publicatione
veluti à radice pendeat: Regia Altas dominus in-
clementissimus, simul et Sacratissima Cæsarea Catho-
lica Altas semel iterum et tercio debito tempore, ipm
Regem Joannem dum viveret de pace publicanda di-
ligenter admonendu curarunt immo ad hoc quoq;
accesserant M^{tes} suæ, et ubiq; se se contentos fo-
re exhibuerunt ultimo per Magent Do. Mattheum
Holt oratorem Cæsarem, ut primores omnes Prelati
scilicet, et Barones, et officiales defuncti Joannis
Regis iuxta formam contractus, saltem contrain-
rassent fidelitatem Regie Rom: M^{te}. Verum quo-
nia eadem Rex Joannes donec vixit ad neutrum horum
vllis adhortationibus et monitionibus flecti potuit.
Non stetit igitur per Rom. Regiam M^{tem} quoni-
am redemptio bonorum ipsius Joannis tempore de-
bito facta fuisset, quin potius etiam post mortem eiusq;
Regis præffata Ro. Regia M^{tas} extrema quæ

lentant. ut contractus iste in omni parte suus habu-
isset affectu Regina diligenter admonens imprimis
per Mag. eum Nicolau Comitem de Salm collegam
nostri hic nunc presentem. eum tamen eius M. tas
regia per hos Menses. ne responsu quidem ad hanc
sua tam fauorabilem admonitione ab ipsa Regina
habere potuerit. M. tas sua regia coacta est presen-
tem hanc expeditionem magnis impensis suscipere
et tanquam lacessitus Ius suu vi et armis prosequi.
Verum etiam vero M. tas sua regia ut Christianus docet
Principem nulla premissorum habita ratione para-
tam se et nunc exhibet. ad omnia digna honesta
iusta. et possibilia. modo eidem a Re. li M. te postula-
tur. praesertim quod possibile erit. et cum hoc citra
ampliozem Christiani sanguinis effusionem Regia
M. tas iuxta Contractu admittatur in integra
Regni possessionem. Nam qui inquit. pro re quapiam
petita impossibile quidpiam petit. rem ipsa petita
per omnia negat.

Ad hoc Benedictus Baionii nomine patris sui Com-
missariorum respondit. q. cum Contractus iste eri-
geretur. etiam principes ipsi eorum omnium quae tra-
ctarentur diligentem habuerunt rationem. et
si quid in eis impossibile deprehendissent. non
vlqz in transactionem posuissent. et neqz Regia
Ro. zw M. tas per dominu Comitem hic presentem
ad hoc si M. li sua impossibile visum fuisset. Re. li M. li
se parata obtulisset.

Ad quod et ipsi duo Comes quam dos Generalis exer-
citus Capitaneus responderunt. q. Regia M. tas cum
conditione iusta et honesta et possibile obtulisset

se ad satisfaciendum Contractui in omni parte.
 Deinde Comes Letovicus Tempore adiecit. Dabit et dabitur vobis inquit absque omni dilatione. Regina etiam non vult ei rei neque diem neque horam ulterius preterire. sed quae primus datus fuerit per vos dabitur inquit et per nos quoque citra ulla mora. Et praeterea dixit. quantum ad pacis publicationem attinet. scitis inquit vicinos hostes nostros. quod non modo eorum quae palam sunt. sed eorum etiam quae humano ingenio quovis modo cogitari possunt. maxima habent rationem. Ergo non absque causa inquit. defuncta Regina Matas Rex Joannes difficultavit accedere ad pacis publicationem.

Porro Benedictus Baionii se et suos collegas assensurum dixit. latuisse admonitionem Caesaris et Calisto. et Regis Ro. 2^{ae} M. his. de pacis publicatione facta. cum res ipsa debuerit esse secretissima. alioqui fortassis inquit nos tunc cum ipsa admonitio ad regem Matas Joannem Regem referretur. fuimus aliis serviciis defunctae M. his occupati.

Dominus Capitaneus exercitus obiecit. Si vos inquit admonitio Caesaris Catholica et regis Ro. 2^{ae} M. his. veluti res secretissima latebat. latere non potuit Regem fratrem Georgium Episcopum Varadiensem.

Et quidem Baionii excusavit Regina quo minus tempore responderet regi Ro. 2^{ae} M. his. ad eius admonitionem. quia Regina expectabat resolutionem Ser. morum parentum suorum.

Quae omnia tam dominus de Vitis Capitaneus exercitus. quam Romanus Dominus Strigoniensis Archiepiscopus.

do^s de Perren. Dominus Comes de Salm argumentis
validissimis inter disputandum cum strenue confu-
tasset. cumqz iam sero esset. et ideo ipsis Budam
nos vero ad castra redeundi tempus appeteret. dicti
Commissarii semel atqz iterum requisiti tandem diffi-
culter responderunt. ad hoc quod cras mane nobis
seu tractaturi redibunt. Nitebantur enim quibusda
lenibus verbis a nobis diuelli. dicentes ea quae in me-
diu proposita sunt: referimus ad Regiam M.^{tem}
Nos vicissim constanter obicimus illis dominum
de Velfs Capitaneum Exercitus. ne nocht quidem
vel vni⁹ hora iactura facere velle: sic tandem serio
responderunt se ad tractandum cras hora octava
in eodem loco nobiscum conuenturos. His habitis
ab inimico digressi sumus.

In crastino, die XXIII^a Octobris iidem Commissarii
Regiae adiuncto illis Thoma custode Albenfi
ad locum constitutum circa hora undecima. ante
meridiem redeuntibus. nobiscum rursus conueniunt
qui habita excusatione quominus ad hora octava
venire potuissent. de instructione. si quam de iusta
bonesta et possibili compensatione patrimonii Re-
gis Joannis. donec id commode redimi et liberari
possit. per nos nomine Regiae M.^{lis} pridie in ge-
neris oblata. a Sex. ma domina Regia haberent

^{rum} quum per nos diligenter fuissent interrogati: respon-
derunt se proorsus nihil habere: sed quoniam nobis
impossibilis videbatur redemptio patrimonii regis de-
functi: de ipsa iusta honesta ac possibili oblata com-
pensatione: si quam haberemus instructionem speci-
alem postposita generalitate mentem ac voluntate
Regiae M. his explicavimus.

Itaque abunde declaravimus in primis eisdem Commissa-
riis Reginae fuisse nonnullas causas et rationes
satis efficaces quibus M. tas regia non teneret
Capitula pacis observare: immo etiam illas quoque
impensas quibus M. tas sua in presenti exercitu com-
paravit non mediocriter gravata est ab ipsa Regina
tanguam filia sua officiosissime declara-
re huiusmodi impensas et iniurias omnes sua
Regi M. hi favorabiliter condonabit.

Deinde obtulimus Reginae ut sit liberum illi sine Buda
sine Cassovia velit residere: ita tamen ut presidia
Regiae Ro. in M. his in eas admittantur: et miseri
exules Cassoviam restituantur. Pro interuentio-
ne autem usque ad tempus liberationis patrimonii
obtulimus pensionem annuam floren. XV. millium
Hungaricalem. Denique obtulimus Consiliariis, ca-
terisque officialibus omnibus unicuique pro sua con-
ditione statum honestum.

Ad haec responderunt. Si Regina intronitteret pre-
sidia Regiae Ro. in M. his in castrum vel civita-
tem in qua ipsa residere cogerebatur agere inquit
libera quod quantum conveniat dignitati suae.

quisque vel mediocriter prudens facile potest diiudicare.
 Quantum vero ad pensionem attinet dicunt respectu
 proventuum patrimonii Regis defuncti Joannis præfati
 pta summa quindecim millia florenorum. quasi nihil
 esse. ideoque petierunt nos. ut si ampliorum instructi-
 onem a Rege Ro. re habere mus illic explicaremus.
 Obtulimus igitur Regina pro loco residentie Arcem
 et Civitatem Rosoniensem cum pertinentiis. quas Comes
 Rosoniensis tenet. pariter et Jus conferendi honorem
 Comitatus. ac pariter Civitatem Rosoniensem.

¶ 20. intentione autem gradatim ad ultimum obtulimus
 25. millia flor. sive in triessimis. sive in aliis quibus-
 vis Regis ceteroribus proventibus. De qua oblatione
 inter se a nobis iidem Commissarii separatim con-
 sultantes responderunt. quamvis inquit oblatio hec
 iam tandem proposita non sit contemnenda. verum
 quoniam ipsis pernecessarium fore videretur. ut de ea Re-
 gina specialiter informarent. Institerunt itaque
 apud nos. ut eos pateremur ad Regiam redire. Creas-
 manum cum certa instructione quatenus oblatio ipsa
 Regina placeret ad nos redituros. Id quod libenter
 admisimus. cum do^s generalis Exercitus Capit^s
 do^s de Velfs hinc nulla temporis iactura fieri
 posse arbitretur. Nam etiam si maxime velit. do^s
 ipse Capit^s exercitus ante hora octava. castra hinc
 movere non poterit. Interea poterimus mentem
 Regina exakte intelligere.

Vigesima quarta Octobris. Captus in ipsa Buda rex
 leri positis. Commissarii Reginae Isabella viduae
 Joannes Estari. Benedictus Baioni. Simon litteratus.
 Thomas Custos Albenfis loco Petri Petronit. ut
 ipsi dicebant adversa valetudine correpti. et quida
 Secretarius Polonus hora in post meridie vene
 runt prope castra quos excepimus et convenimus in Ecce
 deserta sancti Jacobi.

Quiquidem Commissarii Reginae excusantes in primis
 absentiam dicti Petri Petronit recensuerunt fere ea
 omnia quae pridie erant utrimque proposita et tra
 ctata. Deinde proposuerunt: Et si inquirunt oblatio
 illa quae pridie nomine Regis Ferdinandi Reginae
 facta est: non videtur esse contemnenda: verum quo
 niam mobilis talis offerri consuevit quod filius Regis
 defuncti pro se in re barreditario vindicare possit. ut
 statuatur itaque M. tas Regia Ro. tam patrimonii
 et acquisitionum bonorum Regis defuncti quae
 facile reddere potest. cum sint ea quae inquiruntur potius
 in manibus fidelium subditorum M. tas sua Regiae. Castra
 et civitates ac oppida cum pertinentiis Tenczinum
 Secpusium. Baiuocum Illowa. Kasza. Litawa Strzebedin.
 Arwa. Solabina. Likawa. Vinax. Koszmaragh.
 Boaxth. Torua. Tokai. Regedz. Wgod. destructas
 arcis Gballia. Ridno. et Rakoss. oppida Gownos.
 Telkei. Bania. Ruda. Bania. et Wamoss. et Tix
 vania et Rakoloda ac pariter tricesimas omnes
 quae sunt in patrimonio sine in bonis acquisitis
 ubiuis exigi solent.

Deinde dicunt quia Reginalis M. tas nulla occom

dedit Regi Ro.^{2m} ut exercitus hunc presentem compa-
raret, cum fuerit inquit semper propensa, ut contra:
eum ex omni parte satisficeret. Ideo sua R. lis M. tas repe-
tit et ea quae ex ditione Regis defuncti per ipsum Exerc-
itum Regium sibi scilicet Regnia bisce diebus, per po-
tentiam sunt adempta, ut et ea quoque in brevis habent
donec reliqua pars patrimoniorum Regis defuncti,
commode liberari queat. Pro qua quidem pars
patrimoniorum residua, donec ea liberentur, R. lis M. tas
contenta est inquit de arce et civitate Posoniensi, si-
mul cum tricesima et iure conferendi honorem Comi-
tatus Posoniensis praeterea ut sit ament iusta compensatio
residuae partis patrimoniorum redimendorum. Et ita arces
Munkaacs et Gwst, cum toto Marmarusio, salu-
m Marmarusiorum fodinis, simul et antiqua libertate
vendi. Quinque modi sales.

Hac cum videremus indigna ac impossibilia, et aliq-
derisoria esse cum praeter arces Lapa Wicsnok, Muxan
et Zwoda ex patrimonio Regis Joannis, hoc modo
nihil non restitutum restaret: obicimus illis arcem
et civitatem Posoniensem cum tricesima et iure conferen-
di Comitatus Posoniensis Munkaacs item et Gwst, cum
Marmarusio: pro hac ipsa particula residua patri-
moniorum compensationem esse valde iniustam, cum ea quae
pro parte peterentur, per quae abunde praenalerent totum
et praeterea arces, Salinas, Lapa Cziezo, Kikelen
et Dewa, in quibus videlicet per Regem Joannem dos
Reginae constituta esset apud ea manerent. Si quid igitur
iusti, honesti, et possibiles ^{aliud quodam pte} in medium proferre haberent
commissarios ipsos diligenter et amice ad proponendum
admonuimus. Ipsi vero cum amplius nihil se habere

respondissent: sub digressu nostro Benedictus Baionii
in familiari colloquio quod ad partem habuit cum Rewai
eidem ad aures dixit: Quare inquit ex patrimonio proxi-
mus nihil reddendum obtulistis. Et cum eadem Rewai do-
mino Capitaneo & exercitus insinuasset: Do^s Capit^s
primus ipse Benedicto Baionii ad partem tandem colle-
gis eius omnibus quoque pub^licis dixit: Arcem et Comita-
tum Trencimien^{em} cum tricenis si non in tribus Ebdos-
madis liberaret in captivitatem regina se sem omnem
euentum dederet.

His habitis post multa colloquia familiaria non sine la-
crimis Secretarii Boloni detestationibus et Conuiciis
quibus presertim monachis et Valentiniis auctores discor-
diarum per quosdam ex ipsos Commissarios palam affecti
sunt ab inimicem diuulsi sumus. Idem Commissarii
non sine turbatione animi dantes nobis spem aliquam
cras rursus conueniendi et etiam obnixius rogantes
ut interea nos hinc ne discederemus.

Manebimus igitur per totum cras: et etiam amplius si
spem aliquam concordiae fore cognouerimus. Nihilomi-
nus Capit^s & exercitus nihil eorum quae ad rem per-
tinent intermitteret.

Regi Polonia Sigismundo primo Consiliarii Hum:
gratia.

Petrus Petremit. Comes Temesien
Valentinus Tersek de Ermingle Comes
Georgius Monachus Episcopus Varadien
Ceterique Consiliarii Isti.

Ex. me Princeps et domine Domine nobis gratiosissime
fidelis servitullus noster in gratia. M. h. oblationem.
Meminimus postquam felices memoria M. tas Domini
nostri divina sic exigente ordinatione et vniuersis sublata
sit. Nos ex Transilvania ad M. tem v. scripsisse. et
animi nostri deliberata sententia plane decessisse. ut
Deo optimo fauente. Nepotem M. tis vestre in Regem no:
strem constituere admitteremur. atque dominos et fratres
nostros ad excelsum portam potentissimam Cesarem M. tis
ideo delegissemus. quo M. tas Cesarea ipsius defuncti M. tis
Domini nostri filium Regem declararet. eam ob rem M. tem
vestram requisieramus. ut et M. tas vestra pro nostro
desiderio apud Cesarem M. tem misso oratore suas
partes interponere dignaretur. Ad hoc M. tas vrea
per litteras grata nobis fecerat relationem. per alte:
ras deinde litteras ex Gallia M. ti vestra significa:
ueramus. Regem Ro. aduersus Ser. filium Nepotemque
M. tis vestre. et Budam pariterque contra nos vires
suas demissuram. quod nos et bona nostra alia for:
tuna exponere. immo etiam Capitis discrimen su:
bire non recusaremus. dum modo M. tas vestra
nos consilio. et auxilio iuaret. hoc nostrum insti:
tutum M. ti vestra probauerat. ac insuper corroborata

est . ut in eo constanter perseveraremus . interea vi-
 res Regis Ro. descenderunt ac in primis in Visegrad
 impigerunt . castrumqz inferius quod nos aquarum dicimus
 expugnauerunt inde Vaciam . sic demum in obsidionem
 Buda advenierunt . Du autem huc ageretur Rex Ro.
 legum erat ad M.^{tem} Reginalium . R.^m Archiepiscopo
 pro Strigoniensem ac spectabilem et Magum M.^{tem} Comitem
 a Salem . Leonardum librum Baronem in Fels Capitulum .
 Petrumqz Perunum . per quos M.^{tem} Reginalium roga-
 bat . et admonebat ut preter dilationem e Buda excederet
 locumqz residentiae suae Posoniensem . sive Trianam malit
 eligeret amplius ex statis Regni provenientibus . cuius
 M.^{ti} certa et annua pensio XXV millium flor. offe-
 rebatur . Nos vero perpendentes quae desolationes
 quantaqz ruinae Regno Hungarico . nisi mature promi-
 su fuisset . imminerent M.^{ti} Reginali Do. nostra cle-
 mentissimae supplicaueramus ut considerata Regni
 futura calamitate contractibus . per pia memoria
 coniugem suam M.^{tem} vestri domini nostri cu Impera-
 toris Carolo Regisqz 20 . stabilitis stare et acquiescere di-
 gnetur . M.^{tas} Reginalis precibus nostris laud grava-
 tim acquiescit . Illi vero nihil minus qz eam conditionem
 admissuri . responderunt sibi impossibile videri adeo
 repente ea omnia quae in contractibus specificata ex-
 tant . prestari . et proinde (acutus enim vixentes in-
 stabant) . nisi oblata conditio acceptaretur . aliis
 modis se progressuros . Rebus sic transactis ca-
 pimus animo maiorem nostrorum acta revolvere
 occurrebantqz aliquot Regni Hungarici Regum . summo
 cu dedecore et ignominiose e Regno eiecta adeo
 ut eorum nonnullae miserae postea transigerint vita-
 Ne itaqz (quod et in posterum Deus benignus proci-
 puerit

auctore dignetur.) Ser. ma. filia. Neposqz M. vestra in
 similem miseria et ignominia deuenirent. malimus
 extrema quaqz experi ri qz conditionem proposita ad-
 mittere. tamqz ob rem Buda obsessa erat. Adversarii
 vero videntes Dei clemen. mi misericordia nobiscu esse
 non oppugnata Buda ad obsidendum superius Castm
 Visschegrad successerunt. quod nunc per prodicionem ob-
 sessoru traditu receperunt. Ceteru du nos talia me-
 ditamur: duqz a M. le vestra consiliu et auxiliu opem spe-
 ramus. interm littera M. tis vestra ad M. tem Re-
 ginalis. Do. nostra clemen. ma superuenire. Con-
 suluit M. tas vestra. quandoquidem M. tas Reginalis
 a nobis rem celauit vt ipsa Reginalis M. tas Buda
 Germanis relicta se Temiebiniu conferat. Quod:
 quidem M. tis vestra consiliu. vt veru fateamur nobis
 sumopere displicuit. perinde eni est istud ac si M. tas vrea
 nos didita opera in manus hostiles daret. quid nos
 sicut praemisim I apud Casaria^{Taxara} M. tem. missis Dominis
 et fratribus nostris propterea laborauerimus vt nepos
 M. vestra in Regni sui regimen eligeretur. Id quod
 Deo fauente obtinuimus. quemadmodu M. tas vestra
 ex litteris dominoru Oratoru ad nos datis. quas
 in specie presentibus adiunxim I aperte cognosce
 Casaria M. tas cu aperte nunc tu antea per crebras
 litteras suas nobis commisit firmissim ne alienigena
 in Regem nostru eligamus. sed nostratem hoc est Hun-
 garu: Illius vero mandatis. cu post Deu immortalem
 in eius manu sumus. vniuersaqz sui Regni finitima
 munitiones. et fluminu vada in illius sunt potestate
 relictu. nequaqua possum I. Cum primu cui illi
 libuerit. liber et illa^{ingressis} in Regnu nostru si patet.
 atqz idcirco ceteris sic nobis permanere licet.

quatenus ille velit. Si igitur ea M.^{his} vestra constas
 erit sententia ut M.^{tas} Reginalis simul cum eius filio
 hinc transfugeret. M.^{tas} vestra etiam atque etiam viderit
 quam id consulte fiat. Si enim M.^{tas} Reginalis abierit
 et Buda tradatur Germanis. Turca illico concordia
 cum adversariis iuncta perhendit. omneque Regnum statim
 depopulabitur. et desolatum reddet. ac nos in nihilu redi-
 get. quod ne eveniat pro debito officii nostri cogemur
 nos hac si ita fuerit ad felicem Caesaris M.^{his} porta
 quamprimum denunciare vnde ne forte. quod Deus
 avertat etiam M.^{his} vestra Regno aliquod detrimentu
 immineret. Tamen si tantu abest. ut nos vel M.^{his} v.
 vel ulli Christianoru aliqua incommodandi ansa
 et occasionem preberet velim^{us} ut potius omnium bo-
 noru iactura et vita nostra dispendio Christiana
 Reip.^{ca} perpetuo studio obsequi evitamus. Quonia
 vero sic factis volentibus reru nostraru status co-
 decernit. ut sine externis presidis. sine illa Grana
 sine Turcica sint constare nequeat oportet rebus
 nostris prospicere. Cum autem ut sumus reuera ita
 pro veris Christianis haberi exoptemus. vehementius
 cuperem^{us} Christianis M.^{his} vestra auxiliis qua-
 Turcicis istis fulciri. Quapropter M.^{his} v. vbi Dⁿⁱ
 nostro gratiosissimo. obnix^{ius} supplicantes. dignetur tam
 salubre consiliu mittere M.^{his} Reginali Do. nostra di-
 men. me^{us} cuiusmodi consultatione porrigere. quae sit in
 M.^{his} v. S. filia. Nepotisqz illius ac Regni nostri huius
 salutem et conservatione. Siquidem nos in presentia
 et tam consiliu quod auxiliu a sola M.^{his} v. speramus
 et expectamus. Recamur Deo opt. Max. ut M.^{his} v.
 vestra fal. ma atqz incolumem conservare dignetur
 Dato Buda XXVI Die Mensis Novembri. Anno
 dⁿⁱ M^o D^o XL°

M.^{his}

addictissimi
fideles

Rebus Reionis Comes
Thimofeu partuqz
ferioru Capit^{us} etc.

Andreas Czarnkowski Scolasticus Cracoviensis orator
ad Regem Ferdinandum missus.
Sigismundo primo Regi Poloniae.

Sacra et Ser. ma Regia M. tas. et
Domine Domine elementiff. me

Post humilem servitutis meae commendatione. Sedecim integros dies Ser. mus Rex Rom: me apud se detinuit cum magno dolore meo. Sciebam enim ex eorum relatione qui ex Buda veniebant Ser. ma do. Regina Hungariae mandata et litteras Ser. mae M. his vestrae magno cum desiderio expectare. ut in his dissensionibus et strepitu armorum quid ei M. tas vestrae Ser. ma faciendum censeat tandem aliquando intelligat.

Exgratum fuit Ser. mo do. Rom. Regi cum ex Comite de Salm intellexisset Ser. ma do. Isabella Hungariae Reginae minime ab eo dissentire. ut secundum tractatum praescriptum tranquilla omnia utrinque redderentur. Sed cum superioribus diebus intellexisset fratrem Georgium Monachum Episcopum Vindobensem. Thesaurarium Petrum Re: comit: Turck Balent. cives et plebem universam Budensem Ser. ma Reginae ad pacendum M. li sua iuramentum praestitisse. M. li v. Ser. ma supplicavit fecit ut Ser. ma filia sua quanto huius litteris suis admoncat, ut sua, et Sacrae M. his vestrae voluntatem his qui M. his suae et filii partes sequuntur aperiri et palam aperiat. quandoquidem sua Ro. za Regia M. tas ea omnia quae M. tas sua Ser. ma aliquandiu adhuc abdita et occulta esse voluit omnibus Regni Hungariae Praecoribus palam fecerit ad se eius M. tas ea ob eam

fecisse dicit q^d omnium Exercit^u Regni obedientia^m su^a
 dia adiuncta habeat. p^{re}ter eoru^m qui sunt Buda cu^m
 Ser. ma Domina Regina Hungaria. Sed et Ser. ma Do-
 mina Regina Vngaria referri per me fecit ut eoru^m
 celeritatem requirit. non expectatis a M^{te} vestra l^{re}
 voluntatem Sacra M^{te} vestra. et suu^m animu^m suis
 aperte aperiat. quod si fecerit atq^{ue} omni ratione pro-
 spe^{re}xit. ut fadera et tractatus obse^{re}ventur. sancti
 et verbo regio pollicetur. eo amore et indulgentia Ser.
 ma. Regina complere non s^{ens} ac propria fili-
 am utq^{ue} omnia amice et benivolent^{er} non vi et armis
 transigerentur. multis reclamantib^{us}. Domino Leo-
 nardo de Felss sup^{re}mo exercitus Capitano. dicit
 se s^{ens}u commisisse. ut ne quidqua^m armis expe-
 riatur. quousq^{ue} prius ego Buda venia^m et mandata
 Sacra M^{te} vestra M^{te} Regnali refera. Interim
 autem omnia preparari iussit. ut si secundu^m priores
 habitos tractatus concordari non possent. fortunae
 mis experiretur quae si M^{te} sua propitia fuerit. ad
 tractatus et promissa amplius minime obligatu^m iⁿ
 presertim cu^m M^{tas} sua dicat se omnes tentasse rationes
 ut ne stet per M^{tem} sua^m ut Contractus oliv^{is} cu^m
 Ser. mo Rege Joanne intactus integre et inviolati con-
 servaretur. Rationes autem quas Ser. ma Regina
 Vngaria oratores sine conditiones proponebant.
 dicit M^{tas} sua: q^d magis sinceru^m eius animu^m clu-
 dere: quam ad pacta et tractatus descendere videri
 bantur. Illudq^{ue} ipsu^m Commissarius Regnia con-
 cessisset potius in instituto suo perseveraturos quod
 ut quieti et communi saluti prospectu^m vellet.
 De reliquis omnibus rebus M^{tas} v. Ser. ma abunde
 intelliget ex iis copiis quas M^{te} v. Ser. ma mitto

et ex responso ad postulata Ser. ma M. h^s vestra
 michi a Ser. mo Do. Ro. 2° Rege dato: simulqz et
 Ser. mi Do. Ferdinandi Regis erga se et erga Ser. ma
 Regina Vngariae animu perspicit: et quid ulterius
 faciendu aut quo modo Ser. ma Regina procedendu
 erit. M. tas vestra Ser. ma pro summa sua pruden:
 tia et in Ser. ma filia sua propensione pruden:
 ti me indicabit. quidquid praxia in Vngaria actum:
 quidqz a Ser. ma Regina et ab his qui ei assunt
 fuerit constitutum M. h^s vestra Ser. ma celeriter per:
 scribere non negligat.

Quod attinet ad Ducatu Mediolani Ser. mus Rex
 Ferdinandus omnem sua auto. tem tanqua pro re
 propria apud M. tem Cos. se interpositurum recepit,
 idqz tanto magis q M. h^s sua coniux Regina et
 Ser. ma Elisabetha filia preces etiam suas diligent. me
 interposuerunt. ut voluntati M. h^s vestra Ser. ma
 satisficeret. et M. h^s suarum intercessionem non vulgare
 fuisse Sacra M. tas vestra intelligeret.

Nona alia nulla habentur Sic. nisi q Cesar Turcorum
 a Rege Persarum non parua cladem sit passus. et Ser. m⁹
 Rex Ferdinandus militem scribit ea de causa prout
 M. tas sua ait: ut Transilvania ab incursione Turco.
 rum tutata reddat. Sed ut alii dicunt: q exercitus
 qui est ad Buda non est sufficiens ad ea oppugnanda
 Promde augere vult exercitum. Ita cum M. h^s sua est omni:
 no deliberatu si ad arma ventu fuerit. experiri ex:
 tremu periculum ut Buda pericetur. Comendo me etc
 Datu in nova Civitate Austrie. Nona Novemb. x.
 Anno Dni. M. D. xl.

Andreas Czarnkowski Orator
Sigismundo primo Regi Polonie

Cum Ser. ma Domina Isabella Regina Vngariae
Non omnia litteris suis M. h. vestre Sacrae quae hic
acta sunt, quaeqz aguntur significauerit: me M. h.
vestra Sacrae diligenter, me perscribere iussit, quae ante
causa fuerit, q. citra mea opinionem diutius quae spe-
raba Ser. mus do. S. Ferdinandus Ro. 2us Rex me
relinuerit prioribus meis M. h. vestrae significavi
Tandem missa ad M. tem v. Ser. ma omni expedicio-
ne celeritate ad M. tem Regiam Vngariae perueni-
omnemqz mentem M. h. vestrae illius M. h. Regia-
li fideliter exposui. Quantum in M. h. sua Re. h. est
alacri animo mandato M. h. vestrae est paritura, Sed
quia M. tas sua Re. h. Ser. m. do. Ro. 2us Regem ea
apud Regi^{um} Proceres divulgasse intellexit quae M. tas
vestra aliquandiu adhuc occulta esse voluit, fa-
cere et ipsa non potuit, quin rem divulgata apud
suos aliquantisper confirmaret. Non dixit M. tem
vestrae Ser. ma ita velle: sed hoc consiliu esse, si
Ser. mus Rex Ro. pacta et contractus seruauerit
ab eis ne discederetur. huic relationi Monachus
Episcopus Varadien. Petrus Polonit. Turck wa-
lent unanimi consensu acriter resistunt, si potius
fortunas suas omnes, vitamqz ipsam amittere

velle quam in Regis Ferdinandi potestatem et fidem
decurere. Unde quibus facile iudicare potuisset quo ani-
mo et qua fronte tulissent si quemadmodum Ser. mus
Rex Ferdinandus volebat voluntatem Sacrae M. his
vestrae apud eos aperte aperuisset. praesertim cum vehe-
menter sint commoti. q. Ser. mus Rex Ferdinandus
prius armis cum eis qua benevolentia experiretur.
maxime cum ex multis Ser. ma Regina Ungariae li-
teris intellexisset. se ad omnia M. his vestrae mandata
semper fore parat. ma. nulla eius rei habita ratione
priusq. ad pacta et contractus descendere. Ser. m.
Romanorum Rex Castris aliquot expugnatis exiit:
citro ad Buda collocavit. eo vti Domini dicunt animo
ut si Buda armis fuisset potius ad tractatum et
foederis observationem. min. aut nihil obligaret.

Magnam autem ad priorem luctu huiusmodi ipsi Ro. m.
Regis parum amicabiles conatus Regina dolorem attu-
lerunt. tamen pro ea qua est praedita prudentia et
erga Ser. mu Ro. m. Regem animi sui propensione
anteq. mentem M. his vestrae Ser. ma fuisset explorata
in hoc strepitu armorum sedulo agebat. ut concitatos erga
Ro. Regem Procerum animos quacumq. posset ratio:
ne leniret. ac ad foederum et pactorum observationem
induceret. Postquam cum Commissariis Regis Roma:
sic isti Domini ad tractatus descendissent atq. ut
illi dicunt. propositas ex parte Regis Ro. conditiones
neq. tutas. neq. sufficientes esse perspexissent. non
est visum ex dignitate et utilitate. Ser. ma Regina
Ungariae. et filii sui oblatis eorum conditionibus esse ac-
quiescendum nisi prius omnibus illis Rex. Ro. m.
satisfecisset. quae ab eis nomine Ser. ma Regina

in medium proferantur. Ad quæ præstanda et omnia Ca-
stra reddenda. si Ser. mus Rex Rom. ex illo tempore
Ser. ma Regina se obligauisset. nihilominus nullo modo
domini consensissent. qui non solum Castra et ciuitates et
omne Ser. mi olim Regis Joannis patrimonium vllis impedi-
mentis R. li. M. li. in manus et potestatem tradere volunt.
sed quod maius est vires exercitus quo ab Casare Tur-
carum defendi possint prius videre exoptant. quæ in
Regis Ro. r. u. potestatem deueniant.

Vt igitur alia multa obmitta. hoc vnu S. M. li. v. erit do-
cumento nunc sit positum in potestate Ser. ma Regina. adeo
obstinatos istorum tein animos. Regi Ferdinando reddere
obedientes et beneuolos vti M. tas sua velle videbatur
cum nihil voluntate Regina. omnia nunc eorum geratur
atque gubernentur. quidquid autem in M. li. sua R. li.
potestate positum fuerit. ne lateat ut aiunt vnguem a man-
datis vestra M. li. est vngua discorsura. idque ita esse
vel quibus inde poterit colligere. cum lectis litteris. quas
tabellæis M. li. vestra xx. Iulij. Mensis Nouembrij
attulit illo ipso tempore momento. si M. li. sua Ser. ma
per hos dominos licuisset. hinc migrasset. et si cum primis
Ser. mu. filium suum. deinde Besanconem abducere secum potu-
isset. vehementer cum sua M. tas Reginalis timebat
et nunc non minus est sollicita casu quo sua M. li. Bu-
da exire patirentur. ne Ser. mu. eius filium penes se
retineant. sua autem M. tas R. li. quoduis potius peri-
culum subire mallet. quàm a Ser. mi. filii sui complexu
et conspectu diuelli. In his angustiis R. li. M. tas
constituta. cum in se et in uicinis dominis. saluis rebus
discedere hinc non posset. et mandato Sacrae M. li.
vestra declinandum nullo modo putauit. vnuquique

dominorum seorsum accessendos ad se curavit. Impunitis
autem R. lis M. tas scripta et mandata vestra M. lis
Domino Petro Petrenit Episcopo Varadieu aliisque qui
sunt a consiliis omnem M. lis vestra intentionem et vo-
luntatem aperte exposuit. In instanti hoc saltem ad re-
lationem M. lis sua dederunt responsum se oratores a
Caesare Turcorum in singulos dies expectare pro compertisq;
habere Caesarem Turcorum Ser. maj. M. lis sua filium bonis
condicionibus in Regno Ungariae P. regnare benigno et
benivolo animo permittentem. Proinde illis non videri ut
rebus cum Caesare Turcorum bene transactis M. tas regina-
lis sine discedere in animum inducat. De hac tota re
domi diligentius inter se consulturos id quod ex dignitate
et utilitate M. lis eius R. lis foret, fidele eorum quicunque
consilium daturus.

Quatuor dies inter se consultantes cum M. tas Reginalis,
nichil ab eis responsi tulisset et omnis mora in remitten-
ad M. tem vestra muncho fuerit periculosa. denno ab eis
postulavit ut quisque pro sua virtute ac fide sine dilatione
M. li sua Reginali consilio praesto adesset. spem non dubiam
habere. unumquemque pro sua auldo h. hoc consilium daturus
quo sua ad M. lis vestra Ser. maj. voluntatem aggregare queat.
Postero die omnibus astantibus. per dominum Benedicum Ba-
ioni sic est responsum et postulatum.

Prima petitio hac fuit. ut sua M. tas R. lis afflicti Regni
Ungariae aequo ac sui ipsius habeat rationem quod Re-
gnum si sua R. lis M. tas sine discederet. et in guber-
nationem ac potestatem Ser. mi Regis Ferdinandi de-
veniret. sine omni controuersa funditus interiret et
inertiret. cum neque eas copias neque eam habeat

Rex ipse Ferdinandus facul^{tem} ut Regnu^m hoc calamitofu
a vi et potentia Caesaris Turcoru^m tuatur et defendat.

Secundo ut sua R^{alis} M^{ajestas} habeat non solum eius rei ra-
tionem p^{er} Ser.^m Regi marito suo sapientis in maximis
periculis constituto cum summis impensis fideliter ad
rogu^m usq^{ue} seruiuerint. vix etiam extincto in illo munta-
bilem obedientia^m ac fidem tam M^{ajestati} Reginali quam eius fi-
lio constanti animo prebuerunt qua non solum apud Ser.^m
Ro.^m Regem. sed et apud Caesarem Carolu^m in gravem
reprehensionem et perpetua^m indignationem deueniunt.
Hisce de causis rogabant ut R^{alis} M^{ajestas} suo discessu eos
et eoru^m fortunas perditur^{et}.

Tertio ut Reginalis M^{ajestas} diligentissimè consideret et
perpendat quod periculu^m illis ab ordine equestri et vniuer-
sis regnicolis imminet. si M^{ajestas} sua R^{alem} in qua
salus totius Regni Vngariae continetur. sua voluntate
et assensu abire sinere poterunt.

Quarta cum Caesar Turcoru^m Ser.^m eius filius et M^{ajestas}
sua. praeterea neminem in Regno Vngariae vult re-
gnare. periculu^m esse si M^{ajestas} sua sinere discederet. in
Caesare Turcoru^m id eoru^m instructu factu^m esse existimet
quod ^{quid} aliud nihil esset. quam Turcoru^m ad extremu^m Vn-
gariae exitu^m irritare.

Quarto ut M^{ajestas} eius R^{alis} maiorem honoris. di-
gnitatis. statusq^{ue} sui habeat rationem quam alia Ri-
gia Vngaria habuerunt. quae ex hoc Regno et
sede hac regia indignè ac ignominiosè fuerunt ex-
pulsae. Simulq^{ue} consideret in quem locu^m proficiat
et in cui^{us} potestate sit futura Certius esse quam

ut dubitari possit. Regem Ro.^m contra filium suum
 M.^hs perpetuis temporibus. hostiliter magis quam amico
 et benivolo progressurum. qui p. ex sanguine et Rege Un-
 garie sit natus. omnes Ungaros propensiores et proclivi-
 ores illi quam Ferdinando Regi futuros. ad eumq. tanquam
 ad sacra anchoram singulare quoddam refugium habituros

Quinto ut M.^{tas} sua Reginalis consideret. se ex Regno
 Poloniae esse expeditam et esse Regni Ungariae Regiam.
 et non in Polonia sed in Ungaria reformatione dotis
 habere. Scilicet. vero filium membrum principale. et
 caput Sui Regni existere. neq. eius consequendi
 quicquam illo potius esse. cum non antiquitas. non
 armis non potentia. Regis ad gubernacula Regni
 Ungarici ascendant. sed consensu omnium eligantur.

Sexto eos expectare a Caesare Turcorum adventum domi-
 norum oratorum suorum. qui hoc egerunt et perfecerunt
 ut Caesar Turcorum filium M.^hs suum in Regno Ungariae
 regnare patiatur. eumq. ab omnibus inimicis poten-
 tia sua defendat. Proinde si sua M.^{tas} R.^{lis} nulla in
 se et filium Caesaris Turcorum benevolentiae rationem habeat
 et non expectatq. oratoribus hinc discederet. M.^{tas}
 sua occasionem daret ut fortuna eorum et universum
 Regnum Ungariae funditus evertetur.

Præterea si Caesar Turcorum intelligeret. quod celari
 non posset. M.^{tem} Reginalem volente ac iubente vestra
 paterna M.^{te} Regno Ungariae voluntarie regno Re-
 gi Ferdinando cedere. periculum esse. ne et Regnum Po-
 loniae ingens aliquod periculum et discrimen deue-
 niat.

His de causis si M.^{tas} vestra Sex. ma se et Ser. mu.

filium suum eosque vniuersos. totum denique Regnum saluum
 confirmare cupit. quiduis potius in animum inducat
 quam ut hinc discedat. Cum primum vero domini oress
 redierunt. Comenitus nomine R. l^{is} M. l^{is} illos in dicturos
 quo plures ad obedientiam M. l^{is} suae R. l^{is} eade vo-
 luntate Casaris Turcorum fuerunt edoculi venturos
 pollicente. quam ut a quoque sperari possit.

Ad haec cum R. l^{is} M. l^{is} scire respondere non posset
 nisi ut se eorum voluntati accomodaret. et aliqua ex
 parte consilia et propositas rationes approbaret.
 dixit M. l^{is} eius R. l^{is} grata sibi et accepta esse
 hanc eorum in se et filium suum fidelis officii propensio-
 nem. neque scire existimare. nisi eorum consilia et
 omnes actiones ex sincero animo exga M. l^{em} suam
 et Ser. m^u eius filium emanare: neque propterea hinc
 migrare velle. quod vel minus fidat eorum fidei vel pau-
 tata consilia eorum M. lⁱ suae Ser. moque filio et vniuerso
 Regno Vngariae esse ducat: vel non pro dignitate Re-
 gia ab eis in omnibus tractetur et obseruetur:
 quin potius ut obedientem filiam pareat Ser. m^a M. l^{is}
 vestrae mandatis et voluntati obtemperet. et quauis
 parum conueniens aut decorum M. lⁱ suae R. lⁱ videatur
 quod ex nunc morem non gerat volumⁱ M. l^{is} vestrae
 paternae. tamen ne quid temere vel precipitante
 eis M. l^{is} eius R. l^{is} egisse videretur: se a quo ani-
 mo latetur. ut prius quam hinc discedat consilia et
 rationes eorum propositas ad Ser. m^a vestrae M. l^{em}
 deferrentur. haec tamen condicione ut si M. lⁱ v.
 minus probarentur. et hoc ipsum mandatum M. l^{is} ve-
 strae litteris fuerit iterum confirmatum. M. lⁱ R. lⁱ
 non

non convenire, neqz decoru esse, ut a voluntate M. lis vestra vel minima dilatio fieret. Sed aliter M. tas sua R. lis respondisset, si consilia eorum explorata non habuisset inter quos decretu fuit et constitutu, si R. lis M. tas discedere omnino sine voluisset, ut sub specie bonestatis vi retineretur.

Hic sic stantibus Ser. ma Regina Ungaria filia M. lis vestra obediens, ma neqz de se, neqz de Ser. mo filio suo, neqz de Bohemis ullam habet disponendi facultatem, omnia arbitrio, ac voluntate trium istorum geruntur. Sui ma: qua militu caluma stipati incedunt et sub praetextu voluntatis Reginae, quocunqz illis libent faciunt, eorum obstinata cupiditati, etiam si ipsa Regina contrarie vellent propter vim militu, et animos eorum a Rege Ferdinando alienissimos. M. tas Reginalis nihil est unquam profectura. Sed cupior voluntas M. lis vestra prioribus litteris confirmata esset, maiorem quam unquam alias M. tas cuius R. lis opera navavit, et adhuc extrema quaeqz apud hos Regni Proceres tentabit, ut cum Ser. mo filio suo, quocunqz M. tas vestra Ser. ma iusserit, sine discedere possit.

Potuisset M. tas R. lis meliorem adhuc rationu suarum facere conditionem si esset fides in hiis, in quibus summa deberet. Rex enim Ro. cum ab eius M. li discederem, scripserat ad Mag. cum Leonardu de wolss exercitus sui Capitaneu, siqz dabat omnem facultatem, ut si isti hic domini vellent denuo de tractatibus tractare, omnis transigendi ratio probaretur. Quidquid vero do. s de wolss una cum istis hic dominis approbasset, Ser. mo do. Ro. Regem, id ratu et firmu habituru.

Et si ventum fuisset procul dubio Rex Roma^{2^{us}} plura ac maiora R^oli M^oli concessisset, sed q^{ui} isti hic domini ad novos tractatus volebant consentire, eo se excusabant, q^{uia} Castrum Vissegrad oppugnabatur, et quatuor millia Germanorum armata manu Pestum ingrederentur.

Venit ex Themesswar nuntius, qui oratores a Turco redeuntis esse iam in confiniis Ungariae nuntiavit. Redeunt enim hac^{reponit} Legatione: Caesarem Turcorum, nullum aliud preter Joannis Regis filium in Ungaria regnare permittitur. Praemisit Turcus litteras ac mandata ad Valachum et Moldavum, ut omnes parati sint, si Transilvania Ser. mo filio Joannis non foret obediens, ut ad pacandum armis cogantur. Turci etiam ad repellendos Germanos veniunt, si domini credere fas est qui hoc pro certo affirmant, Ser. ma Regina quantum in se est, apud omnes protestatur, nolle assentire ut Turci in auxilium vocentur. Sed domini dicunt, modo intelligant Vissegrad oppugnari, et milites Germanos Pestum occupasse illis etiam tacentibus adnotatur. De Transilvania isti hic domini bona sibi spem pollicebantur, eos M^oli R^oli fidelem obedientiam praestaturos fuisse, sed litterae quae R^oli M^oli xvi^a Novemb^{ris} huius allatae fuerunt, aliam nobis spem deducunt, quemadmodum ex copia M^otas vestra poterit intelligere.

Ex aliis litteris quid ipsum Ungarici oratores apud Caesarem Turco egerint M^otas vestra Ser. ma intelligit. Magno gaudio hic domini offerebantur, ex tam optata et expectata Legatione, haecq^{ue} spe confisi, volebant ut R^olis M^otas apud Summum Pontificem Caesarem

Carolus: Regem Gallorum et omnes Germaniae principes
litteris suis conquerere qd Ser. mus Rex Ferdinandus
non solumq; pacta et contractus servare nollit
sed etiam circa omnem aequitatem R. lis M. lis Ser. mi
filii et suorum ditiones ferro ac igni persequatur.
Huic rei R. lis M. tas noluit consentire nisi prius
hoc ipsum Regia vestra M. tas approbaret et R. li
M. li filiae sic faciendum consensit

Quid agatur cum Thesauris. R. lis M. tas neq; hoc
plenio preteriri valui. Thesaurus Ser. mi Joannis
Regis defuncti in Themsura ex mandato monachi
Episcopi Varadiensis fuit depositus. molesto et iniquo R. lis
M. tas tulit animo qd non in M. lis sua R. lis sed in
aliorum potestate reponeretur. hoc nomine cum R. lis
M. tas grami ex postulasset non potuerunt M. li sua
negare honeste qui hac adducere curarent. Sed qui
thesaurum ducebant cum apud fluvium Tissa de infidiis
edocerentur. veriti ne quid eis aduersi contingat
in castrum M. lis sua homini iurato in fidem et cu-
stodiam tradiderunt

Triginta quatuor millia ducatorum quos dolis nomine
Ser. mi olim Joanni Regi M. tas vestra miserat. eos
Episcopus Varadiensis tunc cum corpore Regis deduxerat
M. li Reginali attulit. Ex iisdem Episcopus Varadiensis
tria millia pro militum stipendio a M. li Reginali
extorsit. Duo millia etiam pro solutione antecis et
pro aliis rebus domesticis a M. li Reginali sunt expo-
siti. appropinquat altera militibus solutio. Proculdu-
bio tantundem p. M. li Reginali postulabit.

Alia res omnes quae una cum triginta millibus . missae fuerant . sunt in Cossice in eorum potestate . qui se Episcopo Varadici fide ac iuramento obstrinxerunt . Ita M. l^{is} R. l^{is} omnia bona hinc inde dispersa sunt . ut perdifficile in locum unum conferri possint

Ultra haec omnia hoc etiam accessit incommodum quod de certa contributione . nomine et potestate R. l^{is} M. l^{is} ex qua ad minus 25 millia ducatorum Regniali M^{ti} veniebant . Thurek valent pro suo ipsius commodo exegit . hac ratione ubi ubi possunt . cum detrimento et incommodo Reginae commodis suis seruiunt .

Habet M. tas vestra Sacra quae hic acta sunt . quaeque in praesens aguntur . Ea R. l^{is} M. l^{is} tanto diligentius per me Sacrae M^{ti} vestrae perferri iussit . ut facilius et citius M^{ti} Regniali . a M. ti vestra consilio subueniatur . quo mandatis eiusdem vestrae M. l^{is} parere . et cum gratia ac favore Regis Ro. m^o salvisque rebus omnibus . hinc discedere posset . Sed celeri opus est consilio . Si enim Turci venerint . in maiori futurum est Regnum discrimine quam unquam antea fuerit . Vellet M. tas sua . suad Regem Ferdinandum mittere oratorem . et iam ante dies aliquot misisset . nisi a Benedicto Baioni praemonita fuisset . ne mittenda non modo in suspicionem M. tem sua Ser. ma^o apud hos dominos deventura . sed quicumque M. l^{is} eius orator ad Regem Ro. m^o proficiscatur . magnum illi ab his dominis vitae periculum impendetur . Cum igitur secum illic nemo potest proficisci M. tas Regnialis curabit . ut litterae M. l^{is} vestrae Sacrae

ad Regem Ro.^m perferrentur. A me nihil preter,
missum fuisset. ut si ab M.^{te} Regnali hinc expeditum
fuisset ad M.^{tem} vestra quamprimum aduolare.
Sed quia his turbulentis temporibus pernecessarium fore
M.^{te} Regnali videbatur. ut apud se aliquem saltem
habeat, autorem Sacrae M.^{lis} vestrae sustinentem,
quem isti hic domini aliquantisper reuererentur, et
cum quo M.^{tas} sua R.^{lis} consilia tuto communicare
sua posset. Quis rei gratia ita me cito M.^{tas} sua R.^{lis}
a se non vult dimittere. Ego etsi sciam ingenium meum
becillitatem et pro rei magnitudine et difficultate pre-
sentibus rebus industria mea et presentia nihil posse
M.^{te} Regnali prospicere. tamen quia M.^{tas} eius
R.^{lis} faciendum ita iubet. sibiq. pollicetur M.^{tem} v.
Ser. maius illius voluntati non refragaturus. curabitur
a me ut neq. fides. neq. diligentia in omnibus actioni-
bus in me requiri possit. Comendo me et seruitia etc.
Datum Budae xx in Nouembrio M.^o D.^o XI.º

Soltan Soleiman Coesar Thurcorum
Incolis Transilvaniae

Honoratus Soltan Soliman. Significo vobis omnibus dominis pauperibus inhabitatoribus Regni Transilvaniae. Scitis quod Ioannes Rex fuit mancipium meum Regni Hungariae quia Regnum Transilvaniae lucratus sum fratre meo quod ad manus mancipii mei Regis Ioannis quod sit excellentia mea fidelis et ut omnes teneat in lege eorum veteri. Intellexi tamen quod meum infideliter ageret et quod vos dominis pauperibus omnes istis mancipia. Hunc autem Ioannes Rex mortuus est qui fuit mancipium meum propterea excellentia mea illud Regnum dedit in manus Mailath Voienoda propterea quod ipsum iustus et idoneus ad id intellexi propterea credidi eum deditque eum omni potestate et prouentu ita ut gubernet Regnum sicut Ioannes Rex gubernauit et quod teneat vos in lege veteri quam habuistis antea. Si qui fuerint qui eum non audierint ille non obtemperabit mandatis excellentiae meae ideo ego commisi Vainodis Transilpyniensibus et Moldaniensibus et Sandziensibus nostris omnibus in transitu Danubii existens quod insurgant contra illos qui non audierint Mailath Vainoda et faciant ea quaecumque Mailath Vainoda dixerit et illi expectent a nobis ignem et gladium ac depredationem. Sed quicumque audierint Mailath

latu Voienoda et obtemperabunt mandatis mris.
 immo illis ad Deu vnu ad anima Anu et Abani
 et ad anima patris excellentia mea. et post mortem
 mea sint blasphemati successores nostri. qui hanc
 mea promissione violaverunt et quando mittetis
 nuncios vestros ad felicem portu mea excel.
 lentia mea dabit vobis litteras meas promissionales
 et ea qua Sinan Causis dixerit credatis. et De:
 us vos letificet. Dahu

^H
 † et pauperes non lege veteri tenuit. propterea si
 etia Rex Joannes mortuus non fuisset. etia brevi
 tempore eu requisivissem ac perdidissem. tanqua
 infideli mancipiu meu et vos domini et pauperes
 omnes estis etia.

+28

Ferdinandus Romanorum Vngarie
Bohemie Rex Sigismundo Regi Polonie

Paulo ante aduentu ven. h^{is} Andree Czarnkowskii
Scolastici Cracovien^{sis} Secretarii et oratoris Ser. h^{is} v^{er}o:
stra. quem propheta q^{ui} Ser. tas v. aliquot ante die:
bus se ad nos oratorem mittere scripserat. qui de iis
qua^m presentem Regni Hungarie statu postularent
nobiscum tractaturus esset. magno desiderio expe:
ctaveram. accidit ut et Ser. ma princeps Do. I^{oseph}us
belli Regni Hungarie vidua Ser. h^{is} vestra filia
ac soror et affinis nostra char. ma ven. lem Tomam
Custodem Albensem ad nos mitteret: a quo cum
Ser. ma Regine ipsius verbis intellexissem. se
quidem expectasse Nunciu. a Ser. mis parentibus
suis. sine quorum scitu arbitrio et consilio. nihil
agendum existimaret. quippe cum ratio ipsa dictaret:
pietas et iustitia ita ut faceret hortarentur: sed
cum is Nuncius nondum coram ea comparuisset. ipsa
invita tandem absq^{ue} parentu suorum voluntate
nobis respondere coacta esse. admodum sane letati
sum^{us} eius responso: quod quidem antea crebris
litteris. nunciisq^{ue} sollicitaveram. cum sacra vestra
M. h^{is} legatione per omnia consentire: Nam quem
admodum ipsa se pacis conditionib^{us} et articulis
inter Casarem Catholicumq^{ue} M. lem et nos: Ser. maq^{ue}

Do. maxime sum fide et iuramento firmatis stare velle
 declaravi: obtestando scilicet nos per omnia nobis cha-
 rissima. ut illam in ipsis pactis et conditionibus iu-
 dictis tenere et conservare vellemus: ita Ser. tas quoq;
 vestra nobis per dictu oratore sum pro summo suo
 erga nos amore. proq; singulari prudentia sua nun-
 ciavit. Se tametsi filia et nepotis fortunis prospectu
 esse cuperet. non hoc tamen agere. ut nepos suus regnet
 sed ut Regnu Hungaria tranquillu sit: et ne in po-
 testatem Turcaru deveniat. Proinde cu Ser. ti vestra
 de conservando Regno Hungaria prior. de ornando
 vero nepote suo cura sit posterior. nobis libenter vtiq;
 concedere ut in Hungaria regnemus cu nemo sit mor-
 taliu quem regnare malit Ser. tas vestra in eo Regno
 quā nos: et tantu abesse. ut nos in eo impedire velit
 ut etia nos pro virili sua cupiat adiutos: salvis ta-
 men us quæ dotis quaq; contradotis nomine filia
 Ser. tis vestra. partim data. partim promissa sunt:
 et quæ filio illius utpote Nepoti Ser. tis vestra ex pa-
 ctis et conditionibus prestari debeant: horu autem
 verboru Ser. tis vestra. ex pactis et conditionibus
 prestari debeant. et si copiosa in responso nostro
 oratori suo nuper dato mentionem fecerim: quod
 ad Ser. tem vestra iam perlatu esse existimam: ta-
 men cu nobis grata et iucunda sint. vel quia cu res-
 ponso postulatisq; filia sua valde conveniunt: ut quæ
 sine strepitu armoru. sineq; damno et calamitate re-
 pub. Christiana negotiu transigi possit. neq; sus no-
 strem ut armis prosequamur necesse fore: nobis signi-
 ficare non dubitaverant: vel quia Ser. tem vestra
 vti sapientissimu et integerrimu principem preterq;
 quod mutua coniunctioni necessitudiniquz nostræ

multum tribuit. iuris etiam nostri rationem acquies-
 ma habere: nichilque primatis affectibus dare voluerit.
 te demonstrare videntur. ea sane etiam nunc repetenda
 hisce litteris nostris putavim. I. prefertim cum in his
 actionum nostrarum de rebus Hungaricis fundamenta
 valde nos ponere posse videamus. quare cum nihil neque
 prius neque antiqui I. habere I. com. Regni nostri Hun-
 gariae salutis. nostrumque Ius. actualemque eiusdem
 Regni nostri possessionem. longe magis pacifica via
 quam armorum strepitu nancisci querimus. perhibenti et
 eundem. Ser. ma Regina Isabella ita prefertim a no-
 bis efflagitante. significantique fratrem Georgium. et
 alios fide in regnum ipse Regina affrictos esse.
 adeo ut ab ipsius voluntate nusquam essent discessuri.
 consensum I. et admissum I. ut per Commissarios utrumque
 constitutos de negotio. secundum iustos pacis concordiaque
 tractatus bonesto amabili terque componere tractaret.
 At vero cuiusmodi exitus tractatio illa. non sine ingenti
 auctoritatis existimationisque nostrae ludibrio habuerit.
 Ser. tem vestra ex proximo responso. quod oratori suo
 litteris consignatum una cum Tractationis commentariis
 dedimus. satis abunde iam percepisse putamus. Nos qui-
 dem nichil minus in futurum esse existimaveramus I.
 quod ut ea in re. spe expectationeque nostra tantopere fru-
 strarem. cum propter supradictas causas tu vel ma-
 xime. quod Ser. his vestra Orator cuius verbis retulerat
 nos a Ser. ma Regina Isabella Ser. his vestra filia
 ea omnia facile consequuturos esse. quae per Lega-
 tum nostrum ab ipsa postulassent I. ut quae penitus in
 officio potestatisque parentis sui sit futura. suamque
 voluntatem ad illius mentem aggregatura. Postu-
 lavim. I. autem nihil aliud magis ab ea. quam

ut pacis tractatibus staret quo ad integritatem Regni posses-
 sionem in vim multiplicem et irreparabilem Iurium nostro-
 rum peruenire possemus. Sed quia indigne immeritoque ra-
 tione conditionum quas tu obtulisti equitas plussque boness^{ma}
 contempta et repulsa. et quia iniqua contra et impossibi-
 lia. imo plane ridicula a nobis petita fuerint. adeo
 ut facile deprehendi ex his potuerit. non tam sincere
 quam suadere nobiscum agi. per longum esset sic recensere
 neque etiam opus esse censui. cum ea quoque in respon-
 so nostro non leuiter attigerim. His itaque praetermis-
 sis. de his solummodo rebus in praesentiarum dicere sta-
 tuim. I quas nobis dictus Ser. his vestra orator. ex
 Hungaria a Ser. ma Do. Regina S. vestra filia re-
 versus attulit. Et cum ante sua in Hungaria abli-
 tionem seu Ser. te vestra in mandatis habere decla-
 rasset proficiscendi scilicet in Regnum Hungariae
 non solum consolanda Regina causa: sed etiam dissi-
 dentes inter se Procerum eiusdem Regni Hungariae ani-
 mos Ser. his vestra^{ante} in concordiam reducere. facile
 permisim. I cum Budam descendere. et quoniam adhuc in
 bona spe eram. fore minime: ut is simul atque
 peruenisset. interposita Ser. his vestra auctoritate
 opera prelium aliquod apud Ser. ma Regina Isabella
 illiusque consiliarios insigniter faceret. non attenta
 indignitate contumeliaque quae nobis in proxima tra-
 ctatione accidit. ut magis magisque liqueret. nos
 esse ad pacem quam ad Iuris nostri causam armis pro-
 sequenda multo promptiores. ipsum oratorem corbo-
 randum. et requirendum duxim. I. ut non minus Ser.
 vestra nomine quam per se ipsi Regina omnibus malis
 persuadere conentaret. ut et ipsa iam tandem
 declararet si aliena esse a fratris Georgii cuiusque
 complicum

consiliis aduersus nos hactenus agitis. ipsiusq; prae-
 stiteros. totiq; Reip. ea. in dno Regno isti permicio:
 sos pacisq; tractatib; Domini ex parte aduersantes
 et praeiudiciales conatus vobis improbare. detestariq;
 id quod recte commodiq; fieri posset. si palam pub-
 liceq; testatur faceret. quidquid contra nos dictus
 feater Georgius faceret et machinaretur. in praei-
 ditum Iurium scilicet nostrorum quo minus Buda castris
 usq; locis in viam pacis Tractatum consequi possimus
 id omne absq; consensu suo. itaq; dolente et repugnante
 fieri. quippe quia Tractatib; pacis ut debet stare
 nostrisq; oblationib; obtemperare per omnia vellet
 atq; cuperet Quod cum ita a nobis praefato Oratori
 Ser. his vestrae. apud Regina ipsa diligenter agen-
 du inueniret. cauendum. etiam putauimus. ut
 ne. in hunc dum ipse tractaret cum Regina. nosq; cer-
 tu sciremus. an nostris adhuc oblationib; acquiescere
 vestraq; Ser. his voluntati morem gerere vellet nec
 ne. aliqua ei ab exercitu nostro iniuria inferretur.
 quare tu in Ser. his vestrae gratiam et fauorem. tu etiam
 pro filiae suae Nepotuliq; securitate. non solum Buda
 oppugnare interdicimus. sed ipsa quoq; obsidionem
 paulo post solui. indeq; exercitum nostrum selectiss. mu-
 castra mouere. aliq; transferri iussimus. sperantes
 utiq; saepe dicti Oratoris. opera. studio. consilio sua.
 suq; plane futurum. maxime vobis proposita ab eo
 Regina ipsi Ser. his vestrae patris nempe sui sen-
 tentia consilio voluntateq; cum vobis desiderioq;
 nostro. nulla ex parte quemadmodum nobis idem
 Orator confirmavit dissidente. ut ipsa Ser. ma-
 Regina Ser. his vestrae filia ad aequas Conditiones
 iuxta concess. mat. paternaq; oblationem nostram

necnon secundum initos. cum Ser.^{mo} marito olim suo
 concordia tractatus condescendens. nobis Civitatem
 et arcem Budensem. ad manus nostras quocumque
 modo dari adhuc curaret. praefertim cum fratrem Ge.
 orgium illiusque complices simul et officiales omnes
 illi iuratos. necnon omnes tam Budenses quam Pestum
 in Buda constitutos se et in potestate Reginae. et quod
 cumque ipsa illis iuberet. id eos subire paratos esse con
 fessos constaret. Sed cum multi dies praeterissent.
 rediens idem orator ad nos de Ser.^{ma} Regina Isa.
 bella animo voluntateque erga nos multa nobis grata.
 de illius vero Consiliario fratre Georgio. cuiusque sociis
 plurima flagitiorum plena attulit. Haec Regina ipsa
 per omnia Ser.^{his} vestrae volun.^{ti} mandatisque obtem
 perare statuisse. tractatibus pacis stare velle. dese
 derio nostro circa ea satisfacere optare. sed cum sui Iu
 ris hoc tempore esse nequeat quippe cum Consiliarii
 sui. non quae ipsa velit. sed quae illis videantur faciat.
 rogare nos. ut se oppresso et quasi in captivitate retin
 ta consilio. auxilioque nostro iuvarem. ex illius ver
 bis longo et deserto sermone narrauit. Fratrem vero
 Georgium adeo insanabilem impetiosumque esse retulit
 ut vel Regina ipsa duriter tractare. omniaque ad
 stabilienda perniciose tyrannidis suae iacta iam
 praedem fundamenta inmaniter agere non abste
 neat. Equidem quae de Regina orator ipse in
 excusationem illius dixit. in bona partem acci
 pere et interpretari. nobisque pro animi nostri fa
 cilitate. mutuoque inter nos sanguinis affinitate
 nexu persuadere sustinui. sic sentire scilicet
 ea. itaque esse prout idem orator. de ea nobis
 illius nomine explicauit. licet interim nobis

cogitantibus multa causa occurrerent nos in suspi-
 tionem. Cui libere et ingenuè fateamur et trahentes
 quod illa quæ ab ipsis Consiliariis. bucuſq; contra
 nos acta sunt, vix sine præſcitu. conſenſu. nutuq;
 et voluntate ſua agi potuerunt. vel quia Conſiliarios
 ſuos et iuratos eſſe ſciremus. vel quia ipſa antea de
 liberationem ſua ad Sex. tis veſtra ſolū modo reſponſu
 voluntatemq; reieciſſe. nos non lateat. quo nimirū
 habito. ſtatim id quod Sex. tis veſtra inſiſſet. ſua-
 ſiſſetq; ſe factura oſpenderit. vel quia exploratu
 habere videmur eandem tu cum ceteriſ oratores. in fili-
 oli ſui fauorem ad Turcarum Caſarem amandati
 fuere. crediticias ad ipſum Turcum dare litteras. non
 dubitaſſe: vel quia veriſimile ſit ſuorum rerū
 ſumma non penes vnu atq; alterū adeo in vniuerſu
 ſtare. quin alios ad ſe accire potuiſſet. qui fortasſe
 cum rectius atq; melius fratrem Georgio ſenſiſſent. tu
 opera conſilioq; illi ſuo præſto eſſe. eaq; apud plebe-
 inu ac fratres deniq; Georgii conſiliis grauiter ſen-
 tentia ſua obſiſtere voluiſſent. et quiniſſent: vel quia
 paucis ante diebus cognouerim Iipſa in Tranſilvania
 Emericum Bebeke. et Nicolau Thomazi. cum mandatis
 litterisq; ſuis lentandi ſollicitandiq; Reginicolarum
 animos cauſa. vt ſub fidem ſ. imperiūq; illius veni-
 ant obligasſe. id quod omnium maxime nos perhur-
 bare debet. Sed harum rerum omnium culpa. magis
 ceteri fratres Georgio: quam Sex. tis veſtra filia
 quantumvis eam noxa penitus liberare non poſſu-
 mus aſcribimus. cui et ſimul et ſociorum eius furorē
 duriiciūq; execrari merito. et deſteſtari debemus
 inuicem cogimur. Quo enim magis comuni iſtius
 Regni ſaluti. ſecuritatiq; conſultū cupimus. illudq;

ad desiderata tot annis unionem concordiaqz vt
 inde scilicet tanto et facilius conservari et a Turc.
 eorum iniuriis liberari possit laboram I. eo magis nos
 in hac re a tam paucis hominibz privata quada re.
 gnandi cupiditate accusis impediri angimur in-
 dignamurqz. Quod si Rex tas vestra eorum cogi-
 tatus conatusqz recte expendat cuqz consiliis fa-
 ctisqz nostris quae obscura esse non possunt quaeqz
 toti orbi Christiano vti salutaria probatur in con-
 fidim I. diligentius conferat. fore profecto nihil
 dubitamus I. quin non solue cause nostrae aequitati. qua
 sibi pro tot excellentissimarum necessitudinum inter nos vin-
 culis comis esse debet. magis magisqz favere incipiet.
 Verumetiam nos quo Regno nostro primo quoqz tempore
 potiamur omni auxilio opemqz adjuvari oportere sta-
 tuit. Si quidem nos tranquillitatem incolumitateqz
 Regno isti totis viribz paxare contendim I. illi pub.^{ca}
 quietem perturbare summopere nituntur. Nos ne in
 manus perpetui Christiani nominis hostis Regni
 ipsi C quod veluti precipuum quoddam reip.^{ca} Christiana
 propugnaculum semper habitum fuit I perveniat. qua
 maxima possum opera studiumqz adhibere labora-
 mus illi vt nos a legitimae Regni possessione arceat
 spectis foderibus, a Turcarum Tiranno. comuni nem-
 pe hoste auxilium petere non erubescunt. Nos per
 unionem concordiae. consociatasqz omnium Regni-
 larum in idem voluntates pristino mitiori restituim
 et ex imminentibus calamitatibus eripere nitimur.
 illi privatis cupiditatibus servientes. dominandi-
 libidine inflammari. vel obcecari potius. Regni statu
 non tam confundere. quae novis rursus et inexpli-
 cabilibz et summis periculisqz obrueret. et ad extru-

ma' quasi ruina perire student. Et ut nos vires
 potentiaq; nostra contra Turcarum rabiem. pro confer-
 vando defendendogq; Regno conferre statuim⁹. ita
 illi Regnu⁹. patriam nimirum suam depilare necnon
 Turcarum faucibus delamanda obijcere parant. ut
 ad aliquod saltem tempus. non tar⁹ regnare. quā
 impio domino dominandi fastu in miseros et afflictos
 regnicolas in tollerabilem tyrannidem suam exerce-
 re possent. tantisper scilicet. donec Christiani san-
 guinis sicientissimus hostis. quem subiugando Hun-
 garia Regno. omnes vias. modosq; astute callideq;
 querere certu⁹ est. de misperato nactus occasionem
 sibi commodam. illos penitus omnes veluti rapacif.^{m⁹}
 lupo deuoriet. ad id vero tam immane facinus pro-
 hibendu⁹. non nos tantu⁹. sed omnes etiam alios princi-
 pes. qui Reipub.⁹ modo religionemq; nostram saluam
 volunt cupiuntq; sua studia. suasq; opes certatim
 conferre debere. quis non videt? aut quis non animad-
 vertit. vel sola amissa Buda. aut quoquo modo in po-
 testatem Turcarum redacta. quanta clades. quanta per-
 nitia. quantum deniq; malorum pelagus inde non solu⁹
 nostris: vestraq; Ser.^{lis} Regnis et prouinciis. sed uni-
 uersae etiam Christianitati timendu⁹ et expectandu⁹ sit.
 Nobis autem hoc ipsa pericula altiori cogitatione ad
 animi nostri iudiciu⁹ renouantib⁹. etiam atq; etiam proui-
 dendu⁹. in eamq; cura toto pectore incumbendu⁹
 esse existimam⁹. ut ne Buda perire Turcarum ty-
 rannide occupari siniam⁹. Quam ob rem si bi nostri
 conatus omnes. ad procuranda solida pacem. et quie-
 tem in Regno isto nostro pertinent: si Ius nostru⁹ cu⁹
 pub.^{ca} tranquillitate Regniq; conseruatione. et
 prouinciaru⁹ nostraru⁹ bono securitateq; obtinere id:

circa semper desideravimus 9. ut vnitum et suis coniunctum
 viribus eo magis a Turcarum insultu tutari deinde
 queat: si hac mens et voluntas nostra semper perpetua
 atque fuit: regnum illud nostrum afflictum atque lacrum ad
 sinceram concordiam reducendi in quoque pristinum statum
 vindicandi: si pacis federa condicionesque quoad eius
 fieri potest quantumcumque licet observare cupimus 9: si
 patrimonium restituere: aliaque prestare et adimplere
 quae iuxta tenorem tractatus pacis nobis adimplen-
 da et exequenda incumbunt: ne nunc quidem
 recusamus 9. licet quo minus id integre prestare possimus
 eius rei culpa non nobis: sed Ser. mo quondam Regi
 Joanni imputari debeat: quippe qui neque Caesaris M. h. d.
 neque nostris quamlibet crebris: vixen. ff. misque ad-
 monitionibus 9. unquam cum videret ad promulganda
 pacem persuaderi potuerit: unde sane accidit: ut
 quae inde sequi: et ad executionem deduci debu-
 rant: maxime vero patrimonii redemptione ne-
 glecta et praetermissa eiusdem culpa fuerit: denique
 si seditiosorum solummodo hominum pestiferos conatus
 quibus se nobis iurique nostro opponunt infringere per-
 gemus: non autem in sumiles facere: aut eruentem
 in ipso Regno bellum excitare cogitam 9: confidere certi
 debemus 9 hac studia consilia propositaque nostra tanto
 abesse: ut reprehensura sit Ser. tas vestra: ut illis etiam
 favorem patrociniisque ipsius polliceretur. Quare Ser. tas
 vestra quanto maximo possumus studiohortamur
 et rogamus: pro singulari sua prudentia: ut quanto
 magis videt et intuetur: in quod discrimen Regnum
 istud Hungariae per factionum et seditiosorum homi-
 num perniciatiam malignitatemque adductum sit tanto
 equidem vehementius ac celerius admitatur vi-

fratres et affines offitium nobis in hac causa nostra praestare. easque vias et rationes pro sapientia audivit. leges sua apud Ser. maj. filia sua et consiliarios eius ceterosque adversarios nostros mirare studeat. quibus ad pacificam tandem Regni nostri possessionem pervenire possemus. Debuisset equidem Ser. tas vestra statim ab initio partes suas interposuisse. et cum nunc eadem. ex presenti rerum Hungaricarum statu probe animadvertere possit. inter quos qualique in periculo Ser. tas vestra filia. neposque versentur. nempe inter eos qui omnem salutis suae spem. in Turcarum auxiliis positam habent. tanto magis incitari debet Ser. tas vestra. ad capienda mimica consilia quae ad Regni Hungariae salutem. totiusque reip. et Christianae quietem faciant. quaeque filio et nepotulo suo certam securitatem afferere queant. Admoncat Ser. tas v. filia suad. Cui quod etiam atque etiam potius id ut bene animadvertat. ne incerta pro certis eligat. neve se se quorundam improbitate. qui magis privata quam ipsius ac filii sui publicae utilitatem quaerunt. atque adeo per seclerata audacia. ambitionem avaritiamque sua Regni ipsius in diuinam servitutem convertere. duntaxat ut ipsi aliquandiu dominentur. Turcarumque Tyrannidi prodeire constituerunt. adminus tanta consilia transuersum rapi permittat. Neve forsitan aliqua regnandi cupiditate eorundem impius et exitiosus persuasionibus correpta de filio suo. sub falso quasi imperio inibi retinendo cogitet. In quo toto quod dicitur ^{ex} calumnia sit. Nam ut concedam id Turcarum absque dubio admissum (cuius modi nunc fratrem Georgium ab ipso Turco obtentum esse iactare mandamus) ut puerulus ille. in eo

statu in quo pater illius fuit - in ipso Regno perman-
 neat: tamen quid fallacibus eius promissionibus
 in hac re tribui confidique possit ac debeat - tu vetera
 multorum regnorum quae callidis artibus insidiosaque
 fraude sua occupata potestentim destruxit et extinxit
 exempla tu Christianae provinciae per quam plurimae
 aut illi subiectae aut deditae aut eius fidem sequentes
 nihil nisi factum se pati servitum et intollerabilem iuga
 servitutis sufficere - cui lamentantes tu vel recentis
 illius ad Transilvanos Turcicae legationis serues
 abunde docere potest - siquidem sub his fictis sub-
 dolisque pollicitationibus Christianos homines illici-
 te consuevit - ut se ipsius potestati tributum nomine
 subiciant ac fortunas usque suas - salvas tutasque
 se habituros sperent - cum tamen eos haud diutius
 ea spe falsa inanique fumi permittat - quam donec opor-
 tunitate pro desiderio suo nactus - illos ex impro-
 viso - nihilque tale opinantes opprimere - eximere
 ac funditus extirpare se posse videat - Nullis enim
 legibus nullis rationibus - nullis fidei iuribus - quantum
 vis sancte stipulatis - nulla denique fide adeo teneri
 obstringique potest - quin semper ansa occasionemque
 quaerat - ad excidium Christianorum ambulandi - suisque
 provinciis - finitima ac vicina quaeque loca deua-
 standi - et in potestatem suam incessanter redigendi
 Nam nihil magis quam Christianorum sanguinem sitit
 magisque nihil quam vastitatem Christianarum regio-
 num - nobilitatis extinctionem desiderat - quae cum
 ita sint: perque ^{que} Transilvanienso negotium luce clari-
 us cernere liceat - quo modo atroxque - mus ille
 tyrannus - per partes ac veluti per tetraecbas
 ad tempus aliquod diuidere ac pro arbitrio suo

officiales hinc inde in eo collocare proposuerit, non alia
 sane de causa quam ut illud quasi per membra disse-
 ctum, facilius occupari possit: sciat per quamcunque occa-
 sionem sibi opportuna et idonea, totum tandem Regnum
 pedibus suis subiiciat, cumque ex litteris per Turcum
 in Transilvania transmissis: multisque aliis indicibus
 perspicuum et compertum sit tanto odio, extremeque
 invidia Ser. mu. quondam Regem Joannem apud Tur-
 cum Tyrannum laborasse, ut etiam dum viveret eum
 de Regni statu expellere, atque adeo e medio tollere
 sedemque regiam occupare in animo habuerit: prout
 alterum illud adhuc cordi habet: multo magis profecto
 timendum erit, ne Turcus etiam si nunc, vel quia
 hoc tempore venire non potest, vel quia alio bello im-
 plicatus est, dicti Regis Joannis filiolum, in tam te-
 nera aetate sua in Regem tanquam patris successorem
 sub aliquo gubernatore conservare, velle fingat.
 Ad primam tamen occasionem, cum sibi commodum, et
 opportunum visum fuerit, formidabili potentia, crudeli-
 tateque, irrumpens de repente, cuncto filiolo illo, suisque
 omnibus, non solum sedem Regiam sed et totum Regnum
 obruat: unde quanta per communem totius Chri-
 stianitatis calamitatem, ignominie nota, opprobriis per
 totum orbem Christianum circumvolpitatur Ser. his
 vestra, cuiusque familiae decus, dignitatemque, Regina
 ipsa ex eiusmodi inconsulto dominandi affectu:
 post occupatam nimirum a Turco Budam, non tam asper-
 suam: quam obfuscatam sit, et quantum subinde deseri-
 men periculumque, non nostra solum Regna, provinciaeque
 verum etiam Ser. his vestrae universa ditio, dominiumque
 illico sensura essent Ser. tas vestra ut pro sapientia
 sua optime conicere potest, ita etiam diligenter con-

siderare et praevidere debet.
 Porro cuiusmodi super hiis quae Ser. his vestrae orator
 Ser. ma Regina Isabella verbis nobis significavit
 responsum dederim, qualemque in hiis et aliis rebus
 eodem Ser. his vestrae oratore sermonem habuerim,
 ipse quidem Ser. hi vestrae abunde explicare poterit

Quod reliquum est Ser. tem vestrae scire volumus, nos
 super tractatibus pacis cum Ser. ma Regina Isabella
 Ser. his vestrae filia convenire veliamus non abhorre-
 dum modo in nobis in manus nostras Buda simul
 cum arcibus in continentem delux. Si vero Ser. ma Re-
 gina ad petitionis nostrae bonitatem accedere nolue-
 rit, nosque si Regni nostri possessionem acquirere
 cupiamus, mediantibus armis, eam consequi oportebit
 in eo sane casu, idem idem Ser. hi vestrae plane et ap-
 te contestatur hic facimus: nos pacis tractatibus stare
 nullo pacto obligari, aut tenere velle, nec causa adeo
 fore cur ad ea quae Ser. his vestrae filia et nepotulus
 sui concernunt, observanda praestandaque adstricti es-
 debamus, aut vellemus. Non enim alia de causa ratio-
 nem, quae propter Buda et alias Coronae arcibus ad
 manus nostras consignandas liberandi patrimonii
 obligatio facta est; Tu omnis vero culpa non nobis
 sed iis imputari debet qui hactenus impedimento
 fuerint, et sunt quo animi eiusdem Regni possessionem
 pacifice et sine armorum strepitu assequimur. Quo-
 circa si ita mediantibus in Tus nostras persequi
 omnino necesse sit, Ser. tem vestrae pro certo credimus
 volumus, nos adiuvante in primis causa nostra aequi-
 tatem Deo opt. Max; deinde cum auxilio Sacrae C.
 et Caldo in M. his, fratris et domini nostri Car. m.

necnon Regnorum et provinciarum nostrarum vicibus
 et subsidis ceptam expeditionem nostram non solum
 non relinquere: sed pro toto posse nostro. tu adversus
 rebelles factiososque et obstinatos homines istos vel
 reprimendos: vel ad nostri obedientiam quocumque mo-
 do compellendos. tu pro adipiscenda Regni nostri
 possessione penitus continuari. nullisque ea in re
 vel sumptibus vel laboribus parcere: quo ad Regiam
 sedem. reliquaque Corona nostra loca consequamur.
 Sir. tem. vestra fel. me. valore optam. Dat. in no-
 stra Civitate nova Austria XII Decemb. Anno
 Domini M^o D^o XL. Regnorum nostrorum Romani
 X^o. Aliorum vero XV°.

Ferdinandus R

Sigismundus primus Rex Poloniæ
Isabelle Regine Ungarie

S. R. ma. Princeps filia nostra char. ma. Ex litteris
 M. his vestra ingentem animo dolorem accepimus.
 Videmus enim eam isthic quasi obsidione quadam cincta
 magno in periculo versari. Ex quo cum liberari illa
 cuperemus auctores fuimus M. hi vestra. ut se Tren-
 cinum reciperet. Quod nostrum consilium non satis
 probari consiliariis quos habet isthic M. tas vestra
 ex iis rationibus perspicimus quas attulerunt. quæ
 ob rem isthic potius durare quæ proficisci aliquo
 M. tem v. oporteat. quos nos quidem optimo animo
 facere persuasum habemus. neque contemnenda nobis
 rationes eorum videntur. Sed cum ex nobis progenita
 sit M. tas vestra nemo potest amanti illi aut fidelius
 consilium dari. quæ pater filiam amat. mus. longius
 prospiciunt oculi nostri: qui magis exerceamur
 animi ex iis incommodis et difficultatibus. in
 quæ M. tas vestra coniecta est. unde afflictis re-
 bus subsidium aliquid expectatur. inde magis nobis
 metuimus. quæ ab his qui hostium loco habentur
 Nos et professionis nostræ et promissorum nostrorum
 non possumus non esse memores. Quare prestamus
 in proposito et sententia. ut omnino discedere isthic
 et tutiorem aliquem in locum migrare. M. tem v.
 velimus. Nusquam autem videtur nobis M. tas

vestra tutius posse commigrare quam Cassonia, qua
 cum sit terris nostris vicina poterit a nobis si usus
 sit celeriter illi consuli. Quam ob rem quantum po-
 test contendat et elaboret M. tas vestra ut eo per-
 venire una cum filio. Consiliariisqz suis possit a nobis
 dabitur opera ut id bona cum venia Ser. mi Do. Ro.
 Regis fieri queat. nunc aliquid sit ab exercitu eius
 M. ti vestra periculi pertimescendum. Quod si forte
 quod non speramus apud Ser. mi Do. Ro. Regem
 id obtenturi non essemus. tu vero agat cum Consi-
 liariis suis M. tas vestra ut denique aliquibus itine-
 ribus ea Cassonia cum exercitu deducant. Si vero
 nollent ea Consilarii ipsi sic dimittere. tu habita
 cum Ser. mo Do. Ro. Rege intelligentia intendat
 nervos omnes quo possit consilio et auxilio illius
 aut Trencimini aut Cosimini aut quocumqz tan-
 dem alio pervenire modo ut ne in obsidione ista
 permaneat. Sit enim modo salus M. tis vestra in
 tuto, facile nobis cum Ser. mo Do. Ro. Rege conue-
 niat, ita ut et M. ti vestra et filii eius dignitati
 consulatur iuxta pacta quae inter Ser. mi olim
 maritum M. tis vestrae et M. tim Regia Ro. re
 intercesserunt. Illud autem curet summo studio
 ut res suas et thesauros Ser. mi olim mariti sui
 sic exportare possit. Quod si non possit praestat
 rerum quae incolumitatis iactura facere modo
 salva ipsius evadat et incolumis M. tas vestra
 rei familiaris incommoda facile sarcientur.
 Nobis non alia de re quam de salute M. tis vestrae
 cura est antiquior. Hoc est consilium quod in publica
 M. ti vestrae impartimur, absimus longius neqz
 cito ad nos quae ipsius gesta sunt perferunt.

M. tas vestra omnes elaborandi vias juxta atq;
 ex nata consilio capiat. quantum nos amat tantum
 sit de eo sollicita. ut ex arce Budensi migrare queat.
 Qua in re utetur M. tas vestra etiam consilio ven. h. s.
 Andree Czarnkowskii Scholastici oratorq; et Secre-
 tarii ipsius nostri. cui nos mandata dedimus. ut si est
 adhuc apud Ser. mu. Do. Ro. Regem quibuscumq;
 possit rationibus saluti M. his vestrae dignitatiq; pro-
 spiciant. Sin autem alibi est. ut primo quoq; tem-
 pore ad M. h. s. eius rediat. neq; prius inde discedat
 quam iussus per nos fuerit. Ad civitatem M. tas v.
 scribet. atq; illius opera in iis quae confici voluit
 apud Ser. mu. Do. ^{Ro.} Regem utetur. Interea nos si
 de alio quopiam deliberabimus. quem si res ipsa postu-
 larit ad M. tem vestrae mittam. Scripsimus et ad
 Confiliarios M. h. s. vestrae. ut si auxilio sint. qui
 possit tutum aliquem in locum ipsius migrare. Earum
 litterarum exemplum M. h. s. vestrae mittimus. cui etiam
 arbitrio permittimus. velit necne. litteras illis red-
 dere. Quod si non reddere M. h. s. vestrae deliberatum
 fuit. mittimus litteras fidei in quibus nullius certi
 hominis nomen est perscriptum. eas curabit per quem
 volet M. tas vestra reddendas. et quae visa fuerint
 ex re illius per eum qui reddiderit. mandata no-
 stro nomine exponi videbit. Has autem litteras
 nostras. si ita visus erit M. h. s. vestra. legat illis
 licebit. Sed cavebit tamen ne in manus cuiusq;
 perveniant. sed lectas illico conscribat. utitur
 his in rebus iudicio suo. ac tutiora quae fuerint
 consilia sequatur. Quae bene valere optamus. Da-
 tum Vilnae xxv. Mensis Decembris. Anno dñi
 M. D. xl.

Sigismundus primus Rex Polonie
Stephano Verbetio Cancellario regni
Vngarie

Spectabilis et Mag.^{ce} suorum nobis dilecte. Gratulamur
Ser.^{ti} tua reditu incolumem a Turcarum Caesare. Cui
si ex animi sententia ceciderunt isthic omnia gaudi-
mus. Caterum cum una fuerit ex his S.^{tas} tua. qui
Ser.^{ti} nostra filia nostra Ser.^{ti} mo olim Do. Joanni Hun-
garie Regi in matrimonium dari postularent. et
ad Ser.^{ti} mu sponsum M.^{ti} m. eius deduxerunt. om-
niqz nobis fausta ac felicia precati. ac fidem su-
am et observantia sua. erga Ser.^{ti} ma filia nostra
prolixè sunt polliciti. Jure hoc ab illa postulare vi-
demus. ut nunc præ ceteris adesse velit Ser.^{ti} ma fi-
lia nostra. cuius salus ingenti nunc in discrimine
versari videtur. Nostri hoc tempore non aliud
est desiderium. quàm ut ea ex terra terroris iactu esse
audiamus. Nam dum salus illius. ac infantis filii Ni-
pohis nostri obax. mihi in tuto sit. facilius transigi
religiosa poterunt. Nam ea Buda conclusa esse. et
obsidione premi dolentius ferimus quàm credi possit
Nam ut nihil sit ei aliunde periculi. tamen ut sunt
inebelle mulieres. et infantis pueri timido in-
gemo: veremur ne terror iste armorum et sonitus
machinarum ac maxarum. aliquod saluti eius discri-
men adferat. nunc dum se maxore conficit mor-

bu ipsa sibi accessat. Quare quanti nos quanti Ser.^{ma}
 filia nostra quanti Nepotem nostrum char.^{ma} facit
 tantum contendant et elaboret S. tua. ut Ser.^{ma}
 filia nostra una cum infante filio Nepote nostro re:
 busq; et thesauris eorum Buda exire liceat et Casso:
 via proficisci. Id si opera S. lis tua perfectum erit
 magna apud nos gratia merebitur atq; huius illi
 officii memoris olim sumus futuri Datur ut supra
 Vilna. xxv. febr. M^o D^o xl

Sigismundus primus Rex Polonie
 Petro Petrovitz Turek valent Ep^o
 Varadiensi Monacho

S. Rectabilis et Mag.^{ci} ac Reueren^{ti} in Christo pater
 sincerè nobis dilecti. Accipim^{us} et aduentare et Hun:
 cios qui ad potent^{iss} ^{ma} Turcarum Cæsarem missi
 erant. Quod si paccata omnia attulerunt gaudem^{us}
 Sed nihilomin^{us} animi vehementer discretiam^{us} quod
 Ser.^{ma} do. Hungaria Regni a filia nostra char.^{ma}
 una cum infante filio Nepote nostro: inter armorum
 strepitus isthic versari intelligim^{us}. Pro paterno
 amore erga illa nostro non possum^{us} et de M.^{te} illius
 non esse vehementer solliciti. Ac equum esse exishti:
 mam^{us} et ut et si xmi et ataki hinc ita provideat^{ur}
 ut extra telorum iactu esse queant. Quid enim in:
 becilli famine? quid infanti puero cum armis com:
 mune? non dubitam^{us} et quin quæ sunt a S. vestris
 ea fiant optimis animis. Habem^{us} et enim fidem eorum

ita perspecta ut in dubio nobis venire neque possit
 neque debeat. Sed cum ex nobis prognata sit Ser. ma
 filia nostra - nemo maiore de illa quam nos cura affi
 citur et sollicitudine. Res est solliciti plena timore
 amor. Rogamus S. vestras et summo studio hortamur
 ut nos cura ista animi nostri levatos velint ac
 in vniuersa consilia sua conferant. quo possit Ser. ma
 filia nostra una cum infante filio suo Nepoti nostro
 rebusque et suis et illius omnibus tutus in loco ali
 quem commigrare. Tutior autem nostro iudicio
 non est aliud quam Cassonia. Quae cum et ad armo
 rum strepitum remotior et Regno nostro sit vicinior
 videtur nobis commodius ibi quam alibi esse posse.
 Interea temporis transigetur aliquid cum Ser. mo
 do. Ro. Rege quod sit et de dignitateque Ser. ma filia
 nostra et infantis filii eius. Neque minor ea in re
 vestrarum S. ratio habebitur. Quae ut antea erga
 Ser. mo Regem fuit. ita nunc erga infantem fi
 lium eius praestantem fidem suam studium et obseruan
 tiam multum probauerunt. Quae si hoc nostra vo
 luntati dederint ut cum omni Comitatu suo Ser.
 filia nostra Cassonia deducant. magnam apud
 nos officio hoc suo gratiam merentur. Ita ut nihil ei
 a circumspiciendis periculis impendat. veremur
 tamen ne se maxime conficiat. luctusque suo et
 animi angore morbum aliquem accersat sibi.
 Quidquid autem ad ea esset (quod absit) in eo
 modi perueniturum. quem iustius accusare possimus
 quam Ser. his vestras. quae culpa vacare non possent
 si per eas staret quo minus in columitati com
 moditatisque suae Ser. ma filia nostra consuli
 posset. Etiam atque etiam hortamur S. vestras. quatenus

nos faciunt. tantu dent opera. ut inter armoru stu-
 pitu Ser. ma filia nostra ne diutius versetur ad fa-
 uorem nostru et gratia S. vestris de merenda mi-
 hil magis poterit pertinere. quia si primo quoq;
 tempore istudnic ea deduxerint. et in locu aliqui-
 tutiorem deduxerint. Quod S. vestris cura fu-
 turu pro ea fide studio. et obseruantia qua sunt
 erga nos et erga Ser. ma filia nostra ac infantem
 filiu eius Nepotem nostru firmiter persuasum ha-
 beamus. Ac gratos nos et memores huius S. vestraui
 officii fore pollicemur. Quas bene valeat optamus.
 Datu ut supra. Vilnae XXV. Febr. M^o D^o XL.

Andree Czarnkowski Scolastico Crac
ad Ferdinandum Romanorum Regem
ac ad Isabellam Reginam Vngarie Cracovi

Sigismundus Rex Polonia.

Venerabilis deuote nobis dilecte. Si est adhuc D^o tua
apud Ser. m^o D^o. Ro. Regem. ne se istinc commoueat
sed noua apud illu nostro nomine legatione obeat
cui I^o instructionem illi mittim⁹. Si vero alibi est D^o
tua. omni cunctatione semota ad M. l^{em} cui s^o uideat
et hanc ipsa quae mittim⁹ mandata nostra exponat
quorum summa haec est. q^d petim⁹ ut per M. l^{em} cui s^o
exercitu Ser. m^o filia nostra. Cassonia proficisci
liceat. Si, quod non speram⁹. obtineri id non possit.
legat D^o. tua diligenter exempl⁹ litterarum quas
ad Ser. m^o filia nostra mittim⁹. et ad voluntate
nostram in illis perscriptas se se accomodat. ac eze nata
consiliu capiat. Quod quidem cu longius absimus
ita subtiliter perscribi a nobis non potest. cu minimis
momentis in bello praesertim maxime saepe fiant incli-
nationes temporu. quae D^o. tuae diligenter eunt con-
seruanda. Ac illud in primis dabit operam ut quaecunq³
Ser. m^o filia mandata illi dederit ea diligenter
exauriat. omnes autem ingenii. consiliuq³ sui noz.
nos in ea contendat. ut ex ista obsidione Ser. m^o filia
nostra quacunq³ ratione liberet. Nam quemadmodu
ex litteris ad illa nostris intelliget. haec curare

votorumq; nostrorum summa est. Si cum D. no tua Ser. ma
 Rom. Rex expostulauerit de legato per nos ad
 Turcam misso missum esse inficiari non ibit: sed illud
 tamen pernegabit aliquod nos a Cesare postulasse:
 contra fidem datam per nos Ser. mo Do. Ro. Regi
 decretum nobis fuisse mittere. Nuntius hunc ante mor-
 tem etiam Ser. mi Do. Hungaria Regis idq; admonet
 Mag.º Valatino Sicadien. ut quæ fuit de finibus con-
 trouersia ea dirimet. Suis rei causa legatum misera-
 mus cui et hoc in mandatis dedimus. ut peteret Ce-
 sarem Turcarum. ne mortuo Ser. mo Joanne Hungaria
 Rege Hungaria armis inuaderet. neue aliquas in-
 ea incursiones fieri permetteret. Curabit autem D.
 tua. ut Cubicularius hic noster cum litteris nostris
 ad Ser. ma filiam nostram tuto peruenire possit. Quod
 si difficultas aliqua ea in re fuerit profert exem-
 pla litterarum. legat M. li Regia Ro. 2^u. quin et
 ipsas litteras nostras aperiet. si res ita postula-
 uerit. ut sciant omnes et intelligant. nihil nos nisi
 optima fide agere. neq; aliud in pectore clausum. aliud
 in lingua promptum habere. Non commouebit autem
 se istud D. tua. nisi data fuerit illi per nos fa-
 cultas. Quod si vero aut ipse Ser. mus Do. Rom.
 Rex Budam mittere Do. tua voluerit. aut Ser. ma
 filia nostra presentis illius potestatem sibi fieri po-
 stulauerit. tu vero ut Budam proficiscatur D. tua
 per nos licebit. Si legerit Ser. mus Do. Rom. Rex
 aut exemplum litterarum. aut litteras ipsas. quas
 ad Consiliarios Budenses scripsimus. et lenius eas
 quam res postulare videtur scriptas esse dixerit
 tu D. tua idcirco factum esse respondebit. q. cum et Ser. ma
 filia nostra cum infante filio Nepote nostro. et

Hysauri utriusqz omnes in potestate eorum sunt non
 est visum nobis eos asseruis tractare. ne quid Ser. ma
 filia nostra negotiqz nostro incommodent. quorum no
 bis pro paterno animo nostro habenda est hoc tempore
 maxime ratio. Sua debet autem Do^{no} tua M. li
 Regia Rex. ut et ipsa vias omnes et rationes que
 rat. quo comitate potius et benignitate sibi eos denunciat
 qual' asperitate aliqua magis etiam alienos reddat
 Qua in re si voluit M. tas eius D. mis tua opera ut
 non illi negabit. Sed si Buda fuerit hac de re missa
 ita demum quod pollicita fuerit prestabit. si Ser. ma
 filia nostra negotia bene profferant: tu vero rebus
 ex sententia confectis poterit D^o tua Confiliarius
 Budensib⁹ promittere. si velint reconciliari sibi
 Ser. mi Do. Ro. Regis gratia. nos auldo. tem ea re
 nostra interposituros. quin et ut id faciant eis pote
 rit persuadere. Ita tamen agat omnia ut ne Turca
 rum Cesare contra nos excitetur. quem nos inimicu
 nabis capere nolum⁹. Vbiqz autem fuerit
 Ser. mus Do. Ro. Rex. eo proficiscetur S. tua
 cui nunc mittim⁹ quingentos florenos. quod si
 longius ea profecta intellexerim⁹. plus etiam illi
 pecunie suppeditabim⁹. Mittit autem Ser. ma
 Comux nostra Ser. ma filia nostra p^harmaca
 quida. quae ut per Cubiculariu^m hunc ad M. tem
 eius. perferri possint. cura erit D. tua. Si vero
 Cubiculario nostro Buda aditus non patebit. re
 tinebit apud se Do. tua p^harmaca dum alia se mit
 tendi oportunitas per nostrum tamen aliquem offe
 rat. Datu^m Vlnae xxvi^a Decemb^{ris} Anno Dni
 M^o D^o xl

Ad Mandatu^m Regiae M. his propi^o

Bassa Campiductor Thurearum
Isabelle Regine Vngarie

¶ Ill. ma Regina et Domina domina clemen. ma
Cecit vestre gentis dominis p. cum magna multitudi-
ballatoru parati et prompti sumus istis dieb. Ivenire
in auxilium filii M. h. vestre. Cui servitia mea co-
mendo. Et si Deus omnipotens sanitatem meam pro-
longaverit. plus servitia quam hucusq. feci Regi M. h.
defuncti. Tandem inimicis aciem Budensem tribu-
ere. ne finatis. quousq. nos istud perueniam. I.
Tandem Deus omnipotens M. h. v. constituat simul
cum nato eius in bona valetudine ac prosperitate
ex. Esch M. D. xl.

Duci Prussia Alberto Marchioni Brandenburg
Sigismundus primus Rex Polonia.

¶ Ill. mo Princeps et domine nepos noster char. mo.
Declararunt nobis Consiliarii et Nuntii terraru nostra-
rum Prussia qui fuerunt in proximis Grundecensibus
Comitiis congregati. Civitates nostras mandato nro
libenter paruisse. et a percutione nummis iam su-
per sedisse. Sed nisi idem factu sit ab Ill. vestra ma-
gno ex ea r. ad terras nostras Prussia incommodu
perventurum. Itaq. diligenter nobis supplicarunt. ut

quibuscumque possemus rationibus adducere conarimur.
 Ill. vestra quo et ipsa toties iam a nobis admonita tan-
 dem aliquando moneta cedere desinere. Nam cum idem
 Ill. vestra nummorum genus eundem signo eodem etiam
 ut vocant grano et pondere agitur est. ut eodem etiam quo
 nos. quo Civitates nostra temporis desinat. Neque meliore
 conditione esse velit quod non iam Civitates nostra. sed nos
 etiam ipsi. qui cum interesse id Regni ditionumque nostra-
 rum videremus iam pridem eundem numos desimus.
 Neque soli vero hoc terrarum Russiarum. sed et Regni nostri
 Consiliarii et Nuntii. magnis a nobis clamoribus
 efflagitant. Ita ut tanta omnium voluntati cedere nos
 sit necesse. Quare Ill. vestra. iterum atque iterumhorta-
 mur. et ab ea summo studio postulamus. ut quod fa-
 cere debet faciat citius. et a cedere moneta iam
 tandem supersedat. Nam quod cum Senatoribus suis prius
 hac de re in proximis Comitiis se consilium iniire velle
 scribit. videtur ea mora non parum detrimere et Regno
 et ditionibus nostris adferre posse. cum praesertim non
 scribat Ill. vestra. quo tempore Comitia sit habitura.
 Interea vero quereunt Civitates nostra omnes eundem
 da moneta artifices ad Ill. tem vestra migraturos
 atque ita fore ut sola illa tantundem eundem quantu-
 si Civitates istae si non desissent cessura fuissent.
 Hortamur Ill. tem v. etiam atque etiam diligenter se-
 reputet. ne qua ex re lucrum querit ex ea plus ad ea
 detrimentum redundet. Nam nos diutius negare non
 poterimus inis qui incredibili hoc a nobis studio postu-
 lant. quin aliquando. quod suadent faciamus.
 Atque ut est in praerogio. Ita pridem visa est via. Datum
 Vilnae XII^a Novemb^{ris} Anno Dni M^o D^o XL. Regni
 vero nostri tricesimo quarto.

Rendi in Che.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Consiliarius Terrarum Prussie

Rendi in Christo patres Mag.^{ci} et scilicet. sincere nobis dilecti. Exposuit nobis mandata S. et F. vestrarum. Geronimus Achacius Czema Castellanus Gedanensis. fidelis nobis dilectus. quem nos ita ut a nobis S. et F. vestrae petierunt attente audimus. ac circa ista et sollicitudinem eorum in rationibus terrarum nostrarum Prussie constituendis commendam. Quid autem responsi a nobis tulere. et de frumento. et de Lipsensi Academia et de Abbatibus ipso referente. S. et F. vestrae cognoscent. Ceterum de aliis quae iudicia et Commissarios attinent paulo post cum per valitudinem licebit ea expendere respondimus. Interim S. et F. vestras bene valere optamus. Datu Vilnae XII Novembrii M^o D^o XL°.

Paulus Plotowski Praepositus Varmien' Nuntius regius
 Regiae M^{ti} Poloniae. S.

Missus missusque contuli me huc ad Conventum Graudencensem pro festo s. Michaelis institutum. summo studio egi ut Contributio pecuniaria decerneretur. a qua et do. minorum Consiliario rum animos. et aliorum ordinum voluntates non anxias collegi. nisi convocationis incommoditas obfuisset: videlicet q. litterae vestrae M. his ad nonnullos districtus aut non pervenerunt. aut sepe reddita sunt. ut homines ad Comitia venire

deliberati non potuerunt. Idcirco tempus liberius ad
consultandum de contribuenda pecunia petierunt. et
Conuentus sibi ipsis iudici ad festu. J. Stanislai proximu
diffugii causa ex censeo. Nam antea pestem hic diu de-
bachtantem allegabant. quo minus contribuerent
An dignabitur M. tas vestra dilationem eis proferre
id est arbitriu vestra M. h. s. Ceteru mihi non videtur
ut eorum volu. M. tas vestra indulgiat. sed aliu Con-
uentu eis circa festu Natalis domini statuatur. et
mandet ut voluntati vestra. M. h. s. obtemperent.

Quod verum ad privilegium producendum attinet: quo
nituntur ab oneribus regni se esse liberos: omnes
sunt percussi. negotio absoluto. et dato mihi res-
ponso: humillime precierunt. et quidem statim
agerem apud M. tem. v. ut in suis Juribus et liber-
tatibus conservarentur.

Quia insuper sit animi Iordani Prussia. et ad alios
legationis articulos illis per me exposita. hunc ex-
responso illorum. quod cu. presentibus mitto. M. tas vestra
cognoscere dignabitur. Datu in Grandentz. 17to octobris
M. D. C. XL. o.

Responsum Consiliariorum Prussie,
 Paulo Plotowski Preposito Varmien nunt.
 Regio datum in Grandecen' Conventu die
 quarta Octobris Anno dñi 1540.

Sacra Regia M.^hs Domini nostri clemen. mⁱ Legatio
 licet ex aliqua parte in his consistat. quæ in pro:
 ximo Marienburgensⁱ Conventu dominis Consiliariis
 et aliis ordinib⁹ haru^m terraru^m de periculis. tam Re:
 gno Polonie. quæ his Prussie terris. impendentib⁹
 nunciabantur. In eo tamen auctior est nunc: q^{uod}
 hæc pericula. non solvia^t ex Valachia. veru^m etia^m
 ex Hungaria post luctuosu^m ex humanis discessu^m
 Ser. mⁱ Regis Joannis impendere videntur. atq^{ue}
 ideo maiore vigilantia providendu^m esse. Sacra
 M.^hs hortari dignetur. ne quid terra ista detri:
 menti capiant. ex quib⁹ omnib⁹ animu^m vere regiu^m
 ac pient^{er}. m^ul^{to} exga suos haru^m terraru^m subditos solli:
 citudinem nemo est qui non animaduertat. Quocirca
 domini Consiliares una cunctis ordinib⁹. hanc exga
 se clementia^m suscipiunt. venerantur. et obnu^ms quod de
 vltimis amplectunt^{ur}. gratias non quas debent (debent
 autem quæ maximas). sed quas possunt agentes
 eius S. M.^hs Regia. eamq^{ue} in se propensionem Re:
 gia. omnibus fortunis suis demereri nunquam cessabit.

Ceteru^m quod latius continet S. R. M.^hs Legatio et
 ad communem haru^m terraru^m defensionem spectat

domini Consiliarii ac ceteri ordines quemadmodum
in proximo Maximburgensi Conventu se facturos re-
ceperunt: ita nunc quoque recipiunt. sic se voluntati et
iussioni Regiae obtemperaturos esse: ne quid eorum ad
quod debito astricti sunt ex eis desideretur.

Quaezuntur autem tam Nobilitatis quam parvarum Civi-
tatum Nuntii litteras Regias, quibus in hunc Conven-
tum evocantur. ferius solito huius quorum interest reddi-
tas esse: immo nonnullis eorum reddi adhuc debere
indeque factum, quod nullum iuxta Constitutionum tenorem
cum fratribus suis Conventus particularem aut collo-
quium in quo cum plena facultate amandarentur habere
potuissent, neque responsum aliquod ad praesens dare
posse: ob eam potissimum rationem quod haec Sacra M^{tes}
Legatio, talis ac tanti ponderis, plenaeque acrimo-
niae sit, qualis nunquam antea in istis terris au-
dita apud eos fuerit, unde hoc duntaxat a dominis
Consiliariis maximum in modum peccaverunt, ut totum
negotium huius tam insolitae mandataeque Legationis
apud Sacram R. M. tem, ita tractarent, ne novo
aliquo onere gravarentur. Quin potius in suis anti-
quis Jurebus, privilegiis, libertatibus, et consue-
tudinibus, conservarentur.

Et quia haec Legatio ad universos harum terrarum or-
dines spectat, et ipsi Nuntii, nullum aliud responsum
dederunt consequenter neque dominis Consiliariis
ad illos saltem articulos, de pecuniaria Contribu-
tione statuenda: de oneribus cum Regno ferendis
ac privilegiis proferendis, responsum aliquod dari

licuit. Humillime igitur rogant. Sacra M.^{tas} Regia
hanc dilationem boni consulez dignetur.

Elbingen et Gdancu malleu posuerunt. et a cudenda
moneta subsident a festo dñi Michaelis proximo cla-
pso. sicuti Marienburgi receperunt. Devotf. m^o tami-
orant domini Consiliarii. ne S. R. M.^{tas} cesset. Ill. do.
Ducem Prussia hortari: ut ipse quoqz a cessione mo-
netæ supersedeat.

D. adulterina Moneta quæ passim in vulgus spargit^r
q. adhortari dignata est S. R. M.^{tas} Domini Consiliarii
et alii quorum hoc officiu est. nulla opera intermisit^r.
ut eius rei auctores investigari potuissent: hacten⁹
tamen neminem talem deprehenderunt. sed neqz ul-
terius quantum in eis est cessabunt debita diligentia
prestare. ne talis adulterina moneta. in has terras
importetur: aut importata in fraudem hominum ex-
pendatur, pena in fraudatores constituta.

G. ratf. m^o audierunt animo domini Consiliarii. ac
ceteri ordines q. S. M.^{tas} Regia de observandis
Constitutionibus nuper per ipsa confirmat^r adhortata
est. Pollicenturqz in omnibus quæ ad istas constitu-
tiones attinent satisfacturos voluntati et adhortationi
S. M. Regia: ita ut nemo de his quæ ad iustitia perhi-
nent. merito quæri possit. Hoc tantu devotf. m^o orat
domini Consiliarii. una cu ceteris ordinib⁹. quo S.
R. M.^{tas} eas constitutiones. et presertim primu
in eis articulu. prout clementer confirmavit:
clementis observare atqz clemen. m^o manutenere

quo ad reliqua etiam observanda subditi magis incen-
tentur et fiant alacriorēs

In Religionis negotio ut ea inviolata conservetur
domini Episcopi quod est eorum officium. et quatenus
in eorum potestate est. nullus non moveant lapidem
mouentq;: ne quid in ea vel novetur vel violetur;
sed omnia in suo veteri tenore persistent: ac mandatu
Regium contra Hæreticos in executionem ponat
sicut et positu est. Ceteri quoq; domini Consiliarii
ac Civitatu Huncii affermant apud se et in suis
dominiis et Civitatib; nihil esse innovatu. neq; ut
novetur esse permissuros: Mandato quoq; Sacra R.
M. his prefato. se in omnibus moriq; eos prestaturos
prestitisseq; ita ut liberos etiam suos ex universis
studiis hæretica labi^{infertis} renocaverint. non sine magno
eorum incommodo. quippe cum nullus sit in his terris
ludus literarius in quo iste inventus flos bonis literis
institatur. Qua propter obsequenti. m. S. M. Regia
supplicat. ut in hac quoq; re litteraria M. tas sua regia
ipsis de bono remedio prospicere dignetur. Id quod do-
mini Consiliarii una cum omnibus harum terrarum ordi-
nibus perpetuis firmis. et illibata fide pensare stu-
debunt. exza M. tem. eius Sacra. In cuius tandem gra-
cia et protectione. cum omnium obsequiorum suorum sub-
iectione atq; exhibitione commendari petunt.

Legatio ab Alberto Duce in Prussia ad
Sigismundum primum regem Polonie

H Vnili amica, debita ac decenti annunciata salute
litterisqz credencialibus oblatis S. ma ipsius M^{ti}
Regia hac sequentia indicanda

P ostraqua S. M. tas Regia Polonia Rex ac dominus
mei clemen. mus Ill. mo Principi Prussia Duci simile
Domino meo clemen. mo ad Ill. eius celsitudinis so-
licita subdita atqz ex animo bono preolata instantia pro
abroganda Imperialis Camera odiosissima proseri-
ptione, quae in hunc usqz diem, prout Ill. ma ipsius
Celsitudo scire potest nondum sublata est, clemens Re-
giu omniqz solatio plenu responsu quinto die Mensis
Iunii presentis istius anni ascripserit. Nempe cu Ill. ma
ipsius celsitudo apud S. M. tem Regia adire instaret
atqz videret, cuqz eadem provincia istius rationis
id tantopere postulare cerneret S. M. tas ipsius Regia
celerem Nunctiu breui cu litteris ad Romana Cesa-
rae M. tem mittere atqz eidem S. M. tis Reginalis
consortis ipsius char. mo Dominae meae clemen. ma

negotiorum gestori mandare atque iniungere vellet. utis
diligenter instaret quo ex sententia res ista conficeret
et primo quoque tempore responsu ad S. M. tem ipsius per-
ferendum curaret. Quare etiam Ill^{tr} cuius celsitudo bono
animo esse deberet. maxime cum S. M. Regia facile
se ea quae vellet. apud Romana Caesarum M. obventura
speraret. Tales igitur S. ipsius Regia M. his clemen-
tes Regiaeque promissiones Ill. ipsius Col^o grat^o ma-
fuerunt. In quas etiam eadem una cum suis fidelibus
subditis C quibus eadem promissiones in istis iam
celebratis Comitibus annuntiatae sunt. quas non
minus gratis letisque animis acceperunt quae Ill.
ipsius celsitudo I ad vitam usque finem firmiter spera-
bat. Confidens S. M. his Regiae legatus iam nunc domum
esse reversus atque non solum proserpionis huius nomi-
ne. verum etiam propter alia sibi demandata. atque
imposita negotia omnino gratulac letum Nuntius ei-
dem attulisse. Haec cum ita sint S. M. tem Regia Ill.
ipsius cel^o humillime diligen^{ter} mihi orat. ut eadem
ex paterno. clementi. Regioque affectu Ill. ipsius cel^o
responsu a Romana Caesarum M. propter proserpi-
onem datum. quae primus pacifacere dignetur q^o
Ill. ipsius Cel^o idem fidelibus suis subditis commu-
nicare possit. deoque eodem ex parte utraque gaudere
queant. Sin vero S. M. his Regiae legatus propter
multitudinem gravissimorum negotiorum a Ro. na Cesa-
rum M. iam nullum responsu impetrasset. et praefa-
tus tamen legatus adhuc ibi perseveraret. vel etiam
S. M. Regia suos Legatos fortasse brevi ad Ro.
Ces. M. tem iterum missura esset. ut S. M. Regia
ex singulari Regiaeque clementia. iisdem Legatis
C. prout mandatum ad S. M. v. Regia ab Ill. ma

ipsius Celsitudinis. Generoso ac strenuo Achacio Cremo
 Castellano Gedanensi datus continet proqz ut litterae Ill.
 ipsius Cel. & fidelium subditorum supplicatores & presentes
 orant & proseriptionis causas diligenter agere dignetur
 quo tandem S. M. ipsius Regia ab hac frequenti atqz
 le necessaria conueniendi molestatione immunis
 existeret ac Ill. ipsius Celsitudo cuiusqz subditi, ut pote
 ad quos haec res quandoquidem negotiationes suas
 in Romano Regno exercere cogantur, magis quam ad
 Ill. ipsius Celsitudinem pertinet ab hac gravissima & di-
 ossissimaqz proseriptione liberari possint. Ac posteaqz
 vita omnium hominum divina potentia secundum creati-
 onem et humanam naturam, eo directa sit atqz ordinata
 quod ex divina voluntate ac naturali conditione
 in hoc calamitosissimo mundo locum manentem non
 habeat, sed mox tandem peccatorum debita solvere
 cogatur ac sic per eadem media precipue vero
 per gratiam Dei omnipotentis ad caelestia, infinitaqz
 gaudia aeterna vitamqz salutem. Cuius Iesus
 Christus vnicus noster mediator nobis omnibus benignè
 concedat amen & nos ire peruenireqz oporteat ad hac
 uti apparet, cum nihil sit certius isto de quo iam dixi
 nihilqz contra incertius, quam tempus, locus, ac hora
 qua iustus iudex nos hinc vocaturus sit. Quapropter
 merito quilibet pro reliquis omnibus ac maximis etiam
 causis et negociis, se ita praeparare debet, ut nullo
 non tempore divina illa euocationem, tanquam homo
 Christianus expectare, et tunc ab humanis illis, frivolisqz
 rebus immunis esse possit. Cum itaqz Ill. ipsius Celsitudo
 apud se haec omnia uti homo, qui fortasse maximam vitam
 istius saeculi fecerit Deo ad salutem transgessit
 diligenter cogitet atqz perpendat, se etiam ita ad hanc

via et emigratione¹ uti miser Christianus preparare
 ac munire libenter vellet ut quando iam istud temp⁹
 ex divina voluntate et constitutione appropinquaret
 atqz instaret Ill. ipsius cel^o ita inueniretur q^o eade⁹
 quantum possibile sine impedimento ac molestatione
 relictorum bonorum negotiorum ac etiam consortis libe-
 rorum terrarum deniqz subditorum quae omnia deus in
 hanc usqz horam dedit atqz concessit et adhuc dare atqz
 concedere potest hinc ad aeterna E quo Deus omipo-
 tens per unicum mediatorem Iesum Christum nos omnes
 rapiat I in pace demigrare possit Ill. ma ipsius Cel-
 situdinis talia praemeditanti non minimus quiddam
 incidit quod Ill. Cel^o secundum ipsius simplicem in-
 tellectum post rerum divinarum considerationem diligenter
 observandum videtur Nempe cum Ill. ipsius Cel^o obire
 et hinc demigrare deberet E quod uti dictum est de
 voluntate ac praedestinatione pendet divina I quo mo-
 sua char. ma⁹ consortem suamissima pignora pra-
 terea terras ac subditos qui ex ea Ill. ipsius cel^o stu-
 dium se semper fidos fidelesqz exhibuerunt in
 bona ac temporali pace sufficientibus bonis post se
 relinquat quo cum iam Ill. ipsius Cel^o esse desinere
 ipsi vero supernominati omnes in hac vita adhuc exi-
 sterent Ill. ipsius Cel^o situdinis humanus paternus
 fidus ac clemens animus propter hanc suam curam ac
 bonam voluntatem appareret ne etiam illi iam in sepul-
 chro tanquam inimicum inhumanum nec satis largum
 consortem patrem ac dominum accusare possent
 quae mala Ill. ipsius Cel^o sibi a Sacra M. Regia
 ut Domino suo clemen. mo⁹ annunculoqz suo char. mo⁹
 non precari certo persuasum habet ac quavis Ill. Prin-
 cipis Prussia Ducis Domini mei clemen. mi⁹ Char. ma⁹

consors S. M. R^{lis} eiusdemqz Regis paternis amicis
 ac clementibus pollicitationibz Cui quas post Deu qua
 plurimum est sperandū ꝑ propter Nuptiarū donationē
 sit certificata. Ill. ma^l tamen ipsius Cel^o ne, mirifica
 hac secula. variū ac periculosi casus, quibz ꝑter
 omnem spem multū saepe aduersi et mali. ꝑre impro-
 nis et irruptionibz, seditionibz, et similia, euenire
 et accidere solet. nonnihil exerceant atqz edomuent.
 Quapropter ut istis omnibz ꝑperueniat, ac S. M. R.
 Poloniae militae Corona. necnon Ill. ipsius Cel^o et
 eiusdemqz terrarū et subditorū damna ac praui-
 ditia quantū vnqua possibile praecauat Ill. ipsius
 Cel^o. apud se deliberato Consilio statuit. Postea qua
 Sacra M. R^a. in suis Regnis ac Ducatibz longissi-
 me hinc abesset, et ab istis terris existeret. ꝑterea
 multis grauissimis communis Christianitatis et aliorū
 negotiis quotidiē obruta esset. ipsius char. ma^l confor-
 ti ꝑre firmū ac ordinariū testamentū ultimū ac vo-
 luntatem quosda^m tutores, testamentarios. Consilia-
 rios ac seruitores. constituere atqz ordinare. qui ipsius
 uti aequū videtur. cura gererent. adscriptas ipsiqz
 dedicatas aedes. et similia occuparent. ꝑterea qui
 ipsi in omni a quo bono et iusto auxilio. atqz a consi-
 liis essent. Nihil minꝑ etia^m relictorū post se sua-
 rissimorū pignorū istarūqz terrarū commodo
 semper inservirent. Quapropter S. M. Regia
 Ill. mus Princeps Prussiae Dux etqz Dominus
 me ꝑ clemen. mus humillimū deditꝑ meqz orat ut
 eadem ꝑre Regia et clementem confirmationem
 Ill. ipsius Cel^o. tunc relictā char. ma^l confortē
 suavissimosqz liberos. ꝑterea istorū tutores
 Consiliarios. ac seruitores. quos Ill. ipsius Cel^o.

in ipsius ordinario testamento denotaverit. Regis ac
 clementer commendatos habere hac omnia enumerata
 tanquam humanissimi I. clementis usque dominus Rex
 pater ac supremus dominus feudi conservare ipsius con-
 sortem liberos omnesque illis adhaerentes in omnibus
 adversis ad ipsorum invocationem ab omni iniuria ac
 iniquitate defendere atque tueri dignetur. quod nemo
 aliquid iniusti contra illos inceptare molietur. sed
 potius S. M. Rem Regia ipsiusque tutela defensionem
 et auctoritatem C. quae apud omnes plurimum merito
 valet I. metueri cogantur. Quo autem hac omnia
 commodius firmitusque fiant. S. M. Regia Ill. ip-
 sius Cel. nunc iterum etiam atque etiam omni obedientia
 summis votis precatur ut eadem Ill. eius Cel. is
 testamentum confirmare atque iuxta se in ista confir-
 matione Iuniorum S. M. Regia dominum meum clem-
 entem. nunquam clementer inducere non dedignetur quo
 si quando S. M. R. C. quod Deus misericors diu
 prohibeat I. hanc vitam finiret ipsius tamen placi-
 tum atque decretum Iuniorum S. M. R. firmiter ser-
 vare atque defendere. Praeterea Ill. ipsius Cel. is
 confortis liberorum harum terrarum et subditorum
 nec non ordinatum tutorum. Confiliarium et seruito-
 rum clementis dominus atque defensor esse. Nihil mi-
 nus etiam omnia quaecumque S. M. tas R. nomine
 supradictorum fecisset. vel etiam facere voluisset
 iuniorum S. M. tas R. prestare dignaretur. Sicut
 Ill. ipsius Cel. itudo non minus S. M. R. am-
 iuniorum quam etiam seniorum hac omnia diligen-
 ter curatura firmiter sperat

Sacra

§ Accra quoqz M^{tas} Regia apud Ill. Principem Prussiae
 Ducem dominum nostrum clement. mu. nuper ex nunc per suos
 Legatos scire fecit quod eadem propensa esset, istas
 contentiones ac lites Regundarum finium inter magni
 Ducatu Lithuaniae et Ducatu Prussiae. si Ill. ma ipsius
 Celsitudini ita placeret. vel proximo tempore veris
 componere atqz dirimere. Ill. ma autem ipsius Celsitu-
 do ad talem Regia postulationem tunc temporis su-
 ma obedientia id responsi dedit Ill. ma ipsius Cel. ni
 id tempus propter apparentes tunc paludes et alia
 impedimenta parum commodum verum hiemale commo-
 dius videri. Quandoquidem vero S. M. his Regia Legati
 vernali tempore limites bene obambulare atqz deter-
 minari posse summo studio contenderunt Ill. ma ipsius
 Cel. hac omnia nequaquam contemnere aut negligere
 sed potius quosdam suorum Consiliarios ac subditos ad
 limites. qui penitus mihi et quo modo aestivo tempore
 ea loca transgredi possint perlustrare mittere decrevit.
 Quando igitur Ill. ipsius Cel. ex istorum relatione li-
 mites in vere possibiliter determinari posse intellex-
 rit. ac S. M. Regia ista hieme in Linonia regundo-
 rum finium diem in instituerit (ad quod propositum Ill.
 ipsius Cel. divina gratia ex intimo corde precatur) Ill.
 ipsius Cel. tempus instituerit S. M. h. R. summo
 Regioqz in dicio humiliter reliquit. summa humillimaz
 obedientia orans S. M. R. Ill. ma ipsius Cel. nem de
 istis omnibz per presentes oratores suos certiorum red-
 dere. et istud diem cum in ver usqz differri debeat. eo-
 citius constituere dignetur. quo veteres limites si-
 gnaqz graminorum densitate arborum. graminibz vel
 fruticibz nondum lecta appareant. et cerui possint.
 Hac erga S. M. R. am. ut dominum suum clement. mu.

anunculusqz pientissimus C quem nunc Deo opt. Maxi
moqz comendat. Ill. ipsius Cel.º summo semper studio
omni debita obedientia omnibzqz fortunis ac viribz
demereri conabitur.

Vltimo quamvis S. M. R.º. tanquam Christianissimº
sapiensqz mus, pientqz musqz Rex etia absqz Ill. ma
Cel.º sua monitione cura aut sollicitudine Lill.
namqz atqz Linonia finis ac limites finire facili
poterit. Ill. etiam ipsius Cel.º ea quæ ad pacem
tranquillitatem et bonam vicinitatem quæ ad
aliqua alia pertinerent scribere et dicere liben
tius vellet. Sed. matamen M. l.ºm Ill. ipsius Cel.º
ex officio ea quæ nuper ex ill. mo comperit celari
minime potest. firmiter sperans S. M. Regia. ea
non aliter quam animo Regio. et bono esse acceptu.
ea Ill. ipsius Cel.º id dudum et nuper etia paucos
ante dies pro certo nuntiatus est quosdam in Lino
nia palat. et aperte dixisse. quod multum ab ipsis chili
ultra gramicies. extirpatum atqz edificatum esset
et ad talem vim atqz impetum. eos nihil aliud quam
S. M. Regia bonitatem nimiam atqz licentiam alli
cere. et quod cuiusmodi violentia. impetu et au
dacia gramicies hoc facilius conservare et obtinere
se posse sperant. Exinde Ill. ipsius Cel.º proxijs
nihil addubitat quin S. M. R.º. suos Consiliarios
ad talem præscriptum terminum ac diem. ita ac omni
modi mandatis pro sua summa innata et Regia
sapientia ablegabit. quo per nominatos Lin.
mensur. in quos conatus Magni Ducatus gramicies
bus nihil detrahatur. sicut S. M. Regia in istis om
nibz absqz ulteriori admonitione. moderationemqz

facile inueniet. Hæc S. M. R. Ill. ipsius Cel^o superiori:
bus dictis rationib⁹ nempe offitio et debita obedientia
commota singulariter indicare mandauit atq³ in:
iunxit

Responsum ad precedentem Legatione^m
à Rege Legato Ducis Prussie

S. Acrea M. tas Regia, non potuit ipsa per aduersa
valitudinem sua Dⁿⁱ vestra ad ea quæ Ill. mi^o Do. Du:
cis Prussie nomine attulit respondere. sed magnam
et corpore et animi sui. Sex. mu^o hunc filium suum Regem
et dominum mu^o clemen. mu^o loco sui constituit atq³
in hunc modum ad Legatione^m D. vestra respondere iussit.
Principio quod proscriptionem attinet Imperialis
Cameræ, ut ea tolli possit, summo studio S. M. tas
Regia apud Imperatoria M. tem contendit et cla:
borauit, cui⁹ litterarum exemplum quib⁹ S. M. R.
respondet, et si per Do. Castellanu^m Gedanu^m, non ita
pridem Ill. mo Principi misit; tamen vestra quoq³
Dⁿⁱ dari iussit; alteru^m Ill. h^o illius perferendu^m, fa:
ctura se promittit, ut omnem opem atq³ opera sua
interponat quo possit ista proscrip^{ti}o, per quamcunq³
occasionem induci primo quoq³ tempore et antiqua:
ri.

Regundiis finibus diem constituit. S. M. R. petri et
Pauli qui futur⁹ est in ipso fine Junii Iudices

Commissarios quos datura sit nondum deliberavit. sed
breui cedet eorum nomina ac Ill. Do. Ducem faciet
per litteras de iis certiorum.

De Linguensib⁹ qua admonet Ill. Do. Ducem, ea cura
S. M. Regia providebunt^r, cui gratus est hoc Ill. cuius
offitium, quod ita diligenter observat S. M. his cuius como-
da. Agnoscat in eo studium illius erga se singulare.

Utraq³ autem M. tas a Do. vestra postulat, ut Ill. Do.
Ducem alterius Neapolim, alterius consobrinum char^m,
et Ill. ma^{tas} cuius coniugem verbis utriusq³ salvere plu-
rimum iubeat, cuncta illi laeta precetur, et prospera,
ac de favore et gratia utriusq³ M. his prolixè omnia
polliceatur.

De altera Legationis parte, probatur vehementer S.
M. his Regia, Ill. Do. Ducis hac providentia, quod
cum sciat, nihil esse moris certius, nihil horum moris
incertius, dum et corpore sano est, et mente sibi constat
Ill. cuius^{tas} Facto testamento posterorum suorum rationib⁹
providere statuit, atq³ eas in tuto quoad humano
consilio providere possit collocare. Quod autem
nondum facti testamenti confirmationem petit ab
utraq³ S. M. Regia, et si non dubitat S. M. Regia
utraq³, testamentum id quod facere constituit Ill. m⁹
Do. Ducem, legitimum fore et officiosum, quoniam tamen
ad manu non habet pacta quae intercesserunt inter
M. tem cuius et Ill. Do. Ducem, quo tempore in fi-
dem se et potestatem S. M. cuius contulit, non habet
Consiliarios preter paucos, non habet itidem tam
tu facultatis^m virib⁹ ut possit ea ad presens expen-

dece. visus est. deliberationem hanc in proxima Re:
gni Comitia regere. ubi cōmonicato cu Regni Senato:
ribus consilio. ad hanc Legationis partem 7mo Do.
Duci responderet. spem et fiduciam suam in Deo collocat
fore ut et se. et 7mo Do. Ducem in id usqz temp9
saluam seruet ac incolumem. Quod quidem 7mo Do.
Duci aequo ac sibi ipsi ex animo precatur et optat.

Sigismundus primus Rex Polonie
Ferdinando Regi Romanorum

R Eddita sunt nobis M^{tas} vestrae litterae quib9 a nobis
postulat. ut fratru qui degunt in Monasteriis Regni nostri
Linda Lucka. et obra Iura et Privilegia quae sunt eis
a maiorib9 nostris concessa. iuxta lecta confirmem9.
neqz eoru voluntati cedam9. qui aequitati magis. qua
summo Iure inuitent9. nonnihil in eis mutari cu:
piunt. Hoc sibi de nobis M^{tas} vestrae persuadeat.
nihil esse quod quidem in potestate nostra sit quod
non in illius gratia libent9. mō simus facturi. Cui
quibuscunqz rebus possum9. studiu nostru et amorem
declarare cupim9. Sed quod nunc a nobis postulat
M^{tas} vestra. de eo quod decretu iam factu sit ma:
iorib9 in Regni nostri Comitib9. de consilio senten:
tiar9 senatoru Regni nostri. et totius equestri9 ordi:
nis. non est nobis integru quod cu illis per nos. et
institutu id absqz illis responderi. et exequi facere.
Ceteru ubi prima Regni nostri Comitia habuerim9

dabitur a nobis opera ut illas vestras suas nos comen-
dationis rationem habuisse intelligat. Nunc extra
Regnum cui sumus de his quae in Regno nostro de omnium
ordinum sententia constituta sunt. mutari nobis quicquam
non licet. Illam vestram rogamus ut exigua hanc mo-
ral boni consulat suo tempore et loco diligenter hac de
re sumus acturi. Quicquid autem a nobis perfectum
fuerit faciemus postea illam v. certiorum. Cuius nos fra-
terni amoris et beneuolentiae commendamus, eamque qua
diuissimam in columen et felicem esse cupimus. Datum
Vilnae secunda Nouembrii. Anno dñi M^o D^o XL°.

Alberto Duci Prussia
Sigismundus I. Rex Poloniae.

Illis Princeps. Nepos noster e hac. me. Defertur
ad nos Ill. vestra tradi sibi velle. Cuius quosdam nostros
Elbingenses quos esse suos homines affert atque ditione
sua decessisse. et Elbingi suum domicilium collocasse.
Itaque ex pacto eos repetit. Atqui ita nobis renūciat
non modo ante instaurata pacta et foedera. verum
etiam antequam in fidem nostram concessisset Ill. tas vestra
quin potius ante bellum illud gestum. homines istos in
Civitatem nostram Elbingensem commigrasse: ita ut ex
pactis quae nondum erant instaurata repeti non
possint. Quare hortamur Ill. vestra atque ab ea po-
stulamur, ut ne quid Civibus istis negotii facessat.
sed eos in Civitate nostra Elbingensi quicquam commo-
rari permittat. Quod ad mutua inter nos comuni-

et hominum augenda pertinebit. Preterea multorumque
 rimoniis ad nos perferatur Ill. vestra non sine gravi
 totius Regni nostri et Civitatum Prussie incommodo
 quo minus libera sit per portum Balge navigatio im-
 pedire. Quae res cum aperte pacis et libertati commu-
 ni antiquitus observatae repugnet. Hortamur Ill. v.
 ut pacis sit iuxta et morem atque usum veterem con-
 servet ac libere unicuique per portum istum navigandi
 potestatem faciat. Ita futurum est ut et apud nos be-
 nivolentia non vulgarem inerat et omnis diffidiorum
 occasio tollatur quae benevalere optamus. Datus Vilnae
 ix octobris Anno Dni M^o D^o xl. 2

Legationis pars ad Ducem Prussiae
 à Rege Sigismundo Polonie

Preterea S. M. Regia Dominus noster clementissimus
 iussit Ill. D. vestra^{remonitione} quod Consiliarii et fideles Regni
 illius, instant summo studio, ut meminisse velit ali-
 quando auctoritates et superioritates suae neque paciatur
 ab Ill. D. vestra premi homines suos quosque ordines
 si qui sub ditione illius bona possident.

Nominatim vero pro Nobili Do. Joanne Golniski pro-
 ces suas interponunt, quem cogi dicunt ab Ill. D.
 bona sua proicere et dimidio minoris vendere
 quam quanti empturos se si liceat nonnulli
 offerunt. Non ita iusticias S. M. las Regia cum

dignum animadversionem facim^{us} D^o. Golinski designaverit
sed cum tamen ea satis paraverit dedisse existimat. Nam
et ignominia est ingenti affectus quae quidem bene natis
et ingenuis durior etiam accidere solet quae quibus cor
poris cruciatus et sumptu praeterea non mediocri
in hunc usque diem gravatur. Excitatur ex ditione Ill. D.
vestra non sine turpi nota existimationis suae id
fit volenti et confuscenti S. M. Regia sed ita tamen
confuscenti ut ei pro bonis iustis precibus persolvatur.

Ad eam rem Commissarii sunt designati. Ita a Sacra
M. Regia quae vestra Ill. D. sed dimidio minoris
si quae illi aestimantur: cum sit inter commissarios
Regios qui in beneficium loco potat ut sibi tanti emere
liceat quantum sunt a se suisque collegis aestimata. Mixta
tur S. M. Regia si nemo est inter subditos Ill.
D. vestra qui velit ista bona tanti emere quod emendi
potestatem aliis praecidat qui sunt ditionis S. M. R.

Hortatur Ill. D. vestra atque ab ea postulat ut aut
a suis tantum numerari iubeat quantum alii sunt
solvere parati aut aliis potestatem emendi per
mittat ut D. Jo. Golinski ab ea qua abstrictus
est fidei sponsionum liberum esse iubeat. Est hoc Chri
stiani Principis in ea potius peccare parum ut
clementior quae ut iusti severior videatur.

De Moneta quoque magnas dicit esse hominum queri
monias quod ea non sine magno Regni detrimento
cuditur. Itaque admonet nostro nomine Ill. em
ut ea cedere desinat. Nam id se Godanum quoque
ia facturos obligaverunt. sub finem Septembris

Menſis proximi. Quod ſi quod non putam⁹ Ill. ſing
a cundenda moneta ſuperſedere nolle^t, inuenda
nobis ratio neceſſario⁹, qua moneta hac omnibus
his, qui noſtra ſunt ditionis intrudere^tetur.

Reſponſum Ducis Pruſſie
de cundenda Moneta

Legati Regii præterea indicarunt, cum multa pro:
phre moneta quærimonia oborirentur poſtulare
Regia M. tem vt Ill. Do. Dux Pruſſie exemplo
Gedani⁹ etia a cundenda moneta deſiſtat. Si
vero hoc facere recuſaret, Regia M. tas certa media
excogitare cogeretur, quo ſui⁹ moneta uſus in omni:
bus ſua M. his ditionib⁹ prohiberetur. Super quo Dux
Pruſſie reſpondet ſe non dubitare Regia M. tem re:
centi et gracieſa adhuc memoria tenere ea qua an:
niſ ſuperiorib⁹ trigefimo ſeptimo ſ. ſupra ſiſſui:
miſſimū per ſua M. his Legatu nobilem ac Gene:
roſu Do. Thom. Sobocſki ad hanc poſtulationē diffu:
ſius reſponderit, ex quo gratuita privilegia a ve:
tuſtate quoq³ ſua provincia et ditioni conceſſa
hactenus etia continuo uſu citra controuerſia pa:
cifca retentione non parum et Iuris et ſplendoris
acquiſuerit. Quin et nouiſſima confederatione
per Regia M. tem iterum renouata, roborata, et
confirmata exiſterint. Nec non et in veteris mo:
netæ abrogatione, quantum operis ac laboris inſu:

pferit quo subditos laud citra magnu et in dicibile dam-
 nu induceret. adhuc multis compertu est. Nullo eni
 modo confisissent in veteris monetae abrogationem
 et in noua huius perpetuu usu. si non in omnibus Re-
 gia M^{tes} Regibus et ditionibus sperassent duratura.
 Qua re et sua Cel^o. sine certa subditoru suoru sci-
 entia Regia M^{tes} postulationi huius minime potest
 accedere: nec licere etiam: denique inconsultu videtur
 subditos suos hac de re attentare: ne redderentur pu-
 sillanimes. suspicando quasi Regia sua M^{tes} antiqua
 Eximilegia et Jura huius provinciae quae secum in Re-
 gnu Poloniae detulisset. Illi. ma cuius Cel^o contra fe-
 dera ipsa et transactiones infermare instituisse
 quemadmodu et sua Cel^o adhuc haeret. metuendo
 periculosus illis temporibus parum utilitatis hac pro-
 positione in Reimp. ad inductura. Ea propter sua
 Cel^o plena fiducia sperasset. sua R. M^{tes} multi-
 pliciu Eximilegiore ac munimentoru longo usu acqui-
 siti Jureis contemplatione promittere: ad ea postu-
 latione proeius desisse: ac Jura sua sua Regia M^{tes}
 defensione quod et adhuc sibi promittere non cessat
 illesa sane permansura. Sed quia in omnibus non
 inspectis Regia sua M^{tes} iteru atqz iteru po-
 stulat. petit sua Ill^{tes} Cel^o humillime suppliciqz
 orat: ne Regia sua M^{tes} in ta arduo negotio
 properare velit tantisper clementi animo citra
 mole cruciatu expectare: donec in proximis
 Comitibus cum fidelibus sua celsitudinis subditis ita
 Nobilibus quae civilibus et plebeis quoru inter-
 est scire, consiliu capesset necessariu et oportu-
 nu. eoruqz animi sensa perquirat. Quidquid
 tandem unanimi sua consultatione citra nota

bilem Privilegiorem iacturam, et Juris abrogationem in
Regia M. lis beneplacitu gratificari poterit, summo
semper studio ut feudalem et fidilem Principem
deest, conabitu prestare perpetuo.

Consiliariis terre Prussie
Sigismundus Rex Polonie

Inter alia mandata quae acceperat a Consiliariis et
Nuntiis terrarum Prussiae nostrarum, Generosus Acha-
ensis Comes Castellanus Gdanew, hoc quoque nobis ex-
posuit: sparsu esse in terris Prussiae rumorem: nos
nostra erga Ill. Do. Ducem Prussiae, nepotem nostrum
obare, in voluntatem immutavisse, atque odium quoddam
erga illum concepisse, quod quamvis inclusu adhuc
esset: vereri tamen talia nostros quae Ill. Prussiae
Ducis homines, ne exumpat aliquando, atque ideo
minus liberas rerum actionumque suarum voluntates
habere, ac periculum esse, ne commercia inter eos
fieri desinant, quae ex eis et ad nostras et ad do-
mini Ducis Civitates plurimum esset incommodi
redundaturum. Itaque precata nobis omnium ordinum
nomine ut Ill. Do. Ducem gratia potius nostra
et benivolentia prosequeremur, deposito odio, si
quod contra eum a nobis esse conceptum. Nos vero
mirari satis non possumus unde rumor hic ad
Prussiae terras perveniret. Nobis cum Ill. Do.
Duce non parvae necessitudinis causa intercedat

q. et arcta nos propinquitate attingit cu[m] sit sororis
nostre filius. et in fide preterea nostra est et in
potestate. Neq[ue] adhuc diremenda necessitudinis
hui[us] causa nobis ulla prebuit. quin etiam in prebitu.
re quidem vana persuasum habemus.

Porro longe absumus ab ea limitate. ut odisse eum
velimus. quem amandi multa. odio prosequendi
causa nobis nulla est. Quod si qua etiam res ami-
m[us] ille nostrum offendisset: nos vero nihil dubi-
tarem[us] vel pro iure propinquitatis. vel pro au-
thoritate in illu[m] nostra Regia litteris eum nostris
admonere. neq[ue] dissimulatione ulla uteremur
sed profite[mur] ac pro nobis ferrem[us]. si quid
esset quo nostra ille voluntatem offendisset. Cu[m]
autem nihil in hoccesserit quod animu[m] erga illu[m]
nostrum merito alienare debuerit. plane hoc offi-
cium i. vanissimu[m] esse rumorem. qui de nostro
erga illu[m] odio dissipatus est. Nos vero quo ad ille
in officio fuerit: quemadmodu[m] et est adhuc. et de-
inceps quoq[ue] futuru[m] semper speram[us]. non mo-
do nullo e[st] odio. sed summo etiam favore nostro et
benivolentia prosequem[ur]. Datu[m] Vilnae XV Novemb[ris]
M^o D^o. XL°.

Qua ab

Sigismundus primus Rex Polonie
Alberto Duci in Prussia

Quia ab Ill^{te} vestra Mandata accepit Generosus Adma:
tius Coma ea nobis fideliter exposuit. Nam et de ra:
tionibus constituendis Ill^{te} vestre, terrarumq; Prussiae:
cura nobis esset, cum de Regno Hungariae cum Ser^o
D^o Ro. Rege acturi essemus, a nobis contendit, et
summa Ill^{te} vestre voluntatem ad nos detulit,
adjuvanda Ser^o m^o filia nostra. Hoc tam difficili
illius tempore adeo ut spiritus etiam Ill^{te} vestre
vile sit futurus, dum illius rationes in tuto collocare
nobis vero gratificari posset. Ac prius quidem illud
nobis vehementer probatur, q^d Ill^{tas} vestra tanta
est cura et vigilantia in terris Prussiae conservandis
Qua in re daturi sumus opera: ut ne ipsi quoq; posteris:
ores tulisse videamur, ac simul atq; occasio se nobis ob:
tulere, agemus cum Ser^o m^o fratrib⁹ diligenter, ut
et Ill^{tas} vestra sit ea molestia libera quae nunc ani:
mum eius angit: et terris Prussiae ita provideatur
ut nihil eis sit a quocunq; periculi pertimescendum.
De altero vero quod tanta animi sui alacritate praesto se
affutura Ser^o m^o filia nostra: atq; omnia illius peri:
cula indubitanter aditura pollicetur, agimus illi
ingenue gratias, ac speramus quidem usum non fore.
Sed si res ita postularet et consilio et auxilio Ill^{te} vestre
essem⁹ usuri. Illud certo dabim⁹ opera: ut
intelligat se tanta benevolentia ad gratas et me:

mores detulisse quæ a nobis non minoris æstimentur
quæ si ad rem collata id essent. Vilnae XV. Novemb^{ris}
M^o D^o XL°.

Instructione ad summum Pontificem à
R^{ex}li M^{te} Bona Sfortia Poloniæ domino
Oczieski data die 16 Novembris 1540

N^{ost}rus noster. in hanc sententia verba apud Sanct.
Dominum faciet.

Dicet in primis si a nobis ad illius Sanct. ltm esse missu
ut nomine nostro cum Sanct. ltm visat. salutet. ac
longa ei. ac felicem in Sacro sancta Ecclesia Ca:
tolica presidentia precetur. osculūqz ac obedientia
nostra ad pedes suæ S^{l^{ti}} offerat.

Dicet deinde. q^{uod} reputantes nos animo nostro iniqui:
tatem presentium temporum: quibus fides ac religio
Christi cum ob infidelium potentia: tum ob errores here:
ticorum. hominumqz improbitatem in deterius vergat
et coarctetur assidue: ingentem ex ea dolorem ca:
piamus. q^{uod} ab incunabulis nostris. sic docti. educati
ac instituti sumus. ut in cultu Dei opt: Max: re:
ligioneqz ac fide illius propaganda. ecclesiisqz recte
constabiliendis. et moribz bonis restituendis.
omnia studia nostra defixa habeam^{us}.

Hinc est: q^{uod} nos in modernis fidei turbini^{bus}: cupiam^{us}

vehementer: ut Barconis, Rosanensium ac Hostunensium Ecclesiarum Pontifices suos in suis Cathedralibus semper habeant^{ur} presentes, quos tamen propter eorum absentiam videntur non habere: quia etiam propter negligentiam Antistitum in sua fabrica et reparatione necessaria adeo non restituantur: ut ne funditus corruant multum sit periclitandum, quem tantum negligenter ac injuria homines videntes: multum offenduntur: fremuntque, quin etiam exemplo ipsorum suorum Antistitum, in pietate et cultu erga Deum sunt in dies magis ac magis remissiores. fit itaque ut Ecclesiae illae suis ornamentis orbatae: cum subiectis sibi populis periclitantur. Civitates vero suo etiam decore privatae sunt: et cultus divinus interit. Vehementer itaque de restituendis, restitueandisque ipsis Ecclesiis, et cultu divino sollicitae sumus.

Cum qua cura, et pia hac sollicitudine nostra studia etiam ac voluntatis subditorum Vassallorumque nostrorum ditionis nostrae Italicae congruunt, qui ingenti desiderio Episcoporum suorum praesentiam assiduam apud se requirunt, cuiusque desiderium ac optatum sui opera, operumque nostra compotes effici efflagitant, nobiscumque hac de re summo studio ac diligentia egerunt.

Quorum postulationibus, ut pole quis ac honeste^{mis} cum refragari nobis fas non esset, cum hanc illis mentem, non nisi a Deo inspirata esse credamus, quin etiam nos sponte pro genuina nostra erga Deum pietate, et in subditos nostros benivolentia cupientes, qua pariter possimus prospicere religioni ac rationibus Ecclesiarum in dominio ac ditione nostra

Italiana consistentium volentesq; et Ecclesiis ipsis Calab: dxalib; pristinum suum splendorem decusq; reddi. et domino gregi suos pastores restituere. et cultum divinum adaugeri. Supplicamus igitur ipsi Sancto. mo Domino. ut eius Sanctas doctrinam nostrum et subditorum nostrorum desiderium paternam suam clementiam velit promovere. nobisq; Thariac Rossani Archiepatus: et Episcopatus Hic: stuni facultatem conferendi ad vitam nostram concedere dignetur: sic videlicet ut quoties vacatio illorum sine per mortem. sine alio quovis modo obtigerit. liceat nobis vita nostra durante ad has Ecclesias libere cum plena potestate. viros quos nobis visum fuerit dignos ac idoneos nominare. qui in Calabriae suis Pontificalibus assidui ac presentes praesideant: populosq; eorum curae et fidei commissos Christiana gubernent.

Cui quidem supplicationi nostrae: pioq; ac sancto desiderio nostro. credere nos illius Sancti. lem. pro suo pastoralis debito annuere debere: et preces nostras non esse auxilium. Quae cum eo spectant ut status tam Ecclesiarum illarum quam subditorum nostrorum. presentia pastorum recte administrentur salutis ac incolumis permaneat. merito suo preces ipsae nostrae repudiari per eius Sancti. lem non debeat.

In quo Sanctas sua boni optimiq; ac universalis omnium Christianorum patris ac pastores officium facit: saluti populorum illorum. qui ad omne pertinet suae Sancti. lis prospiciet. Ecclesiisq; illis eorumq; decori consulat. Unde et apud immortalem Deum premium aeternum. et apud homines Christianos laudem

maxima consequetur. et nos ad bene merendum de
se ac de sancta Romana Ecclesia reddet obligatior.

Quod si vero Sanctitas sua adduci non possit. ut no-
bis ad vitam nostram hanc facultatem concedat, con-
tendat. Nunquid nostrum studio quo poterit maiore,
ut eius Sanctitas det nobis ea facultatem pro vna
duntaxat vice. quo liceat nobis personas quas
vellemus ad unam quamque Ecclesiarum predictarum
seorsum semel nominare. et illarum sedes ac digni-
tates Episcopales ex arbitrio nostro conferre.

A Rli. Mte Bona regina Polonie data
ad Ducem Ferrarie Jo. Radimilo Marshalcoucio

Vm in conspectu Ill. mi Domini Ducis Ferrariensis
venies. manumque illius osculatus fuissis. tenens ma-
nu litteras Sacre R. lis M. lis dices.

Ill. me. ac excellen. me Princeps. Sacra ac Ser. ma
R. lis M. Polonie. Domina mea clemen. ma. misit
per me ad vestram Ill. ma d. nom. has litteras suas
quas ego eidem Ill. ma d. mi vestra cum debita vene-
rentia offero ac reddo.

Osculatus porriges meas
quibus lectis dices.

Ill. me. ac Excellen. me Princeps. Domini bonoran.
Curae salutudinis meae curanda gratia. iter hoc meum

ad amplissima ista Italia Regna ingredi vellem.
 Sacra ac Sex. ma R^{lis} M^{tas} Colonia Domina mea
 clemen. ma dedit michi in mandat^o vestra Ill. ma
 D. mi adveniendi visendi ac salutandi. ego obsequens
 mandato vestra Ill. ma^o nomine illius M. lis viso
 et saluto: Et cum M^{tas} illius R^{lis} tam eidem Ill. ma^o
 D. mi vestra qua vniuersa eius inclito Dominio lo-
 gam salutem diuturnam nicolumitalem felices suc-
 cessus fausta latag^o ex animo precatur et optat: tam
 qua amico suo singulari et consanguineo obare. mo
 omniq^{ue} studiū propensionem beniuolentia et
 amorem suū sincerū ad vestra Ill. D. mi ita
 defert. ut quibuscunq^{ue} in rebus tam eidem Ill. ma^o
 D. mi vestra qua vniuersa eius familia gratifi-
 cari posset: id eū ingenti animi sui alacritate li-
 bentissime est factura. Sacra illius M^{tas}. Cupitq^{ue}
 vicissim ut vestra Ill. ma D^o. tanqua amicū et
 consanguineū beniuolen. mus. pari etia amore et
 veteri illa solita beniuolentia sua Sacra illius
 M^{tas} prosecutur. Quod M^{tas} illius Sex. ma
 grat^o mo est animo ab Ill. ma D^o: vestra acceptura.

Ad Nepotem Cardinalis Mantuani si
 presens simul fuerit sermonē conuerteret

Et si etia Ill. mo Princeps Sex. ma Regina mea
 plurima saluti imparet quem in filiū loco obare
 habet. precaturq^{ue} Ill. ma^o D. mi hūc prosperos ac
 laetos rerū tuarū progressus optatq^{ue} ut Deus opt.

Matr. Ill. mat. d. nem tua in sua divina gracia in
 hominum claritate per omnes aetatu tuarum gradus ac per
 omnia ingenii sapientiae virtutum honorum dignitatu
 fortunarum ac felicitatu tuarum incrementa crescere
 faciat ad laudem et ornamentu familiae tuae ac ad to-
 tius Reip.^{ae} nostrae Christianae conservatione id quod
 ego verbis ac votis Principis ac Reginae meae clem.^{mae}
 Ill. mat. d. ni tua ex animo precor.

Si autem abierit a Car. li nepos finita ad Car. lem
 oratione hoc etiam interposita aliquanta mora adjunges

Vellem etiam Antistites Ill. me Ill. mat. d. nis tuae Re. ma
 nepotem videre ac ab ipsa Regina mea Soc. ma salu-
 tem eius Ill. li dicere quod ut cum bona gracia vestrae
 Re. ma d. nis facere mihi liceat oro.

Ingressus ad nepotem dices.

Sacra Re. lis Matas Poloniae Domina mea clem. ma
 quemadmodum patemur Re. mat. ita etiam et Ill. rem
 d. nem tuae quem filii loco amat. plurima salute mi-
 perirei visset praecaturusque ut supra.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Ferdinando Romanorum Regi

Sciz. me et of. Cum in proximis Comitibus quæ habita sunt
 per nos Cracovicæ ita inter nos et oratores M. h. s. ve-
 stræ conveniret. ut duobus Mensibus ante Wschorow
 Conventu libelli iniuriarum et damnorum quæ ultra præ-
 missas ad Glogowicæ Conventu data essent hominibus
 nostris in Arcem M. h. s. vestre Cracovæ conscripsi
 mitterentur. quo scire aliquanto ante possent qui in
 Jus vocabuntur quibus de rebus causas dicere ope-
 teret. atqz ut hoc ipsum homines quoqz M. h. s. vestre fa-
 cere tenerentur quo et ipsi duobus ante Mensibus qua
 in Civitate nostra Wschorow Conventu hic habebit
 libellos iniuriarum et damnarum quæ acceperunt. in
 Arcem nostræ Cracovicæ conscriptas mitterent. ut
 ex nostris quoqz hominibus qui erant in Iudiciu voca-
 ti. non omnino ad causas dicenda veniant imparati.
 Nos eius rei memores. pactisqz et Conventis stare
 cupiemus ad Arcem M. h. s. vestre Cracovæ conscri-
 ptos iniuriarum et damnorum quæ præter priores
 adhuc reperiuntur sunt. libellos mittimus quibus ab homini-
 bus M. h. s. vestre se nostri affectos esse queruntur
 ut possit M. tas vestra nominatim eos in Jus vocare
 a quibus iniurias istas factas esse cognoverit. non du-
 bitamus quin vestra quoqz M. tas factorum et Con-
 ventorum memor suorum iniurias si quæ modo sint
 sit vicissim in arcem nostræ Cracovicæ missura

quo nos quoque tempore nostris hominibus diem dicere
possumus. ne omnino ad causam dicendam veniant inpa-
xati Datus Vilnae vii Augusti Anno Dni M^o D^o XL°

Sigismundus primus Rex Polonie
Ferdinando Romanorum regi

Ser. me. Misimus antea M^{li} vestre libellos inimicaru
quibus nostri se homines affectos querunt. Nunc
alii nobis novaru inimicaru libelli missi sunt
quos et ipsos etsi paulo seruis vestre tamen M^{li}
transmittim⁹: ut eos qui fecisse inimicias dicuntur
sistere se in oppido nostro Wszeborew iubeat. cau-
sa de illis dicturos. Rem mutua nostra coniu-
ctione digna factura Datus Vilnae vi Mensis
Septembris Anno Dni M^o D^o XL°.

Contractus inter Regem Polonie et
inter Orēs Regis Ferdinandi Reges
qui anno 1539 Cracovia venientes
ad Regem nr̄m ad Comitā regni noīe
Regis Ferdinandi egerunt ut via ex
Polonia Mercatoribus aperiretur in
Slesiam et commercia fierent mutua

Sigismundus etc. Vniuersis et singulis etc. Testatur fa-
cimur quod accepto responso a nobis Oratores Ser.
mo. Roma: Regis in congressu colloquūqz nonnullo
ex Regni nostri Senatorum et Consiliarioꝝ venire po-
stularunt q. cum iis de die deqz loco conuenire cu-
perent ubi sopiri omnes controuersias et tū Ser.
mo. Ro. Regis quā nostrorum hominū animi tran-
quillari possent. Quā ad rem se plenius sufficiens
a Ser. mo. Do. Roma: Regi suo mandatu habere
affirmabant qd quidem corā his ipsis Regni nostri
Senatoribz et Consiliariis qui fuerant per nos desi-
gnati postea protulerunt atqz ita cum eis consensien-
tibz animis conueniunt ut de omnibz istis contro-
uersiis iniuriis damnis predis rapinis spoliis
quæ utrinqz intercesserunt cognoscendi dies pre-
fueretur proxima sancti Galli in Ciuitate nostra
Wsebona quo quidem Ser. mus Do. Ro. Rex octo
viros nos alios totidem cum plena potestate mitte-
re debetūz qui Iudices agant Commissarios et
contentiones dirimant controuersias discipulent
damna iniurias preda rapinas spolia et cetera

id genus incommoda. iuxta eas quæ data sunt prius
Glogonia instructiones. et quæ postea dabantur. sarciri
utrunqz curent. et vel amice transigant omnia. vel
Iuris via cognoscant. Ita tamen. ut non tam persona:
rum quæ locorum. ubi vel unde iniuria factæ sunt. ra:
tio habeatur: ut si quæ sunt. a quocunqz tandem. vel
in Hungaria. vel in Slesia. vel in quibuscunqz locis quæ
sunt ditiones Ser. mi. domini Roma: Regis. factæ no:
stris iniuria resarciantur. similiter Commissarii
quoqz nostri sarciri curebunt. si quid cuiusmodi in
Regno nostro a quocunqz factum est.

Quod si quæ causæ paulo difficili² magis fuerint
quæ in eo conventu terminari non possint: tunc utraqz
pars ad suum Regem referret. quodqz inter nos et
Ser. mi. Do. Ro. Regem conveniret. id ratum erit
et firmum. ac utriusqz nostrum decreto homines utri:
usqz stare oportebit.

Hæc cum ita essent per oratores Ser. mi. Do. Ro. Regis
et Senatores ac Consiliarios Regni nostri tractata
quonia expedire utriusqz nostrum hominibz visa sunt.
atqz ad gratias. concordias. amicitias inter eos con:
ciliandas pertinere. libenter ad ea consensimus:
ac præterea polliceri sumus fore. ut deinceps in
manu potestatisqz nostræ. et Senatorum Consiliario:
rumqz nostrorum. antiquatio. sine relaxatio. adicti
nostri sit. de non exportandis. ex Regno in
Hungaria et Slesia per nostros mercatores. mer:
cibz. neqz inde in Regnum nostrum importandis.
Quod si plene fuerit hominibz nostris. de damnis
iniuriis. prediis. rapinis. spoliis. ita ut Commissarii

nostri et nos Reges constituerem⁹ satisfactum. Tum
vero erit voluntas nostra edicti hui⁹ seu Interdi-
cti inducendi antiquandi relaxandi. Si minus
erit ita satisfactum, edictum hoc nostrum nos induci
nequaquam paciamur.

In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium
hoc scribi, sigilloq⁹ nostro obsequari fecim⁹. Datum
Cracoviae in Comitibus generalibus Regni v. Marcii
Anno Dni M^o D^o XL.

Has precedens litteras Regia M^{tas} dedit Orato-
rib⁹ Sex. mi Do. Ro. Regis. qui ab eo missi vene-
rant Cracovia ad Regia M^{tem} ad Comiticia Regni
generalia quib⁹ agebant diligenter de sublatione
interdicti deq⁹ relaxatione et aperitione viae in
Silesia et Hungaria.

Similes etia litteras Regia M^{tas} ab eisdem Orato-
rib⁹ accepit. sub titulis et sigillis eorum. quae in eade
verba scriptae erant uti precedentes. solummodo
mutatis mutandis. Nam iidem Legati plenum man-
datum habebant.

Oratorum autem nomina haec sunt. Joannes de Zercozin
in Straeßin. supremus Marchionatus Moraviae Ca-
merarius Hynek de Werbua in Namieße. et Ge-
orgius a Lozan Teutonic⁹ Procancelarius Re-
gni Bohemiae

universis

Sigismundus I Rex Poloniae

Vniuersis et singulis quorum interest. plannū testaturq; fa:
 cimus qd in hīs litteris. de die deq; loco Conuentus. qui
 proxime habendus est inter nos et oratores Ser. mi
 Do. Rom. Regis conuenit. obliuione quadā accidit:
 ut qua de re ta inter illos. quā inter Senatores et Con:
 siliarios Regni nostri nominatim cautū erat. non
 ascriberetur illud. quod ascribendum postea curauim⁹
 p duobus Mensibus ante Vrsobouensem Conuentū
 libelli iniuriarū et damnorū quæ data sunt hominib;
 bus nostris. in arcem Ser. mi Do. Ro. Regis Pra:
 gensen. conscripti mitti debent: ut aliquanto ant
 sciri possint qui in Jus vocabuntur: quibus de rebus
 causas eos dicere oporteat. Hoc ipsi homines quoq;
 Ser. mi Do. Ro. Regis facere tenebuntur. ut et ipsi
 duobus ante Mensibus quā in Ciuitate nostra Vrsobouē
 Conuentus sic habebitur. libellos iniuriarū et dam:
 norū quæ acceperunt. in Arcem nostrā Cracouiē
 conscriptos mittant: quo ex nostris quoq; hominibus
 qui erunt in Iudiciū vocati. non omnino ad causā
 dicendā veniant imparati. Hoc et si in litteris illis
 per obliuionem scripta non sunt. pro eo tamen ac si
 scripta essent haberi volum⁹. Quo plus autem fidei
 tribuatur litteris hīs nostris. signo eas nostro obsigna:
 ri iussim⁹ Datum Craco^e vi. Martii Anno Dni M^o D^o xl.
 Similes hīs litteras Vniuersales oratores predicti sub
 suis sigillis et titulis Regis M^{ti} dederunt

*Instructio Commissariis a Sigismundo rege Poloe
 ad cognoscendum de finitimorum iniuriis unacu
 Commissarius Regis Romanorum . 26 Aprilis
 1540*

S Alibi dicta. Narraunt quemadmodum conveniat
 inter nos et Ser. m. Do. Ro. Regem. misisse nos anno
 superiore Glogonia Legatos de facciendis iniuriis deq;
 disceptandis controuersis. quae inter nostros homines
 et Silesios extitissent. neq; stetit per nostros. q' min
 eo tempore finis controuersis omnib; imponeretur
 Sed cum non modicos sumptus fecissem. omnes conatus
 nostros irritos eecidisse. atq; oleum et opera quod aut
 nos perdidisse cui finis potius quā aut nostros. aut no;
 streorum vitio. Id etsi molesto animo tulerim. tamen
 cum ad superiora proxima Comitia Legatos iterum
 ad nos suos Ser. m. Do. Ro. Rex misisset. ac per
 eos postulasset. ut iterum Iudices aliquos Commissarios
 mitterem. qui tandem aliquando lites istas et con
 trouersias terminarent. pro summa animorum q;
 non min; quā sanguinis coniunctione quā nobis cum
 Ser. mo Do. Ro. Rege intercedit. negare illi non
 potuim. Itaq; se ad eam rem designatos a nobis
 esse dicent. cum plena statuendi. cognoscendi. iudica
 diq; facultate. si quem nostrorum hominum ex Silesiis
 alicui fecisse iniuria constiterit. cogent cum ad fac
 ciendum. atq; mihi iustitia exequi conabuntur. Si res
 fuerit momenti maioris per voluerem nunciū ad
 nos referent

Illud omni ratione cavendum: ne per nos aut nostros
 stitisse videatur: quo minus iustitia omnibus admini-
 stratur.

Admonebunt deinde nos: qui locum tenebunt Sex. mi-
 do. Rom. Regis: ut ipsi quoque dent opera quo se mota
 omni cunctatione satisfiat nostris quoque hominibus
 de iniuriis quas eos a Slesitis accepisse constiterit.

Ac in primis illud eis curae sit: ut predones isti: ne
 grassentur: qui pub^l Regni nostri hostes professi sunt
 eodemque nostris hominibus ac inimicis de nunciare.

Si quæsitum de eis fuerit: quid spei sub sit de inducendo
 ædicto: spei non multum ostendent: sed si causæ
 omnes sublatae fuerint: quam ob rem ædictum hoc
 promulgare necesse habuimus: tu vero se non despe-
 rare: quin pro eo quanti facinus Sex. m. do. Ro. Regem
 non excusaturi simus: quin ædictum hoc antiquemus
 tantumque se id polliceri magis sibi de nobis posse di-
 cent: quod tota iurisdictionis nostræ facta sit.

Lotemini: eo loca causas omnes proferre: quibus adducti
 sumus: ut ædictum hoc promulgaremus: atque ad eas
 quæ sunt excusatae coram Sex. m. do. Rom. Rege
 has quoque res adducant.

Quod per Viennam quoque cum esset antea libera cum mer-
 cibus proficiscendi facultas: mercatoribus nostris ex
 Italia redeuntibus: ea præcisa est: cogunturque de viis
 itineribus magno cum sumptu et difficultate merces suas
 vehere.

Quod cum maiores nostri non meritiore impensa templa-

extra mœnia Civitatis Wratislavie edificaverunt. cuius
patroni semper erant Reges Polonie. et non relata
ad nos ausu quodam temerario Wratislavie templum id
demoliti sunt quia ex re multum iniuria et contumelia
ad nos pervenisse interpretamur.

Quod evidentiarius. S. Petri apud omnes Christianas
gentes solui consueverit. atq; is in provincia Gnesen
a Sanct. mo Domino nostro pro Regni defensione do-
natus nobis iussit. Silesia solvere et recusant. Civita-
tem ex re illorum sit tributum hoc dare. quandoquidem
propugnaculum quoddam. et autem murale Silesia Regnum
est nostrum: ut illius plurimum interfit integrum id ab
hostium impetu conservari. cum nihil nobis separatim a
Silesia accidere queat.

Capitula fœderis. iuxta formulam a Sec. mo Do. Ro. Regi
conscripsum constituent: atq; ius habebunt addendi et
minuendi suo arbitratu. ita ut Regni nostri rationibus
conducere maxime existimaverint.

Statuendi tamen confirmandi q; et robore addendi his
de quib; conveniret penes nos potestas esto. ad nos Ca-
pita confederationis mittantur. nostraq; auctoritate
confirmentur. Nam et eos qui vice Sec. mi Do. Ro. Regis
Judices istis erunt. idem facturos non dubitamus.

Si de domino Kunia facta erit mentio. in eandem sen-
tentiam respondebunt. in qua responsum est. Sec. mo Do. Ro.
Regi. q; petendi ille iusta causa non habeat. q; neq;
Consiliarius neq; nuncius noster fuerit. neq; de ma-
trimonio nostro quidquam ad eum pertinerit. ac in-
differet se quidem sermonibus nonnullis cum Ill. ma

olim domina parentis Ser. ma Coniugis nostra: sed quae
 pollicitus est coram nichil praestiterit: neque ut ma:
 xime voluisset prestare potuisset. Fieri posse ut promissis
 eius adducta Ill. ma Princeps ac fidei illi habens
 dederit illi litteras: sed quae pondus habere non possent
 nisi secutus rebus quas promiserat. Cum autem irri:
 ta ceciderint promissa illius, nulla est obligatio.
 Nichilominus Ser. ma Coniux nostra ex mera libe:
 ralitate sua datura se illi dono certa summa re:
 cepit. Quam illius benignitatem cum contempsisset
 vicissim ab ea contemptus est. Ne tamen factum illi sibi
 putet iniuria: non recusat Ser. ma Coniux nostra
 quin si ita visum sit domino Cunctis in sacro Romano
 auditorio causa haec disceptetur.

Plempotencia Commissariis ad
Conuentum Wschonensem

Cum inter nostros et Sex. m. do. Ro. Regis homines
 multae iniuriae in hoccesserint. multaeq; controuersiae
 extiterint ut periculum esset. ne neglecta mihi foem.
 tilla. nisi mature promissum esset. magnus aliquod ex.
 citaret incendium. Visum esset nobis. et Sex. mo do. Ro.
 Regi cum primis opportunum id esse remedium ad lites
 istas et controuersias tollere. ut utriusq; Iudices de.
 legerentur. qui de iniuriis istis deq; controuersis
 cognoscerent. atq; ei res locus est in Cuiusdam nostra
 Wschonem constitutus. dies vero dno Gallo facere.
 Cum autem spectata sit et probata prudentia. aequitas
 et integritas Sincerritatu vestre. eis potissimum
 promittimus hanc imponenda duximus. et presentibus
 imponimus. iniungimusq; et committimus ut ad praefi.
 nitum diem Wschonem praesto adsint. dataq; libera
 facultate et si quibus opus fuerit fide pub. ca. quem
 saluum Conductum vocant. omnibus iniuriis persequi cau.
 samq; dicere cupientibus eisq; in sui presentia ad.
 missis. ac querelis eorum exauditis peruestigataq;
 diligenter ex his quae fuerint utriusq; proposita
 rei veritate. Controuersias. aut per concordiam si
 fieri possit transigant. aut per decreta sua senten.
 tiasq; diffinitivas decendant et terminent. atq; id
 quod aequitatis. iustitiae. bonaeq; vicinitatis rectum est.

ratio postulauerit, remoto quouis favore, et odio atqz
 omni affectione sublata Deo tantum pre oculis habentis,
 unanimi consilio et suffragio eundem. mi. Do. Ro. Regis
 Commissarius statuunt, pronuncient, decident, quod
 ad rem Sincere, ^{bus} vestre plenam et omnimodam fa-
 cultatem potestatemqz damus presentibus et concedimus,
 quidquid per Sincere, ^{tes} vestras de consensu Sec. mi.
 D. Ro. Regis delegatorum Iudicum constitutum fuerit;
 quod quidem ad restringenda alia atqz ad pacem
 amicitia, tranquillitatem inter finitimos confer-
 uandam pertinuerit, Id omne ratum, gratum, et pro-
 batum habetur, atqz ut ubiqz locorum in di. hominibus
 nostris sancte inuolaturqz obseruetur ac debite ex-
 ecutioni tradatur sexio mandatur, quando hoc
 ipso facturum se Sec. mus D. Ro. Rex in suis di. ho-
 nibus promisit. Dat. Cracouie xxii Aprilis
 M^o D^o xl.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Hieronim Rotario Summi Pontificis
 oratori ex Polonia digresso

M Ag. ^{ce} Sincere nobis dilecte. Non est nobis dubium
 quin teneat S. tua memoria quae se isthic de Annalis
 in rem nostram actura nobis receperit. Ac id aliquid
 ab ea profectum esse confidimus. Ita enim nobis de studio
 in nos S. tua persuadent, nihil curae diligentiae,
 et laboris pretermisura in dimidia saltem Anna-
 tarum reliqueqz pecuniae quae a recens factis Epis

istuc transmitti solet pro Regni nostri necessitatibus
 impetrandi. Nunc accidit ut mortuis aliquot in
 Regno nostro Episcopis alii sint nobis in eorum locum
 nominandi. Quare hortamur S. tua atqz ab ea po-
 stulamur det opera ut quidam pecunia e Regno
 istuc exportare lenientur, eius dimidia partem
 pro necessitate Regni nostri relinquere hic possint.
 Nam si antea periculum nobis impendebat Valachia
 per Turcas occupata, nunc multo maiori vere-
 samur in discrimine cum et Hungaria Regnum
 alterum non nostrum modo ditionum, sed et totius
 Christiani orbis propugnaculum in ancipiti esse vide-
 tur: periculumqz sit ingens ne utraqz ex parte vi-
 cimos Turcas habeamus. Quare quantum potest
 tantum contendat, et elaboret S. tua, ut San. mus
 D. nostre perspectionis iis in quibus versamur periculis,
 et eius quae nunc et quae postea erit eadem de ea
 pecunia offerenda dimidia partem perpetuo no-
 bis condonet. Nos vero et Sancti eius hoc nomi-
 ne multum debebimus et ex ea S. tua gratos nos
 et memores praestabimus. Datus Vlnae XVII No-
 vembri M^o D^o XL.º

Oratio domini de Grannela Ora:
toris Coesarei in Conuentu Vormati:
ensi 25 Nonembris 1540 die
Sanctæ Catherine

In die sanctæ Catharinæ conuentus est rursus ad
postulationem dominorum presidentium. Ibi dominus de
Grannela literis et mandato Cesaris recitato in
hanc fere sententia verba fecit.

Constare vobis satis iam opinor. Re. mi. Ill. mi. Specta:
biles Mag. ei. et. Domini. de indicto hoc celeberr:
mo Conuentu a Cesarea M. le. et q. non tantum in du:
bitata hac voluntas sit Imperatoris. ut in hoc orna:
tissimo cœlu tot doctissimorum et ornatiss. morum virorum
omniū ordinum. et Statuum congregatorum. de causa
religionis. de resarcienda concordia et pace pub. ca
agatur. sed etia q. diligentex prius examinata et
deliberata hac controuersia referri postea ad pro:
ximū iam indictū Conuentū debeat quidquid. ab
utraqz parte conuentu et decretū esset. Equidem
dementiss. mus Cesar. cui I. iussu. et nomine max:
bie in initio orationis ego hac excusatione
absentia suæ Cesarea M. le. referre: vehementer
quidem exoptat huic presenti Conuentui in
propria persona interesse: sed imperii curis
et huius domesticis procellis et fluctibus negotiorum
impedita fuit. et Ser. mus Rex Ferdinandus fr

Caesaris M. his eius qui et antea in Haguenfis factio.
 nibus aliqua partem bonorum negotiorum ex volun te et
 mandato Caesaris M. his in se recepit ac sustinuit non
 gravatim ea simul ad tractatione huius cause hic
 apparuisset: si non eius Regia M. tas ad necessaria
 certagz quoda negotia extracta et obligata modo
 esset. Cum autem Caesaris M. tas michi de manda
 verit, ut in vices eius euamplissimis et honestis
 mandatis modo exhibitis et recitatis succedere debem
 non licet vlla iusta ex causa elarguantur impae
 sim huic negotio Caesaris auctoritatem defugere.
 Incredibile vero est quanto studio, et quanto Ger
 mano amore erga Germaniam Caesaris M. tas flagret
 summe exoptans illa his diuturnis etiam inuetera
 tis dissidiis ac discordiis in Ecclesiis et resp. eas
 palam grassantibus liberata. Nec michi de vobis huc
 destinatis et congregatis vllum est dubium, quin notum
 vobis sit et quisqz vestrum penes se diligenter expen
 dat animo, in quanto discrimine et periculo res
 et causa religionis collocata, et qua vehementer
 opus nunc sit necessaria et stabili reformatione
 Ecclesiarum. Quod cum ita sit, nichil perinde decere
 vestrum officium existimabilis quia ut his presentibus
 malis prius et Christianis consiliis catur obuia, et
 simul precludatur via ne latius se expandant, et maio
 ra fortassis incommoda in dies accumulentur.
 que modum cuius in exorto incendio Cunitat, quibz
 ex cunctis deest operas suas ad illud extinguendum
 conferre: Ita nos etiam hoc tempore in primis deest
 manibus pedibusqz contendere, ut hoc commune
 incendium extinguatur et resarciatur pub. ea hac
 concordia, pax et tranquillitas quae quidem ad

rem cui imitari vos debeat hic turbatissimus status et
dissipatio rerum pub. earum, tum vero maxime singulo-
rum vestrum animi accendi atque excitulari debent
partim pietate ipsa partim sacro sanctae fidei zelo:
partim charitate in res pub. eas. Romulo obsecro hoc in
loco vobis ob oculos et cogitare saltem quantum adeo
malorum et communium calamitatum ex eiusmodi discor-
diis et dissensionibus in tota usque Germania exor-
tu sit et permanuerit. hinc enim illae cedēs sunt, tot
funera, et quod omnium miserrimum, profligata est re-
ligio, extincta charitas, et decus omne veteris et
Calbo ex Ecclesiae. Nec quisquam est ita felici ingenio
tantaque ubertate orationis praeditus, ut haec mala om-
nia enumerare queat. Germania evanescit, et religio-
nis, et fidei, et deuotionis, et omni virtutum generis lau-
dalissima semper fuerit et tot iam mala et calamitates
per annos nunc aliquot subinde exorta sunt, summe
dolet hanc ita degenerasse, et bonum omnium Germa-
niae aut bonum haberi. Et profecto, nisi presenti et
opportuno aliquo remedio huius malis omnibus succu-
ratur: non sic Coccyas nubes quae calamitas cala-
mitatem trahet et accumulabit.

Cui ergo Caesaris M. tas de controuersia religionis et
fidei nostrae hanc amicabilem et Christianam collo-
cutionem ad inquirenda veritatem ad gloriam
Dei instituerit, optandum plane est, ut afferantur huc
animi non occupati cupiditate inanis gloriae et altere-
cationum: sed Christiani moderati, habentes in conspe-
ctu Christi ipsius crucifixi. Nec dubitare, quin Chri-
stus ipse saluator noster expansis brachiis hoc ipsum
a nobis omnibus petat, idem rogat et precatur
Supremus Pontifex, augustissimus Caesar noster et Rex

Ferdinandus. Itaqz per viscera misericordiae per
passionem Christi per auctoritatem Imperatoris ob-
testor. ut tunica domini undiqz lacerata atqz discis-
sa refarciatis: memores q. nominis Christiani in
sacro sancto baptismate sortiti et militae huius na-
tionis Germanicae vestrae. Quidquid enim malorum
post hac et in posterum propter obstinatum animorem
et conceptarum opinionum non restaurata concordia
eveniturum est. totum hoc quidem vobis ut auctoribus
imputabitur. rursus vero si vos sancte si modeste si
sobrie in hoc presenti et maximo negotio gesturi
estis: primum Deo et Ecclesiae rem longe gratius ma-
gius prestabitis: Deinde Caesaris M.lem summa vobis
clementia et benignitate deinceps ma' reddetis.
Et Caesaris eius M.tas dabit opera ut ad proximam
in dictum Conventum extrema manus huius negotii
imponatur. Reliqua quae ad moderationem huius
contentionis spectare videbuntur in processu
causae dicentur.

Dixi.

Oratio Rmi domini Archiepi Feltren
Legati Apostolici habiti in colloquio Vor-
matienſi die octana Decembris ad verbum
ex ore dicentis excerpta

Dominus et ſervator noſter Jeſus Ill. mo Dominus R. di
Mag. et ac Nobiles viri. fratres et maiores obſervan. mi
Dominus in qua et ſervator noſter Jeſus Chriſtus ob in-
menſa erga nos charitatem Deus homo factus. cum
ad patrem omnipotentem exiret. nemo pro his qui
crediderunt. ſed etiam pro his qui credituri erant
preceſtus eſt ut omnes unus eſſent. ſicut ipſe in patre
et pater in eo. Mandaturq; novum hoc dedit diſcipulis
ſuis ut invicem diligerent. ea re omnes cogniturus
eſſe q; eius ^{eſſent} diſcipuli. Nilq; frequentius coruſ auxi-
lus inculcavit. quā mutua benevolentia mutuaq;
charitatem. Vas etiam electionis Paulus docuit nos
ante omnia habere charitatem. q; ea ſit vincula
perfectiōis diligere proximum ſicut ſe ipſum. et q; in
hac omnis lex compleatur: et q; in quibus non exerce-
atur charitas. illi aberrantes in vaniloquio con-
vertantur. et tanquam ad ſonans ad omne opus bo-
num utiles reddantur.

Huius precepti fratres et domini amanti. mi. ſi me-
mores fuiſſem I: profecto non tot diſſenſiones
non tot contentiones inter nos exorta eſſent.
non eo turres proceſſiſſet. ut a mutua charitate et
benevolentia diſcedentes. in aperta. maſ inimicitias
et acerbiffimas contentiones incidiffem I: Non bella

remissima suborta fuissent detestandaq; clades: nec
 vero tot animorum Christianorum dissidia nobilissi-
 ma hanc provinciam in eum statum deduxissent. ut vix
 illa agnosca qua ante annos xx^h videra. Cum igitur cala-
 mitati opem ferre cupientes nonnulli Romani
 Pontifices nullis occasionibus nullis precibus nullis
 ad Conventus Germaniae missis legationibus hoc
 efficere potuerunt ut haec dissidia religionis tolle-
 rentur. Paulus autem sextus Pontifex Max.^s
 indicto ad Vicentiam libero et Christiano Concilio:
 illucq; missis Legatis nihil proficere potuit. Cum
 enim illi duos illic Menses expectavissent et pauci
 admodum advenissent: Concilium in aliud tempus
 et locum revocare conatus est. Ea tamen mente ut
 illud presente Caesaris M^{te} celebraret. Nuper enim
 vero Carolus quintus Imperator inickissim⁹ hoc
 Christianum colloquium veluti praecursorem quendam
 Oecumene Ratisbonens^{is} Conventus instituit ut salutare
 aliquod et medium morbo huic nimis inveterato
 afferret hic ut Sacrae Romanae Ecclesiae primo
 genitus et obediens filius et propterea ipsius
 questor vocatus maxime optans hanc nobiliss^{ma}
 Provinciam pacatam et piissimam matrem suam agno-
 scere voluit. Mandante idcirco michi Summo
 Pontifici ut vobiscum hic adessem utq; ad ea quae
 pacis et reconciliationis essent hortator essem.

Responsum domino Feltren datum nomine
vtriusq; partis per doctorem Iacobum Mogun:
nensem Scribam

R^{me} Domine Illustris ac Mag. eus Sacra. Ma.
Cesarea. Mis oratore et Commissarius: item R.^{di}
Generosi Nobiles Spectabiles et clar. moru Rema.
pw Electores ceterorumq; Principu Consiliarii
hic presentes audierunt R.^{da} D. nro vestre
orationem. sane grauem. pia Christiana et
libenter audierunt. Et ob ea causa q; exhortati
sunt ne desint suo officio. ipsi pollicentur vicissim
et se exhibebunt ut videantur quosisse gloriam Dei
et ea quae faciunt ad pacem et tranquillitatem
Christianam. et ita se exhibebunt. ne videantur
desuisse officio suo.

Annus domini
. 1541 .

Anno isto non fuerant Comicia in Regno acta
Et Rex tunc Vilis morabatur

sum d. 1421

A

Sum d. 1421

Sigismundus primus Rex Polonie
 Alberto Duci in Prussia Marchioni
 Brandenburgensi

Illustris Princeps nepos noster char. m^r. Ut proscriptiois (De-
 cretu) a Caesare M^{te} induci possit et antiquari non
 minori nobis atqz Ill^{te} vestrae curae est. neqz em^o magis id
 illius qz nostra interesse videmus. ut id primo quoqz tem-
 pore fieri queat. quare deliberatu nobis erat ad Caesari-
 am M^{tem} aliquem hac de causa legare. Sed quonia) vere-
 bamur. ut tempore venire possit. cum ante dieb plus de-
 cem cepta sunt Comitia haberi. quae ne prius absolue-
 rentur. qz noster eo nunctius perveniret. periculum esse
 videbatur. Litteras ea de re scripsimus ad Caesarem.
 et Romanoꝝ Regia M^{tes}. et alios nonnullos. quas
 Ill^{is} domino Georgio Marchioni fratri Ill^{is} vestrae
 Nepoti nostro char. mo dari iussimus. quod si is abesset
 per nostru eas cubiculariu. reddi iis ad quos scriptae sunt
 mandavimus. Recte sibi de nobis pollicetur. atqz etia
 de Sepp. mo filio nostro Ill^{tas} vestra. non modo non esse
 nob impedituros illam in his quae legitime fuerint per-
 ram constituta. sed auctoritate nostra Regia. et rata illa
 habituros. et si quis contra ea venire ausus erit defen-
 sos. ac vter alteri superstes futurus sit. solius est Dei
 iudiciu. Sed si Ill^{te} vestrae. cui longam incolumita-
 tem optamus. primsqz nobis. humanitus aliquid acciderit
 nihil est. quod de nostro. erga Ill^{is} vestrae Coniungem et
 liberos suos animo dubitet. Nos officio nostro Principi

fundatazio nulla sumus in re defuturi. Nam hoc quod scribit Ill. tas vestra nobis firmiter est persuasum. nihil enim nisi legitime et officiose factura atqz omni diligentia promissura. ut suorum rationibus ita consulat. ut nihil interea de Jure nostro. successorumqz nostrorum detrahat.

De die quam finibus regundis præfinimus sententia nostram nobis mutare integrum non est. absentibus nunc Magni Ducatus Sui nostri Senatoribus. de quorum consilio diem. Sunc statuimus. Simul atqz vero si reuerſi fuerint. cum illis una deliberabimus. possit ne alius dies paulo aut celerior. aut tardior finibus regundis constitui. Quod si illis ita visum erit. faciemus. Ill. tam vestra certiorum. Sin autem nihil mutandum existimauerint. nos quoqz in sententia permanebimus.

De Elbingensibus nihil aliud qz seruari pacta volumus. in quibus expresse cautum est. eos tantum a Dominis suis. recepti posse. qui biennio. ante proxime gestum bellum se subduxerint.

De portu quoqz navigandi clare prescriptum est. libera esse. per eum debere navigandi potestatem. citra ullam exceptionem.

De profugis credimus nos quidem mandasse suis Ill. h. m. v. ut ne recepti eis darent. verum dominis eos suis restituerent. An autem dicto illi audientes fuerint. dubitare nos fecerunt. frequentes postea nostrorum de colonis suis relictis querimoniae. Porro non diligentiores futuri sint officiales Ill. vestrae. in mandatis illius exhauriendis. quam adhuc fuisse videntur. res ipsa declarabit. et nos et Ill. tas vestra magna erimus. utriqz molestia liberati.

De annona nihil aliud qz id in pactis est postulamus. quibus ut satisfiat æquum esse censemus. De moneta. quæ scripsit Ill. tas vestra. ea in Comitiis. quæ proxime interius nostræ Prussiae habebuntur. cum eorum Consiliariis

communicabim⁹ ac eorū hac de re sententia cognita nostra
quoq; Ill. ti vestra aperiemus.

De appellationibus a quibus ad quos eas fieri, et Legibus cau:
tu et moribus receptu sit, neq; nos ignoramus, neq; v.
Ill. tem clam esse putamus. Sed Gedanensium tamen causa
quemadmodu se habeat scriptis ad eos litteris cognoscemus
quibus etiam ut Ius dicant subditis Ill. tis vestrae. His
quas illis mittim⁹ litteris mandamus. Bene valeat Ill. tas
vestra, et sit felice. Datu⁹ Vilnae xx Die Mensis Janu:
arii. Anno domini M D xl. Regni vero nostri xxxv.

Sigismundus primus Rex Polonie
Consiliariis Ducis Prussie

R In di. Generosi. Nobiles. famati sincere et fideles dilecti.
Quae de appellationibus queruntur S. et f. vestrae, et
si quid de his et legibus cautu, et moribus est receptu.
Neq; ipsi ignoramus neq; S. et f. vestras clam esse existi:
mamus. Scripsim⁹ tamen ad Consules Gdancu subditos
nostros, ut hii dent opera, ne quis iuste de non administra:
ta sibi iustitia per eos, coram nobis queri possit, et quemad:
modu causa ista se habeat nobis perscribant.

De re monetaria scripsimus copiosius Ill. ri. Principi Domino
Alberto Duci Prussiae nepoti nostro charo, mo⁹ S. vestrae
Domino, totuq; negotiu ad proxime futura Comitia
Terraru nostraru Prussiae reuocimus. Quod proscriptio:
nem attinet, de ea abroganda ad Caesarem et Romanoru
Regias M. tes accurate scribi litteras iussim⁹, quibus
profici aliquid posse speramus, ubi omnia S. et f. vestra

ex his quæ ad Ill. m^o Principem et Doctorem scripsim⁹.
cognoscent. Datus Vlnæ Die Mensis Ianuarii M. D. Xli^o.

Legatio à Sigismundo primo Rege Poloniæ
ad Conuentum Terrarum Prussiæ data Paulo
Plothowskæ Ep^{to} Varmienⁱ

Salute dicta et gracia Regia ac fidei litteris oblatis Ora:
tor in Sancta sententia verba faciet.

Cum toties iam admonuerit S. M. tas Regia de periculis
et discriminiibus quæ non Regno maiora q̃ ipsis Prussiæ
terris impendent atq; vna rationem vt inirent D. vestra
postulauerit qua communia pericula communibus et con:
iunctis viribus propulsari possent: Sat mirari non potest
nondum ea se persuadere potuisse quæ non ad primata vlla
S. M. tas emis, sed ad pub. ca Terrarum istarum utilitatem perti:
nere videntur. Quid enim aliud proximis superiorib; Comi:
cibus effectus est q̃ in hac Mensis Maii Comicijs extracta:
est de rebus tantis consultatio atq; id prophæcia quod quibus
litteris conuentus edicebatur ea paulo sunt seruis reddita:
quam quidem excusationem accipit Sacra M. tas Regia q̃ veru:
tur tamen si diutius cunctatus sit ne quid ex eo cum reliquis
ditionibus eius M. tas tum terra istæ Prussiæ detrimenti ca:
pian. Non enim et maiores motus indies existunt ac in:
gentes apud vicinos procellæ tempestatesq; excitantur.
Qui sit Regni Hungariæ status notus est quæ vt a mi:
disseri pluribus oporteat. verendum est ne pro dolor illud
eueniat quod dixit veritas. Omne Regnum in se diuisum
desolabitur. Quod sacrum arma Turcarum quicun:
runt factus est id tum quod serius Cesar de morbo Ser. mi

Regis Joannis redditus erat certior. tu q. minus commo-
 du fuit anni tempus ad arma capiendā. in ea vero quæ pro-
 xime impendit æstate. magni sunt in Hungaria motus
 expectimendi. De qua si quid factū sit. quod Deus omen
 avertat. quis est qui non videat. quantum inde sit ad omnes
 S. M. tas Regiæ ditiones periculi redundaturū. Neq. vero
 ex sola illa parte Regno est metuendū. Sed multo ma-
 gis etiam ex Valachia. in qua cū occisus nuper sit Satra-
 pa. qui fuit a Turcarū Cæsare collocatus. gravem sibi terræ
 illa Cæsari iram conflavit. quæ cū ab Hungaris nihil pos-
 sit hoc tempore presidii expectare. quorū nimio plus impli-
 cata nunc sunt negotia. neq. aliunde spes aliqua auxi-
 lii ostendatur. facile quibus perspicere potest. eos ad Tur-
 carū impetus sustinendos pares non esse. ita ut grande sit
 periculū. ne pro Valachis Turcas iam vicinos habeamus.
 Quæ cū minime contemnenda videantur. etiam atq. etiam
 sortatur D. vestras Sacra M. tas Regia. ut ne expectent
 quoad in terras istas Russici Turcæ impressionem faci-
 ant. s. dū abest adhuc paulo longius periculū. via et
 rationem excogitent. qua coniunctis cū Regno viribus p-
 pelli queat. Non est quod expectiment D. vestra ipsas per
 se Regni vires sufficere ad finis. contra tam potentem.
 totius Christiani nominis hostem tuendos. et impetū illius
 reprimendū. Est hæc quidem divina vis. ut nullo armorū
 et exercitus terrore opposito. nullis collatis signis. quamlibet
 etiam et fortis et numerosas. copias ad interventionem dolere
 possit. tantū abest. ut parva manu idem efficere. nequeat.
 Sed si quis ipsas per se vires humanas expendat. nullæ tan-
 tæ sunt vni alicui Principis Christiani. quæ saty esse pos-
 sint. ad frangendū Cæsari Turcarū potentia. et ad ea
 quæ impendent ab eo pericula propulsanda.
 Quod si itaq. ipsa M. tas Regia. omnes Regni sui opes.

mune sibi suffecturas arbitratur ad fines contra tantos
 hostes tuendos. Considerent in D. vestra quid futurum esset
 in terris istis Prussiae si solis illis quod Deus omen obruat
 Regni destitutus tanta esset vis tantus hostium impetus exci-
 piendus. An non conducibilis multo ^{est} integris Regni vi-
 ribus suas ut ^{est} cunctas vires terrae istae coniungant et foris
 potius bellum gerant si necessitas postulet q^z ut de aris et
 focis de fortunis omnibus de vita deniq^z ipsa ultimum in
 discrimen vocentur. Est in ore omnium Imperatoris cui Idam
 factum qui quos oratione non poterat; vatro quodam consilio in sen-
 tentia sua pertraxit. Duos enim in conspectu omnium consti-
 tuit equos fortem unum et validum infirmum alterum et imbe-
 cillum. Ac validi quidem illius caudam ab imbecillo sen-
 paulatim carpi: infirmi alterius a iuvene qui fuit in se-
 qui robore universa simul conculci iussit. Ac senis quide^m
 confectae manus dum singulos pilos extrahunt nullo mo-
 do ministerium sunt executae. dum interim robusti illius
 adolescentis dextera universa simul caudam euellere cu-
 pientis irritum se labore fatigat. quid aliud hoc exemplo calli-
 dus Imperator significare voluit q^z coniunctas multorum vires
 etiam a potente hoste non facile superari. Quod si multo
 aliis imbecillior partes aggrediatur et singulas prorsus provin-
 cias subiugare sibi contendant multo citius voti potiturum.
 Neq^z dissimile fuit illius factum qui cum octoginta filiis relictis
 ex corpore diversorio aeterna sibi in domum migrandum esse
 videret. saculorum fasciculum in medio poni et ut eum ordine
 singula frangere conarent^r iussit. quod cum eorum nemo
 quolibet validus et robustus prestare posset. Senex ipse
 iam capillaris omnibus corporis viribus destitutus. alte-
 rum quodammodo pedem in cumba Cesarionis habens accepta
 singula iacula facile confregit atq^z hoc illos exemplo admo-
 nuit. ut semper inter se coniunctis essent voluntatibus et

viribus ita enim inuictos fore. Disiunctos vero et dispersos neque
 mutuo se iuvantes cui suis eos prædæ opportunos futuros et
 facile sub hostium impetuum subiunctos iri. vel his itaque exemplis
 provocari De vestras oportet ad coniungendas terrarum harum
 Prussiae cum Regno vires. Neque est quod existiment aliquid Sac-
 ratione iuribus et privilegiis suis derogatum iri. Nam ut una
 Serrando non facit verum ut est in proverbio ita si semel ali-
 quis de iure suo concesserit nonnihil magis adeo vel amore
 erga Principem suum vel publica necessitate cogente quod quod
 ius suum desertum velit non statim ius et privilegium suum amisit
 se dicendus est. Deinde vero verum est illud quod dici consue-
 nit. necessitas frangit legem. omnes leges omnia iura et pri-
 vilegia ad utilitatem Reip.^{ae} referri oportet. quæ si mordicus
 retenta, damna datura sunt. concedi aliquid de Jure quandoque
 præstat. Nemo enim leges legum causa salvas esse vult. sed Reip.^{ae}
 Itaque in bene institutis rebus publicis viri quique prudentes. ni-
 in pace quidem iuribus, Privilegiis, consuetudini. In bello soli
 utilitati parendum esse consueverunt. et semper ad novos casus
 temporum. novorum consilioz rationes accomodaverunt. potius
 est pro una vice de Jure suo nonnihil concedere. quam nimia tu-
 endi illius pertinacia non modo de Jure et Privilegiis. ve-
 rutiã de fortunis omnibus de incolumitate de vita denique ipsa
 in dubium venire. Cum igitur De vestrae perspiciant non iam Re-
 qui solius verutiã harum Prussiae terrarum rationes postulare
 ut commune incendium communibus viribus restinguant ut
 omnes opes suas et copias cum Regni opibus et copiis terræ istæ
 coniungant. si qua maior vis quam procul Deus avertere dignetur
 Regno impendere visa fuerit. Sortatur Deus vestras Sacra-
 Mentis Regia atque ab illis postulat. ut inter se consilia commu-
 nificent ac rationem inveniunt. qua unitis viribus hostis im-
 manitati potentiaque resisti possit. Confideant De vestra. cum
 si quid huic terræ acciderit omnes Regni opes ad eam turn-
 dam

conuertantur an non æquum sit parum illi gratiam referri
 si potentior id hostis adortus sit quæ cui in impetu suis Regni
 viribus propulsare possit? Iniquum certe foret ac impium eos pe-
 riclitantes deferere quorum sæpe in tuendis terris his strenua
 D. vestrae op^{es} atq; opera v^{se} sunt. Deinde vero Regi suo et do-
 mino non adesse de Regno deq; fortunis omnibus dimicanti:
 Cogitent D. vestra quæ id a virtute omnium nobilitateq; futurum
 esset alienum quare ut in ea sententia inclinent. Sortatur Sacra
 M. tas Regia ut coniungendas suas cu Regno vires conseruant
 si quæ ferat necessitas.

Neq; hoc dicat aliquis non habere terras has unde subsidii ferant
 aliquid: cum ex omnibus provinciis quæ subsunt S. M. ti Regiæ
 non sit alia vlla quæ belli nequeis magis abundet. Multo mi-
 nus autem audiendus est si quis non tanta adhuc vigere ne-
 cessitatem dicat ut aliquid a D. vest^{is} y contra iura et consue-
 tudines terrarum istarum sit postulandum. Potest enim hoc de
 Regno deq; terris^{is} dici. Tunc tua res agitur paries cu proxi-
 mus ardet. Cum itaq; omnis undiq; vicinia bellorum incendiis
 ardeat cu tota Valachia per magna Hungariæ pars in Turca-
 rum potestate sit. num expectandum est. dum in Regno ipso
 Poloniæ Turcæ se immitant. Atq; fera tum futura esset de
 propulsando periculo consultatio. Aliquanto enim ante dum in tran-
 quillo res sunt providendi oportet ut ne quid impendentes pro-
 cellæ et tempestates calamitatis adferre possint. quod si
 tuta etiam essent in Regno omnia non ignorant tamen D.
 vestra quæ non desunt in ipsa Germania qui terris istis
 Prussiæ insidiant: quorum nefarii conatus ut prohiberi queant
 vel hoc solo nomine quæ maxima conferri pecunia opus
 est quæ ad omnes subito casus scribendi militi facultatem
 suppeditare queat.

Tenent procul dubio memoria D. vestra cu esset non nihil
 in terris istis pecuniæ collectum quanta fuerit eius utilitas

quo tempore de Regno Danica dimicabatur. cuius rei
nisi missa esset ea in subsidium. fortasse minus ferendum vici-
ni terrae istae fuerant habiturae. quo tempore fecit Sacra
M. tas Regia. ut ex suo. etiam fisco aliquot millia in subsi-
dium Regi mitteret. quo possent terrae istae in tuto conservari
et nunc itaqz. danda erit opera ut quod maxima pecunia con-
fici queat. qua liceat impendentia pericula propulsare.

De moneta egit S. M. tas Regia per Oratores suos cum Ill. us D.
Dux Prussiae. cuius responsum D. vestris descriptum mittit. atqz ab
illis postulat. ut collatis inter se consiliis. quid porro faciendum
sit S. M. ti Regiae significent. Nam quod visum est D. vestris
quod quidem ex usu terrarum istarum esse possit. S. M. tas Regia
non gravatim est factura.

Gravate fert idem Ill. us Dominus Princeps Prussiae a suo
tribunali. ad S. M. tem Regiam nonnunqz provocari. Non igno-
rat S. M. tas Regia in re feudi ita esse constitutum. ut a vasallo
ad D. Feudi semper appellare liceat. multoqz id sibi gravior
esse ferendum censet. de auctoritate sua non parum detrabi.
per Ill. mu Principem dum prohibere conatur cuius Ill. ne
qua fiat a se ad S. M. tem Regiam quae est superior dominus
appellatio. sz nihil tamen de tanta re statuere vult ipsa M. tas
Regia. nisi prius D. vestrarum sententias exploratas habu-
erit. A quibus postulat. ut pro fide quisqz et officio suo
quid ea de re sentiat libere dicat. et quod aut omnibus uno
ore. aut maiori parti visum erit de eo S. M. tem Regiam
D. vestrae reddent certiores.

Quae autem de re monetaria. deqz appellationibus scripsit
ad S. M. tem Regiam Ill. us D. Dux Prussiae. ea ita ut
scripta sunt ad me misit. ut ea vestris D. legenda darem
A quibus consilia conferri cupit. quid sit Ill. cuius litterae
respondendum.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Paulo Plotowski ELto Varmiensi

Venerabilis deuote nobis dilecte. quandoquidem iste mos est
 terrarum nostrarum Prussiae ut Margemburgi, et non alibi Conu:
 tia habentur verno hoc tempore. nisi legitimū aliquod impedimen:
 tu occurrat, Margemburga D. tua proficiscetur legationem
 nostram obitura. et non Grandentium atq; ad ea quae in in:
 structione conscripta habet. addet etiam haec quae in secunda pro:
 sentibus inclusa D. tuae conscripta mittimus. ante eū qui est
 de moneta articulu. fact. pro gratia nostra. et fide atq; officio
 suo. Vilnae. xxv. Aprilis. Anno M D. xl.

Et si autem S. M. tas Regia pro conseruando in Regno
 Danicae Regis. et pro harum terrarum securitate et pace stabili:
 enda. plurima supra id quod ex his terris collectu fuerat
 superioribus annis impendit. nibilo tamen pecunis nouissimae tri:
 buta pecunia in usus harum terrarum. si qua ingruerent nece:
 sitas. in thesauro reposita habet. cuius eū vidisset calculu. eaq;
 esse summa. quae expectationi M. tis cuius. et pro imminenti b;
 propulsandis periculis longe ex aequo non responderet. quo
 illa ad reprimendos incursus fieret auctior pro sollicitudine
 quae gerit in subditos suos omnes prospicere illis cupiens. fore
 necessariū existimauit. priusq; hostis fores pulset. ut iteru
 non exigua colligatur pecunia. quae reposita accideret.
 unde in omnem euentu. si qui motus subito hostiles senti:
 rentur. maturis atq; oportune milis conseribi. et a finib;

inimica manus propelli longius posset: cum hoc modo sint
 tempora in quibus non sit tutum Christianis necum infidelibus
 credere: quando inter ipsos etiam Christianos reperire licet
 qui non quod iustum est sed quod quovis animo sibi reddere pos-
 sint vel dolo vel armis appetant. Neque tunc prodesse pro
 comparando belli necno consilia quoniam postea obsideret bo-
 stis. Porro ne quis causari possit ob id hoc tempore non con-
 venire ut in comune quid exigi deberet eo quod modo rerum
 ad victum pertinentium penuria esse dicatur. Is perpendat maio-
 rem futura indigentia si quis hostis imperatoris oppletaqz suis
 horrea circumveniat. Neque est quod dicatur semel atqz ite-
 rum tributum esse peccuniam quando quidem a multis annis duriora
 et magis periculosa non fuerunt tempora quod cogit necessi-
 tas leges cobibere nequeunt. Sacris est temporibus qz seorsum
 futuris prospicere cum praesertim ingens nunc sit in Hungaria
 Turcarum exercitus qui periculum est ne Buda iam sit potius
 quam si semel quod absit nactus fuerit non facile sibi eripi
 patietur ac magna essent habituri Turcae ad res contra
 Christianos benignendas et ex sententia sua conficiendas
 opportunitatem. Neque tam Regnum qz terra ista Russia ma-
 gnum discrimen effugere possent quod et in Valachia alter-
 ram iterum Palatinus est interfectus et restitutus a Caesare
 Turcarum is qui per eum extorris erat factus Petrus qui
 hostili semper fuit animo erga S. M. Iam Regiam ut ex
 illa quoqz parte finibus Regni sit metuendum.
 Quod si obiciat aliquis non reddita esse priorum collectionum
 ab exactoribus rationem neque sciri qui vel quantum quisqz
 dederit quare a tribuendo immunes fuerint ob idqz qd
 non ex aequo res gesta nonnullis videatur molestum esse
 exactionem iterum admittere. Meminit S. M. tas Regia
 ut recte omnia fierent utqz omnium perceptorum ratio po-
 neretur non semel datas esse ad exactores litteras

datu^mq^{ue} est in posteru^m severioris ut omnino dominis Consi-
liariis de perceptis ab exactoribus ratio reddatur qua certo con-
stabit. perceptoru^m calculus et modus. neq^{ue} sinit M^{aj}tas Regia. ut
timore aut per errorem deinceps negligentia similis commit-
tatur. Ac ne hoc gratuito tributo se quisq^{ue} gravatu^m conqueri
possit. facit p^{re}statem M^{aj}tas Regia statuendi D^{omi}ni vest^{re} quan-
do et Nobiles passim cogunt censu^m et a coctione istius-
modi quemadmodu^m novissime factu^m est. ut ipsi contribuat
qua^m Contributio nulli seorsu^m erit oneri. Si quidem comuni-
ter omnes qui hunc cogunt potu^m eoz^{um} utuntur attingit. qui
si cavior erit. non modo nihil incommodi. s^{ed} hoc insuper inde-
commodi sequetur. q^{ui} magis erunt homines sobrii atq^{ue} in su-
is negotiis studiosiores et laboribus sicq^{ue} rep^{re}sent^{atione} tranquilli-
tati ac securitati consulatur. cu^m ad manu^m semper futuri sint
qui retundere possint impetus hostiu^m repentinos. Dabit etiam
opera Sacra M^{aj}tas Regia ut provideri possit. ne quemad-
modu^m ex proximo Conventu Grandentino scriptu^m accepit
incursiones ex Regno et violenta^m rusticu^m profugoru^m in
his terris rapina^m fiant. s^{ed} ut iure rep^{re}sentantur.

De assessoribus deq^{ue} aliis rebus de quibus S. M^{aj}tas Regia
supplicatu^m est. nihil aliud q^{uam} q^{ui}d deest facit S. M^{aj}tas Regia:
constitutiones terraru^m haru^m Russiæ conservabit: nihil in iu-
diciis vi fieri aut armata manu^m permittet. sub pena a D^{omi}ni
vest^{re} statuenda. cui Ioungz sortis sit aliquis cu^m solida iusti-
cia conf^{id} qui volet atq^{ue} ut ii qui in iudiciis p^{re}sunt. sententias
libere pro cui^{us}q^{ue} causa equitate pronuntient. Deniq^{ue} qua-
lem se p^{re}stitit adhuc Ser^{en}issima M^{aj}tas Regia talem deinceps
quoq^{ue} se p^{re}stabit. neq^{ue} ullu^m boni Regis et Principis officiu^m
in se requiri facietur.

Sane cu^m in his omnibus adeo clementem se et indulgentem
D^{omi}ni vest^{re} S. M^{aj}tas Regia exhibeat. p^{er}suadet sibi eas non

diutius cunctaturas quin huic necessaria et omnibus communi-
ter ad pacem et temporum tranquillitatem retinenda salubri
Contributioni velis et firmis intendant.

De tempore quo statuenda sit Contributio videtur S. M. ti
Regia ut a proximo die festo s. Martini incipiat duratura
ad aliud festum eiusdem sancti Martini insequentis atqz ut
nemo cui tenetqz status aut ordinis fuerit in his terris ab hac
constituenda Contributione immunis fiat, verum ex æquo
in omnes decernatur.

Ad hunc usqz locum publice dicet omnia. Cetera de moni-
ta deqz appellationibus coram solis domini's Consiliariis
aliis exclusis quos etiam admonet nostro nomine ut pro-
videant ne qui novi motus in religione oriantur.

Peruenit ad aures vras esse officina Cbalcographica in Ci-
uitate nostra Gedaniensi. Attendendum itaqz erit diligenter
ne quæ in ea excendantur quæ ad veterem fidem et reli-
gionem labefactanda pertinere videri possint.

Epi. Palatini Castellani Nuntii Civitatum
ex Conventu Prussie Sigismundo Regi Polonie

Er. me potent. meqz Rex et domine domine clement. me
Devot. moru obsequioru nostroru. in gracia Sacrae M. his vestrae.
Sumilem commendationem. Nuntius Sacrae M. his vestrae. in his
Comitiis post recitatam pub. cam legationem retulit ad nos infir-
mum M. his vestrae. ut collatis inter nos consiliis significarem
quid censeamus respondendum Ill. mo Domino Duci Prussiae. re-
cusanti in ponendo malco monentario M. his vestrae. et Civitatu
ei subditaru exempla sequi ac provocaciones a tribunali suo
ad M. tem vestra admittere. quibus in rebus cupiamus fi-
deliter pro nostro officio vestrae M. ti consule. primu
rationes Ill. mi Domini Ducis. quibus in recusanda cofsa-
tionis monentandi miti videtur. contulim. I ad pacta. quae in-
ter M. tem vestram et ipsu intervenierunt. putamqz con-
cedendum esse eius Ill. ti. quod Privilegia quidem illius q.
cumqz vel ex vetustate renovata. vel recentez concessa sunt de-
potestate eundem moneta perpetua sunt. Rationem vero
monetandi. quae in proportionibus gravi et ponderis consistit. ac
ad convenientia usqz publicu exigitur. meqz perpetua neqz
constantem esse posse. s3 tantisper valere et ferenda esse.
du cu utilitatibus reip. ca congruit. Non enim ad cu qui
cufori cedit prouentus s3 ad commoda vel detrimenta pu-
blica eas res accommodari oportet. quemadmodum et Privilegia
omnia. si vicinorum aut reip. ca calamitatem secum trahunt. con-
stare sibi non possunt. s3 tamdiu utendi illis facultas adest
du in publica iniuria usus ipse non reciderit. quis enim ferat

Sabentem fluminis aut vectigalis ius si hostem in patria
 transuehat aut vicinam ripam tractu illi concedat.
 Cum vero Ill. mus D. Dux in hac moneta constitutione
 communem nobiscum opera sumpsit ac consiliorum confae-
 deratione omnia quae ad has rationes pertinent cum M. te vza
 et nobis tanqz ad vna ditionem pertinentibus transiezerit neqz
 sibi in hac deliberatione quicqz proprium seruauerit consequens
 utiqz est. ut quemadmodum pro publica utilitate res constituta
 est. ita eam dissolui oportere. si fuerit compertum perniciosum
 publicae inde nasci. nec aequum est in hac consiliorum societate
 quid potior pars priuata utilitatem publice postponit. alteram
 aduersari. et sua tantummodo commoda mutari. publica negli-
 gere. Compertum itaqz cum sit qz perniciose sit toti Regno
 monetae tanta multiplicatio. et cunctandi nulla intermissio.
 quod ipsi quoqz domino Duci non potest esse non prospectum
 consilium hoc nobis poss. mu videtur ut M. tas vestra misso ad
 illum nuntio. vel per litteras iterum eius Ill. ti declaret. quod
 tam cladem non solum in clito Regno. cuiusqz subditis. sed etiam
 ipsiusmet aerario iam forsitan ex presenti commodo fau-
 ciorum. iterumqz eius. illa immoderata monetae copia. olim
 sit allatura. cumqz placide sortetur. ne solus ipse disciscat
 a communium consiliorum federe. sed potius vestrae M. tis. ac
 ceterorum conuictorum iudicio se attemperet in hac malici po-
 sitione donec de commodioribus monetandi modis ordinatio
 fiat. saluis tamen ipsis Ill. tis Juribus et Privilegiis om-
 nibus quibus hac mutua consiliorum communione nihil
 derogabitur. quod si M. ti vestrae voluntati non obtemperans
 obstinax esse perreuerit. non est quod amplius consula-
 mus. neqz cui debemus docere M. tem vestrae quem in
 modum se erga Principem suum feudalem gerat

In altera questione de deferendis appellationibus a tri-

bunali Ill. mi Do. Ducis ad iudiciū M. his v.stra aliquanto
 perplexius esse videtur consiliū putamus autem plus rei
 difficultatem q̄ quid in Iure sit expetendū esse, nequaquā
 enī citra magnā animorū acerbicatem continget, si Principi-
 pis sententias in ambiguitatem revocare cuius licet, co-
 ganturq̄ subditi domini Ducis in Regno ipsū sequi Iudicia
 cū moribus eorū minime conveniant, quod affirmabunt etia
 contra exemplū Germanorū Principū fieri non ^{sustinendum} ~~subsistentiū~~
 propter ipsorū personas, quonq̄ ad Cesaris Tribunal trahi.
 Quod si pacta quonq̄ inter M. tem v.stra et dominū Ducem
 disquirimus, non reperimus solidi quicq̄ quod proprio huc
 pertineat. Cū enī de actionibus inter se Principū ac aliorū
 adversus Principū personas satis exacte omnia sunt in le-
 ges redacta, de subditorū mutuis actionibus in medio relictū
 est, nec aliud dispositū, q̄ quod communes habent leges
 quonq̄ coram suo iudice esse conveniendū, ut appareat
 in hoc casu nihil a consuetō mutandū placuisse. Si enī secus
 inter partes convenisset, maxime id fuerat exprimendū.
 Deinde inter ipsas pactorū leges pugnantia quādam senten-
 tiarū reperitur, quas par magis est ipsa M. tem v.stra
 interpretari, q̄ nostro arbitrio declarationem accipere.
 in ipsis nempe infundationis litteris post terrarū castro-
 rū et Civitatu ipsius Ducatus inscriptionem ita subditur
 similiter una cū omnibus et singulis eminentiis, Juribus,
 et pertinentiis vniuersis nullis exceptis, sicut cuiusmodi
 terras priores Magistri generales, et idem ordo Saburze
 et vsq̄ ad presens nuperimē gestū bellū, usu et fructu ho-
 nuerunt in posterū perpetuo, et hereditarie in cōmune
 et individuum feudū, tenendas, habendas, fruendas, uten-
 das et possidendas, quæ verba pura quidem sunt ac longe
 patetia, quibus non dissimilia videntur, quæ articulus
 xxix inter pacis continet. Porro restrictiora sunt,

qua articulus xii habet ita loquens. Debet Regia M. tas
 Marchionem Albertum suos heredes et omnes incolas su-
 pra scriptarum terrarum Prussiae in omnibus Privilegiis hinc
 transactioni et superioritati Regiae non repugnantibus con-
 servare id . . Superioritatis mentio (an etiam ad Juris-
 dictionem sit trahenda an ad pristinos tantum dominos refe-
 renda non facile fuit nobis discutere. quamquam in hac varie-
 tatis collatione. multis firmiora videri poterunt. quae facta
 scribuntur quae de quibus finibus in futurum conveniunt. Certe
 apud vulgare iudicium minus patebit calumniae. si quod sim-
 pliciter prolatum est servetur quod si his quae dubia astric-
 tio. et ac a ceteris dissidentia sunt in daretur. quod ipsum
 nos quoque pro dignitate M. tis vestrae. et Regii decoris am-
 plicitudine. potius sequendum existimamus. Hae pro nostra
 erga M. tem vestram fide et debito. in his quae consultan-
 da inter nos proposuit. visum est. non tam consulere quod Regio
 prudens. magis ipsius Iudicio discutienda offerre. cupientes
 nostra devotissima studia semper probari. S. M. vestrae. cui
 nos ut domino nostro clementissimo. humiliter commendamus
 precamurque ei a Domino Deo vita incolumitatem. et rerum
 omnium felicitatem praeestare. Dat. Marienburgi. ex
 Conventione generali die xv. Mensis Maii. Anno Domi-
 ni M. D. XL. I.

Fideles et devoti Capellani et
 S. M. Praelati Palatini Castellan-
 ni. Succamerarii Terrarum
 Civitatumque Nuncii ac ceteri S.
 M. tis vestrae Terrarum Prussiae
 Consiliaarii. Marienburgi in
 Conventione generali pro fisco
 I. Stanislai congregati

Sigismundus primus Rex Polonie
Carolo quinto Imperatori Ca:
tholico

Ser. max. et c. Menses iam aliquot intercesserunt cum nos ad M. l. m. vestram scribere meminimus atqz ab ea magno studio contendere ut proscriptionis decretum contra Ill. rem d. Albertum Ducem Prussie Marchionem Brandenburgensem Nepotem nostrum edictum non latum induci vellet et antiquari quod parum esset dignum ea coniunctione et amicitia quae vetus nobis cum M. l. v. vestra est constituta multis etiam propinquitatibus vinctis magis atqz magis colligata et corroborata proscriptum esse cum qui et in fide nostra est et cum a M. l. v. vestra minimus alienus tum nobis arcta est necessitudine coniunctus.

Ad hoc ita nobis tum M. l. v. vestra responderat sibi nisi in Comitibus ea de re quicquid statuere integrum non esse sed cum primum esset habitura Comitibus curae sibi petitionem nostram futuram. Cum itaqz certiores facti simus hoc tempore Comitibus Ratisbonae haberi esse M. l. v. vestrae in memoriam ea renovanda duximus quae illi superioribus Mensibus de abrogando proscriptionis decreto scripseramus. A qua maiorem in modum petimus ut petitionis illius nostrae quod se facturam receperat rationem hoc tempore habere velit atqz odiosum istud proscriptionis decretum a non suis iudicibus latum circumduci iubeat et rescindi quae cum Iurisdictionem habet Iudicium Camerae M. l. v. vestrae Imperialis in vasallum nostrum in eum qui in fidem nostram Regnumqz Poloniam concessit. In qua maiores eius anteqz rebellassent,

nonnulli semper fuerunt? De quo mirari quidem nos
 satis non possumus. q. tantum sibi sumpsit. ut contra eos
 qui nostri sunt. et non alterius cuiusquam Juris et potesta-
 tis. sententia ferre non dubitare, ipsis M. his vestre in-
 diciu facimus. si quisq. moliri vellet aliquid contra eum
 qui et vassallus noster est. et sororis nostrae filius. num no-
 bis illi deesse liceret? aut non omnia nos potius agere.
 oporteret pro Feudatarii Principis officio. ut eum a vi et
 impetu cuius sacrum tectum conservare possemus. Sed no-
 bis tamen nihil ex quo cura fuit unquam. atq. ut non modo reti-
 nere possemus. constituta nobis cum M. te vestra necessitu-
 dinem. verum etiam maiorem indies cumulo augere. In quo nro
 erga illud officio permanemus. neq. sumus ab eo unq. discessu-
 ritur atq. iterum M. tem vestra rogamus. ut quo nos erga se
 animo esse videt. eundem erga nos vicissim suum in hac pe-
 titione nostra declarat. Erit hoc aequitatis et iustitiae M. his
 vestre a non suis Iudicibus lata sententia rescindere
 ac ad veterem inter nos et maiores utriusq. nostrum mu-
 tua coniunctionem non permittendis accessibus augenda
 et amplificanda plurimum pertinebit. Dato Vilnae xxii
 Januarii. Anno Domini. M D Xli^o Regni nostri
 XXXV°

Ferdinandus Romanorum Ungarie
Bohemie Rex Carolo. v. Imperatori
fratri suo

Ser. mo etc. Instetit apud nos magno studio Ser. mus
Princeps Dominus Sigismundus Rex Poloniae frater et
affinis noster char. mus. medio Oratorum sui ad M. tem et
dilectionem vestram destinati. ut quoniam ante aliquot annos
Ill. ris Albertus Marchio Brandenburgensis proscriptus esset a
iudicio Camera Imperialis. et pro ea proscriptione reformen-
danda. ipse Rex Poloniae. tam apud M. tem et dilectio-
nem vestram quam apud nos multoties iam exisset. sed tamen
causa ipsa semper in Comitiorum tempus reiecta fuisset.
volemus nunc tandem id negotium apud M. tem et dile-
ctionem vestram promovere. Ratione enim ipsarum terra-
rum Prussiae. satis iam Christiani sanguinis profusus esset
et eam causa pro ipsis voto terminando. non solum commo-
dum rei Christianae promoveretur. verum provideretur etiam per
id. ne quid exinde damni. et incommodi ad utriusque no-
strum liberos perveniret. Cum itaque nos pro Christiani Princi-
pis officio. effusionem Christiani sanguinis praecavere ma-
ximopere semper cupiamus. et propter ex quo cum Ser. mo
Rege Poloniae tot et tam strictis necessitudinibus. et sangui-
nis vinculis obstricti sumus. adeo ut Ser. mus Princeps dominus
Sigismundus secundus Rex Poloniae. non alius sit quam
filius noster. facile existimamus. ad nos quoque una cum
Ser. mo Rege Poloniae pertinere ut omnibus viis. et modis
pro nostro paterno affectu provideamus. ne communis
utriusque nostrum liberi aliquid detrimenti sustinere cogatur.

quod procul dubio fieret. si aliquis in terras Prussiae tumultus
et armorum strepitus excitaretur. quamobrem nos paterno erga
liberos affectu ducti praeterquam quod etiam Ser. mo Regi Polo-
niae. impense semper gratificari illiusque votis quoad ratio-
nes nostras paciuntur. satisfacere cupimus optamus. M. tem
et dilectionem vestram etiam atque etiam rogamus. velit preffatu
Ser. mi Regis Poloniae oratorem pro solita sua clementia bene-
gnae non solum non audire. sed etiam in ipso negotio Prussiae eba-
re. nos communes liberos nostros concernente. ita se se exhibere
ut nullo periculoso negotio implicentur. sed revocata quantum
fieri potest proscriptio illa. quietem et tranquillitatem in
terra Prussiae ad eos aliquando prouentura consequatur.
quod quidem si M. tas vestra efficiet. sicuti eam pro suo erga
nos liberosque nostros amore esse factura valde confidimus
rem nobis cum omnium gratia. maius faciet. tu etiam pro presenti re-
rum nostrarum statu valde utilem et proficuum. Sicuti M. tas. et
Dilectio vestra pro sua summa prudentia per se facile considera-
re potest.

Præterea et hoc a M. te et dilectione vestra petimus fraternum. ut in
negotio Ser. ma Do. Bonae Reginae Poloniae et eius sororem et con-
sanguineam eba. mam concernentibus. per nos eadem M. te et
Dil. vestra. et per litteras. et per nuntios nostros iam aliquoti-
es commendatis. De quibus idem orator denuo apud M. tem
et dilectionem vestram tractare in mandato habet. se se ita ge-
rere dignetur. ut ipsa Ser. ma Regina plane cognoscat. com-
mendationes nostras sibi apud M. tem et dilectionem vestram
multum profuisse. In quo nobis M. tas et Dilectio vestra rem
similiter gratia. maius faciet. erga se omni fraternae benivo-
lentiae studio. una cum ipsa Ser. ma Regina promouenda.
Ceterum M. tem. et Dilectionem vestram quod diutius. me ac feliciter.
valere imperareque optamus. Nos fratri ipsius amori et benivo-
lentiae etiam atque etiam commendamus. Dato Vienne XIX Aprilis
M D XL°.

Sigismundo primo Regi Polonie
Carolus. V. Romanorum Imperator

Er. mo Princeps frater et consanguineus noster char. mo.
 Redditæ sunt nobis ab vestra Ser. h. binae litteræ quibus et de
 rescindendo in his nostris et Imperii Comitibus Decreto Bamii
 Prutenici nobis adhortatur et Regni Hungariæ defensionem,
 ac Ser. mo Principis Dominæ Isabellæ Reginæ Ungariæ
 viduæ Ser. his vestra ac tanqz nostra filia char. mo. ratio:
 nes nobis commendat. Nos quidem Ser. mo Rex si dubita:
 remus actiones nostras Ser. h. vestra notas esse. pluribus ver:
 bis uteremur ad ea commemoranda quæ cum pub. ci boni ca:
 tum vestra Ser. h. gracia præstitimus. vel in his ipsis rebus
 de quibus nunc a Ser. h. vestra admonemur. Etenim quod ad
 causam Prutenicam attinet. Ser. h. vestra studium nostrum iam:
 pridem satis probatum arbitramur. dum effectum Decreti illius
 bamii non semel tantum suspendi iussimus. non tam habita:
 ratione officii nostri qz finis illius coniunctionis. quæ cum
 Ser. h. vestra nobis intercedit. ipsiusqz intercessionis.
 atqz utrius tam esset in potestate nostra Decretum illud. citra
 ullius iniuriam in totum abrogare qz id si vestra gracia facere
 cupiamus. Verum hanc rem nobis integræ non esse. S. vestra
 tum demum cognosceret. si quando Imperii constitutiones de
 pace publica. deqz prærogativa suprema Jurisdictionis nostræ
 in Imperio. dignabitur in consiliu adhibere. reperiit enim
 nos minime posse eas constitutiones salva religione ius:
 iurandi. quo Imperio sumus obnoxii. vel antiquare. vel
 extra legitimum tramitem alioquin vertere.

At interim ne quid officii in nobis desideretur decreverimus
 Sac. vestrae S. his postulata Imperii ordinibus proponere. Datur
 plane opera quoad eius per nos fieri potest, ut vel composito
 inter partes negotio, vel aliqua ratione sedato, vestra S. tas
 intelligat nos nihil prius in votis habere quam ut pristina illa
 animorum inter nos coniunctio, et inter Imperii Cives, et
 Ser. vestrae subditos, mutua societas et amicitia, ut inter
 vicinos populos deest, constanter perseveret, ac non solum non
 labefectur, verum in diu cumulo maiore augeatur

Tam quod ad causa Hungariae attinet, qua S. tas vestra nobis
 ac Ser. mo fratri nostro, Romanorum vngariae Bohemiae etc.
 Regi Imperiiq. ordinibus imprimis commendat, et ad rationes
 Ser. max. Reginae filiae suae attinet, hoc Ser. ti vestrae persua-
 suum esse volumus, nos iuvandi illius Regni desiderium mini-
 me deposuisse, adeo ut in his Comitibus una cum causa religionis
 nullum aliud negotium tractandum prius susceperimus quam de in-
 cunda ratione, qua et vngariae Regni, et Reip. Christianae
 rebus, adversus Turcarum infestationes, communibus viribus,
 auxiliisque consulatur, verum multa nobis cum Ser. mo fratre
 nostro, tum etiam aliunde nuntiantur, de praefata Ser. ma
 Regina vidua, de qua res quorum illa consiliis tota niti, ipso-
 rumq. opera a pactis, inter Ser. mu. fratrem praefatum nostrum
 et quondam Regem Joannem nostro interuentu initis, et ad
 eiusdem Ser. mi. Regis Joannis instantia, tum per nos, tum
 praefatos Principes, mediante eorum iuramento firmatis re-
 cedere velle videtur, quae huic nostro instituto non parum ob-
 stabunt. Dolemus sane si vera sunt, quae nobis nuntiantur
 paucorum hominum consilia perniciose, tantum apud illam posse
 ut res cum suis tum Regni in discrimen adduci malit, quae
 eas conditiones amplecti quibus et suae et Regni tranquilli-
 tati cautum sit, et unde multo maiora q. ex fœderum

pactis sperare possit: tantum abest ut de nobis aut de Ser. mo fra-
 tre nostro Romanorum, Ungarum etc. Rege: vereri debeat eius:
 modi rescindi pacta aut illa sibi denegata iri: quæ vel ipsi vel
 cuius proli per nos et Ser. mu fratrem nostrum ex pactis promissa
 sint. Proinde Ser. ti vestre damus expendendum si eadem Ser. ma
 vidua Regina posthabitis ac spectis tum nobis tum Ser. mo fratri
 nostro, illorum consiliis acquiescere pergat qui pro sua libidine
 ipsi fratri nostro negotium facessere et pub. eam tranquillitatem
 modis ac mediis in Christiana Reip. perniciosum tendentibus
 inquietam reddere turbareque non cessant. An nos deceat in
 iusta causa desisse fratri? quo minus si res ita postulet et vi-
 rus et auxilia nostra conferamus: et illam in adipiscenda Re-
 gni sui possessione pro virili nostra iuvemus, easque rationes
 incramus per quas sublata paucorum tyrannide et ipsis Regni
 et Reip. Christiana quæ nisi cum illo tranquilla esse non po-
 test securitati tandem consulatur, quod nostrum consilium
 uti speramus Ser. ti vestre laud improbatum iri ita illam
 pro fraternæ nostræ coniunctione necessitudinisque hortamur.
 Et ab ea petimus cunctis uti pro sua in præfata Ser. ma
 Regnam viduam auctoritate velit illam inducere ut æquas
 conditiones accipere publicam quietem nostramque et Ser. mu
 fratris nostri amicitiam et necessitudinem aliorum privatis
 affectibus antepondere malit, quod et se et Regnum ipsum in
 manus discrimen convertere ac in præcep. dare. Quod si vram
 Ser. tas uti plane confidimus apud ipsam filiam suam
 curaverit efficereque quod illi factu non erit difficile et
 publice quieti et ipsi Ser. mæ filie suæ cuiusque proli re-
 consulat et rem suo in Reipub. officio consentaneam et
 nostra necessitudine dignam faciat. Nobisque et Ser. mu fratrem
 nostrum sibi iam multis nominibus deditos magis magisque
 devinctos reddet. Deus opt. Max. vitam diuturnam et famili-
 am concedere velit. Datum in Civitate nostra Imperiali Ra-
 tisspona Die iii Mensis Martii. Anno Domini M^o D^o C^o l. j.
 Imperii nostri xxxi. et Regnorum nostrorum xxvi^o.

Ferdinandus Romanorum Vngarie
Bohemie Rex Sigismundo primo Regi
POLONIE

S. C. r. m. Princeps frater et affinis c. d. r. m. Non dubitans
S. r. m. v. s. r. a. recentis tenore memoria se cum per litteras
tuas per Oratorem etiam suum apud nos iam pridem magnopere
instetisse uti apud S. Cesarum et Catholicam Regiam M. t. m.
fratrem et dominum c. d. r. m. promotiones intercessionemque nostra
tantum efficeremus quo dilectio et M. tas sua Cesarea tam pro
scriptionis sententia quam contra Ill. Albertum Marchionem
Brandenburgensem Principem et consanguineum nostrum c. d. r. m.
a Iudicio Camere Imperialis ratione terrarum Prussie lata
est pro communi quiete atque adeo utriusque nostrum liberorum bono
et commodo abrogandam referendamque iam tandem statueret
Nosque promde non nisi sincero affectu et perquam diligenter
ea de re ad Dilectionem et M. t. m. suam scripsisse quemad-
modum alio de eo ad S. r. m. vestram litteras dedimus. Cum
itaque superiori tempore Dilectionem et M. t. m. suam Ratis-
ponam convenissemus Illud ipsum negotium apud eam summo
studio et diligentia sicuti S. r. m. vestre polliciti eramus
prosequuti sumus effecimusque ut Dilectio et M. tas sua nobis
nunc per Procuratorem suum ad nos destinatum significaret
se intuitu tam arcte necessitudinis nostrae qua cum S. r. m. vestra
coniuncti essemus atque etiam tam diligenter intercessionis nostrae
quam apud Dilectionem et M. t. m. suam. Hac in causa inter-
posuissimus benignae consensisse bannum et proscriptionem illam
quo ad sui effectum ad annum unum suspendere ut nimirum in hunc
Communis Commissarii nempe a Dilectione et M. t. m. sua duo

et a Ser.^{te} vestra pariter duo eligerentur nominarenturq;
 qui tanq; arbitratores et amicabile compositores M.^{tes} suae
 sacri Romani Imperii et Ser.^{tes} vestrae et eius Regni
 nomine negotium hoc amabili via componere et conciliareq; mo-
 dis omnibus conarentur. Inuincens nobis subinde Dil.^o et M.^{tas}
 sua ut de his Ser.^{tem} vestra certiorum faceremus. In etiam sus-
 pensionem proscriptionis et sententiae ad annum duraturum iudicio
 Camerae Imperialis et administratori ordinis theutonicorum quo
 illam observanda curarent insinuaremus. Sicuti haec omnia iam
 non nisi diligenter executi sumus. Nihil enim optatius nobis
 est quam per omnem occasionem maxime autem in hoc ipso ne-
 gotio communis liberos nostros concernent. sincerum fraternumq;
 plane animum nostrum Ser.^{te} vestrae testatur facere. Reliquum
 ergo est ut Ser.^{tas} vestra nob de designatione Commissariorum suorum
 q; primum certiores reddat. ut pro parte Caesaris M.^{tes} idem fi-
 eri atq; adeo negotium maturius confici queat. Ser.^{tem} autem
 vestra diu feliciter vivere et regnare ex animo optamus.
 Datum in oppido nostro Lincio Die xxii Mensis Octobris. Anno
 Domini M.^o D.^o xl.^o Regnorum nostrorum Romani xi. Al-
 orum vero xv.^o

Fridericus Dux Saxonie
 Sigismundo primo regi Polonie

Ser.^{me} Rex domini Cognatus et affinis char.^{me}. Significa-
 uit nobis dilectus fidelis noster Volfangus a Sebonberg q;
 duo ipsius filii in proxima expeditione in ungaria aduersus
 Turcam militauerunt quorum vnus illa ipsa clade miserabili-
 ter ibi accepta ut ad ipsum delatus esset a Turcis occisus. alter
 vero nomine Ioannes a Sebonberg captus et Constantinopolim

perductus fuisset. ac precit a nobis ut sibi ad Reg. dignitatem
 vestra litteras comendatias impartiri volumus quibus factus
 eo commodius predictus filius suus ex manibus Turcarum bene-
 ficio et auxilio Reg. dig. his vestrae liberare et redimere possit.
 Nos vero permoti eius precibus quas acquissimas esse duximus. et
 dolenter ferentes gravissimum casum et infortunium quod exercitus Chris-
 tianus in ungaria nuper portulit. non volumus ei nostras litteras
 ad Reg. dig. vestram denegare. ac amanter petimus ut vestra Reg.
 dignitas predictum captivum a Schonberg ex manibus Turcarum
 liberare et redimere velit. ut ille inde in potestatem Reg. Dig.
 vestrae perveniat. qua in re Volfgangus a Schonberg quantum ad
 solutionem pecunie quae pro liberatione filii sui danda fuerit
 officio paterno non dicit. Et nos quidem indicabimus nobis
 a Reg. Dig. vestra in hoc negotio singulare beneficium praestari
 et sibi praeterea Reg. Dig. vestra predictum a Schonberg Nobili-
 tate et integritate praestantem perpetuo obligabit. Nosque vicissim
 Reg. Dig. vestrae oblata occasione officium studium et observantiam
 nostram summa voluntate declarabimus. Bene valeat Reg. Dig.
 vestra. Datus Hanuburgi. xxⁱ Die. Mensis Octobris. Anno
 Domini M^o D^o XL°

Dei gratia Joannes Fridericus Dux Sa-
 xoniae. Sacri Romani Imperii Archi-
 marschallus. Princeps Elector Lantgra-
 vinus Turingiae Marchio Missniae. et
 Burgravus Magdeburgi.

Instructio à Sigismundo primo Rege Poloniæ
 data Commissariis ad regundos fines inter Polo-
 niam et Marchiam: Datū Vilnæ duodecima
 Februarii Anno dñi 1541.

Commissarii nostri priusq̃ ad regundos fines erunt profecti, conquirent
 undiq̃ diplomata quaecunq̃ habere poterint, in quibus limites
 sint descripti. Nos in thesauro nostro queri etiam iussimus, si quæ
 essent eius generis litteræ quæ si repertæ fuerint in manus
 eorū per nos mittentur.

Legent propterea diligenter legationem quæ habuit Aulicus
 noster Generosus Nicolaus Nipce Die 3 ad Ill.^m Do. Marchionem,
 et responsum illius, inde enim quid faciendum eis sit colligent.

Nam nos ut maxime velimus aliqua instructionem dare, tū
 cum sitū loci perspectū non habeamus, neq̃ unq̃ isthic fueri-
 mus rectius posse consiliū dare videmus eos qui isthic habitant
 qui statū rerū omnium tenent, bonorū tenentarii in finibus con-
 stituti. Non dubitamus autem quin cuiusmodi diplomata
 habeat alicubi Mag. cus Andreas de Gorca Castellanus Po-
 snanien, et Capitaneus maioris Poloniæ generalis.

Posteaq̃ in rem presentem ventū erit, querent ex his qui fue-
 rint citate prouociores de finibus et cum eorū relationi, tū
 scriptis nostris, si quæ habebunt mittentur atq̃ omni cura
 providebunt, ne quid occupent diutius vicini, Sii qui sunt
 ditionis Ill.^{is} Domini Joannis Marchionis quod ad Regnū
 nostrū pertineat, quandoquidem et nos nichil nobis volum⁹
 usurpare alienu.

Quod si viderint eos qui missi erunt ab Ill.^o D. Marchione

terre nostre appetentiores et ultra limites provincie sue
 progredi velle. nequaquam id patientur. omnia nichilominus
 facient. ut ne rebus infectis discedant. ita tamen ut ab omni
 simultate caveant. Sed nos se relaturos. de iis que acta ibi
 erunt dicant. de quibus die conveniant. quo iterum ad terminandos
 fines conveniant a suo quique Principe informatione accepta.
 Ac malle mus nos quidem confici istud negotium citra alterutri-
 us partis iniuriam. Sed si id fieri non poterit. et quod nollemus
 inchoatis rebus discessu erit. in proximis Regni Comitibus
 litteras inspiciemus si que offendi poterint. et quemadmodum
 scriptum in illis fuerit de Consilio Regni nostri Senatorum.
 procedi deinceps in causa hac iubebimus. modo ut Commis-
 sarii nostri cum Commissariis Ill. mi Domini Marchionis.
 si que erit in regundis finibus difficultas viam et rationem
 inveniunt. qua tolli ea possit. et omnes istae controversie com-
 planari. ac paratis et constitutis inter se rebus ad suos quique
 Principes redeant.

Quod attinet ad nos quibus de rebus citra utriusque partis
 iniuriam inter Commissarios convenierit. libenter ad eas
 assensum nostrum preberemus. Idem facturum Ill. mi Do. Mar-
 chionem nobis persuademus.

Volumus preterea ut iidem Commissarii nostri de iniuriis
 ultro citroque illatis cognoscant. et ut per concordiam de his
 transigant. aut quacunque possunt honesta ratione coponant.

plenipotencia .

Vniuersis et singulis quorum interest plenum testaturq; facim;
 quod cum personarent aures nostras crebris hominum nostrum
 querimoniis de finium iniuriis quod qui sunt in Macedonia terref
 nostris viciniores sui progredi ultra fines et tam ea quae nostra
 q; quae nostrorum hominum sunt usurpare sibi auderent: quae ex
 re magna essent ortae controversiae: Misimus Oratorem
 nostrum ad Ill. rem Do. Ioannem Macedonem ut ea quae bonae
 vicinitati essent contraria prohibere conaretur / cui; Ill. tas
 ita cum Oratore nostro conuenit ut uterq; nostrum suos mitteret
 ad secundos fines iudices Commissarios. Nos itaq; iuxta pa:
 cta quae inter Ill. rem Do: Macedonem et Oratorem nostrum
 intercesserunt. mittim; in praesentia Commissarios nostros
 Reueren in Christo patrem Do. Sebastianum Episcopum et Ma:
 gnificos Ioannem Latajski Palatinum et Iuniorum Vladislavum Ca:
 pitaneum. Andream Comitem de Gorca Castellani et Capita:
 neum maioris Poloniae generalem Posnaniensem atq; eis plenam
 et omnimodam facultatem terminandorum finium deq; iniuriis
 cognoscendi praesentibus concedim; quaecunq; per eos acta fa:
 cta transacta fuerint ea rata grataq; habeturi. In cui; Iuri
 testimonium Sigillum nostrum est praetibus appensum. Datum Vilnae
 XII Februarii Anno Domini M^o D^o XLI°. Regni vero
 nostri Anno XXXV°.

Sigismundus primus Rex Polonie
Consiliariis Terrarum Prussie

Rendi Magnifici, Generosi Nobiles et famati sincere nobis
et fideles dilecti. Accipimus S. et F. vestrarum tres simul
epistolas, unam qua quæsi vixæ sunt, q̃ in Comitibus Grandem:
tini habitis destituta fuerint responso nostro, ad ea quæ de deli-
berationibus ordinu terraru nostraru Prussie in negotio postulata
per nos Contributionis, per Nunciu nostru nobis significauerant.
Alteram, qua postulant, vt a Senatu Ciuitatis nostræ Gdani
ommissa, ad S. et F. vestras solita prouocatione, ad nostrum
tribunal appellatur. Tertiam qua causa nobis Thorun
Ciuitatis nostræ commendant. Ac primu quidem quod neq̃
nunctu, neq̃ litteras ad proxima habita Comitia misimus, eius
rei causam dederunt S. et F. vestras, quæ cum toties a nobis misso
Nuncio, semper cum manem a se dimiserunt, et negotiu de quo mi-
sus erat, subinde protulerunt, in beneficiu id loco eas accipe-
re oportuit, quod silentio offensionem animi nostri tegeret
quam contra, quam fert natura nostra et consuetudo perpe-
tua, durius aliquid, quod indignitas rei postulabat, respon-
dere S. et F. vestris maluerimus. Nunc illæ, non esse si-
bi responsum, moleste ferunt, quasi non iustior nobis indignan-
di causa quod repulsa toties passi sumus. Si itaq̃ animo
nostro non indulgimus, neq̃ acerbius cum S. et F. vestris ex-
postulare volumus, nulla de eo querendi causa habere
videntur. Non potest enim non esse nobis molestum, S. tres
et F. vestras, quæ in fide auctoritateq̃ nostra sunt, quæ
Iurisdictionem nostram cognoscunt, personæ dignitatē nostræ tam
parum habere rationem, vt ea quæ tanto studio a nobis po-
stulari

postulari videtur. negare toties non dubitent. quæ si eiusmodi
essent. ut ad privatū aliquod commodū nostrū spectare videri
possent. ne sic quidem amantes domini subditos negare tan-
topere contendenti oportuisset. Nunc cum toties a nobis nihil
aliud actū per Nunciū nostrū. nihil aliud sit postulatum. a S. et
F. vestre quam ut terras nostras Prussiae salvas esse vellent
et difficillimis his et cum primis periculosis temporibus suas
quisque fortunas. suam quisque salutem atque incolumitatem con-
servatā cuperent. Sine nostræ tam æquæ postulationi. tanto
cum Reip. commodō coniunctæ. nihil esse. a S. et F. vestris
Loco datum. quo nos animo ferre debere putant? Nos vero ne
nunc quidem deliberatū habemus. an vel ad ea quæ proxime
habebuntur ista Comitia Nunciū aliquem missuri sumus.
Quod si legandū tamen aliquem esse deliberaverimus. quæ de
re nihil adhuc est nobis constitutū. quibus cum mandatis tum
sit legandus etiam atque etiam diligenter consultabimus.

(Jam quod alteris suis litteris postulant. S. et F. vestre. ut a Se-
natu Gedanensi. recta ad nos fiat provocatio ommissa ea
quæ ad Comitia terrarū nrarū Prussiae fieri consueverunt
Mirari satis non possumus. tam celeriter S. et F. vestre excidisse
ea quæ in prioribus de Juriū. et Privilegiōrū suorū confir-
matione scripserunt. scilicet. ubi honoris aliquid et utilitatis
ibi salva esse Jura sua cupiunt. ubi oneris non nihil et laboris
ibi violari ea putant. ad se nihil præter dignitates et com-
moda. ad alios labores et molestias deferri volunt. Non erat
certe optandū. S. et F. vestre meliore ut essent quā nob
conditione. qui si in hac affecta nostra et ætate et valetudine
non recusamus tamen. quin. non unius tantū terræ. sed tot populo-
rum quibus præsumus causas et controuersias ipsi cognoscamus.
Pluribus certe et magis arduis. quā S. et F. vestre nego-
tiis occupati. cur hoc illis onus refugiendū sit. non videm.

Quos honorum ornamenta delectant. eos aequum non est omni
onere et molestia carere velle. Neque inter privata numerari
oportet ea quae ad Ius dicendum et controuersias cognoscendas
pertinent. cum Reip.^a conseruanda non alia sit ratio melior
quam si iustitia conseruetur. si ex aequo Ius dicatur omnibus
neque rerum domesticarum cura eos qui Senatorio loco sunt ab his
quae propria sunt eorum muneri^{offici} auocari non debeat. Nobis non
esse videtur in dignitate S. et F. vestrarum. ut ad id quod postu-
lant faciendum. de appellationibus istis animus inducamus. tum
autem magnam ex eo incommodum ad multos peruenire posse vi-
demus. Cum enim saepe multa in Comitibus transigantur. sive
per concordiam. sive quod in Decreto. S. et F. vestrarum acquiescit.
hac commoditate multi essent carituri quos et sumptus facere
et molestias subire maiores oportere ad nos proficiscendo.

Hac ad Comitibus appellandi potestate sublata offensas esse oportet.
S. et F. vestras. quod rescissae sunt per nos aliquot eorum
sententiae. atque ideo tacite postulare videntur. ut ne aut ad
illas a Senatu Gedanensi. aut ab illis ad nos fiat appellatio. sed
tribus instantiis quacumque controuersia terminatur. quae in re
facile nobiscum sentiant. si eam quae sit in duplici iudicio vni
Civitatis nostrae Gedanensi vnam numerauerint. tum enim apud
nos futura est tertia instantia. sed hoc tamen de S. et F. vestris
ut suspicemur. quoniam prudentiam eorum cognitam habemus ad-
duci non possumus. neque ut esse credant nos ab eorum iudi-
cio dissentire. alioqui quae futura esset superioritas. sive ex-
cellentia nostra. si res aliorum indicatas sequi cogermur
et non id potius. quod iustum nobis videretur decernere.
quin praesertim fieri possit. ut S. et F. vestrae domesticarum
rerum cura praepedita. atque ad rem suam familiarem eorum
redire cupient. minus diligenter ea de quibus controuersia
est exequantur.

Quod Thorunensi negotium attinet. cum primis Civitatis

nostrae commoda quantum possumus propagata ac S. et F.
 vestrarum commendationis libenter rationem sumi habituze
 Vilnae penultima Octobris Anno Dni M D C XLI°.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Ioanni Marchioni Brandeburgen

Ex litteris Ill. vestrae facti sumus certiores quibus
 de causis adducta pontem in Hoc3e3eit8 deturbavit quodq3
 non recuset eundem in gratiam nostram reficere. Ius mihi
 hominus sibi reservando cum iterum deturbandi cum id ratio
 nos postulaverint. Miramur quod id sibi gratiae vult adscribi
 quod ex pactis facere tenetur. Ante centum enim annos et
 amplius ita convenit inter Ser. num. ann. nostrum D. Vladislaw
 Poloniae Regem et Paulum Rusdorff Prussiae Magistrum ad
 quem tum ea terrae particula pertinebat qua nunc ad eum pon
 tem possidet Ill. tas vestra ut pons in flumine Drava circa Hoc3e
 3eit8, cum libero transitu perpetuo maneret hoc etiam addito
 quod si in partem Magistri seu ordinis cesserit et in eius stru
 ctura negligentia commissa fuerit licitum sit nobis aut Capita
 neis nostris huiusmodi pontem novum construere et antiquum re
 formare quoties fuerit opportunum. quod cum ad verbum ita in
 illo Privilegio scriptum habeatur. satis mirari non possumus quid
 sibi Iuris vendicat Ill. tas vestra in ponte isto demoliendo
 aut quod sibi ea re facta putet iniuria. q. Mag. eius Andreas
 Comes a Gorca Castellanus Posnaniensis et Capitaneus noster
 Maioris Poloniae generalis cum nuper construxerit quod etiam
 in illum sibi potestatem arroget Ill. tas vestra quod perinde
 ab eo exigit ut constructum pontem intra trium hebdomadarum

spatium denovo curet deturbandum quasi illius et non nostri
esset Capitaneus. Reuera aliud postulare videtur ea ne-
cessitudo quae inter utrumque nostrum satis arcta intercedit.

Nihil se fecisse scribit Ill. vestra. ponte isto disiciendo quod
his qui inter illam et Oratorem nostrum Nicolau Nipse Diez ha-
biti sunt contractibus aduersari videatur. Inter ea tamen fa-
ctur constitutum inter illu et Ill. vestram fuisse. ut pendente
hac finis controuersia amice inter se uiuant. utriusque nostrum
subditi neque alienum sibi quisquam vendicat. An vero non est
hoc alienum sibi vendicare. demolienti pontis de quo diserte
scriptum est in Priuilegio quod pons in flumio Druwa circa
Hoc Diez cum libero transitu perpetuo manebit, ipsa Ill. tas
vestra. secum expendat. an non aperte pugnet hoc Ill. tas
factum cum contractibus habitis cum Nicolao Nipse Diez. Gratum
nobis est quod Ill. tas vestra. tantum in nob studium suum. tanta
animi sui propensionem. litteris suis ostendit. ut ea etiam
quae non temeretur. in gratiam nostram se factura promittat. fieri
potest. ut utamur aliquando hac tam liberali. et amica
pollicitatione Ill. tis vestrae. Et si quid ab illa benigne nobis
factum fuerit. mutuo vicissim officio nostro compensabimus.
Sed quod pontis hoc negotium attinet. ut in gratiam nostram aliquid
faciat non petimus. hoc tantum ab Ill. te vestra postulamus
ut ne quid contra. quam Oratori nostro Nipse Diez recepit. contra
etiam Priuilegium nostrum faciat. Cuius de ponte sententia cla-
re sit perscripta. Minime decere videtur. ut Iura et Priuilegia
nostra non tueramur.

Sed de vestra tamen Ill. te nobis persuademus pro mutua hac
confunctione. quae inter nos intercedit. quae iuri et aequi-
tati videt esse consentanea. ea minime grauatiui illam
facturam.

Porro quod scribit a suis nihil attentari in limitu negotio nostri quoque itidem nostro mandato se continent.

Quod vectigalia attinet, non arbitramur his quicunque ex hominibus Ill. his vestrae preter Jus et receptum morem gravari si quid tamen eiusmodi factum est. Ill. has vestra nobis perscribat deat, nos, ne fiat deinceps providebimus.

Quae causa autem fuerit, quod ad fines regundos, Commissarios nostros hactenus non miserimus, iam antea Ill. h. vestrae scripsimus, Hunc de mittendis aliquibus consilium capimus et ita ut convenit inter nos duobus ante Mensibus de voluntate nostra, Ill. h. m. vestram faciemus certiorum.

Petrus Tomicius Epus Craconien
Andree Cricio Epus Plocensi

do tego roku nie należy
do Tomicki umarł 1535

R Mo. Cum primū mihi littera Bp. ma P. tis vestra ex it:
nere ad me scripta, ad Radom redditae fuissent, egoq;
sermonem praeposui. Nepotis Archiepiscopi cum Bp. ma P. tis
vestra habitū, cetera quoq; permulta scitu necessaria ex eis
intellexissem, nulla mora interponenda putavi, quin illico
Regem adierim, et quo maxime potui studio et solertia res
omnes, ut se habebant peruestigavi. Cumq; primū omnium
ex eo percontarer, esset ne ita quod designato Drenitio, ad
Archiepatus rursus Archiepiscopo denuo fecerit potestatem de
eodem Archiepiscopatu cū aliis disponendi tractandi, et pa-
ciscendi. Respondit tentasse id quidem apud se Petronia
Archiepiscopū, et ut assentiretur precibus contendisse. Sed quo
importunitatem eiusdem Archiepiscopi retunderet, ad ultimū
his verbis ei respondisse. Charissime Cuiusmodi Coniugis no-
strae Reginae suffragio Dominū Episcopū Cuiavianū in Archi-
episcopū designauimus, quare inconsulta ea nobis Domine
Archiepiscopo, nihil nunc super postulatis vestris respondere
possumus. Subiunxit tandem Rex, rem ita se habere
ut dicebat, et fidem mihi dedit, non aliis verbis ei respon-
disse. Nunc videt Bp. ma p. tis vestra longe aliter se rem
habere quam ille eam confixit. Nepotemq; suū apud Bp. ma
P. tis vestra referenda subornauit, unde non possū non
mirari Bp. mam P. tis vestra, qua est prudentia et ingenii
acumine tot et tantas res ab eo Domine Cuiusmodi intus et in cute
nouit, profectas non penitus aspernari et eludere. Molieba-
tur ipse tentabatq; olim a me similia, quod quidem non clā

fuit R^o m^a p^r h^u vestram. Sed ego D^os gratia ea moderatione
 et constantia hominis versutias ita ab me submouebam ut
 me ne minima quidem re circumueniri potuerat. idem etiam
 cunctis R^o m^a p^r h^u vestra faciendum ita vult omnes actiones
 et sermones cum eo constituere ne qua vssiam rima patent
 qua talis veteratoris artes irrepere possent quod R^o m^a p^r h^u
 vestro pro magnitudine ingenii sui facile vitatura non dubito
 Cum haec ita habiant misit idem ardelio Nunciu suu his diebus
 huc ad Curia clam me quidem ita tamen ut ego nihilominus
 prestigias et Namias cum quibus huc misit expiscarer. Egit
 per Magistru Curia apud Regem et Regina ut bona eoru
 venia posset de Archiep^oatu tractare et pacisci cum aliis
 q^u cum Episcopo Cuani^u significauitq^{ue} aut R^o m^a p^r h^u vestra
 aut Episcopu Posnami^u tamen addidit si sibi optio daretur
 malle se cum Episcopo Posnami^u super eodem Archiep^oatu
 pacisci quam cum alio quopiam quod si obtinere non posset
 Rexq^{ue} ipse et Regina in sententia perscuerarent nullu
 aliud post mortem eius Archiep^um fore futuru quam Cuani^u
 eu. Saltem infra scriptas condiciones quas proposuit sibi
 permitterent postulauit. Prmo vellent quidem eu Episcopo
 Cuani^u super Archiep^oatu tractare s^{ed} ea lege ut Cu-
 iani^u Episcopatu suo ^{u^{bi}} Nepoti Archiep^ois ex nunc cederet
 Archiep^oatus vero paratus esset tantu numoru sm:
 gulis annis ipsi Cuani^u pendere quantum Episcopatus
 ipse redditu haberet. Præterea si his pactis stantibus
 Episcopu Cuani^u interea fata ex hac luce surrigerent
 ut ipse ardelio regressu ad Archiep^oatu habere posset
 Ad vltimu si collatio vel Ins patronatus Scholasticæ Lan-
 cicie domui de Laske perpetuo concederetur verum has
 eius tricas mixturasq^{ue} inexplicabiles amba M^otes in-
 dignissimè ferentes repudiarunt et constanti animo responde-
 runt. Licere quidem Archiep^ois per eas viuere

quantum cui diuinitus sibi concedetur. s3 Episcopatum col-
lationem velle sibi liberam et expeditam habere. Hec ita
prout ea R^oma p^o vestra perscripsi cum ita se habere
explorassent postremum animaduerti Regina adeo sibi exosum
habere. ut cum publice tranquillitas turbatorem palam appellita-
re non dubitet. habereq3 in animo non modo in his de Archiepis-
copatu pactionibus se ei patrocinari nolle: s3 ita conatibus eius
obstatura. ut se vicia nullius voti sui apud Regem compos. in fu-
turum euadere debeat. Resistit etiam Regina et omnibus
quibus potest modis apud Regem impedit. quominus virgo Dux
Mazowie. nepoti eius nuptu collocetur. Rex vero tametsi
se hoc matrimoniali negotio omnino exonerare apud se con-
stituit. dixit tamen Archiepiscopo. Et tunc dum eum de hui-
usmodi re sermonem haberet. I se respondisse. quod vir-
gini ipsi nubendi cui velit liberam voluntatem concessisset
Nihilominus tamen eadem M^{tas} Regia mihi inuuit. immo
commisit R^oma p^o vestram litteris admonerem. virgi-
nem Duxem adhortetur. eiq3 persuadat. et prohibeat. ne
inferioris ordinis nubens homini. decus ac consuetudinem
status sui Ducalis diminuat ac deturpet. quod R^oma p^o vna
ut sedulo faciat. suum coram si occasio dabitur suum per litteras
eandem hortetur et moneo. Et res quidem Archiepiscopalis
ita se habent. cetera ut Curia mos est. Regia M^{tas} de-
stinata iter ad Lituaniam adornat. et ut credo hinc perendie
proficiscetur. Ego vero dicto vale sua M^{ti} ad possessiones
Episcopatus mei me hinc conferam R^oma p^o vestra
feliciter valere cupio. Datu.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Paulo Tercio Pontifici Maximo

Sanctiss. mi. et c. Cum ea in tempora aetas mea incidere
 quibus opinio varietate magna ex parte Christianus orbis
 fluctuat gravibusq; procellis et tempestatibus Ecclesiarum nau-
 cula iactatur atq; agitur pro Christiani Regis officio
 non aliud maiore cura et diligentia providere quam ut Eccle-
 siarum Regni mei gubernatores cuiusmodi designem qui cla-
 re recte tenentes impendentia pericula declinare atq;
 omnia ab Ecclesiis incommoda propulsare queant sed gra-
 vum Dei offensam erga nos experimur. Cuius arbitrio fit ut
 qui fuerint a me gubernatores Ecclesiarum constituti crebrius
 voluntate mea commutentur dum eos celerius quam et Eccle-
 siis et Regno meo expediat ex vite huius diversorio aeterna illa
 in Domum Deum migrare iubet. Ex quo fit ut dum interregnum
 quoddam est Episcoporum et irrepant paulatim in Dioceses opi-
 mones de fide pestilentissimae et bona Ecclesiarum quarumvis
 iniuria sunt importuna ac miserandum saepe in modum de-
 populentur cogatur nihilominus in demortui locum suffectus
 ingentem auri vim ex Regno meo exportari atq; eo de-
 ferendam curare ubi multo maior est illius copia quae nos
 quantos hominum meorum clamores excitet quanta mihi odia
 conciliet quod propter studium meum et observantiam erga san-
 ctam sedem offerri aurum ex meo Regno meo non prohibeo
 ex frequentibus meis querimoniis iam antea S. vestra cognovi-
 nit. Jam enim eo ventum est ut ne repenatur quidem aurum prope-
 modum in Regno meo dum omne fere exportatur et si repertum sit

sit, quam maximo id emere oporteat. Itaque cum ex ea re ma-
 gnam capio molestiam ob frequentem hanc Episcoporum commutati-
 onem, tum quod ut quisque mihi fidem suam, integritatem pruden-
 tiam, atque industriam probavit maxime, ita quam minimo tem-
 pore, his eius virtutibus quare ergo summo in bonorum gradu
 cum collocavi, mihi fieri licet. Sed quis est qui diuinae voluntati
 possit resistere? Proinde fero ut possim, quae mutari non posse
 video. Neque ideo in Ecclesiarum commodis procurandis reddor
 segnor, quin potius omni ratione provideo, ut in eorum qui de-
 mortui sunt locum, quos habere possim dignitate ceteris pre-
 stantes nominem. Itaque cum non ita pridem excesserit ex hac
 vita, R. mus Do. Iohannes Archiepiscopus Gnesnensis, Regni
 mei Primas, quonia[m] fidem mihi suam et integritatem pro-
 bavit, R. mus Do. Petrus de Gamratis Cracoviensis Episcopus
 vir ingenio praestans, neque mediocri prudentia praeditus,
 insigni vero liberalitate, splendore, munificentia, comitate
 vero, affabilitateque tanta, ut omnium in Regno meo ordinum
 magna sibi adiuncta studia, magna habeat benivolentia
 conciliata, cum Archiepiscopum Gnesnensem, et Regni mei
 Primatem nominavi. Nunc Sancti vestrae supplico, ut
 nominationem hanc meam ratam habere velit ac primum
 a vinculo quo Ecclesiae Cracoviensis copulatus est, eum absoluat.
 Deinde ad Ecclesiam Metropolitana[m] Gnesnensem transferat ac
 Archiepiscopum illius declarari faciat, ut qui fuerit a me
 Cracoviensis Episcopus nominatus, in eo per Sanctam vestram
 confirmando nihil morae sit interponere necesse. Interca
 vero Regni quoque mei inopis rationem habeat, neque id
 de gloriis proz fus a Curialibus suis permittat. Rem piam
 et mihi vehementer gratam factura Optavi Vilnae decima die
 Mensis Ianuarii, Anno Domini M^o D^o XLII° Re-
 gni vero nostri XXXIII°.

Sigismundus primus Rex Polonie
Cardinali de Crimintis

Rma etc. Inter paucos annos complures Archiepiscopi
et Episcopi Regni nostri vitam cum morte commutauerunt
Qua ex re magnam ad Regnum nostrum incommodum, neque
minor ad nos peruenit molestia. Nam cum aliis in demortuo:
rum locum succiendis, ingens et Regno nostro vis auri expor-
tetur, tanta est illius iam caritas, vel penuria potius, ut vix
etiam reperiri possit, quae nos cum male habeat homines no-
stros, eos praesertim qui sunt ex Equestri ordine, nunquam
vociferari contra nos, quando Regni Comitibus habentur
deservunt, quod tantum offerri auri patimur. Nostri cum id
Turpisse, et potestatis sibi persuadent, ut ne id fiat prohi-
bere, quod in Regni nostri commoda augenda iurauerimus,
de quibus, ista eximandi, et exbauendi illius ratione per:
multum detrahitur. Efficiuntque clamoribus istis suis, ut difficilior
nobis sit ratio rerum ex sententia conficiendarum. Atque ita ex
Comitiis nonnunquam disceditur, ut quarum rerum causa, ea adiecta
sunt per nos, eam nihil obtineri possit, quae nos incredibilem
animo nostro affert molestiam, quam ob rem cum huius rei causa
tum quod in isto Episcoporum quasi inter Regnum, et seminari
facilius in agro Dominico Si Zamia, et praedae dirptionisque
bona Episcopatus opportuna esse videmus, et fidelium una Re:
gum nostri Senatorum prudentibus, et salubribus consiliis
caremus. Vellemus nos quidem si fieri posset, ut iis nos
diutius frui liceret, qui semel nostro beneficio Principem inter
Senatores Regni nostri locum sunt consequuti, sed quando scimus

ei visum est. penes quem et vita et mors omnium summa est
 potestas. nobis refragari voluntati eius nec possumus nec debemus
 sed hoc tamen omni cura providemus. ut in de mortuorum loco
 viros dignos et idoneos sufficiamus. Cum itaque excesserit nuper
 et vita R. mus Do. Joannes Latalski Archiepiscopus Gnesnensis
 nominavimus in locum eius R. mu. Do. Petrus Gamratis Cracovien-
 sis Episcopus. quod et ingenio valens. et consilio polere. et pruden-
 tia prestare videmus. esse praeterea liberalitate splendore
 munificentia. comitate. affabilitateque singulari a R. D. vestra
 petimus ut cum Sanctiss. mo D. nostro commendat. ac nostris ver-
 bis S. ti. eius supplicet. ut nominationem hanc nostram ratam
 habere dignetur. Atque ut R. mu. Do. Petrus a vinculo quo alle-
 gatus est Ecclesiae Cracovienae absolvat. et ad Metropolita-
 nam Gnesnensem transferat. atque Archiepiscopum illius declarari
 faciat. Ita ut qui brevi per nos Cracovienae Episcopus nomina-
 tus erit. ibi citra moram ullam et cunctationem. a S. eius con-
 firmari possit. Atque ita R. ma. p. tis vestrae opera effici
 volumus. ut quam minimam in eis sumptum fieri sit necessitas
 quod curae futurum R. D. vestrae pro studio illius erga nos
 confidimus. ac gratos nobis et memores fore pollicemur.
 Quae ut bene valeat optamus. Dato ut supra.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Petro Kmita de Wisnicze Palatino
 Crac Regni Polonie magno Marshal^{co}

Magnifice sincere nobis dilecte. Accipimus litteras S.
 vestras in quibus pro fide sua et vere Senatoria sollicitudine
 de imminentibus Reip.^{re} nostrae periculis prudenter nos admo-
 net rogans ut Regni nostri rationibus quantum possumus quantumq;
 debemus mature consulamus. Etsi autem cura et sollicitudo
 quantum de sua Repub.^{re} optimu qucuq; Principem habere deest
 nunq; aliena nobis fuerit. Tamen S. tis tua hac admonitio
 tam nobis grata tamq; probata est quam liquido cognoscimus
 in constabiliendis bene et feliciter rebus pub: communem opti-
 mis quibusq; et eis precipue qui ad eazu gubernacula a Princi-
 pibus asciti sunt et adiuncti sollicitudinem studiu vigilantiā cum
 laborem: cum Principibus esse oportere quare quod ad nos qui-
 dem pertinet quantumq; in nobis situm est in hoc nostrae aetatis vlti-
 mo iam et propemodu exacto cursu quantum usus reru qntum
 et amor Reip: docebit nos et hortabitur tantu prospicere et
 consulere cupimus ut tam pacatu tam florens imperiu relin-
 quamus quam ipsi a maioribus accepimus et usq; hac admi-
 nistramus. Agnoscimus hac esse formidabilia omnia quae
 ad nos de Valacis et Turco^{re} suspectis foederibus illius cuius
 fiducia sic ferocire dicitur S. tua scripsit. hac certe saepe nobis
 somnos auferunt summaq; nos exercent sollicitudine. Deus
 nobis in hoc fatali propemodu tempore orandus est ut nos
 ex communi hac Christianoru calamitate servatos eripiat
 s; quod S. tua hanc subleuanda Reip.^{re} rationem indicat
 ut ha ad onera militaria subeunda Regni partes a nobis
 adigantur quae libere et absq; cura in nostra Repub: esse

illi videntur. Nos equidem tametsi officium nostrum non semel frustra ad hoc accommodauerimus. Tamen si et hoc adduci ad hoc poterint ut ista ratione qua innuit S. tua illae quoque sua auxilia suam opem conferant iterum atque iterum operam nostram et diligentiam adhibere non gravabimur.

Veementem amamus S. tuam curam et diligentiam quam nauare in indagandis rerum vugaricarum perturbatis. multis rationibus non desinit. persuadeat sibi magna se ex eo et solida apud nos habere gratia. Intelleximus ex Ser. mat. filiae nostrae litterarum exemplo quod ad nos S. tua misit. quo in cardine nuncius illius versetur. nobis hic et longitudine loci et valitudinis incommoditate occupatis. non licet eius sic afflictis rebus. presenti remedio consulere quod facere tam cupimus quam quid maxime. versamus animo varias rationes. varia consilia. varios euentus prospicimus. ut cuius Mitis saluti. et Regni nostri. cuius nobis publice maior quam Chrys. mazus priuati rerum cura est. quieti et securitati. nostraeque utrobique dignitati consulere queamus.

Quod sortatur nos S. tua. ut apud Vugaricam Proceres. per litteras agamus. curarent transferenda. Ser. mat. filia nostra in tutiorem Cassovicam locum. id facimus nos suo tempore diligenter. tamen quando hanc S. tua cum Thersaurario intercedere consuetudinem et amicitiam ex illius litteris ad S. tua datis intelleximus utile censuimus. ut ipsa ad eum ea de re scribat. significetque et pollicetur illi nobis pergratum futurum. si ex illo loco. qui praeter id quod omnibus necessariis rebus eget. Thurozorum etiam insidiis expositus est. in commodiorem et tranquilliorum transferatur. M. mat. filiae nostrae locum. sed de se id pollicetur. S. tua nihil indicans ea de re ad se a nobis scriptum esse.

Cast. Alani Belzen cobonestandi non pretermittemus. currit
nobis commodum visum occasionem. sed nondum in deliberatione
ordinum nostrorum splendorem deservit a nobis. est. in quam
adhibere vniuscuiusque merita et dignitatem. ita ut nos S.
tua sortatur non dubitabimus.

Quod petit S. vestra. una cum Ro. mo in Christo Patre Domino
Petro Archiepo Guesnec suo et nobilitate nomine. ut Genero:
sui Martinus Zborowski Regni nostri pincerna sacramento
fidei solueremus. Et si utriusque vestrum apud nos prima est
auctoritas: tamen quod solenniter in publico Comitiorum tempore
re fidei hac sponsione obligatus nobis est. solenniter et publico
eodem tempore ea solvendus est. hoc si quidem et auctoritas
et dignitas nostra Regia postulat. Valeat S. vestra. Vilnae
tercia Mensis Januarii M^o D^o Xli^o.

Legatio à Sigismundo primo Rege
Poloniæ: ad Ferdinandum Romanorum
Regem missa Dat^e Vilnæ x.^o Ianuarii
Anno domini 1541

Do: Andrei Czarnkowski Scholasti-
cus hanc legationem obinit

Pincipio Legatus noster Ser.^{ma} Do. Romanorum Re-
gem q³ officiosissime verbis nostros salutabit: felicem illi
anni hui⁹ ingressu, progressu feliciorum: exitum felicis. ^{ma}
faustaq^{ue} fortunata omnia precabitur. Deq^{ue} nostra erga
M.^{tem} cui⁹ egregia voluntate prolixè omnia pollicetur.
Deinde vero in hanc sententia verba faciet.

Posteaq^{ue} quæ data mihi erant mandata a Ser.^{ma} Domina
Hungariæ Regina. Sacrae M.^{ti} vestrae exposui. statim ut res-
ponsum ac litteras accepi ad Ser.^{mo} Dominum meum magnis
ritucribus excurri. Legit M.^{tas} eius litteras M.^{ti} ve-
stra diligenter: ex quibus atq^{ue} una ex sermone meo quæ ge-
sta sic essent, et quæ porro sit voluntas M.^{ti} vestrae liquido
de lucideq^{ue} cognovit. Summa enī eorū, quæ scripserat M.^{tas}
vestra, quantum ego recordor hæc fuisse videtur, quod Ser.^{ma}
Domina Hungariæ Regina paulo anteq^{ue} ego a Ser.^{mo} Do-
mino meo huc missus essem, legauit ad M.^{tem} vestram
ven.^{tem} Do. Thomam custodem Albensem: ac eandem
per eū voluntatem Sacrae M.^{ti} vestrae detulerit, quæ per
me postea Ser.^{mo} Domini mei verbis fuit eidem delata.
Nihil enī aliud eam à M.^{te} vestra postulasse, q³ quod

ipso Ser. mus quoq; Do. meus postulare me iussit. ut
 quæ dotis. quæq; contra dotis nomine M. ti illius a Ser. mo
 Coniuge olim illius partim data partim promissa sunt
 et quæ filio illius ex pacto debentur. ea M. tas vestra ita
 ut diplomate suo in quod iuravit. quodq; appenso signo suo
 corroboravit. facturam se obligavit. prestare se conaretur
 Cetera omnia M. ti illius. vestra M. ti lubenti atq; alacri
 animo concessura. Hæc et Ser. mæ Dominæ Hungariæ Re:
 gina. et Ser. mæ Domini parentis eius Domini mei clemen:
 tiæ mi postulata M. ti vestra non ingrata accidisse. conten:
 disseq; eam. et elaborasse. ut utimq; ea quæ pacta erant
 prestarentur. s; cum ea peterentur a M. ti vestra. quæ
 prestare nulla ratione posset. conatus omnes in nichilum
 recidisse. Atq; ex eo deprehendi potuisse. non tam sine
 cere q; subdole cum M. ti vestra actuisse. Ad hanc
 litterarum particulam. Ser. mus Princeps et Dominus meus
 Sacra M. ti vestra respondere per me iussit. Scit ita sibi de
 M. ti vestra persuadere. longe aliam esse illius opinionem.
 de se q; ut agi aliquid subdole ab eo Rege M. tas vestra sus:
 picari possit. cuius integritas et candidus erga omnes ac
 sincerus animus testator est orbi uniuerso. q; ut nulla
 in M. tem eius tam fœda suspicio cadere possit. s; et
 Ser. mæ filiam suam ita natam ita educatam esse scit
 ut nichil a paterna virtute degenerarit. longeque aliter
 semper vixerit q; ut hoc eam tam aspero verbo in litteris
 M. tis vestra perstrictam oportuerit. Neq; potest adduci
 Sacra M. tas Do. mei. de sententia M. tis vestra ita
 scriptum esse quæ proculdubio et sentit. melius enim de
 Ser. mo Domino meo tu de Ser. mæ filia eius. neq;
 secus q; sentit scribi iubet. Quamq; habet alias etiam
 nonnullas coniecturas. Ser. mus Princeps meus. ex
 quibus colligit non deesse. qui secus nescio quid de illius

erga M. km vestra animo indicent. Vident enim quos
mittit ad Ser. ma' filiam suam Cubicularios. eis per Prae-
fectos Exercitus S. M. his vestra transfundi libere po-
testatem non dari. Quasi vero. hostili sit erga M. km
vestra animo. Ser. mus Princeps meus et non eo quo
semper fuit beneuolentiss. mo. Itaque priusq. ad reliqua re-
spondeat. rogat S. M. km vestra Ser. mus Princeps meus
si fidem illius erga se. si integritatem. si in seruandis pro-
missis veritatem. et constantiam perspecta habet. et explora-
tam. ne vel scribendis asperuis litteris. vel detinendis per
Exercitus / ~~promissis. veritatem et constantiam perspectam~~
~~habet et explorata.~~ ne vel scribendis / sui Praefectos Cu-
biculariis. indigna aliqua suspitione M. km eius prestim-
gi paciatur. Alium enim hoc foret a mutua coniunctione
qua inter vestra et illius M. km arch. ma intercedit. neq.
minus alium ab omni vita antea Ser. mi Domini mei
cui nulla vnq. Regna. nullae opes. et facultates tanti fue-
runt. ut illarum causa de fide alicui simul data. deq. con-
stantia sua se dimoueri passus sit. quiq. eo animo esse nunq.
intermisit. ut non modo facultatum verum etiam vitae suae
q. existimationis iactura facere. fuerit semper. et sit pa-
rior.

Tam vero quod queritur M. tas vestra. cu de compositione
deq. pactis vltro citroq. prestandis ageretur. aliud fu-
isse quod sperabat rei exitum. ac multum se sua esse expec-
tatione frustratam. videt quidem Ser. mus Princeps et
Dominus meus eas quae late sunt per M. km vestra con-
ditiones: quae an cuiusmodi fuerint. ut eis Ser. ma Do.
Hungaria Regna acquiescere oportuerit. neutra in par-
tem disputat: Nam quorum oculis ea subiecta fuerunt
qua offerbantur. eorum certius potuit esse iudicium.
Ser. mus Princeps meus cu lingua absit. neq. in pube

rem venerit statuer non potest num fuerint conditiones
 ista Ser. ma filia sua accipienda. Ita sibi persuadat
 Sacra. M. tas vestra de Ser. mo Principe meo et si in Ser. ma
 Do. Vngarix Regina filia suam char. ma. pro animo
 suo in illa paterno suavissime est effusus non minori ta-
 men cum in vestra quoq. M. tem voluntate sua inclinatione
 propendere: neq. minus illius q. Ser. ma filia suae causa
 velle omnia. s. cum quemadmodum ad huc res acta sit. secum
 diligentius expendit. aliud prospicere non potest q. quod
 quo minus facta sit compositio, penes M. tem vestra Ser. ma
 maior, q. penes Ser. ma filiam suam culpa residet.
 Semper ea fuit sententia Domini et Principis mei, ut quicquid
 potius consilia sequeretur, ut ne vi et armis Jus suum M. tas
 vestra prosequeretur, cum profertim nulla sibi vim, nulla arma
 opponi videret: Liberalitate potius et clementia Hungarix
 sibi Procerum animos conciliaret, q. ut protoleret etiam
 magis asperitate aliqua. Secus facere M. ti vestra visum
 est. Exercitum in Hungaria dimisit, Castra prope Buda
 fecit, terror armorum domare voluit, quos benignitate flexis:
 sit citius, ita qua ratione maxime sibi profici posse spera-
 vit, ea in contrarium cessit. Duriores enim redditi sunt animi
 eorum, et magis ad compositionem difficiles, qui si ab armis
 M. tas vestra, Ser. mi Domini mei exemplo abstinuisset, mi-
 nus nunc esset negotii in his quae cupit obtinendis. Nunc
 armorum hoc strepitu, nichil efficit aliud M. tas vestra, q. q.
 in summa omnia difficultatem adduxit, ut non facile ratio in-
 veniri possit quae explicari possint, quae sunt ita miserae et
 nodis multiplicata. Quod si ceclasset tamen aliquandiu M. tas vestra
 eam qua Ser. mi Principis mei voluntatem ad eam detuli
 facilior fuisset et expeditior rei bene gerenda, et ex senten-
 tia conficienda ratio, nunc posteaq. permutatum est opera
 M. tis vestrae Ser. mu Principem meum, nichil in Regno

Hungaria ambire: si salua sit dos, et contra dos Ser.^{ma} filia
 si Nepotulo pacta seruentur eo contenta fore: cetera omnia
 facile M.^{te} vestra concedere: videt M.^{tas} vestra quot, et
 quanta sint ex eo difficultates secuta.

Qui fuerunt alieniore animo a M.^{te} vestra, si quod futurum
 Ser.^{mus} Princeps meus augurabatur simul ut nihil sibi esse
 presidii in M.^{te} cuius constitutum intellexerunt quod acciperant
 plurius illud facere M.^{his} vestra amicitia q^z omnia ea quae vul-
 go homines maxime esse expetenda existimant, statim ea
 quae minime debebant consilia ceperunt: eorum fidem atq^z
 auxilium implorarent: socia arma cum suis iungerent, quibus
 minimè confisum oporteret. Deinde vero, cum viderent Ser.^{ma}
 Do. Regina Hungaria eodem quo Ser.^m parentem illius
 esse animo, Ius sibi potestatemq^z statuendi quod vellent ad-
 mittere, sibi usurparunt. Itaq^z eo nunc rem adducta vido-
 mus, ut etiam ipsa M.^{te} vestra, Ser.^{ma} Do. Hungariae Re-
 gina consilium sibi dari precisset, qua ratione sui Iuris officii
 posset, ut ea quae vellent in gratia M.^{his} vestrae prestandi
 potestatem haberet, neq^z consilii, neq^z auxilii copia ei
 facta sit. Est nunc qui volens et de Ser.^{mi} Principis
 mei candido et sincero erga M.^{tem} vestra animo dubitan-
 dum esse constet cum exitus ipse declararit q^z fideliter
 q^zq^z amantem M.^{tem} vestra de omnibus suis admonuerit
 quae nunc euenisse ita oculis suis cernit, quo magis etiam
 miratur Ser.^{mus} Princeps meus, q^z cuiusmodi M.^{tas}
 vestra protestationibus utitur quae abhorre videntur
 ab isto tam arcto necessitudinis vinculo quo Ser.^{mo} Prin-
 cipi meo M.^{tas} vestra est copulata.

Quid enim praetermissum est aut a Ser.^{mo} Do meo, aut a
 Ser.^{ma} filia eius, quod ad tuenda et conservanda, S.
 M.^{his} vestra amicitia pertineret? nulli voluntas?

num studium & num alacritas defuit unquam? aut deest etiam
 ea omnia prestandi quae ex pacto M. tas vestra postulavit?
 quo minus autem posset quod ex animo cupiebat per quae
 alium stetit qz per M. tem vestra? quae armorum castrorum Exer:
 citus sui terrore in eas in quibus nunc est difficultas edicere?
 Quare deficiat M. tas vestra protestationibus vti. Sed quae
 admodum efficit ut Ser. ma Do. Ungariae Regina minus
 nunc liberas habeat cogitationum suarum voluntates ita consi:
 lio suo atqz auxilio tam adiuuare dignetur ut sui tandem
 super esse queat. Id quod ubi erit effectum tu demum si non
 erit iuxta pacta M. ti vestra satisfactu protestationum hoc
 genere utatur licebit. Non sola est M. tas vestra ad qua
 ea deferuntur quae suspicioni locum dare queant et Ser. mo
 Principi meo sunt quae suspicionem facere possint cunctati:
 one ista et mora in pactis prestandis non agi aliud qz ut si pro:
 specti sint rerum successus pretextus inueniatur aliquis quo
 non sit ea praestari necesse s3 non ita facile tamen in animum
 Ser. mus Princeps meus suspicionibus suis credere qz leges amicitiae
 in eo violari putat si tunc quis de amico aliquid suspicetur.
 Rogat itaqz Ser. mus Princeps meus S. vestra M. tem ut quo illud
 erga se animo esse videt eodem vicissim erga M. tem eius esse
 velit neqz vel ipsa aliquid ex se suspicetur indignum M. ti eius
 aut filiae eius vel delationibus aliquorum aures suas accommodet
 si qui sint eiusmodi ut quo sunt inter se animo M. ti vestra
 ferre non possint. Nunqz faciet M. tas Domini mei ut ullam
 det occasionem disrumpenda amicitiae quae illi cum M. ti vestra
 vetus intercedit ut vestra quoqz M. tas pari cura et diligentia
 conservanda tam curet etiam atqz etiam hortatur Id quod
 ita demum factum a M. ti vestra existimabit si Protestationum
 hoc genere deinceps amplius usa non fuerit. Satius multo
 factura fuisse censet M. tem vestra Ser. mus Princeps
 meus si quos propter omnem necessitatem in alendum

exercitus sumptus facit, ex his partem aliqua ad condi-
ones potius quas obtulit, Ser. ma Do. Vngaria Regina, ad-
ieciisset et concordia facilius cogere potuisset, et fuisset id ea
coniunctione dignius, quae est inter vestra, et Ser. ma Do. mei
M. tem. Nunc si quas fecit impensas M. tas vestra, his gra-
uari se putat, eandem causam existimant Ser. ma Dominæ Hun-
garia Regina, quae et ipsa contra animi sui sententiam non
parua pecunia, dum pacta sibi praestari expectat, erogare co-
gitur: cum tamen ipsa scribendorum militum, et exercitus facien-
di, nullam M. ti vestrae occasionem praeberit, quae quod postulat
a Ser. mo Principe meo ut cobortetur Ser. ma filia sua
ne incerta pro certis eligat, nec filium nomine ad Hungariae
Regnum aspiat, dedit mihi ad eam hac ipsa de re M. tas
eius mandata, et si non videt quid necesse sit currentem
quod ament incitare, sed quod persuaderi illi cupit M. tas vestra, ut
re ipsa declararet, se aliam esse ab eorum qui Budae sunt Re-
gum Hungariae Senatorum consiliis, ut quae quae contra pacta
fieri ab illis videntur, se invita et nolente testatur faciat:
Potuissent hac ut vult M. tas vestra confici, si non utraque pars
sumpta arma essent. Nunc quod tutum sit Ser. ma Regina eorum
animos offendere, in quorum esse potestate videtur, facile,
pro sua prudentia M. tas vestra perspicere potest, quamvis
minus ab illis Ser. ma filia sua metuit M. tas Domini mei
sed potentissimum Turcarum Caesarem, ne sibi inimicum capiat
id vero non mediocriter pertimescit. Videt omnes Chri-
stianos Reges et Principes, eum summo studio sibi con-
ciliatum habere velle, nollet irritatum per se, quem totus
formidat orbis. Atque hac est causa, quam obrem ani-
mi sui sententia Budensibus Consiliariis minus nunc aper-
tè audet declarare, quod metuit, ne ad Caesarem Turcarum
postea perferantur, quae et ipsi, et Regno ipsius fraudi
aliqua adferre possent.

Ceterum iterum atq; iterum hortatur M.^{te} vestra et rogat
 det opera. ut omni cunctatione remota pacis satisfiat.
 Portentet iterum animos et Ser.^{ma} Regina. et Consiliiari:
 orum Budensium. quanq; quod ipsam attinet. Ser.^{ma} filia
 Regina Hungaria certum est M.^{te} eius ad aquas omnes
 et honestas condiciones descensura. illorum ut sibi studia M.^{tas}
 vestra adiungere queat. in quorum ipsa potestate est in
 eo erit illi summo studio elaborandum.

Præterea renuntiari iussit M.^{te} vestra Ser.^{mus} Princeps
 meus quod ita ut inter M.^{tem} eius. et vestra M.^{tis} Legatos
 convenerat in oppido Wschowa. et a vestra et ab illius M.^{te}
 Commissarii iudices designati convenerunt. ut controversias
 quæ inter finitimos erant. utriusq; M.^{tis} populos discer:
 ptarent. quarum nonnullas quidem terminarunt. de
 nonnullis vero. ad utramq; M.^{tem} retulerunt.
 Postulat itaq; Ser.^{mus} Princeps meus ut rationem aliqua
 inerat qua Ser.^{que} controversia terminari queant. de
 quibus est ad M.^{tem} vestra relatu. Nam qua Ser.^{mus}
 Princeps meus erga M.^{tem} vestra est egregia voluntas
 eadem vicinos inter se utriusq; populos esse cuperet.

Quod si longius esse profectum. Ser.^{mu} Do. Ro. Regem intet:
 legerit. M.^{tem} eius non sequatur. sed litteras et una de:
 scriptam legationem absq; signo nostro. dabit alicui
 ex M.^{tis} eius consiliariis. ut curet q; celerrime ad
 M.^{tem} eius perferendas. Si non poterit hac ratione
 mittet per Cubicularium nostrum. et quidquid is responsi
 retulerit celerrime ad nos remittet. Neq; extra ra
 qua scripta sunt in instructione dicere quidq; audebit.

Vilnae Die 2^a Januarii. M^o D^o XXXXI

Legatio à Sigismundo primo Rege
Polonie ad Isabellam Regiam Un-
garie missa data dno Andree Czarn-
kowskei Scolaſtico Crac Secretario
Regio: vilne die x^a Iannarii 1541

Pincipio M^{tem} eius verbis nostris plurimum salu-
re inebit atq; incuntem hunc annum cum illi tum filio illius M^o:
poti nostro obarg^{mo} prosperet et felicem precabitur. Deinde
redditis fidei litteris in hanc sententia verba faciet.

Quod M^{tas} vestra nondum ex incommodis istis et difficul-
tatibus emerſit in qua ita Deo permittente incidit Ser^{mus} mus
Do^s pateris M^{his} vestrae Do^{mens} clement^{is} mus opinione omnium
fert dolentius. Ac fecit quidem M^{tas} eius omnia sedulo quae-
cunq; ad liberanda huius molestis M^{tem} vestra pertineret per-
tauit. Sed si non satis adhuc ex sententia res processerunt
Sortatur M^{tem} vestra et rogat ne se propterea animi ex-
cruciet: sed ferat potius forti animo quae mutari adhuc non
potuerunt: sed mutabuntur Deo bene iuvante brevi in melius:
et in tristius locum letitia quaeq; succedent. Ea enim est hu-
manarum rerum vicissitudo: ut leta subinde tristibus
tristia letis miscantur. Neq; potest idem status per-
petuus esse rerum et diuturnus. Nec ſcilicet cura et labor
et diligentia praetermisit Sacra M^{tas} Regia in
succurrendo afflictis rationibus M^{his} vestrae qua in re
si non ea celeritas quam oportebat est adhibita fato

magis quodam aduerso q³ M. his cuius culpa aliqua accidit.
 Statim cui vt renunctiatu⁹ est M. ti cuius in dubio fuisse vita⁹
 Ser. mi Coniugis olim M. his vestrae prius q³ aliquid etiam
 de morte accepisset. Oratorem ad M. tem vestrae designant
 aliud deinceps et tertiu⁹: qui cu⁹ omnes grauib⁹ de causis
 minus hoc obire non potuissent michi quarto hoc est promi-
 tia mandata. Apud Ser. mu quoq³ Romanoru Regem
 semel atq³ iteru⁹ acta sunt per me omnia diligenter. quae
 in rem erant M. his vestrae. Quod si opus esse M. tas cuius
 exercitu indicasset. nullis fuisset sumptibus parsura. quin
 hoc quoq³ ratione rationes M. his vestrae admisset. Sed
 contra quem exercitu vteretur nesciebat. Nam cu⁹ Ser. mo⁹
 Ro. Rege. vetus est illi amicitia constituta atq³ ea arcta
 propinquitate vinculos magis etiam corroborata ita vt cum
 offendi minime oportuerit: cum praesertim ultro se facturum
 promitteret. vt quae pacta inter M. tem cuius. et Ser. mu olim
 To. Regem intercesserunt ea serua⁹ret. Quod si contra aliu⁹
 quempia⁹ delectum facere M. tas cuius voluisset. potentiam
 illius metuebat. neq³ se pacem esse posse viribus illius con-
 fidebat. ac verebatur vna. ne magis etiam et M. his vestrae
 et suas Regniq³ rationes perturbaret. atq³ ita sibi de M. his
 vestrae pietate persuadet. nunq³ eam commissura. vt et Ser.
 parentu suoru et patriae salutem sua causa. magnu⁹ aliquod
 in discrimen adductam velit. Cui Iquidem discriminis vi-
 tandi causa. non modo nullo exercitu vti visum est M. ti cuius.
 s³ ne hoc quidem satis tutu⁹ existimauit. vt aperte M. ti
 vestrae. quid faciendu⁹ cense⁹ret explicaret. Videt M. tas
 cuius nichil esse equi⁹ q³ vt utraq³ ex parte pacta pra-
 stentur. quae si ita vt conuenit. inter Ser. mo⁹ Dominos
 Regem Romanoru. et Coniugem M. his vestrae pra-
 stari citra mora⁹ vllam possent. nichil fieri potest
 tutius: neq³ salubrius. quodq³ magis cupere⁹ M. tas
 cuius

Qua vero oblatae sunt conditiones M.^{ti} vestrae, eas etsi videtur
 fuisse non omnino repudiandas, tamen auctor esse M.^{ti} v^{ra}
 non audeat, ut eis acquiescat, non quod non probatura esset M.^{tas}
 cuius si id facere M.^{tas} vestra animus induceret, ut ad pacti-
 ones aliquas novas descenderet: sed quod sua in ea re auctori-
 tatem interponere non audeat, ne sibi Turcarum Caesarem
 capiat inimicum, si de latro ad eum foret inductu M.^{tis} cuius M.^{tem}
 vestra. Ser. mo Ro. Regis Regni Hungariae concessisse. Itaque
 non modo non audeat se negotiis istis implicare M.^{tas} Regia
 sed ne hoc quidem tuto se facere putat, ut exhortetur M.^{tis} v^{rae}
 Confiliarios, ac persuadere eis conetur, quo in fidem potesta-
 temque Ser. mi Ro. Regis se conferant, et de gracia illius sibi
 reconcilianda sint solliciti, quod tamen si opera M.^{tis} vestrae
 effici possent, futurum esset M.^{ti} cuius gratia. Nunc in dubio
 est animus M.^{tis} cuius, Nam cum amicitiam alterum, ab altero sibi mutuat
 neutrum vellet offendere. Porro erat haec aliquando sententia
 M.^{tis} Regiae: ut daret opera M.^{tas} vestrae quo posset Casovia
 aut quocunque alio Buda relicta commigrare, atque omnes
 rationes quereret, quibus evadere posset, ex ea quasi obsi-
 dione in qua nunc esse videtur. Nunc de hac quoque re
 quid statuendum censeat pendet propterea animi, neque videtur
 nisi e re nata consilium capi posse. Nam si non deest amonia
 Budae: si nihil aliunde periculi impendit: causa non vi-
 detur M.^{tas} Regia, cur ante sit relinquenda, quod aliquid sit cum
 Ser. mo Ro. Rege transactum. Deinde qua fide sint erga
 M.^{tem} vestram Confiliarii eius certum non habet. Quod si
 suum illi non M.^{tis} vestrae, et filii eius agunt negotium, nihil
 eis timore credendum censeat, neque consilium esse putat, etiam si
 velint M.^{tem} vestram deducere ut se in viam cum eis ducit
 neque plus ibi quam Budae sit periculi. Si Turcarum uti velint
 praesidiis: tum vero omnes elabendi vias querendas existimat:
 neque commune cum illis aliquid habendum, sed ubi rem ita po-

stulare videris. ut Buda migrandum sit tu de suo stipen-
dio militibus ut persoluat M.^{tas} vestra. Satis ducit ut eos
ipsa in potestate sua habeat. neq; aliud preter M.^{tas} vestra
Dei agnoscant. ita enim omnia fore M.^{tas} vestre tutiora videntur.

Ad Senatum Regni Hungarie

S Aliter dicta et gratia nostra ac fidei littere oblatis in
hanc sententiam verba faciet.

Quas ego a D. vestre acceptas Ser.^{mo} Principi Domino
meo litteras reddidi. Scia M.^{tas} cuius gratia max acciderunt
Rescriptura illis fuerat. s; verbatum necubi intercipi-
rentur. neque prius huius quod celatos oportet M.^{tas} cuius consilia
cognoscerent q; D. nra vestre ad quas ea perferri vult.
Itaq; mandari michi dignata est M.^{tas} cuius. ut ad ea qua
scripsere D. nra vestre verbis nomine illius responderem.

Fides et constantia hae. D. nra vestrarum in turba dignitate
et commodis Ser.^{ma} D. Reginae ac Ill.^{mi} filii eius Sa-
cræ M.^{tas} Regia Domino meo clementer. mo plurimum proba-
tur. Videt enim nichil aliud esse D. nris vestris propositum
q; ut optima conditione sit et Ser.^{ma} filia. et Ill.^{mus} nepos
M.^{tas} cuius. quo nomine eas quas debet agit D. vestris inge-
tus gratias. s;q; memorem olim futura officiorum. et fidelis
sui p;sevitutis D. nra vestrarum pollicetur. Porro q; hactenus
M.^{tas} cuius nullas ad tutandam Ser.^{ma} filiam suas misit
copias. cuius rei causas multe fuerunt. Nam cum longius
absit nunc. neq; satis tutas esse videret suas provincias

a Moscorum et Tartarorum incursionibus: cum satis habitura
 M. tas eius domi negotii videretur. non est illi visum foris quod
 bellum gerere. cuius facile Principum invenire licet exitum
 difficillime. Nam ut incipiat in hominibus, ut ceptum ex animi
 sententia perficiat in solius Dei manu positum est. M. ti
 itaque Regia Domino meo clementissimo, quae cum aetate sit
 provecior, magnus est rerum usum confecta, et quod dulce sit
 bellum experientia Magistra didicit. Consilio prius quam armis
 omnia experiri visum est satius. Neque enim qui prior bellum in-
 cipit, is meliore statim est conditione, quin defatigari citius
 potius consuevit, quare cunctatione uti satius duxit M. tas eius
 quod moram istam interposita, nihil esse Ser. ma filia, Neptosisque
 rationibus incommodi allatura videbat. hoc praesertim tam
 incommodo anni tempore, mittendo exercitu quid profici
 posset non satis intelligebat. qui si parvus a M. te eius missus
 esset, nihil se aliud quam ignominiam et ludibrium relaturum per-
 spiciebat. Si numerosior, praeterquam quod conducibilis fore conse-
 bat, magis opportuno anni tempore, si necessitas postularet,
 sumptus in alendum cum facere. Hoc etiam una vergebatur, ne
 Turcarum Caesarem, quem inimicum sibi capere nolle et nullo
 valido exercitu provocaret, qui sibi iam Regno Hungariae
 despondit, et spe illud devoravit. Deinde vero non ignorabat
 M. tas eius intercessisse pacta quaedam, inter Ser. mos
 Ferdinandum Romanorum, et Joannem olim Hungariae Regis
 quae quidem et litteris et iuramento, vltro citroque dato, et
 accepto essent confirmata. Ad quae servanda teneri Ill. mu
 Neptem suum, filium defuncti Regis, D. nos vestras inficiari
 acceperat. Fas itaque non esse putabat contra interpositam
 fidem iuramento quorundam etiam ex D. nibus vestris fir-
 mata quidquam agere, sed expectandum esse duxit, dum quo esset
 animo de pactis servandis. Ser. mus D. s. Ro. rum Rex in-
 telligeret, qui cum Oratore missis ad M. tem Domini mei,

facturum se omnia recepisset de quibus inter eius et de-
 functi Regis M. h. m. convenerat et pacta servaturum. Atque
 rogasset una M. h. m. Domini mei ut Ser. ma quoque filia sua
 et nepotem ad eadem pacta servanda exhortaretur, neque
 impediret quo minus illis satisficeret cumque in eandem
 descripta sententia a Ser. mo Carolo Imperatore litterae
 allatae essent magis etiam impellebatur animus Ser. mi Do. mi
 postulationis huius acquiescere ut ab armis abstineret: neque
 praeter id ut pacta servarentur quidquam postularet, cum preser-
 tim a nonnullis D. vestrum allatum esset ad M. h. m. eius ve-
 stras quoque D. m. s. auctores fuisse Ser. ma filiae suae ut ipsa
 pactis acquiesceret atque de compositione per nonnullos ex D.
 vestris iam tractari ceptum esse quod auctoritatem a Ser. mo D.
 Romanorum Rege tam subito satisfieri pactis non potuisset
 propositae a M. h. eius Ser. ma Dominae Reginae conditiones
 acceptae non sunt recte factum sit nec ne non potest M. h. s.
 Domini mei diffinire. Certius esse potest eorum iudicium quorum
 oculis quae offerebantur subiecta fuerint. Sed si faceret adhuc
 Ser. mus Do. s. Re. m. Rex ut honestas aliquas condiciones
 ferret si assensum ad eos preberent D. m. s. vestra non esset
 M. h. s. Domini mei improbatum quae pactis pro Ser. mi
 Nepotis eius commodis per D. m. s. vestras stabilirentur.
 Qua tamen in re non Ser. ma filia tantum suae sed et ve-
 strarum D. m. rationibus prospici vellet ut hae quoque in tuto
 collocari possent. Nam cum perspectam habeat fidem studium
 et observantiam D. vestrarum erga Ser. ma filiam Nepotemque
 suum hoc sibi persuadent de M. h. eius quod nunquam Ser. ma
 filia suae rationes a rationibus D. vestrarum frangat
 sed utriusque pari cura consultam cupiet. Quae in re si quid
 a M. h. eius fieri voluit D. m. s. vestra opem illis atque ope-
 ram auctoritatemque suam prolixè deferat.

Quod vero D. vestre. M. his eius consilio displicet. de Bu:
 da a Ser. ma Domina Regina relinquenda. deqz Truncini
 commigrando: non aliud optat M. tas Domini mri. qz ut ex:
 tra periculum esse possit. et si non parvis rationibus adducta
 ut Buda migrare cupiebat. hoc enim suadebat amor patris
 erga filiam et Nepotem: quos extra huius iactum esse cupi:
 ebat. Neqz satis intelligere poterat. quis esset usus imbecille
 faminæ. et infans pueri inter armorum strepitum et horren:
 dos Enearum Machinarum sonitus. atqz ut est amor omnis
 anxius et sollicitus. non potuit non vereri M. tas eius me:
 morare nimio. atqz angore animi conficeret se se Ser. ma
 filia. et aut morbum. aut aliquid etiam gravius quod
 absit sibi accideret.

Legatio ad Ferdinandum Romanorum
Hungarię et Bohemię Regem. ac ad Re:
ginam Isabellam. et ad eiusdem Regine
Consiliarios. M^{co} Andree de Corka Cas:
tellano Posnaniensi. et Capitano. Maioris
Polonię generali: data Vilnę 27 Febru:
arii Anno 1541.

Pincipio M^{tem} eius verbis nostris q̄ poterit officiosissime
salutabit. fausta omnia et felicia precabitur. de q̄ nostra
egregia erga M^{tem} eius voluntate prolixę omnia pollicebitur
Deinde in hunc modum verba facit.

Ex una et altera legatione S. M^{tas} Regię Polonia Domini
mei Clementiss^{mi}. mi abunde cognoscere potuit Sacra M^{tas} vestra
quo sit erga illud animo M^{tas} eius. quāq̄ cupiat. non retenta modo
amicitia. quę cum M^{te} nostra ei intercedit. verum etiā auctam. et
amplificatā. magna fuit Ser. mus Princeps meus in spem voca:
tus potiundi Regni Hungarię. amplā illi multa et Magni:
fica ostendebantur. neq̄ de futura videbantur ad eam rem opi:
nionē multorum firmiora presidia. s̄ is est animus eius. ea
voluntas. is ardor erga M^{tem} vestra. nullas ut opes nulla
incommoda. nulla Regna. tanti esse putet. ut eorū causa con:
stituta. ^{in M^{te} v^{ra}} maioribus illius. amicitia vel minima ex parte
violata velit. quapropter quę fuerunt ad M^{tem} eius
vel potius ad Nepotem eius delata. ad quę summo studio

adspiciant alii res omnibus cessit M.^{ti} vestra maxi-
 magz. cu voluntate illi potius qz infanti Nepoti Regni
 Hungaria gubernacula deferenda censuit. Non tantu apud
 M.^{tem} eius valuit aut Ser.^{ma} Domina Hungaria Regina
 aut Nepotuli infantis amor. ut M.^{tem} eius ad faciendu ali-
 quid impellere potuerit. qd ad mutua inter vestra et illius M.^{tem}
 amicitia dirimenda pertineret. Itaqz non modo non impedimus
 quo minus cederetur M.^{ti} vestrae omni Regni iure quod habere
 videbatur. Ser.^{mi} Joannis Hungariae Regis filius. veru etia
 ut id fieret auctor ipse fuit. et consuasor: neqz aliud quicqz
 a M.^{te} vestra postulavit. qz ut Ser.^{ma} filia Nepotisqz ra-
 tionem haberet. ut quae ex pacto illis debentur. ea praestanda
 curaret. porro per quem steterit. quo minus pactis adhuc satis-
 factu sit. statuerre non potest Ser.^{mus} Princeps meus. Nam
 ut et se. et Ser.^{ma} filia sua omni prorsus culpa carere scit
 ita vestram quoqz M.^{tem} non intuscat. sz fatis quoda aduersus
 factu existimat. ut quod utraqz ex parte tantopere est ex-
 petitu. id nondu sit in hunc usqz diem praestitu. quae fuerit haec
 in re voluntas Ser.^{mi} Principis mei. quae ex animo praestari
 utrinqz pacta. et per concordia potius transigi omnia. qua armis
 disceptari voluerit. non est procul dubio M.^{ti} vestrae obscurum.
 Quo magis angitur animi. quod in hac re tantu M.^{ti}s vestra illi
 studiū persequerit. cu viderit M.^{tas} eius ab omni vi. ab armis
 ab exercitu qz maxime abhorrentem. quicquid consilia
 animu tamen induxisse visa sit. ut nescio quibus non mei magis
 Regis. quae vestra M.^{te} indignis suspicionibus locu daret.
 quod quidem non vanis. neqz leuibus coniecturis Ser.^{mus} Prin-
 ceps meus colligit. Nam cu consiliu esset a M.^{te} vestra postula-
 tu. qua ratione effici posset. ut quod et ipsa M.^{tas} vestra
 velle videbatur. et tum Ser.^{mus} Rex meus. tum Ser.^{ma}
 filia eius vehementer cupiebat. et vestra M.^{tas} ad Re-
 gum citra strepitu armoru perueniret. Budagz et ceteris

Ciuitatibus . quae debentur ex pacto potiretur . et Ser. ma. Do.
 Hungaria Regina . ac infanti filiolo eius iuxta eadem pacta
 satisficeret . neqz consilii . neqz auxilii copia apud M. h. m. vestra
 inuenire licuit . quae certo communicare poterat . si qua fuit illi
 cogitata ratio . quae desiderium utriusqz impleretur . Sed neqz hoc
 modo non fecit M. tas vestra . verum etiam cum videret Ser. mu.
 Principem meum . non odii . non malevolentiae . non armorum . s3
 amoris potius et benevolentiae certamen cum M. h. m. vestra suscep-
 sisse . atqz affectu suum . erga Ser. ma. filiam nepotemqz ita depo-
 suisse . ut se patrem illius . sui q. offe. am. obliuisceretur . dum
 constantiter tueri vult et conseruari mutua cum M. h. m. vestra con-
 iunctionem . passa tamen est nichilominus M. tas vestra . ut
 qui mittebantur a Ser. mo Principe meo ad Ser. ma. filiam
 Cubicularii . q. a Praefectis militum M. tis vestrae detinerentur
 et excohererentur . neqz aut aditus eis Budam . aut exitus inde
 pateret . Porro ac si Ser. mus Rex meus . aliud lingua prom-
 ptum . aliud pectore clausum haberet . et diuersum aliquid ab his
 moliretur . quae verbis est M. ti vestrae toties pollicitus . quae
 quidem suspicio in eo Rege et Principe . habere nequaquam po-
 test . qui in omni vita sua . italem se semper praestitit . cum erga
 M. h. m. vestra . tum erga cunctos Principes . non modo Chri-
 stianos . verum etiam ethnicos . ut ab omni cuiusmodi ratione fue-
 rit semper remotus . mus . Sunt et alia quaedam ad Ser. mu. Re-
 gem et Dominum meum dilata . ex quibus coniectura facere
 licet M. h. m. vestram . secus non nichil de animo illius erga se sus-
 picari . Nam ut leuiora praeterea . peruenit ad au. 2. Ser. mi
 Principis mei . q. cum Ser. ma. Domina Hungaria Regina
 Isidaurum defuncti olim mariti sui . ex ea in qua nunc est arcu-
 tiorum et commodiorum in locum aliud deportare cogitasset .
 insidiae fuerint a praefectis militum M. tis vestrae collocatae
 quibus Isidaurus omnis si loco se commouissent interceptetur .
 Haec et alia id genus cum renuntiarentur Ser. mo Regi

meo discernatur animi, scilicet cum nihil nisi optima fide agat
 cum M.^{te} vestra: cum non sibi neque Nepoti suo melius esse cu-
 piat quod M.^{te} vestrae: cum quae sunt ad pacem concordiam ami-
 citiam tranquillitatem ea sola curet maxime non posse tamen
 effugere, quin secus de illius erga se animo M.^{tas} vestra suspi-
 cetur, quod quidem a vera amicitia alienum esse debet. Nichilo-
 minus quo est animi robore, qua constantia Ser.^{mus} Princeps
 meus facile patitur plus apud se officii residere: atque in eo
 praestat quod semel est M.^{te} vestrae pollicitus, quantum in ipso
 est M.^{te}, et Buda et Cassovia et omni Regno Hungariae
 ut cedatur M.^{te} vestrae non modo non prohibet, sed instat etiam
 et urget salvis tamen ijs quae Ser.^{mae} filiae atque ex illa
 Nepoti debentur, etsi vero scit eandem esse Ser.^{mae} filiae suae
 voluntatem, nequillius apud eam alterius, quam paterna consilia
 pondus obtinere maius. Dedit mihi tamen negotium, ut ad ea
 ipse proficiscens euerenti calcear quod a iunct adderem atque
 omnia facerem, ut per compositionem potius servetur Regnum
 Hungariae, quam in scriptis diuisum desolatur. Quoniam vero cum
 esset a M.^{te} vestra petitum consilium, qua ratione fieri posset,
 ut Buda M.^{te} vestrae Ser.^{ma} Domina Regina Hungariae cederet,
 quod quidem semper cupiebat, nullum fuit a M.^{te} v^{ra} tanta de re
 responsum datum: officium esse sui putavit Ser.^{mus} Princeps meus,
 ut commonificaret M.^{tem} vestram, et viam illi indicaret qua
 id quod minimo negotio perfici posse speraret, semper ea fuit
 Ser.^{mi} Principis mei sententia, plus ut benivolentia, beni-
 gnitate, clementia a vestra M.^{te} profici posse censeret, quod vi-
 que armis, quam exercitu. Superiora itaque illa potius, quam
 posteriora haec ut amplecteretur M.^{tas} vestra, auctor illi
 fuit. Cuius eam consilii, ne nunc quidem ^{caus} pariter ac sortita
 tur fraternae M.^{tem} vestram et rogat, quandoquidem id nunc
 anni tempus instat, quo ipsis etiam Turcis arma capessere
 commodum esse videtur, ut providat, ne quid Regnum
 Hungariae

detrimenti capiat, providendi autem alia ratio non esse vi:
 detur, quam si operam det, quo positis armis Civilibus, corum etiam
 qui adversari videntur, studia sibi adiungat. Hostibus quidem nullum
 iucundius, sed christianis certe nullum esse potest acerbius spectacu:
 lum, quod in sua sanientes viscera videre christianos, et manus eorum
 fraterno sanguine madentes cernere. Deinde vero consideret M^{tas}
 vestra, quanto iam in alendum exercitum sumptus fecerit,
 quam parum vero profecerit, quanto vero plura impendere
 adhuc oporteat, prius quod quo vult M^{tas} vestra perveniat
 an non multo esset satius aliquam eorum sumptuum partem ad de:
 linquendo istorum animas convertere, qui nunc M^{te} vestra videntur
 adversari, quam eo usque bellum trahere, dum et M^{tas} vestra sum:
 ptibus exhauriatur, et hostis alius recens iam defessam illam
 agrediatur: ac citra pulverem quod amant, universo Ungariae
 Regno pociatur, quod quidem omen Deus optimus et Maximus
 quod longissime avertere dignetur, ac veritus quidem adhuc
 est Ser. mus Princeps meus auctoritatem istam in conci:
 liandis istorum animis M^{te} vestra interponere: ne si qua res
 ad Casarem Turcarum permanisset, et sibi et Regno suo universo
 fraudi esse posset, sed vicit timorem, hunc amor erga M^{tem}
 vestram, et conservandi Regni Hungariae studium incredibile.
 Itaque dedit mihi in mandatis, si quam spem ostendere inberet
 M^{tas} vestra Consiliariis Budensibus, si quibus eos ad se promi:
 sis allicere conaretur. Denique quacunque ratione sibi eos conciliari
 vellet, ut fidem atque auctoritatem Ser. mi Regis mei interpone:
 rem, non aliter quod quemadmodum recepisset M^{tem} vestra fa:
 ctura: atque illius verbis eos diligenter hortaret, ut ne in
 fidem M^{tis} vestra se conferre dubitarent, sed prius tamen
 transigi cupit Ser. mus Princeps meus, cum Ser. ma filia
 sua. Ac a M^{te} vestra petit, ut quod se auctoritatem suam
 in adiungendis et conciliandis M^{te} vestra Consiliarioz
 Budensium studiis, interpositurum pollicetur, id tacitum esse

velit ne si perunlgatu sit. maior existat in perficiendo.
 difficultas. Cui rei periculum iam fecit. S. M. tas vestra
 qua cum esset admonita a Ser. mo. Rege et Domino meo
 ut quam ad M. tem vestra detulerat voluntatem qua Re:
 gno illam Vngaria potiri cupiebat. eam abditam esse. et ocul:
 tam aliquantisper vellet. quonia consilio Ser. mi do: mei si
 se destitutos esse. Budens^{se} videret ad Turcaru presidia confu:
 gerent. magnamq; in difficultatem rem adduxit. Cuiusmodi
 itaq; illi putat esse Ser. mus Princeps meus ne ad eundem
 quod aiunt. Capidem offendat.

Ceteru de eo nihil est quod dubitet M. tas vestra optima fide
 facturum omnia Ser. mu Principem meum quocunq; in rem esse.
 M. tis vestra videbuntur. ut simul ac cum S. D. Hun: Regna
 bonisq; conditionibus transgerit Hungaria Regno. quo ad eius
 fieri possit tranquille potiatu.

Instructio ad Isabellam Regiam Vngarie, Castellano Rosnaniens data

P
 Principio Ser. ma filiam nostram. verbis nostris plurima
 salute imparet. laeta illi omnia. et fortunata. atq; una ill. mo
 Nepoti nostro precabitur. bono animo esse iubebit. neue se
 maiore conficiat. si non omnia illi ex animi cedunt signa.
 esse dicet reru omnium vicissitudinem. laeta tristibus. tristia le:
 tis subinde mutari. neq; statum esse. et eundem perpetuo
 reru humanaru cursum. quosq; afflixisse. Deus aliquando
 visus est. eos opinione citius nonnunquam erigit. et ingens

in gaudium luctu eorum commutat. Id quod de illa quoque factura
 divina M. h. m. summa animi nostri fiducia credimus. Neque ipse
 ullum finem facimus de rationibus illius cogitandi. si quo modo
 in tuto ea collocari queant. Nullis ea in re laboribus nullis
 sumptibus parcimus. et quoniam ita rem postulare videbamus.
 misimus ad Ser. mu. Ro. Regem insignem Oratorem nostrum.
 mu. ex primoribus Regni nostri Consiliariis atque a M. h. eius
 magno studio contendimus. ut tandem aliquando ad prestanda
 pacta animus induceret suus. quod quidem M. h. m. eius factura
 confidimus. quae si posse se negabit ita subito. nihil ab ea
 acerbis nimis esse exigendum censuimus. sed in eo potius acqui-
 escendum. ut tempus constituat quam minime longum quo ad fieri
 possit. quo se facturum esse pactis idonee caveat. Interea vero
 tempore de conditione aliqua honesta cum Ser. ma filia nra
 transigat. qua uti illi liceat. quamdiu ad ea quae ex pacto ei
 debentur non pervenerit. Porro si se facilem et benignum his
 in rebus praebeuerit Ser. mus Ro. Rex. nobis quidem videtur
 ut amoris potius quam armorum certamen cum eo suscipiatur.
 atque ut ei Buda Ser. ma filia nostra cedat. Non prius tamen
 quam fuerit illi de alio tuto et commodo loco per Ser. mu. Ro.
 gem Romanorum prospectu. Deinde vero consilium illius requireret
 qua ratione offere queat ut volentibus Consiliariis Budam
 Buda Ser. mo Rom. Regi concedatur. et quemadmodum visum
 erit M. h. eius ita rem aggrediatur. ac summa cura ca-
 vebit. ne quod in discrimen aut nobis aut Regnum nostrum addu-
 cat. Cum Ser. ma quidem filia libere communicabit omnia
 quae ad rem videbuntur. Ceterum cum Consiliarius ubi egerit
 cautus erit et providus. ne quid ei excidat. quo Turcarum
 Caesaris animus offendi possit. a nobis non perinde confi-
 derari sic possunt omnia. neque exactum dari consilium. qui
 cum longius absimus. qui sit status rerum in Hungaria
 ignoramus. Proinde et re nata capiendum erit ei consilium

omnesq; cogitationes non alio quam ad pacem et tranquillitatem dirigendae. Ita tamen ut Ser. max. filia. Nepotiq; nostro ex pactis satis fiat aut saltem honesta cum ea conditione aliqua transigatur.

Illud meminerit Orator noster. nos de Regno Hungariae non ita agere. quasi nobis aliquid in eo juris vendicemus aut quasi potestatem penes nos esse velimus Hungariae Regno cedendi. sed non alia spectare consilia nostra omnia. sed ad utilitatem Ser. max. filiae Nepotisq; nostri. illius rationes constitutas nos vehementer cupere. illius commodis prospectu velle neq; aliud magis optare. q; ut extra telorum iactu. quicta. et tranquilla vitam ducere possit. Proinde hortetur Ser. max. filia nostra aut Sororitate nostra paternae ut ne celet si quid animi habeat. Nepotem ne nostrum filium suum regnare mallet. an in eo potius acquiescere velit. ut pacta seruentur. aut si praestari tam cito non possint. a Ser. mo. Domino Romanorum Rege. bona illi interim conditio aliqua offeratur. Hoc nobis et aequis et tutius videtur. illud speciem quidem habet splendoris. et dignitatis. sed proterqua. quod perficiendi spes perhennis. est. summo est etiam cum periculo coniunctum. quod si ad pacta adierit animus. omnia faciet Orator noster. ut ea quo ad rursus fieri possit brevissimo tempore praestentur. Interim vero honeste conditionibus cum M. re. cuius transigatur. sin autem consiliis aliquorum adducta regnare mallet filium. hoc illi declaret. nos cogere quidem illa non posse. ut id consilium repudiet sed nobis tamen minime probari. quod quantum sit in ea re discriminis videamus. Si quid contra consilium nostrum egerit nihil esse quod de nobis postea queratur. neq; cui et nos et Regnum nostrum ultimum in discrimen adducere volumus.

Quod si eadem lata fuerint conditiones Ser. max. filiae nostrae. quae ante Menses aliquot per Commissarios Ser.

Regis Rom: proposita ei fuerunt. Nobis quidem cuiusmodi videntur, ut non omnino spernendae fuerint, sed iudicio tamen arbitrioq^{uo} vti Ser. ma^{ius} filiam nostram cui res maxime agitur volumus, quae tamen gratus nobis fuerit, si vel eas aliquas conditiones non repudiabit, quae illi otio et dignitate adferre posse videbuntur. Cupimus enim pro animo erga illam nostro paterno, quieti illius et tranquillitati cupimus prospectu, ut ne in istis bellorum incendiis, aut ipsis Ser. ma^{ius} filiae nostrae aut nepotis nostri Caesaris miⁿⁱ salus aliquod in discrimen adducatur.

Conditiones itaq^{ue} aliquas honestas propositas, si illi et Consiliariis tutae videbuntur, per nos quidem ut accipiat licet, et statim ut constitutum aliquid de illis fuerit Buda Ser. mo Rom: Regi cedat, quod si per Consiliarios Budenses facere non possit, ut et Ser. mo Do: Rom: Regi conditionibus transigatur, ut una cum filio suo infante Buda migraret, vel cum ipso deserendum, si aliter fieri nequirit potius consensimus Budaeq^{ue} relinquendum, q^{ui} ut commemorando istud diutius, non se modo Ser. ma^{ius} filia nostra, sed et nos Regnumq^{ue} nostrum in periculum adducat.

Qua ratione autem cauere debeat Orator noster, ne Turcarum Caesaris amicum offendat illius prudentiae committimus.

Quod tempus attinet, intra quod satis fieri pactis per Ser. mo Do: Rom: Regem vellemus, id quoq^{ue} iudicio Oratoris nostri committimus, qui nihil de eo statuat auctoritate una, nisi de sententia Ser. ma^{ius} filiae nostrae, cui quicquid erit visum hac de re, atq^{ue} adeo de quibusvis conditionibus id nobis quoq^{ue} probabitur. Si vero contingat, ut dubitet Ser. ma^{ius} filia nostra, aut de tempore, aut de conditione suscipienda et per tempus fieri possit, ad nos referri volumus, ut nos qui plures facimus q^{uam} quisq^{ue} alius mortalium, Ser. ma^{ius}

filiam Nepotemqz nostrum consiliu illi nostru impareiamus
 Proinde si videbitur Oratori nostro accipundas off. conditi:
 ones quas proposuerit Ser. mus Rom. Rex. Ser. ma vero filia
 nostra aliquoru consilio adducta accipere eas dubitauerit
 hortabitur illam nomine nostro. ut ne statim repudiet. s3
 deliberandu potius censat ac ad nostra voluntatem infor:
 mationemqz referret. Hoc et illius erga nos pietate dignu
 fuerit. et rationibus illius curprimu conducat. Nos eni consi:
 lia nostra non nisi utilitate ipsius. Nepotisqz nostri dirige:
 mus. ubi vero acceptandu aliquid sola cum Consiliariis con:
 fuerit. tum or' noster. etiam non requisitis nobis. si in mora
 periculum esset ad eas assencitur.

Hoc in instructione ad Remanorum
 Regem additum est

Quod si obuiam habuerit in itinere venerabilem Au:
 dream Czarnkowskii Scholasticu Cracouienu Secreta:
 riu nostru. sciscitabitur ex eo quid responsi tulerit.
 quod ubi diligenter perlegerit praescripta sibi a nobis for:
 mula commutet licebit. atqz orationem sua ad responsu Ser.
 Rom. Regis accommodabit. Qua in re iudicio suo uti:
 tur. quonia illius fidei. integritati. prudentiaqz causa
 hanc Ser. mos filiae. Nepotisqz nostri credimus.

Quod si vero Ratipone fuerit Ser. mus Dominus Rom:
 Rex. eo M. tem eius persequetur. Deniqz ubicunqz
 locoru fuerit ubi M. tem eius conuenire curabit.

Legatio ad Consiliarios regni vngarie

Salute dicta et gracia
nostra Regia.

Orator noster collaudabit fidem hanc et constantiam eorum
qui rationes Ser. max. filiar nostrar tanto studio tuentur. De
favore nostro prolixo eis pollicebitur, futurisq; nos ^{semper}
memores dicet officiorum, quibus nunc Ser. max. ^{nostram} filiam ^{prosequuntur}
quuntur atq; ut ea qua sunt erga M. km. cuius fide et ob-
servantia demerps quoq; semper perseverent verbis
nostris diligenter sortabitur. Neq; vero statim cum illis
aperte agat de reditu in gratiam cum Ser. mo. Domino Rom:
Rege. s; prius animos eorum hac in re pertrahat, quos
si tractabiles viderit, omni studio huc eos impellet, ut
de gracia Ser. mi. Rom: Regis recuperanda solliciti
esse velint, ac quibuscunq; poterit rationibus eis per-
suadere conabitur, ut constitutis rationibus Ser. max. fi-
liae Nepotisq; nostri, Buda Ser. mo. Regi Rom: cedant
nostraq; auctoritate perficiant omnia quacunq; ad pro-
curanda eorum commoda apud Ser. mu. Rom: Regem
putaverit pertinere. Sortabitur eos ut etiam atq; etia dili-
genter providcant, ne quod ingens in discrimen Hungariae
Regnum adducant, reputent secum se et sumptibus esse iam
exhaustos, et magis atq; magis rebus omnibus ad victum
necessariis defici: neq; unde ea quorum indigent supplendi
tari possint spem ulla ostendi. Instare tempus verum

quo nouo conflato exercitu maiorem sit belli gerendi
 commoditatem Ser. mus Rom: Rex habiturus ac periculu
 esse ne veniens interim hostis potentior. Regnum vniuersu Hun
 garia sub imperiu suu subiungat. quæ pacta intercesserint
 inter M. h. m. Regia Rom: et Ser. mu Hungaria Regem non
 ignorant procul dubio Domini Consiliazii. ex quibus nonnulli
 fortasse. et ipsi in ea pacta iurauerunt. æquid nobis vi
 deri ut pacta utrinqz seruentur. præsertim quæ sunt
 iuramentu firmata. Quod si tam subito satisfieri illis per Ser.^{mu}
 Rom: Regem non possit. non esse ab eo nimis asperæ exi
 genda censemus. quæ præstare tam cito nequa
 dum modo certu tempus atqz id quoad eius fieri possit.
 quæ minime longu præstituat. quo se pactis satis esse fa
 cturum adomne caueat. Interca vero temporis. de bonis
 ta aliqua. et nichilo deteriore quam est in pactis conditio
 ne Ser. mæ filia nostra Nepotiqz prospiciat. qua fieri ei
 licitum sit. in id vsqz tempus. quo se præstita fuerint ea quæ
 sunt in pactis. Quæcunqz autem fuerit ea conditio. de qua
 priusqz fuerit aliquid constitutu referri ad nos volumus
 ac ut optima conditio proponatur Ser. mæ filia nostra
 non prius tamen eam accepturi sumus qz ut Dominoru Con
 siliarioru rationes in tuto fuerint collocatae. Non modo ut
 nullo eoru incommodo. et pericula Ser. mæ filia Nepotiqz
 nostri negotia transigantur. verumetiam ut qui fidei eoru
 et constantia fructus debentur eos uberes ferre queant.
 Ita autem rem agit Orator noster. ut quorsu animi eoru
 inclinent diligenter conspiciat. et eo orationem sua diri
 gat. si viderit non abhorreæ a reditu in gratia. S. Rom:
 Regis. agit cum eis apertius. Sin autem alieniores per
 spexerit. per cuniculos nichilominus idem perficere
 conabitur. atqz ita orationem sua moderabitur. ut ne
 qua per nos ausa Cæsari Thurearum data esse videatur.

eius federis quod nobis est cum illo reseruandi, nec
in aliquam illius offensionem incurramus, quem inimicum nobis
capere nolumus. Qua in re Ser. ma quoque filia nostra
consilio utitur, ac quemadmodum illi visum est, ita confi-
liariorum animos oratione pertractabit.

Mandatum ad Romanorum Regem
et Hungarie Regiam eiusque Consili-
arios

Sigismundus etc. Vniuersis et singulis quorum interest,
placuit testaturque facimus, quod cum miserimus ad Ser. mu Do:
Ferdinandum Rom: Vngarie et Bohemie Regem, fratrem et
consanguineum nostrum e Sax. mu, spectabilem, et Magnificum
Andream Comitem a Gorcia Castellum Posnamien etc., ad tra-
ctanda et constituenda ea quibus dirimi posset controuersia
si quae inter S. D. Rom: Regem, et Ser. ma filiam nostram Hun-
garie Reginam adhuc intercedere videntur, et perpetua inter
M. tes eius amicitia firmanda, atque concludenda de pactis
quae inter M. tem eius, et Ser. mu olim Io: Hungarie Regem;
utriusque in iurando confirmata intercesserunt, quoniam per-
spectam habemus virtutem eius, et in rebus nostris conficien-
dis, fidem diligentiam, dexterositatemque, plenam ei potestatem
dedimus, ita ut presentibus damus de rebus omnibus agen-
di constituendum, et transigendum, haud aliter quam si nos presentes
adessimus. Itaque quaecumque per illud in hoc negotio facta
pacta, transacta fuerint, ea nos perinde rata firmaque ha-
bituros, verbo nostrae regio promittimus, ac si per nos ipsos
facta pacta transacta essent. In cuius rei testimonium sigillum
nostrum est presentibus appensum. Datum vilnae XXVI Februarii
M^o D^o h^o 1.

ad Reginam et Consiliarios Hungariae in mandato hoc
scripta est clausula.

Emericus Bebek Nuncius à Serma Regina
 Isabella veniens vilnam hæc verba dixit corā
 Regibus Poloniæ et Legationem eiusdem Regiæ
 infra scriptam ad Ferdinandum Regem missa
 secum attulit viii Martii 1541

S. Acre et Serma M. tes vestra. Non me securum venisse intelli-
 gant. s; via insecure ac penitus ambigua nulla penitus in scri-
 ptis informatione accepta a Sacra M. te Regnali mea clemen-^{ma}
 Domina advenisse me sciant quia cum me Sacra M. tas Regna-
 lis expedivit. erat duplex via egrediendi aut vincere aut
 occumbere morti. Nam non abs re hoc fecit M. tas sua Sacra
 quod me ad eandem properare compulerit. quinque enim Menses iam
 emensi sunt. quod M. tas sua Ser. ma omni orbata presidio preter-
 itum ac M. tes vestras Ser. mas premitur obsidione a Ser. mo Rege
 Ferdinando. Nulla igitur in scriptis data mihi informatione me
 superanti fortunæ addixit M. tas sua istis verbis quæ sic subiunxi
 ut si venire potero quæ illic agantur Sacris M. tibus vestris referam
 ac ut aliquid efficere apud illas possim in inter totis viribus quæ
 ad suæ S. M. tis Regniq; profectum prouenire viderentur.

Primum Sacras M. tes vestras salutatione anni noui fecit per me
 inuisore. tanq; in procellis et tempestatibus. non in memor amo-
 ris paterni. Huius rei ego prouentia subini. fidelis et humillimus
 M. tum vestrarum seruus. Indicauit secundo. venisse Oratores
 a Turcarum Imperatore. indicauit sua Ser. ma M. tas se obse-
 quentib; ma omni Sacrarum M. tum vestrarum vti velle consilio.
 Quod præterea Turca non concedit Regni Ferdinando

Regi Rom: sed Stephano Regi illud contulit / quod dieta
 qua sua M. tas indicerat . non est celebrata / quod aduermine
 Turcarum presidio . an mansura sit Sacra M. tas Reginalis Budæ
 et in Hungaria . Et quod est maius . supplicat Sacra M. tas R. lis
 iam iam subueniant Ser. ma M. tes vestre auxilio consilio .
 ac citissima Regaliq; promissione . nec iam ulterius deferant
 sine matura deliberatione de tantis angustis paterna eli-
 beratione . Alterw quod iam M. tes vestre perspiciunt . sua
 M. tem in medio periculi . ac armorum strepitus perstantem .
 non aliunde ut modo per Thurea habet . s; a Sacre M. tibus
 vestris sperat auxilium

Ceterw non iam uti nuncius . s; ut M. tis suæ Ser. ma fidelis
 seruitor . dico opus esse ut mittantur ex Proceribus insignes
 Oratores a M. tibus vestris . qui suæ Reginali M. ti suis con-
 silijs adsint . ego scio quid dico . quia totw Regnum possit habere
 in manu M. tas sua . et possit se contra impetw Regis Fer-
 dinandi tueri . Nam Magnatibus caret sua Ser. ma M. tas
 quibus vita . et Regni negotiū tuendum confideret .
 Si Regia M. tas Romanorum non destiterit ab incepto . ac
 ab illius Regni occupandi desiderio . non solw Hungaria
 perdet . cuius forsā reliquæ durabunt . s; vnius ob noxam alia
 quoq; Regna petent exterminari .

Legatio à Isabella Hungarie regina
ad Ferdinandum Romanorum Regem
per Andream Magoczi habita vilna
octana Marcii per Emericum Bebek
allata 1541

Sacratiss. me et potentiss. me Rex et Domine domine gracio-
sissime. Ser. ma Domina ac Domina Isabella Dei gracia Re-
gina Hungariae Dalmatiae Croatiae etc. Domina mea cle-
mentiss. ma Dedit mihi in commissis nomine suae M. tis
Sacratiss. meae M. ti vestrae tanq. Domino et patri obarg. mo
plurima salutem referre optareq. Domina mea graciosis-
sima Sacrae M. ti vestrae omnem felicitatem ac rerum omnium
prosperos ad vota successus omnisq. amoris et benivolentiae
continuum incrementum. Intellexit Reginalis M. tis per Hon.
Do: Andream Czarnkowski Oratorem Ser. morum parentum su-
orum Sacram M. tem vestram conqueri quod ad Articulos
nuper per Commissarios M. tis vestrae propositos consen-
tite non potuerit et quanda nota suspitionis filialis amo-
ris et observantiae in M. tem vestram debenda erga
M. tem Reginalis Ser. ma M. tis vestra praconce-
pisset ex eo quod certi Oratores solennes ex ordine
Praelatorum et Baronum ad potentiss. mu Imperatorem Turcarum
nomine Reginalis M. tis accessissent quorum opera Coblita
M. tis Reginalis coniunctionis paterni amoris praecipue vero
deliberationis et conclusionis certorum Articulorum cum Ser.
Domino Domino Joanne Rege Hungariae etc. bonae memo-
riae obarg. mo coniuge M. tis suae Reginalis in facto
successione

successione regiminis Regni Hungariae iuxta et utriusque confir-
 mata in derogationem iurium M^{ti}s vestrae Ser. mae J regimini Re-
 gni Hungariae. Chazp. mo filio suo infantulo ab ipso Turcarum
 Imperatore dari procuraverit. Interceptasqz esse quasdam litte-
 ras Procerum Regni Poloniae qui suadebant M^{ti} Reginali, om-
 nibus rationibus curare debere, quo filium suum Chazp. muu Re-
 gno Hungariae praeficere posset. Praeterea Episcopum Varadinu
 Petronius, et omnes ordines militares insuper et iudices,
 aliosqz Cives civitatis Buden et Pestu ad fidem et obedientiam
 Reginali M^{ti} praestanda iuramento asseruisse.
 Et quod Reginalis M^{tas} per certos oratores plena aucto-
 ritate missos, ac per litteras in Transylvania egerit ut
 omnes ordines ad fidem et obedientiam Reginali M^{ti} pra-
 standam sese subderent.

Non potuit non molestum esse Ser. mae ac potentiss. mae Rex
 Reginali M^{ti} Dominae meae Clementiss. mae cum animu M^{ti}s
 vestrae erga se intelli. xisse, voluitqz suam innocentiam apud
 S. M^{tem} vestram per omnia excusata reddere.

Recenti memoria habere potest M^{tas} vestra quam sa-
 pissime et per litteras et per Nuntios apud Sacra M^{tem}
 vestram egit, supplicatqz institit, ne vi armorum impetraret, sed
 potius hanc moram patienter ferre dignaretur, donec consi-
 lia Ser. moru parentu suoru intelligere potuisset. Nam
 decens esse non potuit inconsultis parentibus Ser. mis
 suis, ad ista negotia tam magni momenti respondere pre-
 sertim eo tempore quo ultra omnes defectus infirmitatis, et
 in ea aetate posita, exprobrisqz et curaru et comoditatu
 acceptaqz immatura morte Ser. mi Regis Coniugis
 Chazp. mi, et tam repente omni auxilio humano orbata
 misere nulliqz periculis exposita viduitate sese implicata

unde et vires et ingenia plane deficere videbantur. commenda-
 dans causa suam tam sancta, tam iusta misericordiae diuinae
 et omnia pericula fortuna experiri potius quam ut vel mini-
 mus quid inconsultis Ser. mis parentibus suis agere. Non eo
 animo ut Juribus Sacrae M. tis vestrae incommodaret, sed
 ut animus suus Christianus et propensius et obedientem erga
 Ser. mos parentibus suis manifestis argumentis declararet
 nihil sine scitu et voluntate M. tum suorum agere velle.

Postea tamen cum mentem et consilia Ser. morum parentum
 suorum intellexit paratiss. ma se se et antra obtulit. et
 nunc offert Reginalis M. tas Domina mira clementiss. ma
 acceptare conditiones iustas et honestas. in articulis cla-
 riss. expressas. quin immo rogat ut M. tas vna cum Ser. mis
 parentibus suis in suo negotio. filiisq. sui chariss. mi. rem
 ad finem deducat et diffiniat. quicquid enim cum M. libus
 suis fuerit definitum et conclusum id omne pollicetur se pro-
 rato et grato tanq. filia obsequentiss. ma habitura.

Innocentiss. ma se se testatur Reginalis M. tas de oratorum
 ad potentiss. mu Turcarum Imperatorem missione. Non enim
 cum consilio sua Reginalis M. tis illuc profecti sunt
 quin potius et litteris et per Nuntios quam sapientiss. mi-
 ne illuc irent. inhibuit. neq. procurauit vnuquam. ut cha-
 rissimus filius M. tis sua Reginalis per Imperatorem
 Turcarum Regno perficeretur aut potiretur.

Testatur etia se ne in minimo quidem Juribus M. lib. vna
 contrariare voluisse praesertim cum constaret sua M. ti
 ad hoc consensu et deliberationem chariss. mi coniugis
 sua M. tis accessisse. Non inscia quod insufficientis
 esset ad tam grania munia obunda ut Regno

tam lacero et tot malis affecto inter duos potentissimos
 Principes posito, una cum filio suo infantulo poteretur
 attendens, quod incommodum et quam periculosum esset Regni
 gubernamina acceptare et quod ad hoc consilia industria et
 defensiones vidua ac infanti sufficere minime possent, verum
 et cuiusvis magni et potentissimi Principis singularis cura ac
 solers providentia post Dei misericordiam ad hoc requiritur
 ut Regnum tam potentissimum hoste et praesertim vicino defendere
 pristinaque disciplina restituere possit.

Non potuit inhibere Regnalis M. tas Dominis Regni Poloniae
 quin litteras et consilia ipsorum mitterent, noluit tamen nisi
 consiliis Sereniorum Parentum suorum in hac causa uti et ac-
 quiescere. Neque hac de causa iuramento sibi addixit Episcopus
 Varadiensem, Petronius, et Comes Budensis, ut Iuribus
 M. tis vestrae contrairerent, sed potius ut saluta cum M. te
 vestra concordia, facilis M. ti vestrae Buda restituere
 possit.

Neque in Transylvania per Nuncios et per litteras egit, ut M. ti
 vestrae incommodaret quicquam, sed ut perniciosum Stephani
 Maylatz, a Turcarum Imperatore oblatum dominium quam ci-
 tissime evacuaret, et quod Regnum Transylvaniae ex
 integro manibus M. tis vestrae post concordiam intactam
 tradere possit.

Non habet igitur Regnalis M. tas rationem status pro-
 prii temporis, nec unquam auxiliis Turcicis negotia sua
 et obsequium filii sui procurare vult nec intendit, sed pro affe-
 ctu Christiano, quo omnem spem et opem primum in gratia
 Dei. Deinde etiam in favorem M. tis vestrae, certo statuens
 paratissimum sese offerens acceptare conditiones pacis.

Permittit etiam se omni opera instare. et successe procu-
 rare. totoq; posse laborare. ut Buda in manus suas reci-
 piat. et quod filius suus eba^z.m^{us} coronari non permittet.
 Sed si poterit consequi liberam possessionem Castri et Cui-
 tatis Budensis posteaq; etiam adpta fuerit ea. quae cum
 Ser. mis Dominis parentibus sua M. his fuerint conclusa.
 sine ampliori dilatione ac subterfugio. fusoq; remoto ma-
 nibus vestrae M. his Regiae. pacifice possidenda assigna-
 bit. Casu vero quo M. tas sua Castru et Cuiatam Buden.
 in manus suas accipere non posset. in omnem euentu exire
 decreuit. creditq; maiorem partem hominu cu sua M. hi
 exitura. et in hoc incumbet. quo facilius M. tas sua voto
 potiri possit.

Responsum Oratori dne Isabelle
 Regine Hungarie Emerico Bebek
 vilne vndecima Marcii datum 1541

Vtriq; Sacrae M. hi Regiae gratp. m^{us} accidit. quod q Ser. ma
 Domina Hungaria Regina alterius filia. soror alterius eba-
 z. ma per D. nem vestra coru M. his visorit. ac m^{us} unum
 hunc annu faustu illis et felice sit praxata. quem et
 ipse M. hi eius lectiorem iam tandem et fortunatiorem.
 exoriri ex animo cupiunt ac tum Deu supplices precant
 ut gratiam suam impartiat. ut rebus illius afflictis opem
 ferat. ut ex his angustiis et difficultatibus quibus nunc
 premittur. ereptam ad optatu quietis et tranquillitatis portu
 incolumem perducatur. tum quantum humano consilio

provideri potest. faciunt omnia pro paterno fraternoq; suo officio. quæ ad rationes illius constituendas existimant pertinere. Nam non sibi magis q; illius M. ti consultu cupiunt quin potius multo illius M. ti hoc tempore magis consultu cupiunt. ut cui res eo loco esse intelligunt. ut omni ope subuenire illi sit necesse.

Quam obrem quod postulavit D. no vestra. Legatu aliquem ex Regni Proceribus mitti id aliquanto ante factu iam est. a M. tib; eoru ex quarum animo nunqua effluit Ser. max Domina Regina Hungaria memoria ad qua referuntur. in qua consumuntur cura et cogitationes eoru omnes. Itaq; non contenta misisse paulo ante Ryn. du. Dominu Andream Czarnkowski Scholasticu Cracoviæ. antea quoq; in gravibus Legationibus obeundis. cu apud Sanct. m. Do: nostru. tum apud alios feliciter versatu. miserunt ante dies plus minus quindecim. unu ex precipuis Regni Proceribus. Mag. cu Andream Comitem a Gorzka Castellanu Posnaniu etc. Cui plenam etiam facultatem concesserunt statuendi. et transigendi. de Ser. max Domina Hungaria Regina sententia et voluntate. quocunq; cu illius coniuncta forent utilitate. quem pro fide prudentiaq; sua effecturu tandem Christo bene iuvante persuasum habent. ut in tuto rationes illius collocet.

Porro quicquid erit preterea in quo Ser. max domina Regina consilio esse possit utraq; Sacra M. tas Regia, nullu altera patris altera fratris officiu in se requiri patet. D. no vestra utraq; postulat. ut verbis utriusq; M. tem eius officiosissimi salutis ac omnia fausta illi et felicia precetur.

Sed et dominos Confiliarios M. h. s. eius itidem Do. ho. vestra
 salutabit. deq. gracia et fauore utriusq. Sacre M. h. s. pro:
 lixe Do. nibus eoru pollicabitur. memorumq. fore promittet
 utramq. fidei eoru et constantia erga Ser. ma. alterius fi:
 liam alterius sororem eba. ma.

Legatio nomine Isabelle Regine Vngarie
ad Ferdinandum Romanorum Regem per
Emericum Bebek

ΣΟΛΟΒ.

est Supra

Sacratissimè et potentissimè Rex et dominè Domine gra-
tiosissimè Ser. ma do: Domina Isabella etc. Dedit mihi
in commissis nomine sue M. h. Sacratissimè M. h. vestra
tanquam Domino et patri char. mo plurima salutem referre
optareq; Domina mea gratiosissimè Sacra M. h. vestra
omnem felicitatem ac rerum omnium prosperos ad vota succed.
sus. omniq; amoris et benivolentia continuu incrementu.

Intellexit M. tas Reginalis per Ben. du Do. Andream
Czarnkowski Oratorem Ser. moru parentu suoru Sacra
M. h. vestra congrui quod ad articulos nuper per Com-
missarios M. h. vestra propositos consentire non potuerit
et quanda notam suspicionis filialis amoris et obseruationis
in M. h. vestram debenda erga Reginalem M. h. Sa-
cratissimè M. tas vestra praconcepisset ex eo quod certi
Oratores solennes ex ordine Praetorum et Baronu ad po-
tentissimè Turcoru Imperatorem nomine Reginalis
M. h. accessissent quoru opera se oblita Reginalis M. tas
coniunctionis, paterni amoris, precipue vero deliberationis
et conclusionis certoru Articulu cu Ser. mo Do-
mino Joanne Rege Hungaria etc. bona memoria
Cominge char. mo M. h. sue Reginalis in facto suc-
cessionis regiminis Regni Hungaria imita et utriusq;
confirmata in derogationem Iurium M. h. vestra

Ser. max. I. regimen regni Hungariae Charles. mo. filio suo. in:
 fantulo ab ipso Turcorum Imperatore dari procurauerit inter:
 ceptasqz. esse quasdam litteras Procerum Regni Poloniae. qui
 suadebant M. h. Reginali omnibus rationibus curare debere
 quo filius suus Charles. mu. Regno Hungariae praeficere posset.
 Praeterea Episcopum varadiensem Petrum Petrovici et omnes ordines
 militares. insuper et Iudices aliosqz. Cives Civitatis Budensis
 et Pestum. ad fidem et obedientiam Reginali. M. h. prestandam
 iuramento astrinxisse. et quod Reginalis M. tas per certos
 Oratores plena auctoritate missos. ac per litteras in Tran:
 sylvaniam egerit. ut omnes ordines ad fidem et obedientiam
 Reginali M. h. sese subderent.

Non potuit non molestus esse. Ser. mo. ac Potentiss. mo. Rex M. h.
 Reginali. domina mea clementiss. max. etiam M. h. vestra
 erga se intellexisse. voluitqz. sua innocentia apud Sacra M. h. mu.
 vestra per omnia excusata reddere.

Recenti enim memoria habere potest M. tas vestra quae saepis:
 sime et per litteras et per Nuntios. apud Sacras. ma. M. h. mu.
 vestram egit. supplicatqz. institit. ne vi armorum impetret. sed
 potius hanc moram patienter ferre dignaretur. donec consi:
 lia Ser. morum parentum suorum intelligere potuisset. Nam
 decens esse non potuit. inconsultis. Ser. mis. Dominis paren:
 tibus suis ad ista negotia tam magni momenti respondere
 praesertim eo tempore quo ultra omnes defectus infirmitatqz.
 et in ea aetate posita. expositqz. et curarum. et incommodi:
 tatqz. acceptaqz. immatura morte Ser. mi. Coniugis Regis
 Charles. mi. et tam repente. omni auxilio humano orbata
 miserae duntaxat ac nullo periculo expositae viduitati
 sese implicitam esse conspiceret. unde et vires et ingenium
 plane deficere videbantur. commendans causas suas tam
 sanctas tam iustas misericordiae divinae. et omnia pericula

fortuna exprobrari potius quam ut vel minimū quid in:
consultis Ser. mis parentibus suis agere non eo animo
ut Turibus Sacrae M.^{ti} vestrae incommodaret. Sed ut ammu
suum Christianum et propensum et benevolentem erga Ser. mos
parentes suos manifestis argumentis declararet. nihil sine
scitu et voluntate M. tum suarū agere velle. Postea tamen
cū mentem et consilia Ser. morū parentū suorū intellexit.
paratissimam se se et antea obtulit et nunc offert. Reginalis
M. tas Domina mea clementiss. ma accipere conditiones
iustas et honestas in articulis clariis expressas quin imo
rogat. ut M. tas vestra cū Ser. mis Dominiis parentibus
in suo filiūq; p. negotio rem ad finem deducat et diffinit.
Quicquid enim cū M. tibus suis fuerit diffinitū et conclusū
ad omne pollicetur se pro rato et grato tanq; filia obsequi
ip. ma habiturā.

Innocentiss. ma se testatur Reginalis M. tas de oratorū ad po:
tentiss. mu Turcarū Imperatorem missione. Non enim cū consilio
sua Reginalis M. tis illuc profecti sunt quin potius et
litteris et per Nuntios quā saepissime ne illuc irent indi:
buit. Neq; procuravit ut eazp. mus filius M. tis suae per Im:
peratorem Turcorū Regno proficeretur. aut potiretur. Te:
statur etiā ne in minimo quidem Turibus M. tis vestrae con:
trahere voluisse praesertim cū constaret M. ti suae ad hoc consensu
et deliberationem eazp. mi Coniugis suae M. tis accessisse. non
inscia quam insufficientis esset ad tam gravia munia obunda
ut Regno tam lacero et tot malis affecto. inter duos po:
tentiss. mos Principes posito. una cū filio suo potiretur
Attendens quā incommodū et quā periculosū esset. Re:
gini gubernacula acceptare. et q. ad hoc consilia indu:
stria. et defensiones viduae ac infantuli sufficere non
possent. verū et cui suis magni et potentiss. mi Principis

singularis cura ac solers providentia. post Dei misericordia ad hoc requiritur. ut Regnum a tam potentiss. mo hoste. et praesertim vicino defendere pristinaeque disciplinae restituere possit.

Non potuit in sibi M. tas Regialis dominis Poloniae quin litteras et consilia ipsorum mitterent. Nolu itamen nisi consiliis Ser. morum parentum suorum in hac causa uti et acquiescere. Neque hac de causa iuramento sibi addixit. Episcopum Varadiensem Petronium et ciues Budenses. ut Iuribus M. tis vestrae contraheret. sed potius ut Sabita cum M. ti vestra concordia facilius M. ti vestrae Budam restituere possit. Neque in Transilvania per Nuntium et per litteras egit. ut M. ti vestrae incommodaret quicquam. sed ut per nuntium Stephani Majlatb a Turcarum Imperatore oblatum Dominum quacumque. modo euacuaret. Et quod Regnum Transilvaniae ex integro manibus vestrae M. tis post concordiam intactam tradere possit.

Non potuit igitur Regialis M. tis rationem. statum praesentis temporis. nec unquam auxilium Turcicis negotia sua et filii sui procurare vult. nec intendit. sed pro affectu Christiano quo omnem spem et opem primum in gracia Dei. Deinde etiam in fauore M. tis vestrae certo statuens. paratiss. modo se se offerens acceptare conditiones pacis. Promittit etiam se omni opera instare et sincere procurare. totaque posse laborare. ut Budam in manus suas recipiat. et quod filium suum coronari non permittit. Sed si poterit consequi liberam possessionem Castri et ciuitatis Budae posteaque etiam adopta fuerit ea quae cum Ser. mis Dominis parentibus M. tis sua fuerint conclusa sine ampliori dilatione ac subterfugio. fucosque remoto manibus vestrae M. tis Regiae pacifice possidenda assignabit.

Casu vero quo M. tas sua Castrum et Civitatem Buden in manus suas accipere non posset. in omnem eventum se exire decrevit. creditq; maiorem partem hominum cum sua M. te exitura et in hoc incumbet. quo facilius M. tas vestra voto potiri possit.

Obligatio Emerici Bebek
pro Regina Isabella

Ego Emericus Bebek de Pilsen nuncius Ser. ma Do: Isabella Deigracia Regina Ungarie etc. Ser. mi quondam Principis Domini Joannis Regis Ungarie etc. relicte: ex mente preffate Domine mee clementis. mi. refuli Sacratiss. ma Ro. zu Ungarie Bohemie regie M. te M. tem Domine mee optare. ut sua M. tas regia de omnibus negotiis sue Reginalis M. tis. et obarg. mi filii sui. cum Ser. mis parentibus suis. sine ampliori dilatione tractare et concludere dignetur. quacunq; cum M. tis sue pari consensu de: liberaverint id totum pro rato et grato habere. et per omnia observare promittit. Non ea autem de causa hoc negotium ad Ser. mos parentis suos deferat. ut negotium longius protrahatur. sed ut debitum honorem Ser. mis parentibus suis deferat. Interim omni mora posthabita parata est Ser. ma Domina mea omnibus viis modis et rationibus pro posse suo curare. ut liberam possessionem Castri et civitatis Buden haberi possit. cuius possessione habita. presidia Regie M. tis remittere. arcemq; et Civitatem Budensem. aliq; ad coronam Regni pertinentia. castra. civitates. oppida. demptis castris civitatibus. oppidis. ac possessionibus sibi in

contradicem inscriptis vel alio iure M. tem sua regnali
 concernentibus. manibus regiae M. his libere possidentia dabit
 q³ primis hae omnia effectum per regiam M. Dominae meae
 reddentur. Scio enim Regiam meam clementiam ultra obla-
 tiones priores cum additione septem millium floz in loco certo
 et tuto persolvendorum et additione Castroz mukacz et
 Huczt cum toto Marmaristo ac Salis fodina et libera ven-
 ditione salis iuxta antiqua consuetudinem bene esse con-
 tenta. si quid amplius in Tractatibus cum Ser. mis paren-
 tibus suis amplius addere voluerit. Casu autem si filius
 M. his suae Regialis ex hac vita decedere quod Deus avertat
 contigerit. optat domina mea ut vita durante eius
 hae omnia pacifice possidentia per S. R. M. tem concedi.
 Quamvis ista sint ex mente Dominae meae clementiae
 confidit tamen in gratia Regiae M. his quomodocumq³
 contenta reddere voluerit non dubitat. quin M. tas regis
 illam Christiano et patrio amore pro dignitate sua pa-
 rentuq³ suorum prosequatur. unde sua M. tas Regia coram
 Deo gratias et coram Principibus Christianis debita laudem
 iuste mereri poterit. Quae omnia Domina mea clemen-
 tia sub amissione capitis observatura promitto. Datum
 in Nova Civitate Austriae v. Februarii M. D. xli^o

Idem qui supra manu p^a sst.

¶ Et it M.^{tas} sua Reginalis quod tempus redemptionis bonorum patrimonialium M.^{his} Regia bonae memoriae sit ar.^z in praefixum.

¶ Deinde quod reformatio bonorum in contradotem M.^{ti} Reginali inscriptorum sit in ^{potestati} M.^{tas} sua et si quae bona sunt nunc in manibus aliorum liberentur per Ser.^m Do. Ro. Regem et in manus suae R.^{lis} M.^{his} consequantur.

¶ Item ad oblationem Posoni et toto comitatu Posoniensi Terzawa civitate ^{et} viginti quinque millibus flor. tandem solvendo quo ad redimantur patrimonialia bona, petenda sunt arces infra scriptae.

Makac3

Mazmarusiu cu salifodinis et libertate vendendi sa.

Trenciniu ^{les.}

Scopufu

Borimoc3

Lowa

Skawina

Orawa

Lijkawa

Sard

¶ Haec arces interim essent tenenda quoad redemptio patrimonii M.^{his} Regia bonae memoriae fieret.

Responsum Emerico datum à Rege
Ferdinando

Sacra regia Ro. m. M. tas ex relatione Venerabilis
Emerici Bobek de Polsewtz Præpositi minoris Alben
quam M. ti sua in scriptis obtulit intellexit ea omnia quæ
Ser. ma Do. Regina Hungaria Ser. mi Regis Joannis
relicta vidua ei tanqz nuncio suo cum litteris suis
creditiis ad præffata Ser. ma M. tem regia huc misso
in commissis dedit M. ti sua illius verbis nomine expo-
nenda. Sed cum M. tas sua relationem illa sic scriptam
cuiusmodi esse facile deprehenderet ut ad eam resolutu
prescriptu dare responsum M. ti sua minime operæpretu
visu fuerit orotenus duntaxat ipsi nuncio respondere
voluit quatenus scilicet opus esse videbatur. seqz M. tas
sua etiam nunc quo ad relationem iam dicta ad responsum
suum orotenus illi nuncio dato remittit.

Ex quo autem idem nuncius obirographu quoddam suu
prælibat M. ti Regia exhibere postea non dubitavit
in quo latius et secreto mentem et voluntatem Ser. ma Do.
Regina Isabellæ circa optata petitionesqz pro se et
filio suo factas declaravit. Nempz qz Regina ipsa optat
ut M. tas regia de omnibus negociis illius ac filii sui cu
Ser. mis parentibus eiusdem Reginae sine ampliori di-
latione tractare et concludere velit. Se eni quacunqz M. tas
sua et parentes illius pari consensu deliberauerint id
totu pro rato ac grato habitura et per omnia observa-
tura esse promittere.

Nicolaus se se in tota gratia et clementia M.^{tes} suae
regiae submitendo quomodocumque illam M.^{tas} sua contem-
tam reddere voluerit, utpote quae non dubitet quin M.^{tas} sua
Regia illam christiano et paterno amore pro dignitate sua pa-
rentumque suorum prosequatur, prout hoc et id genus alia in pre-
memorato ipsius nuntii chirographo plenius et uberius continetur.
Etiam tametsi M.^{tas} regiae multis documentis comperitur habere
videtur ipsius Ser.^{ma} Reginae postulata longe maiora
esse, quae illi suoque filio in pacis tractatibus cum Ser.^{mo}
quondam Rege Joanne illius marito per M.^{tem} suam imitis
conclusis, necnon litteris interque iurando firmatis attributa
fuerint, tamen considerans et ob oculos ponens M.^{tas} sua
illud possim, quod Ser.^{ma} Regina ipsa se, ita confidenter
M.^{tes} suae gratiae et benigni^{ti} concedere statuit, vicissim illi
in presentiarum graciosè significandum duxit, se ob talem
illius in M.^{tem} suam voluntatem submissionemque paternam
erga illam animum gerere, illique omnis benivolentiae pietatisque
plena studia ostendere sincere propensa et inclinata esse, et
ut id non tam verbis quae re ipsa M.^{tem} suam declarare velle
videat et cognoscat, respondit M.^{tas} sua se decrevisse et con-
clusisse eo pacto ad ipsius postulata condescendere et consentire
prout hic sequitur.

Primo quod filio illius de tanta summa pecuniarum ex prouenti-
bus in locis certis, atque fixis quotannis levandarum suffici-
enter assicurabit, quanta summa triginta duo millia flo-
renorum Vngaricorum in legem constituere possint.

Deinde ultra hoc eidem filio suo, ac sibi, Arcem et civita-
tem Posoniensem una cum pertinentiis, et honore comitatus eiusque
pro loco residentiae, necnon civitatem Ternaviam Terezeni-
nam Arcem cum suis pertinentiis ad manus suas contenta
est ita tamen, quod tricesimae Posoniensem et Terezeniensem prouentus
quos ipsa cum filio suo recipere habebit sibi in defalcationem

dictorum triginta duorum millium floz Ungaricalium computari
debeant

Et si illa acceptauerit eo tunc M. tas sua regia reliqua su-
mam ad totalem completionem triginta duorum millium florenoz
Ungaricalium eidem Regine super tricesimis Buden. et Albe
Regalis. siue aliis ubi voluerit. firmissima asscuracione
inscribere vult. sic nempe vt pro omnibus aliis certa
et infallibilem solutionem preffata summa eo modo
vt premissum est ex dictis tricesimis per totum annum habere
et lenari possit et debeat

Et pro maiori securitate Regine ipsius ac filii sui M. tas
Regia et hoc eidem concedere et admittere vult. vt
Tricesimatores pro tempore existentes non minus ipsis
qz M. ti sua ratione Tricesimarum sint iurati. seqz erga Re-
ginam ipsam ac filium eius propriis eorum litteris. quo efficacius
possunt obstringere et obligare teneantur. nempe qd illis de
preffatis tricesimis ad rationem ante dictae summae pra om-
nibus aliis responderent

Item qz iam dicta loca utpote ciuitates et arcus vt prefertur
memorata Regina cu filio suo tam diu quiete et pacifice
in manibus et potestate sua tenere possit et debeat. do-
nec filio suo circa Ser. mi Regis Joannis patris eius
bona patrimonialia vel eo modo quo est in tractatibus pa-
cis expressum. vel alia quacunqz via contentabiliter sa-
tis fiat. et satisfieri possit

Item qz sepe dictae Domina Regina dotaliu suu. prout ei est
inscriptio facta cedere et permanere debeat.

Praeterea vt eadem Regina hoc amplius propensa vo-
luntatem M. tis regiae erga se cognoscat. vtqz M. tas sua
eo magis Regina ipsi ac filio eius quietem aliquam parare

possit ut scilicet omnis controversia in negotiis istis componatur non grauetur M. tas Regia. Regina ipsius parentes tanqz mediatores in negotio illo in quo et antea operam suam interposuerunt amice humaniterqz ferre

Quantum itaqz ad postulata ipsius Reginae attinet ratio: ne nempe Castrozu Munkacs. Hucst cu Comitatu Marmaruzio Cameris salu. licet M. tas sua ex superabundanti nimium ac plusqz satis ei obtulerit: attentis nimium grauis: sumis illis sumptibus atqz impensis quas in presentem expeditionem tot iam Menses facere coacta fuit: a quibus ne nunquidem exonerata est. consentit tamen et admittit ut cognitio istius postulationis Ser. ma Reginae reuocetur ad declarationem Sacrae Caesaris et Catholicae M. tis et Ser. mi Domini Regis Poloniae, patris scilicet Reginae, in proximo Conuentu Imperii: ubi Ratissponae futuro fienda. ubi quidquid per M. tem Caesaris et ipsu Regem Poloniae. vel eoru mandatarios ad hoc destinandos pronuntiabitur et indicabitur. qz Regina ipsi ultra ea quae uti praemissu est M. tas Regia sibi obtulit sui contentandi causa iuste et honeste dare debeat. id omne in vnipleni mandati per M. tem suam regiam ad hunc effectum expediendi ratu et gratu se habitura et praestatura quoqz promisit. usqz ad satisfactionem vltiorem. sicuti supra scriptu est. et sic quoqz M. tas regia tum ad Reginae ipsius tum parentu suoru arbitriu ponit: an videatur illis commodu et optatu fore. ut tunc per Caesaris M. tem veluti ea quae alias tanqz primarius mediator. pacisqz autor et supremus Confirmator. in hisce tractatibus operam studiuqz suu interposuit. de aliquibus bonis modis atqz viis. tum super redimendo patrimonio. vel aliqua honesta recompensa loco illius faciunda. tum aliis articulis pacis ad extrema huius negotio manu imponenda eoru consensu tractatio suscipiatur.

Et ut magis magisque M.^{his} sua sincerus et propensus erga Regina ipsa animus appareat M.^{tas} sua contenta est, et hoc Regina ipsi concedere: quod si filius eius mortem obire contingeret, tunc nichilominus illi quod dum vixerit, propter dotalem decem millia flor. vngaricaliū quatuordecim ex praemissis prouentibus, in vngaria recipienda et persolucunda assignabit.

Et haec supra dicta omnia, tali modo, talique pacto et conditione se factura et praestatura esse perbenigne offert: et super his quascunque firmissimas assurance et cautiones dariparata est, ut ipsa Regina uti par est praesensque rerum status et impendens a Turcis pericula summopere affligant quippe quae per se facile perpendere potest, quod periculose se se nunc negotia circa Turcorum conatus habent, et quod omnis longior mora ob temporis breuitatem, in qua a M.^{he} sua recepta Buda aduersus Turci impressionem necessario communiri possit et debeat, nocua futura sit: iam in continenti M.^{he} suae cum effectu Arcem et Ciuitatem Budensem una cum Bombardis, et artellariis eorumdemque munitionibus: simul et reliquas Ciuitates, arces, loca munitionesque, tam ad Coronam Regni quam ad fideles M.^{his} suae pertinent: quaeque illi dotalem nomine non inscripta aut assignata sunt consignet et restituat. Nam tunc vicissim M.^{tas} sua Regia efficacissima cautione ut supra dictum est, se se obstringere vult, quod simul atque Buda cum arce in potestatem suam receperit illi mox ac filio suo, uno eodemque tempore praefata loca videlicet Ciuitatem Posoniensem, una cum arce, Ternania et caetera, et post haec in spatio vnius Mensis Arcem Treuciniensem dari faciat.

Quare M.^{tas} sua cupit et optat, ut iuxta Reginae ipsius oblationem, per dictum Nuntium suum Emmericum Bebek

facta. ipsa super praemissis tam in restituenda arce. et
Civitate Budensi q̄z in aliis rebus omnibus ad hac ipsa ne-
gotia necessariis et requisitis quae opus erunt q̄z citissime
fieri atqz confici curat. id quod viciniora M. tas Regia
simili modo. sicubi oportet facere parata est.

Et ob id praefigit M. tas sua terminum decem dierum ad summu,
ab hodierna die id est incipiendo. intra quod tempus
Regina ipsa ad oblationis suae executionem. maxime de-
cedenda Buda. propterea quod periculum in mora sit
periculis debeat. quemadmodum vicissim M. tas Regia
circa oblationem suam faciet.

Item M. tas Regia arbitrio ipsius Reginae relinquit.
ut tunc cum persona sua vel in arce Buden maneat. vel
se ad alia loca sibi bene visa recipiat.

His autem ita confectis utrimqz praemissisqz arcibus Civita-
tibus atqz bonis. in manibus et potestate Reginae. et tunc
ipsa una cum filio suo homagium ac debita reverentia M. tas
Regiae. sicuti in Tractatibus pacis continetur. istius modi
bonorum ratione prestare tenentur. nullaqz facultatem
bona illa a Regni corona alienandi habere debent.

Isabella Regina Vngarie vidua
Emerico Bebek nuncio suo apud
Regem Ferdinandum

Accipimus litteras vestras. multis et copiosis verbis scri-
ptas. in quibus declaratis. quanto studio et conatu
Caborauritis in re nostra bene collocanda. quae
omnia sunt nobis grata et accepta. s̄z gratiora fuisset.

si vob intra fines mandati et instructionis vobis date con:
 tinuissētis. Satis erat ea offerre: nos videlicet paratas
 esse acquiescere hiis omnibus quacumq; Ser. mus Do^s Ro: ^{Mag}
 Rex cu Ser. mis Dominis parentibus in rebus et negotiis
 nostris filiq; nostri Chaz. mi transigissent et conclusis:
 sent. Non opus erat vllis vel promissionibus vel obli:
 gationibus vestris et miramur plurimu cur id feceritis:
 et nos decernimus non aliter facere: qz instructio vobis
 data sonat ut in se continet. De consecutione eius rei
 quam scitis: expectamus occasiones rei benegerunda quae
 vbi apparuerint non omitemus eas arripere et fortasse
 Do^s Deus dabit meliorem via quia videmus animos mul:
 toru ad ea inclinatos esse: quae sunt pacis et concordiae.
 Sed haec melius breui post intelligetis. Missura eni sumus
 Nunciu nostru specialem: ex communi consensu Consiliarioz
 nostroz ad Ser. mu Do: Ro: Regem super rebus nostris et
 Regno pacificando. Significate nobis an M. tas Regia sit
 Ratisbona ad Conuentu profectura et num quid intelligitis
 de aduentu Oratoris Ser. mi parentis nostri. Dato Buda
 xv Februar. M D Lx i.

Isabella Regina Vngarie vidua
 Ferdinando Romanorum Vngarie
 Bohemie Regi

Intelleximus tum ex responso M. tis vestrae Ser. ma. tum
 ex litteris Nunctii nostri quem in certis negotiis ad illa
 miseramus singularem in nos propensionem illius et affe:
 ctu plane paternu. Pro quo M. ti vestra agim Igracias
 studemusq; omnibus officiis illi promereri. Quod nos

nostras . et obaz. mi filii nostri attinet referimus nos ad ea
 qua M. h. vestra medio hominis nostri . cui Instructionem
 in scriptis dedimus . Significamus nos videlicet paratos
 esse ea omnia firmiter tenere quaecumque Ser. mis Dnis
 parentibus nostris . fuerint determinata et conclusa

Vbi autem nobis terminu praescribit intra quem ea qua vult
 et nos optamus perfici deberent . is nostro iudicio in re ta
 ardua et magni momenti suscipi vix potest . Spectandum
 potius ducimus occasionem . qua vbi se obtulerit apprehen
 demus eam utraqz manu . Interim vero uniuersu studiu
 operam et diligentia adhibebimus . ut res pro voto M. h.
 vestra et nostro desiderio succedat . iacim I nunc huius
 rei solidiora Deo volent fundamenta . et speram I rem
 ex gracia Dei feliciter cessura . Sed intelliget id cla
 rius M. tas vestra ex homine nostro specialiter quem ad
 eam propediem mittimus . Commendamus I nos res . et
 res nostras omnes M. h. vestrae Ser. ma . petentes qz nos
 amore et gracia paterna prosequi velit . quam nos filiali
 obseruantia promereri semper volumus . Datu Bude
 XV. Febr. M. D. lxx.

E. M. D. obsequens qua et filia

Responsum à Rege Ferdinando
datum Andree Czarnkowskij

Ad primam Legationem

In primis quoniam Ser. mi. Reges Poloniae. Do^s Sigismund⁹ primus et Secundus. simul et Regina ipsa Bona. tam amant^{er} et officiosissime M. h^m sua coram verbis salutata voluerunt precando illi prosperos successus vitaeq³ incolumitatem ac frequentes victorias M. tas sua agnoscentes istius modi salutationes et preces ex sincero corde profectas: pro eo ac debet. de Ser. tu⁹ illarum animo benivolentiaq³ erga M. h^m suam de qua nunq³ dubitavit. sibi gaudet et gratulatur. illasq³ non minori affectu resalutans cum omnium rerum prosperitate abundare. tum indicis amplioribus fortunarum. dignitatib⁹q³ accessibus augeri. et pro Regnorum suorum commodo. tranquillitateq³ ad multa secula superstitibus esse optat. et precatur tanto desiderio. tantisq³ votis. ut non solum ipsorum amoris per omnia respondere velit. s³ et superare eos in eo affectu benivolentiaq³ omni studio commendat.

Vbi Orator dicit. Ser. mu⁹ Regem suum. ex felici M. h^{is} Regia reditu ab Imperatore fratre suo. magna cepisse laetitia illiusq³ conatus comprobare. hortariq³ ut M. tas sua operam det. ut apud ipsum Imperatorem studium

et auctoritatem interponat quo Ecclesia dissidium exting-
 guatur, reip.^{ca} tumultus sedentur: Principesq; Christiani:
 non tamini inter se discordes ad universalem pacem
 concordiamq; reducantur: Ad hoc M.^{tas} sua videt,
 quod eius rei consequenda causa et Caesar, et M.^{tas}
 sua, nihil pretermiserunt, neq; opera, neq; studii
 bactenus, et q; M.^{tas} sua non cessabit etiam nunc id
 quod Christiani Principis officium fuerit, omnia agere
 et tentare, quae tum ad tollendas controuersias in religi-
 one et fide, tum ad coniungendos et concordandos Principes
 Orbis Christiani tum ad procuranda generalem expre-
 sionem contra comunem Christiani nominis hostem
 hoc rerum statu conducere posse videbit, Neq; dubitat
 Caesaris M.^{tem} in hoc idem totis viribus elaborare
 nihilq; antiqui vel potius habere, q; ut reip.^{ca} Chri-
 stianae fluctus tempestatesq; quantum in se est, ex omni
 tandem loco componat, quo sane factum est, ut M.^{tas} sua
 Caesaris Imperialem Convocatum ad triu Regu Ratis:
 poni iubendum et celebrandum iudicaret, cui perso-
 naliter praesse et interesse statuit

Ceterum q; Ser. mus Rex Poloniae, ex morte Ser. mi
 Joannis Regis generi sui proxime defuncti, maiorem
 dolorem pub.^{cas} q; privatim se accepisse significat, pro-
 pterea q; nova iterum eaq; non mediocria pericula
 regno Hungariae imminere videret, atq; adeo se eo semper
 animo fuisse ostendit ut pub.^{cas} rationes privatis anti-
 ferendas duxerit, et quavis filiae et Nepotis sui for-
 tunis prospectu esse cupiat: non hoc tamen agere se
 ut nepos suus regnet; sed ut Regnum Hungariae sit
 tranquillu, et ut ne in potestatem Turcaru perveniat
 contendere, et elaborare, magis scilicet attendens

quid publice toti Christiano orbi q̄ sibi privatim expo-
 diat. et cum sit illi prima cura de conservando Hunga-
 ricæ Regno. de ornando nepotæ posterior M. h. Regiæ li-
 benter concedere. ut in Hungaria tranquille regnet
 cum nemo sit mortalium quem regnare malit. in eo Regno
 q̄ suam M. h. et tantum abesse. ut M. h. sua in eo in-
 pedire velit. ut ad ^{adiutum} etiam pro virili sua cupiat. satis
 tunc tamen suis. quæ dotis. quæq̄ contradotis nomi-
 filicæ suæ. partim data. partim promissa fuit. et quæ
 filio illius Nepoti Ser. h. suæ ex pactis. et conditioni-
 bus præstari debent. Ad hæc omnia M. h. Regia
 respondens dicit: sibi fuisse persuasissimum de Ser. mo
 Rege Polonia. tanq̄ de potentiss. mo Principe. ac fratre
 et affini suo. longe amanti. mo q̄d tum pro sua singula-
 ri sapientia: tum pro eo studio. et amore quo erga pub.
 quicquid afficitur. tum propter causam et iuris M. h. suæ
 æquitatem esset M. h. suæ talia de mente sua renuncia-
 turus quælibet super iam dictis eius Orator M. h. suæ de-
 claravit. Quocirca M. h. sua Regia agnoscens
 animi integritatem Ser. mi Regis Polonia: neq̄
 dubitans. quin eius mens. et voluntas sit. ut cupiat
 M. h. sua pro iure illius Regni Vngariæ posses-
 sionem consequi et obtinere. maiorem in modum
 probat et extollit. tam recti iudicii consiliūq̄
 Ser. h. suæ rationes. et pro. tam proprio studio. et
 fraterna oblatione illius in eo q̄d M. h. sua non solum
 non impedire. s̄ etiam adiuvare in adipiscendo Re-
 gno Hungariæ pollicetur. summas vti debet agit grās

Vbi vero Orator dicit: Ser. mo Regem suum hortari
 M. h. Regia. ut Ser. h. suæ exemplo. quippe
 qui hoc regnum vire esse existimans. habere in p̄tali
 motus

motus animi neq3 duci ac regi affectionibus s3 b3s r:
gere potius ac sub rationis Imperii subigere quietis
consiliis vti maluit q3 collecto exercitu Vngaria id qd
potuisset invadere, et ipsa M^{tas} regia a turbulentis
consiliis abstinere, nihil vi, nihil copiis et exercitu
agat: sed hoc agat potius, vt volentibus imperare possit
Certius enim esse q3 vt dubitari possit esse non paucos in
Vngarica Regno quibus deliberatum sit prius ad Turcorum
desiderium q3 se armis cogi patiantur ad pacendum M^{tas} Regia:
Item vt diligenter M^{tas} sua caueat, ne sibi capiat inimicum
Turcorum Cæsarem, nec illi lacessitum aut irritatum velit:
et q3 se hostem illi communem abhorere sentiat, vt M^{tas}
sua regnet in Vngaria, tuta magis quam quæ speciem tantæ
splendoris et dignitatis habent consilia sequatur etc
Item vt omnes suas curas atq3 cogitationes in eo con:
sumat, vt adiuncta sibi habeat, Procerum Vngarica stu:
dia: utq3 Turcorum Tyrannum quibus potest honestis ra:
tionibus delinuat: utramq3 enim ad rem, quo et Vngarica
Procerum, et Turcorum Cæsaris animi sibi conciliatu ha:
bere queat, Ser^{mi} sua omne studium, operam diligentia
et laborem prolixè deservire et polliceri, band aliter ac si
sua ipsius res ageretur

M^{tas} quidem Regia vt in bona partem interpretatur et
accipit Ser^{mi} Regis Poloniae hortationes et consilia
ista: ita se putat iam inde ab eo tempore cu post mu:
taturum et commiserabilem Ser^{mi} Regis Lodovici fili:
cis recordationis interitum ad eam incliti Regni Vngarica
successionem, multis titulis, nominibusq3 tam divini q3
humani iuris pervenisse constaret, hoc vnu vel in primis
quesivisse, vt citra ullam effusionem sanguinis Christi
eius Regni pacifica possessionem sedemq3 vti par erat

pro iure suo obtinuerunt: cumq; omnes placabiles vias, rationesq; ad affequentia Sacram Coronam illam per M.^{tem} suam tentare: nihil proficerent, et ob id armis istiusmodi suis suis firmissimum multumq; M.^{tas} sua prosequi coacta: miserum illud regnum intestinis bellis opprimi, ipsosq; regnicolas partibus defiectis in mutua patria suae perniciem rursus dolenter videret, facile passa est pro salute et quiete Regni illius: proq; totius reip.^{ae} Christianae commode cu^m Ser.^{mo} Rege Joanne pacis et concordiae tractatus iure non sine gravi iurum suorum praedicio et detrimento. Cuius autem pacis conditiones Iametsi Ser.^{mus} Rex Joannes minus observare curavit dum vixit: tamen M.^{tas} Regia nolens ullam occasionem dare perturbandi rursus statum vngariae, patienter usq; tulit omnes offensiones eius et utcumq; conueniendum sibi putavit ad ea quae per Ser.^m Regem Joannem illiusq; subditos fiebant non parum aduersa et contraria dictae pacis tractatibus. Succedente postea morte illius, etsi M.^{tas} regia eo qd Ser.^{mus} Rex Joannes in vita sua non praestiterat iuxta pacis conditiones, ea quae praestare et exequi ex parte sua tenebatur, videretur pro iure suo non obligari ad standum et satisfaciendum tractatibus istis antea nominatis, maluit tamen publicum bonum privatae utilitati antepone, et potius quieti et tranquillitati regni Hungariae consulere, qm praeteritarum iniuriarum offensionumq; recordari.

Misit itaq; M.^{tas} sua post obitum ipsius Ser.^{mi} Regis Joannis ad confortum Ser.^{mae} Do. Isabellae Reginae Vngariae etc. peculiarem oratorem, nuntiaturus cuius M.^{tas} his verbis, ut quia aequissimum et omni rationi consonum sit, ut ea quae pro salute et quiete Regni, proq; universae reip.^{ae} Christianae bono, inter M.^{tem} suam

et ipsa quondam Ioannem Regem, non sine maximo iuramento sua praesidio aperta conclusa, et archiepiscopis vinculis adstricta sunt, integre observantur, et debite executioni demandantur: Matrem ideo sua propensa et inclinata esse atque adeo ultro offerre omnia, nempe quae iuxta initos pacis tractatus, et praestita a Matre sua iuramenta, se, et filium ipsius, ceteraque in suis contenta concernerent sine omni dubitatione exequi, et quod eandem vna cum filio suo omni tempore, quibuscunque in rebus fieri posset paternae commendatae adiuta, et promotae habere vellet dummodo et ipsa Mater sua in re necnon pacis tractatibus, praesertim quod ad successionem Regni, non obstaret, quin potius uti par est responderet, et cum ab ea nullum aliud responsum Matris sua elicere potuerit, quod exquirere vellet suorum Consiliarioz vota, et parentum possimum consilia expectare statuit. Mater sua Regia non praetermisit, iterum atque iterum tam per proprios Nuncios quam per litteras suas eandem requirere ut Mater suae quatenus ad honestas postulationes suas resolutum responsum dare non cunctaretur, quibus omni impedimento sublato pro multiplici iure suo, et in vno praefatorum Tractatum dicti Regni sui possessionem consequeretur maxime cum ipsam ac prolem suam Mater Regia in his quae ipsos iuxta memoratos pacis Tractatus directe concernerent, et attinere contentos reddere omnino decerneret.

Insuper Regia Mater Romanorum non neglexit tum omnibus et singulis totius Regni Hungariae statibus, et ordinibus per patentes litteras suas insinuare et proponere successionis Ius vigore Tractatum Pacis, quod sibi competit, imitando scilicet illos elementis, mis verbis omnique gratia proposita ad unionem et concordiam Regni

et ad obedientiam fidelitatemq; M. his sue: tu maxime
vero ipsius Ser. mae Reginae Consiliarios quorum poss. mul
opera et consilio pacis contractus confectus et firmatus
fuit. quique semet pro obseruatione illius pacis mediantebus
litteris suis obstrinxerunt promissionis et obligationis sua
admonere et hortari ad unionem illam et M. his sue suc
cessionem adiuuarent omni diligentia curauit.

Constat autem accessisse ad fidelitatem et obedientiam
M. his sue maiorem et potiorum partem ex Proceribus
Regni qui sanis consiliis usi atq; adeo praec oculis habentes
pericula ipsi Regno et per Turcas et per factionum studia
impendentia facile M. tem sua in Regem recognouerunt

Et licet M. tas Regia fratrem Georgium Episcopum
Varadiensem, Valentium Terck: ac Petrum Petionem
parum cordi habere Tractatus pacis videret. ut qui
propria auctoritate regni gubernationem violenta
de facto vindicare sibi conarentur: tamen et eos
et plerosq; omnes. ut ad se alliceret. valde laborat
M. tas sua atq; adeo nihil intentatum relinquere vo
luit. si quo modo posset istorum hominum obstinata per
nicacia clementia gratiaq; sua expugnare.

Quae cum ita se habiant, adhuc nihil est. quod non
videtur conuenire et concordare cu consilio Ser. mi
Regis Poloniae. Nam M. tas regia omnia perinde
agit. ac si Ser. his sue consilium praesciuisset. et
in omnibus istiusmodi actionibus suis praese tulit
cupere et optare. ut Ius suum pacifica via conse
quatur. idq; non tam ob priuatae utilitatis respectu
q; ut possessione Regni eiusq; potioribus locis

in manibus et potestate sua habitis. miserum et afflictum
Regnum illud a Tirannica ^{Turcorum} ~~passio~~ servitute liberare et
defendere posset.

Sed cum M. tas sua, requisita denique atque iterum Regina ipsa
tam per proprios Nuncios quam per litteras perhumaniter
ac patenter ad se scriptas. nullam sibi spem certam dari
cognosceret. quod Tractatibus pacis stare. et M. tas sua
ea loca ut est Buda. et alia iuxta oblationem M. tas
sua quam honeste. magis. consignare in animo haberet:
omniaque petita M. tas sua summo et inexcusabili silen-
tio preterirentur: praesertim tam difficili et periculoso tem-
pore. ubi maxime timendum sit. ne Turcorum viribus
supervenientibus. tam nobile Regnum Christianitasque pro:
pugnaculum non minus cum totius reipublicae ^{Christianae} perniciem quam re:
gnorum et dominiorum M. tas sua detrimento. ac summo
periculo. in faxdiffimam ac deplorandam servitutem redi:
gatur. cumque certo certius constaret Regina ipsa. aliquot
cuiusmodi homines habere qui non solum ad ocum et tranquillita-
tatem in Regno isto paranda nil respuerent: sed M. tas
etiam sua in acquissima successione adoptioneque praefati
Regni sui. totis viribus impedire. et in potiundo iure suo
contra iustos pacis tractatus. illi palam negotium facessere
conarentur: atque adeo fide digna relatione innotuisset M. tas
sua pernitioso et funesto illorum consilio. solennes Oratores con:
tra praefatos pacis tractatus. cuiusmodi petitione addu:
da ad Turcos amandatos: nempe ut Turcus filius Regis Jo:
annis in Regno eodem statu quo pater eius fuit confirmaretur
et ibi permanere concederet. necnon certos nuncios
ad omnes Regni partes contra M. tas sua. et adversus ius
illius. sub praetextu cuiusdam pietatis in Regina et filium
eius missos esse multosque comitatus et ceteros regni
colas sollicitatos. ut dictum filium Regis Joannis in Regem

eorum acceptarent : denique et illud cum summa prefatorum
 Tractatum pacis labefactione et iniuria M. his sua pro-
 curatum fuisse : ut Cassovienses . Regis quondam Joannis
 filio Sacerdi iurarent infanti atque hac omnia non nisi
 in praedictum et fraudem eiusdem evidenter in iuris
 M. his sua . et adversus firmatos pacis Tractatus di-
 recte fieri animadverteret . Equidem ex his videntur multis
 causis M. tas sua se non minus violenter impulsam
 quae invito animo militem conscribendum curasse ingenu fa-
 cturum : non ut iniuriam faceret ullam Reginae ac filio suo :
 sed ut quis suum prosequens Regnum illud ab impendenda
 interitu ruinaque liberaret : prius quae per factiosorum quo-
 rundam perniciem in manibus consilia sub Turcarum poten-
 tatem detestandumque iniquo perueniret armisque tandem co-
 geret eos quorum conatus vniendis et concordandis Regni
 istius populis crudeliter obstarent : quique tanquam publicae pa-
 cis perturbatores . et omnis discordiae auctores . nihil aliud
 moliri machinarique videntur quae ut invocatis et accersi-
 tis Turcorum auxiliis sibi solis . vi quadam factiosa . et au-
 thoritate privata summa rerum vendicent . ac impetuoso
 sediciosoque plane imperio privatis utilitatibus consulentes .
 Regnum ipsum extremis calamitatibus obruant . idque sub
 eo colore quasi Reginae . et filii ipsius fortunae prospectum
 vellent . cum omnia potius in destructionem Regni et
 Reginae ac filii sui ab eis agitari perspicuum sit .

Cum ergo M. tas Regia postulata et oblationes ac quassimas
 suas apud illos nullum penitus locum habere : quin potius
 gratiam suam nichilipendi indies magis ac magis in-
 tolligeret . nichil tamen neque regnis ac provinciis suis
 magis necessarium oportuni . neque toti Christianae huiusmodi
 saluberrimae fore perspicere quod ut Regnum Hungariae confer-

uari possit: quo minus a Turcis occuparetur: praesertim cum
in eius conservatione universa propemodum resp. ad Cbristiana
salutem incolumitatemq; positam esse quibus facile indicare
queat: ac subinde temporis occasionem oportuni tem qz
confiderans: certiorq; reddita Turcorum Caesarum cum Per-
saru Rege gravissimo bello implicitorum: vix posse hac biennia-
li tempestate vires suas ad Regnum Vngariae committere:
Respondit M. tas sua se non potuisse: neq; debuisse pro-
mittere: quin quem collegit exercitum: cum in Vngaria
otius descendereuberet: ut susceptam scilicet pro iuris
sui recuperatione expeditionem prosegueretur: non eo
sane consilio suo animo: ut eveniret in eo Regno bellum
exerceret: sz ut armorum metu: seditionum ac rebellium
hominum animos a perniciosis conatibus suis: quibus se se
M. tas sua non sine publica calamitate: et Regni pernici-
e opponere ausi sunt detereretur: itaq; quae et diuino et hu-
mano iure ad M. tem sua pertinent: mediantibus in rebus
ex quo pacifica amabiliq; via adipisci non posset extor-
queret.

Interca vero temporis cum M. tas sua futurum speraret vbi
Ser. max Reginae Isabellae opera autoritateq; persuasione
factiosis illis hominibus: M. tas sua copiae in Buda intro-
mitterentur: advenit ad M. tem sua nuntius venerabilis
Thomas Custos Albensis: nomineq; Reginae retulit: ipsa
contenta esse stare pactis conditionibus et articulis inter
M. tem sua Regiam: et ipsum quondam Joannem Regem
maritum illius fide et iuramento firmatis: rogareq;
M. tem suam: ut cum non necesse habeat ius sub armis
per effusionem Christiani sanguinis prosegui: quando
hac ipsa sine strepitu armorum: et sine damno et cala-
mitate resp. ad Christianam transigi possent: ipsam
in pactis et conditionibus iam dictis: tenere: et

conferuare dignaretur significando etiam ipse Custos Albu
pfrater Georgius Episcopus Varadiu Petrus Petrowitt. et
alii fidelitatis iuramentum Reginae ipsam praestitissent:
et q̄ sub illius potestatem et imperium se tradidissent quibz
intellectis M^{tes} sua tametsi grauissimas impensas in
expeditionem istam iam captam fecerat ad quas ipsam
Regina et suos tum propter tarditatem responsi tum propter
alias rationes antedictas summam causam dedisse constaret
et ob id M^{tes} sua iure optimo competuisset expeditionem
illam proseguere et a Tractatu pacis discedere. Tamen
cum hoc semper in votis vel maxime habuerit vel paci-
ficatione potius q̄ armorum strepitu actuali Regni sui
possessionem nanciscatur et illud ad stabilem unanimiqz
concordiam reducat noluit M^{tes} sua per Regiam
ipsam vel difficilem vel inclementem circa petitionem
illius ostendere quin potius assensu postulatis locum dare et
q̄ per benigne admittere voluit ut de negotio amice com-
ponendo tractaretur.

Et in hunc effectum statim ex Consiliariis suis precipuos
et potiores uti Oratores et Commissarios suos: R^{em}u
Paulu Archiepiscopu Strigoniensem et spectabiles ac Mag^{os}
Petru de Perem Comitem Nicolaum de Salm Franciscu de
Lewa et Leonardu Baronem de Welfs Capitaneu gene-
ralem exercitus sui amplissimo mandato transigendiqz
facultate munitos ad urbem Budae cum Ser^{ma} Re-
ginae Isabellae Commissariis conuenire mandauit.

Sed ubi ad tractu ventu est M^{tes}qz sua Commissarii
et Oratores ut ex annexis exemplis ceruere licet
plusqz honestas condiciones nomine M^{tes} sua pro-
posuissent facile aperuit M^{tes} sua animi sincer.

talem et rectitudinem ab illis eludi: prefertim cum Re-
 gina Commissarii nudi indigna sed impossibilia flagitare
 non veriti essent. adeo non respicientes ad ullam bonestatem
 ut longe plus q̄ totum ipsius Ser. mi Regis Joannis patrimonium
 valeat sibi iam de facto restitui contendere. Quod tamen
 iuxta conditiones in tractatu pacis expressas de communi re-
 gnicolarum unigatq; alterius partis contributione post duorum
 primu amoru spaciū a die publicationis eiusdem pacis nu-
 merando redimi debeat. Sed cum per Regem Joannem
 steterit quominus promulgatio pacis a qua quidem patri-
 monii redemptio veluti a radice pendet, eo viuenti se-
 cuta non sit: certe merito tam dignis iustis bonestisq;
 conditionibus per M. tis sua Commissarios oblatis Regina
 ipsam et Consiliarios contentari oportuisset. si vel paululum
 animi habuissent ad concordiam inclinati. Imo pro certo suspi-
 catum et M. tis sua relatum fuit. etiamsi M. tas sua omnia in
 contumaci prestare potuisset. quae illi impudenter et indebitè
 petierant. Nichilominus tamen magnu dubiu fuisse. an
 ad illa assensissent. Ceteru ex quo redemptio bonoru la-
 trimonii Regis Joannis fieri non potest. neq; debet secun-
 dum tractatus tenorem. nisi facta unione Regni. habitq;
 generali Regnicolarum conventu. communiq; subsidii Contri-
 butione. tanto magis perspicuum ex eo fit. q̄ indigna et
 inconuenientia postulare ausi fuerunt.

Et vero cum M. tis sua oblationes tanta cum bonestati
 aequitateq; coniunctas. locu plane nullu apud istos homines
 obtinere potuisse manifestè conspiciatur. relinquit itaq;
 Regia haec M. tas, Ser. mi Regis Poloniae incorrupto
 et prudenti iudicio altius perpendendu: utru penitus
 exclusis armis M. tas sua omnia precario agere, et si
 nolint duo vel tres. ut est frater Georgius Episcopus

indignantis
animi verba.

Varadiensis. Valentiniis Terck. Petrus Petronio et pauci
quidam factionem ipsorum sequentes M.lem suam in Regem
ut debent recognoscere. vel illam in re suo potiri. Regni qz
possessionem adipisci sinere. in primis cauere debeat ne
illos utrunqz paucos vel offendant: sz conuincantibus quasi
oculis istos male feriatos homines. qui neqz patriæ suæ
salutem. neqz pub. cu bono. neqz M. his Regiæ Jus pra
oculis habent: vngaria. Turcica. Tyrannidi. ut res et
fortunas suas cu exitio Regni. ad tempus aliquod pro
moucant. turpiter prodece permittit. Quæ vero M.lem
sua omnes conatus omnes cogitationes conuenia studia.
in eo magis consumere conueniat. et expediat. ut redacto
Regno isto in unionem et concordiam. recuperatqz sede Re
gia. munitionibusqz potioribus eiusdem Coronæ. repræ
sisqz seditiosorum hominum factionibus. ad sustinendam arcen
damqz Turcorum potentiam si qua ingrueret cu Casarea
M. his auxilio. ceterorumqz Christianorum Principum et po
tentatum. ac sacri Romani Imperii ope. ac suorum deniqz
Regnorum. patriarumqz hereditariarum subsidio. se in om
nem euentum paratum et succinctum sine cunctatione aliqua
reddat.

Ceterum quo Ser. mus Rex Poloniae clarius perspicere que
at consilia volun. temqz M. his Regiæ citra negociatqz
statu p'memorati Regni vngaria. Ser. lem sua minime
occlanda putat. nempe qz M. tas sua attente consideratis
et ob oculos positis omnibus periculis. quæ nunc Regno
Hungariæ sz etiam M. his suæ prouinciis. ac toti subinde
Christianitati mox euentura videntur. si dictorum factio
rum hominum improbitate et perfidia. Turcarum Ti
rannus. quod Deus omen auertat Buda occupet ne
cessario ob id iustissimisqz de causis adducta est et
modo adducitur omnem pro virili operam adhibere

ut anteq̃ Turci ob brumæ aſperitatem ſuperuenire
 quæant in poteſtatem ſuam ipſam Budam una cum reliquis
 locis quotquot conſequi poterit. quo quo modo redigat.
 Satis utiq̃ et tutus exiſtimans recepta in manibus
 et poteſtatem iam dicta ſede Regia. munitionibusq̃
 fortaliſius Regni experiri voluntatem animuq̃ Turca-
 rum Imperatoris et nihilominus per omnes honeſtas
 conditiones ab ipſo pacem ſeu inducias interim in-
 petrare contendere, q̃z pati et indulgere ſi M. ſua
 Regni periculis nolit relinquere ut ſibi occupatis illis lo-
 cis aditus ad occupandū totū Regnū pateat. ubi M. ſua
 ſua et tota Reſpub. Chriſtiana, nihil minus imo
 longe magis formidare habebunt illius potentia et tiran-
 nidem q̃z ſi Buda retineatur et conſervetur. Licet M. ſua
 ſua non neglexerit etiam omnes convenientes vias ratio-
 nesq̃ querere uti Turcus velit eſſe contentus quod M. ſua
 ſua, illius cum favore et conſenſu, Regni Hungariæ poſſeſ-
 ſione potiatur et fruatur, vel ex vigore Tractatus pacis
 cum Ser. mo Rege Ioanne per M. ſua mitti qua inter
 cætera expreſſum fuiſſe videm Turco ſignificavit, q̃ de-
 functo ipſo Rege Ioanne M. ſua Ro. in totalem
 Regni poſſeſſionem ſuccedere deberet.

Quare cum hæc ita ſint, arbitratur M. ſua Regia poſſe
 Ser. mo Regi Poloniæ facile ex hiis liquere, q̃ M. ſua
 ſua, omnia prius ſanis conſiliis q̃z armis tentare voluit,
 et q̃ non minus publicæ ſalutis cauſa q̃z privati comodi
 reſpectu, id quod nunc agit, ſibi ſopro ſummis conatibus
 agendum conſeāt. ut iam tandem ſalubri et exoptata con-
 cordia, Regni ſui acceptis per inſeſtinas diſcordias vul-
 neribus medietur, utq̃ illud ad unionem perducatur.
 In qua ſane etiam ſi comons Chriſtiani nominis hoſtis

metuendus sit ne irritetur: Tamen propterea M. tas sua
pub. am salutem et Regnorum Dominorumque suorum conser-
uationem, nequaquam negligenda esse censet. Neque indicatum
satis habet adhuc M. tas sua utrum sit consilium magis spec-
iosum: hoc ne ut M. tas sua penitus abstinat ab armis, et
factiosos homines illos pro sua plane libidine quidquid
eorum animis collibuerit, perpetrare macularumque, omniaque
in Regno sursum deorsum miscere permittat, ac veluti ocio-
sa, et in utramque aurem quod dicitur dormiens nequaquam in-
pediat, quominus iidem deplorandae conspirationis au-
thores pro immani audacia scelereque suo quasi occidendi
nobilissimum Vngarum Regnum potestati Turcarum subiciant
potius, quam ut M. tas Regia ^{prae}sumere paciantur, an
vero illud ut M. tas sua sumptis armis Regni istius
conseruationi et quieti consulat et intendat.

Quidem ostendit hactenus M. tas sua Regia se non ab-
horre a pacatis consiliis, quae sequi libenter solet,
/curaque exercitum comparavit/ et quae obrem facere non possit
quin tum pro iure suo tum pro Regni conseruatione su-
sciptam expeditionem prosequatur similiter demon-
strauit: optans tamen etiam nunc ut per Ser. nam
Reginam Isabella Ser. his suae filiam cuiusque Consiliarios
liceat M. ti suae Regni possessionem pacifica via citius
sanguinis effusionem Chiani adipisci.

Practerea explicauit M. tas sua se non praetermississe in eo
quoque elaborare quantum potuit, ut sibi Procerum Vnga-
rae studia conciliaret, et adiungeret quorum potior
ac melior pars ultro se ad M. tis suae obedientiam
contulerit. Denique quod apud Turcarum tyrannum, missum
a se Oratorem id quod ex re et utilitate Regni Hun-
gariae

Hungariae studia conciliaret et adiungeret quorum potior
 ac melior pars ultro se ad M.^{tes} suae obedientiam contulerat.
 Denique quod apud Turcorum tyrannum misso a se oratore
 id quod ex re et utilitate Regni Hungariae M.^{tes} suae,
 cuiusq[ue] vniuersorum populorum esse videretur, procurare
 non cessauit, et quia ad utramq[ue] rem 1° M.^{tas} sua, et
 Ungariae Procerum, et Turcorum Caesaris animus sibi con-
 ciliatum habere possit. Idem Ser.^{mus} Rex Poloniae
 omne studium et diligentiam M.^{tes} suae prolixè defert, et polli-
 cetur pro eo sane M.^{tes} suae, quas par est maximas agit, ac
 habet gratias. Petiq[ue] M.^{tas} sua, ut quoniam fidedigna
 relatione intellexit iactitare fratrem Georgium Episcopum
 Varadiensem, Valentium Terek, et reliquos eorum compli-
 ces, q[ui] Ser.^{ma} Reginae Isabellae iuramento afflicti sint
 contraq[ue] voluntatem eius, nihil facient agentq[ue], et idem
 ciues et plebs Budensis, fatetur se in potestate Reginae
 esse, et quodcumq[ue] iusserit, id eos paratos esse subire.
 Velit Ser.^{mus} Rex Poloniae, primo quoq[ue] tempore filiam
 suam omni vebementia hortari ac monere, illiq[ue] efficaci-
 ter persuadere, ut se ipsa declaret et ostendat, se impro-
 bare detestariq[ue] Episcopi Varadii et reliquorum adbe-
 rentium suorum pestiferos conatus et consilia, palamq[ue] et
 testatur publice faciat, sine consensu suo talia ab eis
 fieri, q[ui] tractatibus pacis et M.^{tes} regiae oblationibus
 per omnia stare et obtemperare velit, regendo et
 impellendo fratrem Georgium Episcopum, cum reliquis suis,
 ut ipsius voluntati morem gerant, et ab errore suo
 desistant, neue Ser.^{tem} sua, in id discriminis una
 cum filio suo collocata velint, ut M.^{tes} Regia bellum prosequi
 coacta, amittat et sua et filii sui causa, praesertim super
 restituendo redimendog[ue] patrimonio, et alijs prout
 in ea pacis Capitulatione comprehenduntur et quia

periculum in mora est. M. tas sua Ro^{2a}, et ipsa aulda
Oratorem requirit, ut per se, et Ser. mi Regis Polonice idē
apud Ser. ma Regina Vngaria agat et efficiat.

Quod si forsan Ser. mus Rex Polonice, et Regina eius
filia falsa sibi per istos praefractus et callidos homines
spe proposita opmarentur, se, et filium suum, permissu Casa:
ris Turcorum in Regni istius administratione conser:
uatum iri, aut q. Turcus ullo modo passurus sit uti Re:
gnum illud Vngariae, quasi hereditatē nomine dicti Re:
gis Joannis filio cedat, poterunt exempla negotii Tran:
silvanicū et litterae tum quas Turcus ipse ad Regni:
colas ipsos dedit: in quibus tantū abest, ut de filio Ser. mi
Joannis Regis, vel unico verbo mentionem fecerit, ut et
patrem perdere, si superuixisset se statutū habuisse ōndat:
tum quas eius Praefecti seu Sandi Ziacci, ad vniuersos
Regni populos scripserunt: satis abunde Ser. l^{es} eorum
docere, quid in animo habeat Turcus, quoq. modo Re:
gnum Vngariae veluti per Tetrarchas diuidere conetur,
sciens nimirum illud, in partes dissectū facilis occupari
posse, itaq. pro arbitrio suo hinc inde officiales collocare
non alio sane consilio rationem intendit, nisi ut per
quamcunq. occasionem sibi opportuna et idoneam
totū tandem Regnum pedibus suis subiiciat. Atq. hinc
est: q. per membra quasi Hungariae Regnum distra:
bere laborans, cuius vires atq. opes pedetentim dimi:
nuere statuerit, quoad vniuersa degluciat. Proinde
visū est M. k. Regiae dictarū litterarū copias suis exem:
pla, huc addita ipsi Oratori consignare.

Porro quia dictus Orator asseruit se a Rege et Domino
suo in mandatis habere, ut in Hungaria proficiscens

omni cura provideat ne qui ex Regni Proceribus callidis
 et precipitibus vsi consiliis Regnum illud in ultimum periculum
 adducant: operamq; det ut diffidentes Procerum animos
 sui Principis auctoritate in gratiam et concordiam redigat et
 q; Ser. mus Rex Polonia a M. te sua petit ut sui consilium
 ad Ser. te sua communicare: ac quid faciendum censeat. q^o
 Regnum Hungariae in istis fluctibus incolumi conservari
 queat, Oratori ipsi significare dignetur M. tas Regia
 Ro. na et si protectionem illam Oratorum in Ungaria improbare
 non potest tamen longe consultius et utilius tam pro Ser. ma
 Regina Isabella, cuiusq; Ser. mo filio q; pro tranquilli-
 tate Regni illius futurum fuisse putat, ut Ser. mus Rex
 Polo^{us} Oratori suo ante omnia iniunxisset, ut Ser. tis sua
 verbis palam et aperte apud Regni Proceres significaret
 et profiteretur Ser. tem vobis sua cupere et mandasse ex-
 presse, ut filia sua initis pacis Tractatibus stet, et M. tis
 Regia Ius quod ad successionem, et alia attinet, nullo
 modo vel per se, vel per suos impediatur, eosq; exhortetur
 ut quia Ser. tas sua nolit se negotio immiscere isti, quin po-
 tius M. tem regia in eo Regno vigore Tractatum pacis
 regnare cupiat, et ad hoc quantum in se est, et ipsa adiu-
 vare, et promovere decreverit, nolint obstare M. tis
 Regia Iuri: s; potius Tractatibus imitantur. Per hoc
 enim inobedientes pertrinitia sua facilius fortasse deponi-
 rent, et ad fidelitatem M. tis Regia libentius se conferret
 ubi viderent nimirum Ser. tis sua mentem non esse, ut Re-
 gnum pro Nepote illius teneant: cuius nomine et praetextu
 adversus M. tem sua solummodo agere videntur.

Quocirca non videt M. tas sua causa quare cuiusmodi
 mentem et voluntatem Ser. mus Rex Poloniae, nolit
 esse nota hoc tempore Proceribus Regni Hungariae

§3 potius adhuc aliquandiu lectam et occultam cu' nunc de facto ab aliquibus fiant. quæ Ser. tas sua future timuit et tanto magis necesse sit omni cura prævenire ne paucorum istorum malignitate vel sana aliorum consilia inficiantur.

Quod si forte adhuc Regina Isabella pactis et tractatibus iuxta declarationem et oblationem plus q³ honesta Commissarioz M. tis Regia stare contenta esset. Quæ de causa M. tas sua: generalem Capitaneum suum per aliquot dies ab oppugnatione Buden suspendere præcepit. M. tas sua præfatus Oratorem scire vult q³ ex superabundanti parata est etiam nunc admitti: ut ad petitionem et instantiam Regine ipsius, generalis Capitaneus M. tis suæ juxta a M. te sua commissu habet, amicabile transactioni locum concedat: et siue faciat, siue non faciat Regnia. nihilominus M. tas sua Regia expeditionis suæ rationes pro commoditate sua vigere continuariq³ baud prætermitteret: offerens tamen si Buda ad manus M. tis suæ daretur q³ ab expeditione suspendebit.

Sed in eo casu quo M. tas sua cogeretur vi procedere ad recuperationem Regni sui Ungariæ Ser. mus Rex Pol. facile per se iudicare poterit q³ M. tas Regia tunc non timebitur tractatibus stare neq³ promissa filia illius præstare.

Insuper M. tas Regia existimat, Ser. mu Regem Pol. pro prudentia sua bene considerare: et animadvertere debere an sine gravi famæ et digni t^{is} suæ nota fieri possit concedere scilicet ut filia sua occonem ansamq³ det involvendi rursus periculis et calamitatibus Regno illud Ungariæ: unde et per totum orbem et ipsi Rex Poloniæ et filia eius facile in reprehensionem invidiamq³ incurrent.

Præterea ubi dicit Orator q. Ser. mus Rex suus collecto exercitu Ungaria invadere potuisset nec defuisse viros et studia multorum Ser. h. sua etc. Ad hoc respondet M. tas Regia Ser. km suam recte et pie fecisse quod a consilio abstinuit. Nam etsi sollicitata fuerit Ser. tas sua: tamen non videt M. tas regia ullam iustam causam quare Ser. tas sua cum exercitu in Ungaria ingrederetur cum præsertim Tractatus et conditiones pacis inter M. km suam et Ser. mu Regem Joannem initas. Ser. tas sua bene cognitas et comprehensas habuerit anteq. filia Ser. hs sua ipsi Regi Joanni nupta fuit.

Ubi Orator dicit Ser. mo Joanni Regi toto eo tempore q. in Ungaria regnavit: non modo nullam arcem, nullum oppidum per Christiani nominis hostes ^{exceptum} receptum: sed spem etiam ostensam fuisse aliquam si amissa Hungaria partem restitutam iri. M. tas regia respondet contrarium ostendi posse et Ser. mu Regem Poloniam de hoc male informatum esse: quippe cum constet ipsum Regem Joannem tempore suo tam proprias arcas q. ditionis suæ subditorum castra non nisi plurima per terras occupata amisisse atq. bonam partem Slavoniae necnon totum Despotatum et Episcopatum de Diakonia ex manibus suis perisse: prout ex annexa scheda clarius videtur et quo animo Turcus erga ipsum fuerit ex legatione illius ad Transilvanos facile conjici et deprehendi potest.

Circa petitionem tam Ser. morum Regum Poloniam senioris et minoris q. Regina ipsius super jure hereditatis suæ dotis vel dotalicii nomine: quod dicta Ser. ma Domina Regina ad Ducatum Mediolanensem habet. M. tas Regia q. potest diligent. me omne studium et intercessionem suam apud Cæsarem M. km interponere, et q. ut in se erit id negotii promovere curabit, non dubitan.

quin M.^{tas} Caesarica sua sponte efficiat. ut dicta
 Ser.^{ma} Regina pro iure et aequitate^{sua} respondeat.

Responsum ad secundam legationem
Andree Czarnkowski a Rege Ferdina:
do datum

S. Aera Regia M. tas Romanorum Hungaria et Bohemia etc.
semper augusta Do^s noster clemens audivit et intel:
lexit ea quae Ven. lis Andreas Czarnkowski Ser. mi
Principis Domini Sigismundi Regis Poloniae Orator pre:
ter salutationem et omnis boni felicitatisqz comprecatione.
necnon perpetuae benevolentiae significationem pro qua
M. tas sua quas debet agit gratias et vicissim Ser. li suae
aeque successus prosperos longevam vitam dignitatis ac for:
tunae amplissimas accessiones ex animo optat et coram
rethulit et in scripto deinde M. li suae porrexit. Ad quae
et si M. tas sua aliquandiu in animo habuit nichil in scri:
ptis respondere: vel quia in prioribus scriptis causae suae
rationes factaqz omnia non solum declarasse sed et abunde
satis probasse videretur et ob id superuacuum fore exi:
stimaverit: eadem quae antea copiose verisqz adeo ra:
tionibus confutata sunt crebrius identidemqz refellere
vel quia indignum esse arbitraretur cum Ser. li sua verbis
contendere: tamen cum nulla pars sit totius orationis
ab ipso intermunctio Ser. mi Principis sui verbis ha:
bita: in qua non graviter tum M. tas Regia accusetur
tum illius actiones consiliaqz reprehendantur: facere
M. tas sua non potest quin vel innocentiae vel dignitatis
existimationisqz suae tuendae causa in presentiarum re:
spondeat. Idqz tamen pro mutua animorum coniunctione
aeternaeqz necessitudinis copula quanto mitius

moderatusq; potest facere statuit

Nam primo inculpat Ser. mus Rex Poloniae M. tem sua de-
cens, tutiori et solidiori in loco istius controversiae cardine
versaturum fuisse. Si M. tas sua cum cursu in consequendo Re-
gno tenuisset in quem Ser. tas sua consilia direxerat.
Ca autem fuisse cuiusmodi ut conferret M. ti Regiae quicquid
potius consilia sequenda esse. et ne vi et armis sua sua pro-
sequeretur. praesertim cum nullam sibi vim nulla arma oppo-
ni videret liberalitate potius et clementia Hungariae si-
bi Procerum animos conciliaret. Haec cum non praetermissa
sint a sua M. ti. vel anteq; de hoc per Ser. tem sua ad-
moneretur. quid enim de hominibus illis M. tas sua. ut tu
ad unionem concordiaeq; Regni. tu ad obedientiam. fidelita-
temq; M. his sua prout debebant aliorum Magnatum Procerumq;
Regni exemplo redirent non benigniter obtulit? aut qua
graciam liberalitatem. clementiam non proposuit? statim
a principio cum videret eos nihil non in prauium fran-
damq; inuim M. his sua et pacis Tractatum cum Ser. mo quon-
dam Rege Ioanne initum aperte moliri? eorumq; conatus lon-
ge diuersos ab observatione Tractatum eo propius tendere
animaduertit. ut quantum in eis situm esset. M. tem suam
impedirent quo minus pacifica Regni possessione potiretur.
Non promouisse sane videtur M. tas sua quare Ser. mus Rex
Poloniae tam acerbis armorum castrorum exercituum terrorem
strepitumq; identidem M. ti sua obieceret. inculans scilicet
his nihil aliud M. tem suam effecisse q; quod in summa
omnia difficul. tem adduxerit adeo ut non facile ratio
inueniri queat qua explicari possint. quae sunt ita
misere tot modis implicata. affirmans praeterea q;
per neminem aliud q; per M. tem sua sitisse. quo min?
Regina Isabella nunc ea quae M. tas sua ex pacto
postulabat praestare possit. quae ut indigna sunt

et non temere *M^{ti}* suae dicta videantur ita tanto
gravius ferre debet *M^{tas}* sua quantominus eiusse accu:
sationis culpam ullam agnoscit. Nam satis antea declaratu
est per scripta *M^{ti}* suae quam ob rem arma sumpsit signi:
dem invita et coacta id fecit. priusq^{ue} omnia lenitate man:
suetudine precibus, monitis, adhortationibus, atq^{ue} in su:
ma pacifica prorsus via tentare voluit, q^{ui} ad expeditione
presentem descenderet. Scit enim Ser. mus Rex Poloni
ut aliqua ex parte etiam nunc repetantur ea quae a
M^{tas} sua saepius declaravit: scit in qua Ser. tas sua
M^{tem} Regia, minime neglexisse statim a morte ipsius
Joannis Regis peculiares legatos suos, tum ad Ser. tem
sua, tum ad filia Ser. ma Regina, Isabella mandare,
nunciatu scilicet proter alia ambabus Ser. tib^{us} suis,
ut quia requissimu omniq^{ue} adeo rationi consonu esset,
ut ea quae pro salute et tranquillitate Regni: proq^{ue} uni:
versae reip. et Christianae bono inter *M^{tem}* sua, et ipm
quondam Joannem Regem, non sine maximo tamen in:
riu *M^{ti}* suae praedictio acta, conclusa aet^{er}nisq^{ue}
vinculis intercedente Caesaris *M^{ti}* auctoritate affri:
cta essent, firmiter observarentur, simul et debite exe:
cutioni demandarentur. Idcirco *M^{tem}* suam exposita
esse, atq^{ue} adeo ultro offerre C id quod ipsam Regina
prius facere admodu decessisset. Omnia nempe quae iuxta
imitos pacis Tractatus inveniundo utriq^{ue} confirmatos
ipsam Regina et filiu suu ceteraq^{ue} in his contenta con:
cernerent, eandemq^{ue} vna cu filio suo omni tempore
quibuscunq^{ue} in rebus fieri posset, patris comendatam
adiuta et promotam habere velle: du modo et ipsa in
M^{ti} suae et pacis Tractatibus praesertim quo ad successi:
onem Regni non adversaretur, quin potius ut par esset
respondere. Nam si secus eveniret, et executio ipsa

Tractatum pacis preter expectationem M. his sua apud illos
 vel suos obtinere non posset: ita ut M. tem sua licet
 invita pro recuperatione preffati Regni sui sumptus
 facere oportere: nihil inde magis: quia perturbatione
 quando prefortim in his quae vigore Tractatum pacis cuius
 filio deputata et attributa essent: ut a M. te sua praestari
 deberent: preter belli etiam motus incommodaqz expectandum
 fore. et cwa Ser. ma Regina nullum aliud responsum ali-
 cere potuisset: qz quod suorum Consiliarioz vota ex-
 quirere vellent: et parentum poss. mu consilia expectare
 constituisset: iterum atqz iterum tam per nuntios qz per litte-
 ras eandem requirere non cessavit. ut M. hi sua quantoties
 ad boniss. mas postulationes suas resolutum responsum dari:
 non cunctaretur.

Proterea non pretermisit M. tas Regia tum omnibus
 et singulis totius Regni Vngariae statibus et ordinibus
 successionis suae: ius quod sibi cum multis aliis nominibus
 tum vigore etiam Tractatum pacis competeret: per patentes
 litteras suas insinuare et proponere: tum maxime vero
 ipsius Ser. ma Reginae Consiliarios prefortim eos quorum
 opera consilioqz dictae pacis tractatus: poss. mu initus fir-
 matus et confectus fuerat: qui semetipsos pro obseruatione
 illius pacis mediantibus litteris suis obstrinxerat: admo-
 nere cohortariqz sum opore curavit: ut se per omnia fidei
 M. his suae semel vigore litterarum suarum promissa conformes
 gererent ita nempe ut in successionem Regni M. his suae iam
 mortuo Rege Ioanne iuxta initos pacis Tractatus debita
 nullum negotium: sine impedimento afferri paterentur.

Ex his itaqz clare liquet M. tem sua R. non statim
 prorupisse ad arma: s3 omnibus quibuscunqz potuit quie-
 tis et pacatis consiliis usa esse.

Quod si Ser. mus Rex Poloniae attentius relegat. res:

pensu litterarumque M. his Regiae, praesertim in eo loco, quo
 de legatione ad Turcam adversus praefatos pacis Tractatus
 expedita, ante quam ne militem quidem unum conscripisset
 M. his sua, de quibus certis nuntiis, ad omnes Regni partes contra
 M. tem suam atque adversum jus eius sub cuiusdam confictae
 pietatis in Regina viduam et filium eiusdem praetextu a
 mandatis, nec non de multis comitatibus et Regnicolis
 ut dictum filium Regis Joannis in Regem acceptarent solli-
 citatis: Denique de procuratione illa qua Cassovienses, non
 sine summa praefatorum Tractatum pacis labefactione
 et M. his suae iniuria, ad Joannis Regis haeredis infantem
 irrandum adducti sunt: Postremo vero de ablegatis in
 Transilvania cum mandatis, litterisque Reginae ipsius ten-
 tandi sollicitandique nimirum regnicolorum animos causa, ut
 sub fidem imperiumque illius venirent, nuntiis nonnullis
 mentio facta est, reperiet certe M. his sua, non minus in-
 stissimis, quam urgentissimis de causis M. tem Regiae ad con-
 scribendas copias, exercitumque suum impulsam fuisse.
 quae quidem etiam M. Ser. his suae ac vniuscuiusque boni Cui-
 stiani Principis prudenti incorruptoque iudicio diiudicandum
 relinquere non dubitat, san ab armis abstinere debuerit
 tum cum videret sediciosos illos homines, ac publicae quietis
 perturbatores, praeter quae nunc supra dicta sunt scriptis
 fœderibus tum novis tum praeiis, Tyrannicum in morem
 Regni Vngariae regimen de facto contractisque copiis
 sibi vindicare, proque sua impotenti dominandi libidine
 M. tem Regiae a legitima Regni possessione inuocatis
 accersitisque Turcorum auxiliis arce conari, idque adeo
 pertinaciter obsecatisque animis, ut factorum, fidei, omnisque
 promissionis inmemores, contemptaque humanitate uni-
 versa gratia, beneficiisque illis a M. te sua propositis
 in Turcarum servitutem nobilissimum illud Regnum dedere

properarent quemadmodum haec omnia in superioribus
 scriptis latius explicata sunt. Ad ipsi M. las sua manu
 aliqua in tempore contraxisset in tale discrimen periculiq;
 Regnum ipsum proculdubio iam nunc perductum fuisset
 ut neq; M. las sua neq; Regina vidua neq; eius filio
 quidq; satis tutum in eo Regno permanere potuisset id
 quod nunc magis perspicuum facit Turcorum aduentus qd
 M. las sua semper timuit venturos. Quare cum negari
 nequeat quin conatus omnes M. las sua hactenus ad procu-
 randam solidam pacem et quietem in Regno suo Ungariae
 directi fuerint utpote quae sua sua non nisi cum pub.^a
 tranquillitate Regniq; conseruatione ac Prouinciarum
 suarum bono securitatq; idcirco semper tantopere desiderauit
 ut unitis et suis coniunctis viribus Regnum illud eo magis a
 Turcorum insultu defendi posset tum ideo arma mouenda
 duxerit non ut in humiles innoxiosq; seruiret sed ut
 suis factiosos homines aut reprimere aut ad debitam
 obedientiam quocunq; modo compelleret. Non opus pro-
 fecto fuerat ut Ser. mus Rex Poloniae tam asperis qui-
 relis erga M. lem sua nihil tale promerita videretur qui
 potius istorum quos Magnificis Senatorum titulis ornat
 audacia ambitio auaritia ab ea accusanda fuisset
 utpote qui ut sub nati pueruli Ser. mi Regis Joannis de-
 fendendi et in Regnum afferendi fucato colore soli regnent
 dominatuzq; aut Tyrannidem potius sua stabiliant
 Christiani nominis perpetuos hostes in Regnum accire eorumq;
 faucibus patria ipsa sua dilanianda obicere sinul et in
 verba Turci iurare seculq; conspirare non verentur.

Ceterum ubi Ser. mus Rex Poloniae M. lem Regia temeritatis
 et immodestiae cuiusdam arguit eo qd in proximis litteris suis
 non tam sincere quam subdole actum fuisse scripserit deq;
 vocula illa ita amarulenter M. lem sua perstringit
 ut rogat

ut roget ne M.^{tas} sua tam asperis verbis uti velit in
posteriori praesertim apud amicum et affinem, M.^{tas} Regia pu-
tat se ibi maiorem conquerendi causa habere propterea
q^d Ser.^{tas} sua violentius ad se trahit id quod in ea ne-
quaquam scriptum est. immo si bene perpendantur litterae neq^{ue}
de filia ipsius sed potius insignes illos Senatores, quorum
opera consilioq^{ue} legati ad Turcum, imploratio Praefecto-
rum Turci finitimorum, petitiones in bonis praescriptae, do-
loq^{ue} et artibus malis excogetatae consequuntur sunt notare
voluit licet modestius id fecerit q^{uod} congruissimum facio-
rum merobantur. Rogat itaq^{ue} vicissim M.^{tas} Regia
Ser.^{ma} Regem Poloniae ut sicut ipsa bene perspicere
solet ea quae scribit, praesertim ad tales Principes, et non
perspicere solum, verum etiam attentius ipsa verba pon-
derare: nihilq^{ue} adeo scribere q^{uod} quae modestè scribi possunt
confuevit: ita Ser.^{tas} sua committat Nuntiis, et oratoribus
suis ut ipsi quoq^{ue} diligenter beneq^{ue} ponderent, et librent
verba, quae Ser.^{tis} suae nomine coram M.^{te} sua aliquando
dicunt.

Porro ubi orator dicit Ser.^{ma} Regem Poloniae, cuiquemad-
modum adhuc res acta esset, secum diligentius expendisset
aliud perspicere non potuisse q^{uod} quod quo minus facta sit
compositio penes M.^{tem} Regiam maior, q^{uod} penes Ser.^{ma}
filiam sua culpa resideat. Ad hoc respondet M.^{tas} Regia
se tantum de integritate bonitateq^{ue} Ser.^{tis} suae confidere
ut non dubitet quin si Ser.^{tas} sua in iudicem cognosce-
da istius rei eligeretur, fortasse aliter sensura et pro-
nuntiatura esset. Quocirca magis placet M.^{ti} suae
illud quod or^{ator} ipse paulo ante promissit: nempe vidisse
Ser.^{tem} suam, eas quae per M.^{tem} Regiam latae essent
conditiones, quae an eiusmodi fuerint, ut eis Ser.^{ma}
do. Reginae Vugariae acquirere oportuerit, neutra

in partem disputare. Nam quorum oculis ea subiecta fue-
 rint, quæ oblata sunt, eorum certius esse potuisse iudicium.
 Sed Ser.^{tem} sua cum longius absit, neque in presentem
 rem venerit statueret non posse, num fuerint conditiones
 istæ Ser.^{ma} filia sua accipienda. Etenim non dubitat
 M.^{tas} Regia etiamnum persancte affirmare has conditiones
 quas tunc cum ad tractationem ventum fuit per Commissarios
 et Oratores suos proposuit et obtulit tam æquas tam bonas,
 tas, talesque omnino fuisse, ut merito et grato quidem ani-
 mo a Regina ipsa accipi debuissent. Si autem hæc
 M.^{tas} suæ æmuloz malivolozque iudicio, tanti non sunt
 visa, nihil est sane cur talibus peruersis hominibus, vel Ser.^{nu}
 Regem Polonia fidem suam ita facile accomodare vel M.^{tem}
 Regia causa sua submittere oporteat, siquidem M.^{tas} Re-
 gia, habens respectu ad coniunctionem et necessitudinem
 illam quæ sibi cum Ser.^{te} sua intercedit pro voto Ser.^{ma}
 Reginae, arcis cuiusmodi, ciuitates oppida, et pertinentias
 una cum pensione certa summa non contemnenda subito
 et de facto, non expectato etiam termino in tractatu pa-
 cis expresso, cum id ante præfixum tempus facere non
 obligaretur, dare et consignare per Oratores et comis-
 sarios suos ultra debitum obtulit, quæ Joannis Regis bo-
 na et patrimonium, et vniuersa denique dolum, vel omnium
 sententia qui sincere modo iudicant, non æquare solu-
 sed etiam exsuperare queant, idque cum tali honesta condi-
 tione, ut illa tantisper possideret, donec patrimonium Ri-
 gis Joannis iuxta Capitula pacis redimi et liberari possit.
 Nec non sub bona et in huiusmodi rebus obseruari solita
 asscuratione, ex consensu omnium Dominorum, et Procerum
 Regni, eas tamen conditiones iustas et superfluas ob-
 lationes Regis M.^{tas}, Commissarii Reginae accipere
 recusarunt. Atque ita re infecta Regia M.^{tas} Commissarii

redire coacti sunt. Quominus autem M.^{tas} sua patrimonium
 illud et alia quemadmodum illi egregii senatores subdole
 astute callideq; postularent subito restituere potuerit. Postu-
 larunt autem Castra Cuiuslibet et oppida cu pertinentiis
 videlicet, Ternauia Soepusiu, Bazmoez, Illewa ka3Ba
 Letawa Strzeben arwa, Sclawina, Likawa winar,
 kossmargh, Zaardt, Torna, Tokaj, Regoez Wgod de:
 structas arcis, Tallia, Ribno, et Rakoss, oppida Gewe3
 Telkej Wanya Rudabanija, et Vamoss et Ternauia
 et Lakole3a: ac pariter tricesimas omnes, quae sunt
 in patrimonio, siue in bonis acquisitis vbiuis exigi solent
 illis continuo restitui. Pro residua vero parte patrimonii,
 donec ea liberaretur, pecierunt arcem Posoniw, simul
 cu tricesima et iure conferendi honorem Comitatus
 eius Posoniw. Praeterea ut iusta esset compensatio re-
 siduae partis patrimoniorum postularent arcem Munkae3,
 et Fwe3ts, cum toto Marmozusio Salwq; Marmarusien
 fodinis simul et antiqua libertate vendendi buioi sales:
 id est pro duabus vel tribus ad summum arcibus videlict pro
 Papa Boldokw, cu paucissimis oppidis ex toto patrimo-
 nio ultra priores arcis, Cuiuslibet et oppida reliquis talia bo-
 na petere ausi sunt: quae vel toto patrimonio facile superare
 existerentur. Quominus igitur M.^{tas} sua patrimonium
 illud iuxta ipsorum impudentem postulationem resti-
 tuere potuerit: eam sane culpam nemo profecto M.^{ti} Regiae
 adscribet, qui modo Tractatus pacis inter M.^{tem} sua et
 ipsum Regem Joannem initos, non inuidis oculis, sed sedato
 potius animo legerit. Nam cu patrimonium ipsum, iuxta
 conditiones in eodem Tractatu pacis expressas de comuni
 Regnicolarum vniusaq; alterius partis Contributione: post du-
 orum nimirum annorum spatium a die publicationis eiusdem pacis
 redimi debuisset, per Regem vero Joannem stitisse mani:

festum indubitatumque sit prout ex prioribus scriptis M.^{tes}
 suae claris pleniusque cernere licet. quominus promulga-
 pacis a quaquidam patrimonii redemptio veluti a radice
 pendet eo vivente sequuta sit. ut pote qui cum Caesarea et
 Regia Ro.^{na} M.^{tes} videntes. nimirum ipsum Joannem Re-
 gem. nullis eorum vel adhortationibus. vel admonitionibus
 quamlibet crebris. gravissimisque ad promulgationem pacis pro-
 moveri potuisse. ad extremum tandem se vel hoc contentum
 fore per Mag.^{cu} Malbia de Helit M.^{tes} suae Caesarea Ora-
 torem denunciassent omnes Praelati scilicet et Barones
 ac officiales defuncti Regis iuxta formam contractus
 pacis. secreto saltem fidelitatem M.^{ti} Regiae iurarent. quo
 inde pedetentim patrimonii redimendi initium caperetur
 et continuaretur. ne ad hoc quidem vlla ratio adduci
 potuit. Item ex quo patrimonii redemptio fieri non potest
 neque debet. secundum Tractatus pacis tenorem. nisi facta
 prius unione Regni. habitoque Regnicolarum generali Con-
 ventu. communisque subsidii Cui dictum est Contributione.
 Hinc sane a M.^{te} sua. immerito indubitanterque efflagitari cui:
 dentur probatur. ut ea simul omnia uno tempore praestet.
 quae se se cum nunc tam subito non possit successu temporis
 integre et inviolabiliter praestatura in fide veri et Cbris-
 tiani Principis pollicita est. Et propter hoc M.^{tas} ^{sua} causa
 non absque causa illos Senatores cum M.^{te} sua subdole et
 fraudulentè egisse etiam nunc libere fatetur et affirmat.
 Et cum hoc ita sint. minime necesse fuit M.^{tem} suam tantopere
 adhortari. operam daret ut omni cunctatione remota pactis
 satisfiat. Esse enim quae Ser.^{li} suae suspicionem facere possint
 ne cunctatione ista et mora in pactis praestandis non agatur
 aliud. quàm ut si sint prosperi rerum successus praetextus
 inveniantur aliquis quo non sit ea praestari necesse: id
 perinde est quasi M.^{tas} Regia. hoc ut fierent vultque

Sactenus in mora fuerit quæ ultro optavit et petiit et quantum per Regina eiusqz Consiliarios licet sibiqz integrum est etiam præstare non recusat absqz vlla fraude doloqz in quantum Regina ipsa ad æquas et honestas conditiones accipiendas se se accommodaverit et tantum abest ut ea quæ sancte promisit et iuravit pro rerum statu debitis et conveniētibz modis præstare nolit ut non dubitet quin omnes Christiani Principes simul et de istiusmodi oblationibus et conditionibus a M.^{te} sua propositis edocti fuerint. M.^{tis} sua causa sint comprobatur.

Ubi orator narrat M.^{tis} Regia opera permulgata esse quomodo Ser.^{mus} Princeps suis nihil in Regno Hungarica ambiret duntaxat si salva sit dos et Contrados Ser.^{ma} filia siqz Nepoti pacta serventur eo contentum fore cætera omnia M.^{te} sua facile concedere indeqz tot et tantas difficultates sequi eas esse ut qui alieniore animo a M.^{te} sua fuerint intellecta hac voluntate statim ea quæ minime debeant consilia capere ut eorum fidem atqz auxilium implorarent. Iotiaqz cū his arma iungerent quibus minime confisum oporteret. Deinde cū viderent Ser.^{ma} Do. Vngaria Regina idem cū Ser.^{mo} patre suo velle et sentire jus illi potestatemqz statuendi quod vellet ademisse siqz M.^{tis} Regia culpa factum esse ut ipsa Regina minus nunc liberis cogitationum suarum haberet voluntates.

Ad primū respondet M.^{tas} Regia se nulla admodum præbuisse occasionem ut mens voluntasqz Regis Polonia divulgaretur quippe quæ non nisi cū Consiliariis suis cū quibus debebat illa secreto communicaret. Si autem aliqua ex his ad Senatores aliquos dimanarint id quidem M.^{tas} sua cavere non potuit neqz etiam debuit.

Ad secundū respondet si relegantur illa quæ de legatione Turcica idqz genus alius quæ per Senatores longe prius

q̄ ista Regis voluntas eis innotuit. agitata et perpetrata sunt a M.^{te} sua scripta fuerunt. facile indicare posse in qua parte culpa haberet. Nam q̄ eadem ratione M.^{tas} sua accusatur. quasi ipsa in causa fuerit. q̄ illi egregii homines ad Turcarum auxilia confugerint. hoc nemo M.^{te} suae potest impingere. qui vel mediocriter res Vngaricas quo modo hactenus gesta sunt notas habeat.

Ad tertium M.^{tas} sua respondet. non videri satis probabile. q̄ Senatores illi Reginae jus potestatemq̄ statuendi tū primū ademerint. cum eam patris voluntatem erga M.^{tem} Regiam sequi velle perspexissent. Nam contrarium liquet ex Reginae ipsius litteris. manu eius ad M.^{tem} Regiam Die Nona Septembrijs superioris anni 1540 Datis. Vbi conqueritur se Budae in honesta quadam captivitate detineri. habere siquidem gentes. s̄ alios qui sibi ius tutorum propria auctoritate assumere niterentur illis imperare. et facere non quae ipsa velit. sed quae illis viderentur. eo vero tempore nondū constitit de voluntate Ser.^{ma} Regis Poloniae. neq̄ M.^{te} Regiae. neq̄ Reginae. neq̄ eius Consiliariis.

Quo loco Orator memorat. q̄ tū cū Ser.^{ma} Regina Isabella sibi a M.^{te} Regia consiliū petisset dari qua ratione iuris sui effici possit. ut ea quae vellet in gratiam M.^{tis} suae praestandi potestatem haberet. neq̄ consiliū neq̄ auxiliū copia ei facta fuerit.

Ad hoc M.^{tas} sua respondet. se bene recordari. q̄ Regina ipsa in litteris ad M.^{tem} suam datis inter cetera scripsit se spem et protectionem suam in M.^{te} Regia repositū esse. potius a M.^{te} sua. ut eam in hac necessitate et difficultatibus collocatū. ex quibus se sine consilio et auxilio M.^{tis} suae explicare non posset patere adiunaret. s̄ in eisdem

quoq; litteris se excusasse probe meminit. cur tam diu res
 posuisset ad ea quae M. tas sua illi medio Mag. et Domini Co:
 mitis de Salm nuntiasset. non daret id eam ob causam
 fieri. q; nondum habuisset instructionem a parentibus suis
 quid ei faciendum esset. Quare considerans M. tas sua
 id quod Regina ipsa se non esse sui iuris. sed sub potest.
 eorum. qui sui tutorum propria auctoritate assumpsissent
 scripserat. Necnon persuadens istorum hominum qui penes erat
 et adhuc sunt conatus aperte tendere ad violandos pacis
 Tractatus: prout supra dictum est. eosq; non nisi clementer me
 omniq; proposita gracia et benignitate a M. tas sua requisitos
 non potuisse ad aliquam sanam mentem ullo modo reduci ut
 M. tas sua eam quae debebant obedientiam. fidelitatemq; in vim
 praefatorum Tractatum pacis. ut pote ipsorum quoq; opera con:
 siliisq; confectorum praestare vellent. non attento q; eis M. tas
 sua per proprios nuntios iterum atq; iterum significand
 curasset. se nempe paratam esse exequendi pro parte sua
 ea quae illi vigore eorundem Tractatum pacis facienda inco:
 berent: tum quae Regina ipsa cuiusq; prolem eo nomine directe
 concernerent. non potuit Scia. max. Reginae rebus ita se
 tunc habentibus aliud vel consilium vel auxilium dare. q; ex
 una parte sortari eam etiam atq; etiam sicuti M. tas
 sua fecit. ut pactis conditionibusq; staret: et quantum in
 se esset curare et admitti vellet. quatenus omni impedime:
 to sublato. pro iure suo. et in vim praefatorum Tractatum.
 ad dicti Regni Ungariae possessionem perveniret. ne si
 secus propter spem et expectationem suam fiat: M. tas
 sua licet invita. cogeretur suis illud suum armorum via
 bellicisq; viribus persequi. Ex altera vero parte. exerci:
 tu ad suscipiendam expeditionem contrahere: premis:
 sa tamen ea voluntatis suae testificatione. primum q; opta:
 tus M. tas sua esset. ut illorum qui penes Regiam etiam nunc

sunt: animi potius clementia et benignitas. M.^{his} suae flecti
possent: q^z ut armis id quod suum esset acquirere compelle-
retur. Deinde q^z M.^{tas} sua non minus pro cōmodo bonoq^z
Ser.^{ma} Regina q^z pro asserendo iure suo et vniendo
vniuerso Regno ad presentem expeditionem condescenderet
voluisset.

Ad eam vero partem ubi orator ostendit Ser.^{ma} Prin-
cipem suum cōferre M.^{tem} sua Regia multo satius fa-
ctura fuisse: si quos propter omnem necessitatem in alen-
du exercitu sumptus facit: ex ijs partem aliquam
ad conditiones potius quas obtulit Ser.^{ma} Domina
Regina adiecisset: et q^z Regina ipsa scribendorum militum
et exercitus faciendi nulla M.^{hi} suae occasionem praeberit.

Respondet M.^{tas} Regia se maiorem in modum optasse: et
cupuisse sumptus illos belli quos hactenus fecit evitare:
s^z tamen in prioribus scriptis M.^{his} suae satis abunde eas
cas demonstratas fuisse: quare M.^{tas} sua coacta sit ex-
peditionem suscipere et tot tantasq^z belli impensas fa-
cere: et an Regina exercitus faciendi nulla occasionem
M.^{hi} suae praeberit: hoc ex tam longa procrastinatione
damnosaq^z dilatione illius in responso ad extremum M.^{hi}
suae dato facile indicari potest. Nam cum M.^{tas} Regia
denovo atq^z iterum requisita Regina vidua tam per propios
nuntios q^z per litteras perbumaniter et patenter ad
se scriptas: nulla sibi vel minima spem aut significa-
tionem saltem dari videret: q^z Tractatibus pacis ipsa
stare in animo haberet: et interim ipsius Consiliarios
ad Turcorum auxilia spectare certum sciret: atq^z aliqui
etiam periculum minime cognosceret: ne superuenientibus
Turcis tam nobile Regnum Christianitatq^z propugnaculum
non minus cum totius Reip.^{ae} Christianae perniciem:
q^z Regnorum et Prouinciarum M.^{his} suae detrimento

ac summo discrimini in foedissima ac deploranda Turcorum servitutem redigeretur: non potuit profecto ex Cuius Principis officio aliter facere: quod militem conscribendum curare: non ut iniuria vlla faceret Regina ac filio suo: sed ut Jussu suo proseguendo Regnum illud ab impendenti a Turcis interitu ruinamque liberaret: priusque per factiosorum peruersa inhumanaque consilia sub Turcorum potestatem detestandumque iugum perueniret: armisque tandem cogeret eos quorum molitiones vniendis et concordandis Regni istius populis crudeliter obstarent: quique omnis discordiae auctores nihil aliud magis machinari viderentur quod ut invocatis et accitis Turcorum auxiliis sibi solis vi quadam factiosa et priuata aucte summa rerum vindicarent ac impetuoso seditionisque plane dominatu priuata utilitatibus consulentes Regnum ipsum extremis calamitatibus obruerent idque sub eo colore quod: si Regina et filii ipsius fortunis prospectu vellent cum omnia potius in destructionem Regni et Reginae ac filii sui ab eis agitari perspicuum esset.

Quod vero Ser. mus Rex Poloniae tantopere miratur et aegrefert protestationes illas quibus M. tas Regia prioribus litteris usa est easque a tam arcto necessitudinis vinculo quo M. tas sua Ser. h. suae coniuncta est abhorreere censet. Ad hoc respondit M. tas sua quod si Ser. tas sua exakte discusserit superiora scripta M. tis suae reperiet utique illas tanquam honestas et modestas non ex malo Bolo mala: ne suae M. tis voluntate processisse sed potius ex coniunctione et necessitudine mutua eas ita facere coactas fuisse quem admodum cum M. tas sua omnibus modis et rationibus in hoc incumbit ut Regni pericula auertat: ita protestatione sua voluit Ser. ma Regina admonere cauere et ipsa pro viribus clades et excidium Regni: seque consiliis

malorum hominum qui rem commodumque privatim duntaxat curant penitus extricare et ne talibus eorum perniciosis ac funestis facinoribus connivere assentiriq[ue] indicata (quod Deus avertat) statim et iura sua ac filii sui quae iuxta pacis Capitula illi praestari debent aliquo modo in se amissis indicari possit.

Postremo quod Orator exposuit M.^{ti} suae Ser.^{ma} Do. Bonae Reginae Poloniae M.^{tem} suae rogare ut Do. Isabella filia cuius ita commendata et promota habere velit quemadmodum M.^{tas} sua Regia Romana cuius filia Elisabetha apud ipsam Regiam et iuniorum Regem Poloniae post consummatum matrimonium commendata et promota iri cupit. Ad hoc M.^{tas} Regia respondet se praefata Regina Isabella semper filiae char.^{ma} loco habuisse et habere velle. dummodo et ipsa se erga M.^{tem} suam tanquam indulgentem patrem se gerat et exhibeat ut obsequentem filiam deest id quod M.^{tas} Regia facturam non dubitat. tum sua sponte tum etiam Ser.^{moru} parentum suorum sortatur.

Et haec quidem sunt quae M.^{tas} Regia ad Oratoris sermonem Ser.^{mi} sui Principis nomine habitum respondere voluit.

Ad Mandatum S. R.
M.^{tis} proprium.

Ad Carolus 3us

Bona Regina Polonie Georgio
Monacho Epō Varadien Regni
Hungarie Thesaurario

Rursum Christo pater, et dominus sincere nobis dilectus.
Nunctius Ser. mæ filia nostra domina Regina Hungaria
Nobilis ac Generosus Andreas Magocsi inter alia hoc etiam
nobis retulit quod ex ipsis Ser. mæ filia nostra aliorumque huius
perspectu nobis iam antea et cognitu fuit. P. h. m. vestram
summa fide et animi constantia esse erga eandem Ser. mæ
Do. Regina filia nostra, et filium eius M. h. s. Nepotem no-
strum char. m. m. omniaque quæ ad dignitatem et statum eorum
conseruandum pertinent diligenter curare - quæ virtus et
animus iste vestrae p. h. s. in eorum Ser. h. s. tam propensus
est nobis mirum in modum gratus et acceptus. Nam pro officia
quæ in eorum M. h. s. a p. h. vestra conseruantur, iam nob
conferri arbitramur. Quam ob rem ei hoc nomine
meritas agimus et habemus gratias, et quamuis sponte
sua officium boni viri et fidelis Consiliarii facientem vram
pater. h. m. adhortari non debeamus, attamen pietas ma-
terna amorque noster qui non potest esse non vehementer
solicitus nos plane cogit, ut eandem Ser. mæ filia
nostra, cum eius M. h. s. filiolo dulcissimo cura et fidei
vestrae P. h. s. cui summe confidimus commendemus et
committamus. A qua omni studio postulamus, ut P. h. s.
vestra, memor defuncti optimi ac meritisissimi Regis
et Domini sui, memor etiam gratia illius beneuolen-
tiæque, qua M. h. s. eius dum viveret P. h. vestra
multis ac Illustribus Argumentis declarauit, grata

nunc defuncto Domino suo erga hos quos ille reliquit, oba:
 rogqz in vita habuit memoria præstet, eorum fortunis,
 bono statui, honoriqz ac dignitati prospiciendo. Quod
 ut faciat vestra P. tas, cum ab eius virtute et fidei con:
 stantia exhortamur, rogamusqz ut ea qua iam pridem
 consuevit, fide, et integritate in obsequiis et studio, erga
 Ser. ma. Dominam et Regina sua, cuiusqz filium persequenda:
 velit. M. l. m. qz illius in modernis rerum et temporum an:
 gustiis constituta, humaniter et benigne consoleatur,
 et quæ honori, dignitati et statui M. lis suæ, et eius fi:
 lioli conducibilia, utilia, ac necessaria fore intelligit
 ea pro spectata sua virtute cum aliis Dominis agat, con:
 sulat et suggerat, Quod, vestra ^{P. tas} Mag. cia, quæ auctor
 matrimonii et tradenda in Hungaria Ser. ma. filia nra
 est, iure ac merito præstare debet. Detqz opera, ut
 ipsa Ser. ma. filia Regina vestra cum filiolo suo
 quam commodissime vitam agat, ne defectibus
 ullis prematur. Nos vero omnia hæc grata mente
 conservabimus, et memores nos esse pollicemur, atqz
 offerente se oportunitate, merita ei gracial referre
 curabimus. Quam sanam et felicem esse, optatisqz
 successibus perfui ex animo optamus. Vilna
 X^a Martii M. D. XL°.

Bona Regina Polonie Ioanni Estharii
Magistro Curie Benedicto Baionii Pro:
curatori Curie

M. Ag. ce sincere nobis dilecte. Declaravit nobis Nobilis An-
generosus Andreas Mageczki, Ser. ma Dominæ Regina
Hungariæ filia nostra char. mu Munctuis quod tua Mag. cia
ipse Ser. ma filia nostra et filio eius M. tis Nepoti nostro sua:
missimo magna cu animi sui constantia nec minori fide ac
studio suo grata obsequia exhibet. Quæ virtus, et animus
iste egregius tamqz propensus in illarum M. h. s. est nobis miri:
ficæ gratus. Nam obsequia officiaqz quæ in earum M. h. s. istis
a tua Mag. cia conferuntur, ea nob. conferri existimamus.
Quam ob rem hoc nomine vestra Mag. cia, meritas agimus
et habemus gratias. Et quamvis sponte sua currenti Mag. cia
tuæ stimulos addere videremur, pro nostro tamen erga
Ser. ma filia, et Nepotem nostrum incredibile amoris pietas:
iqz materna, sortamur vestra Mag. cia ab illaqz postula:
mus, ut in eisdem obsequiis officiisqz Ser. tu suarum, ea qua ce:
pit fide et animi constantia perscueret, Ser. maqz Regina
Domina sua, in presenti rerum temporumqz perturbatione so:
letur. Et quæ Statui bonori ac dignitati M. tu suarum condu:
cibilia, utilia ac necessaria esse intelligit, ea pro fide spe:
ctataqz virtute una cu alijs fidelibus consulat, agat, et
exequatur, cooperereturqz ut Ser. ma filia nostra, cu filio
suo commodissime vita agat. Nos vero omnium horum gratos
nob. ac memores pollicemur atqz offerente se occasione
merita ei gratiam referre curabimus, quæ sana ac feli:
cem esse ex animo cupimus. Vilnæ X^a Martii 1541.

Legacio ad Coesarem Catholicum. v.
 à Sigismundo primo Rege Polonie da:
 ta Stanisław Macziorowski 1541
 28. Marcii

Sacra Imperatoria et Catholica M. tas. Ser. mus Princeps
 et Dominus meus Dominus Sigismundus Dei gra Rex Po-
 lonie etc. Dominus meus clement. mus S. M. te m vestra
 fratrem et consanguineum suu char. mu et maiorem cum
 primis honorand. plurima salute impartit. latta omnia
 et felicia. laudaliter atqz sibi ipsi S. vestre ex animo
 precatur et optat. Illud imprimis ut sublatis religionu
 dissidiis. placatis Christianoru animis. reconciliata inter
 Principes gracia. et statuat in his Comitibus aliquid quod
 ad Rempub. Chria^{na} a graui metu. et periculis qua
 impendere illi videntur afferenda pertinebit: et quad
 de tanta statuerit. id Christo opitulante ad optatu
 exitu perducatur. quo et suo nomini gloria sempiterna
 et toti orbi Christiano. diu iam desiderata pacem parere
 possit. et tranquillitatem. porro dedit michi negotiu Ser.^{mus}
 Princeps meus. ut aliis quoqz de rebus nonnullis cora
 sacra M. te vestra verba facerem. De quibus priusqz
 ordinar aliquid has me illi fidei. litteras offerre iussit.

Lecta Creden^a
 Sacra Imperatoria et Catholica M. tas. Non dubitat
 Ser. mus Princeps meus et Dominus meus. quin me
 moria teneat S. M. vestra quo tempore illi Dominus

Albertus Dux Prussiae in fidem Ser. mi Principis mei Re-
 gniq; Poloniae se contulit in qua maiores quoq; eius ordinis
 in Prussia Magistri antequam rebellare nonnulli ex eis ce-
 pissent. semper fuisse certius est q; ut ambigere quisq; possit
 quanto studio contenderit M. tas Domini mei ut ne fraudi
 id esse vellet. S. M. tas vestra Illi Domino Duci Prussiae
 quod suum fecisset officium atq; ad fidem eius et auctoritate
 redisset cui maiores quoq; eius ordinis Magistri subiecto-
 nis et fidelitatis iusiurandum semper prestabant priusq;
 ex eis aliqui officii sui obliu. quibus armis contra Chriani
 nominis hostes uti debebant ea egregii fidei Christiana
 propugnatores ad profundendum sanguinem Christianum
 in ipsos Dominos suos Ser. mos Poloniae Reges vlcis
 contra Deo coram audacia converterere cepissent. Jam tu
 subolfecerat M. tas Domini mei esse non neminem qui
 cunctis quibusdam Illi Do. Prussiae Ducem apud M. tem
 vestra oppugnare atq; cum in odium illius adducere cona-
 retur quare verita ne quid maleuolorum conatus isti pro-
 ficcerent cum per oratorem suum qui tu temporis agebat
 apud S. M. tem vestra Re. mu. Do. Joannem tu. Cul-
 meum. Nunc Varmin Episcopum tum per litteras egit
 cum S. M. te vestra atq; ab illa petiit ne quid a maleuolis
 persuaderi sibi patretur quod alienum esset ab ea coniun-
 ctione quae S. M. te vestra cum Ser. mo Principe meo
 aetern. ma intercedit. Ita discessu fuit tum a S. M. te
 vestra ut se flexisse animum illius Ser. mus Princeps
 meus existimaret ac bona spem conciperet fore ut ne-
 mo negotii quicq; exhibere Illi Domino Duci aude-
 ret cum subito proter spem et expectationem M. tas
 proscriptio lata est a Iudicio Camere M. tis vestrae Imperi-
 alis neq; ea recepto et usitato more praescripta sz in qua
 Illi Do. Dux contumeliosus erat tractatus quam dignitas

cuius ferre videbatur. Tulit id graviter. Ser.^{mus} Princeps
 meus pro eo ut debuit quodq; acciderat tam subdito Prin-
 ci suo tum sororis germanæ filio id sibi ipse factum interpreta-
 batur: sed eadem qua illum aspersum esse infamia iudica-
 bat: sed consensu sibi egregie semper voluntatis sumiq; stu-
 dii sui. cuncta S. M. lre vestra tum erga Ser. mudo Rom.
 Regem fratrem eius ac M. tis vestra erga se animu. ex
 suo in illa motus adduci nunq; potuit ut crederet
 quod erat a iudicio Camere proscriptionis decretu latu.
 id aut sciente aut consensu S. M. lre vestra latu esse.
 Itaq; misit ad illa Mag. cu^m Domini Petru Opalinski
 Castellani Quisnov Ser. mi filii sui Curie magistratu
 ut quæreretur coram S. M. lre vestra quæ tum fuit Bononiæ
 de iudicio Camere sue Imperialis quod sibi tantu sumere
 ausisset ut in quem iuris nihil haberet in Vassallu Prin-
 cipem Ser. mi Domini mei proscriptionis decreto ferre au-
 deret atq; ut vna peteret a S. M. vestra quod decretu hoc
 a non suis latu iudiciis in dictu vellet et antiquatu.
 S. M. tas vestra pro innata bonitate facilitatq; sua comem-
 se illi et affabilem prebuit et in spem bona D. Oratore ^{crecto} ~~crecto~~
 ad Comitua Imperialia totam causam hanc reiecit. Subse-
 cutæ sunt postea non vna litteræ Ser. mi Principis mei
 cum aliis ex locis tum superiori æstate hac, Vilna data
 quibus hoc ipsum contendit a S. M. lre vestra ut respon-
 det Decretu a non suis iudiciis latu / S. M. tas vestra
 litteris benigne scriptis itidem in hac Imperialia Comitua
 rem reiecit. De quibus cu^m serius esset facta certior M. tas
 Domini mei quonia^m verebatur ut quem misisset nunctu
 is Comitioru diem hunc obire tempore posset. iteru
 eadem de re scriptis litteris egit cu^m S. M. vestra
 sed admonitus postea prorogationem esse facta Comi-
 tioru ita ut tempore venire posset nunctus si quem

M. eius mittere decreuisset, michi provinciam hanc imposuit
 utq; S. M. hanc vestra rogarem mandavit, quo tot petitioni-
 bus Ser. mi Principis mei locutandem aliquando dare di-
 gnus fuisset, quo animo semper fuerit, quo studio, quam egregia
 voluntate, et erga S. M. vestra, et erga Ser. mu Do. fratrem
 eius, Princeps meus, et Do. clementiss. mus, quod non modo
 retinenda, verum etiam omnibus offitiis, et propinquitatibus,
 etiam vinculis arctioribus augenda, et amplificanda cu-
 rauevit, eam necessitudinem quae ei a vita est cum S. M. h.
 vestra, non est illi procul dubio obscurum, nulla Regna,
 nulla opes, tanti ei vngua fuerunt, ut eorum causa dicerem:
 ptam vellet amicitia, quae vetus illi cum S. M. vestra, cumq;
 domo illius vniuersa est constituta. Si quando ultro fue-
 runt delata ad Ser. mu Do. meum, ea quae multitudinis
 iudicio sunt amplissima: ad quae alii summo conatu, magnis
 periculis, ingenti sanguinis profusione peruenire contem-
 dunt, contempsit omnia Ser. mus Princeps meus, repu-
 diauit, pro nichilo duxit: non quod per se contemnenda
 ea existimaret, aut quod parum in eo animi esset, ad
 ea si res postularet, armis etiam vendicanda, sed quod
 pluris q; haec omnia, faciebat coniunctione quae illi cum
 S. M. vestra, cumq; Ser. mo Domino fratre eius interce-
 dit, vilia ei fuerunt haec omnia, cum illa comparata.
 Neq; tanto vngua fuit studio Regni sui finium propagan-
 dorum, quanta semper ardebat cupiditate amicitiae
 sui et amplificandae, et arctioribus vinculis constri-
 gendae. Neq; vero erga solam S. M. vestra, Ser. muq;
 Dominum fratrem eius, tali fuit et est animo Ser. mus
 Princeps meus, sed quotquot sunt, ex Ro. mis et Ill. mis
 Do. Principibus Electoribus, laetari S. M. his vestrae
 assidentibus, Ceterisq; Illustribus Do. Germaniae
 Principibus, eos omnes testes sibi futuros, apud

M. vestra confidit quod non modo nunq³ offenderit eo:
 rum quonq³ vlla re. s³ singulos etiam omnibus amicitiae offi:
 tiis pleroseq³ omnes affmitate sibi coniunctos habere studue:
 rit. hoc ergo animo esse perspiciat Ser. mu³ Principem meū
 et erga se et erga Ser. mu³ Dominū fratrem suū. et erga R^{mos}
 et ill. mos dominos Germaniae Principes qui sunt sub Im:
 perio S. M. vestre ita sibi persuadet Ser. mus Princeps
 meus. Si quid ultro etiam donari sibi peteant a Sacra
 M. vestra tanto studio petenti nunqua³ eū in animū indu:
 ctura³ ut negaret. Nunc non hoc petit de suo ut det aliquid
 S. M. vestra: quod propriū est Ser. mi³ Principis mei id ut
 bona eū venia tranquille possidere liceat. eū cui semel
 concessit. M. tas eius id vero maiorem in modū petit.
 non permittat Sacra M. tas v. quonqua³ alienis inhiare.
 suo quonqua³ contento vivere cogat. Quod si quis eius se or:
 dinis esse existimet. ad propugnanda³ fidem Christianā
 ad fines Christiani orbis propagandos is iuris iurandi atq³
 officii sui memor. non in Christianos arma sua convertat
 non Christianū sanguinem profunderē. non civile bellū gerere
 conetur. sed cum quod fuit magno animi mei dolore com:
 memorare non possū. nimis iam progressus sit hostis Chri:
 stiani nominis sempiternus. et ultroius indies progrediat³
 illū a Christianorum finibus arceat. contra illū magistrū
 suū exerceat. contra illū quod verbo proficitur id se re esse
 ostendat. an non ea res lacrimis omnium et cōmiseratione
 digna est eū coruicibus nostris impendere videam I poku:
 ff. mu³ hostem: eū oculis ipsi nostris ceruamus. suū in
 periculū et discrimen adductū esse vniuersa Rempub:
 Christiana: eū tantū non vocem illius supplicem audia:
 mus ut depositis odiis et inimicitis: ac sincerissimo
 facto ad ea tuenda et defendenda accuramus. esse mihi:
 hominus qui alienis sibi vendicandis. civile bellū excitat

et fraterno sanguine manus suas maderare maluit. Id
 si quicunque tandem Princeps Christianus conaretur, quis est
 qui conatum hunc eius non improbandum duceret? Hunc vero
 ferendum ne est id eos moliri potissimum, qui se ordinis eius
 Magistros profitentur, qui non ad impugnanda, sed ad pro-
 pugnanda Christiana Repub. dicitur esse constitutus?
 sed vetus hæc semper fuit eorum consuetudo. Nam quoad in
 Ser.^m Domini mei terris Prussia hoc genus Magistrum fue-
 runt, ita se gesserunt, ut contra infideles gladium nunquam
 pœnerint, sed plurimus eorum opera sanguis Christianus saepe
 sit profusus, huic ordini acceptum ferre debet. S. M. vestra
 quod nunc tanto versatur in discrimine tota Respub.^m Chri-
 stiana. Nam si per hunc ordinem licuisset Ser.^m Principis
 mei maioribus in Christiani nominis hostes convertere
 vires suas, nunquam eo progressi essent, quo probdolor
 progressus nunc videmus, non æque nunc essent toti
 orbi Christiano formidolosi. Sed perinde se gererat semper
 ordo is, ut si non ad impediendos modo Christianos
 quominus accere possent infideles, verum etiam ad eos
 ultro bello lacessendos ad sanguinem eorum saviendum
 constitutus esset. Itaque tanti non sunt terræ istarum om-
 nes Prussia quanti earum causa labores suscepti, quanti
 sumptus impensi, quantæ Christianorum cedes factæ
 sunt. Rogat et obsecrat Sacra M.^{tem} vestra Ser.^m Princeps
 meus ut finem tandem caedi istarum, finem
 esse iubeat profundendi sanguinis Christiani. Nam si quis
 erit, qui illis Do: Prussia Ducem, armis velit lacessere,
 intelligit M.^{tas} vestra nequaquam licitum fore Ser.^m Prin-
 cipi meo, ut cum omni ope sua non adiuvet, quem duplici no-
 mine defendere est obstrictus, cum quod subditus eius
 Princeps, tum quod sororus est filius, quo quidem nomine,
 cum ne a vestra quidem S. M. alienus esse debeat, cum

et illud attingere necessitudine videatur. Equum est ut vel huius
necessitudinis causa Decretum hoc proscriptionis abrogari iubeat.
neque necessarium suum armis alicui et peti. aut vni ei aliqua in
ferri patiatur. Id si promissum erit opera M. his vestra. adeo stu-
det paci et tranquillitati. Ser. mus Princeps meus. adeo
abhorret animus eius a Christiani sanguinis profusione. ut
haud aliter sit de hac illius erga se liberalitate interpretatur
quasi non vulgari aliquo a S. M. vna affectus esset beneficio
Erga quam talem se vicissim praestabit ut non aliud quam
amoris et benevolentiae cum illa certamen suscepturus atque
in eo Principatus semper sit appetiturus.

D Ecclaramit hoc Ser. mus Princeps meus quod nihil ei vna hac
re prius sit et antiqui et ut omni ratione retinere possit amicitiam
quae cum S. M. vestra ei summa est. in motibus istis Hungaricis
in quibus qualem se gesserit. erga Ser. mu. Do. fratrem M. his
vestra. quod nullum erga cum amicis. mi. hominis offitium prole-
miserit. manult. M. vestra ex. Ser. mo Domino fratre suo
quod me commemorante cognoscere. Illud etiam atque etiam
admonenda putavit. S. M. vestra. ut vna cum Ser. mo Do.
fratre suo. cumque ijs qui latus illius emgunt Ro. mis atque
q. l. p. mis Principibus afflicto et calamitoso sumumque iam in
periculo adducto Regno Hungariae. omni via ratione.
consilio prospiciant: et cunctis imperii viribus atque opibus
mature succurrant. Cum enim sit hoc quasi propugnaculum
quoddam et antemurale orbis totius Christi. mi. si quid actum
de eo esset. Si quod procul Deus omen auertat in Christi.
am. nominis hostium potestatem peruenisset quis tandem foret
qui impetu eorum ferre. quinque prohibere furoribus eorum posset.
quominus libere quacunque vellent in omnes Christianorum
provincias peruaderent: et in quibus cunque vellent. crude-
litate sua expromerent. Instet itaque nunc atque urgeat
S. M. vestra. pro ea auctoritate. quod in toto orbe Christiano

summa obtinet. ut fidei religionibz diffidia tollantur. ut privati
inimicitiae deponantur. ut odia in hostia restringantur. atq;
in rixarum irarum contentione loca ea quae propria Christi vir-
tus esse debet. caritas succedat. ut reconciliata inter omnes
gracia. firmaq; pax et concordia facta. cum vno corpore. vnus
animus effecti fuerint. cūm illud quod est in scripturis. ut
vnus persequatur mille et computetur pro decem millibus.
Nam quemadmodum varietas heret et disunctio et opinio.
et animorum magnas clades. atq; incredibiles calamitates
Reipub. & Christianae inuexit. ita non aliunde remediū
his malis expectari potest. quā ex vnitāte et concordia:
qua etiam paruae res crescunt ita ut discordia maxime
dilabuntur.

Dedit mihi praeterea in mandatis M. tas Do: mei. ut
reducerem S. M: vram in memoria quod cum proximo
superiore anno. per fluctum ad M. tem vestra missu
petitu esset ab illa. tum Ser. mi Do. Regis qz Ser. ma
Domina Regina Coniugis eius char. max nomine. ut
quod Jus habet Ser. ma Do: Regina in certis Ciuitati-
bus Ducatus Mediolanensi. de eo cognoscere M. tas vram
dignaretur. quo facilius ad id Ser. ma Domina Regina
peruenire posset. S. M: vram benigne polliceri. ac in
aliud tempus rem differre dignata est. Rogat nunc Ser. mus
Princeps meus ut diem aliquem praefiniat. ad quem cum
Iuribus suis aliquem mittere possit. quo tandem aliquando
ad suū peruenire queat.

Absoluta legacione apud Imperatoriam et
Romanorum Regiam Mtes accedet ad
Principes⁹⁰⁵ sanare causę huic intellexerit atq;
in hunc modum verba faciet

Sacra M. tas Regia Polonia: Dominus meus clemens⁹⁰⁵ Ill. Do:
vram plurimum saluere iubet. faustaq; illi et fortunata a Deo pre-
catur omnia tanq; affini suo charo. mo.

Non est clam Ill. Do: vestra quemadmodum a iudicio Camera
Imperialis proscriptus est. Ill. Do: Albertus Dux Prussiae. qui
cum et Princeps Vasallus sit Ser. mi Regis mei et sororis
eius filius. quę facta est illi iniuria et contumelia eam sibi facta
S. M. tas R interpretatur. Quare et antea cu S. Imperatoria
et Catbo. M. tas Regit ea de re diligenter ac induci postulat hoc
proscriptionis Decretum a non suis iudicibus latum: et hoc tēpore
Sae ipsa de causa me misit ad omnes eius et Legationes priores et
litteras Ser. mi Principis mei. non aliud responsum est ab Impera-
toria M. tas quā quod in Comitibus Imperialibus tota causa reuocet.
Quę cu adsint hoc tēpore rogat Ill. Do. vestra Ser. mus Prin-
ceps meus. ut pro eo affinitatis vinculo. quo est tūcipi S. M. Regi
quā Ill. Domino Duci Prussiae coniuncta. opera sua interponere
ne grauetur. quo tandem abrogetur ista proscriptio. Si quid ali-
eni erit negotii cu Ill. Domino Duce. quandoquidem is in
fide est Ser. mi Principis mei. ac eius solius auctoritatem
cognoscit. ad M. tas Domini mei nomen deferat. licebit.
Curę futurum est. ut cuius iuste querenti per eu satisfiat. ,
Ceterum si quis vi potius et armis. quā iure et iudicio cu Ill
domino Duce experiri velit. is scire debet. non cu solo Do-
mino Duce. sed cum ipsa S. M. tas Regia sibi negotium fu-
turum: cui et subditum Principem. et sororis filium deferre
nequaquam liceret. Cum itaq; intelligat Ill. Do: vestra

multum ex eo ad Rempub: ubi, na' incómodi redundaturum
 si non fuerit abrogata ista proscriptio. aut si quas nōnulli
 minas iactant. permissa fuerit alicui potestas Prussiae trās
 invadendi. etiam atqz etia' rogat Illma Do: vestra Ser^{mus}
 Princeps meus. ut cu' loco suo sententia' dixerit. suadere velit
 Imperiali M^{te} in Christiāni nominis hostes arma conuerſi
 iubeat, potius qz ut in sua Christiānis viscera ſanandi occasio:
 nem dari permittat. Fecit Illma Do: vestra. pro Christiāni
 Principis officio, ac M^{te} Domini mei sibi plurimum deuinxerit.

Ad Ser^m dominum Ferdinandum Roma:
 norum Hungarie' et Bohemie' Regem Le:
 gatio eidem Stanislao Macziciowski data

Sacra M^{tas} Regia. Ser^{mus} Princeps et Dominus meus
 Dominus Sigismundus Dei gra' Rex Polonia: Sacra M^{te}
 vestra saluere iubet plurimum. atqz a Deo illi fausta omnia et
 felicia precatuz.

Perſuadet sibi Ser^{mus} Princeps et Dominus meus satis se iam
 probasse S. M. vestre integritatem et sinceritatem animi sui
 tot Legatis ad S. M^{te} vestra missis. ex quibus planu' illi
 factu' est. quae acta sunt per Ser^{mu} Dominu' meu, ea omnia
 optima fide acta esse. neqz aliud unqz optasse M^{te} Domini
 mei, quam ut vestra M^{tas} Regno Hungarice potiretur
 ad Ser^{ma} vero Do: Regna ea peruenirent. quae
 ex pacto, illi, ac filio illius Illmo debentur, ac quo ma:
 gis declararet studiū suū erga M^{te} vestra. Ser^{mus}
 Princeps meus. hoc quoqz renunctariū fecit. S. M^{te}. v.

si non posset ea tam cito pactis satisfacere, dummodo se intra
 tempus non longum satis esse factura caueret. Interea vero
 Ser. mae filiae honestis conditionibus, quas illi accipere vi-
 su esset provideret daturum opera M. h. m. Domini mei, ut om-
 nino voti sui S. M. tas vestra compos. officeretur, quod quid
 quo facilius praestari posset, viam etiam et rationem S. M. tas
 indicauit, qua posset Buda ceterisque ciuitatibus potiri, ac
 Legatus suus unus ex Regni Proceribus ad S. M. h. m. vram misit
 per quem profectum esse iam aliquid, confidit, cui ei summa
 potestatem dederit, de rebus omnibus, quod expedire visum
 esset statuendi. Cum itaque satis iam clara dederit docu-
 menta, egregiae voluntatis et non mediocris studii sui erga
 S. M. h. m. vestra, non dubitat quin quem animus perspexi-
 rit in se M. h. m. illius, eundem ipsa sit erga illam vicissim
 declaratura. hoc praesertim tempore quo me interuinctio
 gravibus de rebus S. Imperatoriae et Catholicae M. h. m. pe-
 tere decernit.

Ami enim iam aliquot intercesserunt, cura iudicio Camerae
 Imperialis proscriptus est. Illi Dominus Albertus Dux
 Prussiae, cui duplici nomine obstrictus est Ser. mus Prin-
 ceps meus; quod et subditus est Princeps, et sororis est
 filius. Egit aliquoties Ser. mus Princeps meus et per
 interuinctos et per litteras, tam cum Imperatori a-
 que cum vestra quoque Regia M. h. de inducenda proscri-
 ptione hac. In Comitiarum tempus causa fuit semper
 reiecta. Vestra autem S. M. tas scriptis ad Ser. mu-
 Principem meum litteris, de sua illi voluntate prolixè
 fuit pollicita, sed opera hac in re sua libenter interpo-
 situra recepit. Quo quidem nomine agit Ser. mus
 Princeps meus, S. M. h. vestrae ingentes gratias ac
 rogat, ut quae sua voluntatem ad M. h. m. cuius tam
 liberaliter detulit, ut eam nunc ad rem conferre
 dignetur

dignetur: atq; omni ratione Sacre Imperatoriae et Catbo.^{ae}
 M.^{te} persuadere velit, ut sententia hanc proscriptionis a non
 suis iudiciis latam rescindat. Satis iam satis Christiani san-
 guinis profusus est terrarum istarum Prussiae causa, quae cum
 ad liberos S. M. vestrae ^{proventura} ~~proventura~~ sint, quis enim est alius Ser.^{mi}
 do: mei filius. Ser. mus dominus Sigismundus Rex Poloni-
 æ filius Sacre M.^{tis} vestrae, cui sit una caro, vni corpus
 cui Ser.^{ma} filia M.^{tis} vestrae, æquum est itaq; ut pro paterno
 suo officio providere velit, ne quid ad liberos, ne quid ad Ne-
 tos M.^{tis} vestrae incomodi perveniat. Ab illis enim esset for-
 tasse restringendum, si quod absit, aliquod fuerit in Prussia
 terris incendium excitatum. Contendat itaq; S. M.^{tas} vestra
 pro ea auctoritate qua est, atq; opera sua apud Imperato-
 ria M.^{tem} interponat, quo liberis suis quietem nunc, et
 tranquillitatem pariat, neq; eos periculoso aliquo negotio
 implicari patiatur. Una eademq; hac re cui paterno suo officio
 fecerit satis, tum Ser.^{mu} Principem meum sibi plurimum
 preterea deinceps. Cuius M.^{tas} petit a M.^{te} vestra ut
 quibus de rebus Ser.^{ma} Domina Bona Regina coniunx
 eius char.^{ma} Domina mea clement.^{ma} Sacra M.^{tem}
 vestra rogare statuit, in iis facilem illi se et benigna pre-
 bere dignetur.

Est autem ^{her} Ser.^{ma} Domina mea, dominæ Bonæ Reginae
 petitio, quandoquidem cum et per nuntios et per litteras
 S. Imperatoria M.^{tem} petisset ut cognoscere dignaretur de
 iure, quod habet M.^{tas} eius in Ducatu Mediolanensi, nominatim
 vero in Cremonensi civitate et Tortonensi, M.^{tas} Imperatoria
 benigne quidem semper respondit, sed cognitioni diem nullum
 praestituit, ut agat S. M.^{tas} vestra cum M.^{te} illius, quo tandem
 aliquando diem praefinat, ad quem mittere suos possit
 Ser.^{ma} mea quid de iure quod habet imp: M.^{tem}
 doceant. plurimum debet S. M. vix Ser.^{ma} mea mea
 si id illius opera fuerit effectum.

Legacio ad Coesarem Carolum. v. a
 Bona Regnia Poloniae Stanislao Maczie-
 iowski data.

Primo Principio Sacrae Caesaris et Catholicae M. tem Sacrae Re. lis
 M. his Poloniae nomine salutem, faustamque et felicem omnia
 precabitur.

Redditis deinde fidei litteris, in recordationem responsi illius
 Sacrae Cae. M. tem reuocabit quod superiori proxima lega-
 tione dedit, qua Generosus Joannes Ocieski nomine M. his illius
 de negotio Status Ducatus Mediolanensis interque dotis quae M. his
 Reginali super Cremona et Tortona debeturungebatur,
 ubi pollicita est, Sacra Cae. M. tas se eius postulationis ita
 habitura rationem, ut homines intelligant hanc consanguini-
 tatis et affinitatis coniunctionem, quae Ser. mu. dominum ma-
 ritum illius contrahit, plurimum pondus apud se habere. Nihilominus
 quoddam eius generis haec postulatio esset ut totius resp.
 Cbr. anae commodum attingere existimetur, nec posset nisi ad-
 bibito et tempore et diligentia quidam de ea transigi, diligen-
 tibus seorsum expendendum et in aliud tempus reuocandum hanc
 cogitationem consuevit.

Persuadere quidem sibi certis. me. S. Poloniae Regnia, Sa-
 crae Caesaris Catholicae M. tem ea omnia quae pollicetur
 esse factura. Verum ^{quando} quomodo his diebus S. Romani im-
 perii hoc in loco Comitia celebrantur tempus esse quo omnes
 deliberationes illius Caesaris M. his absolui queant noluisse
 illam hanc oportunitatem praetermittere, quin M. his sua per
 se in memoria deliberationis istius dilata cogita^o reuo-
 caretur, veritatem etiam, ne quod ad cuiuspiam sollicitationem
 sic contra iura et Præiulia M. his Re. lis statuatur.

Roget itaqz nunctius quibus poterit officiosissimis verbis
 ut optatum ea de re Sacrae R. li. M. li. responsum det: nec eam
 diutius de mente et voluntate sua suspensa esse paciatur.
 Tempore autem quod S. Caesaria M. tas designare ad declaran-
 da sua voluntatem dignabitur per nunctium suum comparere
 Ser. ma Regina Polonica curabit.
 Exponit etia Sacrae Cos. M. li. in Ducatu S. R. lis M. tis Ba-
 rensi Regni Neapolitani non parvo subditos homines illius
 premi aliena servitutis onere. Dum enim mercatorum Barensum
 aliorumque cum his commercia exercentium Celoces conductitici
 ultro citroque commercii causa traſciuntur a Magistro generali
 Portulano, cuiusqz officialibus interceptuntur ad onerandas Ce-
 loces sale M. tis Caesaria nautas adigentibus, nec eo quo
 navigationem instituerunt contendere permittentibus. Quod
 non mediocri damno et fraudi est mercatoribus M. tis illius.
 Reginalis, mercimoniolorum oportunitatem ista mora amittentibus.
 Hoc idem fieri quoqz dicat in portu qui Junimaso vocatur
 non illo quidem Ro. lis M. tis proprio, sed cuius vectigalia ab
 illa redempta et conducta sunt a quo du Celoces eadem ada-
 eta salis vehendi iniuria augetuntur, plurimum comoda vec-
 ticali immitti summo illius damno constat. Roget itaqz et
 supplicet nunctius S. Cos. et Catholica M. li. ut ne R. lis
 M. tis subditos illamqz per illos isto damno et servitutis affectos
 esse paciatur.

Roget etia ne subditi et vasalli M. tis illius Ducatus Baren-
 sis ad portus alienos publice custodiendos, et ad excurſias in
 continenti fieri solitas ea non suis Dominis, quod saepe fit
 adigantur: sed sua duntaxat loca suum portum custodire
 satis illis esse permittatur, ne Caesaria M. tas R. lem M. tem
 in eo constitutam loco et dignitate digna existimet, cui
 subditi aliena potentia et imperio opprimantur.

Fit etiam saepe ut stipendiarii milites Cæs. M. his vel milita-
tum per Barensem Ducatum et Principatum Rossani cunctos
vel militari iuramento soluti redeuntes longo tempore in
possessionibus illius M. his comorati commutatio sibi exigant
et rapiant. Orabit itaque ut Cæsarea M. tas hoc fieri
prohibeat, ne ultra una noctem in possessionibus, et ditio-
nibus Re. lis M. his milites quocunque ordine constentur,
seu sint velites, seu graviori armatura pedites ne ma-
nendi sibi jus usurpent. Quae ut mandato et diplomatibus
Cæsareae M. his ad Proregem Neapolitanam datis caveantur
orator diligentius curabit impetrare.

In summa Cæs. M. tem rogabit ut aliam habere rationem
Ser. mæ Poloniae Reginae cuiusque subditorum quæ aliorum
Imperio subiectorum Principum, suosque officiales iubeat.

Hac absoluta Legatione apud Cæs. M. tem adibit etiam Nuctius
Mag. cob Franciscus de Comose, Sacrae Cæsareae M. his primarium
Secretarium, et Do. Nicolaus Vernotus de Granuela eiusdem M. his
magnum Procancellarium, quibus nomine Re. lis M. his officiose
salute dicta diligentius eam postulationem eiusdem Re. lis
M. his eis commendabit, rogans ut auctoritate sua quoque
interponant, Cæsareaque M. tem coortari velint ut petiti-
onibus Ser. mæ Reginae Poloniae locum benigne dare digni-
tur. Quod si utrumlibet istorum in Aula non esse con-
gerit, litteras fidei apud se orator detinebit. Apud alterum
vero nichilominus id quod postulamus agat, contendatque
diligenter, ut responsum Cæsareae M. his litteris aliisque
munimentis commendetur. De omnibus ut scripto respondeatur
Sacrae Re. li. M. hi instanti.

Imperator Thurcorum Regi Stephano
locius ambitus Hungarie

V. isis litteris istis notu sit nob intellexisse quod hostes sub Bu-
dam venissent, et vellent eam capere, ac pro seipsis obtinere. Domi-
ni vero Hungari noluerunt contra illos hostes stare, sed silentio
eos exceperunt, immo etiam nonnulli dominoz adbaferunt, auxi-
liuqz eis praestiterunt quemadmodu nobis relatu est. Regnu
Hungariae ex Dei clementia nostra M. tis Caesarum est, et domini
Barones eiusdem Regni potiores seuitores nostri sunt. Itaqz nu-
simus pro defensione illaru partiu aliquos Sandiacos, cu non-
nullis milibus hominu, terra et per Danubiu. Vobis igitur
vniuersis Dominis Regni Hungariae mandamus ut quot quot
estis, in simul conueniatis, et unanimiter cu Sandiacis ac co-
piis nostris, hostes ab Arcebus repellatis, plebem in Regno
vestro comuni consilio, hosti premere aut affligere non sinatis
alienigena quempia in Regnu nullu asiscatis, sed illud Re-
gnu, sicuti baculus ita deinceps vos metipsi solli possi-
deatis, et omni conatu vestro in vnanimitatem deuotiatis et Re-
gno potiamini. Nam nobis ingens cura est, de defensione Regni
et vestra permauisione. Vos quoqz visa hac nostra clementia,
sitis unanimis et concordis, ut Regnu manu teneatis, sicut
debet et conuenit. Nam si domini Hungari sui voluntatis,
et presentibus mandatis nostris hac vice obediunt non erunt
aut satis non facient, sed hosti adbaerebunt, nunqz erit postea
apud M. tem nostra gratia ullus locus. Nosqz cum omni
exercitu nostro ad illas partes mouebimus, cuius magnitu-
dine terra premittur ac calu conturbabitur. In illos qui
mandata nostra presentia obaudiunt, adeo grauitor animad-
uertemus,

quod in perpetuum aliis exemplo fient. Vos autem domini Hungari admonetis et hortamini reliquos Dominos Regni Hungariae, ne equitatem et fidelitatem erga nos in manu proiciant sed sint sinceri et fideles animo et ore erga M^{te}m nostram. Qui si fient, nos quemadmodum hactenus ex Dei benignitate eos omni gratia prosequemur. Adinopoli in mense Saaban Anno 942.

Interpretacio litterarum Coesare' M^{te}s
TS 40 per Marconem allatarum feria quĩ:
ta ante Nativitatem domini

Dominis Regni Hungariae Petro Petrowits Comiti Themesiensi et fratri Georgio Heszaurario. Manifestum sit vobis qualiter miseratis ad felicem portam M^{te}s nostrae per Marconem vestras litteras Ferdinandum Regem Germanum velle cum equitibus et peditibus ac bombardis ad expugnandas Arces Budam venire, et nunc Strigonium intrare a Buda unius diei appulsi. Maxilatu et Balassa Vinodas, cum tota eorum ditione ad Ferdinandum defecisse, in quos ut animaduerzant mandavimus. A M^{te} autem nostra imploratis auxilium. DEI voluntate Regnum Hungariae est Regnum gladio nostro acquisitum, quod nos ex eadem voluntate Dei filio Serenissimi Regis Joannis, Szepiano contulimus, neque hoc in posterum mutabimus. Regnicolaque illius Regni Tributarii. Magnates vero potiores, servitores nostri sunt. Regnum autem illud incommoditatem aut afflictionem ullam ex nostra voluntate non patitur. Itaque ex voluntate divina commissum Sandiaco Budoniu, ut una cum Sandiaco Giwna Topbia Vize, Ciemen,

Kiezkliže, et Spabis eazum provinciarum et exercitu ad
 illas partes, et in Transylvanica Regno cum homine nostro si-
 mulcant, et in Regno quod nostrum est maneat saluum, infideles
 vero puniat. Sandiacis autem Samandria, Meebmetlsbck,
 ex Dei voluntate cum Sandiacis Romania, Constantini Crassow,
 Prizminij Vucitezon et Bosnew Sandiaci exercitu toto, terra
 aliquot millibus hominum, per Danubium autem classibus aliquot
 centum navium numero, quo citius fieri potest, ad vos acceleret, et
 in auxilium citissime veniat.

Vobisq; mandamus, quemadmodum Sandiakonostro Saman-
 dria, et reliquis aliis officialibus mandavimus, ut omnibus
 nationibus contra hostes sitis, neq; finatis in illo Regno Ari-
 cuipiam vel Regnicolis periculum evenire, atq; huic mandato
 nostro, omni conatu satisfacere debeatis.

Ferdinandi Orator Vainodzic3 ad nos venerat, cui toto co-
 tempore responsu non est datum. Si Ferdinandus a
 suo capto non destiterit, nos in persona nostra cum exerci-
 tu Natolia Romania, ac felici parte nostra, et Jan3e-
 ris nostris prodibimus, quas copias caelum et terra non li-
 mitz sustinet et ex Dei voluntate expeditionem nostram
 contra eum futuro vere movebimus, quo tempore, si Deus
 nos adjuvabit, non solum varias, sed latus quoq; et
 copitas mutationes in hostes videbitis.

Vob interim, ut de omnibus novis rebus, minimis ac
 maximis frequenff. me et citissime nob certiores effi-
 ciatis, mandamus. Datu Constantinopoli anno 947
 Mense Reccep.

Ioannes Castellanus Cracoviensis
Comes in Tharnem

Sacra et Ser.^{ma} Reginalis M^{tas}. domina domina clemen.^{ma}
 diligentissime commendata addictissima servitute mea.
 Puto S. M^{ti} vestrae non esse iam obscura quae nupera Vinnicem
 et Brac3laviu^m. seditiosa multitudo accidit Duci Brunseu^m.
 ac non tam illi quidem q^{uam} Sacris M^{tibus} vestris. imprimis ve.
 ro S. M^{ti} vestrae. quae visu commendaverat. ut in illis locis
 collocaretur. feceratq^{ue} id merito. quanquam enim hominem non
 noxum tamen multi viri boni. et virtutem eius et vigilantia^m
 in rebus gerendis. rei q^{ue} militaris scientia. apud me laudare
 confueverunt. facileq^{ue} existimo M^{tem} vestram. S. M^{tem} Re.
 giam cohortatura esse. ne tam nefariu^m et tam audax facinus
 inultum esse velit. Nam propter quam quod sit hoc nomi.
 ne M^{tem} vestrae vehementer laesa dignitas. habet etia^m
 res maxima^m partem pessimi argumenti et exempli. ac nisi
 magna cu^m severitate punirentur isti. verendum esset. ne idem
 Camernic3 Chmielnik Bar. et ceteris finitimis tam Regni
 quam Lithuaniae Ducatus M^{tu} vestrae Arcibus deni.
 ceptis evocant. Sequitur enim vulgus lubens exempla. pla.
 rumq^{ue} vero quae est temporu^m nostroru^m ratio turpissima. Ad.
 miserunt antea cuiusmodi scelus Kamioniu^m. quos quonia^m
 temeritatis suae non excoluerant poenas. nunc isti sunt
 imitati. Capitaneu^m et Arcem oppugnaverunt. aliam vi occu.
 parunt. collocaverunt in ea quem videbant praefectu^m.
 Est itaq^{ue} providendu^m ut atrociter mulcentur. et S. sua M^{tas}
 statuatur in illis exemplis ceteris. Neq^{ue} vero solus auctor
 facti in crimen vocari debent. s^{ed} quoru^m consiliis in eo vsi

Int. hos simili supplicio affici æquum est. Eodem enim modo dignitas M. tati vestrarum ab his quo et illis est laxa. Quare diligenter tempore conquirendi consultores essent, sed quanguam ad cohercendos illos magna severitate opus erit, tamen rem agi caute, et quasi venia errato deferri oportebit, ne si subito id fiat illi desperatis rebus Arcem comburant, vel Moldaviae eam dedant, ipsi in Moldavia aut ad Turcos profugiant, quod si fecerint, qui omnium locorum transitus Regni et Ducatus Lithuaniae norunt, plus nobis nocere poterint, quam vel ipsi communes nostri hostes.

Quod de aliquo viro gravi S. M. tas vestra scribit, ut si quis exercitus erit qui ordinem ducat, et in Bararce S. M. tas vix collocetur faciam libentissimè. sed S. M. tas vestra Capi, tanto suo mandare dignetur, ut apud subditos vestros M. tis militibus liceat ære suo comitatu quærere. Cuius enim penuria se illic sustentare commode non possunt et quos plurimos dimittunt. Commendo me, magis humillima servitia clementiae S. M. tis vestrae plurimum, et cupio eam diu, me felicissimèq; incolumem esse. Datur in Vicinioria XIX Martii Anno dñi M. D. XL I.

Ex Epistola Petri Camrati Archiepi
ad Regiam

Mercatores Itali ex Constantinopoli Craconia venientes, referunt Dominum Hieronimum Laskei Palatinum Syradensem Legationem a Rege Ferdinando apud Turcos obvenit in maximo illic fuisse periculo. Etenim decretum erat servitores eius omnes in Galiam dari, et cum ipso domino Laskei truncato naso præcis^{auribus} ~~nazibus~~, et dextera amputata remitti ad Ferdinandum Regem. Hoc cum rescivit Antonius

Rincon Orator Regis Galliae, gravissimè erat commotus, qd Orator pati hoc deberet, qui in regentium securus ac incolumis ubiqz esse debet. Et quod in vno nunc fieret id ipse de se in posterum metueret, voluitqz munus Legationis relinquere, et abire ex Curia Turci ad Dominum suum, si hoc fieret quod in Do. Laskei decreto erat. Et quia Rincon est in magna reputatione apud Turcos: custoditurqz a Turcis amicitia Galli donatus est dominus Laskei domino Rinconi, sed hac lege ut nusquam ex Turcia discedat, donec fuerit voluntas Turci. Et ita Do. Laskei est sub custodia, sed iam tamen visitat Rinconem aliquando etiam visitat Bassab.

Petrus Voicuoda Valachiae profugus, et per Turcos Valachia directus rediit in Valachiam, non plus qz 200 equitibus comitatus, quos ex colluvie Valachorum, Tartarorum, Grecorum collegerat. Quos tantum habebat secum Turcos cum Soczawam ingressus est, permissu Praefecti, seu Dwornik inferioris Valachiae. Alexander vero iuuenis, Palatinus Valachiae cum primoribus Valachiae ^{erat in armis} magnis: Erant cum eo ad xv millia hominum. Sed posteaqz intellexit istum Dwornik venire cum maioribus copiis in auxilium Petro, fugit ipse, et alii primores in Transilvania, et Petrus ipse in terram intravit Soczawam caput ac sedem Valachiae. Populus Valachicus multum est de reditu Petri contentus, eo qz turbatur illos ab iniuriis optimatum, ac Dominoz suorum, et ita illi deserentes Dominos suos currunt libenter ad ipsum Petrum priorem Voicuoda suum.

Ex alterius Epistola

Petrus ille profugus et eiectus Palatinus Valachiae ad
 22 Februarii cum Turcicis et Tartaricis copiis Soczavam
 ingressus Voicuodatu amissu recuperavit: Deficiente ad
 eum promissa multitudo et primores Consiliarios
 ac magistratus ei tradente qui in vinculis afferuntur
 ceteri qui potuerunt effugere cum Alexandro qui nuper
 factus erat Palatinus in Transilvania profugerunt. Vala-
 chie enim cum Stephano Palatino a Turcarum Imperatore
 Petro expulso sibi inpositum publice trucidassent, eo quod nimium
 Turcis studeret, illum quem dico Alexandrum sibi Palatinum
 creauerant qui iam rursus e Voicuodatu eiectus est. Vix
 autem quiescet inquietum illud et violentum Petri ingenium,
 Turcicis et Tartaricis auxiliis fretum ab iniuadendis nobis
 bellogque lacessendis, quibus ille hostis semper fuit.

Ut planius res intelligatur. Post eiectum fugatumque
 per Turcos, Petrum Jon Voicuoda Valachiae ex
 Valachia institutus illic erat per eundem Turcos novus
 Vajda Stephanus Valachus genere Bobdani olim Vojde
 filius. Is eo quod esset in Curia Turci educatus, Turcorum
 nimium studeret, magnamque partem Soli Valachiae Turcis
 concessisset publice a Valachis necatus fuit, quo sic truci-
 dato Valachi alium sibi ipsis Palatinum Alexandrum nomine
 constituerunt. Hunc Alexandrum, quia ignarus erat
 et plebem a Potentioribus non turbatur populus spernit
 et Petro priori Voide adhaesit: eo quod illos ab iniuria
 Nobilium optimatum defendebat. Sic Alexander proditio-
 nem metuens ex Valachia fugit: plebs vero Primores
 ac Dominos suos Petro tradidit.

Petrus Cameratus Archiepiscopus
Bonae Regni Polonie

Wolffci Sacra M. tas R. lis curavit me quartum aliquem
etiam cum vno priorum dominum Andream de Gorca Castellam
Posnamien: et fuisse terram ingressum, cum Frederico Duce Legnicen,
secretis. me. et deinde ad Ducem Prussiae misse iterumque dicunt
ex Prussia ad M. tas vras Vilna. | Dns Stanislaus Dziaduski
Thelonicator Posnamien secreto michi dixit. secreto se ex Hispania
cognovisse q. eundem matrimonium Ser. max. Dna. Isabella Regi:
nae Ungariae filiae M. tas vestrae Ser. max. pro Caesara M. tas. quod
vna fiat fauorem ego M. tas sua non Caesarem modo, sed si
aliquis Deus esset terrestris, qui indiget uxore, fauorem M. tas
sua illi, Sed hoc videtur michi non ex ratione. Si enim Cae:
sar vellet, haberet alios per quos ageret q. Ducem Legni:
conferm aut Prussiae quorum utrisq. et Caesar et Ferdinandus
non bene affecti sunt propter Sarracenos Lutheranos.

Quod si vero matrimonium hoc cum Caesare non succederet, tunc
dicunt eos eundem, ut R. lem M. tas Hungariae filius Re:
gis Ferdinandi recipiat in matrimonium. et hoc non esset ma:
lus pro vicina et amicitia mutua conservanda. Sed pro
filio infante M. tas sua R. lis, nescio an bonum esset ea quo
uti arbitror Turcus Regno Hungariae auferret. Insuper
M. tas R. lis Hungariae est in ipso flore iuventutis et apta
matrimonio filius vero Ferdinandi puer est.
Hac ut accepi manu mea significare volui M. tas vras, quae ne:
mo scit ex me propter dominum Joannem de Tarnow
Castellam Cracovien cui hoc secreto communicavi. Sed cast:
quas ego puero rationis opponit. In Caesarem iremus manibus
pedibusq.

Si ea res

Si ea res ad Sacra M.^{tem} vestra. ac ad Ser. mos Reges
nostros Patrem ac filios referetur, scient quid acturi sunt
M.^{tes} vestrae. et quid filiae suae faciendum consulendūq; consueant.
Sed si haec falsa sunt. non careret cursitatio haec domini Castell.
Posnamien. mysterio. Et curandū esset M.^{tibus} vestris ut sciant
quid earū subditi negotii habeant. ac praestent cum hominibus
externis. Valeat S. M. vestra.

Interpretatio praecedentium.

Non matrimonium: sed rebellio. bellūq; per Lutheranos Im-
perii Fantasticos Principes. et per ciuitates Imperii. in Ce-
sarem Catholicū Carolū quintū eorum dominū. vti et ipsa postea
comperitū est practicabatur. Ad quod bellū cuncti fere Principes
Imperii. Rex etiam Daniae. Dux Prussiae. Duces Pomeraniae
Duces Silesiae. Vratislaviensium. Bobemi coniurauerant auxiliāq;
tulcrant. praeter Duces Bavariae. praeter Ducem Mauriciū
qui cum Caesare stetit. et praeter Joachimū. Marchionem Bran-
denburgensium. qui partim consilio Sigismundi Regis Poloniae.
adductus. partim inopia pecuniae oppressus (multis debitis
involutus is erat) huic bello se se non intromisit. sed
neutralis permansit. Dux Prussiae. opera domini Castellani
Posnamien. Lutherani. mille equites auxiliares in maiore
Polonia scribere. et eosdem Ductore Kaczkowski qui est
Lutheranus. et momot vocatur. et pessime loquens ob linguā
impeditā. de fide semper disputabat. mittere Lutheranis
in subsidium parabat. sed re ad Regem nuntiata ne id fieret
per Regem prohibitus erat. Ille tamen nihilominus admo-
desistere a proposito noluit. sed pecunia ad Lutheranos misit
Quod ita factū esse Caesar. debellatis rebellibus Lutheranis ca-
pto Saxoniae bellūq; Duce. cōprehensis eorum Notariis euolutis eorum
Cancellariis. capsisq; Literariis. lras Coniuratorum. et conspirationes
inuenit. Prima enim cura Caesari erat Coniurationes ac lras in
Cancellariis querere. ut coniuratores in se non dubitanter sciret.
Reliqua Notarii ac scribae verbis exposuerunt.

Petrus Camratus Archiep^{us} Cnesnen[?]
et Ep^{us} Craconien[?] Bone[?] Regim[?] Polonie

Seruitutem meam humilem et addictam Ma[?] vestrae M^h in pri-
mis sumisse deferro. Cum mitterem ad M^h vestras domi-
nu^m Abbatem Mogileu^m alia plura illi in mandatis dedi. Et
ea quae secretiora putavi manu mea M^h vestrae perscri-
bere volui. Non ita pridem in Lubac[?] conuenerunt
domini Castellanus et Palatinus Craconien[?] et Palatinus Po-
dolice erat cu^m eis ibi amicitia inter se magnis ut audio fir-
mazunt vinculis nam ego eos antea dissidentes quasi in gracia
ne quid turbazum excitatu^m fuisset sub absentia M^hum v^{ra}rum
reducere^m sed ibi nihil erat nisi quod manus iungerant
turbas et motus sub absentia M^hum v^{ra}rum non crederent
quod utriq^{ue} bona gracia v^{ra}rum M^hum non pareret.
Hec tota summa rei erat.

Adierant domini Mayalcus Curia et Castellanus Bieccu^m
ac Sandeccu^m tum Regni Besanzariu^m de ea sua concor-
dia et amicitia mita utriq^{ue} illorum mox ad me perscripserit
quasi eam coniunctionem sua^m mutua^m mihi attribuere et me
observare polliceri ut ex illorum litteris quas v^{ra} M^h vidi-
das mitto intelligere dignabitur quas rursus remitti mihi per
M^hum v^{ra}rum si ita illi videbitur rogo vel ibi igni tradi.
Ea istoru^m dno^{rum} coniunctio nihil me moueret nam certe non
diuturna puto ut solus dominus Palatinus in suis nonnihil
alludit. Veru^m hoc me nonnihil permouet quod post eam
concordia factus sit dominus Palatinus Craconien[?] multo

durior et audacior adversus Cracovien^{sem} Senat^{um} cu^m officio suo vultq^{ue}
 subdere sibi eos et mixt^{um} ac mixt^{um} Imperi^{um} in illos gerere, quod
 Sacra M^{ajestas} Regia facere non solet, ubi h^{ab}ere illor^{um} iura debeant.

Nuper Vicecapitaneus misit in dom^{um} Vac3lauck officiu^m Castren^{se}
 et Jurisdictionem exercebat. Testudinem clausa^m repercutiend^{am}, et
 seros violando. Cum ad eum misissent Consules, Nottari^{um} et Ca:
 pitaneu^m suu^m civilem exposculantes quod illis vim faciat, in illo:
 rum se Jurisdictionem int^{er}dat, quod illis nequaqua^m esset tolle:
 randu^m, cum Privilegia habeant, in illisq^{ue} per Sacra M^{ajestas} Re:
 gia^m conservantur non libenter viderent ab eo qui nulla in eos
 habeat Jurisdictionem. Iura sibi violari cum a domino suo su:
 premo, cui⁹ solius Cracovia Jurisdictioni subest, talia non paci:
 antur. Respondit eis Vicecapitaneus durissime, se fecisse ex
 mandato sui domini, deinceps q^{ue} maiora factur^{us}, et eos iudica:
 tur^{us}, ac Jurisdictionem omnem in eos exhibitur^{us}, et qui rebelles
 essent, in illis se vindicatur^{us}. Unus seruator Castren^{se} per:
 fusus est in domo illa Vac3lauck, sed quando domini Con:
 sules ibunt in solenni festo, in selectissima veste, perfundentur
 et fuste verberabuntur, dicunt se nolle tollerare, quid facere
 volunt, bellare cu^m domino Palatino, vel mecu^m cu^m illius locuti:
 rent^{ur}. Nesciunt quam potens est dominus Palatinus apud No:
 bilitatem, qu^{ae} tota cum sequitur. Si confidunt in Campanili
 quo violentia compulsa^m est, sciant dominu^m Palatinu^m habere
 suos Consules, et tota plebs ac Comunitas certo sciant, non
 Consules sequeretur, sed dominu^m Palatinu^m et cu^m Consulibus
 hoc quod dominus Palatinus vellet, facerent, et multa alia
 erant acerbe dicta. Consules audito nuncio isto mox mi:
 serunt Morstyn ad me cu^m lacrimis peten^{tes} consiliu^m, ex Morstyn
 cognovi haec et alia, qu^{ae} probare non possu^m, retulit eni^m mihi
 cursitare per Civitatem illu^m Nicolau^m Baranowski seditiones
 excitantem contra Consulat^{um} et irrita^m animos plebis.
 Ego hoc consiliu^m illis dedi, quia volebant mox ad vestras M^{ajestates}

mittere aliquos Consules ex se super istis, ut parum superfede-
rent. Dominus Palatinus futurus certo dicitur hic post diem
crastinum et hodie venturus est in VifnieBo ut primum coram illo
de tam insigni iniuria quarantur, forte ille negaret sua vo-
luntate factum esse. petant iustitiam, ut castigaret vicecapita-
nem, ego etiam cum eo libere loquar quod talia illi, preser-
tim in absentia Ser. morum Principum facere non licet, et osten-
dam illi ad quod discrimen Civitatem Regiam Regni caput
conducere posset ubi corona, Regales liberi pignus parentum
et huiusmodi affermantur, et alia quae ad rem videbuntur.
Si facit, bene, magna molestia liberabimus Ser. morum Prin-
cipes nostros, si minus, et prestare volet in sua sententia
mittendum tunc erit et rogandum, ut Ser. mi Principes Civitati
suae prospiciant, et ita eos absolvi. Suntque meum sequuti consi-
lium, venit postea ad me Vaczlauek, nomine suo, et domini
Jostis is mirabilia mihi aperuit, quomodo omnia ad seditio-
nem et turbas spectant, et quomodo nonnulli Consules sunt
palam in partibus domini Palatini, cum ut dominum, et aliquid
magis recognoscere, et nominavit Petrum Daniel, Petrum Docto-
rem, Hieronimum Spyczinski, Bartholomaeum qui cum reliquerat
etiam de novo ad eum trahi, Franczbank et alios duos
quos nuper creavit exciderunt memoria, et seminari in-
ter populum non diu vivere utrumque Regem, ut essetis fideles
domino Palatino et Civitatem pro eo servaretis. Et se dixit
induci per Janusz, ac ipsum Nicolaw miris modis pollicem
montes et maria, ut etiam sequeretur eum, dicens faciam te
perpetuum Proconsulem istius Civitatis, quia singularem tuam
prudential agnosco. Egi ergo domino Josto et Vaczlauek
gracias quod ea aperuerunt, quae in detrimentum illi tum ve-
strum videntur. Haec ut accepi vestrae M. h. dominae et bene-
factrici meae significare volui ut ipsa cum Ser. mo coniuge
et filio super istis consulant, ego nescio quid isti cogitant

qui breuem vitam fauent et predicant Principu nostroru, sed
 solos Daemon perdet prius et perpetuo possidebit. Ego si ista aperte
 aliunde vestrae M.^{tes} non possent assigni, conserem ad mittendu
 Vaczlauek, ut se in istam ibi conspirationem det et intromittat
 et expectetur et intelligat omnia quae sibi ista volunt. Cum
 profertim adeo diligenter queritur et trahitur ad istas partes
 et singula ipse vestris M.^{tes} proderet, ita prudentes ho-
 mines facere solent, ut ars arte deciperetur. Et ex me solo
 loquutus sum cum Vaczlauek, si res mei esset arbitrii, sic
 illu facere rogarem, sed in eo sine scitu et voluntate Principu
 nihil faciendu est. Deliberent proinde M.^{tes} vestrae quid
 illis fieri cautius et melius videatur. Hoc etiam dixit
 Vaczlauek plurimob ex plebe esse in partibus Palatini.
 Retulit etiam obuisse Stanislaw Postzigacz, et Cimerzman,
 qui erant toti domini Palatini, et quod illo summo mane
 etiam ante diem, quando erat Pietnierz vulneratus, aperte
 erant tres Ciuitatis portae, ut percussoris illi profugere libere
 potuissent, haecq; facta fuisse ex condicto, quod pro com-
 pertissima retulit et si opus esset probaret.

Hac omnia volui scire M.^{tem} vestra rogo humiliter sint
 secreta, quia ego ut debeo vestrae M.^{ti} scribo et ubi opus
 esset et vita et facultates meas paratus ero ponere M.^{tes} vestris.
 Esset certe consultu tum ob hoc, tum multa alia
 ut M.^{tes} vestrae apparerent reditu in Regnu, et ad ma-
 ximu futuro autumno redeant, ad hoc enim tempus Ducatu
 illu in bono ordine poterunt constituere. Me summa gra-
 tia et clementia vestrae M.^{tis} comendo, pro illiusq; lon-
 gaeu incolumitate et felici Imperio domini Deu precor
 Cracovie XXIII Aprilis. M.^o D.^o XL. I.^o

Petrus Camratus Archiepus Quesnen[?]
Bone Regni Polonie

Subiectissima seruitutem cum humili orationum commendatione.
 Altero postquam scripsi de Conarski et Sborowski die, ve-
 nerat ad me uterq; Sborowski, et cum illis Marianus Cholmski
 ibi dum nonnulla sua mecum tractarent negotia, inciperentq;
 meo se commendare patrocinio. Ego respondi illis, si recta velle-
 tis pergere via, facile esset vos iuvare et tutari, sed istis ratio-
 nibus vestris sibi ipsis obestis plus, nec est quisquam qui cum
 iuvare posset, qui solus causa non modo prebet, verumetiam
 querit se deprimendi. Neminem vos accusetis domine Pocilla-
 tor quia se ipsum, qui ad hoc Principem seniore gratiosum habuisti
 ut vix ex subditis quispiam magis. Quali gratitudine
 illius clementia et beneficentia mereri contendebas nemo
 est qui ignoret, et qui laudaret facta tua, nisi qui te perditum
 cuperet iri. At ille. Quid est amor Dei, quid feci
 vel facio, et his similia. Ego respondi ei, Si te noscere
 simulas, ego dicam tibi, nam triplici hoc teneor facere
 causa. Et quia sum Regni Primas, item quia a persona
 spiritualis teneor errantem admonere, et item, quia
 te mihi commendas, teneor tibi sanum consilium dare. Nunquid
 parum tibi videntur hec turbae, quae istis praeteritis tempo-
 ribus te antesignano in Regno fuisse, Conventuum publi-
 corum dissolutiones, apud Leopolum tantae seditiones, et
 conspirationes, ut nisi Deus miraculose vestros conatus
 invictisset, et sua divina clementia statum Regni conser-
 uasset, potuisset Repub. ea ad ultimum perducere interitum.

Quid item ea causa et negotium quod habes cum Przewicz
 mira de his et aliis similibus perferuntur ad Principes, et
 multa ac varia multi predicant. Nunc item nonne ea om-
 nia confirmas actu presenti, quod sub absentia Ser. moru Prin-
 cipu nostroru miseri ibi multa in Polonia maiori, turbas eius.
 Conuentacula facis, multos conuocau^o, cum eis tractau^o,
 et Consiliarius Regis in vita cōminationes facies, et ut
 referunt palam hostilitatem denuncias, existens in super
 fide Regia obligatus iamqz satis se sentis et sapis, captus
 et ligatus. Ille ad hoc. De prateritis turbis video, quod
 omnia alioru facta et acta, ego solus porto, sed veru mihi
 persuadet et dicit vestra Ltas, non ero adeo stultus ut fui
 sed pat-fuit, quia alioru erat hoc opus, me subordinarunt,
 et soli premia tulerunt, ego autem patior. et alia multu
 modeste dixit. Dixi ei. Purga te et prode eos qui fuerunt
 auldous. Respondit, certo se facturum, de Przewicz vero se
 luce clarius purgaturum. Quid autem nunc faceret, vel
 cui hostilitatem denuntiaret se insequere. Ego dixi ei, de
 Conarski qualiter sit quæstus mihi et domino Castellano Cra-
 comien, et litteras item quales ad me scripsit, ut ea vestra
 Mtas negotiu intellexit ex litteris Conarski et meis pri-
 oribus scriptis et palam ei feci ut res ad me fuit delata.
 Negauit se de hoc scire, immo dixit nunqz eum probare
 posse, vel minime a me esse laesum. Si ei denuntiari hosti-
 litatem quo modo facere debui, solus cum non vidi, per con-
 sequens nihil su secus loquutus. Si quis retulit ei dicat
 mihi illu, nemo hoc fatēbitur, nam nemo a me audiuit,
 neqz unquam aliquem hominem misi post eu, dum per Odala:
 non iret. Si quis fuit cu eo nominet eu, sed istæ sunt fabule
 videt me esse apud Principes in mala gracia et ita vellet
 rem sua meo malo ut alii faciunt iuuare, immo Rg. me
 Domine quando persequi ista quod me ita false traducit

et queritur de me . nisi ad cunctos insignes Nobiles cu hoc nūcio
 Domine Georgi audio te queri de me . et forte et Ser.^m
 Principibus me detulisti . tanquam ego conspirarem in necem tuam
 vel tibi hostilitatem denunciare deberem . ego de hoc nihil
 scio . tu mihi nil mali fecisti . habui te pro amico et affme . ro-
 go te significes mihi unde hoc habes . quia neminem credo fu-
 turum qui hoc fateatur . cum a me nihil audierit neque ego scio quid
 de istis frasis . Si autem non volēs mihi dare eum . qui ad te ta-
 lia detulit . vel unde hoc scis . non poterō nisi credere quod
 tu solus tibi talia excogitasti et confinxisti ut me apud Prin-
 cipes meos et Regni Senatores minus iuste traducerēs et mala
 mihi opinionem facerēs . Ille respondit per eosdem Nobiles . non
 quæror ego cui quid de domino Pocillatore . quia non est causa le-
 gitima . sed vellem ego convenire cum domino Sborowski .
 et solus ei dicam nonnihil quod intellexi a quopiam de eius
 in me non recto animo . Sed etiam ego non credo . ut quid mali
 mihi moliri deberet . D. Sborowski mihi prius non denun-
 ciavit . Et hoc totum ait Sborowski se rei cum Conarski habuisse .
 Fuerunt plura citro ultroque dicta ^{et} . Et video si est verum quod
 ob loquitur . per mitem cum factorum suorum . Ego miratus sum quis
 illorum verum vel falsum dicat . Scripsi iterum hæc omnia ad
 Conarski . et quomodo suum loquutus cum Sborowski admonens
 eum ut se intra fines contineret suos . et qualiter mihi respondit
 et adieci . nescio quis vestrum verum dicat . vel scribat .
 Hæc M. ti vestrae ut res se habuit volui perferbere . Sbo-
 rowski ego data opera admonui . et scio . ut si quid mali
 cogitasset deponeret animum . sciens habere M. ti vestras
 hic eos qui et M. tum vestrarum et Reipub. hic negotia
 et bonum custodiunt . Et egit mihi una cum fratre magnas
 gratias pro ea admonitione .

Nouarum rerum forme nihil habemus / quod nuper allatum est
 ex aula Romanorum Regis. Mitto M. h. vestre quamuis ego
 istis Germanicis nouitatibus parum ^{Bonorum} fidei dare soleo. puto hoc
 idem scripturum et missurum dominum Castellanum Biecrum. si
 quid noui presertim non negligam ut M. h. vestra sciat,
 sed ut prioribus scripsi in omnem euentum. bonum esset citissimum
 Nuntium ad Imperatorem Turcarum mittere. commendam salutem
 et dignitatem sibi Ser. max. filia M. h. v. et Nepotis. pre-
 sertim cum adeo potens eius exercitus vadit. ut ille eis mihi
 beret si Buda potirentur. haberent commendatam dignitatem
 et salutem. Ser. max. Regina. et eius filie ac suorum. tum
 et facultatem M. h. eius. hoc idemq. iterum atq. iterum ad Ro-
 manorum Regem faciendum censeo.

Accidit Ser. noua quæstio inter Consulatū Craconien.
 et maxime inter Bartboß et Vaczlauch partes contrarias
 nam Bartboß. rediit in gratiam cum parte aduersa. accidit
 autem super negotio domini Ruffarii. sed interuenit quiddam
 tale a Petro Damich et Bartboß. quod credo prodeat M. h. v.
 vestris voluntatibus eorum. Sed de hoc cum consulimus cum
 dominis Castellanis Gnesen et Biecrum. et latius negotium
 cognoscam. M. h. vestre perferbere non negligam. Comendo mea
 humilem seruitutem gratia et clementia M. h. vestre. quam. ut
 dominus Deus una cum Ser. nris Coniuge et filio Regibus.
 ac tota Regia domo seruet in longum felicissimam pacem. Cra-
 conia die XXII^a Junii. M. D. C. XLI°.

Ferdinandus diuina fauente clementia Rom: Rex semper Augustus ac Germaniae Hungariae Bohemiae Dalmatiae Croatiae Sclauoniae etc. Rex infans Hispaniarum Archidux Austriae Dux Burgundiae etc. Marchio Morae Comites Tirolis etc.

Ser. mo Principi domino Sigismundo etc. fratri et affini nostro car. mo. Salutem ac mutui fraterni amoris continuum incrementum.

Ser. mo Princeps frater etc.

Cum spectabilem et Mag. w Andream Comitem a Gorke Castellano Posnaniw et maioris Poloniae generalem Capitaneum Ser. h8 vestrae Senatorem et oratorem ad nos superioribus diebus destinatum audissemus, ab eo sane propensum Ser. h8 vram animi voluntatemqz intelleximus ut s. nos totius Regni nostri Hungariae pacificam possessionem iuxta initos, cu Ser. mo quondam Joanne Rege Hungariae pacis Tractatus sine negotio armorumqz strepitu assigueremus et ob id Ser. tem vram eidem Oratori suo in mandatis dedisse agendi consulendi, et mandandi etiam Ser. max Reginae Isabellae filiae suae, ut bonis h8 conditionibus et modis super eorum praestatione, quae eidem et filio ipsius iuxta dictos Tractatus praestari deberent Budam et Regni possessionem nobis cederet, quam quidem Ser. h8 vestra propensa voluntatem pro eo atqz debuimus ab eadem Ser. h8 vestra pergrato plane et fraterno animo accepimus, neqz sane aliud, tum pro nostra mutua sanguinis coniunctione necessitudineqz tum pro optimo multipliciqz iure nostro nobis ad dictum Regem competentem expectare potuimus, aut debuimus,

persuasum itaqz habeamus negotium hoc medio Ser. h^s vestra^e Oris.
 pro auctoritate et prudentia sua sine ulteriori armorum strepitu
 iam tandem confectum esse quam enim nobis semper erga filiam
 Ser. h^s vestra^e Regina^m Isabella^m perbenigne affecti ac ad ami-
 cabilem compositionem propensi et inclinati fuerimus id Ser. hⁱ
 vestra^e ex his quae iam prius tum per Nuntios et Oratores
 tum litteras nostras eodem significata sunt non obscure liquere
 potest quippe qui Ius nostrum pace et concordia semper magis
 quam bello assidue optauimus. Quamobrem libenter
 permiseramus ut Ser. h^s vestra^e Orator ad Regina^m Isabella^m
 in Hungaria proficisceretur quo ab ea de animo et voluntate
 ipsius edoceretur. Sed cum ad nos rediens nihil solidi nec
 tale quidqz attulisset unde inter nos honesta compositio et
 concordia coire potuisset non arbitrati sumus permittendum
 esse ut post tot frustra tentatos concordiae Tractatus quibus
 nobis Sactenus per Budam satis inique illusum nos longio-
 ribus dilationibus suspendi sineremus quas nempe nobis
 in omnem fortunae euentum paratis non nisi summe nocuas
 esse videbamus. At nihilominus in gratia Ser. h^s vestra^e
 filiaqz suae facile admissimus ut praefatus Orator ad eandem
 denovo Budam descenderet circa significationem ut scilicet
 Ser. ma Regina^m Isabella ad nos cum plena tractandi et
 concludendi facultate mitteret talisqz conditiones nobis
 proponeret quae et honestae essent et pro dignitate nostra
 praesentiqz rerum Statu a nobis praestari possent nos eas li-
 benter audituros et ita exhibituros esse ut tam Ser. h^s
 vestra et ipsius Ser. ma filia quam nemo non iusti atqz equi
 studiosus plane cogniturus perspecturus esset a nobis non
 attentis iniuriis illusionibus et turbationibus quibus in le-
 gitima Regni possessione assequenda prae omni Iure
 et debito. Subinde impedimus necessitudinis et coniu-
 ctionis qua mutuo deuinchi sumus decentem rationem

habitus fuisse. Quum itaqz idem Ser.^{his} vestre Orator ibi:
 rum ad Ser.^{his} vestre filiam profectus, ad nos iam nunc
 reversus esset. gravi perturbatoqz animo nobis retulit qd licet
 apud Regina Isabella rem eo iam deduxisset ut Statutum
 omnino subuecit tam suo qz filii sui nomine nobiscum non nisi so-
 nista concordia et compositionem inire et tradita nobis Buda
 se se gratiae et clementiae nostrae submittere velle. Verum Ser.^{tem}
 suam quo minus id quod statuerat efficere potuerit per ipsius
 Consiliarios Hungaros scilicet fratrem Georgium et eius complices
 modo impeditam sed etiam ipsum oratorem et alterum quoqz
 qui prior descenderat tanqz suspectos Regina insalutata Cui-
 tate extrusos et pedestres actutus exire coactos fuisse. qui postqz
 ad Castra nostra pervenissent ibi tandem inter eos conue-
 nisse ut prior ille orator ad Ser.^{tem} vram nuntiatus quae
 acta essent quaeqz illis accidissent. reuocaretur ipse vero
 Comes a Gorra ad nos denno se conferret qui itaqz pra-
 missis nobis enarratis subiunxit qd quamvis non haberet
 in mandatis a Ser.^{ma} Regina Isabella. quicqz nobiscum
 amplius agendi tractandine. Quod quidem accidisset
 propter inopinatum et insperatum ipsorum oratorum ex Cuitate Bu-
 den euectionem se tamen pro debito functionis suae ac fide erga
 Ser.^{tem} v. atqz adeo ipsam Ser.^{ma} Regina Isabella omittere
 non potuisse a nobis etiam atqz etiam magnopere petere ut
 cum videremus per eam non stare quominus amabili com-
 positione potius qz vi et armis Ius nostrum adipisceremur
 vellemus ipsius Ser.^{ma} Reginae ac filii sui digna
 clementi paternaqz ratione habita modo et ordinem adhibere
 ne in tanto armorum strepitu quoquo modo ledentur. utqz
 praeterea sibi in castra nra redeundi potestatem faceremus
 ut illic rerum euentu expectando etiam Ser.^{ma} Regina
 Isabella in hac ipsius calamitate quale quale solamen qd
 ex eius presentia in castris percipitura esset praebere.

Nos quidem his omnibus intellectis de ea ignominia quae
 tam Ser.^h vestrae q^z Ser.^{ma} Reginae Isabellae filiae suae et
 ipsis oratoribus ita immerito illata dicitur magna molestiam
 displicentiaq^z capimus. et utriq^z oratori tanta iniuria. nullo
 habito Ser.^{his} v. et ipsius Ser.^{ma} filiae respectu affectis clemen-
 ter condoluimus. Quantum autem ad nos attinet. respondimus
 nob non dubitare Ser.^h v^{ra}. ac ipsius Ser.^{ma} filiae iamdudum
 optime cognitum perspectuq^z esse quanti semper fecerimus
 amicitia. benevolentia. ac sanguinis coniunctionem. quae
 nobis cum Ser.^h vestra. et illius filia Regina Isabella
 intercedit. quanto proinde studio ab initio obitus quondam
 Regis Joannis laborauerimus. ut clarissimum jus nostrum
 non armorum et belli via. sed magis benevolentia. benignitate
 et mansuetudine obtineremus. q^zq^z ampla eidem Reginae
 Isabellae saepe proposuerimus et obtulerimus. perq^z nob nunq^z
 stitisse. quominus amicabile transactio succederet. et ne res
 illae ad praesentis difficultates prolaberentur. verum cum nullas
 propositiones. nullas conditiones. quantumvis honestas. mas.
 locum habere posse videremus. aliter nob facere non potui-
 sse. nec debuisse q^z ut Jus nostrum quocunq^z etiam modo pro-
 sequeremur. ac utrunq^z inuiti et nolentes ad arma tandem
 propiliremus. Id quod nob nōdum pro Jure nostro affectione.
 verum etiam necessario ac totius Regni ac vniuersae reip.^{ae} Cbr.
 stianae beneficio. maxime imminetibus iam Turcis. et nō-
 dum Budam q^z totum Regnum occupare conantibus. in praesentia.
 in quoq^z facere oporteat. porro memores nob aet^{er}. max illius
 coniunctionis inter nob et Ser.^h vestra illiusq^z Ser.^{ma} manu
 filiae militantis. Memores etia pat^{ris}ni plane amoris nostri
 quo eandem Ser.^{his} vestrae filiam Sackenus semper pro-
 sequuti sumus. Nos iam antea supremo ^{bellice} expeditionis no-
 strae Commissario. reliquisq^z gentium nostrarum Praefectis. et
 Capitaneis comississe. ut si negotium recuperandae Civitatis

Buden, omnino vi armorum aggrediendum fuerit et ex-
 gnationem subsequi contingat. curam habeant omnemque deus
 opera, ut nec Regina nec filio, neque hominibus et bonis ipsius
 vlla iniuria, vis seu violentia inferatur, sed quantum possibile
 sit ab omni ignominia et laesione conserventur. Quod ut
 ita fiat, de novo etiam mandare et precipere non praetermit-
 temus. neque dubitamus illos ipsos Capitaneos et Praefectos,
 nostros quantum per illos steterit et tumultus militum sta-
 tusque conditio: atque ratio rerum bellicarum permiserit per
 diligenter et fideliter id iuxta mandata nostra cura-
 turus esse. Equidem si aliter cederet, ut scilicet Ser. his vestrae
 filia, vel nepotulus offenderetur, id profecto ut nobis
 magnopere displiceret, ita propter voluntatem mentemque
 nostram accideret. Proinde quod Orator Ser. his vestrae facul-
 tatem redeundi ad Castra nostra petiit, etiam si de
 persona sua nihil prorsus sinistri suspicemur, ita ut illi etiam
 maiori in re fidere non dubitaremus, tamen indicavimus
 non fore nec ex dignitate Ser. his vestrae, neque comodo Ser.
 filiae suae, nec etiam pro honore ipsius Oratoris, si in ca-
 stris nostris iam nunc Civitatem nostram Buden obsidentibus
 et oppugnantibus versaretur, facile enim si iam prius
 Budenibus suspectus haberetur, suspicionem illam ex reditu
 suo in Castra augeri ac ne dum se ipsum quod Ser. matrem Regiam
 Isabella et suos graviori odio et suspitione gravari. Immo
 Buden ex hoc facile ansam capere posse, Ser. tem suam
 atque suos adhuc strictiori occlusione maioribusque incommodis
 et perturbationibus afficiendi nec non deteriora prioribus
 contra eadem machinandi, atque hoc nequaquam consultum no-
 bis videri ut ad castra nostra redeat, sed rebus Ser. matris Re-
 ginae Isabella magis convenire, ac multis nominibus praestari
 ut hic se nobiscum contineat, hicque rerum eventum praestoletur,
 Quamvis autem idem Ser. his vestrae Orator totis viribus

contenderit: graciosam dimissionem ad Castra nostra obtinere
 non tam ex tractatis alijsq; probabilibus rationibus nobis
 visum est: cuius petitioni pro presenti rerum statu annuere sed
 eundem sic nobiscum retinere. ut qui illic post irritatos tra-
 ctatus Ser. tis vestre filia Regina Isabellæ a modo nec
 seruire: nec rebus suis comodari: verum magis nocere et
 obesse posset. Quæ quidem omnia Ser. ti vestre significanda
 cum ob id duximus ut etiam a nobis de his quæ acta sunt et
 acta præbentur certior fieret. tum etiam prophæta: ut sciret
 præfatus Oratorem suum in hoc negotio egregiam et præstantem
 sane operam nauasse: illiq; adeo nullam culpam quæ tum
 intelligere potuimus imputari posse quominus concordia
 coiret. Reliquum Ser. tem v. diu feliciter vivere: et re-
 gnare ex animo optamus. Datū in Ciuitate nra Vienna
 Die xvi. Mensis Maii. Anno M. D. XLII. Regnorum
 nostrorum Rom. Xi. Aliorum vero Xv.

Nona ex Castris Ferdinandi

Ciuitas Buden proditori per Cines exposita est. et capi debuit.
 Nam circiter octingenti pedites Germani et Hispani. per por-
 tellam contigua Cimiterio Iudeorum in Ciuitatem tempore nocturno
 intramissi erant. qui perueniunt vsq; ad centrum ipsius Ciuitatis
 ibi inueniunt non plures quam sexaginta. vel ad minus
 octoginta Hungaros arma in manibus habentes. quibus visis
 vertunt in se fuga et quam festinatissime per eandem por-
 tellam per quam intrauerant exeuntes. Ciuitatem reliquerunt
 cum admiranda quadam celeritate et festinatione. Quare ve-
 rum Proverbiū est. quod Deo permittente etiam sonitus

etiam sonitus foliorum arboris terrorem hominibus aliquando

commovere solet et potest.

Caput civitatis vel civium, auctor huiusmodi prodicionis fuit
quæ res personas insigniores quæ in obsidione illa sunt posside-
batur.

Die sequenti multi ex civibus tum ex omnibus et liberis penas
dederunt, et capite plexi sunt. Index met quartus profugit
ex civitate, et est in Castris vel exercitu Ser. mi. Regis
Romanorum.

Turcarum Imperator venit cum potentissima manu, prout certo
affirmant, in propria persona, quem præcedit legio præ-
cursoria àls Gonsi vffy constans ex sexaginta millibus.

Letrus Vayda venit cum Valachis Tartaris, et Turcis ver-
sus Transylvania, et Turcæ iam appropinquant Budæ.

Post scriptas presentes venerunt nova quod nostri Budam cir-
cumdant fossata ut nemo in auxilium Civitatem intrare
vel etiam ex Civitate exire possit, volentes ibi expectare Turcas
et Martis fortunam cum illis experiri, nam et portum per
Danubium fecerunt.

Die hodierna auctus est exercitus noster cum 14 turcibus,
in quibus sunt 18 tormenta et duo murgis frangentia.

Andreas de Gorka Castellanus Posnaniensis
Sigismundo primo Regi Polonie

Ser. mo. Rex etc. Quo in statu essent negotia Ser. ma. Reginalis M. his Vngarie filia S. M. his vestra: quidq. ego apud Ser. mu. do. Romanoru etc. Regem egerim quiduc. respondi retulerim abunde posterioribus meis litteris S. M. h. via per. scripsi. Tamen non dubitem Ser. mu. Vngarie Regem. se erga Ser. ma. filia S. M. vestra in omni euentu vt iustu. benig. quid. et propinquitate coniunctu. Regem deest obseruaturu. tamen quia status omniu. reru. Ser. ma. Reginalis M. his Vngarie. ab exitu presentis belli. dependet. exitus vero. vt omniu. ita istius belli incertus sit. nesciaturq. cui fortuna parti afflare voluerit. Quod cu. cogitatione mecu. reputo. var. obq. casus difficio. in quos Ser. ma. M. his sue negotia incidere possent. Et licet binas iam litteras a Ser. ma. M. h. vestra receperim nulla tamen explicata voluntatem S. M. via habeam. cui multi. ad quam studiozu. consiliozu. q. meoru. rationes in tam arduis difficilibus negociis. referre possim. Cul. culaz. hunc ad S. M. vestra. amandandu. volui. Po. stulans S. M. tem. vestra vt sapienti iudicio consideratis fu. turis euentibus. quid me postremo facere velit. mature et cele. riter informare dignetur. Primum eni. si Ser. mus dominus Romanoru. Rex Budam armis receperit. quoru. se Ser. ma. Reginalis M. tas conferre debeat. Budam. Et si per optio. nem dabitur. I manere. an ad bona. dotalia. se recipere debeat. Budam manere. meo iudicio. nec esset cum dignitate M. his sue. propter presidiu. Ser. mi. Domini Romanoru. Regis. ex cui. I arbitrio summa rei deperderet.

nec sine metu obsidionis a Turcis ob aliqz incommoda multa.
 Ad bona dotalia etiam si honorificum esset M.lem suam se conferre
 tamen parum tutum. propter proxima Turcarum confinia. nec ha-
 beret facultatem M.lem suam comode se transferendi cum rebus suis
 tam longinquo et terrore itinere. quod confici sine equis et
 iumentis non possit quorum M.lem sua nulla quod ego sciam ha-
 beat. Nam cum Buda essem. et M.lem sua exitu adornaret
 sex tantum modo curribus trabendis extabant equi sui. qui
 ob pabuli defectum tam attenuati. ut non dubitem omnes
 ad hunc diem consumptos media interuisse. Non habet
 etiam M.lem sua cum servitorum numerum qui M.lem suam de-
 ducerent. Omnibus enim qui presentem calamitatem cum M.lem
 sua sustinent. eadem victus penuria equi interierunt.
 Non dubitarem Ser. mus. tamen. dominus Rom. Regem cura-
 turum ut M.lem sua honorifice atqz tuto deduceretur.
 Quod si Ser. mus de Romanorum Rege voluerit M.lem
 suam. vel in Posonium. vel in Regiam Viennam honoris et
 officii causa deduci. ut tantisper in alterutro loco resideret
 dum de comodiori incolatu M.lem suae prospiceretur. Possent
 quidem illo res M.lem suae aduerso. licet flumine comode
 transuehi. sed qua illic condicione. quanc comoditate
 sua M.lem esset incerto mihi est. Porro si Turcae.
 ut constans fama est tantis copiis venerint. ut cogent
 Germanos solvere obsidionem. ac ipsi capta Buda rerum
 potirentur. Intelligit scio perspicitqz M.lem vram
 quo tunc in statu filia S. M. vestra. cum filiolo rebusqz
 suis esset constituta. Futurum enim metuo. ne si Turcae.
 semel Buda potiti fuerint. neminem amplius. praeterqz
 Imperatorem suum dominari permittunt. Certo enim
 accipi Turcarum Imperatorem indignanter tulisse.
 quod qui oppugnanda Pestum missi essent. nec illis ex
 sententia cessisset. non Budam saltem presidio obtinu-

erint in hoc ancipiti difficultiq; casu, quid me S. v^{ra} M.
 facere velit significare dignetur. Id enim potissimum visum
 est mihi de quo ad S. M. vestra referrem Turcos non
 procul abesse ferunt, sed et Germanos ex aduerso conten-
 dere, ut illis accessu ad Budam impediant. Quid futurum
 Deus nouit. Apud Budam nihil adhuc post ultimas
 meas litteras innouatum est, nullaq; tentata oppugnatio,
 tametsi intellexi Germanos ad oppugnandam arcem cona-
 tus omnes suos, et omnes machinas conuertisse cum iunculisq;
 agere, quod mihi tanto est auditu asperius, q; intelligam S. R. l^{is}
 M. his salutem, magis nunc quam ^{cu} ciuitas oppugnaretur peri-
 clitari. Exploratores Ser. mi. Ro. Romanorum etc. Regis
 qui praedix redierunt, ferunt pontem in flumine Sava ^{q. Turcor} exten-
 ctum esse, atq; alium in Drava extrui, seq; vidisse magnu Ca-
 mellozum agmen contrahi, quibus rebus in ea opinionem se ad-
 ductos esse ut credant: Si non ipsu Turcaru Imperatorem
 certe magnas copias eius traiectiones esse. Expecto sententia
 Sacrae M. l^{is} vestrae, et interim quo ad hic me persequerare
 velit, non premissa apud Ser. mu Regem hunc rebus Ser. ^{ma}
 R. l^{is} M. suae, quantum in me situm est prospicere. Comendo
 me in gratia S. M. vestra, et oro Deu, ut eam ad multos
 annos incolumem Reip. & seruet. Dato Viennae penul-
 tima Mensis Iunii. Anno Dni. M. D. XLV.

Ferdinandus Romanorum ac Vngarie
Rex Sigismundo primo Regi Polonie

S Ego^{me} etc. Accepimus binas S.^{tas} vestre litteras
quarum vni S.^{tas} vestra conquecitur indigne tractatos
fuisse quattuor ipsius viros qui ad Civitatem Scepusien^m ideo
veniant ut differentias inter arcis et Civitatis homines exor-
tas cum Commissariis nostris sicuti inter utranq^{ue} partem con-
venerat disceptarent. Nam cum illi in Diversorio essent et
arce^m duos globos emissos atq^{ue} adeo metu ipsos rebus
infectis discedere coactos fuisse. Generosum autem fidelem nostrum
Loboczki tum auctorem turbarum illarum petiisse tum etia^m
alia contra dignitatem S.^{tas} vestre et illius Subditos incessanter
ab eo patzari. Præterea Varalienfibus Ser.^{tis} v^{re} subditis
certa Privilegia a commissariis nostris recepta nondum illis
restituta fuisse. Alteris vero litteris deffert ad nos S. vestra
querelas Generosi Joannis a Comorow Castellani officinarum
et Laurencii eius fratris Subditorum Ser.^{tis} v^{re} afferentium Ge-
nerosum Nicolaw Kostbka fidelem nostrum hostili impetu in
bona ipsorum facto certos equos et pecora abegisse. Petrus pro-
inde Ser.^{tas} vestra a nobis ita provideri ut Privilegia illa
recepta pecoraq^{ue} et equi abacti vel restituantur vel exol-
vantur. Utq^{ue} de cætero cuiusmodi indignitates quippe quæ
graviorum malorum originem præbere possent non exerceantur.
Quæ quidem omnia vti præter voluntatem nostram nobisq^{ue}
inseis acciderunt ita nobis pro eo atq^{ue} debuerunt maxime
difficiliter. Quandoquidem mens nostra nequaquam est
ut vel minima contra dignitatem S. vestre a Subditis
et fidelibus nostris exerceatur vel ipsius subditi villo modo

contra debitum gravari. nullam iniuria a nostris affici de-
berent. Quare de his omnibus inquisitionem indagacionemq;
fieri iam mandavimus. subinde sermo et poena et castigacione
etiam adhibita ita curaturi. ut Sertas vestra plane per-
specta sit. nobis illa ipsa non nisi molestissima accidisse.
Nosq; nihil antiquius ducere. quam ut pro mutua fraterni-
tatis necessitudinis sanguinisq; coniunctione. inter subditos
utriusq; nostrum bona amicitia vicini atq; ac iusticia et equitas
tueatur conserveturq;. Id quod Ser. h. vestra ad ipsius lras
fraterno animo respondendum duximus. quam diu feliciter
vivere et regnare ex animo optamus. Dato in nostra Civitate
nova Austria Die XII. Mensis Augusti. M^o D^o XL°
Regnorum nostrorum Rom. Xi. Aliorum vero Xv.

Andreas a Corka Castellanus Posni
Sigismundo prima Regi Polonie

Post obsequiorum etc. Hoc decursu temporis quo legatione
S. M. v^{ra} perfunctor quae scriptu digna habui et si non
frequentibus litteris ac serius aliquanto. qz res novae flagi-
tarent obloei distantia et tabellarioz raritatem. scripsi ta-
men omnia diligenter et copiose. ut arbitror. nunc quae
postremas meas infelici sane eventu consecuta sunt acci-
pere dignetur. Postq; utiq; exercitus ad eum modum
ut S. M. v. scripseram posuisset castra. per diesq; complures
lanceis certaminibus mutuo conflictarentur. Vigesima
die presentis Mensis diluculo Turcae magno impetu. vno
atq; eodem tempore. et hi qui in classe erant Insulam
quam Germani presidio tenebant paulo infra Pestem sitam

et hi qui in Castris erant. Castra Germanorum invaserunt,
 et insula quidem depulso Germanorum presidio parvum attentum tunc
 potiti sunt, sed a Castris cuacerrime vallo et fossis dimicantur:
 tunc cumque ex uno loco incredibili multitudine Turcae ex
 altero Buden^{se} infisterent fortitudine et robore militum.
 Germanorum depulsi, fessi atque debilitati, cum quattuor bo-
 ris pugnarent pedem in castra retulerunt, nec multa bo-
 ra interiecta Germani insula amissa, quae sibi, et quod
 a latere esset hostilium castrorum, et classem hostium ab as-
 censu Danubii prohiberent magno usus erat immisso novo
 presidio, depulsis Turcis recuperaverunt duobusque tunc bo-
 rium Galeones, et sex minores naves globis fractas et dis-
 iectas, una cum classiaris militibus naufragio dederunt.
 Sed non diu haec fortuna Germanos fovit, eodem enim die
 ex nuncio uno atque altero affirmans Turcarum Impera-
 torem magnis copiis advenire, nec procul iam abesse su-
 bito metus et trepidatio coorta est inter Hungaros primum.
 Deinde inter Germanos, quae tota rationem consiliorum Ca-
 pitaneis exercitus varians, ut non de alio iam quam
 de fuga cogitarent. Sequenti itaque die vigesima prima
 Augusti tormenta loco movere, equos et impedimenta
 in hostes transferre praetextu primum Ferdinandi presidium
 in hostes. Sed revera ut milites consilium fugae celeret
 nocte tandem insurgente, cum classis, quae infra castrorum
 situ classi hostium obiecta steterat iussu Capitaneorum retro
 cederet, et quaedam tantum naves militum capessendorum
 gratia ad litus ex alto deductae essent, renunciaturque
 esset militibus, ut se ad fugam cum silentio sine tumultu apta-
 rent subito. postque Capitanei dispositis navigiis, se
 subduxissent milites tumultuari, quique propius esset
 ad litus inscendere naves, et pro se quisque occupare
 nituntur, inter quos cum plurimi venissent, et navigia

minus quam pro dimidiato eorum numero essent aduecta
 concitatione suscitata clamor et stupor primus in arce
 Buden. Deinde in castris hostium exauditus hostes ad ar-
 ma concitauit, magno itaque impetu quarta hora noctis
 et terrestres et navales hostium copiae irruptionem fecerunt
 in Germanos, qui destituti navibus in prolium redierant,
 magna cum cede et strage suorum, bis aut ter repulsi cas-
 tris retrocessere totidem vicibus supplicias Budensium fla-
 gitarent, cum Germani nequiequam suorum opem imploran-
 tes defossi viribus emichis pauci a multis, postremo
 ut quo quisque pugnauerat loco in costrictum occubuit.
 In eo tumultuario militum in naves ascensu tres cum
 ferre pondus non valerent, una cum militibus submersa
 sunt, porro Turcarum navales copiae cum ad fugientem
 classem Germanorum et ipsi exacerantur, facto impetu
 recta in Pestum grossum tenuere, a quibus tam ipsi qui
 nauigio ex castris ad Pestum euaserant, quam illi qui
 agrotatione multi nobilium illo decumbebant ad unum
 caesi atque oppressi sunt. Tormenta optima quaeque et
 validissima, quae ex omni Austria et provinciis
 aliis comportata ad exercitum erant praeter quinque me-
 dioeria, quae secum abstulerant, in potestatem hostium de-
 uenerunt, quae certe praestiterat vel submergeri Danubio
 vel vi sulphurei pulueris discurrere quae ad usum infen-
 sissimorum Christiani nominis hostium relinquere.

Erant ex toto exercitu vix tertiam partem euasisse,
 cum duce, vi et armis hostium obtrita atque deleta perierunt.
 Capitanei vero qui lenibus nauigiis priores euaserant
 Primum Stugonii, Deinde in Comoeno constituerunt, reli-
 quias exercitus colligentes, quorum ad quinque millia

nouo stipendio auctoratos lustrarunt designaruntq; tu:
 enda classi, quæ in Comorano peruenit, lectis ex eo numero
 octingentis, quos Strigoni, et Ducenis quos Vissegrad præ:
 sidio imposuerunt. Quæ sic Ser. mo Do. Rom. Regi for:
 tuna reflasset, nullaq; superesset amplius facultas cu
 M. h. sua de rebus Ser. mo M. his Reginalis Hungaria
 constituendi differui tamen cu M. h. sua quo modo in eo
 reru statu consulendu suæ M. h. conferret simulq; pak:
 fici Ser. mo Do. Rom. Regi me habere ad Turcaru Im:
 peratorem mandata, si Buda reru potiretur, et in:
 h. rea aulicus quidam suæ M. his, quem paulo ante ad
 Turcaru castra ad Mechmet Beck, supremu copiaru
 Praefectum miserat, ut salu conductu Legatis M. his suæ
 ad Turc. Imp. obtineret, qui retulit Imperatorem
 ipso die veneris xxvi presentis ad Buda venisse
 in eoz loco constitisse, ubi priores Turcæ a quibus ger:
 mani milites caesi sunt castra tenuerant. Ego itaq; in:
 collecta Imperatoris Turcaru presentia etsi non ita ut
 res posset a S. M. vræ, promissus atq; instructus essem
 sine interprete, et sine ullis donis ad ipsum contendere qd
 etsi multis admirationi sit me vacuis manibus adire Impe:
 ratorem, ipse certe sinistre ominantur, me vix ex animi
 sententia posse quicq; impetrare, non quidem ipsius
 Imperatoris causa, quæ Satraparu, qui nisi aliquibus mu:
 neribus delinquantur Legatoru negotia adiuuare non solent.
 Jam vero quot me pericula, quot modi insecurity circum:
 stent in hoc itinere, facile S. M. vræ intelligit, cu non modo
 ad Budam, sed ad Viennam, si quis contendere velit vix
 possit periculum effugere, sitq; omni commoditate cariturus
 cu vniuersi in habitatoris desertis villis atq; diuerso:
 ribus in munitiora loca profugerint, famaq; quotidie
 metum augeat Turcas celeritate et excursionibus
 itinera

itineza omnia occupare: nec minor mihi a latrocinis me-
tus imminet: quibus usu venit sub his miseris et iniquis
Vngaricis fatis itineza obsidere et predari ex insidiis. cui
ego nunc minimo comitatu stipatus sum: ut cui ex famu-
litis satis aliqui exili: non minima pars partim conta-
gione decessit: partim exrotatione decumbit: utina saltem
S. M. vna pluris apud se habuisset necessitatem Ser. ma-
filiae suae qz personae meae rationem: vereor enim et
ipse: ut si saluus: vacuis tamen manibus co-peruenire
possim. Legationis fructu aliquem auferre: proficiscor
tamen in Dei nomine quacunqz ratione: ut S. M. vestrae
iussis satisfacere.

Ser. mus Rom. Rex: cui ante aliquot dies Ser. ma con-
sortem suam impedimentaqz omnia promississet: hodie
Sine exiit Lincom versus. Dominos vero Nicolau
Comitem de Salm: et Sigismundu ab Herberstein Le-
gatos ad Turcaru Imperatorem: ablegauit: si qua ra-
tione possent efficere: ut a vastandis suae M. tis ditioni-
bus cohiberet. Ego seruitorem meum ad Ser. ma R.lem
M.tem Budaw papuga missu. Xim dies expecto:
quem etsi proximo antequa castra Germanorum dire-
pta essent die: sciam a consiliariis Budensibus intro-
missu esse Budaw: tamen quid secum actus sit: curqz ta-
diu retineatur: incertu est mihi: quidquid tamen eueniet
dabo opera: ut qua possibile erit: ad S. M. vram Cris
meis perferatur. Commendo interea me et humilem
seruitutem meam in gratia S. M. vna: qua Dominus
deus in multos annos: felicem et incolumem seruare
dignetur. Datu noua Ciuitate Austria: xxix Augusti
Anno Domini M^o D. xli^o

Seruitor Andreas Comes
a Gorra manu sua Jft.

Quē egit dominus Andreas de Gorka
Castellanus Posnaniē apud Coesarem Tur:
corum post Budam occupatam

In primis dominus orator venit in Comorno Castru Regiu
ibi securitati suae et suorum consulens quendam Cracoviensē,
cum litteris suis ad Imperatorem et Rostimbassā misit,
de aduentu suo significans ut moris est. Nunciū recta
ad Rostimbassā diuertit litteras domini reddidit utraq;
Rostimbassa suis perlectis, alteris vero oblatiis litteris Ca:
sari, mox numerosū equitū circa vel ultra duorū milli:
um equitū, cum Nuncio illo misit obuiū Caesar domino Nun:
cio, qui securitati illius provideant. Praefecit vero Sifer
duobus millibus Aslambek filiu Miedmetbek Sandiaci
Bialogzodien, ierunt recta ad flumen vsq; circa Comorno
et Nunciū et Turci qui venientes clamauerunt, et
dominu Nunciū ut se pararet, et illos aliquot ad se
adduci iuberet precierunt, quod factū est, transierunt
enī circa quatuor Turci in Ciuitatem vsq; reliqui Turci
venientem D. Nunciū sub diuo expectauerunt.

Veniens postea dominus Nunciū accelerauit iter ad
Caesarem cum Turcis illis, et Aslambek praefecto, cum
quo tacere fuit coactus propterea, quia nullus fuit inter:
pres, ubi ad Castra iam Caesaris ventū est, deductus est
ad tentoria Miedmetbek, cum quo multa verba fecit
de multis interrogans, a quo postea ad alios Bassas in:
uisendos iuit, maxime vero ad Rostimbassā ad
Ostrobassā, ad Miedmetbassā, deinde ad Sulciman:
bassā, qui omnes fere in una synagā de sua M. et Regno
Poloniae ita interrogauerunt.

Primo . Vnde veniret ? Qui ex Polonia recta se venire
respondit .

Secundo . Quam diu a M.^{te} Regia abierit ? Dixit tempus
iam esse non breue .

Tertio . Qua via fuerit profectus ? Respondit per regiones
Ferdinandi . Moraviae . et Austriae . Deinde in Vngaria se
esse profectum .

Quarto . Quare per Valaciam non ierit ? Dixit iter
in Vngaria ex domo sua ubi habitat . longe esse brevius
quam per Valaciam . quod multo esset longinquius .

Quinto . Quod se hostibus committere ausus est ? Respon-
dit se Ferdinandum duxisse propterea . ut obtento Saluo
Conductu libere ire possit ad visendum Ser.^{ma} Regina
Hungariae nomine paterno et materno M.^{tu}m .

Sexto . Quod Rex filiae . nulla presidia tulerit ?
Dixit D. orator . sua M.^{tu}m longe nunc nimis a Polonia
distare . vnde difficile dari possint presidia sua Reginali
M.^{ti} . ad quod dixerunt Bassae . Patri pro filia in re tam
ardua . nullum iter esse vel longum vel difficile . Et quod Cae-
sar maiori distantia ex Constantinopoli Reginali M.^{ti}
contra Albanos presidia (qualia Deus avertat)

Septimo . Cuius filiam duxerit Ser.^{mus} Rex Iunioris
et a quot armis ? Retulit . dominus Orator rem ut se habet .

Octavo . Quare tam diu prolatus sit hoc matrimonium ?
Dixit . Nuptiam esse iuvenem . atq; aetatis gratia rem eo
esse dilataam

Nono . Quot diebus sint ex Vilna in Buda proficisci ?
Si sunt flumina . montes . et castra . et quot diebus illis
transiri possit ? Dixit Dominus Nuncius se hoc nescire

De qua re sollicitissime iteratis vicibus fuit interrogatus
convincente domino Oratore.

(Decimo. Si Rex demum vult filiam Hungaricam Regiam,
alio marito locare. Id aliquoties interrogatus est. nec sine
causa fortasse. Hoc quoque ignorare se respondit dominus
orator.

Vndecimo. Quod Regina se ^{Turcorum} Caesari ultro subdidit. et pro
Ser. mo Rege patre suo intercessit. Convincente subiecit
istam iactantiam dominus orator.

Duodecimo. Secundario repetitum est iterum, quod Caesar
plus boni Reginae fecit quam pater. quamvis maior
sit distantia in Constantinopolim quam in Vlnam,
et quod patri. nulla distantia longa esse debeat. futurumque
breui quod Ser. mus Rex Poloniae de filia ista nullum
habebit interesse. id quare dixerunt nescitur. Hoc se
lenio praetulerunt dominus orator.

(Tredicesimo Quod Caesar Regi Iuniori et Reginae Tran-
silvaniae dedit. quem regere debet Regina. sed nihil
facere debet. sine monacho. quod dictum subiecit. etiam D.
orator.

Quatuordecimo. Interrogatus quomodo Monachus se conser-
naverit Reginali M. h. Dixit D. orator. Monachus male
semper erga Reginalem M. h. se gessisse. quassatus. qua-
de re? Respondit. in omnibus vita et aule eius M. h. s
necessarius plus aequo difficilem se praestitit. qui nec ad
hoc me instigante consentire voluit. ut ex Buda loco
et armis et aliis periculis pleno. in aliud castrum conferre
se licuisset suae M. h. cum filiolo Ser. mo Rege Infantulo
qua res visa fuit dura omnibus.

Quindicesimo. Vtrum ipse D. Veneris sit ille homo qui
Buda venerat. ad Reginalem M. h. quem Hungari

habuerunt suspectum. et ferre eum apud se noluerunt. Dixit Dominus Orator Ser. m. Regem. et se et aliorum oratorum. visendi gratia. misisse ad Reginalem M. l. m. ut illi consilio et opera sicut Seruitores adessent.

Sexto decimo. Quis fuerit ille. qui a Regia M. l. Polonia iam in fine Buda venerat ad Reginalem M. l. m. Hoc est. de Nouomielzski. Dixit seruitorem suum fuisse. missumque in negotiis Reginalis M. l. m. priuatis

Decimo septimo. Vtrum post conflictum et profligatis Almanis versatus fuerit. Dixit se vidisse nonnullos.

Decimo octavo Vtrum in Castris Almannorum fuerit. post discessum ex Buda. Non negauit et confessus est.

Decimo nono. Quod Regia M. l. m. Polonia diu in pace sedens. negligenter erga Caesarem se gerit. et erga Bassas sine munere id vebementer improban. Respondit sua M. l. m. non modo non negligere Caesarem. sed omni studio se ut pax est obseruare et gerere amicissime.

Vigesimo. Monachi fidem laudauerunt. quod D. Nuncius presentis fratris Monachi Bassa non omnino laudauit. ignorans fortasse. verum postea pulchre rem contexit.

Vigesimo primo Regi Hungariae Iuueni. ubi adoleuerit recompensa Buda pollicebantur.

Vigesimo secundo. Caesarem ipsum et filios suos Regem Iuuenem Hungariae humanissime pertractasse. et muneratum remisse dixerunt. Hoc quoque pertransiit silentio.

Vigesimo tertio. Caesarem esse memorem sui polliceri. et fecerunt admoneri ut Rex Poloniae erga Caesarem etiam se bene gerat et nulla presidia Ser. mo Regi Ferdinando det alioquin Tartaros Valachos cum Caesare Polonia vastaturos? Respondit dominus orator rem esse iustam. ut fœdera et pacta hinc inde observentur diligenter. quæ Ser. mus Rex noster. sine respectu suorum constanter semper observavit. non dubitans Caesarem eadem fide se fœderibus et pactis totiusque amorum mutuo inter benivolentiam non defuturum.

Vigesimo quarto. quæ causa sit sui adventus? Respondit dominus Nuncius tria a Caesare petere sua M. tem.

Primo. Ut Regiam Hungariae M. tem nomine paterno adire inuisere aliquid secure possit ex gratia Caesaris

Secundo. Ut Caesar Regiam M. tem in reformatione sibi facta per maritum inscripta conservare et manuteneri velit.

Tertio. Ut Regialis M. tas in Castra Poloniae vicina conferre se possit. ut sunt Cossice ubi et iucundius vivere et suis propinquior esse queat.

Fuit postea vocatus dominus Nuncius de more veteri ad Caesarem. cuius ut moris est pauca verba fecit. ad hæc eadem alludens. sed dominus Bassis. de more veteri illud expressèdum comisit Caesar. qui nomine Caesaris ad illa tria pta ita finaliter responderunt.

Ad primum. Nequaquam esse tutum. ut sub hoc rem turbis dominus orator illic conferre se debeat. ubi mille sint discrimina neque licere etiam restantibus ita tumultuarie agere.

Ad secundum. Responsus est Caesarem Regi Iunoni et Ro. li

Mis. multo plus contulisse iam quam fuerat inscriptum, totam enim Transylvania^m se illis donasse, daturumque magis insuper adoluerit. Horum autem omnium quod gubernatores esse debeant Reginalis M.^{tas} et Monachus.

Ad Tertium. Responsum est. Non ex re videri Cesari ut Reginalis M.^{tas} eo se conferat, sed in bonis quae illis data sunt cum filio permaneat. Verum ut M.^{tas} Regia Oratores insignes ad se Constantinopolim mittat, ubi de his atque aliis exaudita Legatione deliberatus respondebimus. Interim vero caueat sua M.^{tas}, ne quid propter fœderes et pacta mutua faciat Rex Poloniae contra Cesarem, in favorem Ferdinando, alioquin nos quoque exemplo eodem, et Tartaros et Valachos, ad Poloniae vastandam mitemus, et nos quoque ditiones suas M.^{his} lacessiti hostiliter vastabimus.

Doctor Josephus Strutius

Am conscripseram exacte omnia quae mihi vestra Mag.^{ca} D.^o scribenda iniunxerat, posteaqua vero scripta legere semel atque iterum emendandi causa, animadverti in his plurima esse quae mihi soli concedidit. Illustris et Mag.^{cus} dominus Comes Herzus meus admonuit etiam me in cuiusquam illa referrem, cui ego obstrinxi fidem meam. Sunt enim nonnulli sermones cum Rostembassa ultro citroque habiti, qui maximi sunt momenti. Quod si illos praetermitterem et reterem reliqua scire parum referret, si vero illos ipsos producerem, non essem satis integrae fidei. Quare lacram ea quae conscripseram animi mei conscientia permotus, vestra Mag.^{ca}

D. nem ea cognoscere, sed ad me non pertinet. immo mihi non licet talia edifferere, si virtutis studiosus videri volo desit vestra Mag. & D^o hac omnia aut a M.^{te} Regia aut ab ipso met. D. Comite. Comendo me tandem in gracia v^{ra} Mag. & Do. nis.

Sigismundus primus Rex Polonie,
Petro Camrato Archiepo Quesnen

REX ME. Quae de clade Germanorum scribit ad nos L^{tas} vestra, ea esse minime iucunda, grata nobis tamen accidit. Neque enim minus nostra inter se scire, si quid tristi eveniret et calamitosum, quam si ex sententia aliquid acciderit. Praevisa namque iacula minus laedere dicuntur, minoremque negotio mature cognitum periculum propulsatur. Quare probatur nobis plurimum L^{tas} vestrae studium, in celeritate ad nos per scribendis his, quae nos tempore cognoscere et nostra et Regni nostri multum referre intelligit. Porro quod nos communium periculorum admonet atque ut ea facilius propelli queant, videtur ut nostrum in Regnum maturemus, suadet, ut prudens ita fidele id esse consilium L^{tas} vestrae agnoscimus. Sed ea fortasse parum adhuc perspectum habet, quam sint implicata. Magni Ducatus Sui et nostri rationibus in quibus constituendis vix dum fundamenta iecimus. Inchoatis autem rebus hinc discedere, neque ex dignitate nostra, neque ex illi Ducatus Sui et nostri commodo futurum esset, ita ut fas esse non videatur, non constitutis terrae Sui et rationibus atque adeo in magno periculo collocatis pedem nos hinc movere. Designaturi sumus oratorem nostrum in Moscoviam de pace, quae quibus confici possit conditionibus certe non

habemus neque proficisci prius nobis hinc licebit, nisi prius
 ea nobis fuerint explorata. Non est clam P. vestra, nunquam
 nobis Regno nostro, nisi bene stabilitis illius rationibus,
 discedere consuevisse, eandem nobis fidem Magno quoque Du-
 catui hinc prestare oportet. Quam obrem maturabimus
 nos quidem reditu nostrum, sed quo ad per Magni Ducatus
 huius nostri rationes licebit, neque nos hinc, nisi constitutis
 illis commouebimus. Iuxta enim nobiscum in te ligat nobiscum
 procul dubio P. tus vestra, non posse terris his a Regno
 nostro separatum quicquam accidere.

Magnificum Castellani Posuaniensis consilium P. tis vestrae secuti
 reuocamus de J. s. 3 et Flamski vellemus nos quidem esse
 potestatis nostrae animaduertere in eos qui exigni Lucelli
 gracia ingens in discrimen Regnum nostrum patria sua addu-
 cere non verentur. Sed quae sint leges Regni nostri, quae
 figuntur et refiguntur quotannis, non ignorat P. tus vestra,
 per eas minus severis nobis esse licet, neque pro eo ut velle-
 mus providere, ne quis privati gracia Lucelli salutem Re-
 gni nostri vocet in periculum. Quod si edicto nostro reuocare
 eos velimus, et illi, quod facturos verisimile est, dicto se
 audientes non praesent, quid aliud promouerimus, quam quod
 dignitatis nostrae Regiae iactura fecerimus? Dedimus
 nihilominus mandata Capitaneis Regni nostri omnibus
 ut edici ubique iubeant, ne quis extra Regnum in militia
 proficisci audeat. Vilnae Xi Septembris. M. D. XL. 1.

Sigismundus primus Rex Poloniæ,
Andree de Corka Castellane Posn
maioris Poloniæ generalis Capitaneo

Magnifice. Tristem admodum Nunciū accepimus de clade Germanorum quos Castri & xutos pedites occasione occisos, vix equites ipsos fuga esse dilapsos. quomoda ad nos litteris est perlatum. Qua de re cum nihil adhuc ad nos a S.^{te} tua scriptum sit, certius aliquid ab ea expectamus ac falsus ut sit rumor sic optamus. Nam si ita res haberet, ut allatum ad nos est, manifesta hæc Dei foret ira, peccata populi sui castigantis, ac maius Reipub. & Christianæ periculum impenderet, quam cui succurri facile posset, cui & nos vicem doleremus plurimum, neq; minus Ser.^{mo} domini Romæ, nozū Regis, cui laetiora omnia ex animo precamur. Pono si verum est quod scribitur de miserranda exercitus istius clade nostro ut potius, quam alterius cuiusquam capiti me deamur necesse est. Providendum est nobis omni ratione ne in hac tanta Reip. & Christianæ calamitate nostrum quoq; Regnum detrimenti aliquid capiat, neve ingens in discrimen adducatur. Chæra quidem nobis est, salus Ser.^{mo} filia nostra, sed chærius esse debet patria nra, Regni nostri incolumitas, quod nobis prius affectu, magnum in periculum vocare æquum non est.

Quam ob rem de mittenda S.^{te} tua ad Imperatorem Turcarum, consiliū repudiamus. Cum enī ea a Ser.^{mo} Romæ Rege profectura sit, plus invidia allatura q̃ fructus Ser.^{mo} filia nostra, videtur, tum et sua et Regni

nostri salutem . magnis discrimini- bus obiectura . Neq3
enim ille ignorare poterit . Menses aliquot : apud Ser. mu-
do . Romanoru Regem S. tuam esse comoratu . Quam obrem
si nondum ad Cesarem Turcaru Legatione functa est . ne fun- ga-
tur amplius . sed ad nos primo quoq3 tempore ut redeat Sor-
tatur . Quonia vero magnos & turis labores et molestias
S. tas tua suscepit . per nos quidem licet . ut se domum confe-
rat atq3 ibi et animu et corpus suu fatigatu reficiat modo
ut litteris suis de his rebus omnibus . quas confecerit qd sic
certiores nos faciat . Vilna Xi Septembris M^o D^o Xli^o

Isabella Regina Hungarie
Ioanni Comiti a Tharnow Cas-
tellano Craconien

QVÆ nos in tam dura et periculosa obsidione passæ sumus
S. tas vestra pro sua prudentia existimare potest . Habui-
mus reuera graves adversarios . qui ferro . fame . siti . igne
nos oppugnabant . Cum hac via proficere non possent egerunt
cuniculos . Postremo tentarunt rem prodicione . Tacemus
sic de violenta bombardaru quassatione . tamen Domi-
nus Deus ex singulari gratia . et benignitate sua . nob^{is} ex
manibus Germanoru quam Turcaru liberare est dignatus
Evafimus quidem diversa et magna . domino Deo ita vo-
lenti pericula . sed rursu non curamus curis ac molestia
Status enim noster . si unqua alias nunc est maxime in cer-
tus . quia ex reformatione Contradictis nostræ . nihil nunc
possidere videmur . quam ^{quoniam} Castra Solmo3 et Lippa in
quibus nunc manemus quæ exiguo3 habent proutus .
Quod si hoc tempore non conferrent nobis victualia pro
sustentatione nostra Nobiles vicini . cogeremur fieri per

emendicata suffragia vivere. Vniuersarum pecunia
et Cluodia meliora quae habuimus, ut nobis e manibus Tur-
corum liberaremus distribuimus. Castrum Czicz, et Ke-
llesnar, Caesar commisit restitui Mag.^{co} domino Petro
Voienodox Moldanien, cui 9 Vnicuius nunc apud nos est,
et Castra praedicta repetit. Ex Castro Dorna, ne vnu
quidem obolum toto anno percepinus. Thokay. Reges 3.
Thalla, possidet Ser. mus Do^s Romanorum Rex. De-
brezen tenet Mag^{us} Valentinus Tberik.

Imperator nulla nostri facta mentione videtur filio nostro
ebaz, mo donasse Transyluaniam, litterasq; dedisse quas
nobis videre non contigit. Dicuntur conditiones intolli-
rabiles, nobis et filio nostro ascriptae esse. Hoc scimus quod
eum nomine et titulo Sandiaci Transyluanien honorauerit
vel potius onerauerit. In hac vna re magna nobis et filio
nostro fecit gracia quod nobis potestatem concessit liberi
quo vellemus discordandi.

Futurus est in Debrezen Decima octava Octobris conuentus
Nobilium utriusq; partis. Hoc est, tam eorum, qui fouent partes
Ser. mi Domini Rom: Regis, quam fidelium nostrorum, in quo
quid pro stabilimento et conseruatione Regni, et nostra per-
manente decernatur, incertum habemus, et quicquid erit cu-
rabimus id S. ti vestra significare.

Quod vitamus iam de fide et sinceritate istorum hominum,
qui consiliis nobis suis in magnu coniecerunt periculum, et
veremur adhuc, ne quid grauius. Quod Deus auertat
sequatur. Itaq; a S. te vestra petimus, velit apud Ser.^{mo}
Dominos parentes nostros intercedere et laborare, quo
ex istis malis et difficultatibus quibus inuoluti sumus
aliquando in portu pacis et tranquillitatis peruenire possi-
mus. Quo faciet rem et piam et nobis vehementer con-
et necessaria. Cupim^{us} bene et feliciter valere S. tem, / ducibilem
vram. Datus in Arce nostra Lippen in festo s. Lucae Euangelistae
Anno M D^o XL i^o.

Sigismundus primus Rex Polonie
Episcopo Wratistamien

Rede. Clades hæc Germanorum nec opimata exercitus ma:
iorem opinione omnium nobis attulit maiorem, vel quod
ipsi Ser. mo Rom. Regi fratri et consanguineo nostro char.^{mo}
non minus quam nobis secunda omnia ex animo cupimus
vel quod vicinis istis regionibus, quæ subsunt eius Imperio
nihil separatim a Regno nostro accidere posse persuasum habe:
amus, sed quando ita Deo visum est, ferendum est æquo animo
ac petendum iterum, ut ita visitet iniquitates nostras, ut mise:
ricordia tamen sua a nobis ne auferat.

Ceterum quod scribit V. tas vra, non desse in Regno no:
stro quosdam qui in hac Christianæ Reipub. & calamitate
fidei suæ et professionis obliuio accepto stipendio, contra
Moranos militatum proficisci audiant, id nobis molestum
accidit, quam credi queat, ac providemus omni ratione
ut ne id impune fuisse videantur, si præsertim qui posses:
siones in Regno nostro habent. Nam vagos quosdam tenere
posse non videmur. Quominus autem deinceps quisquam
id facere, et ex Regno nostro egredi, ac in militia pro:
ficisci audeat edicto nostro caneri iussimus. Vltima vlti:
ma Septembriis.

*Status ac ordines omnes Ecclesiastici
ac Seculares Slesie Sigismundo regi Poloe*

Gratioso et clementiss. me Rex. Peruenierunt dudum procul
dubio ad M. km vestra Regia tristissimū et acerbissimū dū.
cū de clade luctuosissima qua Sacrat. mi domini Roma:
nozu Regis Ferdinandi, Regis et domini nostri graciosis:
simi militares copiae cu summo totius Cbristiane Reipub. ex
detrimēto, miserandū in modū, a sacrissimis Cbristiani
sanguinis et nominis hostibus acceperunt. Qua clade fa:
ctū est, ut Turcarū Tyrannus inhumanissimus occupata
Buda amantissima et munitissima, inclitorū Hungariae
Regū sede simul et Hungaria prope omnem in potestatem
suā redegerit, et inde celebri Germanicae nationi, ac om:
nibus his finitimis provinciis et regionibus, omniumqz adeo
nostrū cervicibus immincat, felici ceptorū suorū successu
et tot victoriū clatus ferro et igni circumquaqz vastaturus
omnia et alios atqz alios Cbristiane religionis populos,
ditioni et Tyrannidi suae abominandae subligaturus, nisi
nos Deus opt. Maxim⁹ pro bonitate et misericordia sua
e caelo respexerit, eiusdemqz presenti ope et auxilio, quod
valde speramus, necnon cōmuni consilio, et coniunctis
Cbristianorū omnium, precipue vero finitimoz nobis Re:
gnoz, et populoz viribus, a provinciis istis hostis san:
guinariis repulsus et e Regno Hungariae, quod pluri:
mis annis firmissimū Cbristianitatis fuit propugnaculū
fortiter fuerit eiectus. Itaqz cum ille maximi s. presidūs
Budam et Pestū firmaverit sedemqz belli ibi contra

Christianos collocaverit, satis patet in quantum discrimen et periculum, cum vitæ et fortunarum omnium, tum religionis denique patria hæc nostra et vicinæ regiones sint adductæ quæ iam crudelitati Turcarum implacabili proximæ esse cœperunt. Quod si provincia hæc nostra, quod Deus clementer auctore dignetur, a tam potente et bellicoso hoste, fortuna et eventu belli votis capitisque eius respondente in servitutem redigeretur, non posset etiam longe a M. his vestra nobili Poloniæ Regno, aliisque eiusdem Ducatibus et ditionibus imminens abesse pernicius, quod occasionebus vli. et cursu victoria quocumque illa ducat neglecta pactorum conventorumque fide prosequi soleat. Quare minime dubitantes, quin M. tas vestra pro perpetua et vere Regia erga Christianam Rempub. observantia singularique favore et gratia, qua M. tas vra Ducatu hunc Silesiæ patriam nostram benigne est complexa, miserabilem militum nostrum casum, clademque acerbissimam, et subsecutum ex ea periculum nostrum, magno animi cum mœnore dolenter ferat et iam nunc cogitatione percipiat ea mala et damna, quæ a barbarissimis hæc hostibus, M. his vestre subditis, præcavenire possent, quin iam M. tas vestra illud alibi inflicto animo suo ab illis accepit vulnus, quod crudelissimus perfidissimusque Tyrannus, charissimum M. his vestre pignus, Ser. mam ipsam Hungaricæ Regina Isabella, dominam nostram graciosam et clementissimam, Buda recepta in certis locis circumscripsit, et pene in exilium protulit. Hactenus inducias pactas servare factus, quatenus illæ in rem et commodum eius cedunt, id quod quum multorum aliorum Regum Principum et populorum exemplis, tum ista M. his vestra ingenti indignitate satis est manifestum, quo M. his vestra paterna anima vehementer angitur atque perturbari credibile est. Itaque in tanto rerum discrimine collocati

ad M. tem vestra Regia, cui I nobis acquissimus fortis:
 simus et christianissimus animus. saepe in magnis periculis
 et actionibus est spectatus. confugiendum duximus. quam ob-
 sequiose et humiliter, per communem nobis cu M. te vestra
 religionem et sacra. et per Christum ipsum, cui I negotium
 maxime agitur. rogamus atqz obtestamur, vt nobis et
 finitimis reliquis populis M. tis vestrae, florentibus Regni
 sui viribus. contra sanguinarum iuratuqz Crucis Christi
 inimicis. non nostrum tantum. aut Germaniae aut Bohemiae
 gentis. sed M. tis quoqz vestrae (quammis id ad tempus con-
 simulet) totiusqz adeo Christiani nominis hostem secessi-
 mus mature subuenire. et nobis aliisqz Christianis natio-
 nibus defendendis M. te vestrae obsequio. liberos et sub-
 ditos. Regnaqz et dominia eiusdem turri gratiose et cle-
 menter. me dignetur. Quod sane M. tas vra Regia. cu
 Sacrat. mi Romanorum Regis. cu quo M. te vestrae. archi-
 sima intercessit. necessitudo. et nostra. tum Reipub. et
 Christianae. et suae ipsius causa. non graue. pro bonitate.
 aequitate. et pietate sua factura. atqz ea in parte. non mi-
 nus prompta et beniuola se erga nos praestitura esse plu-
 rimu confidimus. quatinus Romani Principes. labor-
 tationibus. et precibus nostris adducti fecerunt. quoru
 plerorumqz egregius et plane Christianus in nos et Rempub.
 Christi est animus. et mirifica defendendaru haru aduersus
 (Turcas regionu) alacritas. sicut ex litteris eoru ad nos da-
 tis cognoscere licet. Quod quidem eo etiam libentius ad
 M. tem vestra scripsimus. vt M. tas vra. perspiceret ex-
 citatos tandem et inflamatos Deo instigante. Germania
 Principes. et optimoru quorumcunqz virou. contra Bar-
 baros Christi hostes iusta vindictae ira. animos. et bo-
 nam melioru reru spem subortu esse. Nos quidem ea
 sumus in M. tem vestra Regnuqz et dominia eiusdem

constanti observantia et voluntate, ut in periculoso simili
 (quod Deus a M.^{te} vestra, eiusdemq³ Regno et dominis
 longe propellat) M.^{te} vestra et eius subditis omnibus no-
 stris opibus, et copiis, etiam cum vitæ et sanguinis profusione
 adesse contra tales hostes non sumus dubitaturi. idq³ vi-
 cissim nobis de M.^{te} vestra erga nos gracioso et clementiss.^{ma}
 animo pollicemur. De quo nos M.^{tas} vestra Regia, certior reddere.
 litteris suis non dedignetur, cui nos cum obsequiis officiosis
 et servitiis nostris paratissimis, etiam atq³ etiam commendamus.
 Christus Iesus M.^{tem} vestra Reipub.^æ suæ diu servet
 incolumem. Dat^o Vratislaviæ Nona octobris M.^o D.^o Xl.^o

Bonæ Regiæ Poloniæ Principes Ecclesiæ:
 stici et seculares, et alii utriusq³ Slesię sta-
 tus et ordines

SEr.^{ma} Regina, domina graciosa et clementiss.^{ma}. Post
 officiosa et humilem nostri commendationem, obsequia prom-
 pta et servitia paratiss.^{ma}. Quæ post acceptam ad Budam
 in Hungaria, cladem miserandam, et ipsa Budam maximo
 presidio firmata a Turcis, Reipub.^æ Christianæ proxima-
 rumq³ harum provinciarum viros, admodum sunt accise patriæ
 hæc nostra Barbarissimorum Turcarum incurSIONibus iam prorsus
 exposita, sicuti luctuosus Nunciüs ad M.^{tem} vestra Regina-
 lem, dudum est perlatus, faciendum nobis duximus, quo inua-
 lescenti indies, tam crudelium hostium Tyrannidi obviam iretur
 ut quæ ad alios Sacri Romani Imperii Principes, tum
 ad Ser.^{mu} ac Poloniss.^{mu} Principem, et dominum Dominum
 Sigismundum Poloniæ Regem, magni Ducem Lithuanicæ
 Russiæ, Russiæ, necnon Masoniæ, dominum et heredem

dominum nostrum gratiosum et clementissimum tanquam Regem for-
 tissimum et Christianissimum scriberemus. et M. his sua auxilium
 contra tam potentes et bellicosos hostes imploraremus. Cre-
 uerunt et prope ad summum perueniunt crudelissimorum do-
 minum vires. adaucta est et in immensum gentis procacissima
 auaritia et Tyrannis. ita ut quicquid Imperiorum et terra-
 rum oculis conspexerint. id animo concupiscant. et in potes-
 tatem suam redigere contendant. neque eorum dominandi et
 saeuendi libido. precipue autem in Christiani nominis san-
 guinem ullo modo expleri potest. Quare C quod Deus
 prohibeat I si vniuersa Hungaria debellaret. non contenti
 eo rerum secundarum successu. victoriae licentia in patria hac
 nostra. et finitimas eius Prouincias prolatare non inter-
 mittent. donec proxima quoque carpendo. summa rerum
 inuadant et obtineant. Neque vero credibile est viribus
 suis. vndiquaque dilatatis. ab angulo aliquo orbis nostri pro-
 eo atque Christiani sanguinis sunt sicientissimi. eos sibi tem-
 peraturos esse. Quia propter hac in parte aqua. eademque
 Christianorum omnium sors est. praeterquam quod non ita longa
 mora usuram aliquam habent. qui tardius. quam alii possu-
 cant. Adidit sane hostis saeuissimus. cuius suae immensa
 crudelitatis. sub quodam fucatae humanitatis praetextu.
 specimen. in M. his vestrae filia Ser. ma Domina Isabella
 Hungariae Regina. quam adempta ei Buda. in solos poni-
 locos deportanda mandauit. Quo magis Ser. morum
 dominorum Poloniae Regum parentis et item filii. atque
 etiam Reginalis M. his vestrae. animos excitari con-
 uenit. ut aliquando tandem una cum reliquis Christiani
 orbis potestatibus. coniunctis consiliis et subsidiiis Deo
 beniuuante. contra tam sceleratum et impium hostem.
 ferantur. ad impietatem eius extinguendam. et gloriam
 Dei vindicandam. Itaque Reginalis M. h. m. vestra

per ea omnia quae videm sunt char. ma oramus et obtestamur
 ut M. tas vestra apud utrumque Poloniae Regem. hortatu et
 rogatu suo. bona operam navare velit. quo nobis et reliquis fi-
 nitimis Christianis populis nunc maxime laborantibus. ad-
 versus imminentem barbariem in tempore subveniat. et ut
 inclita Polonorum gens in alijs potius terris. quam in propria
 patria. Regum suorum auspicijs. hostibus obvia ire malit.
 Qua de re. quia fufius ad Ser. mu. Dominu. Sigismundu. Re-
 gem patrem. scripsimus paucioribus cu. M. te. vra. agendu. offe-
 statuimus. vehementer confidentes. plurimu. nobis ad obti-
 nenda. iusta. petitionem nostram. M. tis vestrae aul. hortatem
 et suffragationem. apud utrumque Regem profectura. esse.
 (Non dubitamus quoque. quin tantu. precibus hysce nostris in
 hoc periculo nostro pro Christiana et ingenua. sibi Regia
 virtute. M. tas vestra sit datura. quantu. in simili casu
 suorum subditorum. (quem Deus amoliat) sibi praestari
 optaret. Cupimus nos M. te. vestrae cu. officiosis obsequijs
 et seruitijs promptissimis esse comendatos. Vratislaviae
 Nona octobris Anno M. D. XL I.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Rmo et Illribus ac Qnos Eccliacis
 et secularibus Principibus ac alijs
 vtriusque Slesie statibus et ordinibus
 amicis et affimibus

R. me. et Illustris. Quae D. nra. vestra ad nos scri-
 pserunt. de miserranda clade. quam accepit ad Buda. non
 ita pridem Ser. mi. Domini Romanorum Regis fratris. et con-
 sanguinei nostri char. mi. exercitus. ea aliquanto ante fuerunt
 nobis renunciata. neque dici satis potest. quantu. nobis tam
 tristis sic nunctus dolorem attulerit. Nam et Christianae

Reipub. ex vicem dolebamus quam ingens in periculu adductam esse videmus. et pro eo animo quo sumus in Ser.^{mu} Dominu Romanoru Regem. casu hunc Al. his eius infelicitatem. non minus dolentur et acerbe tulimus. quam si. quod Deus omen procul avertere dignetur nobis ipsis et Regno nro eadem illa accidissent. Facile perspicimus ita esse. ut scribunt d. nos vestra. nihil terribis istis separatim a Regno nostro accidere posse. et quae nob circumstant pericula. magno ex animi nostri dolore. videmus vsu iam docti. quem nobis aetas nostra prouector. maiorem adfert indies. nihil e re magis intelligimus. quam ut vires nras metiamur. priusqz opus aliquod maius aggrediamur. id quod semper etiam facere soliti fuimus. cumqz non esse vires nostras eas perspiceremus quibus tantae potentiae. resisti posset. quod vi non posse videbamus. quietis tamen consiliis DEO bene iuvante. effecimus ut tollerabilis adhuc sit Regni nostri conditio. Quonia vero non alia ex re maius Reipub. ex Christianae periculu impendere credebamus. quam ex factionibus istis. et odiis intestinis. ac plusqz Civilibus bellis omni cura in pacificandos Christianoru Reges et Principes animos. semper inculamus. semperqz in eum scopu consilia nostra omnia direximus. nulli neqz labori neqz sumptui parcentes. cuius rei testes nobis sunt locupletissimi et San. mus Dominus noster. et Ser.^{mi} ac Excellentissimi fratres Caesarea et Regia Romanoru Al. his fratres et consanguinei nostri abaz. mi. et omnes fere Germaniae Principes Illustrissimi. quin et ex vestris d. bus nonnullis conatus ea in re nostri. obscuri procul dubio non sunt. Nunc quo discordia perduxerit rem Christiana. non sine ingenti animi nostri cruciatu videmus.

Porro quod petunt a nobis d. nos vestra ut socia cum illis arma iungamus. Qui sit Regni ditionuqz nostraru status. no-

eas ignorare arbitramur. Undique enim sumus ipsi hostibus
 Nam et Valacho nihil tuto credi potest. et Tartarorum vires
 nunc sunt quam antea multo maiores. Et a Moscovis ma-
 gno Ducatui huic nostro. non parum periculi videtur impende-
 re ita ut satis ferre suspectarum vicinis nostris videamur. quod
 hostium impetu ipsi sustinere ab eorum circumlocutionibus repellimus.
 non parvo sumptu quotannis faciendo. in exercitu in Regni
 nostri finibus continere alendum. non nisi solius Christi fultu
 auxilio. Sed nos tamen ad postulata V. m. vestrarum. ni-
 hil adhuc possumus certi respondere. Nam cum a Regno
 absimus. neque Consiliarios nostros ad manum habeamus tan-
 ta de re statuere nobis aliquid nequaquam licet. Postquam
 vero in Regnum nostrum Deo bene iuvante incolumiter redie-
 rimus. habita cum Regni nostri Senatoribus consultatione
 de eo quod deliberatum per nos fuerit (si requisiti fuerimus)
 faciemus V. m. vestras certiores. Vilnae 4 octobris 1541.

Urbanus Bacziani egregio Paulo Muranio
 de Torna Camerario saluum et Auri

Egregie Domine mihi observande. Salutem et meae obsequii
 oblationem. Non dubito quin et litteris et Vuncio R. m.
 Domini (Episcopi Varadiensis. et aliorum amicorum suorum) fama
 denique ipsa fuerit edoctus. quam inopinabile et propter omnium
 expectationem res cesserit. tamen quoniam a me scire cupit
 eadem ut praeterita negligentia emendem. si modo penuria
 non solum scribendi. sed nunciandi quoque negligentia appellan-
 da est. breuibus si ita res habet.

Annuali obsidione a Germanis pressi per omnia genera vir-
 tutis

et constantia perfuncti sumus. ut patriæ et nomini Hungarico
vita nostra spectata consuleremus. Tulit auxilium Mechemet bassa
obsidio soluta. est et exercitus Germanicus in montem sancti
Gerardi concessit quotidianis iaculationibus ac leui praelio ex
classibus item mutuo se se per Alusen integrum. vltzq; exerci-
tus conficiebat. Cum audito aduentu Imperatoris Turcarum
Germani noctu hora undecima Danubium transire tentant.
Eius rei exculia Turcica redduntur certiores. Turci aduo-
lant. irruimus ac inuadimus, cacumen montis occupamus
ad auroram omnes trucidamus. Captiuos noctu circa ad tria
millia hominum capimus. Interea Imperator aduenit. Castra
posuit ad Sicambria. Vienna progressurus, Strigonium obsi-
surus promulgauit. Produci imperat filius Regis. vltzq; domini
sequantur. nominatim edicit. Ne tunc quidem aliqua sus-
picio mali. accedimus. Interim consulto Turci equites omnes. Ci-
uitatem fori causa intrant. magnus numerus fit. Turconibus
Iudex Ciuitatis vna nobiscum. Cumq; in conspectu venissemus
orditur Imperator solus. Faciem nostram albam esse. dignam
omni laude. qui tum constantis virtutis. tanto tempore specimen
cediderimus. Ciuitatem a tanto hoste pressam. maxima solo aqua-
ta. et vsq; ad fundamenta diruta. valeremus ne conservare
vel non? Nos respondimus. dum modo gracia eius nobiscum
adsit et valeamus et possemus. Respondent Bassæ. Qui
id fieri possit cum et bienns instet. nizz maxima restaurari
possint. cideo non posse nos tam valido hosti resistere.
Nos iterum apta et premeditata respondimus. Tunc Impe-
rator solus. Tres. inquit. vel quatuor ad summum vos video. non
sufficitis conseruationi. cum reliquum Regnum vos deseruerit
Eximimus. Fit consiliu Bassarum publicu. Retentus filius Re-
gis. et nob omnes. Iudex missus cum Janzeris ut Ciuitatem
dedat. Nos interim captiui. maiorum animos inuasit.
Infans Regius iterum ad tentoria recipitur. nos seorsum.

Civitatem Janzeri intrant fit fluctus nostrorum. Regina territa de filio amisso Deos implorat. et ipsa oclusa in arcem. Interim fit Imperator certior Janzerob obsidere portas Civitatis. et plateas omnes. omnia loca munita in potestate habere. Puer matris remissus nobis retenti per plures dies. miro modo exagit. ut nulla spes salutis exstiterit. addubitantibus in Regina cum Infante filio Smandria educandi. illa conservandi causa duceretur. Altero die arma Civium. equitum. peditem adempta sunt addito edicto. ut equites peditesq; Buda excedant. poena capitis iniungitur. fit fuga. fit praeda. novus terror iterum omnes invadit.

Ad ultimum post mille circumas Regina dimissa. attributi equites triginta quinque nomine Imperatoris. Boves empti per Reginalem M. km pro curru trabendo. Giasforbensis Comes datur vsq; Ticiam. traicimus. In itinere magna pars nostrorum consumpta peste est. hic quoq; Lippa familia Reginalis M. tis ultra modum diminuta est. Regina arcem suam datam filio Transilvania collata. ea conditione ut si Transylvanorum parere noluerint Caesar manus iniiciet. filio aliunde providebit. Ut pueri educator ac Transilvania gubernator dominus Thesaurarius sit Imperator edidit. Domino Letronie Comiti vexillum Zanziah ad Themesuam datum. sed ut Budensi Imperio subsit ac pareat. Filio Regis pro Transilvania Zanziah datus est. quem admodum in Transalpinis fit. Valentinus Thewrek per Imperatoris abductus est. Dominus Verbetius Cancellarius Turin reddendum causa Budae subsistere coactus. Ego hic cum Regina dimissus. hic nunc strenue esurio. omnibus rebus amissis longa obsidione et per vim Turcarum. non ars. non vas. non equi. non vestes superant. Omnia fortunae ludibrio adempta sunt. Argenti vel auri non marca non dragma superest. Habes mi domine amice et frater brevissimum. misera Hungaria nostra cladem. habes fidem Imperatoris Turcarum. Cetera tuae prudentiae cogitanda relinquo etc. Datum Lippa.

Sultan Soliman toti Transilvanie Nobili:
bus et cunctis qui sunt in Transilvania

✓ **M**ISI litteras meas vobis ut ex his mandata mea bene
perpendatis, apud nostram potentiam ita est compertum, quod
Maýlad et Emericus Balassa omnem discordiam concitant:
runt. Regnum Hungarie contuli filio Regis Joannis ut sit Rex
totius Hungarie, ipsi vero non obtemperant filio Regis, sed
Ferdinando Regi se subdiderunt. Continuo mittunt Nuntios
petitum exercitum Almanorum, et a Transylvanis ac Siculis
petierunt quinquaginta Appros, et iterum acceperunt viginti quinq;
Appros, deinde duas Cameras salu occuparunt, et faciunt
qua mala volunt in Regno, Ego Regnum Hungarie et Tran-
sylvaniam, sicut et alia Regna gladio accipi, nec patiar Re-
gna mea ullo modo molestari. Regnum Hungarie ex mea
potentia filio Regis Joannis contuli, et hæc est veritas
quia Mandato meo necesse est satisfieri, neq; aliud fiet.

✓ **M**issimus Bodonicus Sanfiacum cum multis dominis de
Macedonia, et cum potentia ipsorum, et cum Bogdano Vainoda
Moldavia et Vainoda Transalpinensi, cum ipsorum potentia
et exercitibus, quibus mandavi, ut cum predictis Transilvanis
proficiscantur adversus Regnum, sineq; dilatione eo perti-
gant, sive Maýlad, sive Emericus Balassa, sive alii qui
nolunt obedire filio Regis, eos Regno expellant, et qui
Mandatum meum non fecerint puniantur, quia Regnum meum est
et vos municipia mea estis, mea potentia fideles sitis, et
filio Regis obediatis. Maýlato et Emerico Balassa ac
infidelibus

infidelibus filii Regis auxilium non feratis . et Fideles Regis
 Ferdinandi non audiat . neqz Regnum patiamini perturbari
 Quod si Mandato meo satis non feceritis . et illis auxilium pre-
 stiteritis . et pacemini Regnum perturbari et intellexero vos cum
 Almanis convenire . nullas litteras vestras . neqz negotia vestra pro-
 derunt vobis . peccata vestra erunt super capita vestra . et aliquot
 centum millia Tartarorum . et aliquot millia Alkangialhal . id
 est populorum terrarum in Regnum vestrum mittam . vobqz cum omnibus
 liberis vestris gladio meo subiiciam . et omni vite vestre finem
 faciam . ut cuncti populi a vobis exemplum sumant . neqz deinceps
 dicatis vobis predictum non esse . quia non proderit vobis .
 Qui Mandatum potentie mee fecerit . illi omni bono esse volo
 quia Regnum meum est . et vos mancipia mea estis / mandata
 mea servate et Regi vestro fideles sitis . et si fideles exhibueritis
 omni iustitia vobis ero . et ab omni excessu contra me committendo
 caveatis . neqz aliud feceritis . Constantinopoli Mense Silhesii

Epistola Basche

Nos Michael Benkovicz als Zulimambek . fidelis servus
 Imperatoris Turcarum etc . Vniuersis Nobilibus et
 Ignobilibus . ceterisqz iuratis Civibus Agria comorantibus
 Salutem et nostri commendationem . Noueritis quomodo Cae-
 sar invictissimus . multa Regna urbesqz quas plurimas in sua
 subegit potestatem . inter cetera etiam hoc Nobile Regnum Hun-
 garia . nullo hactenus obstare valente . in suam ditionem subegit
 et penitus occupavit . rebellesqz debellavit . Qui quidem
 Caesar invictissimus . Arces . Castella . urbes . Civitates . Civitatumqz
 suburbia . a termino Polonia vsqz ad Salonkemen . inter

Danubium et Ticiam habitas et fittas ob intuitu perui tu nostri nobis donauit et contulit. Quas habemus propter graue negotium Caesarem quod per nos exequi et expleri voluit occupare non potuimus. Nunc autem illis peractis omnibus venimus Colociam ut dictas possessiones a Caesare nobis collatas occuparemus inobedientes extirparemus. Quas propter hanc serui vobis omnibus Agria et in confinibus eiusdem comorantibus firmiter precipiendo committimus. et mandamus quatenus mox visis et perceptis presentibus nulla mora interposita vestrisque negotiis posthabitis sub pena capitis amissionisqz bonorum omnium et si vxores filios liberosqz vestros in predam nostri mittere non vultis ad diem festum ad nos festinare velitis ubi vobiscum de futuro comodo Reip.^{ae} multa tractare habemus secus non facturi. Ex Colocia in festo Andreae Apostoli. M^o D. Xl^o 1°.

NOS Sultan Suleimin etc. ex Dei gracia multorum Regum Caesar inuictissimus. Scribimus totius Regni Transyluaniae Siculis et mandamus auctoritate et potentia Caesarea Mandata autem nostra diligenter attendite. Quonia apud M^{tem} nostrum notum est qd Stephanus Maylals et Emericus Balassa Regnum illud Transyluaniae perturbant quod nos nato quonda Ser. mi Regis Ioannis donauimus cui multa damna inferunt qui Ferdinando a consiliis eiusqz ditioni subiugati sunt quorum homines assidue erga ipsum pro impetrandis gentibus concurrunt. Palam est praeterea apud M^{tem} nostrum quod in partibus Regni Transyluaniae per singulas portas

censu denariorum quinquaginta . et alium rursus viginti quinque
 exigunt . ac duas saltem precipuas Cameras pro seipsis usurpa-
 uerunt . et multas diuifmodi rapinas exercent . fideles proles
 Regia persequuntur . Gracia cui altissimi Dei Regni illud Hun-
 garia cum suis diuionibus gladio obtinimus . sicut et cetera Regna
 nostrarum ditionum . nec aliud in eo dominari volumus . quinqueque ut
 inclita proles Regia possideat . aliud fieri nolumus . ut bene
 perpendatis . Misimus igitur nos Baronem et dominum Bodonem
 Balibigu . cum principibus nostris Sandiakis et Proceribus . ceteri-
 usque Regni nostri Nobilibus . Vainodas praeterea Regnorum
 Moldauicorum . Transalpinicorum cum multis millibus bellantium . ut
 sine dilatione Regni illud citissime pertingat . ac Stephanum
 Maylat . et Emericum Balassa persequantur . ipsosque in Regno
 expellant . et eos qui mandata nostra parumpendeant . et rebelles
 filio Regis . vel homini suo electo . quia Regni illud nostra est . M. h. s.
 vobis omnes populi et municipia nostra . estis . Voluntas autem M. h. s.
 nostrae Caesaris . ut nobis fidelitatem praestetis . Regique vestro ac
 domino suo obtemperetis . Ceterum ut Maylat . et Emerico Ba-
 lassa auxilium prestare desinatis . ac infidelibus Reges adhaerere
 Regique Ferdinando auxilium prestare ne velitis . pariter autem adhaerere
 prosequi debeat et teneamini . Si autem in praemissis Mandata
 nostra refutaueritis . certo sciatis quod pacifice et quiete . su-
 per faciem terrae non manebitis . et ut delictum eorum super ca-
 pita vestra videat . centum millia Tartarorum et totidem nationum
 alienigenarum . equitum . ad vos expediemus . ut Regni illud de-
 flagrare igne debeat . liberosque vestros vna vobiscum prostrari
 sic de vobis vindicta accepturi . ut vniuersi super vos mirentur
 et perhorrescant . Vltimus dolor tandem . nihil proficit . ne tan-
 dem perferatis . quod non praemissa sciuissetis . aut non perce-
 pissetis . Illis autem . qui fidelitatem M. h. s. nostrae . ac proli
 Regiae obseruabunt . vel homini eius electo obtemperauerint
 gratia nostra M. h. s. suffragabitur et non deficient in ea . Vos
 igitur a supradictis omnibus defendatis . hominemque nostrum
 fidelem exaudientes obseruetis .

Salemon Cesar Turcorum
Sigismundo primo Regi Polonie

Prziiaczeliowi naszemu Crolowi Polskiemu y inich Lanstwu
Zakonu Chrzeszczianskiego wam prziiaczeliowi y sasiado-
wi swemu oznajmuye y daie znacz przys tben nasz list
czoszezie pissaly do miye i do mego wissokiego Dworu. Slan-
stwa swego Zakonu Chrzeszczianskiego. Starostbe y Hets-
mana swego, na ymiz Lana Ondrzea de Gorca Castell^a
Posnan w posselszwie Zlislsem swim, gdzie on possel
wasz do nasz przissedl, czoszezie kolwiek przys niego wska-
zaly do nasz slowem mowye, tben possel wasz wsitoko tbo
dostatecznie przednamy slowem winowyl. Imy tben
wsitakiemu dobrze dostateczniemi wirozumiecy. A tak
oznajmujemy wam Prziiaczeliowi swemu ktorszmy
mily slub i prziasu przolskiem miedzi soba. Bczas
ia tbeo slubu cy przissiegi od wasz prziiaczelia swego
nie odstapix acze sly tbe otrzimacz a inaczey tego
nievezinie idno wi Prziiacziel moiy mierzic bacznoje
tbejs na swoi slub ktbozi mami miedzi soba abi zwassey
stromi czo takowego zlygo sly niepoczelo abiedzni mily
na obie stbronie tben slub nasz poczinie otrzimacz.
bo tben possel wasz prziiaczelia mego do nasz przissedl
i poczezinie postepowal iako na dobrego a na wierz-
rade waszego przisluchalo. Imi tbejs zassie tbeo posla wa-
sszo od Dworu naszego dobrze i poczezinie do wasz Przii-
aczelia naszego opuszili. Ys bis prziiacziel nasz o idem
wiedzial. Lyssan tben list v Budzina do smierczy Macz-
metowey 9. 4. 6. Miesiaca Wrzesnia.

Verba domini Hieronimi Laskei Palatini Sira:
diensis quæ cum dno Camrato Archiepo locutus
est quæ Camratus Regi transmissit ad Lithuania

L Abos factum vobis vehementer benivolentia Imperatoris Turca:
rum erga nos atq; adeo magni nobis apud ipsum et Bassas ipsius
odii conflavimus his rebus quas æstate præterita Budæ et
in Ungaria gessimus. Hoc est domini Castellani Posnaniensis
in Civitate Buden et in exercitu atq; Aula Regis Romanorum
versatione. Nam dominus Palatinus Sira diensis cum in gratiam
nostram redisset ut bonum Christianum et Catholicum decuit mo:
riens nuper et hausto bis in flore lactis et in vino veneno in
Turcia cum extremum ageret spiritum hoc mihi quasi testamento
nuntiari secreto iussit. Permoluisse Imperatorem et Bassas
illud domini Posnaniensis factum vocariq; capisse ab his Regia
M. km. antiqua et nulli fida vulpecula quæ tamen non diu
ut ita dicam vulpinatura esset. Dici palam inter illos dominum
Posnaniensem cum persuasione non posset vi conatum esse Budam
Germanis tradere ac minis inde circumfusi si excederet na:
taturum cum in Danubio per multa nunquam recta ad Germa:
norum Castra deinde ad Regem Ferdinandum hostem suum pro:
fectum consilia Budæ capiendæ præbuisse. Ad extremum
quasi ludibrium causa ad Imperatorem ex hostilibus presi:
diis Legatum venisse. Itaq; fremere Turcas adversus nos
maiorum in modum. Quod ita esse etiam dimissio ipsius
Dni Posnaniensis et negatus ipsi ad valedicendum Imperatori
aditus comprobatur. Statuisse Imperatorem Equodiam etiam ex
Ungaria confirmatur in urbe Sopha hibernare ac primo
vere cum validissimo exercitu apud Budam affuturum. Comitibusq;

de more Hungarorum habiturum. ut qui secum qui cum hoste suo sena:
 aut cognoscat: et rebelles: parte exercitus missa subiungat et
 cohercat. Reliquum vero robur militie ad occupanda Austri-
 am, Bohemiam, Slesiam ac Moraviam convertat. Quoniam autem
 sciat aliqua multos Equites nostros, anno superiore apud
 Moraviam militasse, quos magis quam Germanos metuat, permi-
 sisse cum Palatino Valachia, ut etiam ante veris initium bellum
 Regno M. tum v. inferat, et arcem aliquam oppugnet. Sandzia:
 cis vero Silesiam, ac Thebiam, ac Bialogrodum, itemque Ce-
 sari Tartarorum, et Palatino Transalpinum mandasse, ut ei
 Vere atque aestate preesto sint cum copulis suis, quo proprium pericu-
 li metu a ferendo Germanis auxilio avertamus. Id ita esse
 maxima facit coniectura apparatus Valachia. De quo certo iam
 cognoverunt M. tus v. Quid vero est factus rumpere et irritum
 facere, si hoc non est. Metuendum est sane ne et ipse per Hun-
 garum exercitum in nos immitat, quando quidem aestiva et
 hyberna deinde apud Budam habiturum esse, idem Do-
 Palatinus dixit. Hoc nobis tantum malum nobis ipsi accersimus,
 dum saniora et fideliora consilia negligimus. Quod si memi-
 nit M. tus v. S. quod consilium quisque dederit, agnoscat hac
 omnia longe ante predicta, et quasi in speculo ob oculos
 esse posita. Scripsi ego non probari mihi, quod Do^s Posuanum
 Budam mitteretur, ac multo minus, quod ita se gessisset Budam
 et quod in Castris et in Aula Regis Ferd. commoraretur. Suasi
 ut quamprimum inde revocaretur, ne ad Turcos inde mit-
 teretur, quae consilia mea partim neglecta sunt, partim ferius
 quam res postulabat placuerunt. Et profecto nisi illa inter-
 cessissent, quae supra commemoravi, vel non admississet Budam
 Nepoti M. tum v. Imperator, vel adempta in gratiam R.
 M. tus restitisset. Nunc futura omnia sunt difficiliora
 Et nescio de Budam et Ungaria, an de nostra ipsorum
 salute nobis agendum erit. Hae M. tus v. S. cum R. M. k

communicare secreto dignabitur. Cuius gratia iterumque iterum
me commendat. Nihilominus tamen cunctis mittendum. esse ora-
torem ad placandum verbis et munerebus Imperatorem et
Bassas, et ut commendat filiam et Nepotem M. h. v. ac de
Buda restituenda, et Regno Hungaria concedendo roget no-
mine M. h. R. Idque primo quoque tempore antequam Imperator
coacto exercitu Sophia moueat.

Georgius Monachus Episcopus Varachien' The-
sanitaris Petro Kmithe de Visnicze Pala-
tino et Capitaneo Craconien' et Regni Lolo-
nie Marschalco

Spectabilis ac Mag. et Domine et amici nobis observari. me.
Salutem et obsequium nostrum commendatione. Accipimus litteras
D. vestrae M. quibus nos de statu Regni huius et res nostra quo
in cardine versentur interrogat. Superioribus diebus R. mus
quoque dominus Archiepiscopus Gnesnensis scripserat nobis per
quendam Polonum ad R. lem M. tem Domina nostra clemen. ma-
nissu, qui nobis duab' eius M. h. huc Waradinum veniebamus in iti-
neris obuiaverat. Quam nos statim ad eius M. tem expediimus
ita tamen ut in reditu suo ad nos diuerteret. Nos quamprimum
ex Conventu Dolnezinensi reuersi sumus, rursus Lippa ad R. lem
M. tem profecti eramus, sed interim M. tas eius nuntius illud di-
miserat, ille autem aliquo casu nobis obuiare non potuit, et
ita nobis nescientibus discessit. Voluimus enim D. m. vestrae
Mag. et de statu Regni huius et nostro scribere, quem D. v. ra
paucis accipiat. Deus Maximus, nos cum R. li M. h. et filio
suo ab inimicis nostris, qui nos magna spe periculi capiti
et fortunarum nostrarum diuturna premebant obsidione liberavit.
Postquam autem Caesar Turcarum aduenit, qualiter Buda cepit

et nobiscum quo modo actum sit D^o v^{ra} Mag^a iam pridem co-
 gnovit tandem R^{em} M^{tem} D^o nostram clemen^{ma} simul cum
 filio suo et rebus sine damno nob quoq; dimisit magna tamen
 iactura rerum nostrarum ac servitorum nostrorum. Post hunc autem
 casum Caesar ipse terras hanc quae est in citiori parte Tibisci
 et tota Transilvania filio defuncti Domini nostri clemen^{f^{mi}}
 et nobis possidenda concessit. Is est praesens status Regni huius
 quam diu tamen hoc durabit solus Deus novit. vivit dominus
 qd nos et prius ex animo servimus et quamvis nostra servitia
 ingrata fuerint nos tamen servire non cessabimus. Amissio
 Budae et periclitatio Regni huius afflicti certe nimis acerba
 deberet esse universo Christiano nomini. hoc enim perditio videri
 zint omnes Christiani quanti emolumenti ex perditis Hungaria
 sibi comparabunt. quemadmodum enim homo rem preciosam et
 charam habens nunq; cognoscet quantum sibi chara fuerit nisi
 primum eam perdiderit eaq; amissa animadvertet quo in pre-
 cio eam servare debuerat. Ita et Christiani nolunt animad-
 vertere cuius momenti sint Hungari et quo in precio haberi
 deberent. Amisso tamen Regno hoc discent tamen magnis
 calamitatibus expositi quid fuerint Hungari qui nunc apud
 Christianos abiecti videntur. Nam et nunc scirent servire bene
 si quibus servitia eorum grata forent sed nemo est qui Hungarice
 nationi compatiatur eorumq; servitia acceptet. tempus esset om-
 nibus Christianis iam tandem evigilare et periclitanti huic
 miserrimo Regno succurrere ne in extremum excidium deveniret
 Nam si temp^{stine} de perman^{ione} eius non providerint procul
 dubio peribit. Caesar enim iam in viscera eius penetrabit cuius
 periculu^{erit} in malum et in ruinam totius Reip.^{ae} Christianae
 Si tamen Principes Christiani volint (firma spes in Deo Maximo
 habemus) Regnum hoc posse permanere et magno commodo
 Christianae Reip.^{ae} futurum.

Multa sunt de quibus Deo vestre Mag.^{ae} vberius scribere
possemus, sed haec sufficiant. Sapienti cui satis dictum est ut
intelligat. Nos Dⁿⁱ v^{rae} M.^{ae} obsequia v^{ra} commendamus et ean-
dem rogamus ne pareat labori nostro. Sed imperet nobis, parati
sumus officio boni amici Deo vestre Mag.^{ae} se mperz inferuire
Dⁿⁱ v^{rae} M.^{ae} feliciter valere optamus. Dato Waradini 27
die Mensis Nouembrius. Anno Domini M^o D^o XL° 1°.

Obsidionem et ruina Ciuitatis Buden Dⁿⁱ v^{rae} M.^{ae} iocum fuisse
ne arbitretur. Maxima cui illius adeo destructa sunt in septem
locis, ut ruina tantu vnius loci non est tam bonus sagittarius
qui longitudinem eius iactu sagittae consequi posset, etiam si vo-
luissemus eam aduersus Caesarem Turcaru conseruare non
potuissemus. ipsi quoq^{ue} non possent, si modo tempestiue et bono
modo ^{frangi} aggrediretur, sed si mora fiet, difficulter tandem fieri
posset captio eius, dum et illi reformata ruina omnibus neces-
sarius munierint.

Legatio a Sigismundo Rege Patre et filio
et a Bona Regina Polonie ad Isabellam
Reginam Ungarie data Petro Lubomirski
Amico Regio

P Rozdkiem powie pozdrowienie Oieczowski Braczkie i Ma:
cierzynskie od Crolion obudwu i Crolionci ich M. Zdrowie
Crolionci Węgiezskici nawidzi od wstbki ich M. ktorzo
Zdrowia i fortunnego Panowania ich M. Zicza ich M. na
dlugie czassi.

Za tdim powie iss ich M. wtben czass kiedzi ich M. bila na
Budzinu wezijskim a trudnim obliczeniu wielki smutek
i zaloscz mieli iss wiedziacz niemozli o Zdrowiu a o bspie:
czestwie ich M. abowiem ani listbi ani posli prze niebes:
pieczne przessilanie, ku tci wiadomozezi przidz niemozli
aczkolwiek wsseliakim obiecaniem okolo ttego stbarali ssie
i poslow i nakladow nie liutbuiacz.

Lic Zassie krasz wielce ssa pocziesseni ich M. iss inss
wiedz^{ze pan Bog}az Crolionci ich M. Zniebospieczestwa a zrak
nieprziaczelskieb wibawiez raczil.

Czo gdi ich M. wsslisseli na przod zniektorich listbow Pa:
now Coroni Polskieb wnetb possla Jarossa nawidziez zdro:
wie ich M. poslaty o ktorim iesseze sprawi niemabz iako
do ich M. doiecbal abo odiecbal.

Theras Zassie powie iss gdi ich M. z Zienowicza wizozu:
miele Cro^{ox} ich M. biez dobrze zdrowa a iz pan Bog raczil
ich M. wizzwoliez stbei trudnoszezi iss inss iestb na lipie
ich M. stego ssa pocziesseni. A iz tss ich M. Stan i rzeci
ssa zatrudnione a tak dlia ttego iestb poslan do ich M.
abi wtieb trudnoszeziacz ich M. ymieniem Crolion i Cro:
lionci ich M. pocziessil

Tamże będzie prosił i napominał ich M. imieniem wsłki ich M. aby ich M. Smetku żadnego do Sereza nieprzypuszczała, a przodkiem nadziei swa własze boskiej pokładając o rodzicoch i o bracie swim miłym pewne duffanie miała iż ich M. wstych i w każdych imich trudnościach miłoszcia rada i opatrzaniem, iakie na ich M. naliczeć będzie wzdłie krewnošci i powinnošci opuścić nie racza. I teraz na wskazanie ich M. radzi bi tbo wezinił, iż bi bili rada iaką okolo trudnošci ich M. podali i pomoc wezinił ku postanowieniu stanu ich M^a. ieno iſſ Zienowicz nieznacznie a nie iasnie wolici Croliowi ich M. i wmiſtu Croliom ich M. rozpowiedzieć nie wmiat, abowiem powiedział tbelko iſſ Croliowa ich M. Żada aby bila w pokoinem stanie postanowiona a iż bi ku Stanu swemu Paſkiemu opatrzanie miała a nie bila w mocy i wroſkazanu Podskarbiego

Żu ich M. niewiedza iako to Croliowa ich M. Węgrzeſka rozumie, iż bi ich Mª Stan miał beſpieczni a w pokoini, ieſli ze ich M. rozumie iż bi przed ſſia w Węgrzech oſtać obcziała, abo ſtam tego niepokoin a nie beſpieczeńſwa gdzie indzie na beſpieczne a na pokoino mieſſe wiedzac. A tak ich M. jitać będzie aby ich M. mianowicie wolici i wmiſt ſwoi otworzyć raczila, bo ich M. każdei rzeczy za wolici a za obczia ich M. pomagac obczia, telie ilie ſſia ich M. godzić będzie beſpieczeńſwa ſwego nie na zuſſaiac, a bić wolici ich M. nieczego wrzezać iſſ M. poczinac nie obczia, a tak ieſli bi ich M. na wolici Croli ich M. i na radę to puſzczala, powie iſſ tbo będzie traczenie czasu, bo ich M. ani radzić, ani obmiſliac nie obczia wdu co bi bilo za wolici a miſli ich M. mianowitba a oznainiona

A ieſli bi ich M. w Węgrzech oſtać miała, a ſ Podskarbu^o rozkazania winic obcziała, będzie Żadał Croli ich M. aby ich M. obczia i rada podala, kiedy bi ktſemu przidz

mogli ieb M. abi tego Podskarbiego prozna biez mogla . bo
ieb M. zadaci rzeczy litbowacz nieczeka czym bi helko mo-
gli slusnie iei M. woli i potrzebie dosiec wezmiesz .

O Cossieze przypominie . iako Zienowicz powiedzial a domie
ssia tbez wolici iei M. Orzeczaeb Cro : iei M. ktore bili
na Cossiezaeb . iesli tam iesze ssa bedzie ssia dowiadowal
Die S. Catharina . M. D^o X^o 1° .

Isabella Regina Vngarie
Petro Kmitte Palat^o Cracomien

Spectabilis et Mag.^{re} Domine Sincere nobis dilecte Non
dubitamus q^d ^{tas} Sinceri v^{ra} pro eo quanti nob facit . miserit fre-
quentes Seruitores qui de statu nostro cognoscant . catenam
nemo ad nos venit excepto Georgio cursore et seruitore Janus.
Skala dum proficisceremur in Castru Lippa . neq^z miramur
Fuimus eni in tam gravi et dura obsidione . vt vix musca ad
nos impune penetrare potuerit . omnia itinera fuerat infesta
omnia suspecta et vt maxime quisq^z venisset . vix illi conspe-
ctu nostru videre licuisset . neq^z scribere . neq^z loqui potera-
mus sine suspicionem . afferbantur interdum littera ex Castris
quas Domini Consilarii in particulas minutas sciderunt . et ta-
bellarios in carcerem coniecerunt . Tantum habuimus apud illos
fidei . quantum ipsi habent apud alios . sz omissis preteritis
veniamus . ad presentem reru nostraru statu . qui nobis om-
nino incertus et parum firmus videtur . Manemus nuc
in Arce nostra Lippa . sed mouere vere oportebit nos vna
circumstancie vt dicitur mutare locu . hic eni manere non
audemus

audemus partim propter debilitatem loci, partim etiam propter
vicinitatem Turcarum in quorum manus nollemus iterum incidere
et fidei eorum periculum facere. In Transilvania etiam nollemus
ire, quia illic propter diversitatem nationum sunt semper factiones
et tumultus. Nunc etiam Voienoda Moldaviae minatur se cum
exercitu ingressurum, et vi Castra sua Czicz et Kikelenar
occupaturum. Cassovia domini Consilii nostri nolunt nobis ad
inhabitandum concedere, allegant vicinitatem aduersariorum
quasi vero nunc non essemus in faucibus Turcorum. Item difficulta-
tem annonae quasi vero hic haberemus bonam provisionem
Dotem nostram pecuniariam partim pro sustentatione, partim etiam
pro liberatione nostra, in toto expendimus, prouentu nullum hoc
tempore toto, quo hic sumus habemus, ex bonis et Arzibus
nobis contradotis nomine inscriptis, et quae in manibus no-
stris habemus, nulla omnino utilitatem habere possumus.
Sperabamus domino Consiliarios nostros perperis malis
et aduersitatibus, quas tum Regni causa tum ipsorum pericu-
limus, attenta etiam necessitate et inopia nostra, habituros
nostri rationem nobisque in posterum melius promissuros.
Ceterum intelligimus eos plus rebus suis quam nostris studere.
Decernerunt in Conuentu Debrecinensi praeterito, quod ad
sustentationem nostram et alias omnes necessitates, dentur
nobis ex Contributione instituta, in singulos Menses floreni
mille et quamuis sit insufficiens provisio, tamen nos ne
dissensionis alicuius prebere videremur occasionem, ad
ea quae nobis sunt oblata consentire oportuit. Id quod
hac de causa potissimum fecimus, quia ostensa est nonnulla
spes concordiae, cum Ser. mo Ro. Rom. Hungariae et Bobe-
miae re Rege incunda, et missi sunt secreta Nuntii
duo nomine primorum Consiliariorum nostrorum, hortantes illum
ad concordiam et tractatus pacis, cum Ser. mo quondam
Domino et Coniuge nostro obar. mo iam dudum factos, et ut

firmior esset concordia: cuperent Consiliarii nostri ut una:
 nimirum et communi consilio concordia fieret, quam nos et
 antea libenter amplecti fuisset et nunc amplectemur.
 Itaque misimus Ven. hom. Antonium Wrantium Praepositum Alben
 Transilvaniae qui eos hortetur ne grauentur studium et opera
 suam in ista pacificatione impendere. Speramus quod et
 Ser. mus Do. Ro: Rex si modo velit reliquias Regni sine
 maioribus impensis et difficultatibus consequi. Missurus
 est etiam Oratores suos cum pleno mandato in locum collimita:
 rum et competentem ad quem Consiliarii quoque nostri conue:
 nire possint qui videntur iam Experi perfidia Turcorum
 esse tractabiliores atque utina sapissent alieno non nostro
 periculo opus esset celeritate in transactione istius pacis
 et concordiae quia si istis tribus Mensibus non perficiatur
 veremur ne iterum quod Deus avertat in novas difficul:
 et pericula incidamus. Videmus iam pro tempore nostra
 satis malorum et calamitatum pertulisse votis omnibus pacem
 et quietem rogamus. Quare petimus velit dare opera
 apud Ser. mos nostros parentes, ut ex hac lacrimarum
 et miseriae valle erui possimus, Quo facit rem piam
 bonesta nobis vero gratam valde, quam omnibus officiis
 referre semper studebimus. Cupimus bene et feliciter va:
 lere S. M. vestra. Datus in Arce Lippa in die beatae
 Elizabethae viduae. Anno Dni M^o D^o XL° 1°.

Legatio à Petro Palatino Valachie
ad Sigismundum primum Regem Lolo:
mē allata vilnā iii xbris 1541

D Alijmi znacz v. m. Ze gdi bilo przed tšimi czassī a iam
ieštš poslat do v. m. abi v. m. raczil vezinicz iako Pan
Chrześciński abijmīx pomilował ilie bi dal v. m. pieniadzmi
abiech sšix wspomogł odkupicz od Turczkiego danu a v. m.
nie raczil pomilowacz ni zadnimi pieniadzmi a za tšo ni
dzinix v. m. izofezie v. m. niemiely pieniedzi.

T bęsz dawami znacz v. m. gdi bilo przed tšimi czassī cze:
seziwi Czarza Turczkiego ^{Posel} poslat listk swoie do v. m.
i znassimi listbi tšakieżem poslat abi v. m. vezinicz
raczil dla wolici Czarza Turczkiego i tšęsz dla
nassę wolici abi v. m. miie dal iedni Zdraicze moie
wolocbi a v. m. tšiech nie raczil dacz alie sšissim i sš
cbezax iecbacz do Czarza Turczkiego za to tšęsz ni:
baczic niiedna czešez tšam v. Czarza Turczkiego
za tšę robotax.

D rugie tšęsz posilalem do v. m. Zadaiacz i prossacz
v. m. abi mi v. m. vezinil sprawiedliwoscz Ziednim
Comornikiem na imix Sienko ktori mi wziel niemalo
skarbu i pokupil sobie moim skarbem domi Camienne
we lwowie alie ni sšlussna rzecz i sštš abi Sienko
czudzem skarbem panował.

Dawami tšęsz wam znacz izofmi poslati do v. m. pro:
ssacz abi mi v. m. raczil sprawiedliwoscz Ziednim

Źskrzyczkiem Jmieniem Jordan . któzi i tóu wielmi
 mnobo skarbow nieb wziął . a v . m . i Źtým mi sprawie:
 dliwoszezi wezmięz nie chęziat . alu i do tbię miasz .
 sprawiedliwoszezi moym skarbow nie mafs . Przeto pro:
 szimi i pokornie zadam i v . m . abi v . m . raczil wezi:
 niez iako Pan ChrzeŹezianŹski dla nasŹej prozbi .
 abi mi v . m . wezmił sprawiedliwoszezi i Źtým biurkiem
 i Źtým Źskrzyczkiem Jordanem abi mi wrocili moi wŹŹyŹok
 Źkarb .

(TbeŹ M . Crolu proŹŹim i zadam i v . m . wielmi iako pana
 ChrzeŹezianŹskiego . abi v . m . raczil wezmięz dla nasŹej
 wolici i prozbi . abi v . m . raczil przepuŹcięz przeŹŹ zie:
 mie i przeŹŹ LanŹtŹwo v . m . poŹŹli nasŹe do wielkiego
 Xiadzka MoŹkiewŹskiego . a za bi mnie pomilował tóim czo
 bi m . Bog na Źeręzu poloził . M . Crolu wielmi mnobo
 mnie Tburęzi przidali dawacz Turęzkieci dani a
 nie mam Źkad braęz . gdi v . m . nie będzieci Panowie
 ChrzeŹezianŹŹezi wŹpomagaęz . a mi nie wiem gdię ŹŹia
 podzięim .

(TbeŹ proŹŹim i zadam i v . m . abi v . m . wezmił iako Pan
 ChrzeŹezianŹski . abiecięz wipuŹczili dnu wiazniu czo ŹŹa
 wobęztŹinŹŹieci bitŹwie pogimani na waŹŹim Zamku
 oŹtŹenie powiŹŹi Crakowa tburędziecięzi nól . ktorim
 imia ięŹŹ DrubotŹŹkowicęz a drugi Dworani . a tŹak
 proŹŹa v . m . M . Crolu . abieŹ raczil wezmięz iako Pan
 ChrzeŹezianŹski abiecięz dzierzeli przęŹŹięzi i zapęŹŹ
 iakoŹŹmi przęŹŹięzięzi i HetŹmanem v . m . pod Cbocęzi:
 mem . abi bili wŹŹitŹezi więznie nasŹi od waŹŹ wipuŹ:
 czeni . a waŹŹ tŹakieŹŹ od nasŹ . M . Crolu abiecięz
 liŹtŹi dali abi ie wipuŹczono .

(TbeŹ proŹŹa v . m . M . Crolu . abi v . m . raczil wezmięz
 iako nasŹ przęziaczil dobru a ŹęŹŹiad bliŹki i ŹtęziŹŹi

abie rozkazal napisacz listb swoi do pana Chorazieca
 starostbi Haliczkiego abie mi raczil widacz moie Czigani
 wssitblie ktorzi przisli do ziemie paustwa v m. dla
 glodu a oni ich tberab niczego wypusczyz. v m. prossa
 pokornie o tben listb. Jeseze daie mi znacz v m. M. Cro-
 lin iss nam vzeickl ieden Comornik s skarbi po wielkici
 noczi ttego roku do ziemie paustwa v m. do iednego
 Ziemiauina i wziat od nasz mnozo skarbów i pie niedzi
 gotowicz i zloticz ssezez sstb. i sebat i inssz rzeczy i
 zabil iego tben Ziemiauina we wloszi Haliczkiei. wdzierz
 zanie pana starostbi Haliczkiego. Miloszeziwi Crolin iestb
 swiadomo tben Comorniku iss vzeickl od nasz sstbim
 skarbem i panu Choraziczowi i zabil go tben Ziemiauina.

Przetbo prosim i Zardami v m. abie raczil vzeimicz iako
 Pan Chrzesciianuski dla naszej wolici i prozbi. abie rozkaz-
 zal napisacz swoi listb do pana Starostbi Haliczkiego
 abie mi raczil vzeimicz Sprawiedliwosc sstbim Ziemiau-
 inem. abie mi wrocil wssitbok sskarb nasz czo wziat
 od naszego Comornika. albo abie mi nakazl Comornika
 tben Ziemiauina tbelko Zardami od v m. M. Crolin.
 T. Jeseze daie mi znacz v m. Miloszeziwi Crolin za tba
 bogatba czezez ziemie. ktora bil wziat Czessarz Tbu-
 roczki od nasz i Zassia ia nam wrocil ze wssitbkim
 pozitkiem ieno nam niewrocil Tbedinici. iedno
 mi ssia tbez ku fortunie iestb. iss iedne wiejs wklbo-
 wim ssia ia kochal i mam nadzieia w miloszezi-
 wim Bodge i w Tburczkim Czargu iss ia nam
 wrocil przissedssi stbei drogi. alie M. Crolin barzo
 wielic prziczinil na nasz dani Tburczkiei za tba
 ziemie. a tba wass prosim i Zardami iako Panow
 Chrzesciianuskich i prziaaczeliow naszich dobzych.

i Sassiad bliznich i stbarssich abijezie nab wspomogli czym badzie lassha wasseri C. M. M. Crolin abijezie mogli wiplaciz Cbrzeszczianom od Tbiel Roganow Turkow, abi ssia okazalo milosierdzie v. C. M. za Cbrzeszczianami i za nami tbofs.

Tbofs oznaimniem v. C. M. za tšimi lotbri za Sebarpiezi i za innymi lotbri, ktori ssia wziami Laustwa v. M. iss vzuaki bili iednego lotbra iakosmi na Hob: podarstwo wstapili, czy lotrowie w polu issli i ssim lotbriem czy Zdraicze nasse, i Bog nam pomogl tšimi tšego lotbra ktori ssia Hospodarom naziwal dostali iednego od Sebarpiezow i a drudzi wezieli w Ziemi Laustwa v. C. M. i tšimi czassii ssia w Laustwie v. C. M.

Prossimi pokornie i zadami v. C. M. abi v. C. M. raz: zil wezimiz iako nass prziaczil dobru Sassiad blizni dla nassei wolici i prozbi, abi v. m. raczili widacz tšim Zdraicze nasse i issse lotri abi nieczynili zlossezi wziami nassei i nassei miacci abi nie minie: mali o spodari iak minimale do tšego czassu abi issie nie zdradzali. M. Crolin iakosze v. m. widali bratba Hospodarowi Theodore Burkulaba Coczimskiego, nie bil tšiem tšak iako czy lotbro: wie i Zdraicze, kłdowic niebozecznie widacz. Prossim v. m. M. Crolin abi v. m. ukazali laster ssia na nass.

Concordia inter Regem Ferdinandum et
Isabellam Reginam sed executio non
subsecuta

C Appar Scheredi, superiorum partium Hungariae Capitaneus
Commissarius Romanorum Hungariae Bobemiae Dalmatiae
Croatiae etc. Regis. Memoria comendo tenore patrum quorum
interest vniuersis. Qd cu Ser. mus Princeps Do^s Ferdinandus
Romanorum Hungariae Bobemiae etc. Rex. nre Commissarius. nego:
torumq; suorum gestorem. vigore pleni mandati suae Regiae M. his
ordinasset et constitisset. ut cu Ro. mis. ac Spectabili. et Mag.^{co}
Dominis. Joanne Stahlio Episcopo Transiluanensi. et fratre
Georgio Monacho Episcopo Varadiensi. Thesaurario. ac Petro
Petronicz Comite Themesensi. et partium Regni Hungariae in:
feriorum Capitaneo. nunciis specialibus et Commissariis.
Ser. max Dominae Isabellae Reginae Hungariae viduae tracta:
tus quosdam ad bonum publicum. Regniq; Hungariae ac Christiani
orbis conseruationem. cu praefata Ser. ma Domina Isabella
Regina iniremus. Deindeq; colloquio inter nre. et memo:
ratos Joannem Stahlium. fratrem Georgium. et Petrum Petro:
nicum interueniente. Sabita utriusq; pacis publicae et concordiae
fraternae. qua Regna firmantur ratione. ad infra scriptas
pacis condiciones. nomine Ser. mi Principis et domini Fer:
dandi Romanorum etc. Regis. cu
Joanne Stahlio. fratre Georgio. et Petro Petronice Ser. max
Dominae Isabellae Reginae Commissariis. deuenimus.
Tenor autem litterarum Ser. mi Principis domini Ferdinan:
di Romanorum etc. Regis. plenum mandatum ad negotia
agenda et tractanda continenti talis est.

FERDINANDVS divina fauente clementia Romano-
 rum Hungariae Bohemiae Dalmatiae Croatiae Slavoniae etc.
 Rex semper Augustus Infans Hispaniarum Archidux
 Austriae etc. Memoria comendamus et profitemur tenore
 presentium significandis quibus expedit vniuersis. Cum Ser.^{ma}
 Princeps domina Isabella Regina Hungaria vidua affinis
 nostra char.^{ma} vna cum consiliariis suis Re.^{dis} ac spectabili
 et Mag.^o fratre Georgio Episcopo Varadiensi. Ioanne Sta-
 nlio Episcopo Transiluanensi et Petro Petrovici Comite Te-
 mensensi medio Mag.^o fideles nobis dilecti Casparis Sebe-
 redi partium superiorum Regni nostri Hungariae Capitanei
 certis quibusdam oblationibus propositis petierint nobiscum
 concordiae tractatus inire. Nos itaque qui pro bono pub.^o
 et Regni salute omni tempore ad pacis concordiaeque studia
 propensi fuimus: quo tandem tot tantisque malis Dei bene-
 ficio qui almae pacis auctor est finis imponeretur officio nostro
 et inductioni animi nostri consuevit respondere volentes: ut ne nun-
 quidem a concordia abhorere videamur deputauimus et con-
 stituimus eundem Casparum Seberedi cuius fides integritas
 prudentia virtus nobis perspecta est in Mandatarium et Co-
 missarium nostrum. Eidemque plenam potestatem fecimus ac fa-
 ciemus vigore presentium quod possit ac valeat iuxta mentem
 et voluntatem nostram quae ei aperuimus cum dicta Regina
 vidua in negociis tam ipsam quam filiorum eius concernentibus cumque
 dictis Consiliariis non modo ex parte memoratae Reginae fi-
 liisque sui quae ipsorum propriis rebus agere et tractare eidemque
 Reginae et filio patrum amorem fauorem beneuolentiam
 intentionemque honestam Consiliariisque nostris gratiam
 nostram Regiam et de praeteritis excessibus in nos vel nostros
 commissis veniam condonationemque offerre litteras nostras
 desuper expeditas tradere ceterisque omnibus qui partes
 alteras secuti sunt accepto ab eis fidelitatis omaggio

nostro nomine ignoscere et parcere. Ea qz omnia ratione
 concordia cum prefata Regina eiusdemqz filio et predictis
 Consiliariis firmandas polliceri et promittere ac exequi de qui-
 bus illi specialem informationem ut supra dictum est dedimus
 auctoritatemqz nostram attribuimus non secus ac si nosmet ipsis
 quæ acturus est et tractaturus atqz conclusurus coram interessem
 etiam si talia forent quæ Mandatum exigere magis speciale
 quam presentibus est expressum. Promittitur verbo nostro Regio
 qz nos quidquid præstatur Casper Sebeardi gerit et conclusu-
 rit id omne perpetuo ratum gratum validum et firmum habituri
 nec contra ea vel eorum aliquod directe vel indirecte quouis
 nomine colore et ingenio acturi dicturi facturi vel venturi
 sumus dolo et fraude postpositis penitus et semolis. Harum
 testimonio litterarum sigilli nostri appensione munitarum. Datum
 in oppido nostro Lyncio XXII^a Nouembriis Anno dni 1541.

CONDITIONES VERO Tractatum habitorum sunt: qz Ser.^{mo}
 Do^s Ferdinandus Rex Ser.^{ma} domina Isabella Regina
 et Joanni Duci eius filio Arcem Scopusiensem cum omnibus
 ciuitatibus oppidis villis vschigalibus Theloncis fodinis
 Minerarum et pertinentiis quarumcumqz ad Arcem Scopusien-
 de iure antiquo spectantibus ad manus Ser.^{ma} Domina
 Isabella Regina et Joannis Ducis filii quondam Ser.^{mi}
 domini Joannis Deigra Regis Hungaria etc. clara memoria
 semoto quolibet impedimento imprimis assignet et sin-
 gulis annis quoad concordia finalis finita conclusa et con-
 stabilita fuerit duodecim millia florenorum Hungaricorum
 super certis et oportunis locis exolucndos statim deputet.
 Vicissim autem Ser.^{ma} domina Isabella Regina quash-
 bet Ciuitates et Arces ad Coronam Regni Vngaria in
 Vngaria et Transilvania existens et pertinentes ac
 in manibus suis fideliumqz suorum habitas Ser.^{mo} domino
 Regi Ferdinando assignet restituta tamen prius Arcem

Scorsusensi cum universis eius pertinentibus in manus Ser. ma
 Domine Isabella Regina et Joannis Ducis filii eius hoc q³
 expresse declarato ne mora aliqua tandem in Ciuitatibus
 et arcibus ad Coronam Regni Ungarie pertinentibus reddendi
 intercurrat. Coronam autem sacra qua Reges Un-
 garie legitime electi coronari solent secundum consuetudinem
 Ungarice nationis ac Regni approbato confirmanda potestati
 Regie eius M. his assignat.

Preterea q³ Sacratissimus do^s Ferdinandus Rex cum domina
 Isabella Regina et Joanne Duce filio eius intra duorum an-
 norum spatium patre amice benignoq³ super aliis rebus et ne-
 gociis tam ipsa Ser. ma Domina Bona Regina q³ Joanne Ducem
 filium eius concernentibus remotis exteris arbitris concordia
 imbit. Quae si nullo modo conuenire poterit aliquibus causis
 interuenientibus tunc negotia omnia quae inter Ser. mu^s Do.
 (Ferdinandum) Regem et Regina Isabella ac Joanne eius
 filium Ducem dirimenda sunt referantur ad iunctissimum
 Carolum Imperatorem Romanorum ac Ser. mu^s Do. Sigismundum
 Regem Poloniae patrem domine Regine qui quidquid super
 negotiis controuersisq³ communi iudicio et deliberatione de-
 creuerint tali iudicio et deliberationi tam Ser. mu^s Do^s
 Ferdinandus Rex quam Isabella Regina et filius eius pa-
 re acquirere et modis omnibus obtemperare debent.

Sin autem diuina providentia Ser. mu^s Carolus Impera-
 tor aut Ser. mu^s Do^s Sigismundus Rex Poloniae lapso bi-
 ennio aut intra biennium vita fungeretur tunc liberum sit t^o
 Ser. mo domino Ferdinando loco Caroli Imperatoris quod
 Ser. ma Domina Isabella Regina et Joanne Duci filio eius
 loco Sigismundi Regis Poloniae patris sui aliquem alium quem
 voluerit eligere qui negotia super quibus concordia interue-
 nire nequit dirimat. Et hoc quoq³ contentio intra spa-
 tium duorum annorum cessante qualibet exceptione finiat.

Sint autem et sunt cuncta humana caduca mortisque obnoxia
 et Ser. mus Do. s. Ferdinandus Rex et viuis excederet tunc
 Inuictissimus Carolus Imperator aut filius Ferdinandi Re-
 gis in Regno Hungarie succedens prefato Contractu in omni
 eius parte cum Sacratiss. mo Domino Ferdinando Rege initu. im-
 plere et exequi tenetur et sit obligatus. Ad quæ præmissa
 seruanda ego Commissarius præfatus Ser. mu. Principem
 et Do. Do. Ferdinandu Romanorum ac Vngarie et Bohemie
 Regem iuxta tenorem plen. Mandati sua M. his Regie obli-
 gami et obstringi et deinceps et nunc obligo et obstringo et
 deinceps. Harum mearum litterarum sigillo meo munitarum vigore
 et testimonio mediant. Datu in Castro Gialu xxix Di-
 cembriis 1541

Idem Caspar Sseredi
 Commissarius etc. ma. propria.

Ferdinandus diuina fauente clementia Rom. Hung.
 Bohemie Dalmatie Croacie Slauonie etc. Rex semp. Augustus.

Atenuz et recognoscimus tenore putiu. postq. Ser. mu. Princeps
 D. Isabella Regina Hung. vidua affinis nra char. ma de bono
 nostro consilio et consensu Primariorum Consiliariorum suorum
 sicuip. filioz suo benigne et amice concordauerimus et
 vtriusq. simul bonif. mansionem intentione q. donec finalis

inter nos et ipsa ratione dotacionis filiumque suum patrimonii nomine
compositio firmata fuerit quaequidē compositio intra unum I. vel
alterius anni spatium a data conclusionis tractatus concordacionis
predictae se conficere nequeat, tamen intra illud ipsum tempus
deliberatione declaratione et arbitrio S. Caesaris et Caes. M. his
fratris et domini nri czar. mi. et Ser. mi. Do. Regis Poloniae
Domini et parentis sui colon. mi. decidi et extrema manus illi
imponi debeat, prout ad id offerimus et obligam I. nos per patres
obtulerit se nobis vicissim tota Transilvania. et Cassonia
cum Corona Regni. et alia loca quae Consiliarii sui in Regno
nro Hungariae ad Coronam ipsam pertinentia. hactenus possiderunt
et etiam possident. cedere et consignare velle. Nos itaque
cum pro comodo et bono totius Christianae Reip. et Regni afflictis
consolatione. tum pro pietate et benivolentia nostra singulari
erga memoratam Regiam et filium illius. nec nunc quidem. ut
nec antea unquam a concordia alicui eidem Reginae ac filio eius
perbenigne annuimus. et promissimus. nosque obstrinxim I. omni
meliori et validiori modo quo possum I. ita tamen si premissa exequuta
praestitaque fuerint. quod filio suo. ipsique pro loco habitationis bo.
nestae hereditario iure. vel Scopusum. vel Tencinum in continenti
assignare. Deinde ad intentionem utriusque ipsorum iusta et com.
petente summa videlicet duodecim millia floren. Hungaricorum super cer.
tis et oportunis locis statim deputare. necnon etiam in manibus
ipsius Reginae. Castra. Salmo. et Lippa. cum omnibus pertinentiis
 redditibus. fructibusque tandem donec ad finalem intra praetach
Amorum spatium compositione. inter nos et Regiam filiumque suum de iure
fuerit relinquere volumus imo annuimus. promittim I. nosque ob.
strinxim I. et sepe facta Regina filiumque eius certos et securos reddi.
mus. in vo nro Regio omni dolo exceptione quovis colore vel
ingenio quoscumque penitus postposita. et semotis. Hanc testimonio
vrae sigilli nri appensione munitam mediam. Datum in oppido
nro Linio die xxii^o Mensis Novembri Anno D. M^o D^o xl^o.
Regnum nro Romanum xi. Aliorum vero xv.^{to}

Micungier J^l
Vicerancell^g.

Ferdinandus I^l.
Ad Mandatum D. Regis propro
Saurer I^l

Petrus Palatinus Valachie
Sigismundo primo Regi Polonie

Et, me Princeps et domine Domine nobis amice ac maior no:
 bis gratiosissime. etc.
 Petrus Dei gratia Wainoda, Dominus et baro, verus heres
 Moldaviae. Salutem et omne bonum. putibus duximus Sacra^{ma}
 vestra M. km certiorum reddere. tanq^z amicis atq^z vicinis.
 gratiosissimum. quo modo in presentia ad nos missus est. qui:
 da Nuntius Lotenf. mi Imperatoris Turcarum nomine Joseph
 simul cu^l litteris eiusdem Lotenf. mi Imperatoris q^d illu^m
 conducere faceremus vsq^z ad limites. quem et magno cu^l bo:
 noze et pacifice conducere fecimus. iuxta Mandatu^m Loten. mi
 Imperatoris. N^um^u autem eundem Nuntiu^m habere tras.
 Lotenf. ma^m Caesaris M. h^{is} ad Sacra^{ma} vestra M. km.
 ex quibus mentem et voluntatem optata etia^m. eiusdem Lo:
 tenf. mi litteris sane intelligit Sacra^{ma} M. v^{ra}. eam ob
 causa^m. qua^m possumus studiosissime rogamus Sacra^{ma} M. v^{ra}am.
 qua^mq^z continentur in iisdem litteris. ut ea Sacra^{ma} M. h^{is}
 v^{ra} multis intelligere modis postmitteret. sed omne votu^m.
 eiusdem Lotenf. mi Imperatoris adimplere interet. s^c ex
 parte maloru^m hominu^m. qui in Regno Sacra^{ma} M. v^{re}
 sese sustinent. Scimus M. v. R. amicu^m esse Lotenf. ma^m Ce:
 sarem M. h^{is}. qui et iuramentu^m cu^l eodem habet. propterea et
 nos rogamus q^z possumus studiosissime. ut nonnullos ma:
 lefactores extirpare vel potius ad p^latam nostra^m per Offi:
 ciales sua^m Sacra^{ma} M. h^{is} reddere curaret. bin pro:
 fugi v^{er}it. qui fuga^m ad Regnu^m S. M. v^{re} fugaverunt.

ii sunt aduersarii nostri. turchiam Lokentf. mi Imperatoris
 turchiam suae Sacratf. ma M. his. Nam isti multa mala et
 incommoda subditis Lokentf. mi Imperatoris. turchia terrae
 nostrae intulerunt. optime constat apud Sacr. ma M. vram.
 cui Imodi deuastationes et bella acerba inter nos facta sunt.
 Hoc totum propter huiusmodi Nebulones. s. nomine Gomistal.
 et eius sociis suis. Interim et nos Deus opt. Max. ex diuina
 sua clementia flagellauit. quemadmodum bene nouit Ser. ma
 M. vestra. Cum autem considerassemus tot et tanta mala
 nobis contigi. nos duximus caput nostrum ad Lokentf. mu
 Tur. Ceb. cui et manus osculamini. quemadmodum decet
 Domino subdito suo. Deinde cum vidisset idem Lokentf. mus
 et considerasset iustitiam nostram. cum et minime esset incul-
 pabilis. misericordia super nos motus terrae Moldavia.
 rursum condonauit. quod hodie ex voluntate diuina si-
 mul cum Boiaronibus regimus et ordinamus quemadmo-
 dum antea. Proinde cum vidissent et audissent nos appropin-
 quare Moldavia. tum pariter cum sociis suis ipse aduersa-
 rius noster fugam petiit ad Dominia Ser. ma M. his vram. no-
 mine Gonoski. nunc autem longe multa damna et in-
 commoda subditis. Lokentf. Imp. Tur. etiam nostris in-
 ferunt quod antea. Nos sumus Subditus et Iuratus cuiusque
 Lokentf. Imp. Tur. Nomini et eundem Sac. ma M. vestra
 eidem amicum esse igitur quousque superuixerimus. volu-
 mus cum eadem Sac. ma M. vram mutua amicitia et con-
 cordia. contrahere perpetua. tantum fiat pro voto Lokentf. mi
 Do. nostri atque adimplere. liquetur Sac. ma M. tas vram.
 voluntatem eiusdem Imperatoris. atque istos profugos et
 malefactores ad manus nostras tradere. ne deinceps
 mala discordia inter nos propter huiusmodi proditores fiat
 id quod Deus ipse auferat. Ex diuina fauente clementia
 est M. Sac. ma vestra Rex Brudentf. mus inter Principes
 Christianitatis. Deinde et senio confectus. Idem optime nouit

Sac. ma M. ^{tas} v^{ra} talu^r rezu^r quid opus est necessarii? Nunc
autem scire cupimus Sac. ma M. v^{stra} quo modo omnib^{us} v^{ris}
v^{ris}ibus et posse vestro infirmitate iuxta obedientiam et Mandatu^m
Lokut^m mi Imper. Turc; atq^{ue} v^{re} volum^{us} in auxilium Nepoti Sac. ^{ma}
M. v^{stra} hoc est male defuncti Ser. mi Regis Joannis.

Et ideo rogamus S. M. v^{ra} oportune providere ac mandare curat
suis officialibus sint cuiuscuq^{ue} ordinis status in limitibus vel
confiniis ne aliqua damna fierent quod non existimamus
non nobis tantu^m existimarem^{us} sed ipse idem Imp^{er} sibi existi-
maret sed minime laudaret atq^{ue} male eundem haberet
Ex quo autem sumus ex benignitate Dei subditus eiusdem
Lokut^m mi Imper; intantuo ei fidelissime inservire curabimus
etiam usq^{ue} ad mortem. tuncia Sac. ma M. v^{stra} nisi ad pot^{est}
tatem nostram reddantur isti nebulones et profugi eam ob eam
nos abstrahere et alienare minime volumus a Christianitate
Quid tu deest servire et obedire huic Imp^{er} i Lok. mo. Cate-
zu Sac. ma M. v^{ra} hoc factur^{us} est ex parte maloru^m hominu^m
optime eundem habebunt omnia hac et nos quoq^{ue} Deinde Lokut^m
Imp^{er} adhuc firmiorem et stabiliorem habebit fidem in Jura-
mentu^m istud antiquu^m quod contraxerunt ex utraq^{ue} parte pot^{est}
atq^{ue} Sac. ma D. n^{ost} v^{re} ubi isti traditores ad manus v^{ras}
tradentur.

Deinde conque^{rimur} Sac. ma M. v^{re} super Nepotem cuiusq^{ue}
Sac. ma M. ^{tas} nam ignoram^{us} plane quid sibi vult qd confor-
tem v^{ram} pariter cu^m prole v^{ra} dimittere non permittit. Novit
S. M. v^{ra} cuiusmodi servitiis fidelibus parum suo nob^{is} exbi-
beram^{us} ignoramus quoru^m v^{re} consilio.

Rogam^{us} S. M. v^{ram} q^{ue} diligenter ut Nuntiu^m suu^m leuonem
mittere citissime dignetur quo dimitteretur. Nam ubi residerit
Lokut^m mi Imp^{er}; Turc; male eund^{em} habebit. Catezu Deus opt^{us}
Max; Sac. ma M. v^{ra} ad vota sua Regia felicem et incolumem
conservare dignetur. Datu^m Soczanix Die Mensis Maii 1550.
Anno domini M^o D^o XLi^o.

Solimanus Turcorum Imperator
Sigmundo primo Regi Polonie

Przeciwnie nassenemu Czołowi Polskiemu i infel Pausstf.
zakonu Chrześcijańskiego i ku nam w Prziągni wiecznemu
Sigmundowi / Sowi / Dawiedzam zdrowie wasze przez tben nasz listb
i dawani tbez nam znacz kitorzi bily Cozacz Bialo:
grodzei wtbarzneli sie w Pausstwo wasze Coroni Polskiej
i skodi niemale pocinili iako wssi niektore popalili y
ludzie niewolice powiedli o tben czezie do nas pissali
listbi swie, dajacz nam znacz i poslizecie owe kilka kwoz
o tben possilali y Tblumaczow abi ony poddani waszi
ktorzi bili niewolice wziaeci bili dobrowolnie wypuszczeni
O tbak mi wirozumieli mi spissania do nas z listbow waszych
i spowieszei poslow waszych ktorzebie possilali wtbei spra-
wie do nas. O tbak mi cbezaci z wami Prziacieliem
moim dobre a przeciwielskie zachowanie nicoz i przeci-
rzekania slow swoich nie odsthepujac i niegiczacz Pausstwu
waszemu zadnei skodi przizwolili b mi sami ku tbenmu abi
czy poddani waszi bili dobrowolnie wypuszczeni i rozkazalismi
listbi nasze pissacz do woicwod waszych i do Saszziaden
Sazdziow przikazujac ym abi spia ony o tben pilnie pi-
tali ktorzi bi mieli przisthepiez ku zakonu nassenemu
tbiecieb mi przikazali mocno onieb od panow ieb v ktorieb
bi ony bili bracz i wolnie one odpuszcacz a ktorzi bi
poddani waszi przetb fia fia Zakonu swego tbrzimali
tbakoweb mi przikazali abi ludziem bili dawani waszemu
ktorzi przinada onieb odsiolkowacz i nakonieczoz mi

ta rzecz zawiazali ze bi czy poddani waszi wsijsze do:
 browolnie bili przepuszczeni ieno ze tbesz opowiedani nam
 swa rzecz przodkiem tbo ze niektórzi ludzie w ziemi Wa:
 laskiej stali na przecziwko mnie i woiewode swego zgubili
 ieno ze powiedaia w tben czas spuststwa waszego lin:
 dzie niektórzi bili wespółek stbimi walaczi ktorzi na prze:
 cziwko nam bili w tben czas i za iedno snimi bili i
 przeszli przez granicze Bialogrodzka kilka wsi spustbosoli
 i niektórzi do smierci pozabiali owcze bidlo i insze
 rzeczy domowe brali i niemale szkodi na tben czas nam
 vdzialali a tak mi obaczysz ieb przecziwnoscz na prze:
 cziwko nam poslalibmi na tbo woiewodztwo Walaskie
 Piotra woiewode ktori bil zicbal zwoiewodztwa swego
 przed moia wielka mocza i poslalem sznim tbo koniuszego
 swego z niektórymi ludzmi swymi wsienszima abi onij
 iego tbam na tben woiewodztwie Walaskim vffundował
 i postbanowil a tak on tbesz tbam przuacawszi tbi
 buntownikow ktorzi tbi buntsi i smialosze poczynali
 na przecziwko nam wsielskie wieszinal a ktorzi ijsze
 zostali stbi buntownikow i mieszkaia ijsze po stro:
 nam tbiobsmi tbo iemu przikazali abi on ieb iakie:
 mi kolwiek przyczinami prziwodzil ku rekam swoim
 a oni szinai nicz iako kso zastuzil wedle zastuzij
 swei b dzie czierpiel iedno ze mi po was przuaczic lionie
 swemu potbrzebniemi tbo ktorzi tbesz poddani waszi
 spuststwa waszego bili na on czas snimi wespółek
 i stali na przecziwko nam w paustwie naszym szko:
 di czynili takowic biesze opitawszi karali a
 ktore owcze bidlo i ludzie bez pobrane tbo biesze
 wsielskiego kazali ssia popitacz i dojshowacz a
 dla tbi przyczini poslalibmi do was przuaczicla naszego
 od dworu naszego Josepha wtbi rzeczy a tak mi potrze:

buieniu po was prziiaczielnu naszym . abisze baczili na przii:
 rzeczenie słowa i prziiani sswci . ktora smi skubili miedzi ssober
 mocnie tbrzimacz . a tbaak moia wolia ku nam na tchim iestb
 ktorzi ludzie bili spanstwa waszego wespółch z walacbi
 ktorzi biliy prziczincami . ku spustbosbeniu tieb wsi na sieb
 abisze nie mówili ze tbo ssa Lanowie abo Lanstie ludzie
 abo dworzanie abo possoliczi ludzie . ktorzego stbani kolwiek
 beda tbaakowiebisezie ssa kazali dopitbac i ieb przed
 ssober postanowiszi za takowe zle vezinki iebbisezie ka:
 wali . niecbi tbo na przed niebilo zadnego zawodzenia
 miedzi nami . dla tbaakowich zlieb ludzi . abi miedzi na:
 mi prziiagni tbi naszei . ktora nami miedzi ssober wini:
 prziiagni nie obracali . abi przez tben czas insz nie smieli nie:
 dzi nami tbaakowich zlieb vezinkow dzialacz . a ktorzi bi lin:
 dzie bili tban zawiedzieni . albo oweze . albo bidlo zagnano
 i domowe rzeczy bili naliczione v kogo kolwiek . i wi bi
 prziiaczeln nasz roshagal tbo wsi tsko wiedno miejsce zebraz
 i ludzmi ssweni do nas bisezie tbo przislali . abi to wsi tsko
 bilo wroczone tchim v kogo kolwiek czo wizi tbo . Mozecie
 wi prziiaczeln moi dobrze tbeinu rozumiec . czoszeze wi piffali
 przed tchim tboego miera b abo niedwa opowiadacz . kierzinde
 sswis . ktora ssa stala bila wspanstwie waszemu od wtur:
 gniemia ludzi waszich . i wi prziiaczeln nasz o tbaakowe keri:
 wdi wasze kilka ras przislakisezie posli wasze . abi bili
 poddani czy waszi . ktorzi bili wniwolia pognani wolnie
 wypuszeni . a tbaak nam czo ssa moglo stbac . i ktorich
 nalicziono tbi wypuszone . i rzecz tba na koniec sprza:
 wiona iestb . i tboego ssa niegodzilo bilo ludzemu spanstwu
 waszego z walacbi za widno bicz i spanstwu naszemu
 kierzinde i skodi czimiez . tbaaki ssa godni kazania
 a ktorzi kolwiek w ziemi bili . tbaakowi zlocincze tba
 ziemia nigdi pokoju dla tbaakowich niecz nie moze

reno ze podobienstwo tbo iestb . ktorbi chcial w dobzi prziazni
 skym mieszacz takowicb zloczincow nie tbrzoba zalowacz
 ani icb chwacz . ktorzi bi niezicili na obie sthronie przia:
 czislkiego dobrego zachowania mierz . takowi ssa godni
 dzinnego karania na sobie mierz . a dla takowicb prziczin
 omi wasz prziaznielia naszego . wtbem vpominaui . abiscz
 tbi zloczincow iakimi kolwiek prziczinami mogli ku
 rakam prziniescz . a oni za tbo karacz . zadnemu nicodpu:
 szajac . ktorzgo kolwiek stanu sniui baczic . niebbi
 kozdi wedle zaslugi sswci prziczinial . a ktorze ludzie
 tbez zawiedziono i domowe rzeczi pobrano . ym . y bialo
 jim . Zagnano . y wi bi prziazniel nasz . zupełnie kazal
 wsitbko zebraacz i poslacz do nas . a tbo bicz dla nasz
 prziaznielia sswego vdzialal . a na czym tbez maczic
 postawicz . tba rzecz o ktorzym pissal do wasz i o tbi z
 zloczincow . ktorzi takowicb smialosc . czynili . co zacz
 oni bili . a ktorzym karaniem maczic icb rozkazacz ka:
 racz o tbi biczic nam dali znacz . Dan w Constantinopolu
 Xięzicza Maia po smierci Macdometthowii liatba dzic:
 wierz sstbego cztyrdzieskiego i siódmego .

P Rzez nasz listb oznaimuieui nam Zbiatogrodzkiego po:
 wiatu . ktorzi ludzie . wtbarzanywsi ssa w ziemie waszej
 i skodi czyniacz niektor wssy popalili . a wasz poddanicz
 pobrali w wiazienie do szubie tbozic nam oznaimili prz .
 listb wasz i poslalisczic do nasz dla tbi przicini prz .

posła waszego i potbim przesi Tblumę waszego oznami-
 liście nam .abi wieżmie tbi znaleźli ssa wstbzi .tboście
 nam skarzyli między nami i między namiy przuacziestw
 tbo czo mamy i przisięga i zobisni do waszej ziemie skod
 zadnich międzyalali .i nie ięstb wolia ani rozkazanie nasse
 Lanom sswaim Logramieznem i Cadziom nassim posłanem
 do nich listb swoje dla tbei przięzi czo kolwicz ięstb .abi
 ssa tbo dowiadowali ktborzi wieżmie ssa potbuzczoni
 wziawssi od Lanow ieb oni .abi wolnie pusezali rozkazali ssa
 a ktborzi ssa nie tburzili tbedi mi tbić rozkazali od
 dawacz .a tba rzecz tbedi ssa ięsz bila społnila .a gdi s
 ssa tbo ięsz tak stalo tbedi w wolościw ziemie nie ktborzi
 ludzie powstałi i wojwodi sswego zabili i od waszej tbo s
 ziemie nie ktborzi wespółk ssa mi nie ialec porozumie-
 nie i ssa wespółk bili i od Białogrodzkiech i Tcheńskiech
 granicz kilka wssi popakili .ludzie nam pomordowali .owcz
 i bidło nam pobrali i domowe rzeczy i majątnoscz wstbke
 i pobrawssi tbo posli za .Niestb .a tba ziemie Walaska dali s
 mi wojwodzie Piotrowi .a sstb Piotrem wojwoda posłali ssa
 koniuszego z Dworu sswego na imię fassain wespółk .a zwolochow
 tbałowicz ktborzi tbe zamieści czynili tbić wstbkie ktborzi
 bili takowi tbedi czi poseżinani ssa a głowi ieb przimięli do
 nass .a ięsi ktborzi zostali tbedi na tbi ięstb Piotr wo-
 iwoda .abi oni pokaral dostbawssi ieb iako kolwicz .a tbi
 czo tba bili i czo tbo działali .tbedi ięsz ssa ięm zapla-
 tba stala .ale zwassiej ziemie ssa wespółk mianęzi poro-
 zumienie .ktborzi tbo ssa ssa ssa skodi czynili .tbedi .abi czi
 ieb dostbawali .a dostbawssi wedle zasługi karali .a tbo
 czo pobrali iako owcz .bidło i domowe rzeczy i ludzie
 przislusztba ięstb .abi ssa tbo nalięzlo .Dla tbei przięzi
 nissim posłali z Dworu nassiego Jozepha slugę nassiego
 potbuzoba ięstb .abi tbo ssa wi dla zachowania zobopólni

prziazni naszej. abo tego ssa bsz dowiadowali i zwaszej
 ziemie ktborzi bili z wolosci wosspolek ssmi szkodi naszym
 paustwam czynili. ktborzi nam wssj wypalili miedzi czy
 bili chocia Panowie pograniczni waszej abo Paustei sluzo-
 bniczi albo iestli Sliacba iestli bsz possolicezi ludzie bili
 ktbobi kolwilk bil abieczie ssa dowiadowali sspilnoszezia
 naliassi tskowieb. tbedi oni skaracz tsk iako bi ssa tsm gyny
 na potsim karali. i tego ssa nie dopuszczali. a izbi dlia
 tskowieb wistbepniec ludzi tba prziazsu ktbora iestb
 miedzi nami miedzi naruszona. abo zaden mieszniat
 ssa na potsim tego dopuszczacz. a tbe rzeczy ktbore tsm
 pobrali iako owece bidlo i domowe rzeczy i ludzie. a
 bieczie tego kazali szukacz i dowiadowacz ssa a dowie-
 dzianwsi ssa abieczie kazali tbo wszczko na iedno miejsce
 zebraacz a odeslacz przes wasze ludzie do naszej ziemie
 i tsm czim bili oddacz zassie. a gdi w waszej ziemie nie
 ktborech ludzi bili pobrali i kiltko wsi popalili tbedieczie
 poslali skaracz ssa kiltka kroc do nas i przez listbi
 i przez posli a mismi co moglo biec na tben czas tbedismi
 tbo rozkazali dacz i iestze na tsmosmi abismi tego do-
 gliadneli. nieprzistupba abo ludzie ziemie waszej zwoles-
 kicmi ludzmi wosspolek ssa sbrzawsi ziemie naszej j
 ludziem naszym szkodi czynili. abo tskowieb bili karani
 niedziwno. abo wicm wkazdci ziemie tskowieb wi-
 stbepniec ludzi dosiecz biwa. alie tbo iestb nasza prziazu
 zwami. abo tskowieb miedzi nami gli ludzie niebili. abo
 miedzi nami przimierza ktbore mami ssa tskowieb
 gli ludzie niekarzabili a naliassi tskowieb ludzie abo
 bili skazani iako kolwilk mozezie ieb dostawacz. ani i-
 dnego niepuszczajacz. abieczie i skazali a owece bidlo ludzie
 domowe rzeczy ktbore pobrali. naliassi oni abieczie i odeslali
 tsm czim ssa. a tbo iest znak prziazni miedzi nami. a iako
 pokarzecie tbe gli ludzie i rzeczy ktbore ssa przimierz
 naidz i iako ieb wielo odesliczcie abieczie nam oznaimili.

Soleiman Soltan Coesar Thurcornm
 Sigismundo primo Regi Polonie
 per Iacobum Vilamowsky allate

JAM Jyft Czessarz wielki mierzwić zoni od pana Boga
 powiessoni i podaraci Coroni na Państwa ziemskie przuacze;
 lionu naszemu Croliowi Polskiemu knam wiecznemu Sigmun:
 towi przez tben nasz listy zdrowie wasze przuaczeclia,
 naszeo nawiedzami. Czobezie piffali do nas i slowem ka:
 zalisezie mowicz poslu swemu Jakubowi Wilamowsky
 Schretarzowi waszemu i piffalisezie w lisezie swim,
 czo bi on nam slowem mowil. abiech mi mu wierzili; gdzie
 possel wasz powie dzial przed nami o Tatarzech Bialo:
 grodzkich ktorzi sie bili wtwarzili przez granice
 Polskie Coroni i szkodi niemale podzialali i ludzie
 w niewolice powiedli. Drugie powie dzial przed nami
 i sz niektorzi ludzie Zamku Bialogrodzkiego i kiliskie
 przuicali oweze swoje przez granice i na ziemi waszej
 pastki ktorza miala przisluchacz ku Coronie Polskiej a i sz
 cze ktorim i iuszi ludzie wespolek snimi bili i szkodi
 iako w niewolice ludzi wiedzieli. Tak tbow i bidla za:
 przedzenie niemale wzecieli. Jeseze przed nami possel wasz
 powie dzial a Zamczek ktorz wi w Lubelskiej ziemi
 maezie i sz oni dla Hetmanow naszych Morzskich ktorzi zamzdi
 po morzu chodza na imie Chairedin i misa bezpieczeni
 na morze sniech wiezdzaez gdzie nas za lbo waszym
 i miemnem prossil. abiech mi ni onim Zamkiem ktorz tam
 we wloszech maezie zadnei krzindzi ani czieskoszezi
 czinicz nie dopuszczali. ktorzemu lbo powie dzial przed

nami possel wasz ad wasz przuaczielia naszego o Sime Cro:
 lia Janowim abiet mi mu zlaske naszej Czeszaryskici dali
 Crolietstwo Wengierskie gdzie wiazcz tben possel wasz o wsbit:
 kim tdim dobrze nam dal znacz przez wstbn swe posselstwa
 czob mi tbebs wsitbko jani dobrze wierzumieli i a gdzie tbak
 iest. jani tbenmu dobrze rozumiec mozezie i se mi przuaczi:
 hem waszem bendacz nigdis mi nie odmawiacz nieznikli
 czobi ku dobrei przuazni naszej i zachowaniu nali zalo
 bo iakobz mi ras nam slowem naszim przuaczielhem bicz
 obiecali. tbak sia inaczi nigdi nalicz niema. Tbo
 przitdim nam przuaczielowi naszemu oznaimua i se La:
 nowie Wengiersci knam przislali posla swego zadaiacz
 nasz tbebs za tbo abis mi mi z laski naszej Czeszaryskici
 tbo Crolietstwo Wengierskie dali Crolia Janowemu sinu. Czo
 i se szie nam tbebs przuaczielowi naszemu tak widzielo
 vezinilem to wsitbko dla zachowania tbei przuazni na:
 szej ktorz nami miedzi ssoba. Dalem Crolietstwo
 Wengierskie Crolia Janowemu sinu a tbi posli Wengierskie
 ktorzi od Lanow bili tbezozsmi czassu wnetd odpus:
 czili i przinili iemu na Corone Wengierska spra:
 winyli. przes tbi zsmi gi Posli iemu do Wengier odeslali.
 Przitdim ktorzi Tatarowie bili wtbarzneli bia przez
 granice paustwa wasz. i skodi mi ktore veziniwsi
 ludzie wniwolia wwidli dla tbezob mi mi bili dali
 list. posloni waszemu do Sandziaka i do Sedzi Bia:
 lbrodzkiego i poslalismi do nich gdzie czie wi po tdim
 drugi ras do nas wtbei rzeczi przislali Tblumacza
 wasz. go Mikolaja. ktori ras za tbo od was prozil
 abiet mi od Dworu nasz. iedno Dworzamina dali Ma:
 sameda gdzieb mi mi wnetd powlboro kazali list
 pissacz prikazuiacz im. abi omi tbi wsielki ktorzi
 bi bili wniwolia zawiedzieni po Walaskici Woinie

chaczia bi Poliak Russin ozmianin abo tsoz zed bil albo
 wsiłskich inich i liz bi kolwink poddanie wassieb bilo
 abi ie wolno puszczał gdzie bi kolwink bili na lioziemi
 a ktorzi bi ku naszemu zakonu przystapili. I sio mi
 od Lanow ich odcimuiacz rozkazali puszczac na wolie
 a inszym wsiłskim ktorzi bi zakonu naszego poznac
 niechcieli tsoz mi na ied dobra wolie dacz kazali
 i idz do Lanstwa wasze i wnaszym bendali chiezicz
 ostacz a ktorzibi Mikolai Tblumacz wasz owczari
 grodzie poznal a powiedzial iob tso ssa wasze poddani
 a luidzie Crolistwa Polskie i tsiż mi insz wolnemi
 wezmiez kazali a od tsozo czasu mi prziaaczil nasz
 ani poddani Lanstwa wasze od nas ani od luidzi na
 sbiec wzadni rzeczi krziwdi ani czieskoszezi nie
 biedziczezi mieli a biedzili ktori smial nad rozka
 zamir nasze ego tskowego wam ku czieskoszezi czinicz
 biedzim go za tso gardlem karacz. Jam rozkazal do
 wsiłskich Zamkow moich iako do Bialogroda do
 Kili i do Oczakowa i do insch Zamkow naszich
 listsi nasze pissacz abi zadnego wgdziob na przewo
 zie nieprzewozono przez listu nasze. Zwlaszcza
 tskowich ktorzi bi przeciubawsi Lanstwu wasze
 mieli abo mogli szkodu wdzialacz i rozkazal smi tsi
 wsiłski karacz ktorzi bi bia kolwink nad rozkaza
 nie nasze przewozicz abo przeprawowacz chiezili tam na
 one strona a ktorzibi smieli oweze swe tsk iakoszezi
 nam wi prziaaczil nasz insz killea kroc o tsem pissali
 na ziemiu Lanstwa wasze przeganiacz o tsiobem si
 pilnie pitali licz ssa tsoz dowiedzicz niemozemi
 Bo czy ktorzi tam owec maia przy granicach Lanstwa
 waszego poddani nasze powiedaia iob oni nie na waszej
 ziemi alie na Poliacz Zamku Oczakowskie ktori

nam dał Cześsarz Przekopski biłła swe passaia na
 lechorskich ziemiach tak ssa Staradawna Zawzdi Ba:
 chonowało, a o kolo rzeki Tburle lebowe ziemie przeli:
 gli tbe tbeś ssa wojewodztwa Malasku° a tak oni
 powiadali iśb owego swe nie na polach państwa wasbe°
 alie na Ziemi naszej własnej passaia gdzie iśb mi do tch
 czassow pewnoszi granicz tch wiedzic niemożemi
 posłaliś mi bili pissarza nasz° Sędziaka Słiszkui° ludfii
 abi on bil pewnie tbe granice niewiedział slosiem waszemu
 wspolek iedno iśb wasz possel powiadał ze miał piezwei
 do wasz Pana swego prosto iebacz, a tbeś powiadał
 ze bch wolici a rozkazania wasbe° niemoż ani smiał
 wezmieć, przeb tbe wtben czas i pissarz nasz tbeż wezi:
 miez omieszkacz muszil, a wssakozosni mi rozkazali
 przeb list Sędziaku i Sędzi Bialobrocku°, abi
 oni wtch rzeczech konieć słuśni wdzielali ieb ssa
 pewnie dowiedziawszi, a skorobi wśliszeli wasbe widze:
 nie, a o wasz ssa posle lebowu poslanemu dowiedzieli
 abi tbeś tch lebowu ssa wśiebali, a niewiedziawszi
 ssa dostatecznie granic od ludzi stazich i tch kto:
 rzi bi ieb dobrze swiadomi bili i niewiedziawszi
 ssa tbe ieli bi ti polia na ktorich poddani nasz
 owce swe passaia ku Zamku naszemu Oczakowskiu°
 przysłusiali, abo tbe tbe Ziemie ktory ssa nad rzeka
 (Turle wojewodztwa Malasku° bili, abi iust tak
 ostbacznie postanowili, iz bi i wasz i nasz poddani
 pograniczni i tbeś panowie zadni po tsem ku skaz:
 dze przicini niemieli, a od postanowienia i vmocnienia
 granic abi polsim kuszdi swe wiedzac swego wzinal
 a na czvdc nieprziciodzil i przikazaliś mi iust
 wśisłkim poddanim naszym skozo ssa dowiedza o
 pewnic granicach, abi zadni mi smiał ani owiec

przeganiacz ani inſieb ſhod zadnich czyniez przeſ wolici
 waſbei przuaciela mego. Jeſli ze bi wiać ktorzi owarze
 ebezieli za wolici waſba na poliacz przeſ granice paſtwa
 waſbe^o owce owce ſwe paſez. tbedibz mi im roſkazali i nauka
 dali abe waſ wtbim przemaidowali a wi iako przuaciel
 naſz tbać ſia ſnimi obeidziecie iako ſia zinfibimi naicm
 niki. wedluk zwiczaju ſwego w paſtwie waſbim
 zdawna idacego obchodzicie. Jeſli ze bi tbeſ ebezieli
 ktorzi beſ wolici naſbei vpozmie paſez bidlo na paſtwie
 waſbim taci bendix gardlem karani wſſithei

Czoſezie tbeſ nam wi przuaciel naſz piſſali i przeſ poſla
 ſwego wſkazali o tbiſ zamocch ktorz maczie wliłici
 ſkici ziemi abieſ mi przikazali tbiſ Hetmanom na
 ſbim ktorzi ebadza po Morzu z woſtki naſebimi
 Miſmi tberaſ vſtbnie przikazali wſbitkim i za tbo
 mami iſb oni tam poddani Zamkow waſbieſ wſitci
 zadnei ſbkodi ani krziwdi iako od Hetmanow tak
 tbeſ od zadne^o niſeſe^o czlowieka naſbe^o niebada mieli
 Ja a czem za laſka boza ſebablia moia wział bił Cro
 liſtwo Wzgiezſkie tak iſeb iſſb moie i za moia i
 za obrona moia iako i inſeſe krzoliſtwa wſitkie
 ktorz pod nogami mimi ſſa. A wſſakob na zadanie
 waſbe przuaciela mego dalem ie ſinu Croli Jano
 iwemu Stephanowi gdzie waſ przuaciela mego vpo
 minam abieſez wi tbeſz ſina Croli Janowego vpo
 minali abe ſia on nie tak na przecziw nam zachowi
 wal iako iego Ocziec Crol Jan alie wedluk wolici
 a roſkazania naſzego a izbi tbeſ ten zold a piemiędzy
 o ktorz iuſb i ocziec przed tbiſ i od Panow poſlowie
 tberaſ znami pewnie poſtbanowili na czab naznamio
 nowami krom zadnei odwołki do ſkarbu naſbe^o odſiłał

a izbi się tbeo na Crokieswo tbeu od nab danim pocze:
wie a sprawiedliwie sprawował abe tbeo tbeu Crokiesł:
wu nasbeu od zadnego krziwda za iego obrona nie bila
a on bi laska nasba Czeffarska tak zachowiwaiac na
sobie miał. mi tbeo gdi to poznami. ktobkoliki iemu
krziwda dzialacz obcial. nie tak iako iego alie tak
iako swei bronicz będziami. bo gdi się on będzie wolici
a nanki nasbei trzymał czescei na sboie będzie laska
nasba wielka miwał i rozmnozenie ku temu Crokiesł:
wu Węgiezskiemu. o tbeu ia wstęskiem nisebim wam
prziacielowi nasbeu danami znać abiezie wiedzieli
Dissan tben list. po Macometowci smierzi 9. 4. 8.
W Constaninopolu.

*Informatio data à Rege Commissariis ad
ostendendos limites inter Poloniam et dominia
Caesaris Thurcorum missis*

Nauka tbeu ktorzi od nab są na okazanie granic
miedzi naszymi a Turckie. Czeffarza Paustwi wi:
slani a wissadzeni na przod gdi possel nasz ktorzo 3 dworu
naszo slieni, i zinsbemi iemu przez nab przilaczonimi
poddanemi naszym, sbeu ktorzi beda od Turckie. Ce:
sarza ku tbeu tbeo to rzeczy poslani ziedzie spie, tbedi
powie gim pozdrowienie i laski nasze po tbeu powie gdisni
do Czeffarza Turckie. poslow naszeich slaki abe tbe
rzeczy a granice. ktor są nasze a o ktor tbeu ludzie
zobopolne tbrudnoszi a skodi mieli bili okazane. tbedi
tba rzecz acz iusł bila i przez Czeffarza i. M. Turckie.
i przez nas namowiona i postanowiona abe tbeu bili

ludzie a poddani zobudwu sbron zislani a wstakob
 ta rzecz ku skutku nieprzysla bila dla inzbis potrzeb
 a trudnosci tak nasbich iako i Cossarza w^o M. Tur^o
 alie gdismi Bczab nasb^o posla poslednicz^o do w^o M.
 Cossarza Tur^o przuaczielia nasbego poslali. Bedi iesz
 nam przimost listu od iego C^o M. w ktorim pisał ku
 nam is on mial zdworu swego iednego, zniektorze mi
 swemi poddanemi pogranicznymi, na t^o rzecz granic
 obrzzenie pod ten czas poslacz vpominaic a daic
 nam znac. abis mi Bczab ku t^oei rzeczy sw^o iedno
 czlowieka zdworu swego poslali. ktori listu Turcki
 bedzie polbrzoba vkaze possel nasz km od Tur^o C^o.
 zislanim a tak mi t^oei to vmowic ktora ssa miedzi
 nami a w^o M. Cossarzem Tur^o przuaczielim i sasiadem.
 nasbim stala cziniac dosicz zebis mi i zinsbemi ku
 t^oei rzeczy poslali ku okazaniu granic a pol nasbich
 ku ktorich okazaniu powie izebni golbowi a listu ku
 nasbei moci ktorimi iemu i nasbim poddanim swim
 dali granice okazacz Bedi t^oim ktorzi beda sbron
 Cossarza Tur^o okaza iesz ssa o moci pitacz beda. Bo Bim
 gdi ludzie Turckie Cossarza, na t^oei rzecz gim odp
 wiedza Bedi powiedza nasbi is iesz ismi golbowi gra
 nice, ktore ssa dawne a prawdziwe miedzi nasbimi
 a Turckiem paustwi okazacz ktore beda okazo
 wacz wedluk nauki ludzi nasbich pogranicznich.
 a t^o maia na bacznosci dobre mierz i o t^o ssa pilnie
 staracz i okolo t^o obodziez. abi oni na przod granice
 nasbe ludziem poslanim k t^oei rzeczy Tur^o Coss. oka
 zali iesz izebi Bzo wiaz nasbi przewiesz nie mogli
 izbi przodkiem granice nasbe okazowali kdi pozwolia
 C^o. Tur^o ludziem izbi oni na przod okazowali i
 swimi nasbi poiaa a w fakob tak pozwolacz maia

iſb 1806 naſſe podłani maia okazowacz granice naſſe
 po okazaniu ludzi Turckich. za ktorymi 1806 Turci
 iecbacz a oni oglieciacz bendera powinni gdi bendera gra-
 nice naſſe okazowacz. ktore gdi bendera okazowacz naſſe
 ktori rzeczy poſſlani. bendera ſſie domagacz tego na 1806
 ktori bendera od Cob. Tur. Zostani abi 1806 granice ktore
 ſa prawdziwe a ſtaro dawne. ktore okazowacz bendera
 Znakami wiecznymi iakiemi bili wſt oznaczone 1806
 izbi iuſb one wiecznie Znac i wiecznie 1806 bacz mieli
 miedzi naſſimi a Tur. Cob. paſtſwi a izbi 1806 iuſb
 1806 rzeczy a 1806 roznoſezi ktore okolo tych granic binali
 wieczni koniec bil i pokoi

Jeſli ze wiać miedzi ſia mogli na 1806 zgodzić. abi bili
 granice 1806 iako naſſe vkażowacz bendera wieczni. y
 poſſlani 1806 1806 rzeczy a roznoſezi naſſe na naſ
 a Turci na Cob. Tur. wlozić a ſuimi ſia na naſ odzinać
 maia a wſtakoſ naſſe co kolwiek Turci mówić bendera
 a co za przyczyni dawacz. przeczbi 1806 granice 1806 bicz
 nie mieli pilnie 1806 wſtakoſ piſſacz bendera a nam 1806 po
 1806 maia poſſacz. abis mi po 1806 nauka mieli ia.
 kobis mi w 1806 rzeczy drugi zab poſſacz powacz o Turci.
 kim Cob. mieli a oni koniec wieczni wieczni. a 1806
 naſſe bendera pilnie 1806 polia oglieciacz o ktoro miedzi
 nimi roznie bendera a nam po 1806 nauka dacz
 iakobis mi mieli granice na proſezi cziń. 5 Cob.
 Turckim acz 1806 Znicia kim Ziemie nieſzkodliwym
 wpuſzczeniu naſſim.

Jeſli ze wiać Turci bendera mówić iſb 1806 Taſſarſkie
 ſa polia po 1806 Znac ze ſa iſe na miedzi grobi Ta-
 ſarſkie murowane a iſb 1806 Tatarowie bendera
 naſſimi przeczbi 1806 Ziemie ku oczekowu
 Zawzi vziwali czemuſ bi 1806 pan naſſ Cob.

kłdson iofłs przuaczułiem waszemu Panu za 15^{ty}
 prziaznia wziąć 18^{ty} niemił. powiedza nasz iofł:
 mi na on czas dali mi bili Tbatarom Orzakowa
 wziąć. kłdson iofłs nas i na naszej własnej Ziemi
 iofłs dla posług kłdson Tbatarowie nam na on czas
 czynili o kłdson mi 18^{ty} niemił. dla 18^{ty} go ze
 iofłs wraku Coś: Tur^o skłdson mi mamy prziazni,
 prziemierze i pokoi. alie powiedza iofł pol tbiś ni:
 bilo dawno ku wzięciu Tatarom nigdi i owsem one
 smiś barzo bilbo i spadzano tak iako 18^{ty} 18^{ty}
 tego dobre znaki ssa. A 18^{ty} 18^{ty} 18^{ty} pol poddani
 nasz obic ssa zadnim obicziem niemoż. dla
 ziemosci ssa i statkow swoich i 18^{ty} iofłs wiedza
 ze iofł skaradawna bili wzięciu. alie gdi polia
 widlic statki a prawdziwie granic ograniczone bnda
 tbedi possel nasz powie ze radzi to mi wzięciu i 18^{ty}
 a na polsem dla tbiś prziazni. kłdson iofłs niemił. Coś.
 Tburc: i poddaniem Czesarskim owce pasz dopuszczim
 na tbiś nasz polia. Za naimem a plalsem ssa
 i podobnim kłdson polie naimować powie possel nasz
 ze ma moc. kłdson iofłs niemił. a tak bndzie
 one naimował ludziem Cossar: iofłs beda chęć
 18^{ty} iako bndzie nalicpić: a na poczęciu i najo:
 18^{ty} niemił. mogło bić. Co iofłs rozumowi i niemił. poruczan

Jesli powiedza Tburc iofł 18^{ty} polia i ziemie bili i ssa
 właskie powie nasz possel iofł ani ssa ani bili nigdi
 właskie. alie ssa nasz własne i niemił. kłdson
 alleguia. kłdson rzeczy dali bili przodkowie nasz na
 czas poznać iofł i nam i Coroni Polskici przzi kłdson
 niemił. na on czas bili posługi. wielkie czynili i podalski
 Za wzięcie 18^{ty} rzeczy kłdson od nasch przodkowi

mieć i nam i naszym Coroni Polskiej poddanim niema:
 le dawali na które rzeczy ssa listy i zapiski v naszym
 kłborem walasbi ssa ssa zapiski i b lbe ziemi i
 polia i młini zawzdi nasbi i na naszym ziemi bibe
 kłbore listy i zapiski kiedy kłbemu przuizic a
 lbe go polszoba bindzic mi i kłbemu okazacz goldowu

K zziwdi kłbore iossli beda zobudwu sldzon lbedi one
 porownacz i zgodzicz obiecaniem przuizicelskim i pogra:
 nieznim beda mogli i moci a okłborech bi ssa niemo:
 gli zgodzicz ani ieb porownacz lbedi oni na nas iako
 iusbe rzeczi a sprawi o kłborech ssa niobenda mogli zgo:
 dziez wlozoz.

J insbe rzeczi kłbore ssa i przez Sobockiego i przez Wi:
 liamowskiu od Cessarza Thureckiu obiecami abi
 bili vezimione domagacz ssa lbe go nasbi beda iako
 o pusezenie wierzniow o Thatazi i o kozaki Bia:
 logrockie kłborezi czynili szkodi w Paustdwacz nasbi
 abi bili pokarani o mostb abi bil w lbe sini Brzucon
 i o one iusbe rzeczi ktore i s Tblumaca naszym
 i z odpowiedzi Sobockimu danii i z listu Wilia:
 mowskiu seberzei wiozumiwia

Senum testimonia msscriptorum pro limitibus

Swiadczytwo powiedzieli ludzie sŁbargi Człowi
 cie° M. Łejanie, Czirkasbanie, Camierwei Swia:
 domi łbieś granic hospodarskich polci a po kłborim
 miejscam granice i wroczybaza sa Paustłwu cie°
 M. Xiasłwu wielikomu Łibowstkomu i z Ziemia
 Tatarska przekopska oczakowem Bialogrodem i
 Ziemia Wołoska.

(Na pierwci powiedzieli i sŁ Ziemia Hospodarska po:
 czela sŁia wiellic° Xiasłwa Łibowstkie° od Ma:
 rapbi rzeczki kłbora wpadła w Niessłz i nadol
 niessłzu po polowici Niessłza imo Tłebimier az
 gdzie Niessłz wpadł w morze a od łbad od vszcia
 Niessłzowe° Ljmicie° posła granica mimo oczak:
 how ab do vszcia Nieprzowego, a oczakow na
 Ziemi V. C. M. sŁbogi a od vszcia Nieprzowego do
 Tławania v Tłowania przewozi, bili v. C. M.
 napole sŁ przekopskim Czarcem a polbci sŁbronie
 Tławania sŁ przekopska Ziemia granica v. m.
 po owiecziwode i powisłbci owiecziwodi a od
 wierzebu owiecziwodi w wierzch Somara i w wierzch
 Orta az do Donca a od Donca po czicba sŁsmice.

(Na tŁe granice Xiasłz Siemion Olłkowic wi:
 sŁal namiessłnika swiego Swirplowa kŁri od ni°
 Czirkasi dzierzał i łben po łbieś miejscach roziedzał
 i po łbieś wroczybaczach granice kładł iako z Ziemia
 Tatarska tak i z Bialogrodzka łbale łbieś i z Zi:
 mia Wołoska.

Iacobus Vilamowski Capitaneus in Bolestawiec
ex Turcica Legatione redeundo: ex Camieniec hac
Epistolam scripsit. Ioanni de Tarnow Castellano
Craconien' Exercituum regni Capiteo generali

Turcorum Imperator cum defuncti Ioannis Regis Un-
garie filio foedus inuit. ea lege ut singulis annis eidem
Turco pendat ex Regno Ungariae quinquaginta milia
Ducatorum. et hoc Regi nostro Poloniae demunciat. ut eos
qui circa puerum Turcorum loco sunt futuri: sapienter mo-
neant. ut se decentius ac melius erga Caesarem Turcorum
gerant. quod ut pueri patet Ioannes Rex se gesserit
ac ut saepe Legatos suos ad Turcos mittant: idque quod
debent. fideliter. et absque omni mora exequantur.

Ungari Legati cum quibus hoc foedus pactum est: Imperator
Turcorum preciosa munera attulerunt xxv. scutellas argen-
tas. singulis mille florenis plenas. Sciphos complures au-
reos cum ingentibus globis argenteis.

D^s Hieronimus Lascki Palatinus Szradiew a Rege Fer-
dinando ad Caesarem Turcorum velocissime vadit: michi non
fuit obuius. praecessit me vni⁹ dimidia diei itinere ab Adri-
nopoli in villa Hausza. Nichilomin⁹ collocutus sum in ea
villa cum eius sororio Wlodzislawski. ex quo didici Ser.^{mu}
Do. Regem Ferdinandum hoc Ungariae Regnum. ad extremas
usque vires non relicturum.

Kailad Voieuoda Transiluanicum. petit eiusdem Transil-
vaniae possessionem. promittens daturum se annis singu-
lis xxiii milia Ducatorum. sed nihil impetravit.

Quod vero milites nostros Polonos restat. Turcorum Cæsares circa Decretum facere paratus est. et res sortita effectum fuisset; si vel minimus a Domino meo in ea re mandatus habuisssem.

Ceterum ordinati sunt nonnulli qui ad Lilia et Biulobradum proficiscuntur. et hii Turcos latrones in vita punire debent. qui crebro Polonia nostra aduersus fœdus crebro predantur.

Veneti cum Turco æternum fœdus percusserunt. ita lege ut in Dominio suo Veneto dent Turco tres arcus additis trecentum millibus flor. et ex Regno Cypri pendant annis singulis nouem millia flor.

Zopbi Rex Persarum senex est mortuus. filius in Imperium successit ad quem ex Turcicis dominus eius regioni vicinis quinq. Sandziaki defecerunt cum xxx millibus hominum. Ferunt Cæsarem Turcorum aduersus Zopbi proxima æstate expeditionem facturum.

Valachi Turcos omnes ex dominio suo expulerunt et interfecto Voienoda suo a Turca destituto dominum sibi acceperunt filium Voienoda sui qui eisdem Valachos subditos suos tyrannice necabat.

Soliman Soltan Imperator Thureorum
Capitaneo Bialogrodeni Thartaria

Bożei Miłości Cezarz Thurecki i innych wielkich
państw sprzykazanias naszego pishemi do was
slugi naszego Sandziakowi Bialogrodzkie i do innych
urzedników ktorich li masz w swoim Sadziestwie
Dacie wam znacze sluzze swemu przez Isen nas list
Czob mi pissali przodkiem tego o Poddaniach Crolia
Polskiego ktorzi beda zawiedzieni w niewolice
po Valaskici Voinie srosmi wam bili przikazali
abisczie o tci poddane Crolia Polskie dobrze ssa dowia:
dowali co za lundzie ssa ktorzi ich tu zawiedli. T pissa:
licie do nas powiadaiac izesczie jednego Thatarzina
nasli Isakowego ktori Isam bil a o drugich dalszecie
znacze izobi oni nich wozie do Ziemi Thatarziki
a o drugich nich nie wie gdzie ssa podzieli a tego
Thatarzina bilisczie dali na poruka czlowieku iednu
a Isci czeladzi ktora bila Isam zawiedziona
pissalisczie do nas dajac nam znacze cosezie dwie
dzienice Isam naliczli i tesczie dali na wkoimflwo
a o inszych Tatarow ktorzi Isam bili w paustwie prz:
iaczicia naszego Crolia Polskiego i o poddaniach jego ktori
na Isen czob w niewolice pobrano dowiedziec ssa mi:
mogli do naszescie Isak pissali. Ino zassa do nas
przistal przuacziel nas Croli Polski posla swego przedssa
o Isim powiadaiac o Isci skodzie swci ktora ssa iemu

szala od tych Tatarow i powiedzial przed nami
 ten povel i to szkoda niemala prziacz moi prziacz
 od tych Tatarow kci zamiedziomci niewolnikom
 niemogliczcie szia tui dopitacz. a tak miedzi ta za-
 wiedzioma czeladzia nie iedno szia sz polski. alie
 szia miedzi nimi Tatarowie. Rusz. ozmianie. Zido-
 wie i kilko poddaniob zabrano i okolo Braslawia
 w niewolia pobrano. a tak tui czeladzi ludzora
 zamiedziona iest s poddaniob Crolia Polskiego tak
 szia nam widzi ze gicb niemalo iest tui zamiedzio-
 mci. a wieczie szia tui dopitacz niemogli bo przia-
 cz na sz Croli Polski dal nam znacz przez list
 swoi o wspitkiem tui. a tak mi miedzi szoba slu-
 bili s Croliem Polskim dobrze a wieczie prziacz
 szwo micoz. a tak oni slissacz a widzac tui iest mi
 nami s prziaczkiem naszym Croliem Polskim za-
 chowanie dobre smialosz takowa wezmili bez wo-
 lici naszej. wtargneli szia w tui tui iego a tak
 nie Croliowi Polskiem to czynili. alie nam szamini
 pami szwemu. podobno niechacz tui po nas micoz
 iakobis mi niemici mieszkania dobrego s prziacz-
 kiem szwoiem micoz. Dla tui prziczeni w tui
 szia w tui prziaczki naszego i poddaniob
 iego zabrali w niewolia. a tak ia nie rad nigdi
 slowa naszego zmiem. mial bies dla kci lotrow
 slowo swe odmiem. a s prziaczkiem swoim we-
 dlic prziczeni swego niebiez. wolie tych
 lotrow samie micoz. a tak potrzebba nam
 ukaznie takowic karacz. Zebi szia drudzi
 na tui patrzac tui nie dopuszczeni. a tak przi-
 kaznim nam sludze szwemu pod laska naszym
 skoro ten list nasz do wasz bndzie przimieson.
 abiezie

abieście tego na długi czas rozkazania naszego nie;
 odkładali. abieś za tym listem naszym sieć Ta:
 Baron kłdorzi bada w Białogrodzie i winiech
 Zamkach nasich Sandziactwa tego gdzie kolwiek
 się gieć dowiedziawszy iżbie pogimal i posiadzał
 a ktorieś bi nie mogli tak pogimac i tbi bi ponieś stał.
 abie oni przeciowali do was a skoro prziiada do was
 zebie gieć pogimal a skoro gieć posiadziecie do nas
 tegoż czasu abieś dal znać ia wam o tym nauka
 mam dać a tego biescie się prawdziwie dowiada-
 wali. v kieś ktorzi tam bili dowodnie mieć bi się
 miacci zli nieplodzil. I powtorę wam przykaznie
 abieście od Valaski Voini Dobrze się dowiadowali
 o poddanie Crolia Polskiego ktorzi bada Zamie-
 dżeni wmiwole bi s Coroni Polski bi i Zbrada-
 wia. i Żidow. i Ormianow. i Tatarow kieś kto-
 rzi się pobrani v kogo kolwiek i gdzie kolwiek
 naidzieś abie bili puszani. i tego biescie się
 dowiadowali dobrze. iżobi się drudzi czegoś
 Zmiwoli winieś. ktorzi przolekim. I wala-
 kici Voini są Zawiedzeni. tym biescie nie do-
 puszcali Zobi mieli winieś Zmiwoleci. A przy-
 kazniem wam tego. ieśli bi stbieś poddanie Cro-
 lia Polskiego. ktorzi bada Zawiedzeni po Wa-
 laski Voinie. a przystapili ku naszemu Zakonowi
 Biskupstwu w tym biescie nie dopuszczali iść
 do Ziemi Chrześciańskiej. iedno biescie odiały
 od tego Człowieka v kogo badeś on puszcil biescie
 go wolnie. w Państwie naszym a ktorzi ku Zakonowi
 naszemu nie przystapili tedi biescie puszcali dobro-
 wolnie. nie bndali czegoś w Państwie naszym
 mieskać Zebieście dobrowolnie gieć do państwa

przynaczielia mego przepuszczili . a tego abisecze inaczci
 nie wdzielali . a ilic ich wypuszcziczie do paustwa przci-
 naczielia mego i ilic ich ldu zostanie zabisecze . Je
 popissali na Rogostbrze . a i/s bisezie lden Rogostbr do
 nas przisflali . a przikazuicem wam abisecze ldu
 wicci na przedluzenie ldei rzeczy nieprzedluzali
 abi wicci ldu Crol Polski przynacziel nasz . po
 ldem w ldei rzeczy do nas nieprziflat . a przika-
 zuicem wam . abisecze przikazali wssitkim podda-
 nim naszym po tch zabkach nasich ukrainnich
 pod gardli zic . abi zaden ldu w lbarzniecia ssa
 nie dopuszczal w paustwo przynaczielia naszego Cw-
 lia Polskiego . abisecze zadenmu nie dopuszczali tchim
 kozakom glownim przewozic na przewozie bia-
 logoczkiem . bo kied tam nie badzie przewozu
 mial indzici . niemoze ssa nigdzici dobie na
 onax sbronax . a lduk iesli bi od tch czassow ia-
 kom tobie tchab przikazal . abis tcham zadenmu
 nieprzepuszczal . wozimiali skode iaka w pa-
 ustwie przynaczielia naszego . a prziflali do
 nas Crol o skodzie swei powiedaiac iesli bi ssa
 stbala po tchim naszym przikazaniu . lbedi nie-
 bedzim od nich ldu miedzi . alie od ciebie samego
 a mi bendziem cie karac . w rzadu odeima-
 niem . alie bada o tchim wiedzial ktore kara-
 nie ldobie zadac . bedziem miedzi . abis o tchim
 wiedzial .

Solemanns Coesar Thurcorum Indicibus
omnibus in Capitaneatu Bialogrodensi
Chorossioniensi

Złozę miłosęzi Coesarz Thurecki i inich wielkich
Paustw, przikazuje wam Sandziom wsękich
miast Sandziała naszego Bialogrodzkiego i
Sandziemu Chorossowskiemu, rozkazatem łben moi
list pisac do was skorobi łben moi list do was
bił prziniesion oznaimuic wam, tku przinacził
nasz Crol polski pisał do nas przez posła swego opo:
wiedaiac nam skodi swe ktore sia mu stbali w pan:
stwie ięgo od Tatarow, Bolch, murza Toxari
Czassan vderuifc valichodza kurmanali, Bo:
belbek: Czi tko Tatarowie naime dwa razi
wpaustwie ięgo Coroni Polskici przez wolici na:
sęci wtargnięci mieli i wiasz iędni zabrali
a zboze ktore bilo po gumnach, lbo wstko popalili
i wzięłbo gim sloddanich o tbrzi stba luidu i ku
łbenmu szila gicb pobito, o gultbora tbiaraca owiec
a tbrzi stba stadnich swierzop i ginich wielic
stbathow zabrano i pogimano, iędnęgo Ziemiannina
s Coroni Polskici i powiedziono ięgo wniewolac
a łbak nam to dano znac, ze łben Ziemiannin
tberas ięst w bialogrodzie, ięseze ku łbenmu v
łbęgo Ziemiannina wzięłbo siędmnastęzi c złowic:
kow wniewolac a dwannastęzi koni, a drugięgo
Ziemiannina na imię iwanckowęgo oicza i bralša
ięmu zabilbo a drugięgo bralša ięmu pogimano

a ze wsi tego wziął dziewięćdziesiąt dusz ludu
 a dwie setki zwierząt i dwa tysięcy osiadło:
 niech przeszł w domy tego porożbiwali iemu wielką
 szkoda udziała a Matkassa Stamblickiego o:
 cza iemu Zabilo i bratka jego Dimiltra Zon i
 dzieci i bratka iemu drugiego powiedziono wnie:
 wolą i wielką škodę nim podziała. Słci ze Stamblice
 wziął mu iednego Ziemiannina na imię r
 Simona siedm dziesięć członków wnie wolą
 Dwadzieścia i trzy konie i dwie setki
 iemu bida wziął a skroliewski poddani o
 cza i Słci Słci wziął wnie wolą a Wasilii skowna
 Ziemiannin wziął iemu dwa członki Słci roga:
 iednego bida dwanaście koni dwie setki owiec
 Dwadzieścia zwierząt i inoże škodę iemu wielką
 podziało a dla re Zimienia ome škodę od iednego
 Talbarow Crol Polke nasz przinaciel przysłał
 do nas skargę swą dając nam znać o iednej sko:
 dach iednorz ssa iego poddaniem Słci w Lauszwie
 iego mi Słci w iednym wiozumianwsi spissania
 Przinaacza naszego do nas dla iednego prziezi ni ka:
 zali mi list pisać do was przinaczając nam
 i nam posłać od dworu swego Dworzanina naszego
 o iednym ssa dobrze dowiadując na imię Sabadia
 a iedak skoro Dworzanin nasz iedam przinaciel
 abiezie wespółk nim dobrze ssa dowiadowali
 i pisałi i oglądowali biez iednego Registra Bie:
 logrodzkie i iednego czechadzi iednego przinaciel
 i w iednym Regestrze biezie wglądali ktorze przin:
 iada za iednymi škodami swymi bo oni iednego maia
 Registra a iedak zawiadziono czechadzi iednego
 biezie popissana w Regestrze abie ssa iednego

kozdi pilnie pitbal o nie i dowiadowal . w powiecziech
 swiec gdzie kolwiek naidziecie spoddaniec Croha
 Polskiego przinaczila naszego . ktorzi sa zamiedzieni
 po wojnie Walaskiej . takowego kozdi zwas gdziekolwiek
 w powiezie swoim naidzie bi v pana ktorzego bil . abo v
 wiewodi . abo v poddaniec ktorzechkolwiek ktorzi mieszkali
 na Zamku naszym Bialogrodzkim i po innych miastach
 abiezie kozdgo odianysbi puszcili wolno . iesli bi ktorzi
 przystapil ku Zakonowi naszemu izbiezie odianysbi puszcili
 wolno iego . a tie ktorzi nie przystapili ku Zakonowi nasze-
 mu abiezie wolno puszcali . niech bi sobie wolno chodzili
 po państwie naszym . a tudy ktorich popuszczacie prze-
 kazuiem wam abiezie dobrowolnie puszcali . bndali
 chcieli poswiec dobrei wolci w państwie naszym
 mieszkaacz niech sobie ida kady bedzie wolcia ich . abie-
 dzie zadnemu niedopuszczali w powieziech swoich
 wypuszczonich tch bndowacz . a iesli abiezie spia dowie-
 dzieci v kogo spia czeladzi . ze bi bil ktorzi a on
 bi spia winawial ze iei niema . abo ize ia przedal
 niech prziniedzie . a przed wami postawi . ku temu
 komu bi ia przedal . abo tego kupca prziniedzie
 a wam przikazuiem abiezie v Zakonach kupcow
 Zakon czeladz odcimowali a o pieniadze zac
 bndzie ktori kupion niech sobie swoim mowi ktori
 przedal . iesli bndzie statkowich ktorzebesni roska-
 zali wam od kupcow odcimowacz . a przystapili bi
 ku Zakonowi naszemu wibiezie ich odianysbi na wolie
 wypuszczili . a ktorzi Zakonowi Brzimaia Bedibie-
 dzie wedle nauki naszej puszcali . kedy oni sobie
 iez bnda chcieli . a ktorim poddanym Crohowskim
 szkoda bi spia statka . wbidli . wkoniech . i winiech
 rzeczach . ktokolwiek swe v kogo naidzie . a prze-

wiedzieli ze 180 iest 18 iego . abi 180 wszystko bilo wro:
cono . a przikazuicm wam abiszezu 180go zostaza:
nia mego strzegli . a ilic ich naidziecie a na wolie
wipuszciciecie ich wsielkich bisezie popessali ilic ich
bedzie , iedno bisezie ttego strzegli abi drudzi na
tbo paldrzac ktorzi Zawiedziemi ssa przod nish
bila Valaska woina . abi niewiechodzili . abi nie bilo
skrzindu poddaniach nasich . Dobrze bisezie ssa o
18im dowiadowali .

Soleiman Soltan Coesar Thurcorum
Sigmundo primo Regi Polonie

JAm iest Czarc wielki niezwieziczoni od pana
Boga powissedoni i podaiace Coroni Zaczmiennu
Ziemskie i kusebrowana iest Corona na moi
glowie . a stbolic iego podemna pissa do was prz:
iaczika mego Croka Polskiego Sigmunda oznai:
niacie wam przuacze howi memu cosze przislali
do nas . Zmicktorzemi listbi swimi sluzebnika swie
Mikolaja wnicktorzich sprawach swoich daiac nam
o 18im znacz . ktorzi Tatarowie wtargneli ssa bili
w paustwo wasze Coroni Polskiej i swiedli poddaniach
waszych niektorzich stbich granic . ktora przislusza
ku Coronie Polskiej namosze dali znacz o 18im
gdysz tak iest ia s 18ego waszego ku nam z listow
waszych wirozumiawshi . i no ia przuacze wabz
bedac slowa swego przirzeczonego nigdi Zmienie

niechcia iakom jzwami slubil przez listy swe widoci
 prziazni mieszkamie miecz i tberab to miedzi nami
 inaczej biez niemoze. Czo ssa dokiez poddaniec wa:
 ssiab ktorzi bili zabrani wniemolice j Lauflwa nasbe
 Coroni Polshice przodkiem tbez do nas ktorego szej po:
 sla swego poslati. wnietkoriec sprawac swieb posel
 was do nas przissel i mi wirozumieci wssitkie dobre
 spissania listow i poslati mi listy swe do Sandziaka
 Bialogrodzkie i do Sandza tbez zamku naszego
 przigrozaiac gim. abi oni tdim kozakom Bialo
 brockim tego niedopuszczali ino dopiero tden sluzebnik
 wasz ktorego szej do nas przislali wezari grodzic be:
 dac poddaniec wasz Coroni Polshice ktorze bili za:
 wiedzieni mi tbiab wssiezkiec tdu opaldrzili. a ktorze
 iesseze bili w biabrodzie mi dla tbiab kazali pissac
 listy swei mocni do Sandziaka nasbe Bialobrockiego
 i do Sandziego przikazaiac gim ktorze ssa zawie:
 dzieni od tich czassow iakob mi bili sami w wlaszkiei
 ziemi spoddaniec wasz Coroni Polshice. abo tbez i
 Tatbarow i Ormianow i zidow. i Russi bedzie zawie:
 dziono tbiab mi wssitkiec poddaniec wasz. prz:
 kazali gim. abi oni gdziekolwiek. w Sandziacbwie
 swim slisseli o poddaniec wasz po wlaszkiei wojnie
 zawiedzionie tbiab wssiezkiec rozkazali mi gim v
 kogo kolwiek oni beda abi gied puszczeni. iesseze nad
 tbo i sluzebnika swego poslatem knim abi on prz:
 tdim bil. abi to inaczej bilo niereziniono. a ktorze
 bi mieli tbezgo rozkazania mego nie sluchac. ja tbo
 mam wolice swa na tbo i ze mam gied karacz kara:
 niem ktorem karaniem bendzie wolice nasza rozka:
 zac gied karacz iako na takowies przislusze
 a tdom rozkazal tdemu sluzebnikowi memu po

współkies tchies Zamkars iako w Bialabrodzie Baki
ze Hese i w Kikie i waczahowie i po inssim miast
tam tchies vkraini naschies tchies ssiac wssitkie dobrze
dowiadowacz i puszczacz gied a ktori Zamek mieli
Carze Przekopsci na imiech oczahow ino tchies Zamek
tchies iest wnaschies moci ktori oni ziemie vzi
wali ku tchemu Zamku i wlaschies Budi nad rzeka
tchies po onie sdrone ktori oni tchies vzi tchies Bialawia
miewali na ktorich miescach i dopiero granice ja
ino dopiero poddani naschies Bialabrodzkie onie swoje
tchies tam po tchies poliam puszczacz i Budi ssiac miedzi
iako przed tchies bilo a tchies ia do was przuacziela
mego pissa daiac o tchies znacze zobi mi bilo miedzi
naschies poddaniami i wassimi zwad iakich a tchies
ia dla tchies koczopkosczi i mocnoszczzi mam wo
lic na tchies obrawsci od Dworu swego czlowieka
ktorego dobrego i mam pissacz do Sindziaka Bial
abrodzkiego i do Sindzi abi oni wsspolik wiciedali
i tchies tam dozrzeli a wi przuacziel moi tchies
od Dworu swego obrawsci ktorego czlowieka dobrego
tam na tchies vkraini biczie wistali abi oni Biedawssie
ssiac sprawiedliwie tchies wssitkiego dopatrzili i
granice dobrze polozili abi od tchies czassow wiciedzi
tchies mowienia zadnego o tchies granice nie mieli
abich mi zobudwu sdrone granice miedzi czistie a
slusne abi naschies poddani zwassimi poddaniami i
woiwodi vkrainemi wiciedzi miedzi ssiac o tchies przu
mowienia zadnego nie mieli i boiow swarow nie
dzi ssiac nieplodzili nicssie inssie w tchies jedna sdrone
na bila i tchies possla waszego ktorego do
naschies przislali w tchies czassie do was ze wssitkimi
tchies rzeczami ssiac odpuszczili pissan tchies list w
Constantinopolu.

Petrus Voienoda Valachorum expulsus
restitutus ad sedem suam, Sigismundo prius
Regi Polonie de restitutione sua

Najśniejszy Crolu Sigmuncie Daiemi wam Znad
i wassemu Croluśtwa, rozumieć i widziełszoć a
widzieł V. C. M. dobrze iakom bił pierwej dobrze go
siatki na paustwie moim oicziśtem na Moldawskiej
ziemi wojewoda kilka lat i trapiło się nam
biło // Paustwem waszym walczyć, i bił między nami
niepokoi przez czas niemali aż do tch Czassow polki
bił przeciwu Holsman wasz Coroni Polskiej pod nasz
Zamek Choczim Zwiellkami mocami paustwa wa;
szego i Holsman was na on czas za rozkazaniem wa;
szym Znamy przimierze wziął i zapis na to dał
a mi łaski zapis swój dałimi, aby między nami
bił wieczni pokoi Zobu słzon, tak iako się wini
sić ziemiach Chrześciańskich zachować iako biło
przed łdem i między nami.

W ten czas kazanie boze a gniew Cesarza Turce;
kiego na mie przyszedł i miecz jego bił nad głową
moją i nad wschem paustwem moim Chrześciań;
skim, przeciwu sam sowa głowa i Zmocami
a ze wselskimi ziemiami sswimi i wpadził // Pa;
ustwa mego, gdzie od onego czasu musiał mieszkać
w ziemi Siedmigródzkiej pod słułem najśniejszego
Crola Węgierskiego Janussa. Dzię Zasie przysłał

do mnie Cezarz Turecki pod przysięgą abieś do niego
przysiechał. ja jako sługa przysiechałem do jego Cez. M.
i przyniosłem głowę swoję pod nogi jego. Gdzie ieś
Cez. M. wzrawszy pokora moję zniwł swoi Cezarskie
mnie odpuścił. a mnie kłoboc łaskawie przuacze rucił
a głowa moję zabawał. a jako na Cezarza przę:
słuska mnie dobrze wdziatal.

¶ Darował mię Zassia paustwem mojem Ziemia Mol:
dawska gdzieś doszedł Znowu oieziżni swei a Pa:
nowie wsitci Ziemia Moldawskie i ku mnie ssa
ssa sklonili. Za co bacz a chwala Bogu milem
ztem Zassia ostbał panem Ziemia tści kłborei iem
i przed tdim panował.

Przeb tdo wab Za tdo zadam jako Pana i sasiada
mego bliskie a starsze a abiezie tdmu radzi bili
ieś mię Zassia pan Bog i jego Cez. M. darowacz
tđim paustwem mojem rucił. a mi chcemi na
paustwie waszim bedac v. C. M. i paustwu wa:
szemu przuacze ikiem bicz wedle przysięgi
naszei ktora smi czynili s Holzmanim waszim
pod Choczimie zankiem naszym ktorei przysięgi
ia rad ssa chce tbrzimaacz przeb zadaci zlosze
i chitosezi

¶ drugie v. C. M. prosił jako przuacze ika
naszego dobrego i sasiada bliskiego i starszego
abie mię pomilował a darował dziesiaczka tdiffici
czernowich zlotich. bom na tben czas bardzo wpadł
po tbiś ssa cudzie stronać wloczac comkolwiek
miał tđim wsitko utracił. a mi tđego v. C. M.
wiecznymi czassie przepamieldac nie chcemi ielke
wiec miendzie łaski v. C. M. i zebiezie ssa.

na di mna zlitowacz niemici a mnie tieb zloieb darowacz
niebezichi. Bieda za to prosba abisezie mi gieb do tego
czassu pozyczili. asz spie zassbie w paustwie mni za;
moze gdzie ia i za to. V. C. M. bende dzickowal.

Tieb M. Crolu racz v. m. wiedziecz isz nasz pan
Bog samiec i nasze ziemie pokaral. wsielkimi zlemi
obiezaimi iako glodem tak tobie woina i podatkami
Turckim^o Cossarza a wjakob pan Bog wielic moze
toemu V. C. M. racz wierziecz gdzie za to V. C. M.
prosbie abisezie raczili nam dla prozbi naszei dobrze
wdzialacz i dla naszei czieskosci abisezie raczili
nasze go bonca przepuscic do Xiadza Moskiewskiego
abi nas possel od niego tobie smilowania prosil. ktori
vznawsi nasz vpad ktorim tobie podiaci ona
nas moze wspomoc i ratowacz. przez to prosba abie
to v. C. M. raczil dla naszei prozbi vezimicz.

Drugie V. C. M. oznaimuemi isz ni ktorzi Brad
naszei Szarpicowie po imieniu Nikolowici iako
oni przez toben czas bili wzieni paustwa V. C. M.

Czo v. C. M. sam wieis iako spie wielic z tego wzie:
ni naszei stalo. i iakowe szkodi a to wsielko
ni przez kogo iedno przez nie. abo wiem to oni wsielko
sami sprowili i nasze wielkie szkodi prziniedli
iako wskarbiech tak tobie wpieriedzac nasze
przez to V. C. M. pokornie prosba abie gieb nam
V. C. M. raczil ze wsbem widacz bo V. C. M. za;
dnego dobrodzienstwa od nieb mocz niebendziech
a szkodi tobie zadnei V. C. M. vezimicz niemoze
a tak ia V. C. M. za to prosba abie oni ani

miejsca Zadnego ani laski v. V. C. M. niemich.
 (Jesze prosim V. C. M. gdzie Zvrzedu iednemu mowu
 okupione^o ozlowicku na imia Sienkowi, ktori od
 nas wozicki Zwiolkiem skarbem nasobim do paustwa
 V. C. M. i jesze i dzis iest w paustwie V. C. M.
 przez tbo V. C. M. pokornie prosba abi V. C. M.
 rozkazal ze bi mi od tbo Sienka wsteko wrocno
 bilo.

(Druzic dawam V. C. M. znacz co mi ie^o Cessarzka
 M. przikazal abich bil za iednos sfinem Crolia
 Janowem abich mu pomagat, iest bi mial iaki gwalt
 od nieprziaczielia sswego Zinfich stbron abich mu
 bil ku pomocy a i ze bich tbo mu bil przuacilem
 dobrem i paustwu iego.

(Ostatoczne prosba V. C. M. abiesze poslati swe listbi
 do Crolia Janowego sina abi on dal dobrowolna droge
 Zemie i sinom nasobim abi bili przepuszczeni wca:
 losze do nas a tbo bi V. C. M. raczil wdzialacz
 dla prozbi nasobci

Responsus ad precedentem Legationem noie
Sigmundi Regis Polonie datum nunctio
Voienode Valachorum

K. Rol ie^o M. czob od pana swego Piotbra wojewodi powie:
dzial iz za zadaniem a prozba iego Cossarz ie^o M.
Tburcki iemu tbe ziemie bez ktori czas niemali
bil zapia wrocil i one iemu dal ze wstbkiem iako
przed tchim dzierzal. rad tbo widzi i slysi a tbe mu
sie radnie. abowiem iako ie^o C. M. wielkie Saxia:
dowic a przuaciachowie iego Biege tba tbe on
swim przuaciolom wstego dobra rad sprzuac i Biege

Czo sie dotyczy przimierza ktore jests miedzi Croliem
ie^o M. a panem tbowem wiecznie vezimione. przi:
siege i Zapissi poczwierdzone isb pan tbowi wskazal
ze ono tak iako przisiagl i obiecal tbrzamacz i cbo:
wacz mocnie chce tbo Crol ie^o M. rad slysi a tbe ono
iako pan Cbrzofozianuski cbowacz cbowi bendzie.

O pieniadze o ktore pan tbowi wojewoda Walaski ie^o
C. M. prosil tobi rad ie^o C. M. vezimil kiedy bi tba koni:
pieniadze mial, alie isb wielkie i przed tchim nisch
Cossarz Tburcki ie^o M. do ziemie nie bil Walaski i
prziciagnal. Za przyczyna pana tbowego nie polbrzebna
widal tbedi tego niemoze vdzialacz a tbe za Corkami
swimi ktore nie barzo dawno wipossazil pieniadze
wielkie widal i na tbe rzeczi i na polbrzebi ktore
Crol ie^o M. ma przed ssoba widacz mussi. rad bi tbo

Crol ie° M. dla pana tbowego vezimil. kiedibi mogl
 alie prze tbo prziezim vezimiez tbowo niemoze bo pie-
 miedze wsiatskie widal ktore bi bil mial. mogl bi bil
 tbowab Crol ie° M. i swim i pana tbowego polbrzebam
 biez pomocen.

O gonca co tbowi Pan do Moskwi przeslaez chce Crol ie° M.
 acz tego na przimierzgu niema sz opissano. abi bili pos-
 lowie do Moskwi pana tbowego przepuszczeni. a wsiatski
 dla prozbi a zadania pana tbowego to vezimil i sz kie-
 di czab bedzie tbedi go przepuszcziez kaze. a na kto-
 ri tbow sz czab pan tbowi ma to vezimiez Crol ie° M.
 listhem swim panu tbowi oznaimiez bedzie raczil.

Co szia dokoze sebarpicow. na imia Nikulowici i
 Siemka o tbow Crol ie° M. ani o skarbiech zadnieb nie
 niemie. alie ma Crol ie° M. za to i sz tbow lindzi ani
 skarbow kich w paustwach Crolia ie° M. niema sz. bo racil
 ie° Cr. M. rozkazacz swim wsehem poddanim. abi oni
 zadnego czlowieka przichodnia. ani walascznia. ani
 Turczina. w ziemi a w paustwach ie° C. M. przecho-
 wiuacz. ani zim zadnei pomoci. ani zachowania dacz
 niesmieli. nad opissanie przimierzgu ktore Crol ie° M. ma
 sz Panem Woiewodex Walaskim i ma za tbo Crol ie° M.
 i sz sia Starostowie. i poddani ie° C. M. takie iako i sz
 Crol ie° M. rozkazanie i wolia zachowuic. alie i szli tak
 bedzie. i sz ktori spoddani pana tbowego. w paustwach
 ie° C. M. bedzie. tbedi Crol ie° M. przimierzgu w tbow
 dosiecz chce czimiez. i poddanim swim czimiez rozka-
 ze. a do Starostb pograniecznic listbi dal. abi oni po kich
 lindziach szie pitali i dali znacz prawde ie° C. M.
 iako szia tbi rzeczy maia

O zone i o sieni zebi bili wolno przepuszczeni do pana

Woiewodi Crol ie° M. piffal listb do Crolionci iei M.
Węgierskiej. ktori panu Woiewodzie sblia. ma za tbo
C ie° M. iss to Crolionci iei M. węgierska bedzie woz:
niez raczila.

O Zilbo abi bilo nieprzedawano do Walach. ani indziej
s Paustw Crol ie° M. alia tego zebi bil vrodzai niedobro
Crol ie° M. bil zakazal. alie zdi Iheras pan Ibwoi
Piotbr Woiewoda iestb pan Ziemi Walaskiej. ktorim
przimierze wieczne ma. tbedi zasie listbi swimi Sta:
rostbam pogranicznem rozkazal. abi Iwego wiecei niebro:
nieli. alie abi wolnie Zilbo pana tbowego poddanim ku:
powacz w paustwach ie° C. M. dopuscili.

Suleimon Coesar Thurcorum
Sigismundo primo Regi Polonie

7. Bozci moci Coesarz Turcki i iniech wielkich Paustw
Zakow Bessurmieskich. przuacielowi nastbemu
Crolionci Polskie i iniech paustw Zakow Czies:
czuanskigo Sigmuntowi. przuaza nastbce wam
oznaimiemi przez Iden nasz listb i zdrowie nastb
nawiedzami. Przeli Ixim wam przuacielowi nastb
dawami Znac3 isb tchich czassow Woiewoda Walaski
vmarl. ktori przed Ixim bil Skypan. a take przisbedl
do nas i do nastbego szczelnego a wielkiego panowania
i pokore przed nami panem swim vdzialal Piotbr Vo:
ienoda a mi obaczewsi ie° pokore dalismi mu zna:
sbei ossobliwej a wiesokiej laske woiewodztwo Ziemi
Walaskiej ze wsbem iako bilo za oca iego i za dzia:
da iego. w kturich granicach czi przodkowic iego Ibrze:
mali. a mi Zlaske nastbi po tbow6 podlute przodkow

iego jako pierwszy było w których granicach tego Woiewództwa iemuśmy dali dopuścić i posłaliśmy iego na tego Woiewództwo a bieżąc mi o tym przynajmniej naś wiadzieli a temu naszym listu wierzyli. Dan 3 Andrinopolia.

Responsum ad Legationem Vala:
chicam à rege datum

NA poselstwo pana Woiewodzina czos ki powiedział i na piśmie podał Crol ie° M. tak odpowiedzieć rozkazał.

Przodtem Crol ie° M. ma za dobre panu Woiewodzie iż wdziacnie przisał od Crolia ie° M. obmowę okolo dania abo pozyczania pieniędzy gdzie Crol ie° M. słusze przeczini powiedzieć raczył przez panu Woiewodzie w którym dosięć rzeczy nie mogł.

NA druga rzecz okolo niewiedania niektórych zdradzić panu Woiewodzinie Crol ie° M. rozkazał powiedzieć iż o zadnich winowatich ani zdradach pana Woiewodzie niech nie mówie a Starostom swoim wszystkim rozkazać raczył abo zadni nieprzymował ani chował ktorzy bi wędz bili podczirzeni. A przeciwnko panu Woiewodzie występn i ma za tego Crol ie° M. iż w którym dosięć czyni przyniesie a Sędziów dobru gdzie nie dopuść abo taci bili przymowani i chowani ktorich bi miał trudność i jako mieć i przeciwnieństwo pana Woiewodi Wasłaskiego Bo Crol ie° M. zadno tego swoi ziemie czynieć nie dopuść a ięśli bi ktori Starosta bil

którebądź albo chwiał albo przysięmował Zdraice Pana Woie-
wodzine. tbedi karać takowe prodcz racze.

O Sienka i o Jordana potomka Jskerzickiego Crol i. M.
tak odpowiedziczk rozkazal. iż gdi Sienko przez ten
wystboki czas iako siedzi dla obwinienia. pana Wo-
iewodzinego. nie zna ssiac tak wielce rzeczam. iako
mu winę dawna pan Woiewoda. alie ssiac tilko zna ku
malim rzeczam ktore powiada iż Jskerzicki Starosta
naft Camienicki. ktori vmarł od niego ie odebral Crol
ie. M. mikaże Sienka wypusczyć Związienia. a z tych
rzeczy i od niego i od Jordana potomka Jskerzickiego
dowie ssiac a izbi ista a niebla sprawiedliwosc bła pa-
nu Woiewodzie. rozkaze Crol ie. M. na tem seimie. ktori
bedzie w Coroni Polskiej na tbrzi krolie. abi panowie
radi obiezar naliczki iakobi ssiac sprawiedliwosc pa-
woiewodzie stala wedle prawa Coroni Polskiej. alie Crol
ie. M. vpomina pana Woiewoda abi czy ktore possila. o spra-
wiedliwosc. nie ziniłi trudnosze. w przysięmowaniu tego
co bedzie skazano wedle prawa bo iako Crol ie. M. panu
Woiewodzie dziezic niechce. tak tbez poddanemu sswemu
kerzende vezinieć mieracze. wtem zebi mu co wiecci wza-
caczk rozkazal. nielibi on wziął. abo on miał od pana
Woiewodi. a pottem co wtbei rzeczy ssiac stanie na seimie
to Crol ie. M. panu Woiewodzie przez posła swego albo
przez listb oznaimić będzie raczil

Co ssiac dotieze posłania posslow do Moskwi Crol i. M. na
tben czas dopusczyć tego mieracze. prze slufne a wielkie
prziedzi. na ktore Crol ie. M. baczenie miercz muszi.

Co ssiac dotieze o wieznie. ktore pan Woiewoda powiada
biez ioseze na oylmie a cholwiek nie niewie o nich Crol
ie. M. a wssakob do Starosti będzie raczil pissać
abo iofli będzie tbi obiezial listb wziąć tbedieć go

Czol w.^o M. rozkazuje dać aby byli widani 180 Czol w.^o M.
chce przemiężyć i obielśnice swoje w tch i winicze;
czac zachować

(Do pana Chora zica przez Ciebie kras listb. dawa. ktorim zos;
kazuie abi on widal wsitki Cigani. ktorzi bili pana
Woiewodzini ludzie niewolni. Hec na tsem lisczie na;
pissano okolo 18.30 Ziemiačina o ktorim powiada b. Zobi
Comornika Zabil i skarbi od niego pobral. a iest tak
bendzie iako 18i od pana Woiewodi powiada b. nalic;
Ziono przez Starostwa Halickie. Hodi crol w. M. s. 18em
Ziemiačinem sprawiedliwosc b. dzie raczil wotli prawa
polskiego wezinić.

Co sfić doticze, o pomoc na dan Cossaryskę Crotić^o M. iako
pierwej odpowiedziedź raczył taki tberab iść takowei
zgodzić się niezwieł ani tboż ma co bi dawać
miał ku pomocy panu Woiewodzie .

Co spiesz dotęże Scharpieżom tbięz Crot i. M. niekazał nigdzie
chować w Państwie swogim i ioseż po drugie rozkaze
abę nigdzie w Coronie Polskiej niebili przechowani
a to może bięz iść pan Woiewoda Zadnei tbrudnosze
i Coroni Polskiej nie biędzie miał. bo gieb Crot j. M.
chować nie dopuścić

(T)ęż Crol J. M. oznajmując panu Woiewodzie i sz Starostom
Camieniecki i innym Starostom pogranicznim do Crolia J. M.
piśma o szlaku i sz pana Woiewoda zadanie sprawiedliwości
poddanym Crolia J. M. czynić niechce - także i Starosto-
wie tego pogranicznim - a tak przez sz napomina Gol J. M.
pana Woiewoda aby sz zachował w sprawiedliwość sz i
w dobrim społeczeństwie przyczynko poddanym Crolia J. M.

Wapomienięz 1863 pana Woiewodę, aby posłowie w^o niecho-
dzili do Czołha j. M. iedno Zwiadomosejcie staroszt po-
granicznich Camimieckie^o, abo Halickie^o bo bi Czoł j. M.
mirad, widzial, aby ssic posłowi ktor^o iaku kierzewda
abo skoda stala gdy bi przi niem wiedz ktori Staroszejn
mibil.

Legatio a Serma Isabella Regina Hungarie,
et Consiliariis Regni Hungarie, ad Archiepm
Gnesnensem ad Palatinum Crac' et Boncrum per
Antonium Wrantium Prepositum Transilvani:
ensem Craconiē habita die 24 Decembris 1541.

Quo in statu et periculo habeat se se Regnum Hungariae
R. h. M. h. Domina mea et Domini Praelati Barones et
Consiliarii Regni non dubitant v. D. bene intelligere verum
ut ea melius intelligant et vicinus sunt atqz amicis parietem
videns ardere ponderosius aestimant. suo ipsorum Nuncio, meo
s. medio, voluerunt de eo in presentia agere cu D. nris.

Igitur. Cesar inquit Turcorum in quo pristinum animum erga nos
ac solita fidem qua Regnum Hungariae in manibus Hunga:
rorum tam diu permiserat adhuc suum existimantes. totqz eius
tu Nuncios; tu litteris indubie credentes quibus Budam
ac uniuersum Regnum filio Regis Joannis et ipsis dominis Hun:
garis si penes puerum constantia praestitissent daturum se polli:
cebatur non solum decipit nos sed etiam contra fidem Bu:
da occupavit abducto ex Baronibus quem voluit de tuto
Buda velut in carcere quem voluit nobis certe difficul:
ter et non sine magnis oneribus ac metu dimissis.

Nec vero penitus humanitatis suae oblitus forsan indicaret
et ut promissis ex fide quoquo modo stitisse dici posset. pu:
ero Transilvania cum ea parte terrae quae a Tibisco iun:
gitur Transilvanicae dono dedit. nequid scimus quid diu

aut qual' firmiter quippe cum iam Turcae Segedino oppido toties vexato. et expulso. Arcibus Regard. Zikoboff. ac Baraniawar acceptis. et cetera omnia munita loca passim quae possent occupent. excursionibusq; et praedatione affligunt. et quinq; Ecclesias obstinatissime ipse Imperator per Nuncios flagitat. cui 9 petitionibus inquirunt. si non acquiescerimus. et quae dedit repetiturum pertimescimus.

Reginalis autem M. tas dicit. Nunc ego ut viduitatis tristitia ommitta. post tot arumnas. incommoda. terrores. ac pericula in obsidione Budae perpassa. nullius alius quam solius Dei misericordia a tanto discrimine. seu mortis. seu servitutis liberata. Lippa una cum orphano filio meo ago. non tamen sine maximo adhuc et metu. et periculo. dubia et prozsus incerta status mei. considerans cum propinquitatem Turcarum. tum perfidia.

Domini vero Consiliarii inquirunt. nos cum ceteris Regni proceribus. ac Nobilitate utriusq; factionis. proxime habuimus Comitia Dobricenii. eaq; non omnino sine mutua concordia absolvimus. post modum reuerfi Lippa ordinem status Reginalis M. tas. quanto potius in meli. et ac decentius pro dignitate Reginali. ex hac minima firme Regni particula. quae nobis relicta est constituimus. 9 deputatis etiam eius M. tas octo Consiliariis. qui semper adessent. et officio suo consulentes. auctoritate et voto eius M. tas fungerentur diligenter.

Collapso tandem Regno Hungariae. vel ex solius profecto Budae amissione. dicunt una cum M. tas Reginali. se solos nec viribus. nec consiliis laboranti. vel potius ruenti iam et penitus conuulsa. tantae molei sufficere. Sui itaq;

Exemplo quod nos docuit facere. pro ea necessitudine quae
 ipse cum D. nibus vestris est. admonentes eos de futuris
 malis quae vestro etiam imminunt Regno si ipse perire
 ruit. Rogant D. nros vestras. ut volint eis dare consilium
 idq; mature. quid scilicet iam. vel Reginali M. h. vel
 ipsis dominis Hungaris. penes illius Regni conservatio-
 nem. et filium defuncti M. h. quem non sunt deserturi
 sit agendum.

Præterea quonia Imperator Turcarum. tam perfide Buda
 occupavit. quam filio domini nostri defuncti. et ut dixi
 ipsis dominis Hungaris non solum per Oratores nostros. sed
 etiam per suos quam plures et multis litteris promiserat
 offerens etiam præmia dominis illis. qui Buda contra vim
 Germanorum conservassent. et penes puerum perduzassent
 Reginalis M. tas ac domini Consiliarii sperarent adhuc
 Buda se posse obtinere. si ipse Imperator amicorum Principum
 Legationibus tentaretur. Quare rogant. D. nros vestras
 volint quamprimum agere. apud Ser. mu. Do. Regem suum
 ut eius M. tas Sacra. mittat oratores suos ad tres Principes
 sine omni dilatione et mora.

Ac in primis vnos mittat. ad Imperatorem Turcarum rogans
 eum. ut Buda. quæ in hunc modum tam indebite accepit
 velit restituere dominis Hungaris. qui ei tam fideliter ope-
 ram penes puerum in obsidione Budensi præstitissent. et eius
 fidei ac promissis credidissent.

Secundos mittat. ad Christianissimum Do. Regem Franciæ
 ut ille quoq; Principes. cui ingens amicitia. atq; intelli-
 gentia. cum ipso Imperatore est. pro eadem Civitate resti-
 tuenda intercedat.

Tercios vero mittat ad Ser. mu. Do. Regem Romanorum
 Ferdinandum. ut experiantur. et explorant. bono modo
 si possit fieri aliqua bona concordia cum sua M. h. pro

Ser. ma Regina nostra et filio suo et quid virum habeat
 M. tas sua pro christianitate quidne certa spei nobis Hun-
 garis ratione conservationis polliceatur et an turci nos
 possit et ad ista eius S. M. tas pro sua prudentia acco-
 dentibus etiam consiliis Do. m. vestrarum instructione
 adiungat, aug. bitz suis Oratoribus quod non solum Hun-
 garia aut Polonia verum etiam toti Christianitati emo-
 lumentum sit allatura.

Lauca haec viri ac domini amplissimi Reginalis M. tas
 et Domini Consilium voluerunt potissimum cum D. n. b. v. r. is
 conferre quae potissimum rebus Poloniae nunc in absentia
 immo et in praesentia Regiae M. tis praesent et quas certi
 sciunt tu maturitate consilii egregie polle. re tu de casu
 Hungariae ac euerfione vehementer dolere.

Petrus Cambratus Archiep. us Quesnen[?]
 Petrus Kmita Palatinus Craconiensis
 Senerinus Boner Lupparius

S. Igismundo primo Regi Polome.

Fuit apud nos hys diebus Praepositus Alben. Legatus
 a Ser. ma Re. li M. ti et primoribus Hungariae qui partes
 eius sequuntur cuius Legationis sententia cum his ad M. tem v.
 Regia mittim. I. Mittim. I autem et responsi nostri bre-
 uiarum quod ipsi communicato per litteras consilio cum Mag.
 Domino Castellano Craconiensi dedimus. Rogamus vero
 M. tem vestram maiorem in modum dignetur anxie filiae
 suae Ser. mae et Regni illius afflictis rebus atq. ad id sibi

Regnoq; suo cuius paries proximus ardet, diligenter et mature, etiam atq; etiam consulere. Videt' autem nobis M. tas vestra Regia, et recte posse, et debere facere quod illi postulant, de Legatione ad Caesarem Turcorum mittenda quae primu' gratias ipsi agat nomine M. tis vestrae quod tam benigne et clementer se gesserit, erga filiam et Nepotem M. tis vestrae Regiae. Deinde petat, ut quibus Regnum Hungariae tam per litteras quam per Legatos ipsorum, et suos semel iam concesserit, his legibus, quibus Regi Joanni patri hui' pueri ante concesserat, eosdem teneatur. Budaq; restituta pacati regnare paciatur. Atq; in hac re celeritate opus est, propterea quod dicatur Caesar in urbe Sophia Sibirnare, ad festu' s. Georgii ad Budam cum exercitu affuturus, et in campo Rakos de more Hungarorum Comitia habiturus omnium procerum, et Nobilium, et Civitatum, ut cognoscat, qui secum, qui cum hostibus suis sentiant.

Non abs re etiam videtur esse, ut ad Regem Gallorum M. tas vestra Regia mittat oratu', ut is perficiat commendatione sua apud Caesarem Turcorum, apud quem valde graciosus est, quo Hungaris et Nepoti M. tis vestrae Buda restituantur, Regnumq; concedatur, praesertim quod is affirmabat, et promittebat Statilio Episcopo, cum apud ipsum Legatus esset, Caesarem Budam non recepturum, neq; usurpaturum, s; Regnum puero concessurum.

De tertia vero Legatione ad Regem Ferdinandu' mittenda ostendim' in responso, nobis id non videri consultu' quod pugnantia haec esset cum superioribus, et non modo non prodesset Hungaris quicquam sed obesset etiam. Possent vero per eam M. tas vestra Regia, et se se, et nos omnes in inextricabilem laqueum conicere.

Quod reliquum est Deo precamur, ut M. tem vestra in co:
lunem conferuat. Cracovia quarta Ianuarii M^o D^o XLII°

CEDVLA

Cum Scz. mo Rege Romanorum, ita nobis agendum esse
videtur, ne velit cum fortuna, qua Sackenus in Hungaria ad:
uersus sensit bellum gerere, neque se suamque vnam cum Vngaria
iat perditum, si impari se tam potenti hosti esse non se:
mel iam expertus est, praesertim quod et frater ipsius Caesar
non modo ullam opem ipse ferre potest, sed etiam rebus
nuper in Africa male gestis, ut certo nunciatur, hosti vi:
res et animus addidit. Cedat tempore, paciaturque Christianus
nomine Nepotis M. tis vestrae Regiae, vel precario, et mi:
nus aequis etiam conditionibus Buda recuperare, et Re:
gnum Hungariae retinere, quando vi et armis praestari id
nunc non possit. Non cupere M. tem vestra Regia ut
Nepos suus in Hungaria regnet, sed curatura esse,
ut pacatis eius Regni praetextu rebus Hungaricis, pla:
catisque et conciliatis inter se dissidentium procerum ami:
nis, ipse regnum bonis et cum matre pueri conueniens con:
ditionibus postea recipiat, ubi vires suas ad resistendum
potentissimo hosti collegent.

Responsum Antonio Wrantio Legato
Isabelle Regine et Procerum Hungarie
datum

In primis magnas agat gratias dominus Orator Sacre
Reginali M^{ti} et dominis Prælati et Baronibus Hungaria
de graciosa et amica salutatione pro sua cuiusque dignitate
vicissimque Reginali M^{ti} studia et obsequia nostra deferat
Dominis vero salutem et mutua benivolentia nostra
nunciet. Deinde dicet nob dolere vehementer de aduerso
isto casu florenti h^{ic} mi quondam Regni non secus etiam q^{uod}
de nostro proficeret et causas doloris recenscat.

Item gratias agat dominis Consiliariis de studio isto sin-
gulari atque fide erga Ser^{ma} Domina Regina et filium
eius Regni sui heredem rogetque eos ut salutem et dignita-
tem utriusque curent quod in eo salus istius Regni et ipso-
rum fore posita esse videatur. Itaque prospiciant ubi tuto
atque commodè ipsorum M^{tes} esse possent in his bello-
rum procellis. Cassonia quidem satis apta esse videretur
nisi quid forte id Regno incommodaret.

Item hortetur eos et roget magnopere si se saluos Re-
gnumque istud afflictum adiuturi velint ut Deus primus pla-
cent qui iniurias et rapinas tu inter se tu in templa
exercendes itemque dissensionibus tam de fide quam
de Dominatu et rebus aliis factis non offensus esse
non potest. eoque placato ad concordiam et unionem inter
se qua parua res crescunt redire studeant.

Item concordet et coniuncti ut vires suas perpendant quibus hostibus suis resistere possent. rationesq; defendendi Regni exquirant. tum demum facile erit nobis et consilium salubre et auxilium conveniens prebere. Nunc vero agemus cum Ser. mis Principibus nostris quemadmodum de vestra postulat ut Oratores ad Imperatorem Turcorum et ad Regem Gallozum de Buda restituenda ac de defendendo Rege isto iuvare mittant

Item ut cum Ser. mo Rege Romanorum id quod isti Regno expedire videbitur agant. Nam ita uti domini postulant cum ipso agere consultum non videtur. Lignat enim hoc omnino cum eo quod cum illis duobus agendum est. Reddant nobis certiores quam primum in utram partem consilia sua flectere velint. Contrarium enim agere inconsultum est.

Hæc breviter dicta latius dominus Orator exponet ita ut a nobis audiamus et in summa ostendet nobis salutem et incolumitatem Regni Hungariae imprimis curæ esse.

Anthonijs Vrantius Prepositus Alben[?]
Bone Regniæ Poloniæ

Ser. ma Regina domina et Princeps mihi clementia
Post humillimam fidem ac servitutem meam commendationem.
Quibus in rebus eram missus a Ser. ma domina Regina mea et a dominis Prelatis Baronibus ac Consiliariis Hungariae ad vos clarissimos viros Regni Poloniæ Primates et M. l. vestrarum Consiliarios.

ex eorundem Nuncio ac mea legatione qua ipsi ad M.^{tes} vestras sunt missuri copiose credo et sufficienter M.^{tas} vestra intelliget. Nam quod mihi non est inunctum isthuc proficisci sola celeritatis causa factum est. Quandoquidem nisi misero illi et occidenti Regno hac adhuc hinc me consiliis et legationibus pro quibus ago subuenire graviora proculdubio experturos nos primo quoque tempore pertimescimus quia et Turca iam pro instanti anno validissima expeditionem in Austria edixit et eundem Ser. mus Romanorum Rex quo cum nec viribus nec opibus nec fortuna ipsa potest contendere lacessere saltem cum magno tum suo tum nostro malo non cessat ut nos in hunc modum quasi inter sacrum et saxum constituti M.^{tis} eius causa magis distrabamur et pericamur. Sed hac notitia esse M.^{ti} vestra quam ego possim eloqui certo scio. Solu restat ut M.^{tes} vestra si unquam alias Hungaria saluam voluerunt nunc certe etiam ope adiuvent. Dico autem aut nunc aut nunquam quia de pilo pendem.

Quod ad R.^{lem} M.^{tem} domina mea clemen.^{ma} filiam M.^{tis} vestrae char.^{ma} attinet sana et incolumis est vestraqz M.^{tis} observantiss.^{ma} Cam ego vestra M.^{ti} ne de difficili ac periculoso statu eius multa dicendo cui etiam ipse ut fidelis servus compatiatur ad maiorem M.^{tem} vestra comouea tantum comendo quantum piientissima ac sapientissima matris prudentiss.^{ma} filia omnibz ma.^{xi}mis virtutibus dotata debet. Scio equidem M.^{tem} eius totum M.^{tis} vestrae pectus ac mentem occupare et quod mihi non est opus ut ego aut diligentius aut ingeniosius illam commendare studeram ex officio tamen ac debito quia iussus su facio. Quare si M.^{tas} vestra cu Ser. mus Dominus Poloniae Regibus altero patre fratre altero

aut apud Imperatorem Turcorum aut Rom. Regem si qui tractatus pro eius M.^{te} fierent non se se interposuerint fortius et ut ita dicam quod mihi M.^{tes} vestrae ignorent peritiamus nescio qui alii id prestabunt. Ingenuus ac fideliter factor, Maritus qui et ipse solus fuit decessit filius adhuc infans casibus obnoxius et nondum coronatus aduersarii vero multi. De Hungariis taceo. Nouit Bocchia M.^{tas} vestra qui se ipsos quidem diligunt, quia mutua concordia abigant. Coram me ut coram fidei seruo saepe ingemiscent et de multis libere sed omnia quae aduersantur prudentiss. me inferniis temporibus seque divinae voluntati accommodans corde suppressit et virtutem hanc tolerantiae summa cum laude exercet. Faxit Deus ut M.^{tem} illius consolationem aliquando videam. facile autem id consequemur si legationes quas petimus tempestive expediantur et donec Imperator Turcorum domi est feliciter perfungatur officio suo. Quod si et Romanorum Rex induci poterit ut non nihil ab apprehendo Regno Hungariae superferat postquam Turcae per bello esse non possit praesertim quia et Carolus Imperator eius M.^{tis} frater cladem illam terra mari naufragio Christianis alioqui funestissimam perceperit. Consultissimum esset et magis rebus nostris confiderem quia Turca quoque quod dicunt libenter iam aliquandiu positus armis quiesceret si nostra non stimuletur ambitione. Etenim quis euocauit eum in Hungariam nisi nostra oppressio? quis prebuit causam nisi qui Budam annua obsidione afflixit eamque cum obtinere non potuit et ab se et a nobis alienauit. Verum de his partibus nihil enim verbis proficimus ne opus est ut Budam recuperemus. Cui rei spem in solis M.^{tribus} vestris et in Christianissimo Rege Gallorum maximam post Deum collocamus. quibus ut Deus omnipotens gratiam hanc

Christianorum atq; adeo ipsorum Hungarorum beneficio concedat. oramus et obsecram. M. h. autem vestra Ser. ma solita fide ac studio mea comendo seruitutem et omnia summa ac faciliq. ma. cui incolumitate longissima largiatur omnium largitor et benefactor. Cracoviae quarta die Mensis Januarii. M. D. XL. II.

Que Zienovicz nomine Serme dne
Isabelle Hungarie Regine Sacrae Ma
Regie Polonie ex Hungaria veniens
retulit ea hic descripta

DIE XVIII Nouembriis. Zienovic ex Hungaria veniens nomine Ser. mae Dominae Isabelle Reginae Hungarie Dominae suae Ser. mis Polonie Regibus parentibus ac fratri retulit.

Quod Ser. ma Domina Regina post hanc calamitatem quam perpessa est in obsidione Budensi et amissis omnibus suis rebus preciosioribus mobilibus dotaliq; pecunia expensa magna nunc egestatem sustineat. Imperator siquidem Turcorum de suis Arcebus pro Contradote obligatis nihil suae M. h. aliud restitui mandavit. preter arces Lippa Solmos et Deme Ciczow et Kikkellwar. Lalatnio Valachiae restitui mandavit quae etiam erant in Contradote obligata.

Dixit praeterea exiles admodum esse proventus Lippae Solmos et Deme neq; posse sufficere in sumptus illius R. h. M. h. alimentorum duntaxat Petrovic et Latboeci. Consiliarii eius M. h. ex bonis propriis gratuito alimenta suae M. h. administrant.

Rogavit magnopere Ser. mo^s parentes nomine sua Reginalis
M. tis, ut M. tis suae illius angustiarum miserentur, ac con-
silio et auxilio esse volunt, ut ex periculis istis liberata
in tranquillo aliquo statu collocari possit.

Hoc praecipue efflagitat, ut ab Imperio et gubernatione
Monachi Disfavararii liberari possit, quem Imperator Tur-
carum tutorem et Curatorem filio suae M. tis et Transilvaniae
qua eidem filio assignata est constituit. Nam proventus
quos colligit, in suos usus convertit, et quicquid dat ex
iisdem proventibus Ser. mo^s Dominae muneris, et non de-
biti loco intelligi vult, sicut nuper fecit de aureis mille
et quadringentis, quos ex officina monetaria accepit.
Nam quingentos ex his omnibus aureis qui pertinebant
ad Reginalem M. tem dono dedit, reliquos pro se usus
paravit.

Retulit etiam Transilvania non posse esse firmiter Domi-
ni, et stabile filio suae M. tis, quod haec in faucibus
Turcarum posita sit, et ab una parte Valachis, ab altera
Moldanis ita innotata, ad nutum Caesaris possit semper a-
moveri.

Retulit postremo quendam Ceciliam Leonardum praefectum Casso-
niae intrinsece Reginali M. ti, quod cum videat Monachum
cuius nomine Civitatis praesidet, in Turcarum fidem con-
cessisse, se illum nequaquam intrmittere in urbem velle, nisi
soluamien, aut duobus ad maximum stipatis servitoribus,
sed nullum temporis ei concessurum, ut illic in Civitate moretur.
Seruaturum autem se Cassoniam M. ti Reginali, quae quando
velit, cum quocumque comitatu poterit illuc ingredi se velle
suae M. ti in omnibus morem gerere et servire.

Hec adiecit, quod in Conventu habito in Dobriczen
constitui debuit per dominos Hungaros, ut quatuor ex

consiliarius Regialis M. h^s ita designentur ad habenda
 cura. tam ipsius Regialis M. h^s quam provinciarum
 omnium exigendorum et distribuendorum in usus sua M. h^s
 ut pro tempore bini et bini partim obeant provincia sibi
 demandata. partim etiam ad propria sua curanda sece-
 dant. et rursus revertantur. Quam rem M^h Regiali
 minime gratam fore declaravit.

Imperatrix Thurearum Isabelle
 Regine Hungarie

Filia char. ma. Utraque nostrum ex una matre. Eua nate
 sumus genite. et ex una massa. et utraque nostrum servimus
 uni homini. Ego su sum summo Imperatori proxima. tu
 vero Regina Regni Hungarie. Cibi. potus. vestimenta.
 somnus. sunt homini multo proxima. his tamen ego omnib⁹
 su Cesari proximior. Ex literis tuis. bona verba tua ad
 nos promanarunt. hac prima vice. Proinde Cesar poten-
 ff. mus. ad quem et nos et multa Regna humeros mittere
 mus et inclinamus. et tua quoque D. e manibus hostium re-
 puit. et filius tuus D. multis modis honoravit. et remun-
 eravit. prout nos intelleximus.
 Ceterum quod Valentinus Thurek. potentiss. mus Cesar
 sicut adduxit ex Buda. et captus detinet. neque dimisit
 causa sui rei scire non potui. Nam voluntas Cesaris
 semper ea fuit. ut ipsum dimitteret. et sua negotia multo
 melius haberantur. Sed vos nunciastis. quod pro eius
 fidelitate et probitate vultis fidem bere deinceps.
 Nam Valentinus Thurek prius dixerat. et Cesari

promiserat . quod omnes illas arces quas possideret . daret
 manibus Caesaris . sed mutata voluntate aliud cogitavit . et
 Castra non dedit . ac propterea incurrit in indignationem
 suae M. h. ac incidit in captivitatem . Caesar autem poten-
 tiff. mus credit tunc D. ni . et omnibus eius inflicis ac fide-
 late confidit . Nunc autem si facti estis fideiussores pro eo
 nihil moramini . sed nunciate vxori et fratribus . ac toti
 cognationi eius nihil habeant in corde timoris . s3 vxor et
 liberi eius sint apud te et in manu tua . omnia autem
 Castra dent manibus Caesaris potentiff. mi . Si autem ad
 te ire noluerint . veniant ad nos . et eorum voluntatem vobis
 declarent . Sicut enim alios subditos nostros ita et hunc
 Valentinu Thorek pro seruitore nostro tenemus . Nunq3
 putent nos malum aliquod facere velle Valentinu Thorek
 ex voluntate Caesaris captus est . et ad eius porta deductus
 Nam ad haec facienda post Deu omnipotentem . Caesar po-
 tentiff. mus habet potestatem . et si hanc eius veritatem et
 fidelitatem intellexerit . eum dimittet . Deinde memi-
 nistis in litteris vestris de Mailad quoq3 . quod vxor eius
 fratres et omnes affines . veniunt ad te supplicam . vt tibi
 fideles essent . Cum ille ad manus potentiff. mi Caesaris
 incidit . vidit omnem potestatem Caesaris M. h. et de
 omnibus factis suis eu penituit . Si illu Caesar potentiff. mus
 liberabit . erit ne fidelis et obediens . Caesaru potentiff. mo
 sicuti vob pro eo fideiussistis . Antebac Vainoda Tan-
 salpinu ex parte Mailad mittens ad portam nuncia-
 uerat nobis . quod solus Mailad veniret ad portam et
 rogauerat ab illa porta litteras . et vnu Chaus3 . Pro-
 inde miserunt ei vnu Chaus3 . qui fuit apud eu . et Chaus3
 ex inde rediens . disciuit Mailad ad maliciosu Forde-
 nandu . et in Regno capit facere multa mala . et de-
 predationes . Atq3 cum nos haec vidissem9 misim9

ad Regnu Balimbassa qui nunc Buda est . et curio Vainoda Moldaniu . et Transalpmiu . Cum autem illi remississent ipsum intra Castru Fogaras repererunt illu vocauerunt . et cum vocassent petiit aliquos obsides .

Thurcob Vainodas . et Boiarones . et cum tam indifferenter egisset . Vainoda Moldanus . cum propterea detinuit captiuum . et misit Cesari . ab illo tempore omnes obsides in carcere detinentur . tot eius peccata intellexim⁹ et eam ob rem Caesar illu non impedit . nec malum illi inferre conatur . sed et ipsum coniecit in vincula . Si igitur omnes illius fratres et affines sunt fideles . et obediens quare obsides illos captiuos non dimiserunt ? quia ante hac binas litteras miserunt . ex hac porta potentissima sed mandata illa locum non habuerunt . et propterea Mailad non est dimissus . Si autem nunc omnem illorum fidelitatem et veritatem dedisti . ad scitu porte potentissime . et pro illis fidemisti . extunc agas hoc pacto ut obsides illi captivi dimittantur . et Castru Fogaras datur ad manus monachi . Nam et antea misse fuerant littere . ut omnia Castra . quae in illis partibus sunt darentur ad manus Monachi . Et cum hoc fecerint dent omnia ad scitu potentissime Caesaris M.⁹ . ut videamus ac cognoscamus . in quibus sunt fideles . et veri . Nam hoc vult Caesar intelligere . Caesar enim potens . et clemens est et benignus . et porta eius similiter illis servitoribus suis . qui eum audiunt . et illi extollentur ex gratia Dei . Et cum Mailad statuetur in pedes rectos . quid agatur videbim⁹ . Nam haec omnia ut ita fiant necesse est .

Ex litteris eiusdem Palatini Crac

Rationes M. tuarum vestrarum tum Reipublicae nostrae tot pe-
 riculis circumdatae poscunt Ser. ma Regina ut ordo Sena-
 torius morte aliquot Procerum attritus explicatur. Vacant
 enim quinq; Palatinatus praeterea aliquot Castellanae ty
 ordo etiam Episcoporum non integer est. officia praeterea
 alia vacant quorum usus saepe venit in Reipub. ca. Rogo
 ideo et pro mea fide in M. h. m. vestra confido. legerent
 M. tes vestrae ante Comitia saltem illa quibus Ser. ma M. tas
 Regia interesse possit. tales viros ad ordinem Senatorium
 non qui ambitione praecipitis. avaritia caeci. consilio nequi
 ad id munus ferantur. sed qui virtute praediti. integritate
 constant. et graves ingenio. ac prudentia multum polleant.
 Et cum bene maleve consulta in M. tuarum vestrarum. necnon
 Reipub. ca. cui praesunt commodum sicutue redundare co-
 suerunt. quod maxime providendum est. cum alias. tu
 eo praesertim tempore. cum Ser. mus Rex iunior filius M. tu
 vram. recepturus Regni gubernacula institueret. est
 ut tanq; nauticus navim. Reipublicam inter tot fluctus
 hostium potentissimorum feliciter regat. Ne vero peccaretur
 festinatione in delectu. magnus satis tempus M. tes vestrae
 ad eam rem iam impenserunt. manus etiam inferre
 possunt. ut ex multis paucos dignos eligant. quos M. tes
 vestrae ad clamor sui consilii adfideri dignissimos indicant.
 Ego tam sollicita de re Ser. ma Regina forsitan non scribere mi-
 nisi intelligat magnus momentum vobis feliciter rerum admi-
 nistrandarum in bonis ac prudentibus sicutue Senatoribus
 eorum nimirum consultis Reipub. ca. aut stant. aut subvertunt.
 Ergo eo nomine fidem mea M. tibus v. testata esse volo.

Sigismundus primus Rex Poloniæ,
Petro Kmithe Palatino Craconien

Accipimus litteras tuæ Sinceritatis. in quibus pro fide sua et
vere Senatoria sollicitudine. de imminentibus Reip.^{re} nostræ
periculis prudenter nos admonet. rogans ut Regni nostri
rationibus. quantum possumus. quantumq; debemus mature
consultamus. Cui autem cura et sollicitudo. quæ de sua
Repub.^{re} optimū quæq; Principem habere decet. nunquam
aliena a nobis fuerit. tamen S. tis tuæ. hæc admonitio
tam nobis grata. tam probata est. quam liquido cognoscim⁹
in constabiliendis bene et feliciter rebus pub. eis cōmunem
optimis quibusq; et eis precipue. qui ad eazū gubernacula
a Principibus asciti sunt. et adiuncti. sollicitudinem studium.
vigilantiam. curam. laborem. cum Principibus esse oportere.
Quare quod ad nos quidem pertinet. quantumq; in nobis
situm est. in hoc nostræ ætatis ultimo iam et propemodum
exacto cursu. quantum usus rerū. quantum et amor Reip.^{re}
doceret nos et hortabitur. tantum prospicere et consulere
cupimus. ut tam pacatum. tam florens Imperium relinqua-
mus. quam ipsi a maioribus nostris accepim⁹. et hæc
usq; administravimus. Agnoscimus hæc esse formida-
bilia omnia. quæ ad nos de Valacbo. et suspectis fe-
deribus illius Turci. cuius fiducia hic ferociter dicitur
S. tas tua scripsit. hæc certe sæpe nobis somnos aufer-
runt. summaq; nos exercere sollicitudine. Deus nobis
in hoc fatali propemodum tempore orandus est. ut nos
ex communi hæc Christianorum calamitati servatos

cripiat. Sed quod S. tas tua hanc subleuanda Reipub. rationem indicat ut ea ad omnia militaria subeunda Regni partes a nobis adigantur. quae liberae, et absque cura in nostra Reipub. esse illi videntur. Nos quidem tametsi officium nostrum non semel frustra ad hoc accommodauerim, tamen si hoc adduci adhuc poterint, ut ista ratione quam innuit S. tas tua illae quoque sua auxilia suam opem conferant iterum atque iterum opera nostra et diligentia adhibere non gravabimur.

Vesementer amamus S. tas tuae curam et diligentiam quam nauare in indagandis rerum Hungaricarum perturbatissimis rationibus non desinit. persuadent sibi magnam se ex eo et solidam apud nos inire gratiam.

Intelleximus ex Ser. mae filiae nostrae litterarum exemplo quod ad nos S. tas tua misit. quo in cardine nunc res illius versentur. nobis haec et longitudine loci et valetudinis incommoditate occupatis non licet eius sit afflictis rebus. praesenti remedio consulere. quod facere tam cupimus quam quid maxime. Versum tamen animo varias rationes. varia consilia. varios euentus prospicimus ut eius M. tis saluti. et Regni nostri cuius nobis publice maior quam eorum praeuati rerum cura est quicquid et securitati nostraeque utrobique dignitati consulere quaeamus.

Quod hortatur nos S. tas tua ut apud Hungariae Proceres per litteras agamus. curantur transferenda Ser. mae filia nostra in tutiorem Cassonica locum. Ad faciemus nos suo tempore diligenter tamen quando hanc S. tas tuae cum Thesaurario intercedere consuevit diuinem et amicitiam ex illius litteris ad S. tem tuam datus

datiſ intelleximus vtile cenſemus . vt ipſa ad curadi re-
ſcribat . ſignificetq; et pollicetur illi . nobis pergratu fu-
turum . ſi ex illo loco . qui preter id quod omnibus neceſſariis
rebus eget Turcorum etiam infidiis expoſitus eſt . in com-
modiorem . et tranquilliorẽ tranſſeratur . M. tas filia
noſtræ locum . de ſe id pollicebitur . S. tas tua . nihil inde
cans ea de re ad ſe a nobis ſcriptum eſſe .

Caſtellani Polzeu coboneſtandi non prætermittemus
currit nobis commodum viſum occaſionem . ſed nondum in
deliberationem ordinum noſtrorum ſupplendorum . deſcenſu
a nobis eſt . in quam adhibere vniuſcuiq; merita . et
dignitatem ita vt nob S. tas tua hortatur non dubitabim .

Quod petit S. tas tua vna cum Re. mo in Chriſto pa-
tre . domino Petro Archiepiſcopo Gneſnenſi ſuo et no-
bilitatiſ nomine . vt Generoſum Martinum Sboronſki
Regni noſtri princeps ſacramento fidei ſoluerem .
et ſi utriuſq; veſtrum apud nos prima eſt auctoritaſ
tamen quod ſolemniter in publico Comitiorum tempore
fidei hac ſponſione obligatus nobis eſt . ſolemniter . et
pub^{co} iſdem tempore ea ſolvendus eſt . hoc ſiquidem
et auctoritaſ et dignitaſ noſtra poſtulat Valeat
S. tas tua . Vilnæ Tercia Januarii M D Xl^o
Regni noſtri xxxv.

Piotr Voiewoda z Bożej miłości Pan Ziemi Mol;
 dawskiej piśmem wielmożnemu i cnemu Wrodzo-
 nemu panu Juriu Tazłowieckie z Buczaca Starosze-
 kamienieckiemu i Czerno Horohliemmu prziiaczieliu
 i Szeziadu naszemu dobremu. Za tchim nasz do-
 brzy prziiaczieliu daćmi wiedzenie waszej miłości iż
 z miłości Bożej wstąpiłem w oicziżnę Oica mego
 i Stepana Woiewodi i tchazem Panem Ziemi Mol;
 dawskiej. Przetbo daćmi wiedzenie waszej miłości
 abci waszej M^{ci} wdzięczni za nasze dobre było i iż
 waszej M^{ci} wielmi pilnie proszę abci wasza miłość
 tak dobrze weźmili abci z daczince zobudwu stron
 karani bili abci szkodi naszym poddanym zadnemu
 niebilo i takież i poddanym Crolia ie^o M^{ci} od naszych
 poddaniach. Takież abci szkodi niebilo alie abci bili
 wseziogani i karani po tchemu tak i sprzodku
 przisiagi mieliśmy s Panem waszej M. prziiacze-
 liem naszym Zigmuntsem Krolom Polskim i
 s Panem i Zradami ie^o M^{ci} po tchemu abci i tchaz
 tak było i dokonalo i tak ze proszym waszej
 M^{ci} izbi wasza M. raczili dla nas weźmied
 abiezie nam naliczli raczmienniu abo owssu ku-
 piez a co bndzie cena i co bndziez ebiezial
 wasza M. Za tso bilso tbowarem albo ebiez ginsim

czim baczcie wolcia waszej M.^{ci} dacz ia. Zupelna
 zaplatba waszej M.^{ci} dacz iako wasza M. v mowa
 vezimiezie. a Waszej M.^{ci} prosba abi wasza M. dali
 nam wiedziec przez Sluzebnika Parkalabowego
 Choczimyskiego. ktori prziedzie do waszej M.^{ci}
 11tim naszym listem. a za 11tim laska boza na
 wasza milosze. Dan w Romanowem Tzropie
 Marza 4 Dzien

Czesno vrodzone i Wielmozne panu a panu Jurin
 Tazlowieckiemu z Buczaca Staroszezie Camienickim
 i Czerno Horockiemu pospoliki Ziemi Polyskiej przi:
 iaczionowi naszymu dobremu poklon i wielkie Zdrowia
 od Jeremicia Milsnika Choczimyskiego. Daem Znac
 waszej M.^{ci} issz chodzil Drabie Portbar do Niemiec
 do pana a panowie wsietci wskazali do Szeptelica abi
 pissal i dal Znac waszej M.^{ci} i ginsebin panom na:
 szim. a tale pan Szeptelica mi zastal Drabica a Hake
 mi waszej M.^{ci} pisszem 11tim to naszym listem. i
 daem Znac issz sa barzo midobre nowini issz gida
 Tburci s Liolzem Woiewoda i chca go postawiec pa:
 nem w naszej Ziemi. a Panowie tale powiedzia
 issz gim niepotrzeba Liolza Woiewodi bo 11tak
 gim slubil Liolz Woiewoda abi dal midzi Bu:
 11sa i Dmiesza Ziemia od Halica alissz do Bielo:
 groda. i 11serab Tburci v Silistra. a inssz bi
 dawno bili v nas. alie czekaia 11sie Tburkon

ktorzi byli posli do v' Leczkiei Ziemi na Mailalga
 a takle jkoro ie naselzignac the Turki. Ibedi przida
 ze wszelbkim Vojskiem na nasza Ziemia a
 panowie dZierza z Aliexandrem Woiewoda i
 wszelbka Ziemia i ebaa sica biez snimi do Ziwota
 alie thilko prosba waszei M^{ci} . isz iesli ie pan Bog
 skarzy . abi sica do waszei M^{ci} weickeli . iesli posta
 wiec Liolbra Woiewoda panem i takle powiadaia
 gdi postawia Liolbra panem . a on powiordzial asz
 i kamieniec dobeda i dadza Turkom czego
 Boze miedai . a prosba waszei M^{ci} o pomoc ludzi
 iedno Iserab ludzi nieposelacie . ktorzi maia
 eZierza asz gdi sica serwie Zdolu . i mami nadzie
 ie isz przidzie i Pan Skopolic do Hrad Ibedi
 serzei waszei M^{ci} ludzie pissal . a Ba Ibm sie
 lasze waszei M^{ci} policam . Dan WeboeZiemu i dZiem

P Liolbr Woiewoda z bozei M^{ci} pan Ziemie Mol
 dawskie piszem panu Jurii Jazlowickie z Bu
 czaca Starosezie Kamienickie i Czertie no so
 rockiemu przinaczieliu naszemu dobremu Dacem
 znaeZ waszei M^{ci} isz gdi sica bil pan Bog i Co
 sarz Thurecki na nas rozgmicwal i na nasza Ziemia
 Moldawskie . dat bil nam wzial i paustwo . a te
 rab pan Bog i Cossarz Thurecki Zmilowal sica na
 demux i paustwo mi Zafia Ziemie Moldawskie
 przinrocZil . a panowie wsi Ziemia Moldawskie

przysli do nas raduic sja i wssitka Ziemia a przeto
 prosimi waszei M.^{ci} i panowie t^o s^o nasze prosta waszei
 M.^{ci} o skarbi pan Thontruzan Loebnwiltza i Mibula
 Hetman i Lictafzko Comisarz a takie raczeze wasza
 milosc ie skarbi nam wzocz bo wiecze wasza milosc
 ze oni sa nasze Zdraice. T^o s^o waszei M.^{ci} prosiem
 za t^o s^o s^o Hmickula ktori i^o s^o w Ziemi waszei
 M.^{ci} abiscze ie nami widali iako s^o widali
 Bratka naszego Theodora Turkom i co kolwiek
 waszei M.^{ci} powie sluzobnik nas abiscze mu we
 wssitkim wierzili Dan Wpalacu 22

Alexander Voisnoda Sin Bobdan Woisnodi
 wnuk starogo Stephana Woisnodi. Boza miloscza
 pan Ziemie Moldawskiej p^o s^o Viemoznu panu
 a Panu Jurim Jaslowickiemu z Buczaca Staroscze
 Kamienickiemu i Czertieno Borozickiemu przinacielu
 naszemu Dobremu i mi^oziastu bli^oznemu. Dacem
 zna^o waszei M.^{ci} i^o s^o g^o bi^o Lio^oz Voisnoda pa
 nem Ziemie Moldawskiej wiec bi^o z^ogo podzi^otal
 na wssitke stronu i wadzil sja ze wssitkiem Ziemia
 mi Chrzcisczanskimi pok^o pok^o bi^o niepr^oziwiedl
 Turkow na sja i na s^owa Ziemie i przidalo mu
 s^o tak iako wasza milosc wiecze po t^o s^o co
 ro^ozini^o nad t^o s^o biedna Ziemie iako ia poniedzil
 po t^o s^o przedal Ziemia Turkom i i^o s^o ze i^o ma
 wiec^o m^ogli t^o s^o Stephan Voisnoda poc^ozaw^ost

od samego Dunaju alisz do samego Dniestrza i Chotimia
 polsim przyscchalo wojsko Turckie i slo nad Ziemia
 nasza iakobi iac mieli podeptac i Zwoiowac i roz:
 gruszic do konca. Przeto mi waszei M^{ci} proszim a
 bisezie nam dali pomoc abiszcie t^{sz} postali i do
 kiedz ginsic Starost^{sz} abie oni tak iakto gied pan Bog
 nanczil abie oni nam t^{sz} dali pomoc iakobich mi
 mogli obronic t^{sz} biedna Ziemia od Pogansstwa o
 l^{sz}o waszei M^{ci} proszim iakto przynaczieliow nasich
 kaszkawich abisezie to roczili iakto wasz pan Bog
 nanczi a proszim abisezie nam wasza mi los^{sz}
 dali zna^{sz} co nariclii Dan m Niemcu

Nicolans Sieniamski Castellanus Belsen¹
 Bone Regine P O L O N I E

Vaszei Najasnijszei Kroliewskiej M^{ci} oznaimuie
 iz bil v mnie t^{sz}imi c^{sz}affi od Voiewodi Voloskiego
 Abram w poselstwie co mi za poselstwo powiedal va:
 sei N. K. M. poslam i bil biec ie dawno wzo K. M.
 i taki^{sz} v. n. K. M. oznaimil iedno abo w l^{sz}o nie:
 dziecie przesla mial biec ioseze Abram v mnie kto:
 wgom oczekawal c^{sz}emu nie bil ni prz^{sz}o infego
 mierzumiem iedno i^{sz} t^{sz}imi c^{sz}affi mial biec v Wo:
 iewodi Gonic od Cessarza Turckiego wespolek
 szim poslem Voiewodzinem ktorogo bil przed tim
 do Cessarza Turckiego poslal. Przynaczieli moi nie:
 ktorze s Voloch i spigowie ktori tam c^{sz}sto mie:
 wam inaczei mie miesprawuia iedno iz Abram
 na spigach l^{sz}u do nasz i^{sz}dzi i Burla ktori tam

ku iego k. M. iezdzil od Voiewodi. Ison dnia Iego
 wiecci iezdzil. abi sica winiedzial co sie okolo iego
 k. M. dzicie. a gdzie sice pospolite bendzie. a iefli
 ze iego k. M. na nim bendzie. o co mia Iefli
 wielka pilnoszeia Abram pitbat. iefli ze uieblo
 iego k. M. w Polfeze bendzie. gdzie mu ia na Ibo
 powiedzial. iz sycem w Liublinie bendzie. na ktu:
 zim iego k. M. offober swa bendzie. wospolite k. siego
 k. M. Kroliem mlodem. a iako bi na tim scimie
 iego k. M. iego M. Krolowi mlodemu mial spufoziec
 wsetkie Ruskie Ziemie. asz po wisle ktora maia bie
 spofobione s xieydwem Litewskim iz maia
 dwa Ibrzeziego wiprawowac. ku kazdei pot:
 izobie gdzie bi sica trafilo. a Ziemia gorna. wielka
 i mala Polfka i Mazowffe takiesz Iefli maia bie
 gotowe. ze maia bie s Heitmanem wielkim gdzie be:
 dzie polbrzoba ku pomoci iego k. M. k. Krolowi mlo:
 demu. a krolie M. mlodi ma miyskac Zawfze
 w Bolzie. w Przemyslu we lwowie. a prze iego k. M.
 rok od roku. dwanafezie kfiac ludu sluzobnego
 bie ma ystawiezie. I ytal mie o to kilka kroc.
 swielka pilnoszeia. i na koniec mi powiedzial.
 iefli ze tak iefli. albo bendzie. Ibedi sie mozezie mieba
 Cossarza Tburckie. a moi pan s sasiadem swogim
 swoiewoda Multanskim radzi bi Ibo slizze i widzie
 i radnicze bi bity prze Iakowie moci s krfoszei:
 ianflwem. a nifle s pogani. abo wiem gdzie bi tak
 bilo Ibedi bi wasz iedna Ziemia po Iewie ni mogla
 a tak rozumiem Iemu ze bendzie wielo poslow biwalo
 u iego k. M. od Voiewodi. abi sica dowiadowali
 iefli ze tak iefli albo nie.
 C Iefli Iefli przeiaczicie moi s Voloch rozkazali

do mnie i sz Woiewoda prosił. Cossarza aby mu pomoc
 dał. ze bi wziął Zasie Polkucze a rzekł sie pilnie
 postarac o kamienie. Ze bi go dostać miał a prosił
 aby mu tylko dał ku pomocy Matkow boka letni i sz
 na Tobinie na Bialagrodzie i kilici Sandziakem
 Cossarz mu powiedział iż ma przemieć swasza N.
 K. M. a wszak sz mu powiedział i sz ze może Mat.
 Kocboka wziąć za pieniadze albo za dan za swe
 łaci mieczonie i takle powiadaia ze i sz ma znowe i sz
 mu ma być na pomocy w siódmi kiffiac lundze za i sz
 pieniadze a lbo pod lben obiecai ze to lbo sz poddani
 V. N. K. M. Poliaci. słuza za pieniadze Krolowi
 Rzimskie przeciwko Cossarzowi Turckie a takle
 lbo przeciwie lbeni naidnia a wszak Woiewoda
 Woloski niema gim co dać alie mu takle za pewne spra-
 wnia ze lbo i sz Cossarska wola. Honie Cossarza
 Turckie i drugi Woloskie Woiewodi obadwa bili
 za zab v Carza Tatarskie i Tatarskie Zasie Honie
 bit v Woiewodi Woloskiego siego sz poslem i takle mi
 sprawnia ze bi sie smawiac mieli aby Carz Tatarski
 miedzial wiecei mirow siego N. K. M. a izbi bit
 snimi wspolek przeciwko i sz N. K. M. czego gim
 pamie Boze niepomoz. Gdzie ia dowiadnia sie pewnie
 rzecze postalem ldimi cZasse słuzebnika swego sz
 do Andznopola do Kierulcia sli sz aby sie ldam
 wiwiadował wsielkich rzecze a swlasza okolo
 lboego Sandziaka i sz ze takle i sz albo nie ktori
 za osm miedzial nadalici być Zasie v mnie może co
 mi powie i sz K. M. i takle sz V. M. dać znać nie-
 omiekan. Przci tim lbo sz Przciacielu mogim
 w Wolosce na kazdi miefiac mam przci nim słu-
 zebnika swego ktori mi dawac znać co bendzie

Za vmysl Voivodi Voloskiego albo wiem poslal tmi cza:
 je do Cesarza Turckiego w tej rzeczy dowiaduiac sja za
 pewne iesli ze iuss ma swasza M. K. M. valke poczynacz
 albo nie a co przimiesz tu Homie od Cesarza kedi mi
 maia za pewne dacz. Znacz.

Piotr Vartik ktori dzisz v niego iesz nawissim Heitma:
 nem poklisknial przed nim na pokoiu. i prosil go prze
 Bog. aby nie poczynal sziego N. K. M. valki izbi po:
 umial na to ze przisiegat v Chocimica wieczni miz mied
 siego N. K. M. a teci ziemie niewspominacz. Przigo:
 minaiac mu Wess. Jez mie Hospodaru stin poczwier:
 dzimim tej przisigi stal s Totm Janem do Krola iego M.
 do Krakowa a tak skarze czie bog i nasz pospolu sigo
 gdzie obacz ze dluzei panstwo two stacz moze w pokoiu
 gdzie bendziesz w dobrej prziaznii s. Crolim Polskim a
 nist bi miał biez wo zli. Gdzie slisze iz o to Vartika
 niegromil i powiedzial mu zem o to poslal do Cesarza
 a co bede miał za rozkazanie od niego to na on czas be:
 dziecie otkolo tego radzie a tak iesli go od tego nie od:
 wiedziecie rozkazanie albo polozba iaka Cesarzka
 kedi mu prozno i krolowska milosc na wierzie. aczkol:
 wiek iesz tak ze barzo na kamieniec wazi alie tbesz
 i na Halic barzo krzino palbrze. wiedzac isz iesz slabi
 a iesz mu barzo na przeszkodzie gdzie szie go ia tak
 protsko nadziwam do Halica iako kied do kamienca
 aczkolwiek iesz barzo bli Halic alie bi bil i brze
 kroc gorzbi. kedi szie dali bog iego K. M. i takiesz
 v. N. K. M. na cnozie moie nicomili a do Wad
 polki gardla mego stawacz bedzie to czinie bende
 gdzie koczemu przidzie co cnotliwemu talie
 czinie.

(N) aiafniſſa a Miłoſeżina Krowiowa aczkolwiekem
 ia naniffi a podli ſłużeńnik iego K. M. takieſz v. N.
 K. M. iſtſem a wſſakoſz za łbemi ſłuchi nie cudnem
 letowi kaſdi eſab ſgranicie ſie ponawiaia. Zdalo bi
 mi ſie wedlie małego rozumu mego. abi iego K. M. raczył
 poſłać ſacne poſli do Coſſarza Tburckiego łbimi eſaſſi
 o przymierze ſiego K. M. ſ kroliem mlodim abi bilo
 poſtanowione i vmocnione i łbudziſz ſie M. ſ krowi
 liowa Vezirſka i ſ wnukiem v. N. K. M. abowiem
 łbego eſaſſu okolo tego polubeb bi pilnie chodzic. a
 wnelſ iego K. M. i waſza M. ſtad ſnadnie wioſu.
 mieſz będzieſie racziſz iego przymierze iſti ſe ſ
 wlaſeſa wſtępi tak wedlie ſadziſz krowia ugo M.
 a co bi bilo ſ dobrem rzecze poſpoliſci. a iſti ſe wſe
 mieſz nie będzie chęciał. iuſz nie polubeba iuſie ſpięgow
 ſnadnie to kaſdi obacze ſe iuſz pewnie valki ſiego
 K. M. pragnie eſego mu łanie Boſe niepomoz.

Ex oſie k. feria quinta poſt feſtu ſ. Thomae Apoſtoli
 Anno 1541

Poselstwo od wojenodi Wołoskiego
przez Abrama do pana Belskiego

Probowkiem powiedział iż Pan moi miał był posła
swe wielkie posłać ku królowi w^o M^{ci} iedno iż
prze niektóre przeciwni ta s^{si}e rzece Adamowala a
tba t^{bo}s^z przeciwna tego iedna iest i^z Turccy poslo:
wie nie przeciwniaie sie b^{ie}z c^zesto kroc v pana mego
a moi pan tego strzeze . abⁱ niebil w podziwieniu v
Turcka . w^olako^z c^zas vpatrzⁱns^zbi . t^odi posle posle
s^{si}e ku królowi w^o M^{ci} .

(T^{bo}s^z powiedział iż aczkolwiek pan moi iest w mocy
Cesarzkiej . alie iest krzese^zianin . a T^odi bi panom
krzese^zian^zstem . abⁱ o sobie c^zuli . lipieci n^{is}z pierz:
weⁱ . abowiem Cesarz Turcki . bedzie zimowal
w Topii . gdzie na lialbo swietlkiem morami do Rakus^z
poc^zegnie . a zano s^{si}e r^ussi .

(T^{bo}s^z powiedział i^z Cesarz Turcki nie rusze koroni
Polskiej . do k^ol^o iest zim . krol st^ozi . alie zobowai
boze smierze^z na krola starego . tedi t^o za pewne wiedz:
c^zie . ze s^{si}e Turkom rusze na ziemie wasze a tego
szado^zbiec c^zekaie . a takie mechai krol wgo M^{ci} s^za:
dami swemi o t^oim c^zuie . abⁱ sinowi swemu pokoi
w^ozimil . abo pr^ozimierzim . abo obrona . iest^z ze b^oac^zie
to ze bi s^{si}e miał tak okrutnemu niepr^oziac^zielowi

obronie. Przeto tym prosi aby to v siebie król iego M.
i panowie w tajemności mieli. aby bi się tego nan Ce-
sarz miał dowiedzieć v Bilbi tego Zwiłka mierz-
Biaczka bo i dziś Cesarz ięś tego domniemanie
aby on dawał wiedzenie panom Chrystianuskim.

(Tęsz to powiedział iż pan moi nad bi stał sercem prze-
panoch krzeszianuskich gdzie bi wierzal ię sformosi-
alio ięś ięś na wsitkim ssed i na skarbiech
i na ludzich i na koniach i na wsitkich maich.
nosze swei. alio sercem powie da że chce stać i być.
nosze.

(Tęsz powiedział aby król iego M. temu wierzyć
nie raczył. abieś ia miał poznać valke slegiem
w° M. chyba zobowai boże. abieś musiał moca lek-
mu bić przepędzon tak okrutnego mi-prziciaciela
czego bić ięś nie rad zobowił.

Nicolaus Sieniamski Castell^l Belsen
Bone Regime POLONIE

S. ER. MA Regina scire M. tas vra dignit. Palatinu
Moldavia misisse ad me Nunciu suu Abraba Capitanu
Czarnowiu. Is fuit apud me xxv. Ianuarii, quod Nun-
ciu mihi attulerit M. tas vestra Ser. ma. ex credula b. eic
includa cognosceret, quidne illi responderim alia continet
credula. Apparet ex ipso Nuncio ex alijs quod multis
coniecturis illud aliquid inimicitiaru parare M. lib. v. S.
et dominis Regnoq. sue M. tas. comparatq. sibi fauores
ad Tartaros quibus proxime transacto tempore. misit
quindecim currus molle oneratos. quolibet currus sex
trahabant bovis. et equaru non paruum numeru serui-
bunt mihi exploratores. ex illis oris. in dominia M. tas
Regia. conspiratione cu Tartaris facta

Imperator Turcaru misit ad eundem Palatinu Valachia
mandando eidem ut pararet protectionem in Hungaria
qui existente adhuc illic Nuncio Turcaru misit incidere
siluas. et parare iter Hungaria versus. Castra quonda
sua Cziczow et Abaltzen. quae Ser. mus olim Ioannis
Rex Regno Hungaria adiunxerat. et q. primu ipse
Turcaru Imperatoris Nuncius exiit. cessavit ab incisi-
one siluaru. et suu ad Caesarem Turcaru misit Nuntiu
in qua re nondum certe scio. tamen ut quida coniectu-
rantur. de M. ti Regia Ser. ma Domino nostro clemen. mo-
rem agit. Non praetermisi ego cu Abraham ipso
de his conferre. quod misit ad Turcaru Imperatorem

Nuntius suus. et ut speratur. moliendo aliqua in M. R. S. et in fœdus habitus. Excusabat dominus suus afferendo quod miserit in negotio recuperandorum Castrorum suorum. quæ S. R. Hungariae illi restituere mandavit. sed domini Consilarii Regni illius restituere negligunt. et protrahunt. tamen velle Dominus suus recuperare. et retinere Castra illa sua quocunque modo. nullis parcendo suis laboribus et impensis. T. Sinus etiam dixit dominus suus habere velle. et habere promissum ab Imperatore Turcorum. ut saltim sumptus ædificii Cæsari persolvat. et pendat.

Sciscitabatur etiam Abrabæ. quam diligentissime me de Conventionione generali. quo in loco. et quando celebrabitur. esse M. R. S. interit Comitibus ipsis coram vel non. et accipere Palatinum ipsum Valachie missurum. adhuc oratores suos ad Conventionem ipsam ad S. M. R. et dominos Regni Consiliarios. in his puto negotiis. in quibus prius ad S. M. R. direxerat.

Erunt me reddiderunt. exploratores mei. ex Bialogrod Scitbas ipsos iam transgressos Borysthenem fluvium magnis copiis versus partes nostras. et tria millia Scitbarum debuerint invadere terras Podolicæ. et iam forte minudent. nisi nimia densitas. maxima in locis ipsis existens. prohiberet. et scribunt mihi exploratores certum esse illorum et plurium ex Dobruçis. et Bialogrod Cosacorum invasionem et incursu. quamprimum nimis resolutione diminuentur. Mihi ego quamprimum in Bialogrod exploratores meos. ut certius de hoste ipso adhuc scirem Ego etiam in proximo cum fratribus meis et amicis quibusdam egrediar. in Miedzebozin. et illic habita cum Ducibus et Capitaneis Ducatus Lithuanie. et Domino Dovoinja intelligentia protunc in Bracław existentibus

conabimur. utriusque possemus aliquo modo hostem restringere et
repulsam aliquam hosti parare et Domino adiuvante para-
bitur. dum modo vires et copiae suppetant.

Cum his me et servitia mea humillima et perpetua. in gra-
tiam vestrae Ser. ma. M. his Regni alibi comendo quam
dum h. me feliciter valere opto. Domina mea Clemens. ma.
Datum Leopoli. xxvi Januarii. M. D. XLII.

Nuncium à Palatino Moldaniæ per
Abraam Capitaneum Carnoniensem
ad Nicolaum Sienianski Castella-
num Belsensem

IN primis dixit Dominus suus nescire causam quæ obstat,
quod M. his Regia reniceret. et aspernaretur amicitiam
et servitia Domini mei. Mithobal Dominus meus Nuncium
suum ad suam M. tem optans ut oratori cuius per dominia
M. his suæ liber sit transitus in Moldavia. M. his sua
renuit permittendum fore. et aspernatus est domini mei po-
stulationem. nihilominus tamen Dominus meus iam misit
oratorem suum in Moscoviam. per Scythiam et Tartariam licet
sunt bellici. magis sunt tamen domino meo affecti.
quam M. his Regia Princeps existens catholicus.

Item Dominus meus rogavit M. tem Regia ut Simeonem
servitorem et Cubicularium eius qui ablatiis Isauris ad
Dominia suæ M. his profugit. extradere mandaret.
et alios Dominos subditos suos. in dominiis Sacrae M. his
existentibus. prout Thoderum fratrem suum extradiderat.
sua M. his Regia dixit Dominos et subditos Domini mei

nullos fore in Dominis suis M. his, et dominus meus sit esse in Dominis M. his Regia, et si non in Regno Poloniae, tamen in Ducatu Lithuaniae, Sienconem etiam, et tradere M. his sua noluit, reiciendo negotium hoc ad dominos Regni sui Consiliarios et ad Conventionem generalem in proximo celebranda Dominus meus igitur iam rem ipsam, et iniuria sua deferret Domino suo Imperatori Turcarum.

Item rogavit Dominus meus M. hem Regia, ut M. his sua mutaret illi aliquot millia florenorum pecuniae ad certum tempus, quod debitu suae M. his Dominus meus solvere brevis voluit, bobus, cora, bustione, et aliis mercibus in terra sua habitis. Et hoc M. his Regia Dominus tuus propter Dominum meum facere recusavit, ac domini Consilarii suae M. his. Dicebat enim suae M. his non solum hoc facere tempore retro actis, et nunc nolle facere.

M. his Regia Dominus tuus maiora dat munera illis, qui minus digni sunt, et idonei ad servitia et amicitia Sacrae M. his prout sunt Scithae sive Tartari, qui acceptis muneribus, terras et dominia suae M. his depopulantur, prout et anno hoc proximo futuro sperandum est. M. his Regia fidem ipsorum brevis experietur, quia iam Boristhenem transgressi sunt, versus partes Regni. Et si domino meo M. his sua pecunia ipsa mutaret, parum fuisset damnum M. his suae, et Dominus meus magnam commodum, et consolationem, laudem modicam exinde haberet et hoc precipue, quod agnosceret amicitia et favorem suae M. his in hac necessitate qua nunc premitur. Nam dominus meus Imperatori Turcarum et Bassis Consiliariis eius ut dominium suum Moldaviae ei restitueret, multos dedit thesauros, et adhuc dare tenetur, ex quibus dominus Dominus meus, ex causa et suggestionem domini tui pulsus erat. Nam

instanter Turcorum Imperatorem efflagitabat. super re ipsa
 et nisi dominus meus Thesauros suos Turcorum Imperatori
 daret. non retaberet terra sua Moldavia. sed Turci
 possideret Moldavia. prout nunc possidet Buda Hungaria.
 Ex eo ergo dominus meus sentit. M. h. m. Regia nihil pendere
 amicitiae cum domino meo habere. bonamque vicinitatem eo
 etiam quod hoc tempore. quo dominus meus rediit in terram
 suam et dominium suum M. h. m. sua visere eundem. aliquo
 Nuncio Consiliario. vel aulico suo non est dignata.
 et nec ad ultimum Cui vel rustico aliquo. vel per hominem
 visere noluerit. ut saltem cum vulturo litteras alligaret
 domino meo deferendas. grato id exciperet animo.
 Percepit dominus meus M. h. m. Regia sibi indignari et
 nihil pendere amicitiam illius. bonamque vicinitatem.
 Nescit ergo dominus meus. quid prosint. et quid faciant
 boni sibi hae pacis conditiones. cum sua M. h. m. Regia habita
 cogitur. forsitan dominus meus apud alios querere ami-
 citiam. et fauores. qui tempore necessitatis non derunt
 domino meo auxiliis et officiis. necessariisque belli machinis

Item Turcorum Imperator. non pro seruo. sed pro filio Do-
 minum meum habet. seruitorum et fidelitatis eius ratione
 et plura nunc quoque quam aliquando. propter se facturum
 certe scit. quam antea. ita ut iam Dominus meus ami-
 citia sua amicis dignior existat. et inimicis terribilior.

Item Capitaneum Cameracum acceperat dominus meus
 pro filio. et miserat ad eum Nuncium suum. cum litteris et
 secretioribus quibusdam. quae Dominus meus de ho-
 stibus Regni presenserat. et obtulerat se Dominus meus
 fratrem illi de hostibus Regni significare. ut illi videret
 M. h. m. Regiae quam primum litteras mitteret. Ipse ubi

Domino meo fauores et gracia apud M. h. m. Regia per hoc
 comparare debuit. contrarium igitur. nam his temporibus
 misit vicibus tribus ad M. h. m. Regia. scribendo suae
 M. h. de dominio meo. q. ipse pararet obsidionem Camenec
 et ipsa expugnata Imperatori Turcarum deberet tradere.
 Nunqua hoc Domino meo menti fuit. quilibet sane men-
 tis hoc intelligere et perpendere poterit. quid sit domi-
 no meo commode exinde. si Turca occuparet Camenec
 et non Christiani. quos magis vult dominus meus ha-
 bere ex omni parte vicinos. quam Turcas. Quamuis
 dominus meus seruit Imperatori Turcarum etc. Et dum
 Capitaneus Camenecarum non grate hoc a domino meo
 suscepit. et talia domino meo apud M. h. m. Regia
 ordinat. iam amplius nihil huiusmodi rerum cum ipso Do-
 minus meus habebit. et ad se huiusmodi omnia trans-
 mittet. si et in quantum istud erit gratum M. h. m. Regiae.
 Et omnino M. h. m. Regia poterit non reuocare amicitia
 et seruicia Domini mei. potest enim aliquando dominus
 meus M. h. m. Regiae. et dominus suae M. h. m. amicitia et
 seruitus suis non deesse oportunis.

Item Dominus meus te certificat. et scitu tibi dat. quod
 Tartari seu Scythae cum maximis copiis transffreta:
 uerunt Boristhenem. et iam sunt in hac parte. ex-
 ploratoresq. Domini mei narrant. quod aut Regnum
 M. h. m. suae. aut ad Dominium Domini mei irrupturi
 sunt. ad vastandum. ubi dominus meus adhuc miserat
 suos exploratores. et quid significatum ab eis ha-
 bebunt. te sine aliqua mora certum faciet.

Serma Regina Domina mea clementissima. Du Abram
 Nuncius Palatini Moldaviae ad me hoc pergit Nuncius. voluit
 a me ad quemlibet articulum sigillatim habere responsum. et
 expeditionem. Subterfugebam ego nolens me intrinsece
 in Tractatus et negotia expeditionesque et responsa huius
 quae me in tantum non pertinerent. sed M. h. m. Regia Serma
 Dominus meus clementissimus. et volui eum expedire. ut illi re-
 diceret a me vacuus. nullo super hisce rebus habito res-
 ponso. sed ut ego remitterem negotium hoc ad M. h. m. Re-
 gia. Dominus meus. et habita informatione responderem
 Abramam ipse dixit. si non fore missum a Domino suo ad
 M. h. m. Regia. sed ad te. et ita ego volo super rebus his
 Domino meo per te responderi. et a te exigere responsum hoc. et
 non ab alio. Ego remota quoad potui. ille ad ultimum dixit
 ex quo tu Domino meo ad hoc eius Nuncius non responderis.
 ubi continget Dominus meus et Domino tuo. et ibi itidem
 faciet. et nulla dabit etiam Oratoribus et Nunciis res-
 ponsa. et cum hoc recedere voluit. Ego verebar. ne hoc ali-
 quid incommodi pareret. et ne ex me aliqua oriatur ini-
 micitiarum occasio. prout scivi. et potui pro tempore ipso
 illud expediri.

In primis gratiam habui Domino Palatino Moldaviae.
 quod sua D. non praetermittit Nuncios suos. quid de
 hoste sentiat mihi significare.

Item. quemadmodum Dominus et Palatinus Moldaviae Dominus

tuis ad me per te intimauerat. agere ferendo quod per
Oratores suos quicquid apud M. km Regia Ser. ma obtinere
et impetrare potuit. per hoc nulla esse amicitia sciri
eundo. et spernere debeat M. tas Regia Ser. ma suam vi-
cinitatem.

Ego illi respondi me in consiliis agere longe a Principe suo
et non saepe habere presentiam. M. R. S. Nihilominus hoc
certe scio. ex Principe meo. M. km Regia Ser. ma Do-
minum meum. velle cum omnibus vicinis. bona fide amici-
tia. et vicinitate. et cum domino tuo. dum modo istud Do-
minus tuus. bonis modis et amica conseruatione quærat
et gratus fuerit amicitia. et bonæ vicinitatis. M. tas ser.

Quod autem agere fert Dominus tuus. non gratificaturus
M. km Regia per Nuncium suum. de reditu Domini tui
in Domina sua. Non est causa cur agere ferre Dominus
tuus debeat. crebris existentibus de Domino tuo rumo-
ribus. qui nunciant Dominum tuum. cum quibusdam hostibus
sua M. tas multa molere. et parare incommoda M. km Re-
gia Ser. ma. et sua M. tas Regno. et Dominiis. ubi M. tas
Regia Dominus meus tempestivus cum Regni mei Senatu
incommodis his Regni sui providere dignabitur. et si Do-
minus tuus bonis modis et officiis erga Dominum meum cle-
men. me se conseruabit. Dominum meum nunc ut antea sibi
habebit amicum. et bonum vicinum. Hoc etiam scio quod M. tas
Regia Dominus meus Aulicum suum Mattheum Wlodek ad Domi-
num tuum mittere debuit. quid impediret negotium ignoro.

Item Domini et subditi Domini tui nulli sunt in Regno
et Dominiis sua M. tas. quia M. tas Regia omnibus
Capitaneis suis serio mandauit. ut abdicarent Regno
et Dominiis sua M. tas. quod etiam dudum factum est.

iuxta sua M.^{tes} scripta et mandata. Quantum est de Siene
 tunc et eius extraditione de hac re Nuncius Dni tui
 a Ser. ma M.^{tes} Regia accepit responsum. attamen domi-
 nus tuus et te non habet Siencensem fore hominem et sub-
 ditum M.^{tes} Regie Domini mei. in Dominiis sua M.^{tes} natus
 et si deliquit condigne animadvertetur in eo in Regno
 prout ceteri delinquentes in Regno puniuntur. et prout
 etiam Dominus tuus subditos et homines suos nemini
 extrahit. sed in terra sua iustitia cum eis ministrat. et
 iuxta demerita plectit et castigat. Todeum fratrem
 Domini tui. Dominus meus non extradidit Stephano
 Vainoda. sed Imperatori Turcarum. et oratori suo domino
 Ricardi. qui stipulatus erat M.^{tes} sua securitatem vite
 eius ad presentiam usque Cesaris Turcarum. cum sua M.^{tes}
 Regia dominus meus fuit huius estimationis. quod Do-
 minus tuus Petrus Vainoda debuit fore. apud Cesa-
 rem M.^{tes} Turcarum. et existens ibidem seipsum et fra-
 trem suum liberaret. aut liberum faceret. prout contigit
 Domino tuo. sed quia vi creptus est Theodoricus oratori
 Imperatoris. scit dominus tuus. et auctores creptionis
 impetus et violentie huius precipui Mibul et Botruflan
 per Dominum tuum dederunt penas et reliqui.

DE mutatione pecunie ad sua M.^{tes} etc. Super ea
 re non est meum respondere Domino tuo. M.^{tes} Regia
 Ser. ma Dominus meus expedivit bene Nuncium Dni
 tui. Tamen sciunt uniuersi. quanta summa pecu-
 niaria M. R. S. Dominus meus distribuerat. militi
 mercenario. ad bellum illud ex Principiis domini tui
 ortum conducto. et pro nunc M.^{tes} sua talibus rumoribus
 existentibus ore suo parare copias non negligit. ad pro-
 pulsandos Regni hostes et incommoda.

Ad eam mentionem tuam de Tartarijs facta etc. Dominus meus Tartarijs dat stipendium vti seruatoribus suis qui merentur stipendium illis per suam M.lem dato. inuadentes hostes suos M.les iuxta suae Ser. moe M.les Mandatum.

De Imperatore Turcarum qui Dominum tuum ut narras non pro seruo sed pro filio habet. Imperator etiam Turcarum dominum meum Ser. moe vocat et scribit patrem quod maius est necessitudinis vinculum et scit Dominus tuus quomodo Oratores Domini mei et Domini tui ac negocia apud S. Imperatorem Turcarum acceptantur et expediuntur. Sed de his nobis superuacuum est multos facere tractatus Ser. moe Imperator Turcarum cum domino meo conditiones pacis et foedus semel facta inconcusse seruat et tenet non ita ut Dominus tuus cum sua M. R. Dno meo clemen. mo

De Domino Capitano Cameracensi ut dixisti etc. Dominus Capitaneus Cameracensis vti seruator fidelis suae Sacrae M.les Regiae Domini nostri scripsit suae M.les de his de quibus amici et seruitores eius illi vti Capitanum certum videtur dezerunt prout et Dominus tuus seruitores et officiales suos habet qui etiam fidem domino suo seruant et quae sciunt scribunt et praecustodiunt et ubi officiales seu seruator sciunt aliquid periculi Domino imminere et Dno suo non nunciant et subsecutus fuerit incommodum quo modo ageret cum seruo? Ita et Dominus Capitaneus Cameracensis vti fidelis officialis Capitaneus et seruator suae M.les et quae suae M.les scribere et significare tenetur non est igitur sibi imputandum si aliquid rerum suarum scripsit.

De transfratatione Tartarorum Boristhenis et de alijs novitatibus mihi in sinuatis gratias habeo domino La^{latius} domino tuo ego etidem faciam ubi saltem hoc fuerit gratum suae M.les Regiae Domino meo clemen. mo et omnia quae prius significabo.

Petrus Cambratus Archiepiscopus Cnesnen
 Petrus Kmitha Palatinus Craconien
 Senerinus Boner Lupparius
 Sigismundo primo Regi Polonie

Legunt nobiscum hi Legati Ill. m. Dni Marchionis Bran-
 denburgensi generi M. h. s. vestra Regia nomine Domini sui
 ut cu clausa sit via atqz profectio mercatoribus e Regno
 M. h. s. vestra in Slesiam curaremus ut manent Posna-
 nia deposito mercu. libera esset nostris in Marchionatu
 profectio. Promittit autem dominus Marchio tutu transi-
 tu mercatoribus per ditiones suas ut non sit necesse eob
 timere pradones. Promittit etiam omnium mercu. quacumqz
 vel Antuerpia vel Norimberga vel undecumqz adue-
 buntur copiam in vrbe sua Francofordia suppeditatu iri
 et quidem vilius quam Vratislavia. Hoc vero si ita
 ut ipse postulat factu erit promittit Regno M. h. s. v. r.
 Regia quod si eumqz opus erit auxilia aliquot milliu
 armatoru contra quemvis hostem. Quod si maior aliqua
 vis et potentior hostis Regno ingruat promittit etiam
 semetipsum cu iustis copiis suis affuturu esse si scilicet clauso
 manent aditu in Slesiam libera sint M. h. s. vestra et suis
 hominibus inter ipsos commercia. Quia res opportune
 offert se se ut nobis diuinitus oblata esse videatur qua
 non acceptare oblatam sed querere ipsi etiam magno
 studio deberemus cu Rex Ferdinandus nuntiat ut
 M. h. s. v. r. ipsis Nuncio et ex aliis auditu est se vi-
 cissim ditiones suas clausuru esse edicturuzqz in qua mer-
 ces inde in Polonia conuehantur nisi M. h. s. vestra Regia
 viam clausa rursus aperiet quod non modo non faciendu

sed arctius etiam claudendum aditu esse in Slesiam censemus
neque enim adhuc instaurantur damna subditis M. h. vestrae
Regiae. immo ridicula est apud Silesitas nostra ista via
clausio. qua non obstante nostratibus mercatoribus libere ac
pub. et omnibus generis mercibus Regno exportantur. et in
Slesia alias rursus importantur. conuincuntibus M. h. vestrae
Regiae officialibus. Itaque arbitramur magnos clamores
Nuntiorum et Nobilitatis in his Comitibus futuros esse ea
de re. Nobis non videntur reicienda conditiones. quae
a domino Marchione offeruntur. sed quia cuiusmodi id ne-
gotium est. ut sine consensu totius Regni constitui de eo nihil
possit. Comitibus vero hoc proxima breuia fore speramus
ita ut non sit futurum spatium ad negotium istud domini Mar-
chionis. quod tamen absente M. h. vestra Regia peragi re-
cte non possit. censemus ut M. tas v. r. hoc Legatos Domi-
ni Marchionis benigne et cum bona spe dimittat. negotiumque
hoc eius in altera Comitibus. quibus ipsa M. tas v. r. affu-
tura est. reiciat. Tunc tum Dominus Marchio per in-
signes Oratores suos vel ipse per se magno cum comodo
Regni totam transiget. Cuius enim si Nuntii ipsi met
cum paruo Comitatu venturum si ita M. h. v. r. Regia
videbitur. Quam ut Deus opt. Max. etc. Cras
XXIII Februarii M. D. XLII

Egerunt etiam nobiscum de vnienda moneta quo expe-
ditiora essent commercia. Sed nos ne tentandum quidem
hoc esse respondimus.

In manus mont. remanens impunitatem (4/3) m. j. h.
Tuch. M. Thurnsch.

1541

1

Lat. F. IV. 145 / XVI.

⁸⁶
Всего 204. 348. 354. 778. 781. 809. 813

849 Tourville?

Josephus Struthius 706

728 Simeon Hier Zachary in Hierarch

733 Lubaninski

86. Sprawy wojskowe
i inne rzeczy

337 Interim prabell

416 Interim Wegewill prabell

428 Interim Wegewill prabell

510. Rch 1841

В этой рукописи сентябрь

мกราคม (413)

всего нумерованных

листо в.

1898 $\frac{V}{19}$

1898 $\frac{V}{19}$ 84

6560
III

XVI 16

1540 . 1 1541

Латинска

Л.

ОБД.

N